

PATVIRTINTA

Utenos rajono savivaldybės tarybos
2018 m. kovo 29 d. sprendimu Nr. TS-

UTENOS RAJONO SAVIVALDYBĖS STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS 2018–2024 METAMS

Utena, 2018

TURINYS

SANTRUMPOS	4
I. BENDROJI INFORMACIJA.....	6
II. UTENOS RAJONO PLĖTROS STRATEGINIO PLANO 2011–2017 M. ĮGYVENDINIMO EIGOS IR REZULTATŲ ANALIZĖ.....	12
2.1. UTENOS RAJONO PLĖTROS STRATEGINIO PLANO 2011–2017 METAMS RENGIMO EIGOS APŽVALGA	12
2.2. UTENOS RAJONO PLĖTROS STRATEGINIO PLANO 2011–2017 METAMS ĮGYVENDINIMO EIGOS APŽVALGA IR REZULTATŲ ANALIZĖ.....	13
III. VIDAUS IR IŠORĖS APLINKOS ANALIZĖ	16
3.1. BENDRA INFORMACIJA APIE UTENOS RAJONĄ	16
3.2. DEMOGRAFINĖ APLINKA	19
3.2.1. Demografinė situacija.....	19
3.2.2. Užimtumas ir darbo rinka	27
3.3. EKONOMINĖ APLINKA	32
3.3.1. Ekonomika ir verslas	32
3.3.2. Žemės ūkis.....	40
3.3.3. Statyba ir gyvenamasis fondas	47
3.3.4. Turizmas, kultūros ir gamtos paveldas	52
3.4. SOCIALINĖ APLINKA.....	63
3.4.1. Švietimas	63
3.4.2. Sveikatos priežiūra	73
3.4.3. Socialinė apsauga	79
3.4.4. Kultūra ir menas	87
3.4.5. Kūno kultūra ir sportas	92
3.4.6. Nevyriausybinių organizacijų ir bendruomenės	96
3.4.7. Jaunimo politika ir jaunimo organizacijos	99
3.4.8. Viešasis saugumas	106
3.5. APLINKOS APSAUGA IR INFRASTRUKTŪRA.....	112
3.5.1. Aplinkos oro, vandens, gyvosios gamtos, kraštovaizdžio apsauga.....	112
3.5.2. Atliekų tvarkymas	121
3.5.3. Vandens tiekimo, buitinių ir paviršinių nuotekų surinkimo infrastruktūra	123
3.5.4. Energetinė infrastruktūra	128
3.5.5. Transporto ir susisiekimo infrastruktūra.....	131
3.5.6. Savivaldybės valdomas turtas.....	137
3.5.7. Technologinė ir informacinė infrastruktūra.....	140
3.6. VIEŠASIS VALDYMAS	144

3.7. STIPRYBIŲ, SILPNYBIŲ, GALIMYBIŲ IR GRĖSMIŲ (SSGG) ANALIZĖ	149
IV. UTENOS RAJONO SAVIVALDYBĖS PLĖTROS VIZIJA, MISIJA, PRIORITETAI, TIKSLAI IR UŽDAVINIAI.....	160
4.1. I PRIORITETO PAŽANGOS VERTINIMAS, JO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI.....	163
4.2. II PRIORITETO PAŽANGOS VERTINIMAS, JO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI	165
4.3. III PRIORITETO PAŽANGOS VERTINIMAS, JO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI.....	168
4.4. IV PRIORITETO PAŽANGOS VERTINIMAS, JO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI.....	170
V. UTENOS RAJONO SAVIVALDYBĖS STRATEGINIO PLĖTROS PLANO ĮGYVENDINIMO SVARBIAUSIOS NUOSTATOS	172
VI. UTENOS RAJONO SAVIVALDYBĖS STRATEGINIO PLĖTROS PLANO 2018–2024 METAMS ĮGYVENDINIMO STEBĖSENOS, TIKSLINIMO IR ATSISKAITYMO UŽ ĮGYVENDINIMO REZULTATUS TVARKA.....	174
PRIEDAI	177

SANTRUMPOS

AJC	Atviras jaunimo centras
AJE	Atvira jaunimo erdvė
BPG	bendrosios praktikos gydytojas
BVP	bendrasis vidaus produktas
d.	diena
EEĮ	elektros ir elektroninė įranga
ES	Europos Sąjunga
EUR	euras
GIS	Geoinformacinė sistema
gyv.	gyventojai
GMP	greitoji medicinos pagalba
HISIC	Higienos instituto sveikatos informacijos centras
IAE	Ignalinos atominė elektrinė
IT	informacinės technologijos
JO	jaunimo organizacijos
KAS	kolektyvinės apsaugos statiniai
KIC „Taurapolis“	kūrybinių industrijų centras „Taurapolis“
km	kilometrai
kt.	kita
LAKD	Lietuvos automobilių kelių direkcija
LDB	Lietuvos darbo birža
LIMIS	Lietuvos integrali muziejų informacinė sistema
LMS	Lietuvos moksleivių sąjunga
LR	Lietuvos Respublika
LRV	Lietuvos Respublikos Vyriausybė
LR žemės ūkio rūmai	Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmai
LSD	Lietuvos statistikos departamentas
m.	metai
m. m.	mokslo metai
mėn.	mėnuo
MI	materialinės investicijos
NGK	natūrali gyventojų kaita
Nr.	numeris
NVO	nevyriausybinių organizacijų
proc.	procentai
proc. p.	procentiniai punktai
SADM	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
SPK	Strateginės plėtros komisija
SPP	Strateginis plėtros planas
SSGG	Stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizė
SVV	smulkusis ir vidutinis verslas
Šv. Klaros ligoninė	Viešoji įstaiga Šv. Klaros palaikomojo gydymo ir slaugos ligoninė
TUI	tiesioginės užsienio investicijos

tūkst.	tūkstančiai
UDSC	Utenos daugiavfunkcis sporto centras
UKC	Utenos kultūros centras
UMM	Utenos meno mokykla
URATC	UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centras“
URSA	Utenos rajono savivaldybės administracija
UŠC	Utenos švietimo centras
UTAU	Utenos trečiojo amžiaus universitetas
Utenos APGV	Utenos apskrities priešgaisrinė gelbėjimo valdyba
Utenos autobusų parkas	UAB „Utenos autobusų parkas“
Utenos AVPK	Utenos apskrities vyriausiasis policijos komisariatas
Utenos JRT	Utenos jaunimo reikalų taryba
Utenos kolegija	Viešoji įstaiga „Utenos kolegija“
Utenos ligoninė	Viešoji įstaiga Utenos ligoninė
Utenos muziejus	Utenos kraštotyros muziejus
Utenos PPT	Utenos rajono pedagoginė psichologinė tarnyba
Utenos PSPC	Viešoji įstaiga Utenos pirminės sveikatos priežiūros centras
Utenos RPMC	Utenos regioninis profesinio mokymo centras
Utenos RSPT	Utenos rajono savivaldybės priešgaisrinė tarnyba
Utenos TIC	Viešoji įstaiga Utenos turizmo informacijos centras
Utenos VJUC	Utenos vaikų ir jaunimo užimtumo centras
Utenos VB	Utenos A. ir M. Miškinių viešoji biblioteka
Utenos VIC	Viešoji įstaiga Utenos verslo informacijos centras
Utenos VSB	Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras
UVJOS „Apskritasis stalas“	Utenos visuomeninių jaunimo organizacijų sąjunga „Apskritasis stalas“
VĮ	Valstybinė įmonė
VšĮ	Viešoji įstaiga
VVG	vietos veiklos grupė

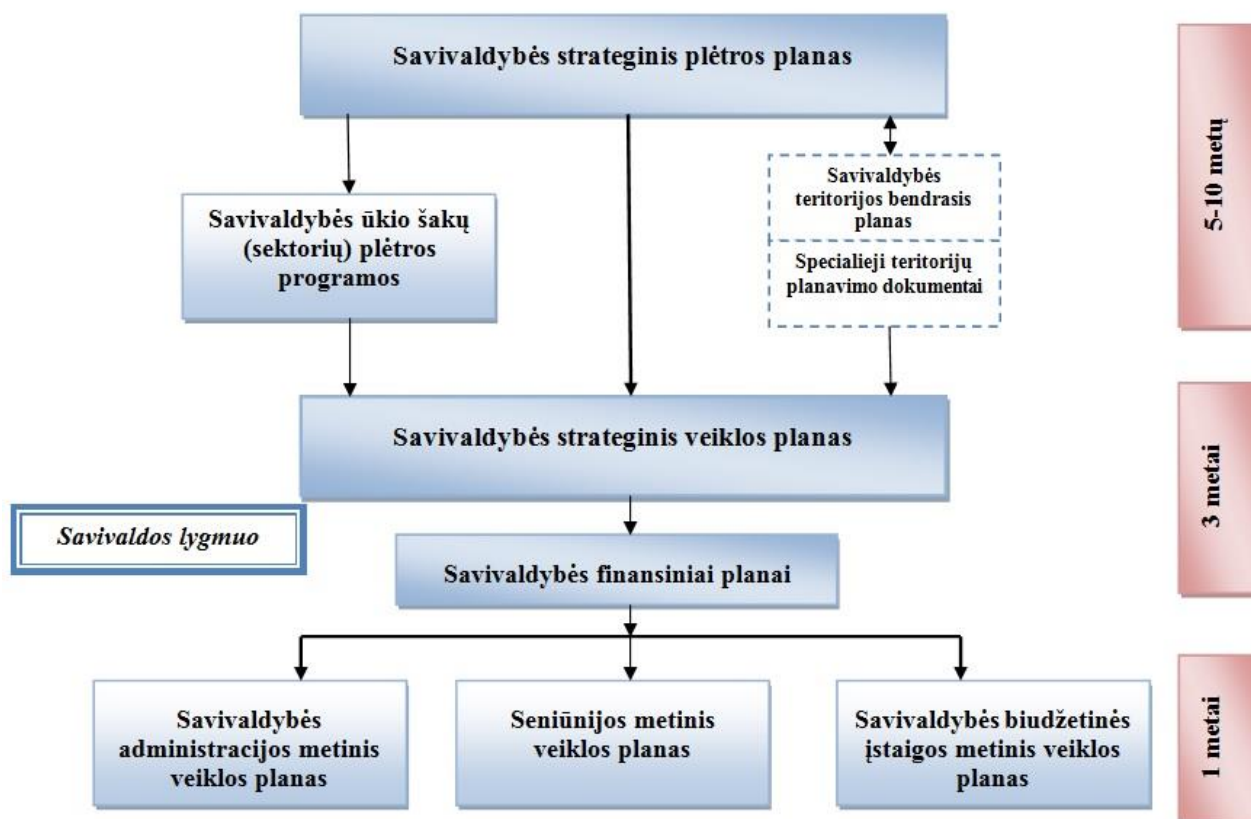

I. BENDROJI INFORMACIJA

Strateginis planavimas savivaldybėje – procesas, kurio metu nustatomos veiklos kryptys ir būdai, kaip vykdyti savivaldybės misiją, pasiekti numatytus tikslus ir rezultatus, veiksmingai panaudojant finansinius, materialinius ir žmogiškuosius išteklius.

Pagrindiniai strateginio planavimo dokumentai savivaldybėse yra:

- savivaldybės strateginis plėtros planas, kurį tvirtina savivaldybės taryba;
- savivaldybės atskiros ūkio šakos (sektorius) plėtros programa (-os), kurią tvirtina savivaldybės taryba;
- savivaldybės strateginis veiklos planas, kurį tvirtina savivaldybės taryba;
- metiniai veiklos planai, iš kurių savivaldybės administracijos ir seniūnijų metinius veiklos planus tvirtina savivaldybės administracijos direktorius, o savivaldybės biudžetinių įstaigų metinius veiklos planus, suderinęs su savivaldybės administracijos padaliniais, tvirtina biudžetinės įstaigos vadovas.

1.1. pav. Savivaldybės strateginio planavimo dokumentų schema

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Strateginio planavimo savivaldybėse rekomendacijas

Šiuo metu Utenos rajono savivaldybė vadovaujasi Utenos rajono plėtros strateginiu planu 2011–2017 metams¹. 2014 metais Lietuvoje prasidėjo naujas Europos Sąjungos (toliau – ES) struktūrinės paramos skirstymo laikotarpis. Baigiantis esamo Utenos rajono strateginio plėtros plano (toliau – SPP) įgyvendinimo laikotarpiui bei pasikeitus Utenos rajono savivaldybės ir visos

¹ Patvirtintas Utenos rajono savivaldybės tarybos 2010 m. gruodžio 22 d. sprendimu Nr. TS-346, patikslintas Utenos rajono savivaldybės tarybos 2012 m. gruodžio 20 d. sprendimu Nr. TS-382 ir 2015 m. vasario 19 d. sprendimu Nr. TS-35

Lietuvos vidaus ir išorės aplinkos situacijai, kilo poreikis parengti naują Utenos rajono savivaldybės strateginį plėtros planą. Atsižvelgus į rajono vystymosi tendencijas, valstybinio lygmens ilgalaikio strateginio planavimo dokumentus bei naują ES struktūrinės paramos skirstymo laikotarpį, kai kurios Utenos rajono plėtros strateginiame plane 2011–2017 metams numatytos priemonės tapo nebe tokios aktualios, be to, atsirado naujų poreikių ir galimybių. Atsižvelgdama į tai, Utenos rajono savivaldybės administracija inicijavo *Utenos rajono savivaldybės strateginio plėtros plano 2018–2024 metams* rengimą.

Utenos rajono savivaldybės strateginio plėtros plano 2018–2024 metams rengimo tikslas – parengti naują Utenos rajono savivaldybės strateginį plėtros planą, kurio įgyvendinimo laikotarpis – 2018–2024 metai, perkeliant į jį esamo SPP neįgyvendintas priemones ir papildant naujomis. Šis projektas įgyvendintas kartu su UAB „Eurointegracijos projektai“.

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams yra kompleksinis teisinis strateginio planavimo dokumentas, kuriuo nustatoma bendroji Utenos rajono savivaldybės plėtros strategija: plėtros prioritetai, tikslai, uždaviniai ir priemonės strategijai įgyvendinti bei įgyvendinimo etapai. SPP sudaro galimybes nustatyti dabartinę rajono vietą ir reikšmę šalies ekonominiame bei socialiniame gyvenime, įvertinti nuolat kintančias plėtros tendencijas, išanalizuoti jų reikšmę savivaldybės vykdomai politikai.

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams rengtas vadovaujantis:

- Strateginio planavimo metodika²;
- Regionų plėtros planų rengimo metodika³;
- Strateginio planavimo savivaldybėse rekomendacijomis⁴;
- Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030““⁵;
- 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programa⁶;
- Lietuvos Respublikos teritorijos bendruoju planu⁷;
- Utenos regiono plėtros planu 2014–2020 metams⁸;
- Utenos rajono savivaldybės teritorijos bendruoju planu⁹;
- Utenos rajono plėtros strateginiu planu 2011–2017 metams¹⁰;
- Utenos miesto teritorijos bendruoju planu¹¹;
- kitais dokumentais bei teisės aktais.

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams rengtas atsižvelgiant į toliau esančiame paveiksle nurodytus penkis pagrindinius strateginio planavimo dokumentų rengimo principus¹² (kryptingumo, orientavimo į rezultatus, efektyvumo, atvirumo (partnerystės) bei bendrumo principas).

² Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 6 d. nutarimu Nr. 827 (nauja redakcija nuo 2010-09-01)

³ Patvirtinta Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2011 m. rugsėjo 23 d. įsakymu Nr. 1V-706

⁴ Patvirtintos Lietuvos Vyriausybės 2014 m. gruodžio 15 d. nutarimu Nr. 1435

⁵ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. XI-2015

⁶ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. lapkričio 28 d. nutarimu Nr. 1482

⁷ Patvirtintas Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. spalio 29 d. nutarimu Nr. IX-1154

⁸ Patvirtintas Utenos regiono plėtros tarybos 2013 m. spalio 15 d. sprendimu Nr. 51/7S-88 (patikslintas 2014 m. gruodžio 19 d. sprendimu Nr. 51/7S-47, 2015 m. rugsėjo 15 d. sprendimu Nr. 51/7S-19, 2017 m. gegužės 12 d. sprendimu Nr. 51/7S-26, 2017 m. liepos 26 d. sprendimu Nr. 51/7S-31, 2017 m. rugpjūčio 21 d. sprendimu Nr. 51/7S-88)

⁹ Patvirtintas Utenos rajono savivaldybės tarybos 2008 m. spalio 30 d. sprendimu Nr. TS-276

¹⁰ Patvirtintas Utenos rajono savivaldybės tarybos 2010 m. gruodžio 22 d. sprendimu Nr. TS-346, patikslintas Utenos rajono savivaldybės tarybos 2012 m. gruodžio 20 d. sprendimu Nr. TS-382 ir 2015 m. vasario 19 d. sprendimu Nr. TS-3.

¹¹ Patvirtintas Utenos rajono savivaldybės tarybos 2008 m. spalio 30 d. sprendimu Nr. TS-277

¹² Pagal Strateginio planavimo savivaldybėse rekomendacijas

Kryptingumas	Orientavimas į rezultatus	Efektyvumas	Atvirumas (partnerystė)	Bendrumas
<ul style="list-style-type: none"> SPP suformuluoti loginiais ryšiais susieti tikslai, uždaviniai bei planuojami pasiekti rezultatai. 	<ul style="list-style-type: none"> SPP nustatant tikslus kartu suplanuoti ir siekiami rezultatai; siekiant užtikrinti, kad bus pasiekti planuoti rezultatai ir laiku priimti valdymo tobulinimo sprendimai, informacija apie veiklos rezultatus nuolat stebima, analizuojama ir vertinama. 	<ul style="list-style-type: none"> SPP nustatytų tikslų ir rezultatų siekiama mažiausiomis sąnaudomis, racionaliai paskirstant išteklius ir nuolat ieškant veiklos efektyvumo didinimo rezervų bei naujų veiklos tobulinimo būdų. 	<ul style="list-style-type: none"> Savivaldybės tikslai ir būdai, kaip jų pasiekti, nustatomi konsultuojantis su savivaldybės bendruomene; SPP ir jo įgyvendinimo ataskaitos – vieši dokumentai, skelbiami savivaldybės interneto svetainėje. 	<ul style="list-style-type: none"> Siekiant kryptingos, palyginamos ir nuoseklios savivaldybių veiklos atliekant joms priskirtas funkcijas, savivaldybių plėtra bei veikla planuojama, įgyvendinama ir stebima vadovaujantis Strateginio planavimo savivaldybėse rekomendacijų nuostatomis.

1.2. pav. Strateginio planavimo dokumentų rengimo principai

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Strateginio planavimo savivaldybėse rekomendacijas

Rengiant Utenos rajono savivaldybės strateginį plėtros planą 2018–2024 metams taikytos lyginamosios, aprašomosios ir santykinų rodiklių, loginės priežasčių ir pasekmių analizės bei ekspertinio vertinimo metodai.

Utenos rajono savivaldybės strateginio plėtros plano 2018–2024 metams rengimo laikotarpis – 2017 m. rugsėjis – 2018 m. kovas. SPP struktūra pateikiama 1.3. paveiksle.

1.3. pav. Utenos rajono savivaldybės strateginio plėtros plano 2018–2024 metams struktūra

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Strateginio planavimo savivaldybėse rekomendacijas

Bendrosios informacijos dalyje nurodomas Utenos rajono savivaldybės strateginio plėtros plano 2018–2024 metams rengimo tikslas, kokiais planavimo dokumentais vadovautasi rengiant šį planą, kas dalyvavo jį rengiant, taip pat pateikiama kita svarbi informacija.

Utenos rajono plėtros strateginio plano 2011–2017 metams įgyvendinimo eigos ir rezultatų analizės dalyje pateikiama *Utenos rajono plėtros strateginio plano 2011–2017 metams* rengimo eigos apžvalga bei plano įgyvendinimo eiga ir rezultatai.

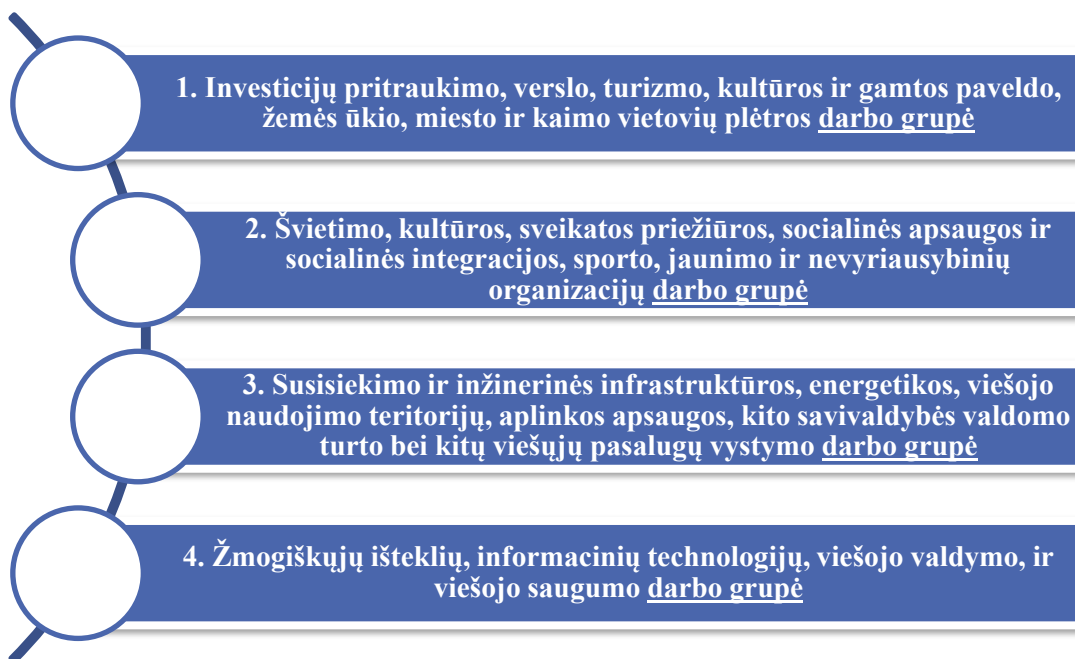
Vidaus ir išorės aplinkos analizė yra savivaldybės ekonominės-socialinės būklės analizė ir išvados, kurios pagrindžia *Utenos rajono savivaldybės strateginio plėtros plano 2018–2024 metams* prioritetų, tikslų ir uždavinių pasirinkimą. Šios analizės tikslas – visapusiškai įvertinti Utenos rajono savivaldybės valdymo srities plėtrai svarbius vidaus ir išorės veiksnius: pateikti bendrą informaciją apie Utenos rajoną, atlikti demografinės aplinkos analizę (demografinė situacija, užimtumas ir darbo rinka), ekonominės aplinkos analizę (ekonomika ir verslas, žemės ūkis ir miškininkystė, statyba ir gyvenamasis fondas; turizmas, gamtos ir kultūros paveldas), socialinės aplinkos analizę (švietimas, sveikatos priežiūra, socialinė apsauga, kultūra ir menas, sportas, nevyriausybinės organizacijos ir jaunimo politika, viešasis saugumas), aplinkos apsaugos analizę, infrastruktūros analizę (transportas ir susisiekimas, inžinerinė ir energetinė infrastruktūra, technologinė aplinka).

Siekiant įvertinti tam tikros srities vystymosi tendencijas rajone, buvo atliktas rodiklių palyginimas perspektyvoje. Vidaus ir išorės aplinkos analizei buvo pasirinktas analizės laikotarpis nuo 2012 m. iki 2016 m., o nesant duomenų – laikotarpis nuo 2012 m. iki 2015 m. Analizė vykdyta lyginant šalies, Utenos apskrities ir Utenos apskrities savivaldybių (Anykščių rajono, Molėtų rajono, Ignalinos rajono, Zarasų rajono bei Visagino savivaldybių) duomenis.

Vidaus ir išorės aplinkos analizei taikytas dokumentinio tyrimo metodas, kuris apima oficialiai pasiekiamus antrinės informacijos šaltinius (pagrindinis – Lietuvos statistikos departamentas), standartizuotas išorines duomenų bazes (nacionalinės sveikatos rodiklių, švietimo rodiklių, aplinkos apsaugos rodiklių ir kt. duomenų bazes), įvairių registrų (kultūros paveldo objektų, saugomų teritorijų ir kt.) duomenis, informaciją, pateikiamą įvairiuose Utenos rajono savivaldybės dokumentuose, metinėse veiklos ataskaitose, Utenos rajono savivaldybės įstaigų ir įmonių metinėse veiklos ataskaitose ir kitą išorinę informaciją apie analizuojamus sektorius.

Vidaus ir išorės aplinkos analizės išvadoms suformuluoti taikytas stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių (toliau – SSGG) analizės metodas.

Prieš pradėdant formuluoti *Utenos rajono savivaldybės strateginio plėtros plano 2018–2024 metams* plėtros viziją, prioritetus, tikslus, uždavinius bei priemones, buvo sudarytos keturios teminės darbo grupės, kurios atitinka suformuluotus keturis *Utenos rajono savivaldybės strateginio plėtros plano 2018–2024 metams* prioritetus (žr. 1.4. paveikslą).

1.4. pav. Utenos rajono savivaldybės strateginio plėtros plano 2018–2024 metams rengimo darbo grupės

Šaltinis: sudaryta autorių pagal pateiktą Utenos rajono savivaldybės administracijos informaciją

Į darbo grupes buvo kviečiami Utenos rajono savivaldybės administracijos (toliau – URSA) darbuotojai, Utenos rajono savivaldybės tarybos nariai, Utenos rajono savivaldybės įmonių ir įstaigų vadovai ir darbuotojai, socialinių-ekonominių partnerių atstovai. Projekto vykdytojas į strateginio plėtros plano rengimo procesą siekė įtraukti kuo daugiau suinteresuotų šalių ir įvairių sričių ekspertų, nes kiekvieno iš jų nuomonė yra labai svarbi formuojant savivaldybės viziją, strateginius plėtros prioritetus, strateginius tikslus, uždavinius, priemones ir pagrindinius projektus. Visų darbo grupių bendras dalyvių skaičius siekė 41 dalyvį. Darbo grupių susitikimų grafikas pateiktas 1.1. lentelėje.

1.1. lentelė. Darbo grupių susitikimų grafikas

Darbo grupė	Susitikimai dėl aplinkos analizės ir SSGG	Susitikimai dėl plėtros vizijos, prioritetų, tikslų ir uždavinių formavimo	Susitikimai dėl plėtros priemonių ir pagrindinių investicinių projektų formavimo	Susitikimai dėl SPP įgyvendinimo stebėsenos, tikslinimo ir atsiskaitymo už rezultatus tvarkos
I darbo grupė	2017-11-07;	2018-01-04	2018-01-30	2018-02-20
II darbo grupė	2017-11-29	2018-01-03	2018-01-31	
III darbo grupė		2018-01-04	2018-01-31	
III darbo grupė		2018-01-05	2018-02-01	

Šaltinis: sudaryta autorių

Strateginio plėtros plano įgyvendinimo svarbiausių nuostatų dalyje pateikiama Utenos rajono savivaldybės strateginio plėtros plano 2018–2024 metams prioritetų, tikslų, uždavinių ir priemonių suvestinė, nurodomi pagrindiniai strateginiam plėtros planui įgyvendinti reikalingi lėšų šaltiniai, subjektai, kurių bendradarbiavimas būtinas užsibrėžtiems tikslams pasiekti ir uždaviniams įgyvendinti.

Strateginio plėtros plano įgyvendinimo stebėsenos, tikslinimo, atsiskaitymo už įgyvendinimo rezultatus tvarkos dalyje aprašomas patvirtinto Utenos rajono savivaldybės strateginio plėtros plano 2018–2024 metams įgyvendinimo metu įvykstančių kiekybinių ir

kokybinių pokyčių stebėjimo ir vertinimo procesas, kurio metu rengiamos strateginio plėtros plano įgyvendinimo ataskaitos.

Prieduose pateikiamas *Utenos rajono savivaldybės strateginio plėtros plano 2018–2024 metams* priemonių planas, svarbiausių (investicinių) projektų sąrašas, vertinimo kriterijai ir ataskaitų formos.

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams bus įgyvendinamas jame numatytas priemonės perkeliant į Utenos rajono savivaldybės veiklos planą ir kiekvienų metų savivaldybės veiklos programas bei užtikrinant SPP įgyvendinimo kontrolę ir poveikio savivaldybės raidai vertinimą. Strateginis planavimas yra nuolatinis procesas, todėl siekiant užtikrinti plano aktualumą numatyta, kad keičiantis Utenos rajono savivaldybės aplinkai ir atsiradus naujiems poreikiams bei galimybėms, SPP bus peržiūrimas.

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams yra skirtas Utenos rajono savivaldybės politikams, Utenos rajono savivaldybės administracijai, Utenos rajono savivaldybei pavaldžioms įstaigoms bei įmonėms, investuotojams, verslo, kultūros ir kaimo bendruomenėms, kitoms interesų grupėms, savivaldybės gyventojams ir svečiams.

II. UTENOS RAJONO PLĖTROS STRATEGINIO PLANO 2011–2017 M. ĮGYVENDINIMO EIGOS IR REZULTATŲ ANALIZĖ

2.1. UTENOS RAJONO PLĖTROS STRATEGINIO PLANO 2011–2017 METAMS RENGIMO EIGOS APŽVALGA

Strateginiai planavimo dokumentai pagal Strateginio planavimo metodiką, Regionų plėtros planų rengimo metodiką ir Strateginio planavimo savivaldybėse rekomendacijas savivaldybėse apima strateginės plėtros ir strateginės veiklos.

Šiuo metu Utenos rajono savivaldybė strateginį planavimą vykdo pagal Strateginio planavimo Utenos rajono savivaldybėje organizavimo tvarkos aprašą¹³. Vadovaujantis juo Utenos rajono savivaldybėje yra rengiami šie planavimo dokumentai: 1) bendrasis planas, rengiamas teisės aktų nustatyta tvarka ir tvirtinamas Savivaldybės tarybos; 2) strateginis plėtros planas, rengiamas septynerių metų laikotarpiui ir tvirtinamas Savivaldybės tarybos; 3) Savivaldybės atskiros ūkio šakos (sektorius) plėtros programa, tvirtinama Savivaldybės tarybos; 4) strateginis veiklos planas, rengiamas trejų metų laikotarpiui, tikslinamas kasmet ir tvirtinamas Savivaldybės tarybos; 5) finansų planavimo dokumentai, rengiami teisės aktų nustatyta tvarka ir tvirtinami Savivaldybės tarybos; 6) metiniai veiklos planai, rengiami kiekvienais biudžetiniais metais ir tvirtinami Savivaldybės administracijos direktoriaus (Savivaldybės administracijos be seniūnijų ir seniūnijų metiniai veiklos planai), Savivaldybės biudžetinių įstaigų vadovų, suderinus su veiklą kuriojančiais Savivaldybės administracijos skyriais ir (arba) koordinatoriais (Savivaldybės biudžetinių įstaigų metiniai veiklos planai). Vadovaujantis LR švietimo įstatymu ir Utenos rajono savivaldybės teritorijoje veikiančių švietimo įstaigų nuostatais (kiekvienos švietimo įstaigos nuostatai tvirtinami Utenos rajono savivaldybės tarybos), kiekviena Utenos rajono savivaldybės švietimo įstaiga rengia savo strateginį veiklos planą trejų metų laikotarpiui.

Vadovaujantis minėtoju tvarkos aprašu, Savivaldybės strateginio plano struktūrą sudaro bendroji informacija, vidaus ir išorės veiklos analizė, Savivaldybės plėtros vizija, Savivaldybės plėtros prioritetai ir tikslai, strateginio plėtros plano įgyvendinimo svarbiausios nuostatos ir priedai.

Utenos rajono plėtros strateginis planas 2011–2017 metams parengtas atsižvelgiant į išorės ir vidaus aplinkos analizę, apimančią laikotarpį iki 2010 metų, o duomenys lyginti su šalies, Utenos apskrities ir Utenos apskrities savivaldybių duomenimis. Išorės ir vidaus aplinkos analizė vykdyta analizuojant šiuos sektorius: žmogiškieji ištekliai; verslas, pramonė ir kaimo plėtra; viešosios paslaugos; infrastruktūra ir aplinka, o kiekvieno sektoriaus analizės pabaigoje pateikta stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizė.

Utenos rajono plėtros strateginiame plane 2011–2017 metams nurodyta **Utenos rajono plėtros vizija:**

Utenos rajonas – modernus Rytų Aukštaitijos regiono ekonominis centras, patogus ir saugus gyventi, viliojantis svečius, patrauklus investuoti.

Minėtame plane numatyti 3 rajono viziją atitinkantys prioritetai:

I prioritetas. Konkurencinga vietos ekonomika;

II prioritetas. Žmogiškųjų išteklių plėtra ir gyvenimo kokybės užtikrinimas;

III prioritetas. Moderni infrastruktūra ir darni aplinka.

¹³ Patvirtintas Utenos rajono savivaldybės tarybos 2015 m. gegužės 28 d. sprendimu Nr. TS-130

Utenos rajono plėtros strateginiame plane 2011–2017 metams 3 prioritetams įgyvendinti buvo suformuluota 15 tikslų, 41 uždavinys ir 174 priemonės.

Daugiausia priemonių (iš viso 99 arba beveik 57 procentai visų priemonių) buvo numatyta II prioritetui, t. y. žmogiškųjų išteklių plėtrai ir gyvenimo kokybei užtikrinti. Mažiausiai priemonių (iš viso 30 arba šiek tiek daugiau nei 17 procentų) numatyta I prioritetui, t. y. konkurencingos vietos ekonomikos siekiui, įgyvendinti. 45 priemonės arba 26 procentai visų numatytų priemonių buvo suplanuota III prioritetui, t. y. moderniai infrastruktūrai ir darniai aplinkai, įgyvendinti. Atsižvelgiant į tokių priemonių paskirstymą, darytina išvada, kad planuodama 2011–2017 m. priemonės Utenos rajono savivaldybė didžiausią dėmesį skyrė žmogiškiesiems ištekliams stiprinti bei gyvenimo kokybei rajone užtikrinti.

2.1.1. lentelė. Utenos rajono plėtros strateginio plano 2011–2017 metams tikslų, uždavinių ir priemonių paskirstymas

Prioritetas	Tikslų skaičius	Uždavinių skaičius	Priemonių skaičius
I prioritetas. Konkurencinga vietos ekonomika	4	7	30
II prioritetas. Žmogiškųjų išteklių plėtra ir gyvenimo kokybės užtikrinimas	8	23	99
III prioritetas. Moderni infrastruktūra ir darni aplinka	3	11	45
Iš viso:	15	41	174

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Utenos rajono plėtros strateginio plano 2011–2017 metams duomenis

Apibendrinimas

Utenos rajono plėtros strateginis planas 2011–2017 metams buvo patvirtintas Utenos rajono savivaldybės tarybos 2010 m. gruodžio 22 d. sprendimu Nr. TS-346, patikslintas 2012-12-20 sprendimu Nr. TS-382 ir 2015-02-19 sprendimu Nr. TS-35, o strateginio planavimo Utenos rajono savivaldybėje organizavimo tvarkos aprašas patvirtintas 2015 m. gegužės 28 d. sprendimu Nr. TS-130.

Utenos rajono plėtros strateginiame plane 2011–2017 metams buvo numatyta rajono vizija iki 2017 m., 3 prioritetai, 15 tikslų, 41 uždavinys ir 174 priemonės. Daugiausiai priemonių suplanuota II prioritetui, o mažiausiai – I prioritetui įgyvendinti.

2.2. UTENOS RAJONO PLĖTROS STRATEGINIO PLANO 2011–2017 METAMS ĮGYVENDINIMO EIGOS APŽVALGA IR REZULTATŲ ANALIZĖ

Utenos rajono plėtros strateginiame plane 2011–2017 metams numatyta ir aprašyta SPP stebėsenos (monitoringo) sistema, kuri leidžia įvertinti įgyvendinimo rezultatyvumą.

Analizuojant Utenos rajono plėtros strateginio plano 2011–2017 metams stebėsenos sistemos aprašą, nustatyta, jog buvo išsikeltas nevisiškai tinkamas SPP stebėsenos tikslas – sukurti patikimą ir objektyvią rajono plėtros koordinavimo, strateginio plėtros plano pildymo, keitimo tvarką, optimaliai paskirstyti Savivaldybės biudžeto, ES ir valstybės paramos bei kitas tikslines lėšas. SPP įgyvendinimo metu patį procesą reikia ne tik koordinuoti, pildyti, keisti, tačiau ir kontroliuoti, vertinti įdiegtų priemonių poveikį rajono socialiniam bei ekonominiam gyvenimui, o lėšas skirstyti ne strateginiame plėtros plane, o strateginiame veiklos plane.

Utenos rajono plėtros strateginio plano 2011–2017 metams stebėsenos sistemos apraše yra tinkamai nurodyti asmenys ar skyriai, atsakingi už SPP stebėsenos sistemos diegimą Savivaldybėje – t. y. Administracijos direktorius ir Strateginio planavimo ir investicijų valdymo skyrius (buvęs

Ekonominės plėtros ir projektų valdymo skyrius), tinkamai nurodyta institucija, kuri tvirtina SPP stebėsenos sistemą, t. y. Utenos rajono savivaldybės taryba.

Utenos rajono plėtros strateginio plano 2011–2017 metams stebėsenos sistemos apraše nurodyta, kad stebėsenos sistemos institucinę struktūrą sudaro du lygmenys – politinis (Savivaldybės taryba, Tarybos komitetai, Strateginės plėtros komisija (toliau – SPK) bei socialiniai ir ekonominiai partneriai) ir administracinis (administracijos direktorius, strateginį planavimą koordinuojantis skyrius, už SPP įgyvendinimą atsakingi Savivaldybės administracijos padaliniai, ekspertai). Iš dalies, prie politinio lygmens priskirti socialiniai ir ekonominiai partneriai bei prie administracinio lygmens priskirti ekspertai atitinka visuomeninį lygmenį stebėsenos sistemos institucinėje struktūroje, todėl galima teigti, kad į Utenos rajono plėtros strateginio plano 2011–2017 metams rengimo procesą buvo įtraukta ir visuomenė.

Utenos rajono plėtros strateginio plano 2011–2017 metams stebėsenos sistemos apraše buvo numatytas ir metinės SPP įgyvendinimo ataskaitos rengimas (kiekvienų metų I ketvirtį), ir SPP papildymo bei keitimo tvarka (pasiūlymai dėl pakeitimų ar papildymų Strateginio planavimo ir investicijų valdymo skyriui pateikiami iki einamųjų metų spalio 1 d.), ir asmenys, skyriai ar institucijos, prisidedančios prie SPP įgyvendinimo ataskaitos, SPP pakeitimo ar papildymų rengimo, derinimo, tvirtinimo. Tačiau per visą Utenos rajono plėtros strateginio plano 2011–2017 metams įgyvendinimo laikotarpį nebuvo teikta nei viena metinė SPP įgyvendinimo ataskaita. 2011–2017 m. laikotarpiu buvo atlikti du Utenos rajono plėtros strateginio plano 2011–2017 metams papildymai, pakeitimai ar patikslinimai – 2012 m. (atsižvelgiant į Utenos rajono savivaldybės tarybos 2012 m. gruodžio 20 d. sprendimą Nr. TS-382) ir 2015 m. (atsižvelgiant į Utenos rajono savivaldybės tarybos 2015 m. vasario 19 d. sprendimą Nr. TS-35).

Utenos rajono plėtros strateginio plano 2011–2017 metams stebėsenos sistemos apraše buvo numatyta SPP įgyvendinimo stebėsenos rodiklių sistema (metiniai rodikliai) pagal atskirus rajono plėtros strateginio plano prioritetus. Iš viso numatyti 98 rodikliai, iš kurių 28 – I prioritetui, 43 – II prioritetui, 27 – III prioritetui. Tačiau nebuvo nurodyti rodiklių informacijos šaltiniai, atsakingi už duomenų pateikimą asmenys, skyriai ar institucijos, rodiklių atskaitos taškas (metai ir reikšmė) bei siekiamybė (kokios reikšmės (kiekybinis rodiklis) arba tendencijos, krypties (kokybinis rodiklis) tikimasi).

Kadangi Utenos rajono plėtros strateginio plano 2011–2017 metams stebėsenos sistemos apraše nurodytoje rodiklių sistemoje nei rodiklių reikšmių atskaitos taško, nei siekiamybės nebuvo iš anksto nustatyta, taip pat nėra informacijos apie rodiklių reikšmių informacijos šaltinius ir atsakingus už duomenų surinkimą asmenis, skyrius ar institucijas, tad nagrinėti ir įvertinti Utenos rajono plėtros strateginio plano 2011–2017 metams įgyvendinimo rezultatus pagal rodiklių sistemą neįmanoma.

Rengiant Utenos rajono savivaldybės strateginį plėtros planą 2018–2024 metams, už SPP įgyvendinimą atsakingi Utenos rajono savivaldybės administracijos skyriai ir padaliniai pildė Utenos rajono plėtros strateginio plano 2011–2017 metams priemonių plano įgyvendinimo lentelę, pagal kurią įvertinta kiekvienos suplanuotos priemonės būklė 2017 m. rugsėjo mėn. pabaigoje, t. y., ar priemonė iki minėtos datos buvo įgyvendinta (I), ar neįgyvendinta (N), ar vykdoma (V), ar nebeaktuali (NA). Taip pat buvo vertinta, perkelti ar neperkelti atitinkamos priemonės į Utenos rajono savivaldybės strateginį plėtros planą 2018–2024 metams, ar perkelti jas kitokios apimties, iš dalies.

Utenos rajono plėtros strateginiame plane 2011–2017 metams iš viso numatytos 174 priemonės. Utenos rajono savivaldybės administracijos struktūrinių padalinių atstovų teigimu, iš jų 137 priemonės yra įgyvendintos arba vykdomos, o 37 priemonės neįgyvendintos arba nebeaktualios. Tad galima teigti, kad Utenos rajono plėtros strateginis planas 2011–2017 metams

iki 2017 m. vidurio įgyvendintas 79 proc. Daugiausiai įgyvendinta ir (arba) vykdoma II prioriteto priemonių (95 proc.), o mažiausiai – I prioriteto priemonių (27 proc.).

2.1.2. lentelė. Utenos rajono plėtros strateginio plano 2011–2017 metams priemonių įgyvendinimas

Prioritetas	Įgyvendintų priemonių skaičius	Neįgyvendintų priemonių skaičius	Nebeaktualių priemonių skaičius	Vykdomų priemonių skaičius	Iš viso priemonių
I prioritetas. Konkurencinga vietos ekonomika	7	0	22	1	30
II prioritetas. Žmogiškųjų išteklių plėtra ir gyvenimo kokybės užtikrinimas	24	1	4	70	99
III prioritetas. Moderni infrastruktūra ir darni aplinka	16	0	10	19	45
Iš viso:	47	1	36	90	174

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Utenos rajono plėtros strateginio plano 2011–2017 metams duomenis

Utenos rajono savivaldybės administracijos struktūrinių padalinių atstovų teigimu, į naują strateginį plėtros planą reikėtų iš viso perkelti 115 priemonių (22 iš I prioriteto, 72 – iš II prioriteto ir 21 – iš III prioriteto) arba 66 proc.

Apibendrinimas

Utenos rajono plėtros strateginio plano 2011–2017 metams stebėsenos sistemos apraše buvo aiškiai išskirtos procedūros, asmenys ar institucijos, atsakingos už tų procedūrų vykdymą, duomenų pateikimo laikas, numatyta SPP įgyvendinimo stebėsenos rodiklių sistema (metiniai rodikliai) pagal atskirus rajono plėtros strateginio plano prioritetus.

Nurodytoje rodiklių sistemoje nebuvo pateiktas rodiklių reikšmių atskaitos taškas, siekiamybės, informacija apie rodiklių reikšmių duomenų šaltinius ir atsakingus už duomenų surinkimą asmenis, skyrius ar institucijas. Todėl nėra galimybės įvertinti Utenos rajono plėtros strateginio plano 2011–2017 metams įgyvendinimo rezultatų pagal rodiklių sistemą.

Per Utenos rajono plėtros strateginio plano 2011–2017 metams įgyvendinimo laikotarpį nebuvo pateikta nei viena metinė SPP įgyvendinimo ataskaita. SPP per šį laikotarpį buvo 2 kartus patikslintas.

Įvertinus suplanuotų priemonių įgyvendinamumą, nustatyta, kad Utenos rajono plėtros strateginis planas 2011–2017 metams iki 2017 m. vidurio įgyvendintas 79 proc.

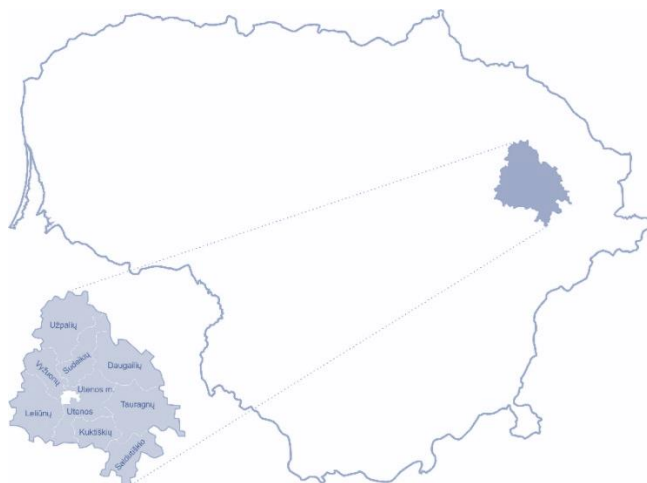

III. VIDAUS IR IŠORĖS APLINKOS ANALIZĖ

3.1. BENDRA INFORMACIJA APIE UTENOS RAJONĄ

Utenos rajonas yra išsidėstęs Lietuvos Respublikos šiaurrytinėje dalyje, Utenos apskrityje, rytuose ribojasi su Zarasų ir Ignalinos rajonais, pietuose – su Molėtų ir Švenčionių rajonais, vakaruose – su Anykščių rajonu, o šiaurėje – su Rokiškio rajonu. Tai yra mažiausias Utenos apskrities rajonas ir vienas mažiausių šalies rajonų, jo plotas siekia 1 230 km², tai sudaro 17,1 proc. Utenos apskrities ploto. Utenos rajonas plyti Baltijos kalvyno Aukštaičių aukštumos šiaurrytinėje dalyje, Šventosios upės baseine. Etnografiškai rajonas priklauso Rytų Aukštaitijai, o pagal administracinį-teritorinį suskirstymą – Utenos apskričiai. Utenos rajono savivaldybės, kaip administracinio teritorinio vieneto, centras yra Utenos miestas. Jis yra ir Utenos apskrities centras.

Utenos rajone yra 1 miestas – Utena, 8 miesteliai – Daugailiai, Kuktiškės, Leliūnai, Saldutiškis, Sudeikiai, Tauragnai, Užpaliai, Vyžuonos ir 592 kaimai. Utenos rajono savivaldybė suskirstyta į 10 seniūnijų: Daugailių, Kuktiškių, Leliūnų, Saldutiškio, Sudeikių, Tauragnų, Utenos, Utenos miesto, Užpalių ir Vyžuonų.

3.1.1. pav. Utenos rajono vieta šalyje ir seniūnijos
Šaltinis: sudaryta autorių

Utenos rajono savivaldybėje nuo 2018 m.¹⁴ bus iš viso 55 seniūnaitijos:

- 1) Daugailių seniūnijoje – 4 seniūnaitijos (Daugailių, Juknėnų, Radeikių, Šlepečių);
- 2) Kuktiškių seniūnijoje – 3 seniūnaitijos (Buitūnų, Kuktiškių, Raudoniškio);
- 3) Leliūnų seniūnijoje – 5 seniūnaitijos (Antalgės, Jasonių, Narkūnų, Leliūnų, Pakalnių);
- 4) Saldutiškio seniūnijoje – 3 seniūnaitijos (Saldutiškio I-oji, Saldutiškio II-oji, Kirdeikių krašto);
- 5) Sudeikių seniūnijoje – 5 seniūnaitijos (Alaušų, Luknių, Norvaišių, Sirutėnų, Sudeikių);
- 6) Tauragnų seniūnijoje – 6 seniūnaitijos (Balčių, Klykių, Minčiagirės, Piliakalnio, Sėlės, Tauragnų);
- 7) Utenos seniūnijoje – 6 seniūnaitijos (Biliakiemio, Kvyklių, Medeinių, Pačkėnų, Spitrėnų, Vaikutėnų);
- 8) Utenos miesto seniūnijoje – 10 seniūnaitijų (Aukštakalnio, Ažuolijos, Dauniškio ežero, Grybelių, Joneliškio, Krašonos, Smėlio, Taikos, Vyturių, Vyžuonaičio ežero),
- 9) Užpalių seniūnijoje – 9 seniūnaitijos (Aukštuolių, Centro, Ilčiukų, Gaižiūnų, Kaimynų, Kaniūkų, Mažionių, Užtiltės, Vilučių);
- 10) Vyžuonų seniūnijoje – 4 seniūnaitijos (Antakalnių, Sprakšių, Šiaudinių, Vyžuonų).

¹⁴ Pagal 2017-10-13 Utenos rajono savivaldybės mero potvarkį Nr. MP-45 „Dėl Utenos rajono savivaldybės seniūnaitijų sudarymo tvirtinimo“

Per Utenos rajono savivaldybę eina geležinkelis Vilnius–Utena, magistraliniai keliai A6 Kaunas–Zarasai–Daugpilis ir A14 Vilnius–Utena. Geografiniu požiūriu Utenos rajono savivaldybės padėtis yra patogi, nuo šalies sostinės Vilniaus ją skiria beveik 100 km, nuo Kauno – apie 140 km.

Utenos rajono reljefas, kuris yra labai įvairus ir nevienalytis, formavosi vėlyvuju ledynmečiu paskutinio ledyno pakraštyje. Jam būdingos mažos kalvos ir daubos, kurios yra nevienodos savo forma. Abipus Šventosios upės plyti plynaukštė, o pietrytinėje Tauragnų seniūnijos dalyje (apie Tauragnus, Saldutiškį, Pakalnius) kalvų santykinis aukštis siekia iki 25 m. Aukščiausia Utenos rajono vieta – Taurapilio kalnas (246 m virš jūros lygio), šiek tiek žemiau yra Klykių kalnas (237 m virš jūros lygio) ir Kaboriškių kalnas (235 m virš jūros lygio). Žemiausia rajono vieta tesiekia 88 m virš jūros lygio. Utenos rajono dirvožemiai yra įvairūs, čia plyti ir ežerai, ir pelkės, ir miškai. Rajone daugiausia moreninių, įvairiai pajaurėjusių priemolių tipų dirvožemių, tačiau vietomis pasitaiko ir žvyringų priemėlių tipų dirvožemių, o kitose vietose nemažai smėlėtų dirvų.

Vandenys Utenos rajone užima 5,2 proc. teritorijos ploto, o vidutiniškai šalyje rodiklis siekia 4,1 proc. Per Utenos rajoną teka šios valstybinės reikšmės upės: Šventoji (rajono teritorijoje ilgis – 30 km), Indraja (ilgis – 38 km), Vyžuona (ilgis – 28 km), Krašuona (ilgis – 21,7 km), Vieša (ilgis – 17,7 km), Alauša (ilgis – 8,3 km), Rašė (ilgis – 10,5 km), Nasvė (ilgis – 24,6 km), Talė (ilgis – 12,8 km), Utenaitė (ilgis – 12,2 km). Rajone telkšo 186 ežerai, kurių bendras plotas siekia 4 301,3 ha (iš jų 38 – valstybinės reikšmės, jų bendras plotas – 3 250,3 ha). Didžiausi ežerai: Alaušas (plotas – 1 071,8 ha, didžiausias gylis – 42 m), Tauragnas (plotas – 503,7 ha, didžiausias gylis – 60,5 m, tai giliausias ir aukščiausias virš jūros lygio šalies ežeras), Indrajai (plotas – 290,6 ha, didžiausias gylis – 23,8 m) ir Aisetas (plotas – 253, 8 ha). Iš viso Utenos rajone yra 13 tvenkinių, kurių bendras plotas – 281,8 ha (iš jų valstybinės reikšmės – 7, jų bendras plotas – 195 ha). Didžiausi Utenos rajono tvenkiniai: Utenos miesto tvenkinys (plotas – 101 ha) ir Nemeikščių tvenkinys (plotas – 82,4 ha). Daugelį ežerų ir pelkių sujungia maži vingiuoti upeliai, smarkiai patvinstantys pavasarį ir beveik išdžiūstantys vasarą. Pastovesnio vandeningumo upės Utenos rajone: Alauša, Tauragna, Vyžuona ir Šventoji. Dažniausiai pasitaikančios žuvis Utenos rajono vandens telkiniuose yra lydekos, ešeriai, karšiai, kuojos, kai kur sužvejojama ungurių, gilesniuose ežeruose – seliavų, stintų, o seklesniuose – starkių, lynų, karsų ir raudžių.

Miškai Utenos rajone užima 34,3 proc. teritorijos ploto, o šalies rodiklis siekia 33,4 proc. Utenos rajone vyrauja dideli bemiškiai plotai, tačiau galima rasti ir stambių miškų masyvų. Stambiausius sudaro Minčios, Balčių, Pagrandos, Daunorų, Varniškių ir Užupio miškai. Miškingos yra Vyžuonų ir Užpalių apylinkės, kur auga Vyžuonų, Dvarašilio, Kušlių miškai. Prie Utenos miesto yra Rašės ir Skaistašilio miškai. Utenos rajono miškuose paplitusios pušys, eglės, beržai, baltalksniai, juodalksniai, ąžuolai, drebulės, uosiai ir liepos. ąžuolų giriatės yra išlikusios prie Pakalnių ir ąžuolijos miške šalia Utenos. Miškuose gausu briedžių, stirnų, šernų, kiškių, lapių, kiaunių, mangutų, lūšių ir vilkų.

Utenos rajonas – vienas iš šalies rajonų, kuriuose ryškiausiai pastebimi temperatūros svyravimai. Čia anksčiausiai šalyje susidaro sniego danga, išala dirvožemis ir vidutinė paros temperatūra pereina į minusinę. Žiemos, palyginti su kitais rajonais, šaltesnės. Vasaros nelabai karštos ir gana lietingos.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos teritorijos bendruoju planu, Utenos rajono savivaldybė priskiriama siaurės rytų Lietuvos regionui (Utenos–Švenčionių arealas) – ypač didelių socialinių, ekonominių, ekologinių bei urbanistinių problemų bei didžiausios depopuliacijos zonai. Pagal Utenos apskrities teritorijos bendrąjį planą, Utenos rajono savivaldybės teritorijos dalis prie Utenos miesto, vakarų kryptimi iki Leliūnų miestelio, pietų kryptimi iki Deguliškės miško, rytų kryptimi iki Vaikutėnų kaimo priskiriama ekonominės ir socialinės plėtros arealui; teritorija prie

Alaušo pasižymi intensyvios rekreacijos ir verslinės žuvininkystės plėtra, o teritorijos dalis nuo Utenos miesto šiaurės kryptimi – intensyvios rekreacijos, tausojančio žemės ūkio ir tausojančio miškų ūkio plėtra. Utenos miestas ir Vyžuonos miestelis Utenos apskrities teritorijos bendrajame plane nurodyti kaip svarbiausios pramonės potencialo susitelkimo vietos Utenos rajono savivaldybėje.

Bendrosios informacijos apie Utenos rajoną apibendrinimas

Šiaurės rytų Lietuvos rajonas, kurio plotas – 1 230 km²

- Utenos rajonas yra išsidėstęs Lietuvos šiaurinėje dalyje.
- Utenos rajono teritorija – 1 230 kv. km.

Utenos apskričiai priklausantis rajonas, turintis 1 miestą, 8 miestelius ir 592 kaimus

Utenos rajono savivaldybė priklauso Utenos apskričiai. Utenos rajone yra įsikūręs 1 miestas (savivaldybės centras – Utena), 8 miesteliai ir 592 kaimai.

Rajonas suskirstytas į 10 seniūnijų ir 55 seniūnaitijas

Utenos rajono savivaldybės teritorija suskirstyta į 10 seniūnijų: Daugailių, Kuktiškių, Leliūnų, Saldutiškio, Sudeikių, Tauragnų, Utenos, Utenos miesto, Užpalių ir Vyžuonų. Seniūnijos yra padalintos į 55 seniūnaitijas.

3.2. DEMOGRAFINĖ APLINKA

3.2.1. Demografinė situacija

Demografija – 1) mokslas, tiriantis gyventojų sudėtį, kiekybinius ir kokybinius jos kitimus, gyventojų judėjimą; 2) gyventojų statistikos duomenys¹⁵.

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2016 m. pabaigoje Utenos rajono savivaldybėje gyveno 38 836 gyventojai (29,1 proc. Utenos apskrities ir 1,4 proc. šalies gyventojų). *Gyventojų skaičiumi* tai yra didžiausias rajonas Utenos apskrityje. Lyginant 2012 m. ir 2016 m. pabaigos duomenis, Utenos rajono savivaldybės gyventojų skaičius sumažėjo 7,0 proc., savo ruožtu, šalyje gyventojų skaičiaus mažėjimas siekė 4,2 proc., o Utenos apskrityje – 8,4 proc.

3.2.1.1. lentelė. Gyventojų skaičius 2012–2016 m. (vertinant metų pabaigos duomenis)

Metai/ Administracinė teritorija	Lietuvos Respublika	Utenos apskritis	Utenos rajono savivaldybė	Anykščių rajono savivaldybė	Ignalinos rajono savivaldybė	Molėtų rajono savivaldybė	Visagino savivaldybė	Zarasų rajono savivaldybė
2012 m.	2 971 905	145 760	41 751	27 479	17 568	20 032	21 237	17 693
2016 m.	2 847 904	133 481	38 836	24 999	15 892	18 407	19 178	16 169
<i>Pokytis proc.</i>	-4,2%	-8,4%	-7,0%	-9,0%	-9,5%	-8,1%	-9,7%	-8,6%

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Analizuojamuoju laikotarpiu visose Utenos apskrities savivaldybėse neigiamas gyventojų skaičiaus pokytis viršijo šalies vidurkį. Nors gyventojų skaičiaus mažėjimas Utenos rajono savivaldybėje (vidutiniškai kasmet gyventojų skaičius sumažėjo 1,8 proc.) kito sparčiau nei šalyje (vidutiniškai kasmet gyventojų skaičius sumažėjo 1,1 proc.), tačiau nebuvo toks spartus kaip Utenos apskrityje (vidutiniškai kasmet gyventojų skaičius sumažėjo 2,2 proc.), ir mažiausias lyginant su kitomis Utenos apskrities savivaldybėmis. Tai rodo, jog Utenos rajono savivaldybė šalies mastu demografinį potencialą praranda gana sparčiai, tačiau Utenos apskrities kontekste šis procesas nėra toks spartus.

Utenos rajone yra įsikūręs vienas miestas, savivaldybės centras – Utena. 2016 metų pabaigoje Utenoje gyveno 26 476 gyventojai ir tai sudarė 68,2 proc. Utenos apskrities gyventojų. Per pastaruosius penkerius metus gyventojų skaičius Utenoje mažėjo lėtesniu tempu (6,2 proc.) nei Utenos rajono savivaldybėje (7,0 proc.). *Miesto ir kaimo gyventojų*¹⁶ santykis Utenos rajono savivaldybėje 2016 m. pabaigoje siekė 68 proc. ir 32 proc. Šis santykis buvo labai panašus į šalies – Lietuvoje 2016 metų pabaigoje miesto gyvenamosiose teritorijose gyveno 67 proc. gyventojų, o kaimo gyvenamosiose teritorijose – 33 proc. gyventojų, tačiau skyrėsi nuo Utenos apskrities rodiklių – atitinkamai 56 proc. ir 44 proc. Taigi, Utenos rajono savivaldybėje labiau apgyvendintos vietos yra miesto gyvenamosios teritorijos.

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, *gyventojų tankis*¹⁷ Utenos rajono savivaldybėje 2016 m. siekė 31,6 gyv./km², o 2012 m. šis rodiklis buvo 33,9 gyv./km². Šis rodiklis 2016 m. pabaigoje buvo mažesnis nei šalyje (43,6 gyv./km²), tačiau didesnis nei Utenos apskrityje (18,6 gyv./km²) bei didžiausias iš visų rajoninių Utenos apskrities savivaldybių (Anykščių raj. sav. gyventojų tankis – 14,2 gyv./km², Molėtų raj. sav. – 13,5 gyv./km², Zarasų raj. sav. – 12,1 gyv./km², Ignalinos raj. sav. – 11,0 gyv./km²), išskyrus Visagino savivaldybę, kurią sudaro tik miesto teritorija, todėl jos tankis 2016 metų pabaigoje siekė 330,7 gyv./km².

¹⁵ Apibrėžimas pateiktas *Tarptautinių žodžių žodyne*. Vyriausioji enciklopedijų redakcija, 1985.

¹⁶ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *kaimo gyventojas* – gyventojas, gyvenantis kaimo gyvenamojoje vietovėje; *miesto gyventojas* – gyventojas, gyvenantis mieste, t. y. kompaktiškai užstatytoje gyvenamojoje vietovėje, turinčioje daugiau kaip 3 tūkst. gyventojų, iš kurių daugiau kaip du trečdaliai dirba pramonės, verslo bei gamybinės ir socialinės infrastruktūros srityse. Miestuose gali gyventi ir mažiau negu 3 tūkst. žmonių, jeigu šie miestai turėjo miesto statusą iki įsigaliojant Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymui (1994 m. liepos 19 d.)

¹⁷ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *gyventojų tankis* – gyventojų skaičius 1-ame km², t. y., gyventojų ir ploto, kuriame jie gyvena, santykis.

2012–2016 m. gyventojų sudėtis pagal lytį Utenos rajone kito nežymiai. 2016 m. pabaigoje apie 54 proc. gyventojų sudarė moterys ir apie 46 proc. – vyrai. 2016 m. pabaigoje Utenos rajono savivaldybėje 1 000-iui vyrų teko 1 165-ios moterys. Šis skaičius buvo mažesnis nei šalyje (kur 1 000-iui vyrų teko 1 170 moterų), tačiau didesnis nei Utenos apskrityje (kur 1 000-iui vyrų teko 1 134 moterys) bei didesnis nei kitose Utenos apskrities savivaldybėse. Taigi, Utenos rajono savivaldybėje iš visų Utenos apskrities savivaldybių moterų procentinė dalis yra didžiausia.

Pagal Utenos rajono savivaldybės administracijos duomenis, 2016 m. Utenos rajono savivaldybėje buvo įregistruotos 233 santuokos¹⁸. 2012–2016 m. santuokų skaičius sumažėjo 1,7 proc. arba 4 santuokomis. Didžiausias santuokų skaičius užfiksuotas 2015 metais – 261 įregistruota santuoka. Ištuokų¹⁹ skaičius 2012–2016 m. sumažėjo 16,4 proc. arba 21 ištuoka (2012 m. buvo užregistruotos 128 ištuokos, o 2016 m. – 107 ištuokos). Daugiausiai ištuokų Utenos rajone buvo 2013 m. – 149 ištuokos.

Utenos rajono savivaldybės gyventojų sudėtis pagal amžiaus grupes 2016 m. pabaigoje nurodyta toliau pateikiamoje lentelėje.

3.2.1.2. lentelė. Gyventojai pagal amžiaus grupes 2016 m.

Administracinė teritorija	Gyventojai				Darbingo amžiaus gyventojai (proc.)
	Iš viso pagal amžių	0–15 metų amžiaus	Darbingo amžiaus	Pensinio amžiaus	
Lietuvos Respublika	2 847 904	449 197	1 761 463	637 244	61,9
Utenos apskritis	133 481	17 070	80 577	35 834	60,4
Utenos r. sav.	38 836	4 884	24 008	9 944	61,8
Anykščių r. sav.	24 999	2 968	14 664	7 367	58,7
Ignalinos r. sav.	15 892	1 911	9 112	4 869	57,3
Molėtų r. sav.	18 407	2 275	11 113	5 019	60,4
Visagino sav.	19 178	2 919	12 115	4 144	63,2
Zarasų r. sav.	16 169	2 113	9 565	4 491	59,2

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2016 m. pabaigoje Utenos rajono savivaldybėje gyveno 4 884 0–15 metų amžiaus gyventojai (vaikai). Jie sudarė 12,6 proc. visų savivaldybės gyventojų. Prieš penkerius metus Utenos rajono savivaldybės 0–15 metų amžiaus gyventojai (vaikai) sudarė 13,3 proc., taigi, vaikų dalis Utenos rajono savivaldybėje sumažėjo 0,7 procentinio punkto. 2016 m. pabaigoje tiek šalyje, tiek Utenos apskrityje vaikų dalis buvo didesnė nei Utenos rajono savivaldybėje (atitinkamai – 12,8 proc. ir 15,8 proc.). 2016 m. pabaigoje iš Utenos apskrities savivaldybių vaikų dalis didesnė buvo Visagino savivaldybėje (sieki 15,2 proc.) ir Zarasų rajono savivaldybėje (sieki 13,1 proc.), o kitų Utenos apskrities savivaldybių vaikų dalis bendroje gyventojų struktūroje pagal amžių buvo mažesnė (Anykščių r. sav. – 11,9 proc., Ignalinos r. sav. – 12,0 proc., Molėtų r. sav. – 12,4 proc.).

Darbingo amžiaus gyventojai²⁰ 2016 m. pabaigoje sudarė 61,8 proc. arba 24 008 visų Utenos rajono savivaldybės gyventojų. Lyginant 2012 m. ir 2016 m. pabaigos duomenis, Utenos rajono savivaldybės darbingo amžiaus gyventojų dalis išaugo 0,1 procentinio punkto, o bendras darbingo amžiaus gyventojų skaičius sumažėjo 6,9 proc. 2016 m. pabaigoje darbingo amžiaus gyventojų dalis Utenos rajono savivaldybėje buvo panaši į šalies rodiklį (61,9 proc.), didesnė nei Utenos apskrities rodiklis (60,4 proc.) bei didesnė nei kitų Utenos apskrities savivaldybių darbingo

¹⁸ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *santuoka* – įstatymų nustatyta tvarka įformintas savanoriškas vyro ir moters susitarimas sukurti šeimos teisinius santykius.

¹⁹ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *ištuoka* – įstatymų nustatyta tvarka nutraukta santuoka. Santuoka laikoma nutraukta nuo teismo sprendimo ją nutraukti įsiteisėjimo dienos, pažymėtos santuokos nutraukimo įrašė.

²⁰ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *darbingo amžiaus gyventojai* – asmenys nuo 16 metų iki Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo pensijų įstatymo nustatyto senatvės pensijos amžiaus.

amžiaus gyventojų dalis (Anykščių r. sav. – 58,7 proc., Ignalinos r. sav. – 57,3 proc., Molėtų r. sav. – 60,4 proc., Zarasų r. sav. – 59,2 proc.), išskyrus Visagino savivaldybę (63,2 proc.). Tai reiškia, kad Utenos rajonas pasižymi gana dideliu, šalies vidurkį atitinkančiu darbingo amžiaus gyventojų skaičiumi, o jo mažėjimo tendencijos labiau susijusios su bendru gyventojų skaičiaus mažėjimu, kuris būdingas tiek Utenos rajonui, tiek Utenos apskrčiai, tiek visai šaliai.

2016 m. pabaigoje Utenos rajono savivaldybėje gyveno 9 944 *pensinio amžiaus gyventojai*²¹. Jų dalis bendrame gyventojų skaičiuje siekė 25,6 proc. 2012–2016 m. laikotarpiu pensinio amžiaus gyventojų skaičius savivaldybėje išaugo 0,6 procentinio punkto (2012 m. pensinio amžiaus gyventojai sudarė 25,0 proc. savivaldybės gyventojų), savo ruožtu, šalyje šis rodiklis išliko nepakitęs, o Utenos apskrityje – išaugo analogiškai kaip ir Utenos rajono savivaldybėje. 2016 m. pabaigoje Utenos rajono savivaldybės pensinio amžiaus gyventojų dalis (25,6 proc.) bendroje gyventojų struktūroje buvo didesnė nei šalyje (22,4 proc.), mažesnė nei Utenos apskrityje (26,8 proc.) bei mažiausia iš visų Utenos apskrities savivaldybių, išskyrus Visagino savivaldybę, kurioje rodiklis siekė 21,6 proc.

Gyventojų skaičiaus mažėjimą Utenos rajone, kaip ir šalyje bei Utenos apskrityje lėmė kelios priežastys: 1) visuomenės senėjimas; 2) neigiama natūrali gyventojų kaita (toliau – NGK); 3) gyventojų migracija į kitas šalies vietas ir užsienio valstybes.

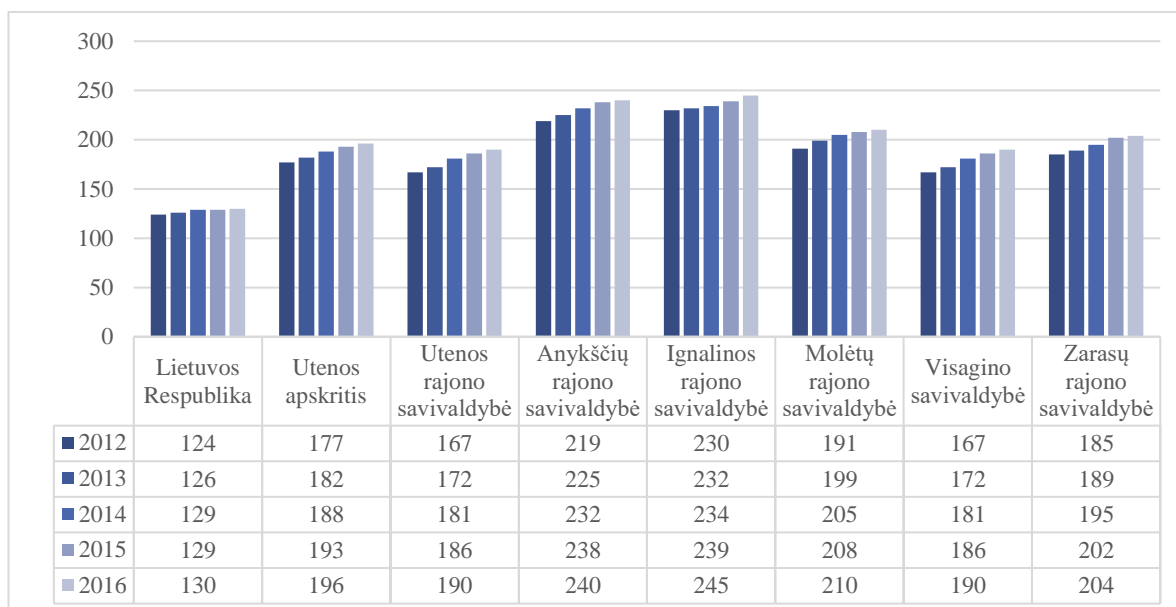
Reikšmingas rodiklis, apibūdinantis visuomenės senėjimą, yra *demografinis senatvės koeficientas*²². 2012–2016 m. laikotarpiu (vertinant metų pabaigos duomenis) šalyje, Utenos apskrityje ir visose apskrities savivaldybėse gyventojai sparčiai senėjo. Šalyje demografinės senatvės koeficientas padidėjo 4,8 proc. (2012 m. pabaigoje siekė 124, 2016 m. pabaigoje – 130), Utenos apskrityje – 10,7 proc. (2012 m. pabaigoje siekė 177, 2016 m. pabaigoje – 196), Utenos rajono savivaldybėje – 13,8 proc. (2012 m. pabaigoje siekė 167, 2016 m. pabaigoje – 190). Tai reiškia, kad Utenos rajono savivaldybėje 2016 metų pabaigoje 100 vaikų iki 15 metų amžiaus teko 190 pagyvenusių asmenų (beveik dvigubai). Nors Utenos rajono savivaldybės demografinės senatvės koeficientas 2016 m. pabaigoje buvo mažesnis nei Utenos apskrities vidurkis, tačiau jo didėjimo sparta 2012–2016 metais kartu su Visagino savivaldybės rodiklio augimo sparta buvo didžiausia. Tai reiškia, kad ypatingai pastaruoju metu Utenos rajono savivaldybėje didėjo pagyvenusių asmenų dalis ir mažėjo vaikų dalis bendroje gyventojų skaičiaus struktūroje. 2016 m. pabaigoje didesnę nei Utenos rajono savivaldybės demografinės senatvės koeficientą turėjo visos Utenos apskrities savivaldybės, išskyrus Visagino savivaldybę, kur rodiklis buvo toks pat kaip ir Utenos rajono savivaldybėje – 190. Didžiausias rodiklis užfiksuotas Ignalinos r. sav. – 245, Anykščių r. sav. – 240, Molėtų r. sav. – 210, Zarasų r. sav. – 204.

Utenos apskritis patenka į sparčiai demografiškai senstantį šiaurės rytų Lietuvos arealą (apimančią Utenos, Panevėžio apskritis, rytinę Šiaulių apskrities ir šiaurinę Vilniaus apskrities dalį). 2012 m. pabaigoje tiek Utenos rajono savivaldybėje, tiek Visagino savivaldybėje gyventojų senėjimo procesas nebuvo toks ryškus (demografinės senatvės koeficientas nuo šalies vidurkio atsiliko 35 proc.), o 2016 m. pabaigoje minėtų savivaldybių teritorijose šis procesas ypač išryškėjo (demografinės senatvės koeficientas nuo šalies vidurkio atsiliko jau 46 proc.). Gali būti, kad ateityje Utenos rajono savivaldybei grės demografinis disbalansas, galintis sukelti demografinės duobės gyventojų struktūroje, kurios dar labiau paspartins gyventojų senėjimo procesus. Tai rodo, kad gyventojų senėjimas labai stipriai paveikė gyventojų skaičiaus mažėjimą Utenos rajone.

²¹ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *pensinio amžiaus gyventojai* – asmenys, sulaukę teisės aktų nustatyto pensijos amžiaus, ir vyresni.

²² Pagal elektroninį Lietuvos statistikos departamento žodyną, *demografinės senatvės koeficientas* – pagyvenusių (60 metų ir vyresnio amžiaus) žmonių skaičius, tenkantis šimtui vaikų iki 15 metų amžiaus.

3.2.1.1. pav. Demografinis senatvės koeficientas 2012–2016 m. (metų pabaigos duomenys)

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Absoliutinis gimusiųjų ir mirusiųjų skaičius 2012–2016 m. nurodytas toliau pateikiamoje lentelėje. Pagal Lietuvos statistikos departamento pateiktus duomenis, 2016 m. šalyje gimė 30 623 naujagimiai, t. y., 0,5 proc. daugiau nei 2012 m., Utenos apskrityje 2016 m. gimusiųjų skaičius siekė 1 091 (6,0 proc. mažiau nei 2012 m.), Utenos rajono savivaldybėje 2016 m. gimė 320 naujagimių ir per penkerius metus rodiklis sumažėjo 0,9 proc. Vienintelėje Anykščių rajono savivaldybėje 2012–2016 metų laikotarpiu gimusiųjų skaičius išaugo 9,2 proc. Kitų Utenos apskrities savivaldybėse gimusiųjų skaičius mažėjo sparčiau nei Utenos r. sav. (Zarasų r. sav. – 15,7 proc., Visagino sav. – 14,0 proc., Ignalinos r. sav. – 12,6 proc., Molėtų r. sav. – 7,9 proc.).

3.2.1.3. lentelė. Gimusiųjų ir mirusiųjų asmenų skaičius 2012–2016 m.

Metai/ Administracinė teritorija	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis proc., lyginant 2016 m. ir 2012 m.
Gimusieji						
Lietuvos Respublika	30 459	29 885	30 369	31 475	30 623	0,5
Utenos apskritis	1 161	1 120	1 152	1 135	1 091	-6,0
Utenos r. sav.	323	308	297	322	320	-0,9
Anykščių r. sav.	184	213	210	189	201	9,2
Ignalinos r. sav.	127	133	112	130	111	-12,6
Molėtų r. sav.	140	134	143	160	129	-7,9
Visagino sav.	215	200	239	214	185	-14,0
Zarasų r. sav.	172	132	151	120	145	-15,7
Mirusieji						
Lietuvos Respublika	40 938	41 511	40 252	41 776	41 106	0,4
Utenos apskritis	2 576	2 626	2 494	2 521	2 547	-1,1
Utenos r. sav.	656	668	622	613	681	3,8
Anykščių r. sav.	536	534	530	549	509	-5,0
Ignalinos r. sav.	381	387	401	405	343	-10,0
Molėtų r. sav.	384	385	371	343	386	0,5
Visagino sav.	251	277	251	268	252	0,4
Zarasų r. sav.	368	375	319	343	376	2,2

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

2012–2016 m. laikotarpiu mirtingumas augo šalyje (0,4 proc.) ir keturiose Utenos apskrities savivaldybėse (Utenos rajono savivaldybėje – 3,8 proc., Zarasų rajono savivaldybėje – 2,2 proc., Molėtų rajono savivaldybėje – 0,5 proc. ir Visagino savivaldybėje – 0,4 proc.). Utenos apskrityje (-1,1 proc.), Anykščių rajono savivaldybėje (-5,0 proc.) ir Ignalinos rajono savivaldybėje (-10,0 proc.) mirtingumo rodiklis mažėjo. Taigi, Utenos rajono savivaldybėje gyventojų mirtingumas per penkerius metus išaugo sparčiausiai.

Patikimesni rodikliai, vertinantys gyventojų skaičiaus kitimo tendencijas, yra gimusiųjų ir mirusiųjų asmenų skaičiaus pokyčiai, tenkantys 1 000-iui gyventojų.

3.2.1.4. lentelė. Gimusiųjų ir mirusiųjų asmenų skaičius, tenkantis 1 000-iui gyventojų, 2012–2016 m.

Metai/ Administracinė teritorija	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis proc., lyginant 2016 m. ir 2012m.
Gimusieji, tenkantys 1 000-iui gyventojų						
Lietuvos Respublika	10,2	10,2	10,4	10,9	10,8	4,9
Utenos apskritis	8,0	7,9	8,2	8,3	8,2	2,6
Utenos r. sav.	7,7	7,5	7,3	8,1	8,2	6,5
Anykščių r. sav.	6,7	7,9	8,0	7,3	8,0	20,1
Ignalinos r. sav.	7,2	7,8	6,7	8,0	7,0	-3,4
Molėtų r. sav.	7,0	6,8	7,4	8,5	7,0	0,3
Visagino sav.	10,1	9,7	11,8	10,8	9,6	-4,7
Zarasų r. sav.	9,7	7,6	8,9	7,2	9,0	-7,8
Mirusieji, tenkantys 1 000-iui gyventojų						
Lietuvos Respublika	13,8	14,1	13,8	14,5	14,4	4,8
Utenos apskritis	17,7	18,4	17,8	18,4	19,1	8,0
Utenos r. sav.	15,7	16,3	15,4	15,4	17,5	11,6
Anykščių r. sav.	19,5	19,9	20,1	21,3	20,4	4,4
Ignalinos r. sav.	21,7	22,6	23,9	24,8	21,6	-0,5
Molėtų r. sav.	19,2	19,7	19,3	18,2	21,0	9,4
Visagino sav.	11,8	13,4	12,4	13,6	13,1	11,2
Zarasų r. sav.	20,8	21,7	18,7	20,6	23,3	11,8

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

2016 m. šalyje 1 000-iui gyventojų teko 10,8 naujagimių, t. y., 4,9 proc. daugiau nei 2012 m. Gimusiųjų skaičius 1 000-iui gyventojų Utenos apskrityje 2016 m. siekė 8,2 (2,6 proc. daugiau nei 2012 m.). Utenos rajono savivaldybės 2016 m. gimstamumo 1 000-iui gyventojų rodiklis atitiko apskrities vidurkį ir lyginant su 2012 m. rodiklis padidėjo 6,5 proc. Nei vienos iš Utenos apskrities savivaldybių išvestinis gimusiųjų skaičiaus rodiklis 2016 m. nepasiekė šalies lygio, tačiau gimusių kūdikių 1 000-iui gyventojų daugiausiai teko Visagino savivaldybėje (9,6) ir Zarasų rajono savivaldybėje (9,0). Šių savivaldybių rodikliai viršijo Utenos apskrities vidurkį. Gimusiųjų skaičiaus 1 000-iui gyventojų rodikliai sparčiausiai didėjo Anykščių rajono savivaldybėje (20,1 proc. per penkerius metus), be Utenos rajono savivaldybės rodiklis dar augo Molėtų rajono savivaldybėje (0,3 proc.), o mažėjo kitose Utenos apskrities savivaldybėse (Zarasų r. sav. – 7,8 proc., Visagino sav. – 4,7 proc., Ignalinos r. sav. – 3,4 proc.).

2012–2016 m. laikotarpiu mirtingumas 1 000-iui gyventojų augo šalyje, Utenos apskrityje ir beveik visose analizuojamose savivaldybėse, išskyrus Ignalinos rajono savivaldybę, kur rodiklis sumažėjo 0,5 proc. Utenos rajono savivaldybėje nagrinėjamu periodu mirtingumo 1 000-iui gyventojų rodiklis (11,6 proc.) augo greičiau nei šalyje (4,8 proc.) ir Utenos apskrityje (8,0 proc.), spartesniu augimo tempu apskrityje pasižymėjo tik Zarasų rajono savivaldybė (11,8 proc.). 2016 m. Utenos rajono savivaldybės mirtingumas 1 000-iui gyventojų (17,5 asmenų) buvo vienas mažiausių apskrityje, mažesnę rodiklį turėjo Visagino savivaldybė (13,1 asmuo). Didžiausi, Utenos apskrities vidurkį viršijantys mirtingumo 1 000-iui gyventojų rodikliai 2016 m. užfiksuoti

Zarasų r. sav. – 23,3 asmens, Ignalinos r. sav. – 21,6 asmens, Molėtų r. sav. – 21,0 asmuo ir Anykščių r. sav. – 20,4 asmens.

3.2.1.5. lentelė. *Natūrali gyventojų kaita 2012–2016 m.*

Metai/ Administracinė teritorija	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis proc., lyginant 2016 m. ir 2012 m.
Lietuvos Respublika	-10 479	-11 626	-9 883	-10 301	-10 483	0,04
Utenos apskritis	-1 415	-1 506	-1 342	-1 386	-1 456	2,9
Utenos r. sav.	-333	-360	-325	-291	-361	8,4
Anykščių r. sav.	-352	-321	-320	-360	-308	-12,5
Ignalinos r. sav.	-254	-254	-289	-275	-232	-8,7
Molėtų r. sav.	-244	-251	-228	-183	-257	5,3
Visagino sav.	-36	-77	-12	-54	-67	86,1
Zarasų r. sav.	-196	-243	-168	-223	-231	17,9

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

2012–2016 m. laikotarpiu *natūrali gyventojų kaita*²³ išliko neigiama šalyje, Utenos apskrityje bei visose analizuojamose savivaldybėse. Iki 2015 metų NGK rodiklis šalyje mažėjo, o nuo 2015 m. vėl ėmė augti (per penkerius metus NGK rodiklis išaugo 0,04 proc.). Utenos apskrityje natūrali gyventojų kaita buvo neigiama ir ilgainiui didėjo (padidėjimas 2012–2016 m. laikotarpiu siekė 2,9 proc.). Tam įtakos turėjo ženkliai išaugęs Visagino savivaldybės NGK rodiklis (per penkerius metus 86,1 proc.), Zarasų r. sav. rodiklis (17,9 proc.), Utenos r. sav. rodiklis (8,4 proc.) ir Molėtų r. sav. rodiklis (5,3 proc.). Geriausios NGK rodiklio kitimo tendencijos užfiksuotos Anykščių rajono savivaldybėje – nors NGK analizuojamu periodu buvo neigiama, tačiau per penkerius metus ji pagerėjo (sumažėjo) 12,5 proc. Rodiklio gerėjimo tendencijos užfiksuotos ir Ignalinos rajono savivaldybėje – sumažėjo 8,7 proc. Vadinasi, Utenos rajono savivaldybėje natūrali gyventojų kaita yra neigiama ir pastaruoju metu blogėjanti.

Lietuvos statistikos departamente skiriama tarptautinė ir vidaus migracija. Tarptautinę migraciją apibūdina *emigracija*²⁴ ir *imigracija*²⁵.

3.2.1.6. lentelė. *Emigracija ir imigracija 2012–2016 m.*

Metai/ Administracinė teritorija	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis proc., lyginant 2016 m. ir 2012 m.
Emigracija, asmenys						
Lietuvos Respublika	41 100	38 818	36 621	44 533	50 333	22,5
Utenos apskritis	1 873	1 869	1 643	1 937	2 312	23,4
Utenos r. sav.	469	441	444	474	617	31,6
Anykščių r. sav.	222	274	234	291	419	88,7
Ignalinos r. sav.	161	163	122	140	178	10,6
Molėtų r. sav.	112	108	84	153	204	82,1
Visagino sav.	734	736	631	726	685	-6,7
Zarasų r. sav.	175	147	128	153	209	19,4
Imigracija, asmenys						
Lietuvos Respublika	19 843	22 011	24 294	22 130	20 162	1,6
Utenos apskritis	854	902	1066	962	703	-17,7
Utenos r. sav.	127	129	158	131	105	-17,3
Anykščių r. sav.	213	241	290	257	163	-23,5

²³ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *natūrali gyventojų kaita* – gyvų gimusių kūdikių ir mirusių asmenų skaičiaus skirtumas.

²⁴ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *emigracija* – išvykimas į kitą valstybę, ketinant apsigyventi naujoje gyvenamojoje vietoje nuolat arba ne trumpiau kaip 12 mėnesių.

²⁵ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *imigracija* – atvykimas į šalį, ketinant apsigyventi naujoje gyvenamojoje vietoje nuolat arba ne trumpiau kaip 12 mėnesių.

Metai/ Administracinė teritorija	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis proc., lyginant 2016 m. ir 2012 m.
Ignalinos r. sav.	63	59	77	77	67	6,3
Molėtų r. sav.	63	57	63	68	57	-9,5
Visagino sav.	311	327	363	346	242	-22,2
Zarasų r. sav.	77	89	115	83	69	-10,4

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

2012–2016 m. emigracijos mastai Utenos rajono savivaldybėje išaugo 31,6 proc. (šalyje – 22,5 proc., Utenos apskrityje – 23,4 proc.), imigracijos mastai Utenos rajono savivaldybėje sumažėjo 17,3 proc. (šalyje išaugo 1,6 proc., o Utenos apskrityje sumažėjo 17,7 proc.). Emigracija iš visų nagrinėtų savivaldybių mažėjo tik Visagino savivaldybėje, didžiausi emigracijos mastai Utenos apskrityje užfiksuoti Anykščių r. sav. (88,7 proc.) ir Molėtų r. sav. (82,1 proc.). Savo ruožtu, imigracijos mastai Utenos apskrityje didėjo tik Ignalinos r. sav. (6,3 proc.), o visose kitose Utenos apskrities savivaldybės – mažėjo. Iš viso 2016 m. iš Utenos rajono savivaldybės į užsienio šalis emigravo 617 gyventojų, o atvyko gyventi tik 105 užsieniečiai, todėl *neto tarptautinė migracija*²⁶ siekė -512 gyventojų. Utenos apskrityje nebuvo nei vienos savivaldybės, kurioje neto tarptautinė migracija būtų teigiama. Šie duomenys rodo, jog iš Utenos r. sav. gyventojai yra linkę išvykti į užsienio šalis, o užsieniečiai nėra linkę atkvyti gyventi į Utenos r. sav. teritoriją, tačiau Utenos apskrityje yra rajonų, kurie yra dar labiau nepatrauklūs gyventojams nei Utenos r. sav.

Vidaus migracijos rodiklius atspindi *vidaus migrantai*²⁷. Utenos apskritis priskiriama prie apskričių, iš kurių gyventojai išsikelia, nes 2016 m. iš Utenos apskrities į kitas šalis apskritis išvyko 3 725 asmenys, o atvyko – 3 078 asmenys (*neto vidaus migracija*²⁸ siekia -647).

3.2.1.7. lentelė. Vidaus migrantai 2012–2016 m.

Metai/ Administracinė teritorija	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis proc., lyginant 2016 m. ir 2012 m.
Išvykusieji, asmenys						
Utenos apskritis	3 682	3 676	3 440	3 466	3 725	1,2
Utenos r. sav.	924	926	886	1 112	998	8,0
Anykščių r. sav.	726	705	707	668	810	11,6
Ignalinos r. sav.	665	560	499	498	554	-16,7
Molėtų r. sav.	414	473	508	414	531	28,3
Visagino sav.	487	536	345	318	348	-28,5
Zarasų r. sav.	466	476	495	456	484	3,9
Atvykusieji, asmenys						
Utenos apskritis	2 868	2 953	2 965	2 850	3 078	7,3
Utenos r. sav.	736	743	811	992	823	11,8
Anykščių r. sav.	531	582	606	550	676	27,3
Ignalinos r. sav.	555	491	498	355	464	-16,4
Molėtų r. sav.	346	325	408	326	465	34,4
Visagino sav.	262	412	247	277	262	0,0
Zarasų r. sav.	438	400	395	350	388	-11,4

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Tos pačios tendencijos pastebimos ir Utenos r. savivaldybėje – iš teritorijos per 2016 m. išvyko 998 asmenys, o atvyko – 823 (neto vidaus migracija siekia -175). Nei viena Utenos apskrities savivaldybė nepasizižymėjo teigiamu neto migracijos rodikliu. Išvykusiųjų skaičius per

²⁶ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *neto tarptautinė migracija* – imigravusių ir emigravusių asmenų skaičiaus skirtumas.

²⁷ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *vidaus migrantas* – asmuo, atvykęs arba išvykęs į naują gyvenamąją vietą šalies viduje ir ketinantis joje apsigyventi nuolat arba ne trumpiau kaip 6 mėnesius.

²⁸ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *neto vidaus migracija* – atvykusių ir išvykusių gyventojų skaičiaus skirtumas.

penkerius metus Utenos r. sav. padidėjo 8,0 proc., o apskrityje rodiklis didėjo 1,2 proc. Utenos apskrityje yra savivaldybių, kuriose 2012–2016 m. laikotarpiu į kitas šalies teritorijas išvykusiųjų skaičius sumažėjo – tai Ignalinos r. sav. (16,7 proc.) ir Visagino sav. (28,5 proc.). Teigiamas dalykas yra tai, kad Utenos r. sav. analogišku laikotarpiu atvykusių vidaus migrantų skaičius padidėjo 11,8 proc. Tačiau Utenos apskrityje yra savivaldybių, kuriose atvykusių vidaus migrantų skaičius augo sparčiau nei Utenos r. sav. – tai Molėtų r. sav. (34,4 proc.) ir Anykščių r. sav. (27,3 proc.).

Svarbus demografinę rajono situaciją apibūdinantis rodiklis yra *migracijos saldo arba neto migracija*²⁹, kuris parodo skirtumą tarp išvykstančių ir atvykstančių gyventojų skaičiaus. Migracijos saldo 2012–2016 m. Utenos rajono savivaldybėje, kaip ir šalyje, Utenos apskrityje bei visose analizuojamose savivaldybėse buvo neigiamas. Tai reiškia, kad iš analizuojamų teritorijų daugiau gyventojų išvažiuoja, nei į jas atvažiuoja (tiek į užsienio šalis, tiek į kitas šalies teritorijas). Be to, neigiamas migracijos saldo rodiklis šalyje, Utenos apskrityje ir Utenos rajono savivaldybėje didėjo (atitinkamai išaugo 41,93 proc., 23,1 proc. ir 41,7 proc.). Sparčiausiai migracijos saldo rodiklis blogėjo Zarasų r. sav. (per penkerius metus padidėjo 87,3 proc.) ir Molėtų r. sav. (per penkerius metus padidėjo 82,1 proc.). Utenos rajono savivaldybė nėra viena patraukliausių teritorijų Utenos apskrityje, nes iš jos gyventojai yra linkę išvykti, ypač pastaruosiu metu. Utenos apskrityje yra du rajonai, kurių patrauklumas per pastaruosius penkerius metus stabilizavosi ir net šiek tiek didėjo – tai Ignalinos r. sav. (per penkerius metus migracijos saldo rodiklis pagerėjo 3,4 proc.) ir Visagino sav. (per penkerius metus migracijos saldo rodiklis pagerėjo 18,4 proc.). Visose nagrinėjamose teritorijose iki 2015 m. migracijos saldo rodikliai gerėjo ir 2014 m. jie buvo geriausi, tačiau nuo 2015 m. vėl ėmė blogėti, ir ši tendencija išlieka iki šiol.

3.2.1.8. lentelė. *Migracijos saldo 2012–2016 m.*

Metai/ Administracinė teritorija	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis proc., lyginant 2016 m. ir 2012 m.
Lietuvos Respublika	-21 257	-16 807	-12 327	-22 403	-30 171	41,9
Utenos apskritis	-1 833	-1 690	-1 052	-1 591	-2 256	23,1
Utenos r. sav.	-444	-383	-229	-337	-629	41,7
Anykščių r. sav.	-290	-268	-177	-278	-448	54,5
Ignalinos r. sav.	-208	-173	-46	-206	-201	-3,4
Molėtų r. sav.	-117	-199	-121	-173	-213	82,1
Visagino sav.	-648	-533	-366	-421	-529	-18,4
Zarasų r. sav.	-126	-134	-113	-176	-236	87,3

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Galima teigti, kad pagrindiniai, įtakos Utenos rajono demografinės situacijos blogėjimui turintys veiksniai yra sparčiai didėjantis demografinės senatvės koeficientas, neigiama ir blogėjanti natūrali gyventojų kaita bei blogėjantis migracijos saldo rodiklis. Migracijos saldo rodiklio augimas neigiamai veikia gyventojų skaičiaus kaitą bei paspartina visuomenės senėjimo procesus. Didelę įtaką neigiamam migracijos saldo rodikliui daro spartėjantys emigracijos tempai. Spartūs emigracijos procesai tiek Utenos rajono savivaldybėje, tiek visoje Utenos apskrityje bei aplinkinėse savivaldybėse išryškina kartų kaitos problemas, sukels negrįžtamas socialines-ekonomines pasekmes. Spartus demografinės senatvės koeficiento blogėjimas lems NGK rodiklio blogėjimą ir ateityje.

²⁹ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *neto migracija* – imigravusių ir emigravusių asmenų skaičiaus skirtumas.

Utenos rajono demografinės situacijos apibendrinimas

38 836 gyventojai

2016 m. pabaigoje Utenos rajone gyveno 38 836 gyventojai. Tai sudarė:

- 29,1 proc. Utenos apskrities gyventojų,
- 1,4 proc. šalies gyventojų.

Gyventojų mieste ir kaime santykis – 68:32

Vyrauja miesto gyvenamosios teritorijos, nes 68,2 proc. rajono gyventojų gyvena Utenos mieste.

Teigiami aspektai

- Utenos rajono savivaldybėje darbingo amžiaus gyventojų dalis (61,8 proc.) augo ir 2016 m. pabaigoje buvo panaši į šalies (61,9 proc.), didesnė nei apskrityje (60,4 proc.) ir didžiausia lyginant su kitomis Utenos apskrities savivaldybėmis, išskyrus Visagino savivaldybę (63,2 proc.).
- 2012–2016 m. padidėjo gimusiųjų skaičius, tenkantis 1 000-iui gyventojų (6,5 proc.).

Neigiami aspektai

- 2012–2016 m. 7,0 proc. sumažėjo gyventojų skaičius.
- 2016 m. mirė 361 asmeniu daugiau nei gimė, išvyko 629 asmenimis daugiau nei atvyko, o 100 vaikų teko 190 šešiasdešimtmečių ir vyresnių asmenų.
- 2012–2016 m. demografinės senatvės koeficientas turėjo prasčiausias kitimo tendencijas (+13,8 proc.), lyginant su kitomis Utenos apskrities savivaldybėmis.

3.2.2. Užimtumas ir darbo rinka

Darbas – tai žmogaus pragyvenimo, socialinio statuso, pilnavertiškumo šaltinis. Kiekviena valstybė, vykdydama užimtumo politiką, siekia ne tik užtikrinti aukštą gyvenimo kokybę, žmonių interesus atitinkantį pragyvenimo lygį, bet ir socialiai pažeidžiamų visuomenės grupių – ilgalaikių bedarbių, jaunimo, darbo rinkoje diskriminuojamų ir kt. asmenų – integraciją į darbo rinką, visuomenę, vietos bendruomenę. Užimtumas ir darbas neatsiejami nuo ekonominio stabilumo palaikymo, konkurencinio pranašumo didinimo, ir yra valstybės, regionų, apskričių ekonominės ir socialinės gerovės pagrindas.

3.2.2.1. lentelė. *Užimtų gyventojų skaičius 2012–2016 m., tūkst.*

Metai / Administracinė teritorija	Lietuvos Respublika	Utenos apskr.	Utenos r. sav.	Anykščių r. sav.	Ignalinos r. sav.	Molėtų r. sav.	Visagino sav.	Zarasų r. sav.
2012 m.	1 275,7	54,8	18,1	7,6	4,3	7,5	10,9	6,4
2013 m.	1 292,8	58,9	19,1	8,9	4,9	7,5	10,8	7,7
2014 m.	1 319,0	58,3	19,4	10,6	5,0	6,0	9,5	7,9
2015 m.	1 334,9	57,4	20,5	10,2	6,8	5,7	8,6	5,5
2016 m.	1 361,4	57,4	19,3	10,3	6,3	7,9	8,1	5,5
<i>Pokytis, proc.</i>	6,7	4,7	6,6	35,5	46,5	5,3	-25,7	-14,1

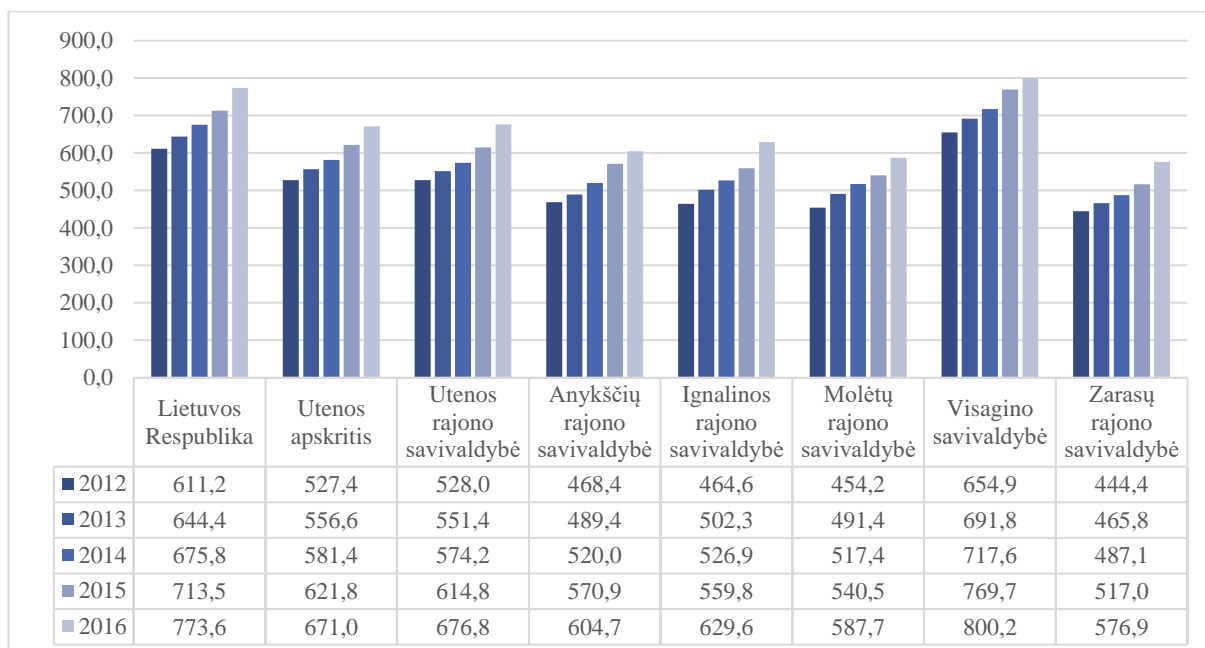
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

*Užimtų gyventojų*³⁰ skaičius Utenos rajono savivaldybėje augo gana sparčiai (per 2012–2016 metus išaugo 6,6 proc.), greičiau nei apskrityje (4,7 proc.) ir šiek tiek lėčiau nei šalyje (6,7 proc.). Spartesniu užimtų gyventojų skaičiaus augimu Utenos apskrityje pasižymėjo Ignalinos rajono savivaldybė, kurioje per penkerius metus rodiklis padidėjo 46,5 proc., ir Anykščių rajono

³⁰ Pagal elektroninį Lietuvos statistikos departamento žodyną, *užimti gyventojai* – 15 metų ir vyresni asmenys, dirbantys bet kokią darbą, gaunantys už jį darbo užmokestį pinigais ar natūra arba turintys pajamų ar pelno.

savivaldybė, kurioje per penkerius metus rodiklis padidėjo 35,5 proc. Molėtų r. sav. užimtų gyventojų skaičiaus augimas nebuvo toks spartus (5,3 proc.), o Visagino sav. ir Zarasų r. sav. užimtų gyventojų skaičius 2012–2016 m. sumažėjo atitinkamai 25,7 proc. bei 14,1 proc.

3.2.2.1. pav. Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis 2012–2016 m., EUR

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis³¹ Utenos rajono savivaldybėje 2016 m. siekė 676,8 EUR ir 0,9 proc. viršijo Utenos apskrities rodiklį (671,0 EUR), bet 12,5 proc. atsiliko nuo šalies rodiklio (773,6 EUR). Utenos rajono savivaldybės vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio rodiklis buvo vienas didžiausių apskrityje. Už jį didesnę turėjo Visagino savivaldybė, kur vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis 2016 m. siekė 800,2 EUR ir net trečdaliu viršijo šalies vidurkį. Visos kitos Utenos apskrities savivaldybės 2016 m. turėjo mažesnę vidutinį mėnesinį darbo užmokestį. Utenos rajono savivaldybėje, lyginant 2012 m. ir 2016 m. duomenis, vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis išaugo 28,2 proc., šis augimas buvo spartesnis nei šalyje (26,6 proc.) ir Utenos apskrityje (27,2 proc.), tačiau vienas lėčiausių tarp kitų Utenos apskrities savivaldybių. Lėčiau augo Visagino savivaldybės vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis – 22,2 proc., o sparčiau – Ignalinos r. sav. (35,5 proc.), Zarasų r. sav. (29,8 proc.), Molėtų r. sav. (29,4 proc.) ir Anykščių r. sav. (29,1 proc.).

Utenos rajono savivaldybėje, Utenos apskrityje ir šalyje registruotų bedarbių³² skaičius 2012–2016 m. laikotarpiu mažėjo: šalyje registruotų bedarbių skaičius sumažėjo 33,2 proc., Utenos apskrityje – 27,2 proc., Utenos rajono savivaldybėje – 21,9 proc. Sparčiau nei Utenos rajono savivaldybėje registruotų bedarbių skaičius mažėjo Anykščių rajone (42,9 proc.), Zarasų rajone (26,3 proc.), Visagino savivaldybėje (23,8 proc.) ir Molėtų rajone (23,5 proc.).

³¹ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *bruto darbo užmokestis* – atlyginimas pinigais, apimantis tiesiogiai darbdavio darbuotojui mokamą pagrindinį darbo užmokestį ir papildomą darbo uždarbį, įskaitant darbuotojo mokamas valstybinio socialinio draudimo įmokas ir gyventojų pajamų mokestį. Neįskaitoma materialinė, laikinojo nedarbingumo pašalpa, mokama neatsižvelgiant į finansavimo šaltinį, kompensacija už nepanaudotas kasmetines atostogas, išeitinė išmoka ir pan.

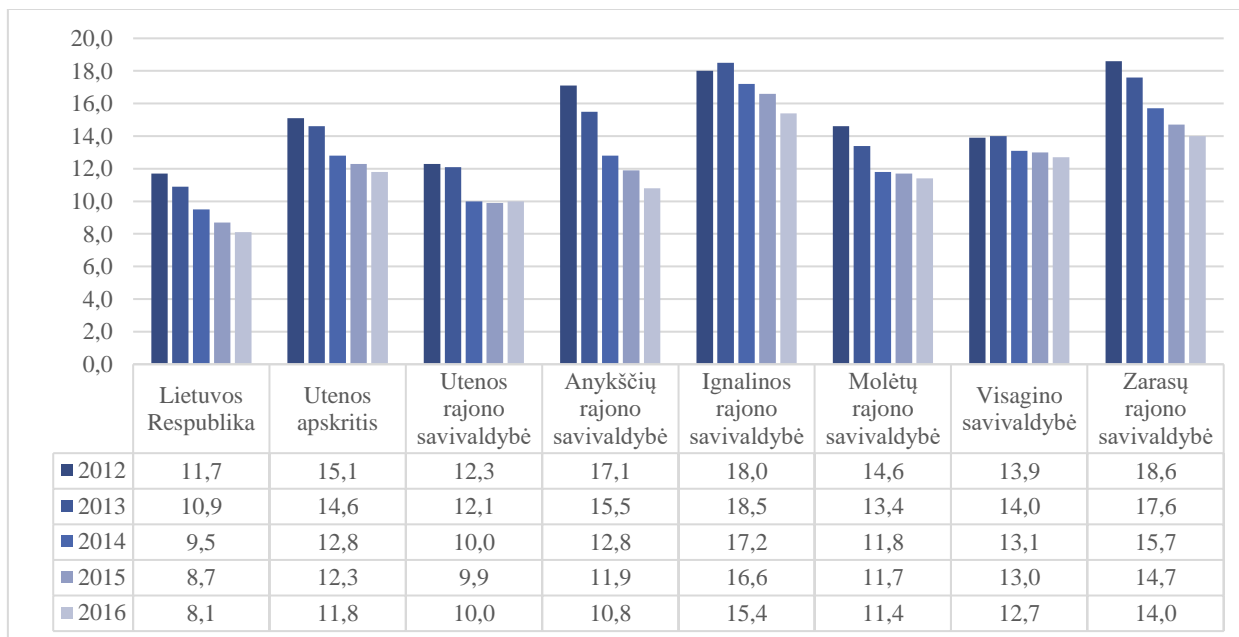
³² Pagal elektroninį Lietuvos statistikos departamento žodyną, *bedarbis* – nedirbantis nustatyto (15–74 metų) amžiaus asmuo, kuris aktyviai ieško darbo ir per apibrėžtą laikotarpį gali pradėti dirbti.

3.2.2.2. lentelė. Registruotų bedarbių skaičius 2012–2016 m., tūkst.

Administracinė teritorija/ Metai	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis proc. 2016 m., lyginant su 2012 m.
Lietuvos Respublika	216,9	201,3	173	158,2	144,9	-33,2
Utenos apskritis	13,6	12,9	11,1	10,5	9,9	-27,2
Utenos r. sav.	3,2	3,1	2,6	2,5	2,5	-21,9
Anykščių r. sav.	2,8	2,5	2	1,8	1,6	-42,9
Ignalinos r. sav.	1,9	1,9	1,7	1,6	1,5	-21,1
Molėtų r. sav.	1,7	1,6	1,4	1,3	1,3	-23,5
Visagino sav.	2,1	2	1,8	1,8	1,6	-23,8
Zarasų r. sav.	1,9	1,8	1,6	1,5	1,4	-26,3

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Registruotų bedarbių skaičiaus mažėjimas iš dalies yra nulemtas gyventojų skaičiaus mažėjimo, todėl patikimesnis rodiklis, atspindintis užimtumo situaciją, yra *registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis (nedarbo lygis)*³³. 2016 m. šalies nedarbo lygis siekė 8,1 proc., Utenos apskrities – 11,8 proc. Aukščiausiu nedarbo lygiu Utenos apskrityje 2016 m. pasižymėjo Ignalinos rajono savivaldybė (15,4 proc.), aukštesnis nei Utenos apskrities vidutinis nedarbo lygis buvo Zarasų rajono savivaldybėje (14,0 proc.) bei Visagino savivaldybėje (12,7 proc.). Utenos rajono savivaldybės registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis 2016 m. buvo mažiausias Utenos apskrityje, tačiau didesnis nei šalyje ir siekė 10,0 proc.

3.2.2.2. pav. Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis (nedarbo lygis) 2012–2016 m., proc.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos darbo birža prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

Tiek šalyje, tiek Utenos apskrityje, tiek visose Utenos apskrities savivaldybėse nedarbo lygis 2012–2016 m. laikotarpiu mažėjo. Labiausiai jis sumažėjo Anykščių rajono savivaldybėje (6,3 proc. punkto). Utenos rajono savivaldybėje nedarbo lygis per penkerius metus sumažėjo 2,3 proc. p., šis mažėjimas buvo lėtesnis nei Utenos apskrityje (3,3 proc. p.) ir šalyje (3,6 proc. p.). Lėčiausiai nedarbo lygio rodiklis mažėjo Visagino savivaldybėje (tik 1,2 proc. p.).

³³ Pagal elektroninį Lietuvos statistikos departamento žodyną, *nedarbo lygis* – rodiklis, išreiškiamas bedarbių ir darbo jėgos santykiu.

2016 m. pradžioje didžiausią bedarbių dalį Utenos rajono savivaldybėje sudarė paslaugų srities specialistai (38,2 proc.), toliau – darbuotojai, dirbę pramonės (28,8 proc.), didmeninės ir mažmeninės prekybos (12,9 proc.), statybos (10,4 proc.), transporto ir saugojimo (6,6 proc.), žemės ūkio, medžioklės ir miškininkystės (5,9 proc.), apgyvendinimo bei maitinimo paslaugų (3,0 proc.) srityse. 9,1 proc. bedarbių rajone sudarė niekur nedirbę bedarbiai, 7,8 proc. teko bedarbiams, kurie vertėsi kita veikla.

Pagal Lietuvos darbo biržos duomenis, vidutinis metinis jaunimo (16–29 m. amžiaus) nedarbo lygis (bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų) 2016 m. Utenos rajono savivaldybėje buvo 7,0 proc., šalyje – 4,7 proc., o Utenos apskrityje – 6,7 proc. Taigi, jaunimo nedarbo lygis yra mažesnis nei bendras nedarbo lygis Utenos r. sav., tačiau didesnis nei tuo pačiu laikotarpiu šalyje ir apskrityje. Vertinant dabartinę situaciją (2017 m.), pastebima, kad jaunimo nedarbo lygis Utenos r. sav. sumažėjo ir 2017 m. spalio mėn. siekė 4,6 proc., savo ruožtu, šalyje – 4,3 proc., Utenos apskrityje – 5,3 proc., todėl situacija traktuojama kaip gerėjanti.

2016 m. Utenos rajono savivaldybėje buvo registruotos 2 446 *laisvos darbo vietos*³⁴. 2012–2016 m. laikotarpiu laisvų registruotų darbo vietų skaičius Utenos rajono savivaldybėje kito netolygiai: 2012–2013 metais didėjo, nuo 2014 m. ėmė mažėti ir per penkerius metus sumažėjo 17,9 proc.

3.2.2.3. lentelė. Darbo jėgos³⁵ pasiūla, paklausa ir įdarbinimas Utenos rajono savivaldybėje 2012–2016 m.

Rodiklio pavadinimas / Metai	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis proc. 2016 m., lyginant su 2012 m.
Registruota laisvų darbo vietų	2 980	3 323	2 879	2 543	2 446	-17,9
Įdarbinta asmenų, iš jų:	2 881	2 846	2 334	2 552	2 647	-8,1
- nuolatinis darbas	2 370	2 254	2 087	2 211	2 279	-3,8
- terminuotas darbas	511	592	247	341	368	-28,0
Bedarbių veikla pagal lengvatinių verslo liudijimą	805	737	663	677	819	1,7
Aktyvios darbo rinkos politikos priemonės	1 638	1 420	1 258	1 090	908	-44,6

Šaltinis: Lietuvos darbo birža prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

Įdarbintų asmenų skaičius 2012–2016 m. laikotarpiu Utenos rajono savivaldybėje sumažėjo 8,1 proc. 2016 m. buvo įdarbinti 2 647 asmenys, iš kurių 2 279 arba 86,1 proc. – neterminuotam darbui. 2012–2016 m. laikotarpiu įdarbinimas tiek neterminuotam darbui (3,8 proc.), tiek terminuotam darbui (28,0 proc.) mažėjo.

2012–2016 m. bedarbių, kurie pradėjo vykdyti veiklą pagal lengvatinius *verslo liudijimus*³⁶, skaičius Utenos rajono savivaldybėje padidėjo 1,7 proc. (805 – 2012 m. ir 819 – 2016 m.).

Pagal *aktyvios darbo rinkos politikos priemones*³⁷ Utenos rajono savivaldybėje 2012–2016 m. laikotarpiu buvo įdarbinta 6 314 asmenų arba vidutiniškai 1 263 asmenys kasmet. Didžiausias skaičius asmenų, įdarbintų pagal aktyvios darbo rinkos politikos priemones, buvo 2012 m. (1 638 asmenys), o mažiausias – 2016 m. (908 asmenys).

³⁴ Pagal elektroninį Lietuvos statistikos departamento žodyną, *laisva darbo vieta* – naujai sukurta, neužimta arba artimiausiu metu tapsianti laisva mokamo darbo vieta, dėl kurios darbdavys imasi ir yra pasirengęs toliau imtis aktyvių veiksmų, ieškodamas tinkamo kandidato ne iš tos pačios įmonės ir į kurią iš karto ar per tam tikrą laikotarpį ketina priimti kandidatą.

³⁵ Pagal elektroninį Lietuvos statistikos departamento žodyną, *darbo jėga* – visi užimti gyventojai ir bedarbiai.

³⁶ Pagal VšĮ „Versli Lietuva“, *verslo liudijimas* – tai dokumentas, kuris patvirtina, kad asmuo yra sumokėjęs fiksuoto dydžio pajamų mokestį (nepriklausantį nuo gaunamų pajamų) ir gali verstis tam tikra veikla.

³⁷ Vadovaujantis Lietuvos darbo birža, *aktyvios darbo rinkos politikos priemonės* – darbo rinkos politikos priemonės, kuriomis siekiama padėti darbo ieškantiems asmenims padidinti jų užimtumo galimybes ir derinti darbo pasiūlą ir paklausą (LR užimtumo rėmimo įstatymo 2 str. 1 d.).

Utenos rajono užimtumo ir darbo rinkos situacijos apibendrinimas

Užimtų gyventojų skaičiaus augimas – 6,6 proc.

2012–2016 m. užimtų gyventojų skaičiaus augimas siekė 6,6 proc. Jis buvo:

- didesnis nei Utenos apskrityje (4,7 proc.),
- šiek tiek mažesnis nei šalyje (6,7 proc.).

Nedarbo lygis – 10,0 proc.

2016 m. nedarbo lygis siekė 10,0 proc. Tai buvo:

- mažiausias rodiklis Utenos apskrityje ir mažesnis už Utenos apskrities nedarbo lygį (11,8 proc.),
- didesnis nei šalies nedarbo lygis (8,1 proc.).

Vidutinis darbo užmokestis – 676,8 EUR

2016 m. vidutinis darbo užmokestis siekė 676,8 EUR. Tai buvo:

- vienas didžiausių rodiklių Utenos apskrityje (didesnis Visagino savivaldybėje – 800,2 EUR),
- didesnis nei Utenos apskrities vidutinis darbo užmokestis (671,0 EUR),
- mažesnis nei šalies vidutinis darbo užmokestis (773,6 EUR).

3.3. EKONOMINĖ APLINKA

3.3.1. Ekonomika ir verslas

Pagrindinių makroekonominių šalies rodiklių projekcijos. LR finansų ministerijos 2017 m. kovą paskelbtame ekonominės raidos scenarijuje 2017–2020 metams numatoma, kad Lietuvos bendrasis vidaus produktas³⁸ (toliau – BVP) vidutiniu laikotarpiu gali augti vidutiniškai 2,55 proc. per metus. Trumpuoju laikotarpiu (2017 metais), padidėjus darbo našumui, Lietuvos BVP gali augti 2,7 proc., o 2018 m. BVP augimas gali siekti 2,6 proc. Numatomas infliacijos paspartėjimas vidutiniu laikotarpiu kiek sumažins gyventojų perkamąją galią, tačiau realiam darbo užmokesčiui augant sparčiau nei infliacija, namų ūkių vartojimas išliks gana didelis ir reikšmingai prisidės prie BVP augimo. Prie ekonomikos augimo prisidės ir didėsiantis investicijų lygis šalyje, kurį vidutiniu laikotarpiu skatins palankios bankų kreditavimo sąlygos, alternatyvūs finansavimo šaltiniai, aktyvesnis Europos strateginių investicijų fondo lėšų bei ES investicijų panaudojimas.

3.3.1.1. lentelė. Pagrindiniai šalies makroekonominiai rodikliai

Makroekonominiai rodikliai / Metai	2016 m.	Projekcija 2017 m. kovas			
		2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.
BVP palyginamosiomis kainomis pokytis, proc.	2,3	2,7	2,6	2,5	2,4
Suderinto vartotojų kainų indekso pokytis (vidutinis metinis), proc.	0,7	3,4	2,7	2,5	2,5
Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis, EUR	770,8	822,2	872,4	926,7	984,8
Vidutinis metinis nedarbo lygis, proc. (pagal gyventojų užimtumo tyrimo apibrėžtį)	7,9	7,0	6,4	5,9	5,4

Šaltinis: Lietuvos Respublikos finansų ministerija

Siekdamas konkurencingumo augančios darbo jėgos kainos sąlygomis, verslas turės didinti darbo našumą, efektyviai naudoti gamybos priemones ir darbo jėgos išteklius, investuoti į plėtrą (inovacijoms ir žmogiškųjų išteklių kvalifikacijai kelti). Numatoma, jog vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis šalyje 2018 metais padidės 6,1 proc., 2019 m. – 6,2 proc., o 2020 m. – 6,3 proc. Darbo užmokestis sparčiausiai augs privačiame sektoriuje, ypač ten, kur didelė darbo jėgos paklausa ir kur darbo užmokestis išlieka mažiausias. Atsižvelgiant į tai, augantis darbo užmokestis atspindi stiprėjančias derybines darbuotojų galias ir darbo užmokesčio suvienodėjimą link darbo užmokesčio dydžio bendroje ES darbo rinkoje.

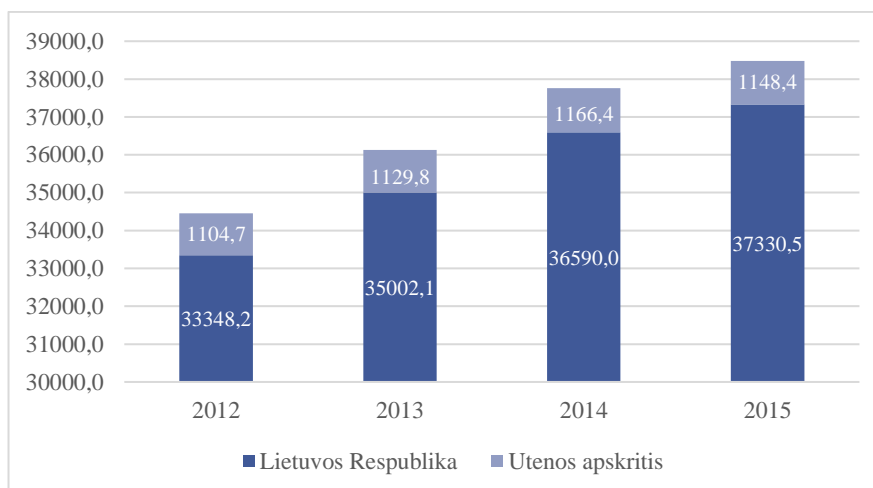
Kita vertus, sparčiai augant darbo užmokesčiui, verslo įmonės vis didesnę dalį padidėjusios darbo jėgos kainos perkels į prekių ir paslaugų kainas. Pastarosios kartu su augančiomis pasaulinėmis žaliavų ir apdorotų produktų kainomis nuo antros 2016 metų pusės vis sparčiau didino infliaciją šalyje. 2017 m. infliacija labiausiai augo dėl pasaulinėje rinkoje brangstančios naftos ir beveik dvigubai padidintų akcizų alkoholiniams gėrimams.

Bendrasis vidaus produktas – svarbiausias rodiklis, nusakantis apskrities išsivystymo lygį ir augimą. 2012–2015 m. šalies BVP augo 11,9 proc. (nuo 33 348,2 mln. EUR iki 37 330,5 mln. EUR). Šio rodiklio augimą reikšmingai paveikė gamybos apimčių augimas ir atsigauantis vartojimas. Utenos apskrities BVP padidėjo tik 0,1 proc. (nuo 1 104,7 mln. EUR iki 1 148,4 mln. EUR). Vadinasi, apskrities vystymasis išlieka tame pačiame lygyje.

Vadovaujantis Lietuvos statistikos departamento informacija, kasmet Utenos apskritis sukuria apie 3 proc. viso šalies BVP. Didžiausią dalį šalies BVP kuria Vilniaus apskritis (2015 m. – 40,4 proc.), Kauno apskritis (2015 m. – 19,8 proc.) ir Klaipėdos apskritis (2015 m. – 11,6 proc.). Pagal kuriamo BVP dalį Utenos apskritis tarp visų šalies apskričių yra devintoje vietoje.

³⁸ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *bendrasis vidaus produktas (BVP)* – galutinė šalyje per tam tikrą laikotarpį sukurtų prekių ir paslaugų vertė. BVP yra vienas iš pagrindinių rodiklių, apibūdinančių šalies ekonomikos išsivystymo lygį.

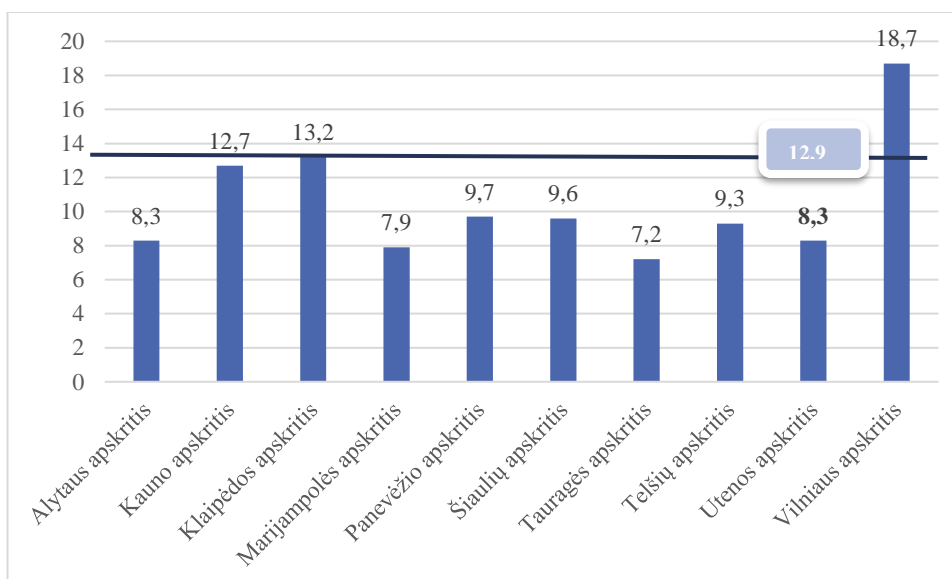

3.3.1.1. pav. Šalies ir Utenos apskrities BVP 2012–2015 m.*, mln. EUR

*analizės rengimo metu Lietuvos statistikos departamentas dar neteikė 2016 metų duomenų

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

2015 m. BVP, tenkantis vienam gyventojui, Utenos apskrityje atsiliko nuo šalies vidurkio (12,9 mln. EUR) ir buvo mažesnis nei daugelio Lietuvos apskričių rodiklis (siekė 8,3 mln. EUR). Utenos apskritis pagal BVP, tenkantį vienam gyventojui, atsiliko nuo Vilniaus (18,7 mln. EUR), Klaipėdos (13,2 mln. EUR), Kauno (12,7 mln. EUR), Panevėžio (9,7 mln. EUR), Šiaulių (9,6 mln. EUR) ir Telšių (9,3 mln. EUR) apskričių. Alytaus apskrities rodiklis buvo toks pat kaip ir Utenos apskrities, o Marijampolės ir Tauragės apskričių – mažesnis (atitinkamai 7,9 mln. EUR ir 7,2 mln. EUR). Šį rodiklį nulėmė apskrities inovatyvumas, technologinė plėtra, žmogiškasis kapitalas.

3.3.1.2. pav. BVP, tenkantis vienam gyventojui Lietuvos apskrityse, 2015 m.*, mln. EUR

*analizės rengimo metu Lietuvos statistikos departamentas dar neteikė 2016 metų duomenų

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Investicijos į materialųjį turtą ir jo išlaidumą yra viena pagrindinių vietos ūkio raidos prielaidų.

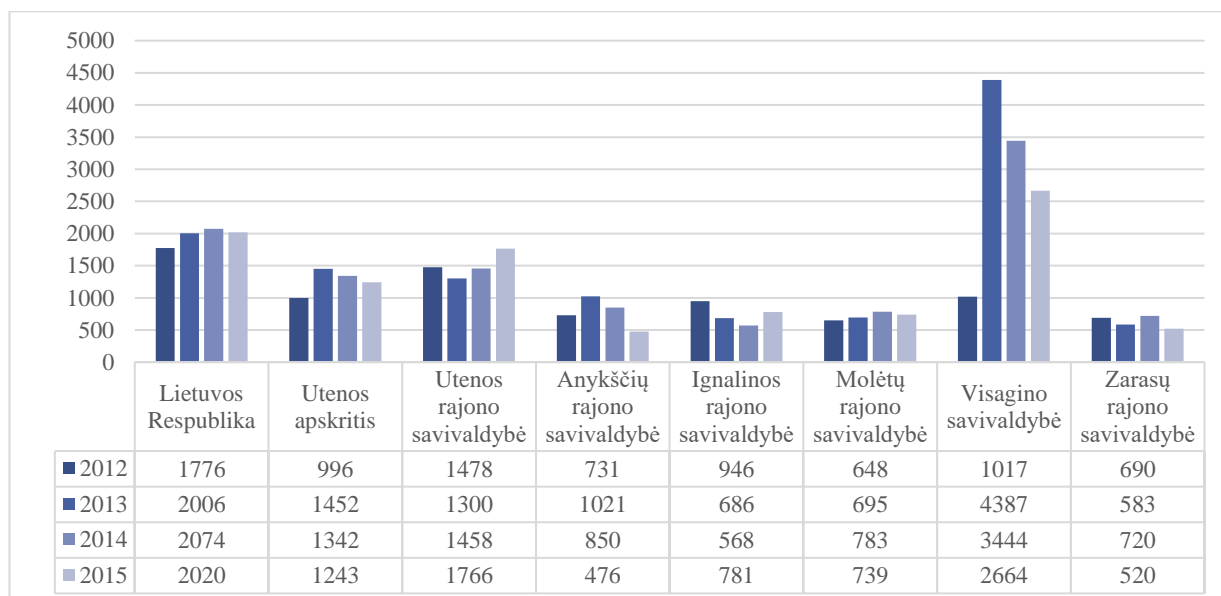
Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2015 m. Utenos apskričiai teko 2,9 proc. (172 385 tūkst. EUR) visų šalies *materialinių investicijų*³⁹ (toliau – MI), o Utenos rajono

³⁹ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *materialinės investicijos (MI)* – tai investicijos ilgalaikiam materialiajam turtui įsigyti, sukurti ir esamam materialiajam turtui atnaujinti (jo vertei padidinti). Įskaitomos finansinės (išperkamosios) nuomos būdu įsigytas ilgalaikis materialusis turtas.

savivaldybei – 1,2 proc. (70 873 tūkst. EUR) visų šalies MI. Utenos rajono savivaldybės MI 2015 m. buvo didžiausios Utenos apskrityje (sudarė 41,1 proc.). Mažiausios Utenos apskrities MI 2015 m. fiksuojamos Zarasų rajono savivaldybėje – 8 747 tūkst. EUR ir sudarė tik 5,1 proc. Per ketverius metus Utenos rajono MI išaugo 0,2 proc., savo ruožtu, šalyje materialinių investicijų srutai padidėjo 10,6 proc., o apskrityje – 0,5 proc. Utenos apskrityje labiausiai augo Visagino savivaldybės MI (0,6 proc.), Molėtų rajono savivaldybės MI srutai išliko panašūs, o Anykščių rajono savivaldybės, Ignalinos rajono savivaldybės ir Zarasų rajono savivaldybės – sumažėjo (po 0,1 proc.).

Informatyvesnis rodiklis, suteikiantis galimybę lyginti skirtingo dydžio teritorijų rodiklius, yra materialinės investicijos, tenkančios vienam gyventojui. Vadovaujantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2015 m. MI, tenkančios vienam gyventojui, Utenos rajono savivaldybėje siekė 1 766 EUR ir buvo vienos didžiausių Utenos apskrityje (42,1 proc. viršijo Utenos apskrities vidurkį, kur MI vienam gyventojui siekė 1 243 EUR, ir 12,6 proc. atsiliko nuo šalies rodiklio, kur MI vienam gyventojui siekė 2 020 EUR). Didžiausios MI, tenkančios vienam gyventojui, Utenos apskrityje 2015 m. fiksuotos Visagino savivaldybėje (2 664 EUR), jų augimą skatino Ignalinos atominės elektrinės (toliau – IAE) uždarymo darbai bei injekcijos dėl IAE uždarymo poveikio miesto socialinei ir ekonominei situacijai mažinimo. Mažiausias MI, tenkančias vienam gyventojui, 2015 m. Utenos apskrityje turėjo Anykščių r. sav. (476 EUR) ir Zarasų r. sav. (520 EUR).

3.3.1.3. pav. MI, tenkančios vienam gyventojui, 2012–2015 m.*, EUR

*analizės rengimo metu Lietuvos statistikos departamentas dar neteikė 2016 metų duomenų

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Utenos rajono savivaldybės MI, tenkančios vienam gyventojui, 2012–2015 m. laikotarpiu išaugo 19,5 proc. Šis augimas, neskaitant Visagino savivaldybės (kur augimas fiksuojamas 161,9 proc. lygyje), buvo didžiausias apskrityje ir didesnis nei šalyje (13,7 proc.). MI, tenkančios vienam gyventojui, dar augo Molėtų r. sav. (14,0 proc.), o visose kitose Utenos apskrities savivaldybėse – mažėjo. Galima teigti, kad Utenos rajono ūkis apskrities kontekste vystosi pakankamai sparčiai, efektyviau nei kitos Utenos apskrities savivaldybės, tačiau nuo šalies ūkio vystymosi lygio atsilieka.

Vienas svarbiausių ekonominių konkurencingumo rodiklių yra *tiesioginės užsienio investicijos*⁴⁰ (toliau – TUI). TUI suteikia galimybes lengviau pasiekti naujas rinkas, didina vietinės ekonomikos integraciją, skatina tarptautinės vertės kūrimą.

2015 m. Utenos rajono savivaldybės TUI siekė 165,03 mln. EUR ir buvo didžiausios Utenos apskrityje (sudarė net 87,5 proc. Utenos apskrities TUI ir 1,2 proc. šalies TUI). Mažiausiomis TUI 2015 m. pasižymėjo Zarasų r. sav. (0,99 mln. EUR) ir Molėtų r. sav. (1,91 mln. EUR). TUI srantai 2012–2015 m. laikotarpiu Utenos rajono savivaldybėje išaugo 2,4 karto, beveik visose analizuojamose savivaldybėse mažėjo (išskyrus Anykščių rajono savivaldybę, kur TUI padidėjo net 9,5 karto, ir Ignalinos rajono savivaldybę, kur TUI srantai išaugo 22,7 proc.). Šalyje TUI augimas siekė 11,5 proc., o Utenos apskrityje – 2,2 karto.

Utenos rajono savivaldybės TUI, tenkančios vienam gyventojui, analizuojamu periodu buvo didžiausios iš visų Utenos apskrities savivaldybių, o 2014 m. – 20,9 proc. viršijo šalies rodiklį. 2015 m. TUI vienam gyventojui siekė 4 144 EUR ir 3 kartus viršijo Utenos apskrities vidurkį (1 375 EUR), bet 11,3 proc. atsiliko nuo šalies rodiklio (4 673 EUR). Kitų Utenos apskrities savivaldybių TUI, tenkančios vienam gyventojui, buvo ženkliai mažesnės nei Utenos rajono savivaldybės rodiklis. Tai rodo, kad Utenos rajonas yra patraukliausias investicijoms Utenos apskrityje. Didžioji dalis Utenos rajono savivaldybės TUI tenka Utenos miestui, nes čia veikia stambios užsienio kapitalo įmonės (danų kapitalo įmonė UAB „Engel Dali“, siuvanti darbo drabužius, norvegų UAB „Nosted mechanika“ ir kt.).

3.3.1.2. lentelė. TUI, tenkančios vienam gyventojui, 2012–2015 m.*, EUR

Administracinė teritorija / Metai	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	Pokytis proc., lyginant 2015 m. ir 2012 m.
Lietuvos Respublika	4 072	4 321	4 363	4 673	14,8
Utenos apskritis	580	520	1 644	1 375	137,1
Utenos r. sav.	1 632	1 461	5 274	4 144	153,9
Anykščių r. sav.	36	37	61	366	916,7
Ignalinos r. sav.	171	188	214	225	31,6
Molėtų r. sav.	125	75	61	101	-19,2
Visagino sav.	381	371	476	387	1,6
Zarasų r. sav.	101	54	60	60	-40,6

*analizės rengimo metu Lietuvos statistikos departamentas dar neteikė 2016 metų duomenų

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Analizuojamuoju 2012–2015 m. laikotarpiu TUI vienam gyventojui Utenos apskrityje išaugo 137,1 proc., šalyje – 14,8 proc. Utenos apskrities rodiklio augimui didžiausią įtaką padarė Anykščių rajono savivaldybės rodiklio augimas (per ketverius metus TUI vienam gyventojui išaugo 916,7 proc.) ir Utenos rajono savivaldybės rodiklio augimas (per ketverius metus TUI vienam gyventojui išaugo 153,9 proc.). Vadinasi, Utenos rajono savivaldybės TUI, tenkančios vienam gyventojui, yra ne tik didelės apskrities mastu, tačiau ir augančios. Rodiklis augo ir kitose Utenos apskrities savivaldybėse, išskyrus Molėtų r. sav. (sumažėjo 19,2 proc.) bei Zarasų r. sav. (sumažėjo 40,6 proc.).

Šie duomenys rodo, jog tiek Utenos apskritis, tiek Utenos rajono savivaldybė investicinį potencialą išnaudoja tinkamai, o tai didina Utenos apskrities ir Utenos rajono savivaldybės konkurencingumą vietos ir tarptautiniu mastu.

Verslo situaciją savivaldybėje apibūdina bendras įmonių skaičius ir įmonių skaičius, tenkantis 1 000-iui gyventojų. 2016 m. pabaigoje Utenos rajono savivaldybėje buvo įregistruotas

⁴⁰ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *tiesioginė užsienio investicija (TUI)* – tokia investicija, kurios pagrindu susiformuoja ilgalaikiai ekonominiai finansiniai santykiai ir interesai tarp tiesioginio užsienio investuotojo ir tiesioginio investavimo įmonės.

1 861 ūkio subjektas, o veikė 976 ūkio subjektai. Tai sudarė 30,5 proc. įregistruotų ir 33,2 proc. veikiančių Utenos apskrities ūkio subjektų.

2016 m. pabaigoje 1 000-iai Utenos rajono savivaldybės gyventojų vidutiniškai teko 45,7 įregistruotų ir 25,1 veikiančių ūkio subjektų. Pagal šiuos rodiklius Utenos rajono savivaldybė 2016 m. pabaigoje atsiliko nuo šalies ir atitiko arba viršijo Utenos apskrities rodiklius, o iš visų analizuojamų savivaldybių pagal veikiančių ūkio subjektų skaičių turėjo didžiausią rodiklį. Per penkerius metus Utenos rajono savivaldybėje veikiančių ūkio subjektų skaičius, tenkantis 1 000-iai gyventojų, padidėjo sparčiausiu tempu apskrityje – 17,8 proc., įregistruotų ūkio subjektų skaičius, tenkantis 1 000-iai gyventojų, išaugo 11,4 proc. Vadinas, Utenos rajono savivaldybė apskrities mastu turi užsiėmusi gana stiprias verslo pozicijas.

3.3.1.3. lentelė. 1 000-iai gyventojų tenkantis įregistruotų ir veikiančių ūkio subjektų skaičius 2012–2016 m. pabaigoje

Vietovė / Metai	2012 m.		2013 m.		2014 m.		2015 m.		2016 m.	
	Įregistr.	Veik.	Įregistr.	Veik.	Įregistr.	Veik.	Įregistr.	Veik.	Įregistr.	Veik.
Lietuvos Respublika	66,3	29,3	71,4	30,8	75,3	31,8	78,1	34,3	76,9	36,5
Utenos apskritis	40,9	19,4	43,3	20,1	44,6	18,1	46,5	20,1	45,7	22,0
Utenos r. sav.	43,0	21,3	45,6	22,3	46,5	20,5	45,7	23,2	45,7	25,1
Anykščių r. sav.	38,4	18,5	40,4	18,7	42,2	17,3	44,4	18,2	44,4	21,0
Ignalinos r. sav.	27,6	14,6	29,6	15,0	30,6	12,7	33,4	14,5	34,8	16,3
Molėtų r. sav.	39,2	19,2	42,4	20,1	44,8	18,8	47,0	21,5	46,2	22,1
Visagino sav.	57,4	22,5	59,9	22,8	59,9	21,0	60,2	23,1	57,0	24,5
Zarasų r. sav.	34,8	17,9	36,9	18,6	37,9	14,4	40,2	16,4	42,1	18,9

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Didžioji dalis Utenos rajono savivaldybėje veikiančių ūkio subjektų yra labai mažos įmonės (iki 10 darbuotojų), jos sudaro beveik 79 proc. visų Utenos rajono savivaldybėje veikiančių ūkio subjektų (2016 m. pabaigos duomenys). Mažų įmonių (nuo 10 iki 50 darbuotojų) rajone yra 14,8 proc., o vidutinių įmonių (nuo 50 iki 250 darbuotojų) – 5,1 proc. Taigi, Utenos rajono savivaldybėje dominuoja *smulkusis ir vidutinis verslas* (toliau – SVV)⁴¹, tačiau čia kartu veikia ir keletas stambiausių šalies gamybinių įmonių. SVV yra vienas svarbiausių ekonomikos augimo veiksnių. Smulkiajame ir vidutiniame versle Lietuvoje dirba didžioji dalis gyventojų. Smulkusis ir vidutinis verslas reikšmingai veikia vietos ekonominę būklę, skatina inovacijas, tačiau kartu yra itin jautrus aplinkos pokyčiams. Šalyje ir Utenos apskrityje SVV įmonės 2016 m. pabaigoje sudarė 99,4 proc., Utenos rajono savivaldybėje – 93,8 proc. visų veikusių ūkio subjektų.

Utenos rajono savivaldybėje 2016 m. pabaigoje veikė aštuoni nuo 250 iki 499 darbuotojų turintys ūkio subjektai (VšĮ Utenos ligoninė, UAB „Bikuvos prekyba“, UAB „Utenos prekyba“, Lietuvos ir Danijos įmonė „Engel Dali“, Valstybinio socialinio draudimo valdybos Utenos skyrius, UAB saugos tarnybos „Argus“ Utenos skyrius, AB „Rokiškio sūris“ dukterinė įmonė UAB „Rokiškio pieno gamyba“) ir trys nuo 500 iki 999 darbuotojų turintys ūkio subjektai (AB „Utenos trikotažas“ 2017-09-18 turėjo 802 darbuotojus, AB „Umega“ 2017-09-18 turėjo 644 darbuotojus bei UAB „Utenos mėsa“ 2017-09-18 turėjo 606 darbuotojus). Visos stambios Utenos rajono įmonės veikia Utenos mieste.

AB „Utenos trikotažas“ yra didžiausia tekstilės bendrovė ne tik Lietuvoje, bet ir Rytų bei Vidurio Europoje. Tai didžiausia Utenos rajono įmonė. AB „Utenos trikotažas“ yra SBA grupės

⁴¹ Pagal Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymą, *smulkusis ir vidutinis verslas (SVV)* – tai ekonominė veikla, kurią vykdo labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės. *Labai maža įmonė* yra įmonė, kurioje dirba mažiau kaip 10 darbuotojų ir kurios finansiniai duomenys atitinka bent vieną iš šių sąlygų: 1) įmonės metinės pajamos neviršija 2 mln. EUR; 2) įmonės balanse nurodyto turto vertė neviršija 2 mln. EUR. *Maža įmonė* yra įmonė, kurioje dirba mažiau kaip 50 darbuotojų ir kurios finansiniai duomenys atitinka bent vieną iš šių sąlygų: 1) įmonės metinės pajamos neviršija 10 mln. EUR; 2) įmonės balanse nurodyto turto vertė neviršija 10 mln. EUR. *Vidutinė įmonė* yra įmonė, kurioje dirba mažiau kaip 250 darbuotojų ir kurios finansiniai duomenys atitinka bent vieną iš šių sąlygų: 1) įmonės metinės pajamos neviršija 50 mln. EUR; 2) įmonės balanse nurodyto turto vertė neviršija 43 mln. EUR (II skyrius, 3 straipsnis).

narė. Įmonė eksportuoja apie 90 proc. pagamintos produkcijos į Švediją, Suomiją, Vokietiją, Prancūziją, Šveicariją, Austriją, Ispaniją ir kt.

AB „Umega“ – gamybinė įmonė, vykdanči veiklą metalo apdirbimo ir gamybos iš metalo srityse, turinti tris padalinius: žemės ūkio technikos, SNOL (anksčiau AB „Utenos elektrotechnika“) ir Ukmergėje esančią AB „Vienybė“, kuri užsiima žemės ūkio padargų ir namų apyvokos daiktų remontu.

UAB „Utenos mėsa“ – viena didžiausių ir giliausias tradicijas turinčių mėsos perdirbimo įmonių Lietuvoje, priklausanti įmonių grupei „BIOVELA Group“. Bendrovei priklauso viena didžiausių bei moderniausių skerdyklų Baltijos šalyse.

Pagal Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2016 metų veiklos ataskaitos duomenis⁴², Utenos rajono savivaldybėje yra įgyvendinama tęstinė *Smulkiojo ir vidutinio verslo rėmimo programa*, kurios pagrindinis tikslas – skatinti SVV subjektų kūrimąsi ir plėtrą, verslo aplinkos gerinimą, investicijų pritraukimą, užimtumą ir investicijas į žmogiškuosius išteklius Utenos mieste ir rajone. Pradedantiems verslininkams pagal šią programą yra sudaryta galimybė gauti paramą pirmaisiais ir antraisiais veiklos metais. Pirmenybė gauti finansavimą suteikiama verslininkams, kuriantiems naujas darbo vietas kaimo vietovėse, ir jaunimui, gamybos, paslaugų sričių projektams, inovatyvioms verslo idėjoms. 2016 metais iš SVV rėmimo programos buvo paremti 44 SVV subjektai (2015 metais – 32, 2014 metais – 21), taigi, SVV subjektų finansavimo apimtys didėja.

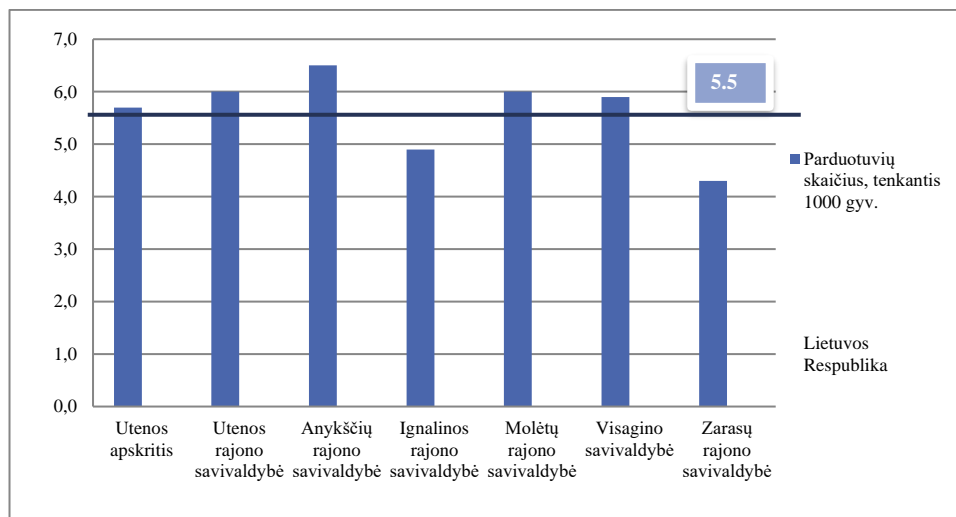
Pagal Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2016 metų veiklos ataskaitos duomenis, 2016 m. fiziniams ir juridiniams asmenims pagal atskirus prašymus buvo suteikta mokesčių lengvatų už 132,5 tūkst. EUR, iš kurių 82,1 proc. – nekilnojamojo turto mokesčio lengvatos, 14,9 proc. – žemės nuomos mokesčio lengvatos, o likusi dalis – žemės mokesčio lengvatos. Lyginant su 2012 metais, mokesčių lengvatų suminė išraiška padidėjo 73,9 tūkst. EUR arba 1,3 karto. Gera Utenos miesto geografinė padėtis, išplėta susiekimo ir inžinerinė infrastruktūra bei taikomos mokesčių lengvatos yra patrauklios užsienio ir vietos investuotojams (žr. 3.3.1.2. lentelę ir 3.3.1.3. pav.). Utenos miesto teritorijoje planuojama suformuoti 5 naujus, verslui pritaikomus ir turinčius susisiekimą su keliais ir (ar) gatvėmis sklypus ir šalia jų suformuoti komunikacijos ir inžinerinius tinklus; šalia dviejų sklypų yra krovininis geležinkelis.

Pagal *ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių*⁴³, Utenos rajono savivaldybėje 2016 metų pabaigoje daugiausia ūkio subjektų buvo įregistruota kitos aptarnavimo veiklos sektoriuje (417 ūkio subjektų arba 22,4 proc.), didmeninės ir mažmeninės prekybos sektoriuje (334 ūkio subjektai arba 17,9 proc.), transporto ir saugojimo sektoriuje (148 ūkio subjektai arba beveik 8 proc.) bei apdirbamosios gamybos sektoriuje (137 ūkio subjektai arba 7,4 proc.). Savo ruožtu, šalyje labiausiai buvo išplėta didmeninės ir mažmeninės prekybos veikla (21,3 proc.), kita aptarnavimo veikla (13,5 proc.) bei profesinė, mokslinė ir techninė veikla (beveik 8 proc.). Utenos apskrityje daugiausia ūkio subjektų buvo įregistruota kitos aptarnavimo veiklos sektoriuje (22,5 proc.) didmeninės ir mažmeninės prekybos sektoriuje (22,9 proc.) bei apdirbamosios gamybos sektoriuje (6,9 proc.). Vadinasi, Utenos rajono savivaldybėje įregistruotų ūkio subjektų specializacija yra panaši į Utenos apskrities specializaciją, tačiau nuo šalies specializacijos skiriasi tuo, kad apdirbamosios gamybos veikloje įregistruota ženkliai daugiau ūkio subjektų nei profesinėje, mokslinėje ir techninėje veikloje.

⁴² Patvirtinta 2017 m. kovo 30 d. Utenos rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-58

⁴³ Vadovaujantis www.vz.lt, *ekonominės veiklos rūšių klasifikatorius* yra susistemintas visuomeninių ir ekonominių veiklos rūšių, egzistuojančių šalies ūkyje, rinkinys, kurio klasifikavimo vienetas yra veiklos rūšis. Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus vartojimas leidžia visus šalyje egzistuojančius ūkio subjektus suskirstyti į kategorijas bei rinkti gyventojų, produkcijos, užimtumo, žemės ūkio, pajamų ir kitus duomenis pagal veiklos rūšis. Šis klasifikatorius naudojamas lyginant šalies ir tarpvalstybinius statistikos duomenis.

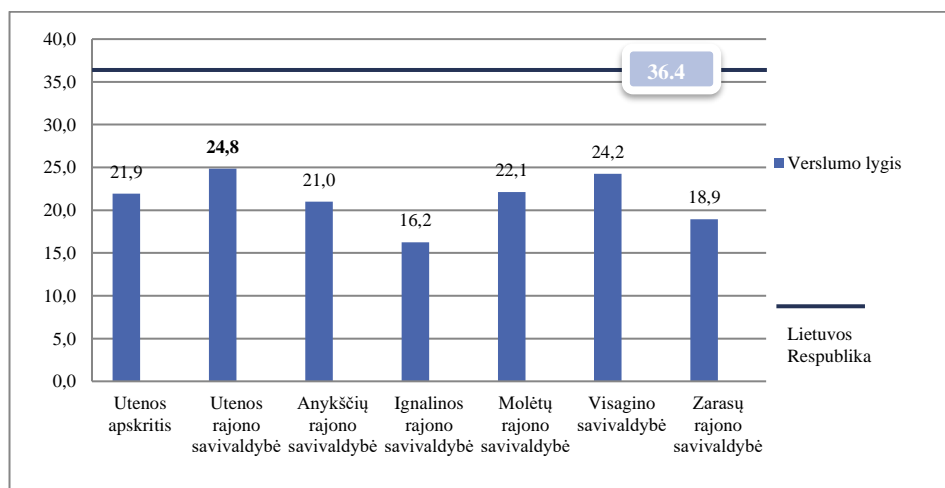

3.3.1.4. pav. *Parduočių skaičius, tenkantis 1 000-iai gyventojų, 2015 m. pabaigoje**

*analizės rengimo metu Lietuvos statistikos departamentas dar neteikė 2016 metų duomenų

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Utenos rajono savivaldybėje 2012–2015 m. parduočių skaičius, tenkantis 1 000-iai gyventojų, padidėjo 3,4 proc. (5,8 parduotuvės 1 000-iai gyventojų 2012 metais ir 6,0 parduotuvės 1 000-iai gyventojų 2015 metais). Šis rodiklis 2015 m. pabaigoje Utenos rajono savivaldybėje buvo didesnis nei šalyje (5,5) ir Utenos apskrityje (5,7) bei vienas didžiausių Utenos apskrityje (už jį didesnę rodiklį turėjo Anykščių rajono savivaldybė (6,5), o Molėtų rajono savivaldybės rodiklis analogiškas). Apskritai vidaus prekybos situacija Utenos apskrityje yra gana gera, nes tik 2-ją Utenos apskrities savivaldybių (Ignalinos rajono savivaldybės ir Zarasų rajono savivaldybės) parduočių skaičius, tenkantis 1 000-iai gyventojų, 2015 m. buvo mažesnis nei šalies vidurkis.

3.3.1.5. pav. *Verslumo lygis 2016 m. (metų pabaigos duomenys)*

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

*Verslumo lygis*⁴⁴ yra vienas svarbiausių vietos ekonomikos konkurencingumo ir stabilumo veiksnių, parodantis verslo aplinkos patrauklumą. 2016 metais 1 000-iai Utenos rajono savivaldybės gyventojų teko 24,8 veikiančių labai mažų, mažų ir vidutinių įmonių. Pagal šį rodiklį Utenos rajono savivaldybė nesiekė šalies vidurkio (36,4), bet viršijo Utenos apskrities vidurkį (21,9) bei buvo didžiausias rodiklis tarp visų Utenos apskrities savivaldybių.

⁴⁴ Vadovaujantis www.verslilietuva.lt, *verslumo lygis* – tai mažų ir vidutinių įmonių skaičius, tenkantis 1 000-iai gyventojų.

2012–2016 m. (vertinant metų pabaigos duomenis) Utenos rajono savivaldybės verslumo lygis augo sparčiausiai visoje Utenos apskrityje – 18,2 proc. Šalies verslumo lygis analizuojamuoju laikotarpiu augo spartesniu tempu (25,0 proc.), o Utenos apskrities – lėtesniu tempu (13,5 proc.). Lėčiausiu tempu verslumo lygis augo Zarasų rajono savivaldybėje (5,6 proc.) ir Visagino savivaldybėje (8,9 proc.). Taigi, Utenos rajono savivaldybė yra įgijusi ženklų konkurencinį pranašumą, lyginant su kitomis Utenos apskrities savivaldybėmis.

Siekiant ugdyti Utenos rajono savivaldybės gyventojų verslumą, teikti informacijos, konsultacijų, mokymo paslaugas bei praktinę pagalbą smulkiojo ir vidutinio verslo subjektams, esantiems Utenos rajono savivaldybės teritorijoje, 2004 m. įkurta VšĮ Utenos verslo informacijos centras (toliau – Utenos VIC), turinti padalinį – Kūrybinių industrijų centrą „Taurapilis“ (toliau – KIC „Taurapilis“), skirtą kūrybiniam verslui plėtoti bei su menu susijusioms idėjoms įgyvendinti. 2016 m. Utenos VIC dirbo iš viso 7 darbuotojai, 3 iš jų dirbo KIC „Taurapilis“.

Utenos VIC veiktas apima darbas su pradedančiais verslų asmenimis (2016 m. konsultuota 50 asmenų, 20 asmenų suteikta metodinė pagalba steigiant įmones, kuriose įkurtos 36 darbo vietos), verslo konsultacijos (2016 m. suteikta 120 val. konsultacijų ir metodinės pagalbos 300 asmenų įvairiais verslo klausimais), paslaugų teikimas veikiančioms įmonėms (rengiami mokymai, seminarai įvairiomis verslo temomis, bendradarbiaujama su LR ūkio ministerijos specialistais, Lietuvos verslo paramos agentūra, LR vidaus reikalų ministerijos regioninės plėtros departamentu, Europos socialinio fondo agentūra, Utenos apskrities darbdavių asociacija, Utenos miesto vietos veiklos grupė, Lietuvos pramoninkų konfederacija, Lietuvos darbdavių konfederacija ir kitomis institucijomis, taip pat Utenos VIC interneto tinklalapyje periodiškai skelbiama aktuali informacija), jaunimo verslumo skatinimo priemonių įgyvendinimas (organizuojami seminarai jaunimo užimtumo ir verslumo skatinimo klausimais, organizuojami įvairūs renginiai, skirti jaunimui), projektinė veikla (bendradarbiaujama su VšĮ „Versli Lietuva“, INVEGA, partneriais iš Baltarusijos, Latvijos ir kt.), renginių organizavimas (2016 m. Utenos VIC įvyko 63 renginiai, kurių bendra trukmė – 280 val. ir kuriuose dalyvavo 1 435 dalyviai).

Kūrybinių industrijų centras „Taurapilis“ įrengtas buvusiame kino teatre „Taurapilis“ Utenos mieste. Nuo 2015 m. spalio mėn. KIC „Taurapilis“ įsipareigojo vykdyti *menų inkubatoriaus*⁴⁵ funkcijas. KIC „Taurapilis“ plotas siekia 1 563 m², rezidavimui skirtų patalpų plotas sudaro apie 60 proc., o likusios patalpos naudojamos kūrybos rezultatams realizuoti, demonstruoti, renginiams organizuoti bei administracinėms reikmėms. KIC „Taurapilis“ šiuo metu veikia 17 pastoviam bei valandiniam rezidavimui, renginių organizavimui pritaikytų studijų, aprūpintų modernia įranga (menų klubas, kino erdvė, tekstilės studija, fotografijos studija, visažo studija, dramos teatro studija, modernių technologijų studija, vizualinių bei audiovizualinių menų studijos, dailės studijos, muzikos studija, įrašų studija bei šokių studija). 2016 m. pabaigoje KIC „Taurapilis“ rezidavo 11 nuolatinių rezidentų, kurie vykdė kino meno (VšĮ Medijų ir edukacijų centras), tekstilės (Mezgimo manija, *BureBure*), fotomeno (platforma UPPRESS), garso meno ir garso įrašų (VšĮ Utenos radijas), šokio ir choreografijos (*Vieversa*, *Echo Dance*), turizmo (Utenos TIC padalinys) ir modernių technologijų (Žemės inžinerija) veiklas.

⁴⁵ Pagal 2009 m. spalio 8 d. LR ūkio ministro įsakymu Nr. 4-482 patvirtintu priemonės „Asistentas-2“ projektų finansavimo sąlygų aprašą, *menų inkubatorius* – pelno nesiekiantis viešasis juridinis asmuo, kurio veiklos tikslas – naudojantis turima infrastruktūra (patalpos, įranga ir pan.), sutelkti įvairių rūšių meno kūrėjus, jų grupes ir su menu susijusius verslus (kūrybinė industrija) plėtojančius asmenis vienoje erdvėje ir taip sudaryti sąlygas menininkams kurti ir pristatyti publikai savo darbus, pradėti nuosavą verslą, plėtoti su menu susijusius verslus, skatinti bendruomenę aktyviau dalyvauti kultūriniame gyvenime.

Utenos rajono ekonomikos ir verslo situacijos apibendrinimas

MI – 1 766 EUR vienam gyventojui

- MI, tenkančios vienam gyventojui, 2015 m. siekė 1 766 EUR. Šis rodiklis:
- 42,1 proc. viršijo Utenos apskrities rodiklį ir buvo vienas didžiausių apskrityje,
  - 12,6 proc. atsiliko nuo šalies rodiklio.

TUI – 4 144 EUR vienam gyventojui

- TUI, tenkančios vienam gyventojui, 2015 m. siekė 4 144 EUR. Šis rodiklis:
- 3 kartus viršijo Utenos apskrities rodiklį ir buvo didžiausias apskrityje,
  - 11,3 proc. atsiliko nuo šalies rodiklio.

6,0 parduotuvės, tenkančios 1 000-iui gyventojui

- Gerai išplėtotas mažmeninės prekybos tinklas.
- 2015 m. parduotuvių skaičius 1 000-iui gyventojui (6,0) buvo didesnis nei Utenos apskrityje (5,7) ir šalyje (5,5).

SVV įmonės ir stambios korporacijos

- Verslo struktūroje dominuoja SVV įmonės (2016 m. verslumo lygis siekė 24,8 ir buvo didžiausias apskrityje bei 13,2 proc. viršijo apskrities vidurkį),
- Utenos mieste veikia keletas stambiausių šalies gamybinių įmonių (AB „Utenos trikotažas“, UAB „Umega“, AB „Utenos mėsa“).

Rajono specializacija – apdirbamoji pramonė, prekyba, paslaugos

- 2016 m. daugiausia ūkio subjektų buvo įregistruota:
- kitos aptarnavimo veiklos sektoriuje (22,4 proc.),
  - didmeninės ir mažmeninės prekybos veiklos sektoriuje (17,9 proc.),
  - transporto bei saugojimo veiklos sektoriuje (8,0 proc.),
  - apdirbamosios gamybos veiklos sektoriuje (7,4 proc.).

Veikia Utenos VIC ir jo padalinys KIC „Taurapolis“

Utenos rajono savivaldybėje veikia Utenos verslo informacijos centras ir jo padalinys – Kūrybinių industrijų centras „Taurapolis“.

3.3.2. Žemės ūkis

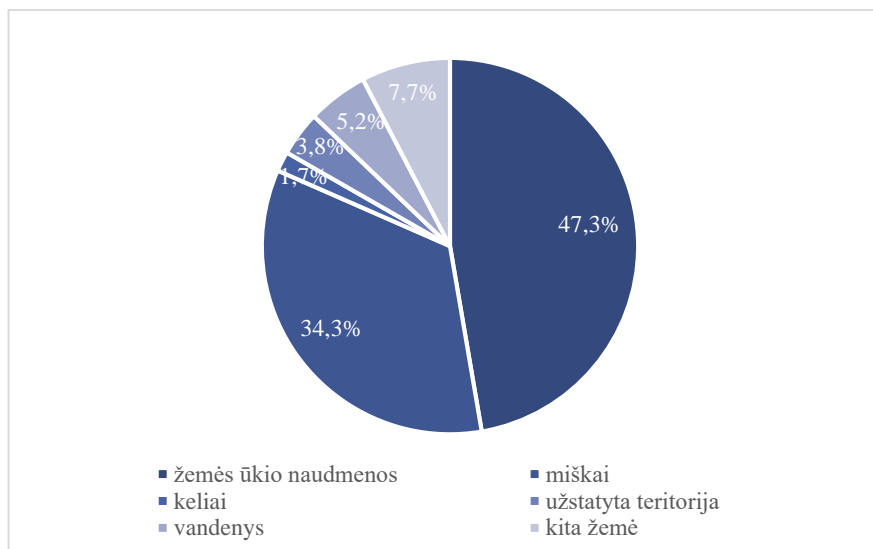
Žemės ūkis – ūkio šaka, apimanti žemės ūkio veiklą; žemės ūkio veikla – veikla, apimanti žemės ūkio produktų gamybą ir apdorojimą, savo pagamintų ir apdorotų žemės ūkio produktų perdirbimą, maisto produktų gamybą ir šių produktų realizavimą, taip pat paslaugų žemės ūkiui teikimą. Žemės ūkio veikla nelaikoma maisto produktų gamyba iš ne savo pagamintų ir apdorotų žemės ūkio produktų ir šių produktų realizavimas⁴⁶.

Vadovaujantis Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos duomenimis, 2016 m. pabaigoje *žemės ūkio naudmenos*⁴⁷ Utenos rajono savivaldybėje sudarė 47,3 proc. viso žemės ploto ir buvo didesnės nei Utenos apskrityje (44,7 proc.), tačiau mažesnės nei šalyje (52,4 proc.).

⁴⁶ Apibrėžimas pateiktas www.vz.lt

⁴⁷ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *žemės ūkio naudmenos* – tai dirbamosios žemės plotas, kurį sudaro ariamoji žemė (įskaitant šiltnamių plotą), kultūrinės ir natūralios ganyklos, pievos, daugiamečių augalų plotai ir daržai, skirti naudoti asmeniškai.

3.3.2.1. pav. Utenos rajono savivaldybės žemės fondo⁴⁸ sudėtis 2016 m. pabaigoje, proc.

Šaltinis: Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos

Utenos rajono savivaldybės žemės ūkio naudmenos sudarė 1,7 proc. šalies ir 18,1 proc. Utenos apskrities žemės ūkio naudmenų. Nemažą žemės ūkio naudmenų dalį Utenos rajono savivaldybėje sudarė ariama žemė (75,0 proc.), tačiau ji mažesnė nei šalyje (89,2 proc.) ir Utenos apskrityje (79,2 proc.). Šie duomenys rodo, jog sąlygos verstis žemės ūkiu Utenos rajono savivaldybėje yra vidutiniškos.

3.3.2.1. lentelė. Žemės fondo sudėtis 2016 m. pabaigoje, ha

Administracinė teritorija / Rodiklis	Žemės ūkio naudmenos	Miškai (miško žemė)	Keliai	Užstatyta teritorija	Vandens telkiniai	Kita žemė
Lietuvos Respublika	3 421 527	2 178 958	104 773	236 402	264 465	322 523
Utenos apskritis	321 465	253 865	10 821	20 718	53 912	58 354
Utenos r. sav.	58 186	42 168	2 099	4 733	6 411	9 423
Anykščių r. sav.	94 787	58 223	2 425	4 636	5 181	11 157
Ignalinos r. sav.	60 011	54 321	1 967	3 359	12 927	11 500
Molėtų r. sav.	61 009	43 249	2 292	4 344	12 630	13 158
Visagino sav.	145	3 278	189	949	374	873
Zarasų r. sav.	47 327	52 626	1 849	2 697	16 387	12 244

Šaltinis: Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos

Nors Utenos apskritis pasižymi vandeningumu (vandens telkiniai apskrityje užima 7,5 proc. teritorijos, o šalies rodiklis – 4,1 proc.), tačiau Utenos rajono savivaldybė pagal vandens telkinių plotą nesiekia Utenos apskrities rodiklio – 5,2 proc. Tai reiškia, kad Utenos apskrityje yra vandeningesnių rajonų: Zarasų, Ignalinos, Molėtų. Miškų plotas Utenos apskrityje taip pat viršija šalies rodiklį (Utenos apskrities miškingumas siekia 35,3 proc., o šalies – 33,4 proc.). Utenos rajonas pasižymi didesniais miškų plotais nei vidutiniškai Lietuvoje (miškai sudaro 34,3 proc. rajono teritorijos), tačiau Utenos apskrityje yra ženkliai miškingesnių teritorijų (Zarasų, Ignalinos). Utenos apskrityje miškų procentine dalimi išsiskiria Visagino savivaldybė. Nors šios savivaldybės teritoriją sudaro vienas miestas, tačiau čia vyrauja miškai – jie sudaro net 56,4 proc. teritorijos ploto.

Pagal Utenos rajono savivaldybės administracijos pateiktus duomenis, Utenos rajone yra vienas iš žemiausių šalyje žemės našumo balas – jis siekia 30,2. Vertinant šalies mastu, mažesnis balas yra tik Zarasų r. sav. – 29,9, Trakų r. sav. – 29,2 ir Visagino sav. – 27,6 (nes tai yra miesto

⁴⁸ Vadovaujantis <http://www.vzf.lt>, žemės fondas – Lietuvos Respublikos teritorijoje esanti privati, valstybinė ir savivaldybių žemė.

teritorija). Didžiausias šalyje žemės našumo balas užfiksuotas Šakių r. sav. (51,5) ir Pasvalio r. sav. (50,0). Kitų Utenos apskrities savivaldybių žemės našumo balas yra aukštesnis nei Utenos r. sav. (Anykščių r. sav. – 36,1, Ignalinos r. sav. – 33,1, Molėtų r. sav. – 30,8). Vidutinis Lietuvos žemės našumo balas yra 39,7. Jis 31,5 proc. viršijo Utenos r. sav. rodiklį.

Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenimis, Utenos rajono savivaldybėje, kaip ir šalyje bei Utenos apskrityje, dominuoja maži ūkiai, užimantys 3–10 ha plotą. Utenos rajono savivaldybėje smulkieji ūkiai, užimantys iki 1 ha, sudarė 7,2 proc. (2017 m. rugsėjo 1 d. duomenimis). Stambiųjų ūkių, turinčių daugiau nei 80 ha žemės, dalis Utenos rajono savivaldybėje (0,4 proc.) buvo mažesnė nei šalyje (0,8 proc.) ir apskrityje (0,6 proc.), už ją mažesnę rodiklį turėjo Molėtų rajono savivaldybė – 0,2 proc., Zarasų rajono savivaldybėje rodiklis buvo tas pats, o Visagino mieste apskritai nėra žemės ūkio naudmenų. Didžiausias rodiklis pagal stambiųjų ūkių dalį bendroje žemėnaudų struktūroje užfiksuotas Anykščių rajono savivaldybėje (1,7 proc.).

3.3.2.2. lentelė. Ūkininkų ūkių žemėnaudų pasiskirstymas pagal bendrą plotą 2017 m. rugsėjo 1 d.*, proc.

Administracinė teritorija / Plotas	iki 1 ha	1–3 ha	3–10 ha	10–20 ha	20–30 ha	30–50 ha	50–80 ha	>80 ha
Lietuvos Respublika	7,0	26,4	40,5	16,2	5,1	3,0	1,0	0,8
Utenos apskritis	5,9	22,8	43,0	18,7	5,3	2,9	0,9	0,6
Utenos r. sav.	7,2	21,7	44,0	19,0	4,9	2,2	0,5	0,4
Anykščių r. sav.	2,8	21,5	39,5	20,8	7,2	4,9	1,6	1,7
Ignalinos r. sav.	7,0	23,7	43,1	16,4	5,0	3,2	1,0	0,6
Molėtų r. sav.	6,5	26,5	44,5	16,3	3,7	1,8	0,4	0,2
Visagino sav.	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Zarasų r. sav.	5,7	20,1	43,2	20,6	6,2	2,7	1,1	0,4

* analizės rengimo metu Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras naujausius duomenis teikė už 2017 m.

Šaltinis: Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras

Utenos rajono savivaldybėje, vadovaujantis 2017 m. rugsėjo 1 d. Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenimis, buvo 3 623 ūkio vienetai. Vidutinis vieno ūkio dydis, 2017-09-01 duomenimis, Utenos rajono savivaldybėje (8,33 ha) nesiekė nei šalies (9,36 ha), nei apskrities (9,61 ha) vidurkio. Lyginant su kitomis vertinamomis savivaldybėmis, pagal vidutinį vieno ūkio dydį Utenos rajono savivaldybė atsiliko nuo Anykščių r. (12,80 ha), Zarasų r. (11,40 ha) ir Ignalinos r. (8,97 ha) savivaldybių. O pagal Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2016 metų veiklos ataskaitos duomenis, 2016 m. pabaigoje Lietuvos ūkininkų ūkių registre buvo įregistruoti 3 582 Utenos rajono ūkiai, per trejus metus (nuo 2014 m. pabaigos) ūkių skaičius padidėjo 135 vnt. arba 3,9 proc. Atitinkamai didėjo ir vidutinio ūkio dydis analogišku laikotarpiu – 2016 m. pabaigoje Utenos rajono savivaldybės vidutinis ūkio dydis siekė 8,28 ha, o 2014 m. pabaigoje – 8,14 ha (0,14 ha arba 1,7 proc. mažiau). Galima teigti, kad Utenos rajone vyrauja mažesni nei vidutiniškai šalyje ir Utenos apskrityje ūkiai.

Vadovaujantis Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2016 metų veiklos ataskaitos duomenimis, 2016 m. buvo deklaruotos 5 465 valdos (2014 m. gruodžio 1 d. – 4 812 valdų arba 13,6 proc. valdų daugiau) bei 43 379 ha pasėlių plotas, kuris, lyginant su 2014 m., yra 2 108 ha arba 5,1 proc. didesnis. Kadangi ūkių skaičius per trejus metus padidėjo 3,9 proc., o deklaruotas pasėlių plotas – 5,1 proc., be to, analogišku laikotarpiu didėjo ir vidutinis Utenos rajono ūkio dydis, tai rodo Utenos rajono ūkių stambėjimą ir galimybių užsiimti įvairesne žemės ūkio veikla didėjimą. Ūkių stambinimas pastaruoju metu vykdomas visoje šalyje. Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programoje⁴⁹ nurodoma, jog šis procesas padės skatinti smulkios, fragmentuotos žemėnaudos, trukdančios ūkiams efektyviai panaudoti našią žemės ūkio techniką,

⁴⁹ Patvirtinta Europos Komisijos 2015 m. vasario 13 d. sprendimu Nr. C(2015)842

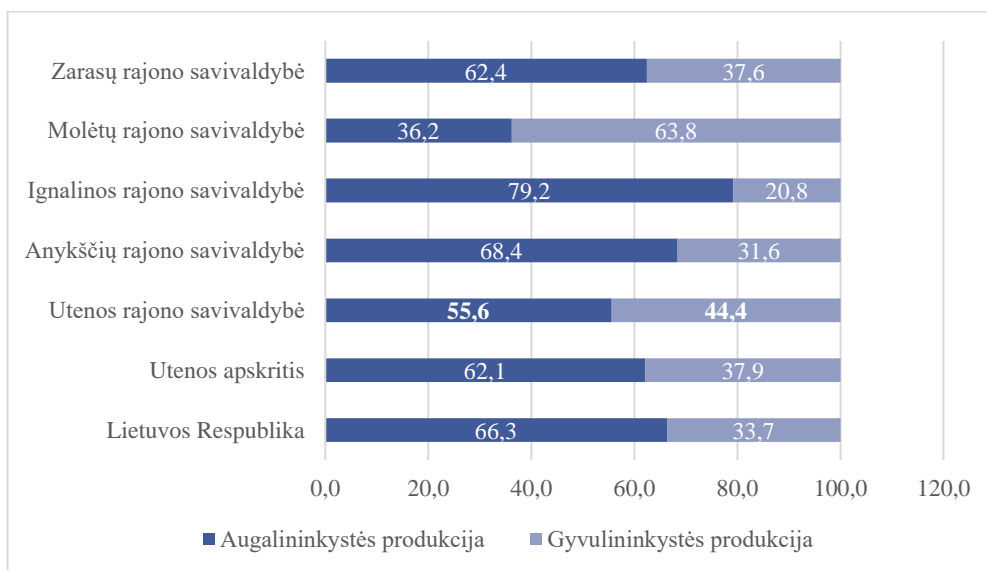

mažėjimą. Be to, žemės ūkio konsolidacija leis ne tik efektyviai panaudoti našią žemės ūkio techniką, bet ir didinti įvairių tipų žemės ūkio veiklų konkurencingumą, ūkių perspektyvumą. Didžiausi Utenos rajone 2016 m. deklaruoti plotai yra daugiametės ganyklos, natūralios pievos ir pusiau natūralios pievos. Javų ir kitų kultūrų plotai yra nedideli.

Vieni svarbiausių rodiklių, apibūdinančių esamą situaciją ir tolimesnes plėtros perspektyvas Savivaldybės žemės ūkio sektoriuje, yra augalininkystės ir gyvulininkystės produkcijos apimtys.

*Bendrosios žemės ūkio produkcijos*⁵⁰, kurią sudaro augalininkystės bei gyvulininkystės produkcija, apimtys 2012–2015 m. Utenos rajono savivaldybėje išaugo 11,4 proc., o šalyje bei Utenos apskrityje mažėjo (atitinkamai 6,7 proc. ir 0,5 proc.). Be to, Utenos rajono savivaldybės rodikliai analizuojamuoju periodu augo sparčiausiai (dar augo Zarasų rajono savivaldybės bendrosios žemės ūkio produkcijos mastai, o visų kitų Utenos apskrities savivaldybių – mažėjo). Utenos rajone pagaminta bendroji žemės ūkio produkcija sudarė 16,5 proc. Utenos apskrities bendrosios žemės ūkio produkcijos. Didžioji dalis Utenos apskrities bendrosios žemės ūkio produkcijos yra gaminama Anykščių rajone (net 38,5 proc.).

Vertinant bendrosios žemės ūkio produkcijos apimtis, į analizę neįtraukti Visagino savivaldybės rodikliai, nes jie Utenos apskrities bendrosios žemės ūkio produkcijos struktūroje sudaro tik 0,2 proc.

3.3.2.2. pav. Bendroji žemės ūkio produkcija 2015 m.*, proc.

* analizės rengimo metu Lietuvos statistikos departamentas dar neteikė 2016 metų duomenų

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

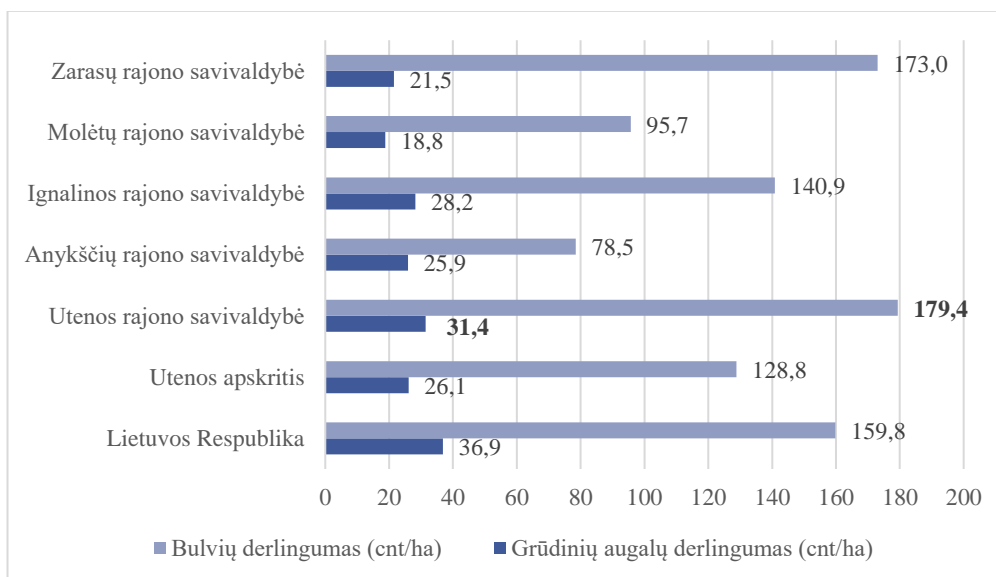
Nors didesnę bendrosios žemės ūkio produkcijos dalį Utenos rajono savivaldybėje sudaro augalininkystės produkcija (2015 m. – 55,6 proc.), tačiau Utenos rajone labiau nei Utenos apskrityje ir šalyje yra vystoma gyvulininkystė. 2015 m. Utenos rajono savivaldybės 44,4 proc. pagamintos bendrosios žemės ūkio produkcijos sudarė gyvulininkystės produkcija, savo ruožtu, šalies rodiklis – 33,7 proc., o Utenos apskrities – 37,9 proc. Utenos apskrityje gyvulininkystės kryptį labiausiai vysto Molėtų rajono savivaldybė – 2015 m. ji sudarė net 63,8 proc. bendrosios žemės ūkio produkcijos. Tokią žemės ūkio kryptį tiek Molėtų rajone, tiek Utenos rajone nulėmė

⁵⁰ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *bendrają žemės ūkio produkciją* sudaro kalendoriniais metais gautas žemės ūkio augalų derlius, daugiamečių sodinių, gyvulių ir paukščių išauginimo ir gyvulininkystės produkcija to meto kainomis. Žemės ūkio produkcijos vertės pokyčiai apskaičiuojami vadovaujantis produkcijos įvertinimu ankstesnių ir dabartiniu laikotarpiu analizuojamų metų gamintojų kainomis.

šių rajonų geografinė padėtis – reljefas yra kalvotas, žemės ūkio naudmenų yra mažiau nei vidutiniškai šalyje, o žemės našumo balas, kaip jau buvo minėta, – vienas mažiausių šalyje.

Augalininkystės produkcijos apimtys Utenos rajono savivaldybėje 2012–2015 m. laikotarpiu padidėjo 51,4 proc., savo ruožtu, šalyje jos sumažėjo 4,2 proc., o Utenos apskrityje – augo 23,5 proc. (labiausiai augalininkystės produkcijos apimtys Utenos apskrityje augo Zarasų rajone – 62,7 proc., jos nemažėjo nei viename rajone). Gyvulininkystės produkcijos apimtys Utenos rajone analogišku periodu sumažėjo 16,3 proc., šalyje sumažėjo 11,2 proc., o Utenos apskrityje – 11,2 proc. Pažymėtina, kad visuose Utenos apskrities rajonuose gyvulininkystės produkcijos apimtys mažėjo.

Utenos rajono savivaldybėje yra aukštesnis nei vidutinis Utenos apskrities ir žemesnis nei vidutinis šalies žemės ūkio augalų derlingumas⁵¹. 2016 m. grūdinių kultūrų derlius (100 kg arba 1 cnt iš 1 ha) Utenos rajono savivaldybėje buvo 31,4 cnt/ha (šalyje – 36,9 cnt/ha, o Utenos apskrityje – 26,1 cnt/ha). Utenos apskrities grūdinių kultūrų derlingumas buvo aukščiausias apskrityje. Bulvių derlingumas (100 kg arba 1 cnt iš 1 ha) Utenos rajono savivaldybėje (179,4 cnt/ha) buvo aukščiausias apskrityje ir aukštesnis nei šalyje (12,3 proc. viršijo šalies ir 39,3 proc. Utenos apskrities bulvių derlingumo rodiklius).

3.3.2.3. pav. Žemės ūkio augalų derlingumas 2016 m., proc.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Pagal Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2016 metų veiklos ataskaitos duomenis, Utenos rajone 2016 m. ūkininkų ir šeimos ūkiuose buvo laikomi 11 353 galvijai. Gyvulių skaičius⁵² 2012–2016 m. laikotarpiu (vertinant metų pradžios duomenis) išaugo 12,6 proc., savo ruožtu, šalyje sumažėjo 6,2 proc., o Utenos apskrityje – 17,4 proc. Karvių skaičius Utenos rajono savivaldybėje per ketverius metus sumažėjo 5,1 proc. (iš viso 2016 m. pradžioje rajone buvo laikomos 4 146 karvės), avių skaičius – padidėjo 71,9 proc. (iš viso 2016 m. pradžioje rajone buvo laikomos 6 136 avys 336 jų bandose), arklių skaičius – sumažėjo 5,2 proc. (2016 m. pradžioje rajone buvo laikomi 477 arkliai). Iki 2014 m. gruodžio 15 d. Utenos rajone buvo išnaikinti visi kiaulininkystės ūkiai dėl afrikinio kiaulių maro išplitimo grėsmės.

2016 m. Utenos rajono savivaldybėje realizuotų skersti gyvulių ir paukščių kiekis siekė 3 592 t, t. y., 72,3 proc. daugiau nei 2012 m. (2 085 t). Rodiklio augimas buvo didesnis nei šalyje,

⁵¹Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *derlingumas* – tai produkcijos kiekis iš hektaro. Daržovių derlingumas skaičiuojamas tik laukuose auginamų daržovių.

⁵²Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *įvairių rūšių gyvuliai* – tai galvijai, kiaulės, avys, ožkos, arkliai, taip pat paukščiai. Pagrindinę gyvulių bandos dalį sudaro produktyvieji gyvuliai.

apskirtyje ir kitose Utenos apskrities savivaldybėse. Realizuotų skersti gyvulių ir paukščių kiekis analizuojamuoju laikotarpiu mažėjo Utenos apskirtyje (1,8 proc.), Ignalinos rajono savivaldybėje (41,4 proc.) bei Molėtų rajono savivaldybėje (26,2 proc.), o šalyje išaugo 10,8 proc. Utenos rajone yra realizuojama skersti beveik 22 proc. visų Utenos apskirtyje realizuotų skersti gyvulių ir paukščių. Daugiausiai, t. y., šiek tiek daugiau nei trečdalis, realizuojama skersti gyvulių ir paukščių Anykščių rajono savivaldybėje.

3.3.2.3. lentelė. Realizuotų skersti gyvulių ir paukščių kiekis, 2012–2016 m., t

Administracinė teritorija / Metai	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis proc., lyginant 2016 m. ir 2012 m.
Lietuvos Respublika	313 308	326 540	339 623	363 411	347 010	10,8
Utenos apskritis	16 676	15 623	14 302	16 550	16 381	-1,8
Utenos r. sav.	2 085	1 742	1 909	2 106	3 592	72,3
Anykščių r. sav.	4 343	4 620	4 652	5 813	5 558	28,0
Ignalinos r. sav.	4 752	4 235	2 751	1 013	2 783	-41,4
Molėtų r. sav.	4 247	4 025	3 963	6 610	3 136	-26,2
Zarasų r. sav.	1 247	999	1 026	1 008	1 311	5,1

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Avių vilnos surinkimas 2012–2016 m. laikotarpiu augo šalyje (2,3 karto), Utenos apskirtyje (2,2 karto) bei kitose analizuojamose savivaldybėse. Utenos rajono savivaldybėje 2012 m. buvo prikirpta 58 cnt vilnos, o 2016 m. šis skaičius išaugo iki 119 cnt (padidėjo 2,1 karto). Daugiausiai Utenos apskirtyje vilnos prikerpama Anykščių rajono savivaldybėje (28,9 proc. apskrities rodiklio), o Utenos rajono savivaldybėje – 16,7 proc. Labiausiai avių vilnos surinkimas nagrinėjamuoju periodu augo Ignalinos rajono savivaldybėje (augimas siekė 2,7 karto), o lėčiausiai – Molėtų rajono savivaldybėje (75,3 proc.).

Primelžto pieno kiekiai 2012–2016 m. šalyje, Utenos apskirtyje ir visose Utenos apskrities savivaldybėse mažėjo. Labiausiai sumažėjo primelžto pieno kiekiai Anykščių rajone (32,4 proc.), o mažiausiai – Utenos rajone (8,2 proc.). Iš viso Utenos rajono savivaldybėje 2016 m. primelžta ketvirtadalis viso Utenos apskirtyje primelžto pieno, daugiausiai pieno iš Utenos apskrities savivaldybių primelžiama Anykščių rajone – 32,3 proc. Primelžto pieno kiekiai mažėja dėl ūkių stambėjimo proceso, todėl smulkieji ūkininkai atsisako auginti karves.

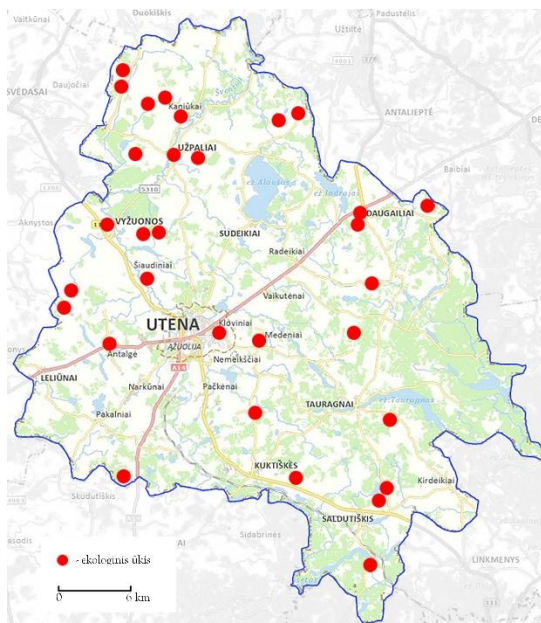
Per penkerius metus surenkamų kiaušinių kiekiai šalyje padidėjo 2,3 proc., Utenos apskirtyje sumažėjo trečdaliu, o Utenos rajono savivaldybėje padidėjo 15,4 proc. 2016 m. Utenos rajone surinkta 12 mln. vnt. kiaušinių, t. y., 31,7 proc. visų Utenos apskirtyje surenkamų kiaušinių. Daugiausiai kiaušinių surenkama Zarasų rajono savivaldybėje (2016 m. surinkta 57,1 proc. visų Utenos apskirtyje surenkamų kiaušinių).

Utenos rajono savivaldybėje, vadovaujantis Ekologinių ūkių žemėlapiu⁵³, yra 40 ekologinių ūkių⁵⁴ (vertinant Utenos apskrities savivaldybes, rodiklis yra vienas mažiausių, mažiau ekologinių ūkių turi Zarasų rajono savivaldybė – 35, o daugiausiai, t. t., 61 ūkis, yra Anykščių rajono savivaldybėje), kuriuose dominuoja augalininkystės ir gyvulininkystės veikla. Utenos rajono teritorijoje veikia ekologinių maisto produktų perdirbimo įmonė – AB „Utenos mėsa“. Pažymėtina, kad ekologinių ūkių žemėlapyje atvaizduoti tik Lietuvos ekologiniai ūkiai, kurie turi išduotą VŠĮ „Ekoagros“ sertifikatą.

⁵³ <http://www.vartotojai.lt/tausojanstismaistas>

⁵⁴ Vadovaujantis www.visalietuva.lt, ekologinis ūkininkavimas – tai žemdirbystės sritis, teikianti vartotojui ypač šviežių, labai skanų bei natūralų maistą, kuris yra pagamintas nepažeidžiant natūralaus gamtos raidos ciklo. Ekologinis ūkis išaugina ekologiškus produktus – aukštos kokybės maistą, pagamintą darant mažiausią poveikį aplinkai.

3.3.2.4. pav. Utenos rajono ekologinių ūkių žemėlapis

Šaltinis: <http://www.vartotojai.lt/tausojanismaistas>

VĮ „Utenos miškų urėdija“ priklausantys miškų plotai yra išsidėstę Utenos ir Molėtų rajonuose, nedideli miškų plotai siekia Anykščių, Ignalinos, Zarasų, Švenčionių rajonus. Net 86 proc. Utenos rajono miškų patenka į VŠĮ „Utenos miškų urėdija“ saugomas teritorijas (vadovaujantis VĮ „Utenos miškų urėdija“ 2016 m. veiklos ataskaita).

Atsižvelgiant į Lietuvos statistikos departamento duomenis, medynų produktyvumas 2015 m. Utenos rajono savivaldybėje buvo 228 m³ iš 1 ha. Šis rodiklis buvo mažesnis nei šalyje (234 m³ iš 1 ha) ir Utenos apskrityje (230 m³ iš 1 ha) bei vienas mažiausių iš visų analizuojamų savivaldybių (mažesnę rodiklį turėjo Anykščių rajono savivaldybė – 221 m³ iš 1 ha ir Zarasų rajono savivaldybė – 224 m³ iš 1 ha). Medynų produktyvumu Utenos apskrityje pasižymi Ignalinos rajono savivaldybė (250 m³ iš 1 ha) ir Visagino savivaldybė (249 m³ iš 1 ha). Medynų produktyvumas 2012–2015 m. laikotarpiu augo visose Utenos apskrities savivaldybėse, o labiausiai išaugo Molėtų rajono savivaldybėje (4,6 proc.) bei Utenos rajono savivaldybėje (4,1 proc.), tačiau rodiklio augimas šalies lygio nepasiekė (5,4 proc. per ketverius metus).

Pagal Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2016 metų veiklos ataskaitos duomenis, Utenos rajone nusašintos žemės plotai sudaro 30 624 ha arba beveik ketvirtadalį teritorijos ploto. Magistraliniai melioracijos grioviai siekia 759 km, įrengtų rinktuvų ilgis – 4 252 km, sausintuvų ilgis – 15 397 km. Utenos rajone yra įrengta 1 898 hidrotechniniai statiniai: 25 vnt. tiltų, 1 549 vnt. pralaidų ir kt.

Pagal Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2016 metų veiklos ataskaitos duomenis, Utenos rajono savivaldybėje yra įgyvendinama tęstinė *Kaimo plėtros programa*, kuria siekiama įgyvendinti Utenos rajono savivaldybėje valstybės politiką žemės ūkio, melioracijos ir kaimo plėtros srityse bei didinti žemės ūkio subjektų konkurencingumą, diegiant inovacijas ir modernizuojant žemės ūkio subjektus. Parama ūkiui yra skiriama įregistravus valdą LR žemės ūkio ir kaimo verslo registre. 2016 m. iš valstybės biudžeto lėšų buvo skirta parama 372 Utenos rajono pieno gamintojams už laikomas pienines karves, 166 Utenos rajono ūkių gyvūnų (mėsinių galvijų, mėsinių avių, pienininių veislių bulių, pieninių ožkų) augintojams, 22 buvusių kiaulininkystės ūkių, nukentėjusių nuo Afrikinio kiaulių maro, savininkams, 253 bitininkams už papildomą bičių maitinimą ir t. t. Kaimo rėmimo projektams finansuoti iš savivaldybės biudžeto 2016 m. buvo skirta 25 600 EUR.

Utenos rajono žemės ūkio situacijos apibendrinimas

Miškų plotas – 34,3 proc., vandens telkinių plotas – 5,2 proc.

Didesnė nei šalyje miškų ir vandens telkinių ploto dalis:

- Utenos rajone yra 34,3 proc. miškų ir 5,2 proc. vandens telkinių;
- šalyje yra 33,4 proc. miškų ir 4,1 proc. vandens telkinių.

47 proc. žemės ūkio naudmenų, žemės našumo balas – 30,2

Utenos rajone nėra palanku plėtoti žemės ūkį:

- reljefas yra kalvotas,
- žemės ūkio naudmenos sudaro 47 proc. ploto (šalyje – 52 proc.)
- žemės našumo balas (30,2) – vienas mažiausių šalyje (šalies – 39,7).

Augalininkystės ir gyvulininkystės produkcijos santykis – 56:44

Labiau plėtojama augalininkystės produkcija:

- 2016 m. Utenos rajono augalininkystės ir gyvulininkystės produkcijos santykis buvo 56:44,
- Utenos apskrities – 62:38,
- šalies – 66:34.

31,4 cnt/ha grūdinių kultūrų derlingumas ir 179,4 cnt/ha bulvių derlingumas

Žemės ūkio augalų derlingumas yra gana aukštas:

- grūdinių kultūrų ir bulvių derlingumas viršijo Utenos apskrities rodiklį (20,3 proc. ir 39,3 proc.),
- bulvių derlingumas viršijo šalies rodiklį 12,3 proc.

74 proc. ūkių – iki 10 ha, vidutinis ūkio dydis – 8,33 ha

Vyrauja maži ūkiai:

- 74 proc. ūkininkų ūkių – iki 10 ha,
- vidutinis ūkio dydis (8,33 ha) mažesnis nei šalyje (9,36 ha) ir apskrityje (9,61 ha).

3.3.3. Statyba ir gyvenamasis fondas

Statyba – veikla, kurios tikslas – pastatyti (sumontuoti, nutiesti), rekonstruoti, suremontuoti statinį; ši sąvoka taip pat apima nekilnojamojų kultūros vertybių tvarkymo darbus (pagal tų darbų apibrėžimą, pateiktą Nekilnojamojų kultūros vertybių apsaugos įstatyme)⁵⁵. Statyba yra svarbus sektorius savivaldybės ūkio struktūroje. Statybų sektoriaus plėtra tiesiogiai priklauso nuo pritrauktų materialinių investicijų kiekio, gyventojų perkamosios galios, naujų smulkiųjų ir vidutinių įmonių steigimo ir pan.

3.3.3.1. lentelė. Veikusių statybos įmonių skaičius 2012–2016 m. metų pabaigoje, vnt.

Administracinė teritorija / Metai	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis proc., lyginant 2016 m. ir 2012 m.
Lietuvos Respublika	6 038	6 127	6 987	7 315	7 749	28,3
Utenos apskritis	202	201	225	226	231	14,4
Utenos r. sav.	57	60	68	68	69	21,1
Anykščių r. sav.	29	28	31	32	34	17,2
Ignalinos r. sav.	11	9	12	15	13	18,2
Molėtų r. sav.	40	43	51	50	50	25,0
Visagino sav.	54	51	49	44	46	-14,8
Zarasų r. sav.	11	10	14	17	19	72,7

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

⁵⁵ Pagal Lietuvos Respublikos statybos įstatymą

Įvertinus veikiančių statybų įmonių skaičių Utenos rajono savivaldybėje, galima teigti, kad Utenos rajonas apskrities mastu pasižymi gana aukšta gyventojų perkamąja galia, SVV įmonių kiekiu ir pritrauktų materialinių investicijų kiekiu, nes čia 2016 m. veikė didžioji dalis Utenos apskrities statybos bendrovių – 69 įmonės arba beveik 30 proc. Per penkerius metus šių įmonių skaičius Utenos rajone išaugo 21,1 proc., o Utenos apskrities rodiklio augimas siekė 14,4 proc. Tačiau šalyje (28,3 proc.), Zarasų rajono savivaldybėje (72,7 proc.) ir Molėtų rajono savivaldybėje (25,0 proc.) veikiančių statybos įmonių skaičius augo sparčiau. Visagino savivaldybėje statybos srityje veikiančių įmonių skaičius per penkerius metus sumažėjo beveik 15 proc.

*Statybos darbų apimtys*⁵⁶ Utenos rajono savivaldybėje 2012–2016 m. kito nepastoviai: 2014–2015 m. didėjo, o 2013 m. ir 2016 m. mažėjo. 2014–2015 m. išaugusios statybos darbų apimtys tiek Utenos rajone, tiek Utenos apskrityje ir šalyje susijusios su 2007–2013 metų laikotarpio ES paramos finansavimo periodo vykdomų investicinių projektų įgyvendinimu. Kadangi 2016 m. 2007–2013 metų laikotarpio ES paramos finansavimo periodo vykdomų investicinių projektų įgyvendinimas baigėsi, o naujo periodo (2014–2020 m.) įgyvendinimas dar nebuvo prasidėjęs, visoje Lietuvoje (taip pat ir Utenos rajone) 2016 m. buvo fiksuojamas statybos darbų apimčių sumažėjimas. Todėl tikslingiau lyginti statybos darbų apimtį 2012–2015 m. laikotarpiu.

Lyginant 2015 m. su 2012 m., statybos darbų apimtys Utenos rajono savivaldybėje augo sparčiau (38,9 proc.) nei šalyje (35,9 proc.) ir apskrityje (18,9 proc.). Didesniu tempu Utenos apskrityje augo Molėtų r. sav. statybos darbų apimtys (45,1 proc.), o Visagino savivaldybėje nagrinėtas rodiklis sumažėjo.

3.3.3.2. lentelė. Statybos darbų apimtys 2012–2016 m., tūkst. EUR

Administracinė teritorija / Metai	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	Pokytis proc., lyginant 2015 m. ir 2012 m.*	2016 m.
Lietuvos Respublika	1 821 077	2 110 143	2 522 466	2 474 716	35,9	2 278 909
Utenos apskritis	85 065	72 115	101 468	101 165	18,9	63 267
Utenos r. sav.	24 654	21 126	25 462	34 255	38,9	20 582
Anykščių r. sav.	11 673	12 744	12 622	14 957	28,1	9 234
Ignalinos r. sav.	15 692	13 903	12 589	16 127	2,8	4 939
Molėtų r. sav.	8 823	6 383	7 752	12 800	45,1	7 052
Visagino sav.	15 745	12 762	21 197	14 171	-10,0	14 385
Zarasų r. sav.	8 478	5 197	21 846	8 855	4,4	7 075

* pokytis vertinamas analizuojant 2012–2015 metus

Saltinis: Lietuvos statistikos departamentas

2016 metais, kaip ir 2015 metais, Utenos rajono savivaldybės statybos darbai sudarė didžiąją dalį Utenos apskrities statybos darbų apimčių (atitinkamai 32,5 proc. ir 33,9 proc.).

Atsižvelgiant į statinių klasifikatorių pagal tipą, visi pastatyti pastatai pagal pagrindinę paskirtį skirstomi į gyvenamuosius ir negyvenamuosius pastatus⁵⁷. Pastatams statyti visuomet reikia gauti *statybą leidžiantį dokumentą*⁵⁸.

2016 m. Utenos rajono savivaldybėje išduotas 41 dokumentas, leidžiantis statyti naujus gyvenamuosius pastatus (iš jų visi – vieno ir dviejų būstų pastatai), 2012–2016 m. išduotų leidimų

⁵⁶ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *statybos darbų apimtys* arba *atlikti statybos darbai* – tai visų užsakovui (parduoti) arba savo reikmėms skirtų darbų, atliktų statant naują statinį, rekonstruojant, remontuojant (restauruojant) ar griauinant esamą statinį, vertė (be PVM). Atliktų statybos darbų vertė nurodoma to meto kainomis (be PVM).

⁵⁷ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *gyvenamosios paskirties pastatu* laikomas pastatas, skirtas gyventi įvairių socialinių grupių asmenims (bendrabutis, šeimos namai, vaikų namai, globos namai, nakvynės namai ir pan.). *Negyvenamasis pastatas* – tai pastatas, kurio paskirtis nėra gyvenamoji.

⁵⁸ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *statybą leidžiantis dokumentas* – tai leidimas statyti naują (naujus) statinį (statinius), statinio projektas, kuriam raštu pritarė įgaliotas (įgalioti) savivaldybės valstybės tarnautojas (tarnautojai), rašytinis (rašytiniai) žemės sklypo ar gretimų žemės sklypų savininko (savininkų) ar valdytojo (valdytojų) sutikimas (sutikimai) dėl statybos.

gyvenamųjų pastatų statybai skaičius Utenos rajono savivaldybėje kito netolygiai – iki 2013–2015 m. išduotų leidimų skaičius mažėjo, o 2016 m. – vėl išaugo. 2012–2016 m. laikotarpiu išduotų statybos leidimų skaičius Utenos rajono savivaldybėje sumažėjo 22,6 proc., savo ruožtu, šalyje išaugo trečdaliu, Utenos apskrityje sumažėjo 24,1 proc., o visose Utenos apskrities savivaldybėse rodiklis taip pat mažėjo.

2012–2016 m. laikotarpiu šalyje pastatytų gyvenamųjų pastatų skaičius kasmet didėjo ir per penkerius metus išaugo 2,2 karto. Utenos apskrityje baigtų statyti naujų gyvenamųjų pastatų skaičius tuo pačiu laikotarpiu taip pat tolygiai didėjo (2,4 karto). Utenos rajono savivaldybėje 2012–2016 m. pastatytų gyvenamųjų pastatų skaičius išaugo labiausiai apskrityje – 2,7 karto (2012 m. buvo baigta statyti 30 gyvenamųjų pastatų, 2016 m. – 81 gyvenamasis pastatas). 2016 m. Utenos rajono savivaldybėje pastatyta didžioji dalis Utenos apskrities gyvenamųjų pastatų – 47,1 proc. Visų Utenos apskrities savivaldybių gyvenamųjų pastatų statybos apimtys augo 2012–2016 m. laikotarpiu. Tai reiškia, kad Utenos rajonas Utenos apskrities kontekste yra viena patraukliausių vietovių gyventi.

3.3.3.3. lentelė. Baigtų statyti naujų gyvenamųjų pastatų skaičius 2012–2016 m., vnt.

Administracinė teritorija / Metai	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis absoliutinis, lyginant 2016 m. ir 2012 m.
Lietuvos Respublika	3 198	3 467	4 456	5 707	7 051	+3 853
Utenos apskritis	73	54	87	119	172	+99
Utenos r. sav.	30	16	36	56	81	+51
Anykščių r. sav.	11	9	10	13	17	+6
Ignalinos r. sav.	8	4	11	13	17	+9
Molėtų r. sav.	20	19	24	33	47	+27
Visagino sav.	0	0	2	0	1	+1
Zarasų r. sav.	4	6	4	4	9	+5

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Utenos rajono savivaldybėje negyvenamųjų pastatų statybai 2016 m. išduota 11 leidimų (didžioji dalis – 78,6 proc. – visų Utenos apskrities leidimų). Lyginant su 2012 m., išduotų leidimų skaičius sumažėjo 42,1 proc. Tai taip pat susiję su 2007–2013 metų laikotarpio ES paramos finansavimo periodo vykdomų investicinių projektų įgyvendinimo pabaiga. Pažymėtina, kad dėl tos pačios priežasties šalyje išduotų leidimų negyvenamųjų namų statybai sumažėjo 51,7 proc., o Utenos apskrityje – 63,1 proc. Rodiklis mažėjo ir visose analizuojamose savivaldybėse.

3.3.3.4. lentelė. Baigtų statyti naujų negyvenamųjų pastatų skaičius 2012–2016 m., vnt.

Administracinė teritorija / Metai	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis absoliutinis, lyginant 2016 m. ir 2012 m.
Lietuvos Respublika	1 211	889	1 070	1 293	600	-611
Utenos apskritis	78	54	38	52	12	-66
Utenos r. sav.	10	9	9	9	5	-5
Anykščių r. sav.	11	10	10	8	1	-10
Ignalinos r. sav.	20	18	5	11	1	-19
Molėtų r. sav.	16	10	9	13	4	-12
Visagino sav.	21	6	1	3	0	-21
Zarasų r. sav.	0	1	4	8	1	1

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Skirtingai nei gyvenamosios statybos, negyvenamųjų pastatų statybos mastai 2012–2016 m. sumažėjo tiek šalyje (2,1 karto), tiek Utenos apskrityje (6,5 karto), tiek Utenos rajone (per

pusę), tiek visose kitose vertinamose savivaldybėse. 2016 m. Utenos rajono savivaldybėje baigti statyti 5 nauji negyvenamieji pastatai, kurių bendras tūris sudarė 31,1 tūkst. m³. Utenos apskrityje 2016 m. buvo pastatyta 12 negyvenamųjų pastatų (40,9 tūkst. m³ tūrio). Taigi, nors negyvenamųjų pastatų statybos mastai 2016 m. šalyje, Utenos apskrityje ir Utenos rajone mažėjo dėl 2007–2013 metų laikotarpio ES paramos finansavimo periodo vykdomų investicinių projektų įgyvendinimo pabaigos, tačiau baigti statyti negyvenamieji pastatai Utenos rajone sudarė didžiąją Utenos apskrities rodiklio dalį (41,7 proc.). Tikėtina, kad prasidėjęs naujas 2014–2020 m. ES paramos finansavimo periodas, išjudins rinką. 2018–2020 m. vėl laukiama statybų rinkos pakilimo, ypatingai negyvenamųjų pastatų statybos rinkoje.

2016 m. bendras Utenos rajono savivaldybės gyvenamasis butų fondas⁵⁹ sudarė 1 425,9 tūkst. m², ir tai buvo didžiausias rodiklis Utenos apskrityje (siekė daugiau nei ketvirtadalį Utenos apskrities gyvenamojo butų fondo). 2016 m. 47,5 proc. Utenos rajono savivaldybės gyvenamojo butų fondo buvo miesto vietovėse, o 52,5 proc. – kaimo vietovėse, todėl galima teigti, kad Utenos rajono savivaldybė yra orientuota ir į miesto išvystymą. 2012–2016 m. laikotarpiu Utenos rajono savivaldybės gyvenamasis butų fondas augo sparčiausiai (10,2 proc.) iš visų Utenos apskrities savivaldybių, tačiau nepasiekė šalies augimo tempo (11,6 proc.) Lėčiausiai gyvenamasis butų fondas augo Zarasų r. sav. (5,0 proc.) ir Anykščių r. sav. (5,2 proc.).

3.3.3.5. lentelė. *Gyvenamasis butų fondas 2012–2016 m., tūkst. m²*

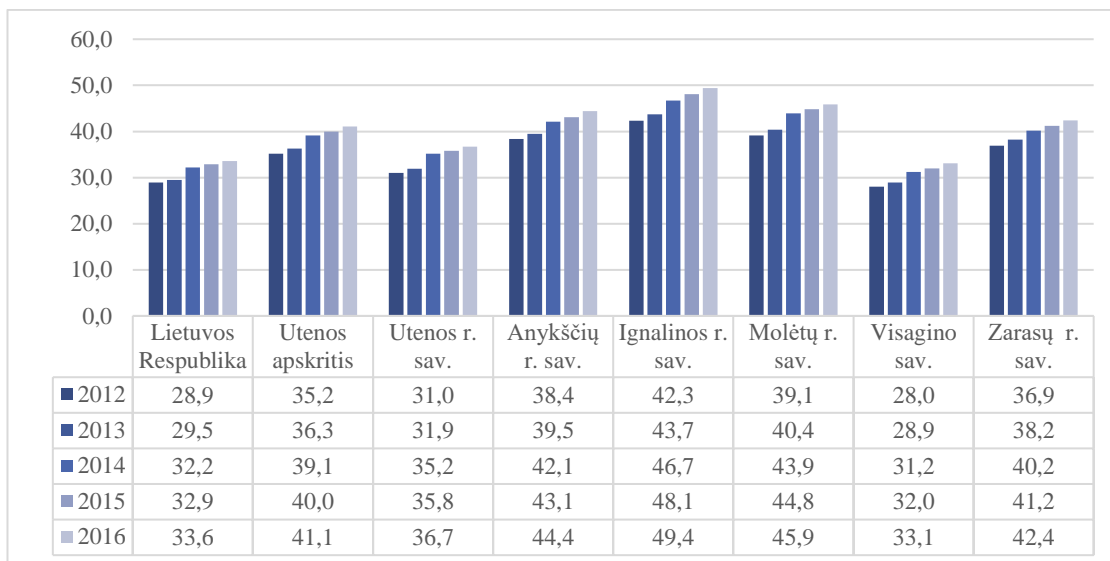
Administracinė teritorija / Metai	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis proc., lyginant 2016 m. ir 2012 m.
Lietuvos Respublika	85 809,3	86 824,5	94 044,9	95 144,6	95 786,9	11,6
Utenos apskritis	5 123,9	5 169,2	5 483,5	5 484,8	5 486,4	7,1
Utenos r. sav.	1 294,3	1 309,1	1 425,3	1 425,7	1 425,9	10,2
Anykščių r. sav.	1 056,0	1 063,5	1 110,3	1 110,4	1 110,4	5,2
Ignalinos r. sav.	742,7	748,4	784,7	784,7	784,9	5,7
Molėtų r. sav.	782,5	791,6	845,2	845,3	845,6	8,1
Visagino sav.	595,3	595,5	632,4	633,1	633,9	6,5
Zarasų r. sav.	653,1	661,1	685,6	685,6	685,7	5,0

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

2016 m. naudingasis plotas⁶⁰, tenkantis vienam gyventojui, Utenos rajono savivaldybėje buvo 36,7 m², t. y., 9,2 proc. viršijo šalies (33,6 m²) vidurkį, bet 10,7 proc. atsiliko nuo Utenos apskrities (41,1 m²) vidurkio. Tai buvo vienas mažiausių rodiklių apskrityje, neskaitant Visagino savivaldybės, kur naudingasis plotas, tenkantis vienam gyventojui, buvo 33,1 m², nes didžioji dalis Utenos rajono savivaldybės ir Visagino savivaldybės gyventojų gyvena miesto vietovėse, kur dažniausiai fiksuojami mažesni naudingojo ploto, tenkančio vienam gyventojui, rodikliai. Didžiausią naudingojo ploto rodiklį 2016 m. turėjo Ignalinos r. sav. (49,4 m²). 2012–2016 m. laikotarpiu naudingasis plotas, tenkantis vienam gyventojui, šalyje padidėjo 16,3 proc., Utenos apskrityje – 16,8 proc., o Utenos rajono savivaldybėje – 18,4 proc., ir tai buvo sparčiausias augimas iš visų nagrinėtų savivaldybių.

⁵⁹ Vadovaujantis Lietuvos statistikos departamento leidiniu „Gyvenamasis fondas“, gyvenamasis butų fondas – tai gyvenamosios patalpos namuose ir negyvenamuosiuose pastatuose (įskaitant sodų namus, t. y., pastatus, esančius sodininkų bendrijose, mėgėjiškų sodų žemės sklypuose). Gyvenamajam butų fondui nepriskiriami bendrabučiai, viešbučiai, medžiotojų nameliai, poilsio namai, sanatorijos ir kiti pastatai, skirti laikinai gyventi.

⁶⁰ Vadovaujantis Lietuvos statistikos departamento leidiniu „Gyvenamasis fondas“, naudingasis plotas – gyvenamųjų kambarių ir kitų buto patalpų (virtuvių, sanitarinių mazgų, koridorių, įstatytų spintų, lodžių ir kitų šildomų pagalbinių patalpų) bendrasis grindų plotas. Į naudingąjį buto plotą neįeina balkonų, terasų, rūsių, nešildomų lodžių grindų plotas.

3.3.3.1. pav. Naudingasis plotas, tenkantis vienam gyventojui, 2012–2016 m., m²
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Vadovaujantis Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2016 metų veiklos ataskaita, 2016 m. pabaigoje asmenų ir šeimų, turinčių teisę išsinuomoti savivaldybės *socialinį būstą*⁶¹, sąraše buvo 128 asmenys, iš kurių 35 jaunos šeimos; 13 šeimų, auginančių tris ir daugiau vaikų (įvaikių); 2 likę be tėvų globos asmenys ir jų šeimos; 21 neįgalus asmuo ir jų šeimos bei 55 asmenys (šeimos), esantys bendrajame sąraše. Per 2016 m. į sąrašus įtraukta 19 šeimų, 35 šeimos išbrauktos iš sąrašų. 2016 m. socialinis būstas buvo išnuomotas 8 šeimoms (asmenims). 2016 m. Utenos rajono savivaldybės būsto fondą sudarė 181 butas, iš jų 146 butai – Utenos mieste ir 35 butai – kaimo vietovėse. Socialinis būstas yra savivaldybės būstų fondo dalis, 2016 m. socialinio būsto fondą sudarė 93 butai (51,4 proc. Savivaldybės būsto fondo).

Utenos rajono statybos ir gyvenamojo fondo situacijos apibendrinimas

38,9 proc. statybos darbų apimčių augimas

- 2012–2015 m. statybos darbų apimtys (38,9 proc.) augo sparčiau nei šalyje (35,9 proc.) ir apskrityje (18,9 proc.).
- 2016 m. statybos darbų apimtys sumažėjo dėl 2007–2013 m. laikotarpio ES paramos finansavimo periodo vykdomų investicinių projektų įgyvendinimo pabaigos.

81 gyvenamasis pastatas ir 5 negyvenamieji pastatai

- Utenos rajone 2016 m. pastatyta daugiau nei pusė Utenos apskrities gyvenamųjų pastatų (81 iš 172).
- Utenos rajone 2016 m. pastatyta didžioji dalis Utenos apskrities negyvenamųjų pastatų (5 iš 12).

10,2 proc. gyvenamojo fondo augimas

Utenos rajonas – patraukliausia gyvenamoji vietovė apskrityje, nes

- 2012–2016 m. gyvenamasis fondas (10,2 proc.) augo sparčiau nei apskrityje (7,1 proc.) ir sparčiausiai iš visų apskrities savivaldybių.

36,7 m² naudingasis plotas vienam gyventojui

2016 m. naudingasis plotas, tenkantis vienam gyv. (36,7 m²), buvo vienas mažiausių apskrityje (mažesnę turėjo Visagino sav. – 33,1 m²) ir nesiekė apskrities vidurkio (41,1 m²).

⁶¹ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *socialinis būstas* – mažas pajamas gaunančiam ir mažai turto turinčiam asmeniui ar šeimai nekomerciniu pagrindu pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytą nuomos mokesčio apskaičiavimo tvarką nuomojamas savivaldybės būstas. Pagal šio įstatymo nustatytas sąlygas prie socialinio būsto kategorijos nepriskiriamos tarnybinės gyvenamosios patalpos, bendrabučiai, nakvynės namai, gydymo ar globos (rūpybos) įstaigos gyvenamosios patalpos.

3.3.4. Turizmas, kultūros ir gamtos paveldas

Turizmas – 1) sporto, laisvalaikio ar aktyvaus poilsio viena veiklų – kelionė, išvyka, žygis pavieniui arba grupėmis sveikatai stiprinti, fizinėms ir asmenybės ypatybėms ugdyti, pramogai ar šviečiamuoju tikslu; 2) kelionių organizavimo, apgyvendinimo, maitinimo, kultūros paslaugų turistams teikimo verslas; 3) veikla, susijusi su kelionėmis ir jų tikslų įgyvendinimu.⁶²

Pagal Lietuvos Respublikos teritorijos bendrąjį planą, Utenos rajonas patenka į Rokiškio–Utenos rekreacinį arealą, kurio *rekreacinis potencialas*⁶³ vertinamas kaip gana mažas ir mažas, sudarantis lokalinės svarbos rekreacines sistemas.

Vadovaujantis Lietuvos turizmo plėtros 2014–2020 metų programa⁶⁴, pagal Lietuvos gamtinių ir kultūrinių turizmo išteklių potencialo išskirtinumą ir sankaupą skiriami 6 savivaldybių teritorijose esančius patraukliausius turistinius objektus apimantys prioritetiniai turizmo plėtros regionai. Vienas iš jų – Rytų Aukštaitijos regionas, apimantis Zarasų rajono, Ignalinos rajono, Utenos rajono, Anykščių rajono ir Molėtų rajono savivaldybes.

Pagal Utenos rajono savivaldybės teritorijos bendrąjį planą, pagrindinius Utenos rajono rekreacinės aplinkos išteklius sudaro: 1) gamtinė aplinka, tinkanti poilsiui (vaizdingas kraštovaizdis, palankūs lankymui miškai, stovinčio vandens telkiniai, vandentėkmės, kiti gamtos ištekliai); 2) rekreacijos reikmėms tinkantis kultūros paveldas (vertingą kultūros paveldą turintys miesteliai, išlikusių etnografinių kaimų gyvenvietės bei vietovės, kultūros pažinimo požiūriu vertingi pavieniai objektai bei gyvosios kultūros reiškiniai ir pavyzdžiai); 3) specialiai sukurti rekreacinės infrastruktūros objektai (rekreacijai naudojamoms poilsiui, turizmo, sveikatinimo, pramogų paslaugas teikiančios įstaigos, centrai, trasos). Utenos rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane yra išskirti 22 rekreaciniai resursiniai arealai, iš kurių labai didelį rekreacinį potencialą turi: Tauragnų–Minčios–Strazdų, Saldutiškio–Paalsuodės–Paisetės ir Sudeikių–Alaušų–Antandrajos arealai, o didelį rekreacinį potencialą turi: Žiezdrų–Indubakių, Bajorų–Gaidžių–Varpiškių, Antilgės–Nečėnų–Lūniškių, Vyžuonų–Užpalių–Ilčiukų, Pakalnių–Antilgės–Papiškių, Kuprių–Vaiskūnų–Bikūnų, Šeduikių–Klykių–Nečioniškio arealai.

Pagal Utenos miesto teritorijos bendrąjį planą, Utenos miestas priskiriamas turizmo ir rekreacijos bei istorinių, religinių ir memorialinių objektų lankymo vietai. Miesto rekreacinės bei žaliųjų erdvių teritorijos yra glaudžiai susijusios su miesto priemiestinėmis zonomis. Miesto žaliosios ir rekreacinės teritorijos yra gamtinio karkaso elementai – tai teritorijos, kuriose dominuoja želdiniai, miškai, bendrieji želdynai, vandens telkiniai, skatinama rekreacinio naudojimo funkcija. Rekreacinėmis zonomis priemiestyje laikomos priemiestinės sodininkystės, rekreacijos ir poilsio vietos, specifiniai turistiniai įrenginiai bei trasos ir pan.

*Turistiniai objektai ir lankytinos vietos*⁶⁵ prisideda prie vietovės žinomumo didinimo, įvaizdžio vietos ir tarptautiniu mastu gerinimo. Utenos rajone prie lankytinų vietų priskiriami muziejai ir galerijos, maldos namai, paminklai, skulptūros ir akmenys, parkai, dvarai, gamtos objektai ir piliakalniai, etnografiniai kaimai, malūnai ir t. t.

⁶² Apibrėžimas pateiktas Turizmo terminų žodyne

http://www.tourism.lt/uploads/documents/Naudinga_informacija/turizmo_terminu_zodynas/Turizmo_zod.pdf (išleistas Valstybinio turizmo departamento prie LR ūkio ministerijos užsakyму).

⁶³ Pagal Lietuvos Respublikos turizmo įstatymą, *rekreacinis potencialas (ištekliai)* – tai gamtinės, kultūrinės aplinkos savybės, tinkamos žmonių visaverčiam fiziniam ir dvasiniam poilsiui organizuoti (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

⁶⁴ Patvirtinta LR Vyriausybės 2014 m. kovo 12 d. nutarimu Nr. 238.

⁶⁵ Pagal Lietuvos Respublikos turizmo įstatymą, *objektai ar vietovės*, dominantys turistus ar skirti jų reikmėms, apibrėžiami kaip turizmo ištekliai (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

3.3.4.1. Lankytinos vietos Utenos rajono savivaldybėje

Rūšis	Lankytina vieta
Muziejai ir galerijos	<p>1) Utenos kraštotyros muziejaus pastatas – antrasis pagal senumą Utenoje. Muziejuje saugomi archeologijos, numizmatikos, istorijos-etnografijos, fotografijos, raštijos, dailės eksponatai. Utenos kraštotyros muziejaus turi 6 padalinius (2 Utenos mieste ir 4 Utenos rajone).</p> <p>2) „Utenos“ aludarystės pažinimo centre (Utena) eksponuojama alaus gaminimo ekspozicija, vykdoma ekskursija, alaus degustacija.</p> <p>3) Senojo Utenos pašto (dabar Utenos meno mokykla) pastatai – klasicistinių meninių formų statiniai, pašto stoties rūsyje įrengta dailės galerija.</p> <p>4) Triušiučių slėnis (netoli Saldutiškio mstl., Utenos r.)</p> <p>5) Rankdarbių muziejus iš gelžbetonio ir pasakų namelis „Drakono džunglės“ (Kuktiškės, Utenos r.) – eksponuojamos iš gelžbetonio nulipdytos įvairios skulptūros.</p> <p>6) Prieškario ūkininko sodyba (Sirutėnai, Utenos r.)</p> <p>7) Vilko muziejus (Indubakių k., Utenos r.) – kino režisieriaus ir operatoriaus Petro Abukevičiaus memorialinė sodyba-muziejus.</p> <p>8) Galerija „Menų kamara“ (Utena).</p> <p>9) Utenos kultūros centro dailės galerijoje (Utena) rengiamos dailės, fotografijos, Utenos krašto menininkų jubiliejinės ir personalinės parodos, kasmetės Utenos dailininkų kūrinių ekspozicijos, vyksta koncertai, kūrybos vakarai.</p> <p>10) Sudeikių dailės galerijoje (Sudeikių mstl., Utenos r.) vyksta tapytojų plenerai.</p>
Maldos namai	<p>Kristaus žengimo į dangų bažnyčia (Utena), Dievo apvaizdos bažnyčia (Utena), Šv. Marijos, Kankinių karalienės bažnyčia (Utena), Daugailių Šv. Antano Paduviečio bažnyčia (Daugailiai, Utenos r.), Kuktiškių Šv. Jono Krikštytojo bažnyčia (Kuktiškiai, Utenos r.), Leliūnų Šv. Juozapo bažnyčia (Leliūnai, Utenos r.), Pakalnių Šv. Trejybės bažnyčia (Pakalniai, Utenos r.), Saldutiškio Šv. Pranciškaus Asyžiečio bažnyčia (Saldutiškis, Utenos r.), Sudeikių Švč. Mergelės Marijos bažnyčia (Sudeikiai, Utenos r.), Užpalių Švč. Trejybės bažnyčia ir varpinė (Užpaliai, Utenos r.), Vyžuonų Šv. Jurgio bažnyčia (Vyžuonos, Utenos r.).</p>
Paminklai	<p>Jono Basanavičiaus paminklas (Utena), paminklas Vytauto apygardos partizanams atminti (Utena), paminklas Vytautui Didžiajam ant Kartuvių kalno (Vyžuonos, Utenos r.), Šv. Florijono paminklas (Užpaliai, Utenos r.), Minčios kapinaitės (Minčios k., Utenos r.).</p>
Skulptūros	<p>Skulptūra „Atgimimas“ (Utena), skulptūra „Atrask savo laimę“ (Utena), skulptūra „Belaukiant kelionės“ (Utena), skulptūra „(Iš)keliaujantis rugių laukas“ (Utena), skulptūra „Kelias“ (Utena), skulptūra „Piter-Warszava“ (Utena), skulptūra „Vaivorykštė“ (Utena), Vestuvių kalnas (Utena, prie Klovainių užtvankos), Rašytojų kalnelis (Vyžuonos, Utenos r.), skulptūrų parkas V. Valiušio keramikos muziejaus kieme (Leliūnai, Utenos r.), Akmens skulptūrų ekspozicija po atviru dangumi (Sigutėnai, Utenos r.).</p>
Akmenys	<p>Akmuo Utenos miesto įkūrimui (Utena), akmuo „Laumės valtis“ (Lygamiškio k., Utenos r.), esantis Lygamiškio piliakalnyje, akmenys „Mokas ir mokiukas“ (Šeimatieš k., Utenos r.).</p>
Parkai	<p>1) Dauniškio ežero parkas su fontanu – mėgiama Utenos miesto gyventojų ir svečių apsilankymo vieta.</p> <p>2) Miesto sodas – nedidelis parkas (2,65 ha) Utenos miesto centre, skirtas trumpam atokvėpiui.</p> <p>3) Vyžuonos parkas (Vyžuonos, Utenos r.)</p> <p>4) Dr. Eugenijos Šimkūnaitės atminimui skirtas „Gesės vyšnių sodas“ (Tauragnai, Utenos r.)</p>
Dvarai	<p>1) Bikuškio dvaro ansamblis (Bikuškio k., Utenos r.) įsikūręs Alaušo ežero pusiasalyje, vakarinio kranto kyšulyje. Tai yra architektūrinis XVIII a. paminklas, 2009 m. paskelbtas kultūros paveldo objektu. Anksčiau dvarui priklausė septyni aplinkiniai kaimai, veikė spirito gamykla, kalvė. Dvare vyksta tapytojų plenerai, profesionaliojo teatro spektakliai, simfoninės muzikos koncertai, veikia meno galerija, kuriamas granito skulptūrų parkas.</p> <p>2) Jotaučių dvaras (Jotaučiai, Utenos r.)</p> <p>3) Leliūnų dvaras (Leliūnai, Utenos r.)</p> <p>4) Saldutiškio dvaras (Saldutiškis, Utenos r.)</p> <p>5) Vyžuonėlių dvaras (Vyžuonėliai, Utenos r.)</p> <p>6) Užpalių dvaras (Užpaliai, Utenos r.)</p> <p>7) Utenos dvaras (Utenos m.)</p>
Gamtos objektai, piliakalniai	<p>1) Krokulės arba Lygamiškio šaltinis – hidrogeologinis gamtos paveldo objektas, esantis šalia Lygamiškio k., Utenos r. Pasak legendos, čia buvo apsireiškęs Kristus.</p>

Rūšis	Lankytina vieta
	<p>2) Šeimyniškių atodanga ir <i>Konglomerato</i>⁶⁶ uola (Šeimyniškių k., Utenos r.) – masyvus molio ir žvyro luitas, esantis buvusiam Šeimyniškių žvyro karjere. 2002 m. uola paskelbta gamtos paveldo objektu.</p> <p>3) Šeimyniškių piliakalnis su papilium ir gyvenvieta (Šeimyniškių k. Utenos r.). Piliakalnyje stovėjo Užpalių pilis, kurią sudegino Livonijos ordinas.</p> <p>4) Lygamiškio piliakalnis (Utena, Šventosios upės dešiniojo kranto aukštumos kyšulyje, Geniupio dešiniajame krante). Prie piliakalnio guli riedulys – Laumės valtis, kurio ilgis – 2,5 m., plotis – 1,95 m, aukštis – 1,1 m.</p> <p>5) Taurapilio piliakalnis stūkso Tauragno ežero pietiniame krante (Taurapilio k., Utenos r.)</p> <p>6) Maneičių (Sudeikių) piliakalnis įrengtas atskiroje kalvoje 150 m nuo Alaušo ežero (Maneičių k., Utenos r.)</p> <p>7) Ažuolijos draustinio mokomasis gamtos takas yra Ažuolijos botaniniame-zoologiniame draustinyje (Leliūnų sen., kelyje Utena–Vilnius, Utenos r.)</p> <p>8) Pakalnių piliakalnis įrengtas masyvioje kalvoje, Vidinksto ežero pietvakariniame krante (Pakalnių k., Leliūnų sen., Utenos r.)</p> <p>9) Narkūnų piliakalnis įrengtas atskiroje kalvoje, Utenėlės upės kairiajame krante (Narkūnų k., Leliūnų sen., Utenos r.)</p> <p>10) Daugailių piliakalnis išsidėstęs 300 m nuo plento Utena–Zarasai, Daugailių sen., Utenos r.</p>
Etnografiniai kaimai	<p>1) Strazdų penkių sodybų etnografinis kaimas įsikūręs tarp Baluošo ežero ir miško, Tauragnų sen. Kaimo muziejinė retenybė – dūminė pirkia.</p> <p>2) Šuminų septynių sodybų etnografinis kaimas įsikūręs Aukštaitijos nacionaliniame parke, Baluošo ežero krante, Tauragnų sen. Auga 200–300 m. senumo pušis. Vienoje troboje yra įrengti žvejojimo namai-muziejus, čia filmuotas ir kino filmas „Tadas Blinda“.</p> <p>3) Vaišnoriškių keturių sodybų etnografinis kaimas išsidėstęs prie Būkos upelio, jungiančio Utenykščio ir Baluošo ežerus, Tauragnų sen. Senoviniu liaudies stiliumi atstatytos 2 pirkios, kluonas, 2 tvartai ir pirtis. Kaimas garsėjo bitininkyste.</p> <p>4) Varniškių II etnografinio kaimo retenybė – Varniškių ažuolas, kuriam yra apie 500 metų. Paminklinė teritorija siekia 4,5 ha, yra įdomus tvartų kompleksas (diendaržis). Kaimas įsikūręs Tauragnų sen.</p> <p>5) Stasiūnų trijų sodybų etnografinis kaimas yra įsikūręs dešiniajame Vyžintos upelio krante, Saldutiškio sen. Čia yra 3 paminklinės sodybos (1 sodyba – namas, svirnas; 2 sodyba – namas, svirnas, 3 sodyba – namas, tvartas, kluonas, pirtis).</p> <p>6) Šiaudiniškio keturių sodybų etnografinis kaimas Tauragnų seniūnijoje turi 8 paminklinius statinius: pirkia, svirną, du tvartus, kluoną, daržinę, pirtį ir kalvę.</p>
Malūnai	Minčios malūnas – architektūrinis paminklas, kultūros paveldo objektas (Minčios k., Utenos r.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Utenos turizmo informacijos centro duomenis (www.utenainfo.lt)

Turizmo informacijos sklaidą Utenos rajone vykdo *viešoji įstaiga Utenos turizmo informacijos centras*⁶⁷ (toliau – Utenos TIC). Utenos TIC yra Lietuvos turizmo informacijos centrų asociacijos narys, 2017 m. gavęs Ūkio ministerijos apdovanojimą Lietuvos darniojo turizmo konkurse. Vadovaujantis Utenos TIC 2016 m. veiklos ataskaita⁶⁸, 2016 m. Utenos TIC apsilankė 8 980 turistų⁶⁹. Iš jų 698 turistai arba 7,8 proc. buvo užsieniečiai. Lyginant su 2012 metais, Utenos TIC apsilankusių turistų skaičius išaugo 6,2 proc. (nuo 8 454 turistų). Užsienio šalių piliečių dalis 2012 m. buvo didesnė nei 2016 m. – siekė 10,4 proc. Didžioji 2016 m. Utenos TIC apsilankusių užsienio turistų dalis buvo turistai iš Latvijos (35,2 proc.), Rusijos (10,7 proc.) ir Vokietijos (9,6 proc.). Galima teigti, kad vietinių turistų, besidominčių Utenos rajonu, skaičius per penkerius metus išaugo, tačiau užsienio turistų dalis mažėjo.

⁶⁶ Konglomeratai susiformuoja dėl sudėtingų požemyje vykstančių hidrocheminių procesų, kai žvyro sluoksnyje išsikristalizuoja kalcitas.

⁶⁷ Pagal Lietuvos Respublikos turizmo įstatymą, *turizmo informacijos centras* – juridinis asmuo, kurio veikla apima informacijos apie turizmo išteklius ir turizmo paslaugas rengimą, teikimą ir (ar) skleidimą (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

⁶⁸ Patvirtinta Utenos rajono savivaldybės tarybos 2017 m. balandžio 27 d. sprendimu Nr. TS-97.

⁶⁹ Pagal Lietuvos Respublikos turizmo įstatymą, *turistas* – fizinis asmuo, kuris pažintiniais, profesiniais, dalykiniais, etniniais, kultūriniais, rekreaciniais, sveikatinimo, sveikatingumo, religiniais ar specialiais tikslais keliauja po savo šalį ar į kitas šalis ir bent vienai nakvynei, tačiau ne ilgiau kaip vienerius metus apsisotja ne savo nuolatinėje gyvenamojoje vietoje, jeigu ši veikla nėra mokymasis ar mokamas darbas lankomoje vietovėje. Lietuvos Respublikos gyventojai, keliaujantys po Lietuvą, vykdo vietinį turizmą, o turistų kelionės po užsienio valstybes priskiriamos išvykstamajam turizmui (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

Informacijos apie Utenos rajoną asmenys ieško ir Utenos TIC interneto svetainėje www.utenainfo.lt. 2016 m. prie svetainės prisijungė 71 464 lankytojai (2 kartus daugiau nei 2012 m.), vidutinė prisijungimo trukmė – 2,43 min (2012 m. – 3,41 min). Iš jų 91,9 proc. sudarė prisijungimai iš Lietuvos, 1,6 proc. – iš Jungtinės Karalystės ir 1,3 proc. – iš Latvijos.

*Turizmo paslaugos*⁷⁰ yra svarbi turizmo plėtros prielaida. Turizmo paslaugos, apimančios įvairias veiklas, glaudžiai susijusios su įvairiais ekonomikos sektoriais. Dėl šios priežasties turizmo paslaugos gali garantuoti vietovės ekonominį augimą, stabilias pajamas.

Vadovaujantis Utenos TIC informacija, Utenos rajono turizmo paslaugas sudaro *turistiniai maršrutai* (maršrutas „Automobiliu po Aukštaitijos nacionalinį parką“, apimantis šias gyvenvietes: Tauragnus, Šeimatį, Minčią, Varniškes, Vaišnoriškę, Strazdus ir Šuminus (ilgis – 40 km); maršrutas „Baidarėmis Aukštaitijos nacionalinio parko ežerais ir upėmis“, apimantis šiuos vandens telkinius: Uteną, Utenykštį, Būką, Baluošą, Baluošykštį, Skregždą, Srovinaitį, Srovę, Asėką, Linkmenus, Alksnaitį, Ūkoją ir Pakasą (ilgis – 22 km); maršrutas „Pėsčiomis po Aukštaitijos nacionalinio parko etnografinius kaimus“, apimantis šias gyvenvietes: Vaišnoriškę, Strazdus ir Šuminus (ilgis – 3,6 km); maršrutas dviračiais „Žavus Sudeikių kelias“, apimantis šias gyvenvietes: Sudeikius, Bikuškio k., Lygamiškio k., Užpalius, Šeimyniškių k., Mainėčių k. ir Salų k. (ilgis – 37 km); maršrutas pėsčiomis „Tauragnai – Taurapilio piliakalnis“ (ilgis – 5 km); maršrutas baidarėmis Šventąja „Gamtos paveldas iš vandens“, apimantis Pasčio ežerą–Krokulės šaltinį (ilgis – 20 km) ir kt.), *aktyvaus poilsio paslaugos* (dažasvydis, šaudymas iš lanko, šiaurietiško ėjimo lazdų nuoma, dviračių nuoma ir kt.), *vandens turizmo paslaugos* (plaukimas plaustu Alaušo ežere, ekskursijos į pelkes, žygiai baidarėmis, žygiai irklentėmis, stovyklos, vandens paslaugų inventoriaus (baidarių, irklenčių, valčių, vandens dviračių) nuoma ir kt.), *žiemos turizmo paslaugos ir pramogos* (baidarių žygiai žiemą, edukacinės pirčių programos, krocketas ant ledo, čiuožykla Utenoje, kaimo turizmo sodybų siūlomoms žiemos pramogoms ir kt.), *edukacinės programos* (keramikos užsiėmimai Giedriaus Mazūro keramikos studijoje, tradicinių amatų centre vykdomos edukacijos („Išsiauskime skudurinį kilimėlį“, „Karpiniai iš popieriaus“, „Margučių marginimo pamokos“, „Škaplieriaus audimas“, „Vytelių pynimas“, „Žolininkystė ir jos produktai“), inkilų gaminimas Šeimyniškių k., kalvystės amato edukacija Mirkėnų k., puodų žiedimas Leliūnuose, vilnos vėlimas Alių k., Utenoje, kepyklėlės „Vanilinis dangus“ edukacija „Apie kavą ir ne tik“), *kino paslaugos* (Utenoje veikia kino namai „Taurapilis“) ir *kitos turizmo paslaugos* (Utenos hipodromas, Triušiuų slėnis). Utenoje ir Utenos rajone veikia baseino, SPA ir pirčių komplekso paslaugos, barai, kavinės, laisvalaikio centrai, sporto, naktiniai klubai ir t. t.

Utenos TIC kartu su Utenos rajono savivaldybe dalyvauja tarptautinėse turizmo, aktyvaus laisvalaikio parodose, kuriose pristatomi Utenos rajono turizmo ištekliai, turizmo paslaugos (2016 m. dalyvauta „Adventur 2016“, „Balttour 2016“, „TOUREST 2016“). 2016 m. Utenos TIC išleido turistinį žemėlapi „Utenos krašto gamtos spalvos“, įvairius lankstinukus (vienos dienos baidarių maršrutas Šventąja „Gamtos paveldas iš vandens“), leidinius (kartu su Molėtų, Zarasų, Anykščių, Ignalinos rajonais – leidinį „1002 ežerų kraštas“, leidinį-žemėlapi šeimoms „Su šeima – į 1002 ežerų kraštą“), organizavo įvairius susitikimus, žygius, stovyklas, ekskursijas.

Be turizmo objektų ir turizmo paslaugų turizmo sektoriuje vieną svarbiausių vietų užima *apgyvendinimo paslaugos*, kurių pakankamas skaičius ir kokybė daro įtaką turistų srautams.

Vadovaujantis 2017 m. spalio mėn. www.utenainfo.lt pateikiama informacija, Utenos rajono savivaldybės pagrindinės apgyvendinimo paslaugas teikiančios (klasifikuotos) įstaigos yra: 1 *viešbutis* („Angelas“ Utenoje), 1 *svečių namai* (Vidų svečių namai Utenoje), 1 *renginių ir poilsio centras* („Geravalis“ Klykių k.), 1 *sveikatingumo centras* (Utenos kolegijos mokomasis sveikatingumo centras), 35 *kaimo turizmo sodybos* (3 – Sudeikiuose, po 2 – Bikuškio k., Buitūnų

⁷⁰ Pagal Lietuvos Respublikos turizmo įstatymą, *turizmo paslauga* – savarankiška, už užmokestį turistams teikiama kelionių organizavimo, apgyvendinimo, maitinimo, vežimo, turistų informavimo, pramogų ar kita paslauga (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

k., Inkartų k., po 1 – Alaušų k., Alių k., Antakalnio k., Antandrajos k., Asmalų k., Droničėnų k., Dusynų k., Jauniškių k., Katlėrių k., Kauliniškio k., Kirdeikiuose, Klimėnų k., Kubilių k., Kuktiškėse, Maneičių k., Margavonės k., Medėinių k., Mirkėnų k., Paąžuolių k., Pliauškečių k., Polekniškio k., Ruklių k., Salų k., Šeimyniškių k., Tauragnuose ir Vijeikių k.).

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2012–2016 m. laikotarpiu Utenos rajono apgyvendinimo įstaigų⁷¹ (neskaitant kaimo turizmo sodybų) skaičius tolygiai didėjo (padidėjimas siekia 77,8 proc., nuo 9 apgyvendinimo įstaigų 2012 m. iki 16 apgyvendinimo įstaigų 2016 m.). 2016 m. tai sudarė 17,4 proc. visų Utenos apskrities apgyvendinimo įstaigų ir 0,8 proc. šalies apgyvendinimo įstaigų. Daugiau apgyvendinimo įstaigų 2016 m. turėjo Molėtų rajono savivaldybė (31) ir Zarasų rajono savivaldybė (19). Visose Utenos apskrities savivaldybėse apgyvendinimo įstaigų skaičius 2012–2016 m. augo. Sparčiausiai išaugo Anykščių r. sav. rodiklis (2,3 karto), o lėčiausiai – Ignalinos r. sav. rodiklis (62,5 proc.). Visagino sav. apgyvendinimo įstaigų skaičius per penkerius metus išliko nepakitęs.

3.3.4.2. lentelė. *Apgyvendinimo įstaigų skaičius 2012–2016 m.*

Administracinė teritorija / Metai	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis proc., lyginant 2016 m. ir 2012 m.
Lietuvos Respublika	1 032	1 217	1 400	1 664	2 025	96,2
Utenos apskritis	54	54	74	84	92	70,4
Utenos r. sav.	9	8	10	15	16	77,8
Anykščių r. sav.	4	3	6	10	9	125,0
Ignalinos r. sav.	8	9	10	12	13	62,5
Molėtų r. sav.	19	18	21	23	31	63,2
Visagino sav.	4	4	6	3	4	-
Zarasų r. sav.	10	12	21	21	19	90,0

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Vietų skaičius apgyvendinimo įstaigose⁷² (neskaitant kaimo turizmo sodybų) 2012–2016 m. laikotarpiu Utenos rajono savivaldybėje išaugo 49,8 proc. (sparčiausiai apskrityje, neskaitant Visagino savivaldybės, kur vietų skaičius padidėjo 84,8 proc.), augimas viršijo šalies (15,2 proc.) ir Utenos apskrities (7,2 proc.) rodiklio didėjimą.

Apgyvendintų turistų⁷³ skaičius apgyvendinimo įstaigose (neskaitant kaimo turizmo sodybų) analizuojamuoju laikotarpiu Utenos rajono savivaldybėje, kaip ir šalyje, Utenos apskrityje bei Utenos apskrities savivaldybėse, didėjo. Lyginant 2012 m. ir 2016 m., Utenos rajono savivaldybėje apgyvendintų turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose išaugo 2,5 karto, šalyje – 38,9 proc., o Utenos apskrityje – 84,2 proc. Sparčiau nei Utenos rajone apgyvendintų turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose augo Anykščių r. sav. – daugiau kaip 4 kartus. Utenos rajono savivaldybės apgyvendintų turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose 2016 m. siekė 7 808 turistus arba dešimtadalį Utenos apskrities rodiklio (didžioji visos Utenos apskrities apgyvendintų turistų apgyvendinimo įstaigose skaičiaus dalis teko dviem rajonams – Molėtų r. sav. (40,9 proc.) ir Anykščių r. sav. (30,1 proc.). Iš visų 2016 m. Utenos rajone apgyvendinimo įstaigose apgyvendintų turistų 46,3 proc. buvo užsieniečiai (Anykščių rajone užsienio turistų dalis sudarė tik 14,4 proc., Molėtų rajone – 7,3 proc., o Utenos apskrityje – 16,5 proc.).

⁷¹ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *apgyvendinimo įstaiga* – vietinis veiklos rūšies vienetas, teikiantis trumpalaikio apgyvendinimo paslaugas už mokėstį ir sudarantis sąlygas tenkinti nakvynės ir higienos poreikius.

⁷² Pagal Lietuvos Respublikos turizmo įstatymą, *vietų skaičius apgyvendinimo įstaigose* siejamas su apgyvendinimo įstaigose esančių kambarių (numerų) skaičiumi. *Kambarys (numeris)* – apgyvendinimui skirtame pastate specialiai įrengta patalpa ar jų grupė, apgyvendinimo paslaugų teikėjo siūloma asmenims nuomotis kaip nedalomas vienetas (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

⁷³ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *apgyvendintų turistų* skaičius apima Lietuvos gyventojus ir atvykusius užsieniečius, kurie bent vienai nakvynei apsisotja apgyvendinimo įstaigoje.

3.3.4.3. lentelė. Apgyvendintų turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose 2012–2016 m.

Administracinė teritorija / Metai	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis proc., lyginant 2016 m. ir 2012 m.
Lietuvos Respublika	1 977 526	2 184 456	2 363 140	2 502 479	2 746 554	38,9
Utenos apskritis	41 026	41 050	65 768	69 287	75 584	84,2
Utenos r. sav.	3 087	3 519	5 041	7 966	7 808	152,9
Anykščių r. sav.	5 606	4 996	13 461	20 526	22 779	306,3
Ignalinos r. sav.	4 755	5 621	7 177	6 852	7 279	53,1
Molėtų r. sav.	23 513	22 450	31 772	27 978	30 900	31,4
Visagino sav.	1 779	1 858	2 757	1 985	1 890	6,2
Zarasų r. sav.	2 286	2 606	5 560	3 980	4 928	115,6

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

2012–2016 m. šalyje tiek Lietuvos gyventojams, tiek užsieniečiams suteiktų *nakvynių skaičius*⁷⁴ apgyvendinimo įstaigose (neskaitant kaimo turizmo sodybų) augo.

3.3.4.4. lentelė. Suteiktų nakvynių skaičius apgyvendinimo įstaigose 2012–2016 m.

Administracinė teritorija	Suteikta nakvynių / Metai	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis proc., lyginant 2016 m. ir 2012 m.
Lietuvos Respublika	Lietuvos gyventojams	2 643 265	2 724 632	2 907 869	3 058 094	3 189 324	20,7
	užsieniečiams	2 622 298	2 838 638	2 966 354	2 943 169	3 197 471	21,9
Utenos apskritis	Lietuvos gyventojams	88 555	89 446	120 312	129 877	137 431	55,2
	užsieniečiams	14 898	13 498	21 131	28 381	25 293	69,8
Utenos r. sav.	Lietuvos gyventojams	3 990	3 850	6 266	9 495	6 325	58,5
	užsieniečiams	2 213	1 840	1 556	4 531	4 441	100,7
Anykščių r. sav.	Lietuvos gyventojams	15 793	16 906	27 851	37 569	36 894	133,6
	užsieniečiams	4 090	3 731	5 732	6 897	7 175	75,4
Ignalinos r. sav.	Lietuvos gyventojams	17 783	16 892	20 806	20 484	18 448	3,7
	užsieniečiams	1 105	1 339	1 653	1 046	971	-12,1
Molėtų r. sav.	Lietuvos gyventojams	45 664	47 325	54 603	52 170	67 483	47,8
	užsieniečiams	3 147	3 532	7 198	8 883	4 998	58,8
Visagino sav.	Lietuvos gyventojams	1 606	2 303	4 178	2 777	2 431	51,4
	užsieniečiams	3 652	2 035	3 351	3 541	3 556	-2,6
Zarasų r. sav.	Lietuvos gyventojams	3 719	2 170	6 608	7 382	5 850	57,3
	užsieniečiams	691	1 021	1 641	3 483	4 152	500,9

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Lietuvoje šalies gyventojams apgyvendinimo įstaigose 2016 m., lyginant su 2012 m., buvo suteikta 20,7 proc. daugiau nakvynių, o užsieniečiams – 21,9 proc. daugiau nakvynių. Utenos apskrityje Lietuvos gyventojams ir užsieniečiams suteiktų nakvynių skaičius apgyvendinimo įstaigose augo dar didesne sparta (atitinkamai 55,2 proc. ir 69,8 proc.). Utenos rajono savivaldybėje nakvynių, suteiktų tiek šalies, tiek užsienio piliečiams, skaičius analizuojamuoju laikotarpiu augo sparčiau nei šalyje ir apskrityje (atitinkamai 58,5 proc. ir 2 kartus). Užsienio

⁷⁴ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *nakvynė* – tai kiekviena naktis, kurią svečias faktiškai praleidžia ar yra įregistruotas (jo fizinis buvimas nebūtinai) apgyvendinimo įstaigoje ar privataus turistų apgyvendinimo patalpose.

gyventojams suteiktų nakvynių skaičius apgyvendinimo įstaigose nagrinėjamoju periodu sumažėjo Ignalinos r. sav. 12,1 proc. ir Visagino sav. 2,6 proc. Lietuvos gyventojams suteiktų nakvynių skaičius apgyvendinimo įstaigose nemažėjo nei vienoje Utenos apskrities savivaldybėje.

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2016 m. Utenos rajono savivaldybėje buvo 37 kaimo turizmo sodybos (lyginant su 2012 m., kaimo turizmo sodybų skaičius sumažėjo 1 vnt.). Tai sudarė 21,9 proc. Utenos apskrities rodiklio (169 kaimo turizmo sodybos) ir 5,6 proc. šalies rodiklio (661 kaimo turizmo sodyba). Utenos apskritis šalies kontekste pasižymi kaimo turizmo sodybų gausa (čia veiklą vykdo net ketvirtadalis visų šalies kaimo turizmo sodybų). Daugiausiai kaimo turizmo sodybų 2016 m. buvo Zarasų r. sav. (41), o Visagino sav. nebuvo nei vienos kaimo turizmo sodybos.

2016 m. Utenos r. savivaldybės kaimo turizmo sodybose buvo apgyvendinta 9,5 tūkst. asmenų (tai sudarė 23,2 proc. Utenos apskrities kaimo turizmo sodybose bei 2,9 proc. šalies kaimo turizmo sodybose apgyvendintų turistų skaičiaus).

3.3.4.5. lentelė. Apgyvendintų turistų skaičius kaimo turizmo sodybose 2012–2016 m., tūkst.

Administracinė teritorija / Metai	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis proc., lyginant 2016 m. ir 2012 m.
Lietuvos Respublika	260,7	275,8	310,4	303,3	318,0	22,0
Utenos apskritis	41,9	47,6	46	42,1	41,0	-2,1
Utenos r. sav.	10,2	10,4	10,5	10,0	9,5	-6,9
Anykščių r. sav.	6,0	6,8	6,5	5,5	5,6	-6,7
Ignalinos r. sav.	6,3	9,3	9,7	8,7	8,0	27,0
Molėtų r. sav.	10,8	12,7	9,9	8,6	8,8	-18,5
Zarasų r. sav.	8,6	8,4	9,3	9,2	9,1	5,8

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Utenos rajono kaimo turizmo sodybose per 2016 m. buvo apgyvendinta daugiau turistų (9,5 tūkst.), nei kitose apgyvendinimo įstaigose (7,8 tūkst.). Per penkerius metus rodiklis sumažėjo 6,9 proc. Apgyvendintų turistų kaimo turizmo sodybose skaičiaus mažėjimas fiksuojamas visoje Utenos apskrityje (2,1 proc.), tam įtakos turėjo rodiklio mažėjimas Molėtų r. sav. (18,5 proc.), Anykščių r. sav. (6,7 proc.). Labiausiai apgyvendintų turistų skaičius kaimo turizmo sodybose išaugo Ignalinos rajone (27,0 proc.), šalyje rodiklis taip pat turėjo augimo tendencijas (22,0 proc.).

Be aprašytųjų apgyvendinimo įstaigų Utenos rajono savivaldybėje turistines paslaugas dar teikia stovyklavietės, poilsiavietės ir kempingai.

Šalia apgyvendinimo paslaugų svarbi turizmo paslaugų sudėtinė dalis tenka maitinimo paslaugoms. Pagal www.utenainfo.lt pateikiamą informaciją, Utenos mieste veikia 21 *maitinimo įstaiga*⁷⁵ (2 restoranai, 2 barai, 5 picerijos, 1 greitojo maisto restoranas ir 11 kavinių), o Utenos rajone – 5 maitinimo įstaigos (2 restoranai, 2 kavinės ir 1 baras).

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2016 m. pabaigoje Utenos rajono savivaldybėje veikė 38 maitinimo ir gėrimų teikimo veiklos įmonės⁷⁶, turinčios 1,7 tūkst. maitinimo vietų. Tai buvo didžiausias maitinimo įstaigų skaičius iš visų Utenos apskrities savivaldybių ir sudarė 32,2 proc. Utenos apskrities bei 1,0 proc. šalies rodiklio. Maitinimo vietų maitinimo įstaigose daugiau nei Utenos r. sav. (1,7 tūkst.) turėjo Anykščių r. sav. (2,2 tūkst.). 2016 metais mažiausiai maitinimo įstaigų veikė Ignalinos r. sav. (6), o mažiausiai maitinimo vietų turėjo Ignalinos ir Molėtų r. sav. (po 0,5 tūkst.). Per penkerius metus maitinimo įstaigų skaičius augo šalyje, Utenos apskrityje ir visose Utenos apskrities savivaldybėse, išskyrus Molėtų r. sav. (kur

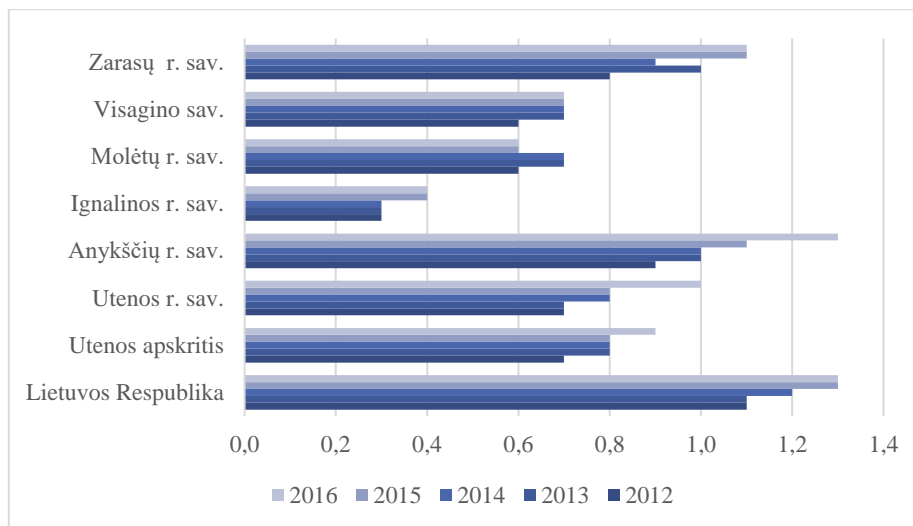
⁷⁵ Vadovaujantis Turizmo terminų žodynu, *maitinimo įmonė* – maisto, gėrimų ir kitų paslaugų teikimo reikalavimus atitinkanti įmonė.

⁷⁶ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *maitinimo ir gėrimų teikimo veiklą* sudaro restoranų ir pagaminto valgio teikimo veikla, pagaminto valgio tiekimas renginiams, kitų maitinimo paslaugų teikimas, gėrimų pardavimo vartoti vietoje veikla.

skaičius sumažėjo 8,3 proc.). Utenos rajono savivaldybėje maitinimo įstaigų skaičius išaugo (31,0 proc.) labiau nei šalyje (17,5 proc.) ir Utenos apskrityje (21,6 proc.), labiausiai, t. y. trečdaliu, išaugo Anykščių r. sav. maitinimo įstaigų skaičius. Vietų skaičius Utenos rajono savivaldybės maitinimo įstaigose išaugo 30,8 proc.

3.3.4.1. pav. Maitinimo įstaigų skaičius, tenkantis 1 000-iai gyventojų, 2012–2016 m. pabaigoje
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Utenos rajono savivaldybėje 2016 m. pabaigoje 1 000-iai gyventojų teko 1,0 maitinimo ir gėrimų teikimo veiklos įstaiga. Šiuo rodikliu Utenos rajono savivaldybė atsiliko nuo šalies (1,3), tačiau viršijo Utenos apskrities (0,9) rodiklius bei turėjo vieną iš didžiausių rodiklių Utenos apskrityje (didesnį turėjo Anykščių r. sav. – 1,3 bei Zarasų r. sav. – 1,1). Analizuojamuoju laikotarpiu maitinimo įstaigų skaičius, tenkantis 1 000-iai gyventojų, Utenos rajono savivaldybėje išaugo (42,9 proc.) daugiau nei šalyje (18,2 proc.) ir Utenos apskrityje (28,6 proc.), tačiau sparčiau už jį Utenos apskrityje augo Anykščių r. sav. rodiklis – 44,4 proc. Visose Utenos apskrities savivaldybėse 1 000-iai gyventojų tenkantis maitinimo įstaigų skaičius didėjo, išskyrus Molėtų r. sav., kurioje šis skaičius išliko nepakitęs.

Įvertinus tiek apgyvendinimo, tiek maitinimo paslaugas teikiančių įmonių bei klientų statistiką, darytina išvada, kad Utenos rajone vyksta tiek apgyvendinimo, tiek maitinimo paslaugų plėtra, kas rodo, jog Utenos rajonas turi gana aukštą turistinį potencialą.

Kultūros paveldas⁷⁷ – tai per kelias kartas perimtos etninių, istorinių, estetinių ar mokslinių požiūriu svarbios kultūros vertybės, kurios skirstomos į *nekilnojamosias kultūros vertybes*⁷⁸ ir *kilnojamąsias kultūros vertybes*⁷⁹. Pagal Pasaulinio kultūros ir gamtos paveldo globos konvenciją, kultūros paveldas apima paminklus (architektūros kūriniai, monumentaliosios skulptūros ir tapybos kūriniai, archeologinio tipo elementai ir struktūros, įrašai, urviniai būstai ir ypatybių deriniai, turintys išskirtinę visuotinę vertę istorijos, meno ir mokslo požiūriu), pastatų grupes (atskirų ar susijusių pastatų grupės, kurios savo architektūra, visumos darna ar sandora su kraštovaizdžiu turi išskirtinę visuotinę vertę istorijos, meno ar mokslo požiūriu), vietas (žmogaus arba bendri gamtos ir žmogaus kūriniai bei plotai, įskaitant archeologines vietas, turintys išskirtinę visuotinę vertę istoriniu, estetiniu, etnologiniu ar antropologiniu požiūriu).

⁷⁷ Vadovaujantis Turizmo terminų žodynu, *paveldas* – išskirtinė materialinė ir dvasinė kultūra, perduodama vėlesnėms kartoms; kultūrinio turizmo pagrindas.

⁷⁸ Pagal LR nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymą, *nekilnojamosios kultūros vertybės* – kultūrinės vertės ir visuomeninės reikšmės statiniai, jų priklausiniai bei kompleksai, ansambliai ir vietovės, įregistruoti šio įstatymo nustatyta tvarka.

⁷⁹ Pagal LR kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymą, *kilnojamąsias kultūros vertybes* – pagal paskirtį ir prigimtį kilnojamieji žmogaus veiklos medžiaginiai kūriniai ir kiti kilnojamieji daiktai, turintys kultūrinę vertę ir įtraukti į valstybinę kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugą.

Pagal Kultūros objektų aktualizavimo 2014–2020 metų programą⁸⁰, šalies kultūros vertybių registre (<https://kvr.kpd.lt>) įrašyta apie 16 000 kultūros paveldo objektų⁸¹, iš jų daugiau kaip 6 000 pripažinti valstybės saugomais, o iš šių apie 1 200 turi kultūros paminklo statusą. Kultūros paveldas yra valstybei strategiškai svarbus istorijos raidoje visuomenės tęstinai kuriamas išteklius, kuris atspindi istorinę ir kultūrinę šalies raidą, vaidina svarbų vaidmenį išsaugant ir puoselėjant tautinį tapatumą. Tačiau Lietuvoje visuomenė nepakankamai tapatina save su kultūros paveldu ir neišnaudoja visų jo teikiamų galimybių. Vadovaujantis užsienio šalių patirtimi⁸² ir geraisiais pavyzdžiais Lietuvoje, kultūros paveldas savo *aktualizavimo*⁸³ prasme turi didžiulį pritaikymo visuomenės socialiniams, ekonominiams, kultūros ir edukacijos poreikiams potencialą – sutvarkytame ir pritaikytame kultūros paveldo objekte gali įsikurti bendruomenės centras, menų inkubatorius, mokykla, kultūros įstaiga ar kita bendruomenei reikalinga įstaiga ar organizacija.

Lietuvos Respublikos kultūros vertybių registro (<https://kvr.kpd.lt>) duomenimis, šiuo metu Utenos rajone yra įregistruota 430 nekilnojamųjų kultūros vertybių, iš kurių 163 – valstybės saugomi objektai, 56 – paminklai, 207 – registriniai kultūros paveldo objektai, o 4 objektams kultūros paveldo objekto apsauga panaikinta. Registre taip pat yra 36 kilnojamosios kultūros vertybės. Iš viso Utenos rajone 466 kultūros vertybės yra įtrauktos į minėtą registrą. Palyginimui su kitomis Utenos apskrities savivaldybėmis, į minėtą registrą įtraukta: Anykščių r. sav. – 539 nekilnojamosios ir 53 kilnojamosios vertybės (iš viso 592), Ignalinos r. sav. – 290 nekilnojamųjų ir 1 kilnojamoji vertybė (iš viso 291), Molėtų r. sav. – 530 nekilnojamųjų ir 161 kilnojamoji (iš viso 691), Zarasų r. sav. – 459 nekilnojamosios ir 11 kilnojamųjų (iš viso 470), Visagino sav. – 11 nekilnojamųjų ir 0 kilnojamųjų vertybių (iš viso 11). Galima teigti, kad Utenos rajono savivaldybėje kultūros vertybių yra vidutiniškai.

Vadovaujantis Utenos rajono savivaldybės teritorijos bendroju planu, Utenos rajono savivaldybė turi tiek rajono, tiek regiono, tiek nacionaliniu mastu reikšmingų kultūros paveldo objektų. Pirmiausia, tai archeologiniai kultūros paveldo objektai – piliakalniai (Narkūnų, Pakalnių, Staniuliškių, Jaurėlio, Klykių, Maneičių, Nuodėgulių, Ruklių, Tauragnų, Taurapilio, Linkaičių, Lygamiškio, Kamšos, Daugailių, Šeimyniškių ir kt.), etnografiniai kultūros paveldo objektai – etnografiniai kaimai (Stasiūnai, Strazdai, Šuminai, Vaišnoriškės, Šiaudiniškės, Varniškės), teritoriniai kultūros paveldo objektai (statinių kompleksai – Vyžuonų Šv. Jurgio bažnyčia, Leliūnų Šv. Juozapo bažnyčia, Užpalių Švč. Trejybės bažnyčia, siaurojo geležinkelio Utenos stoties statinių kompleksas, pašto stoties statinių kompleksas ir kt.; statiniai – Užpalių Švč. Trejybės bažnyčios varpinė, Minčios vandens malūnas, Biliakiemio Švč. Mergelės Marijos Vardo, Kirdeikių Šv. Jono Krikštytojo, Kuktiškių Šv. Jono Krikštytojo, Saldutiškio Šv. Pranciškaus Asyžiečio, Daugailių Šv. Antano Paduviečio, Sudeikių Švč. Mergelės Marijos bažnyčios, Vyžuonų kapinių vartai, Antano ir Motiejaus Miškinių sodyba ir kt.); mitologiniai akmenys (Klovinių, „Mokas ir Mokiukas“, Puodžių, Indubakių, Nuodėgulių, Sudeikių ir kt.); mitologinės vietos (Krokulės šaltinis ir kt.); paminklai ir monumentai žymiems žmonėms, įvykiams atminti, laidojimo, įvykių vietos ir t. t. Utenos rajono savivaldybė pasižymi archeologiniams moksliniams tyrinėjimams reikšmingu kultūriniu paveldu – tai akmens amžiaus stovyklos, senovės gyvenvietės, kapinynai, dvarvietės, pilkapynai, pilkapiai. Utenos rajone nėra urbanistinių valstybės saugomomis paskelbtų vietovių, dvarų paveldas negausus (reikšmingiausios dvarų sodybos – Saldutiškio, Užpalių, Bikuškio, Jotaučių, Leliūnų, Vyžuonėlės, Utenos ir kt.). Utenos miesto

⁸⁰ Patvirtinta LR kultūros ministro 2014 m. spalio 6 d. įsakymu Nr. IV-711 (LR kultūros ministro 2016 m. spalio 14 d. įsakymo Nr. IV-815 redakcija).

⁸¹ Pagal Kultūros objektų aktualizavimo 2014–2020 metų programą, *kultūros paveldo objektas* – kultūros paveldo dalis, kurią sudaro praeities kartų pastatytos, įrengtos, sukurtos ar istorinių įvykių sureikšmintos medžiaginės kultūros vertybės, tiesiogiai susijusios su užimama ir joms naudoti reikalinga teritorija.

⁸² „Renovation of Estonian manor houses secured local schools“, <http://eeagrants.org/News/2011/Renovation-of-Estonian-manor-houses-secured-local-schools>, 2011.

⁸³ Pagal Kultūros objektų aktualizavimo 2014–2020 metų programą, *aktualizavimas* – objekto pritaikymas šiuolaikinės visuomenės ir (arba) vietos bendruomenės kultūriniais, socialiniais ir (arba) ekonominiais (t. y., teritorijos, regiono patrauklumo investicijoms didinimas, investicijų įtaka naujų darbų vietų, papildomos rinkos sukūrimui ir pan.) poreikiams.

senamiestis – centrinė ir istorinė Utenos miesto dalis, įsikūrusi abipus Krašunos upės, šiauriau kelio A6 Kaunas–Zarasai–Daugpilis.

Utenos rajono savivaldybės teritorijos pietiniame pakraštyje nuo Utenos į pietus ir rytus vyrauja valakinio kraštovaizdžio struktūros fragmentai su ikivalakinio ir vienkieminio kaimo struktūros elementais. Utenos rajono šiaurinėje dalyje vyrauja vienkieminio kraštovaizdžio struktūros fragmentai su pavieniais ikivalakinio ir valakinio kaimo elementais.

Utenos rajono savivaldybės teritorijoje yra susidarę kultūros paveldo vietovių ir objektų sankaupų arealai: Aukštaitijos nacionaliniame parke, Šventosios upės slėnyje prie Užpalių miestelio, Alaušo ežero rytinėje pakrantėje.

Pagal Pasaulinio kultūros ir gamtos paveldo globos konvenciją, **gamtos paveldas** apima gamtos ypatybes, susidedančias iš fizinių ir biologinių darinių ar tokių darinių grupių, turinčias išskirtinę visuotinę vertę estetiniu ar moksliniu požiūriu; geologinius ar fizinius-geografinius darinius ir nykstančių gyvūnų ir augalų rūšių buveines, turinčias išskirtinę visuotinę vertę mokslo ar išsaugojimo požiūriu; gamtines vietas arba tiksliai apibrėžtus gamtinius plotus, turinčius išskirtinę visuotinę vertę mokslo, išsaugojimo ar gamtos grožio požiūriu (2 straipsnis).

Utenos rajono savivaldybėje, kaip ir šalyje, yra *saugomų gamtos paveldo objektų ir saugomų teritorijų*⁸⁴. Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos pateikiamą informaciją, Utenos rajono savivaldybės teritorijoje yra 29 valstybės ir savivaldybės saugomos teritorijos: 2 parkai (Aukštaitijos nacionalinio parko dalis (parkas išsidėstęs Švenčionių, Utenos Ignalinos ir Molėtų rajonuose) ir Labanoro regioninio parko dalis (parkas išsidėstęs Švenčionių, Utenos Ignalinos ir Molėtų rajonuose), 20 draustinių (3 geologiniai – Stabulankių, Vajelių, Indubakių; 2 geomorfologiniai – Pakalnių ir Vaiskūnų; 2 hidrografiniai – Būkos ir Pliaušės, 1 botaninis – Vyžuonų, 3 botaniniai-zoologiniai – Knyčio, Minčiagirės, Ažuolijos, 3 telmologiniai – Alių, Alsudžio ir Balčių, 1 etnokultūrinis – Varniškių bei 5 kraštovaizdžio – Aiseto (dalis Utenos rajone), Tauragno, Uteno, Šiliniškių ir Žiezdrų bei 7 NATURA 2000 teritorijos (5 iš jų svarbios buveinių apsaugai – tai Alių pelkė, Aukštaitijos nacionalinis parkas (išsidėstęs Švenčionių, Utenos Ignalinos ir Molėtų rajonuose), Ažuolijos miškas, Labanoro regioninis parkas (išsidėstęs Švenčionių, Utenos Ignalinos ir Molėtų rajonuose), Vyžuonų šilas ir 2 – svarbios paukščių apsaugai – tai Labanoro giria ir Vakarinė Aukštaitijos nacionalinio parko dalis). Iš šių teritorijų dvi – Ažuolijos botaninis-zoologinis draustinis ir Vyžuonų botaninis draustinis – yra saugomos Utenos rajono savivaldybės, o kitos 27 – valstybės.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos pateikiama informacija, Utenos rajono savivaldybėje yra 17 valstybės ir savivaldybės saugomų gamtos paveldo objektų (5 medžiai ir krūmai – Pakalnių ažuolas, Klykių ažuolas, Varniškių II ažuolas, Šuminų pušis, Varniškių liepa; 1 atodanga – Šeimyniškių atodanga su konglomerato uola; 7 rieduliai – akmenys „Mokas ir Mokiukas“, Utenio akmuo, Vosgėlių akmuo, Biliakiemio Puntukas, akmuo „Laumės valtis“, Laumės akmuo, Žiezdrų akmuo; 2 šaltiniai, versmės – Lygamiškio šaltinis ir Varniškių šaltinis; 1 pusiasalis – Aiseto (dalis Utenos rajone) ir Vyžuonų ozas (Kartuvių kalnas). Iš jų 5 – Laumės akmuo, Biliakiemio puntukas, akmuo „Laumės valtis“, Varniškių šaltinis ir Žiezdrų akmuo – yra saugomi savivaldybės, o kiti 12 – valstybės.

⁸⁴ Pagal LR Saugomų teritorijų įstatymą, *saugomos teritorijos* – tai sausumos ir (ar) vandens plotai nustatytais aiškiais ribomis, turintys pripažintą mokslinę, ekologinę, kultūrinę ir kitokią vertę ir kuriems teisės aktais nustatytas specialus apsaugos ir naudojimo režimas (tvarka).

Utenos rajono turizmo, kultūros ir gamtos paveldo situacijos apibendrinimas

Pagrindiniai rekreaciniai ištekliai:

- gamtinė aplinka, tinkanti poilsiui,
- rekreacijos reikmėms tinkantis kultūros paveldas,
- specialiai sukurti rekreacinės infrastruktūros objektai.

Turizmo paslaugas sudaro:

- turistiniai maršrutai, aktyvaus poilsio paslaugos, vandens turizmo paslaugos, žiemos turizmo paslaugos ir pramogos, edukacinės programos, kinas.

Veikia Utenos TIC, kuris yra:

- Lietuvos turizmo informacijos centrų asociacijos narys;
- 2017 m. gavo Ūkio ministerijos apdovanojimą Lietuvos darniojo turizmo konkurse;
- dalyvauja tarptautinėse turizmo, aktyvaus laisvalaikio parodose.

Mažėjo Utenos rajonu besidominčių užsienio turistų skaičius

- 2012–2016 m. Utenos rajono savivaldybėje (TIC duomenys)
- 6,2 proc. išaugo turistų iš Lietuvos skaičius,
  - 20,6 proc. sumažėjo užsienio turistų skaičius.

16 apgyvendinimo įstaigų ir 37 kaimo turizmo sodybos

- Utenos rajonas tampa patrauklesnis turistams
- 2016 m. Utenos rajone veikė 16 apgyvendinimo įstaigų ir 37 kaimo turizmo sodybos.
  - 2012–2016 m. apgyvendintų turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose išaugo 2,5 karto, o kaimo turizmo sodybose sumažėjo 6,9 proc. (iš viso 17,3 tūkst. apgyvendintų turistų per 2016 m.).
  - 2012–2016 m. suteiktų nakvynių apgyvendinimo įstaigose skaičius vietiniams turistams išaugo 58,5 proc., o užsieniečiams – 2 kartus.

Iš viso 38 maitinimo įstaigos ir 1 maitinimo įstaiga 1 000-iui gyventojų

- Utenos rajone vykdoma maitinimo įstaigų plėtra:
- 2016 m. maitinimo įstaigų skaičius – didžiausias apskrityje,
  - 2012–2016 m. maitinimo įstaigų skaičius išaugo 31,0 proc.,
  - 1 000-iui gyventojų tenka 1 maitinimo įstaiga, šalyje – 1,3, o Utenos apskrityje – 0,9.

Kultūros paveldas – 466 vertybės (430 nekilnojamųjų ir 36 kilnojamuosios)

- Utenos rajone reikšmingiausią kultūros paveldą sudaro:
- archeologinis kultūros paveldas (piliakalniai, akmens amžiaus stovyklos, senoviniai kaimai),
  - etnografinis kultūros paveldas (etnografiniai kaimai).
- Utenos rajonas nepasižymi dvarų sodybų gausa, nėra urbanistinių vietovių.

Gamtos paveldas – 39 valstybės saugomos ir 7 savivaldybės saugomos teritorijos bei gamtos paveldo objektai

- Utenos rajone yra:
- 17 saugomų gamtos paveldo objektų (5 saugomi Savivaldybės ir 12 – valstybės);
  - 29 saugomos teritorijos (2 Savivaldybės saugomi draustiniai, 2 valstybės saugomi parkai, 18 valstybės saugomi draustinių bei 7 valstybės saugomos NATURA 2000 teritorijos).

3.4. SOCIALINĖ APLINKA

3.4.1. Švietimas

Švietimas – ugdymas ir išsilavinimo teikimas, savišvieta; taip pat mokinių, jų tėvų (globėjų, rūpintojų), švietimo įstaigų, mokytojų ir kitų švietimo teikėjų, švietimo pagalbos specialistų veiklą visuma⁸⁵. Švietimui tenka svarbus vaidmuo kuriant atvirą pilietinę visuomenę, stiprinant jos kultūrinę ir ūkinę galias, mažinant socialinę žmonių atskirtį bei skurdą, atkuriant socialinį teisingumą. Švietimo sistema turi padėti telkti vietos bendruomenę, užtikrinti aukštą jos narių dorinę brandą, ugdyti šiuolaikines kompetencijas, naują kultūrinį, politinį, ekonominį raštingumą.

Vienas iš svarbiausių švietimo lygį savivaldybėje apibūdinančių rodiklių yra švietimo prieinamumas. Jis vertinamas pagal švietimo sistemos struktūrą ir ugdymosi poreikių dermę, pradinio, pagrindinio, vidurinio ir neformaliojo švietimo teikėjų tinklo pakankumą, kuris užtikrina asmenų ugdymąsi.

3.4.1.1. lentelė. Švietimo įstaigos Utenos rajono savivaldybėje 2017–2018 m. m.

Švietimo įstaigos tipas (įstaigų skaičius)	Pavadinimas	Ugdytinių skaičius (iš jų – ikimokyklinio amžiaus vaikų ar priešmokyklinio amžiaus vaikų skaičius) 2017–2018 m. m.	Klasių ar grupių skaičius (iš jų – jungtinių klasių ar grupių skaičius) 2017–2018 m. m.
Ikimokyklinio ugdymo mokyklos			
Lopšeliai-darželiai (6)	Utenos vaikų lopšelis-darželis „Saulutė“	173 (140/33)	10 (0)
	Utenos vaikų lopšelis-darželis „Gandreliis“	157 (124/33)	10 (1)
	Utenos vaikų lopšelis-darželis „Šaltinėlis“	179 (143/36)	11 (0)
	Utenos vaikų lopšelis-darželis „Pasaka“	197 (158/39)	12 (0)
	Utenos vaikų lopšelis-darželis „Želmenėlis“	216 (176/40)	12 (0)
	Utenos vaikų lopšelis-darželis „Voveraitė“	122 (94/28)	7 (1)
Bendrojo ugdymo mokyklos			
Pradinės mokyklos (3)	Utenos Aukštakalnio pradinė mokykla	282 (0/0)	12 (0)
	Utenos mokykla-vaikų darželis „Eglutė“	223 (95/32)	11 (1)
	Utenos mokykla-vaikų darželis „Varpelis“	237 (115/29)	12 (1)
Pagrindinės mokyklos (3)	Utenos r. Daugailių pagrindinė mokykla	90 (11/6)	9 (3)
	Utenos r. Saldutiškio pagrindinė mokykla	95 (17/2)	8 (3)
	Utenos specialioji mokykla-daugiafunkcis centras	29 (0/0)	4 (4)
Progimnazijos (4) ir jų skyriai (5)	Utenos Krašunos progimnazija (su Kuktiškių skyriumi ir Tauragnų Eugenijos Šimkūnaitės skyriumi)	481 (23/3)	22 (2)
	Utenos Aukštakalnio progimnazija (su „Žiburio“ skyriumi)	757 (0/0)	30 (0)
	Utenos Vyturių progimnazija	361 (0/0)	17 (0)
	Utenos Rapolo Šaltenio progimnazija (su Antalgės skyriumi ir Pakalnių skyriumi)	176 (18/6)	12 (3)
Gimnazijos (4) ir jų skyriai (1)	Utenos „Saulės“ gimnazija	273 (0/0)	11 (0)
	Utenos Dauniškio gimnazija	501* (0/0)	18 (1)
	Utenos Adolfo Šapokos gimnazija	484 (0/0)	16 (0)
	Utenos r. Užpalių gimnazija (su Vyžuonų skyriumi)	236 (26/12)	20 (4)

⁸⁵ Pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymą (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

Švietimo įstaigos tipas (įstaigų skaičius)	Pavadinimas	Ugdytinių skaičius (iš jų – ikimokyklinio amžiaus vaikų ar priešmokyklinio amžiaus vaikų skaičius) 2017–2018 m. m.	Klasių ar grupių skaičius (iš jų – jungtinių klasių ar grupių skaičius) 2017–2018 m. m.
Neformaliojo vaikų švietimo ir formalųjį švietimą papildančio ugdymo mokyklos			
Neformaliojo vaikų švietimo ir formalųjį švietimą papildančio ugdymo mokyklos (4)	Utenos vaikų ir jaunimo užimtumo centras	216	-
	Utenos r. Sudeikių daugiavfunkcis centras	14 (14/0)	1(1)
	Utenos meno mokykla	378	-
	Utenos daugiavfunkcis sporto centras	530	-
Švietimo pagalbos įstaigos			
Pedagoginė psichologinė tarnyba (1)	Utenos rajono pedagoginė psichologinė tarnyba	–	-
Mokytojų švietimo centras (1)	Utenos švietimo centras	–	-
Profesinio mokymo įstaiga			
Profesinio mokymo įstaiga (1)	Utenos regioninis profesinio mokymo centras	479	-
Aukštojo koleginio mokslo įstaiga			
Aukštojo koleginio mokslo įstaiga (1)	Utenos kolegija	1 842**	-

* iš jų 482 mokiniai ir 19 suaugusiųjų

** duomenys pateikiami už 2016–2017 m. m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Utenos rajono savivaldybės administracijos ir www.utenos-kolegija.lt duomenis

Utenos rajono savivaldybės administracijos duomenimis, Utenos rajono savivaldybėje veikia 26 savivaldybės pavaldumo švietimo įstaigos⁸⁶ ir 6 švietimo įstaigų skyriai: 6 ikimokyklinio ugdymo mokyklos (iš kurių visos – vaikų lopšeliai-darželiai), 14 bendrojo ugdymo mokyklų ir 6 jų skyriai (iš kurių 4 gimnazijos ir 1 jos skyrius, 4 progimnazijos ir 5 jų skyriai, 3 pagrindinės mokyklos, 3 pradinės mokyklos), 4 neformaliojo vaikų švietimo ir formalųjį švietimą papildančios mokyklos, 2 švietimo pagalbos įstaigos (1 pedagoginė psichologinė tarnyba ir 1 švietimo centras), 1 viešoji švietimo įstaiga – profesinio mokymo įstaiga bei 1 valstybinio pavaldumo švietimo įstaiga – aukštojo koleginio mokslo įstaiga.

Ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas. Ikimokyklinio ugdymo paskirtis – padėti vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, etninius, socialinius, pažintinius poreikius.

Utenos rajono savivaldybėje ikimokyklinis ugdymas⁸⁷ ir priešmokyklinis ugdymas teikiamas 6 vaikų lopšeliuose-darželiuose (Utenos vaikų lopšelyje-darželyje „Saulutė“, Utenos vaikų lopšelyje-darželyje „Gandreliš“, Utenos vaikų lopšelyje-darželyje „Šaltinėlis“, Utenos vaikų lopšelyje-darželyje „Pasaka“, Utenos vaikų lopšelyje-darželyje „Želmenėlis“ ir Utenos vaikų lopšelyje-darželyje „Voveraitė“), 2 pradinėse mokyklose (Utenos mokykloje-vaikų darželyje „Eglutė“ ir Utenos mokykloje-vaikų darželyje „Varpelis“), 2 pagrindinėse mokyklose (Utenos r. Daugailių pagrindinėje mokykloje ir Utenos r. Saldutiškio pagrindinėje mokykloje), 2 progimnazijose (Utenos Krašunos progimnazijoje ir Utenos Rapolo Šaltenio progimnazijoje), 1 gimnazijoje ir jos skyriuje (Utenos r. Užpalių gimnazijoje ir Utenos r. Užpalių gimnazijos

⁸⁶ Pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymą, švietimo įstaiga – mokykla arba švietimo pagalbos įstaiga (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

⁸⁷ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, ikimokyklinis ugdymas teikiamas vaikui nuo gimimo, iki jam pradėdamas teikti priešmokyklinis arba pradinis ugdymas. Ikimokyklinio ugdymo programas vykdo lopšeliai-darželiai, darželiai, mokyklos-darželiai ir kitos mokyklos, laisvieji mokytojai ar kiti švietimo teikėjai.

Vyžuonų skyriuje) bei Utenos r. Sudeikių daugiafunkciame centre. Šiose švietimo įstaigose vaikai ugdomi pagal ankstyvojo ugdymo, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas.

2017 m. rugsėjo 1 d. vaikų, ugdomų pagal ikimokyklinio ugdymo programas, Utenos rajone buvo 1 154, o ugdomų pagal priešmokyklinio ugdymo programas – 299 (iš viso 1 453 vaikai). Ikimokyklinio ugdymo mokyklose buvo ugdomi 835 vaikai pagal ankstyvojo ir (arba) ikimokyklinio ugdymo programas ir 209 vaikai – pagal priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrojo ugdymo mokyklose buvo ugdomi 305 ikimokyklinio ugdymo auklėtiniai ir 90 priešmokyklinio ugdymo auklėtinių; neformaliojo vaikų švietimo ir formalųjį švietimą papildančioje ugdymo mokykloje buvo ugdoma 14 vaikų pagal ikimokyklinio ugdymo programą.

3.4.1.2. lentelė. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo auklėtinių skaičius

Administracinė teritorija / Mokslo metai	2012–2013 m.	2013–2014 m.	2014–2015 m.	2015–2016 m.	2016–2017 m.	Pokytis proc., lyginant 2016–2017 m. m. ir 2012–2013 m. m.
Lietuvos Respublika	104 530	110 125	113 657	115 574	116 814	11,8
Utenos apskritis	3 933	3 983	3 944	3 912	3 921	-0,3
Utenos r. sav.*	1 497	1 532	1 490	1 461	1 454	-2,9
Anykščių r. sav.	533	591	578	576	619	16,1
Ignalinos r. sav.	295	302	297	292	284	-3,7
Molėtų r. sav.	430	438	447	454	469	9,1
Visagino sav.	1 001	939	900	922	911	-9,0
Zarasų r. sav.	266	295	327	303	285	7,1

* Utenos rajono savivaldybės administracijos duomenys

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas ir Utenos rajono savivaldybės administracija

Remiantis Utenos rajono savivaldybės administracijos pateikta informacija, Utenos rajono savivaldybėje pagal ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas 2016 m. rugsėjo 1 d. buvo ugdomi 1 454 vaikai. 2016–2017 m. m., lyginant su 2012–2013 m. m., vaikų, ugdomų pagal ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas, Utenos rajono savivaldybėje sumažėjo 2,9 proc., savo ruožtu, šalyje rodiklis padidėjo 11,8 proc., o Utenos apskrityje – labai nežymiai sumažėjo (0,3 proc.). Šalies ir apskrities duomenys vertinti atsižvelgiant į Lietuvos statistikos departamento duomenis. Ugdytinių skaičius dar sumažėjo Visagino savivaldybėje 9,0 proc. ir Ignalinos rajono savivaldybėje 3,7 proc., o visose kitose Utenos apskrities savivaldybėse išaugo (labiausiai, t. y., 16,1 proc. per penkerius metus išaugo Anykščių r. sav. ugdomų vaikų skaičius).

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, Utenos rajono savivaldybėje 2016 m. fiksuojama didžiausia vaikų ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalis, kuri sudaro 81,2 proc. 1–6 metų amžiaus vaikų skaičiaus (lyginant su kitomis Utenos apskrities savivaldybėmis), šalies rodiklis – 70,7 proc., o Utenos apskrities – 67,7 proc. Blogiausia situacija Utenos apskrityje fiksuojama Zarasų rajone ir Ignalinos rajone (atitinkamai vaikų ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalis sudaro 51,0 proc. ir 51,1 proc. 1–6 metų amžiaus vaikų skaičiaus).

Vadovaujantis Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2016 metų veiklos ataskaita, 2016 m. pradėjus vykdyti visuotinę priešmokyklinį ugdymą, buvo užtikrintas visų Utenos rajono savivaldybės vaikų dalyvavimas ugdyme – priešmokyklinio ugdymo grupės lankė visi savivaldybės šešiamečiai (100 proc.).

Bendrasis ugdymas. Utenos rajono savivaldybėje veikia 14 *bendrojo ugdymo mokyklų*⁸⁸ ir 6 jų skyriai (4 *gimnazijos*⁸⁹ ir 1 skyrius: Utenos „Saulės“ gimnazija, Utenos Dauniškio gimnazija, Utenos Adolfo Šapokos gimnazija, Utenos r. Užpalių gimnazija su Vyžuonų skyriumi; 4 *progimnazijos*⁹⁰ ir 5 jų skyriai: Utenos Krašuonos progimnazija su Kuktiškių bei Tauragnų Eugenijos Šimkūnaitės skyriais, Utenos Aukštakalnio progimnazija su Žiburio skyriumi, Utenos Vyturių progimnazija, Utenos Rapolo Šaltenio progimnazija su Antalgės bei Pakalnių skyriais; 3 *pagrindinės mokyklos*⁹¹: Utenos r. Daugailių pagrindinė mokykla, Utenos r. Saldutiškio pagrindinė mokykla ir Utenos specialioji *mokykla-daugiafunkcis centras*⁹²; 3 *pradinės mokyklos*⁹³: Utenos Aukštakalnio pradinė mokykla, Utenos mokykla-vaikų darželis „Eglutė“ ir Utenos mokykla-vaikų darželis „Varpelis“).

3.4.1.3. lentelė. Bendrojo ugdymo mokyklų mokiniai

Administracinė teritorija / Mokslo metai	2012–2013 m.	2013–2014 m.	2014–2015 m.	2015–2016 m.	2016–2017 m.	Pokytis proc., lyginant 2016–2017 m. m. ir 2012–2013 m. m.
Lietuvos Respublika	373 874	357 530	344 721	335 202	330 869	-11,5
Utenos apskritis	16 232	15 140	14 275	13 570	12 930	-20,3
Utenos r. sav.*	4 856	4 607	4 357	4 191	4 022	-17,2
Anykščių r. sav.	3 098	2 800	2 593	2 452	2 287	-26,2
Ignalinos r. sav.	1 779	1 663	1 518	1 461	1 398	-21,4
Molėtų r. sav.	2 348	2 168	2 027	1 892	1 781	-24,1
Visagino sav.	2 158	2 022	2 016	1 926	1 879	-12,9
Zarasų r. sav.	1 888	1 770	1 669	1 581	1 517	-19,7

* Utenos rajono savivaldybės administracijos duomenys

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas ir Utenos rajono savivaldybės administracija

Lietuvos statistikos departamento bei Utenos rajono savivaldybės administracijos duomenimis, bendrojo ugdymo mokyklų *mokinių*⁹⁴ skaičius mažėjo šalyje, Utenos apskrityje ir visose Utenos apskrities savivaldybėse (atitinkamai per penkerius metus sumažėjo 11,5 proc., 20,3 proc. ir 17,2 proc.). Šio rodiklio mažėjimas buvo vienas lėčiausių Utenos apskrityje (lėtesniu tempu mažėjo tik Visagino savivaldybės mokinių skaičius – per penkerius metus – 12,9 proc.). Iš visų Utenos apskrities savivaldybių mokinių skaičius sparčiausiai mažėjo Anykščių rajono savivaldybėje – 26,2 proc. bei Molėtų rajono savivaldybėje – 24,1 proc.

Utenos rajono savivaldybės administracijos duomenimis, 2017–2018 m. m. Utenos rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklose mokėsi 3 911 mokinių, taigi, lyginant su prieš tai buvusiais mokslo metais, mokinių skaičius sumažėjo 111 mokinių. Įvertintus laikotarpį nuo 2012–2013 m. m. iki 2017–2018 m. m., Utenos rajono savivaldybėje mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose vidutiniškai mažėja 189 mokiniais per metus. Į Utenos rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklas 2017–2018 m. m. atėjo 313 mokinių (2012–2013 m. m. – 312 mokinių).

⁸⁸ Pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymą, *bendrojo ugdymo mokykla* – juridinis asmuo, valstybės narės juridinio asmens ar kitos organizacijos padalinys, įsteigtas Lietuvos Respublikoje teisės aktų nustatyta tvarka, kurio pagrindinė veikla yra formalusis arba (ir) neformalusis švietimas (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

⁸⁹ Pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymą, *gimnazija* – vidurinės mokyklos tipas, vykdančios švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka akredituotą vidurinio ugdymo programą ir pagrindinio ugdymo programos antrąją dalį (4 skirsnis, 41 str.).

⁹⁰ Pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymą, *progimnazija* – mokykla, vykdanči pagrindinio ugdymo programos pirmąją dalį arba pagrindinio ugdymo programos pirmąją dalį ir pradinio ugdymo programą (4 skirsnis, 41 str.).

⁹¹ Pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymą, *pagrindinė mokykla* – pagrindinės mokyklos tipas, vykdančios pagrindinio ugdymo programą ar pagrindinio ugdymo ir pradinio ugdymo programas (4 skirsnis, 41 str.).

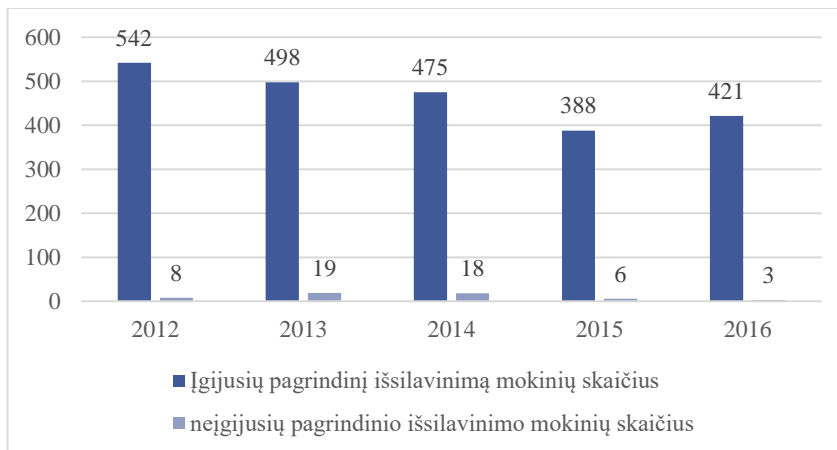
⁹² Vadovaujantis www.daugiafunkciai.blogspot.lt, *daugiafunkcis centras* – tai švietimo, kultūros, socialines, sveikatos, sporto, užimtumo ir kitas paslaugas vaikams bei vietos bendruomenei teikianti įstaiga, kurios veikla gali būti: ikimokyklinis, priešmokyklinis ir neformalusis vaikų švietimas, vaikų priežiūra dieną, neformalusis suaugusiųjų švietimas, švietimo pagalba, specialusis ugdymas, nuotolinis mokymas pagal formaliojo ir neformaliojo ugdymo programas ar jų modulius, pramoginė, socialinė, sociokultūrinė, meninė vaikų ir suaugusiųjų veikla ir pan.

⁹³ Pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymą, *pradinė mokykla* – pradinės mokyklos tipas, vykdančios pradinio ugdymo programą (4 skirsnis, 41 str.).

⁹⁴ Pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymą, *mokinys* – asmuo, kuris mokosi (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

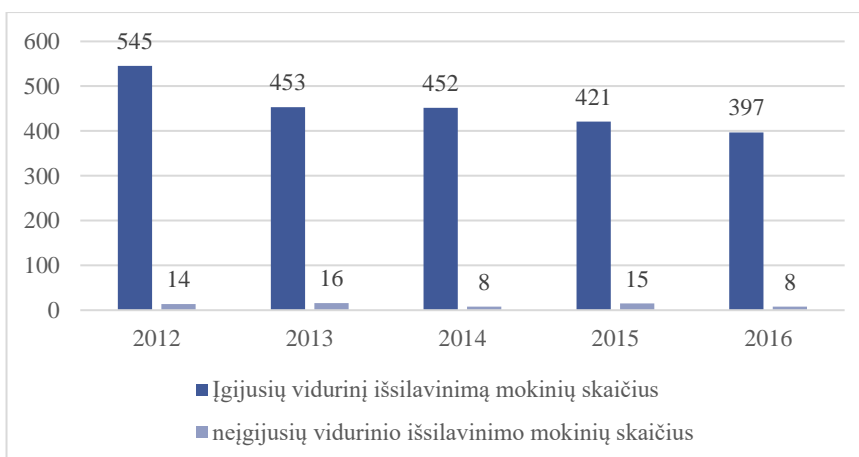
Utenos rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų tinklo pertvarkos 2016–2020 m. bendrajame plane⁹⁵ nurodoma, jog pagrindinės mokinių skaičiaus mažėjimo priežastys – mažėjantis gimstamumas bei mokinių, kartu su šeima, išvykimas gyventi į kitas savivaldybes ir užsienį. Prognozuojama, jog mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose iki 2020 metų kasmet apytiksliai mažės vidutiniškai po 140 asmenų.

3.4.1.1. pav. Įgiję ir neįgiję pagrindinio išsilavinimo mokiniai Utenos rajono savivaldybėje 2012–2016 m.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Utenos rajono savivaldybėje mokinių, įgijusių *pagrindinį išsilavinimą*⁹⁶, skaičius 2012–2016 m. laikotarpiu sumažėjo 22,3 proc. (nuo 542 iki 421). Utenos apskrityje ir šalyje pagrindinį išsilavinimą įgijusių mokinių skaičius taip pat sumažėjo (atitinkamai 18,4 proc. ir 20,7 proc.). Mokinių, neįgijusių pagrindinio išsilavinimo, skaičius 2012–2016 m. Utenos rajono savivaldybėje buvo kintantis: 2012–2013 m. jis padidėjo nuo 8 iki 19, o 2014–2016 m. sumažėjo nuo 19 iki 3. Lyginant su 2012 m., 2016 m. Utenos rajono savivaldybėje mokinių, neįgijusių pagrindinio išsilavinimo, skaičius sumažėjo 62,5 proc., Utenos apskrityje – 40,9 proc., o šalyje – 17,4 proc.

3.4.1.2. pav. Įgiję ir neįgiję vidurinio išsilavinimo mokiniai Utenos rajono savivaldybėje 2012–2016 m.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

2012 m. Utenos rajono savivaldybėje bendrojo ugdymo mokyklose vidurinio ugdymo programą baigė ir *vidurinį išsilavinimą*⁹⁷ įgijo 545 mokiniai, 2016 m. – 397 mokiniai (per

⁹⁵ Patvirtinta Utenos rajono savivaldybės tarybos 2016 m. balandžio 28 d. sprendimu Nr. TS-127.

⁹⁶ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *pagrindinis išsilavinimas* – tai išsilavinimas, įgytas baigus pagrindinio ugdymo programą, arba teisės aktų nustatyta tvarka pripažintas kaip jam lygiavertis užsienyje įgytas išsilavinimas.

⁹⁷ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *vidurinis išsilavinimas* – išsilavinimas, įgytas baigus vidurinio ugdymo programą ir išlaikius brandos egzaminus, arba teisės aktų nustatyta tvarka pripažintas kaip jam lygiavertis užsienyje įgytas išsilavinimas.

penkerius metus mokinių, įgijusių vidurinį išsilavinimą, skaičius sumažėjo 27,2 proc., t. y., sparčiau nei šalyje – 26,1 proc. ir lėčiau nei apskrityje – 33,0 proc.). Utenos rajono savivaldybėje 2012 m. vidurinio išsilavinimo neįgijo 14 mokinių, o 2016 m. – 8 mokiniai (sumažėjo 42,9 proc.). Utenos apskrityje tuo pačiu laikotarpiu neįgijusių vidurinio išsilavinimo mokinių skaičius sumažėjo 70,1 proc., o šalyje – 23,4 proc. Galima teigti, kad išsilavinimą įgijusių asmenų dalis šalyje, Utenos apskrityje ir Utenos rajono savivaldybėje didėja.

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2016–2017 m. m. Utenos rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklose nesimokė 170 Utenos rajono savivaldybėje registruotų mokinių, visi jie buvo išvykę iš šalies. Mokinių, nesimokusių Utenos rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklose skaičius 2016–2017 m. m. sudarė 22,3 proc. Utenos apskrities rodiklio ir 0,9 proc. šalies rodiklio. 2012–2013 m. m. šis rodiklis siekė 107 mokinius, ir jų nesimokymo priežastis buvo ta pati, t. y., išvykimas iš šalies.

Utenos rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų tinklo pertvarkos 2016–2020 m. bendrajame plane nurodyta, kad palyginus keturių, dažniausiai pasirenkamų brandos egzaminų (lietuvių k., anglų k., matematikos ir istorijos) rezultatus, 2015 m. Utenos rajone nei vieno egzamino neišlaikė didesnis nei Lietuvoje neišlaikiusiųjų procentas, vieną egzaminą (anglų k.) Utenos rajone išlaikė tiek pat mokinių kiek ir Lietuvoje, likusius tris egzaminus (lietuvių k., matematikos, istorijos) išlaikiusiųjų procentas Utenos rajone buvo mažesnis nei Lietuvoje.

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos leidinyje „Lietuva. Švietimas šalyje ir regionuose. Mokinių pasiekimai“ (2016) nurodoma, jog 2015 m. Utenos rajono savivaldybės abiturientų valstybinių brandos egzaminų rezultatai buvo prastesni nei standartizuotas šalies rodiklis (Utenos r. sav. rodiklis – -0,5, o šalies vidurkis – 0), tačiau vertinant 4 klasės ir 8 klasės mokinių pasiekimus ir mokymosi kontekstą, Utenos rajono savivaldybė yra tarp 10-ties didžiausių pridėtinę vertę sukūrusių savivaldybių (pirmoje vietoje – Kauno m. savivaldybė). Leidinyje nurodoma, kad Utenos rajono savivaldybėje reikia gerinti vidurinio ugdymo lietuvių, užsienio kalbų, biologijos, chemijos, informacinių technologijų ir pagrindinio ugdymo lietuvių kalbos bei matematikos pasiekimus.

Pagal ITC Švietimo valdymo informacinės sistemos duomenis, 2017–2018 m. m. Utenos rajono savivaldybės bendrojo ugdymo įstaigose buvo mokomi 685 *mokiniai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių*⁹⁸ (specialiųjų poreikių turinčių mokinių dalis savivaldybėje siekė 17,5 proc.). Didžioji dalis tokių mokinių (291) turėjo fonologinių sutrikimų, 114 mokinių turėjo kompleksinių sutrikimų, o 64 mokiniai – fonetinių sutrikimų. Iš minėtų 685 mokinių beveik 53 proc. arba 363 mokiniai turėjo nedidelių specialiųjų poreikių lygį, 34 proc. arba 233 mokiniai – vidutinių specialiųjų poreikių lygį, 13 proc. arba 89 mokiniai – didelių specialiųjų poreikių lygį, o labai didelių poreikių lygį turinčių mokinių nebuvo. Lyginant 2013–2014 m. m. su 2017–2018 m. m., mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, skaičius sumažėjo 4 mokiniais arba 0,6 proc. Savo ruožtu, specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių skaičiaus dalis analizuojamuoju laikotarpiu didėjo 2,5 proc. p. Utenos rajono savivaldybė siekia integruoti specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius mokinius į savivaldybės ugdymo sistemą, pritaikant mokyklos aplinką, teikiant psichologinę, specialiąją pedagoginę, specialiąją ir socialinę pedagoginę pagalbą, aprūpinant ugdymuisi skirtomis techninės pagalbos priemonėmis ir specialiosiomis mokymo priemonėmis mokykloje.

Mažėjant mokinių skaičiui, mažėjo ir *mokytojų*⁹⁹ skaičius. Lyginant 2017–2018 m. m. su 2012–2013 m. m., Utenos rajono savivaldybėje pedagoginių darbuotojų skaičius sumažėjo 153

⁹⁸ Pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymą, *specialieji ugdymosi poreikiai* – pagalbos ir paslaugų ugdymo procese reikmė, atsirandanti dėl išskirtinių asmens gabumų, įgimtų ar įgytų sutrikimų, nepalankių aplinkos veiksnių (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

⁹⁹ Pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymą, *mokytojas* arba *pedagogas* – asmuo, įgijęs aukštąjį (aukštesnįjį, įgytą iki 2009 metų, arba specialųjį vidurinį, įgytą iki 1995 metų) išsilavinimą ir pedagogo kvalifikaciją (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

darbuotojais arba 27,8 proc. (nuo 550 iki 397). Iš visų pedagoginių darbuotojų 2017–2018 m. m. Utenos rajono savivaldybėje aukštesnei *kvalifikacinei kategorijai*¹⁰⁰ buvo atestuota 81,6 proc. pedagoginių darbuotojų. Iš jų – 184 vyresnieji mokytojai, 131 metodininkas ir 9 ekspertai. Tai buvo vienas didžiausių rodiklių apskrityje, didesnę aukštesnei kvalifikacinei kategorijai atestuotų pedagoginių darbuotojų dalį turėjo tik Visagino savivaldybė (2017–2018 m. m. siekė 84,7 proc.). Mažiausią aukštesnei kvalifikacinei kategorijai atestuotų pedagoginių darbuotojų dalį pedagoginių darbuotojų struktūroje Utenos apskrityje turėjo Ignalinos rajono savivaldybė (76,1 proc.).

3.4.1.4. lentelė. Pedagoginiai darbuotojai ir aukštesnei kvalifikacinei kategorijai atestuoti pedagoginiai darbuotojai 2017–2018 m. m.

Administracinė teritorija / Pedagogai	Iš viso pedagoginių darbuotojų	Pedagoginių darbuotojų, atestuotų aukštesnei kvalifikacinei kategorijai, skaičius			Pedagoginių darbuotojų, atestuotų aukštesnei kvalifikacinei kategorijai, proc.
		vyresniojo mokytojo	metodininko	eksperto	
Utenos r. sav.	397	184	131	9	81,6
Anykščių r. sav.	283	102	116	4	78,4
Ignalinos r. sav.	176	79	53	2	76,1
Molėtų r. sav.	200	81	78	2	80,5
Visagino sav.	176	45	99	5	84,7
Zarasų r. sav.	187	62	77	6	77,5

Šaltinis: sudaryta autorių pagal ITC Švietimo valdymo informacinės sistemos duomenis (<http://svis.emokykla.lt/>)

2017–2018 m. m. 98,5 proc. pedagogų turėjo aukštąjį išsilavinimą, 1,5 proc. – aukštesnįjį išsilavinimą, pensinio amžiaus pedagogų buvo 15 arba 3,9 proc. Lyginant su 2012–2013 m. m. laikotarpiu, Utenos rajono savivaldybėje aukštąjį išsilavinimą turinčių pedagogų dalis padidėjo 1,2 proc. p., o pensinio amžiaus pedagogų dalis padidėjo 0,3 proc. p.

Neformalusis vaikų švietimas. Vadovaujantis LR ŠMM leidinyje „Lietuva. Švietimas šalyje ir regionuose. Mokinių pasiekimai“ (2016) pateikiama informacija, Utenos rajone 2015–2016 m. m. neformaliojo švietimo veiklose dalyvavo 46,7 proc. vaikų, o šalies rodiklis buvo 37,7 proc. Iš Utenos apskrities savivaldybių didesnę rodiklį turėjo Zarasų r. sav. (67,8 proc.), Ignalinos r. sav. (58,3 proc.), Molėtų r. sav. (48,5 proc.) ir Anykščių r. sav. (46,8 proc.). Populiariausios kryptys: sportas, muzika ir dailė.

Utenos rajone veikia 4 *neformaliojo vaikų švietimo ir formalųjų švietimą papildančio ugdymo mokyklos*¹⁰¹ – Utenos vaikų ir jaunimo užimtumo centras, Utenos r. Sudeikių daugiafunkcis centras, Utenos meno mokykla ir Utenos daugiafunkcis sporto centras.

Utenos vaikų ir jaunimo užimtumo centre (toliau – Utenos VJUC) teikiamos neformaliojo švietimo paslaugos Utenos miesto ir rajono vaikams, jaunuoliams. Utenos VJUC veikia du skyriai: Dienos centras bei Atviras jaunimo centras (toliau – AJC). Dienos centre teikiamos bendrosios ir specialiosios (socialinės priežiūros) socialinės paslaugos vaikams ir jų šeimoms, organizuojamos įvairios veiklos (bendri užsiėmimai, renginiai) vaikams ir šeimoms, kurie skatina vaikų ir šeimų tarpusavio supratimą ir savarankiškumą, saugaus laisvalaikio praleidimą. AJC vykdo atvirą darbą su jaunimu, teikia socialinę, pedagoginę, psichologinę pagalbą 14–29 metų mažiau galimybių turinčiam, mažiau motyvuotam jaunimui, kuris dėl įvairių priežasčių neturi galimybių ar nenori

¹⁰⁰ Pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymą, *kvalifikacinė kategorija* rodo pedagoginio darbuotojo kvalifikaciją, kuri apibrėžiama kaip Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka pripažįstama asmens turimų kompetencijų arba profesinės patirties ir turimų kompetencijų, reikalingų tam tikrai veiklai, visuma. Kvalifikacinės kategorijos nustatomos pagal kvalifikacinių kategorijų klasifikatorių (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

¹⁰¹ Pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymą, *neformalusis švietimas* – švietimas pagal įvairias švietimo poreikių tenkinimo, kvalifikacijos tobulinimo, papildomos kompetencijos įgijimo programas, išskyrus formaliojo švietimo programas. *Ištaigos vykdančios neformalųjį vaikų švietimą* vadinamos neformaliojo vaikų švietimo įstaigomis (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis)

įsitraukti į jaunimo veiklas. AJC jaunuoliams organizuojamos veiklos, skatinančios jaunimo motyvaciją ir gebėjimus, reikalingus sėkmingai integracijai į darbo rinką, dirbama su jaunimo grupėmis bei su individualiais asmenimis ir pan. Atviro jaunimo centro specialistai darbui su jaunimu rengia projektus, organizuoja žygius, orientacines varžybas, akcijas, veiklas vasaros užimtumui, stalo žaidimus, filmų peržiūras ir jų aptarimus, vykdo mobilų darbą. Utenos VJUC veikia 14 įvairaus pobūdžio būrelių ar studijų, kur dirba 11 mokytojų.

Utenos meno mokykla (toliau – UMM) įkurta 1964 m. liepos 1 dieną, 2017 m. Utenos muzikos mokykla sujungta su Utenos dailės mokykla ir įsteigta Utenos meno mokykla. UMM veikia dailės ir muzikos skyriai. Dailės skyriuje vykdomos šios programos: piešimas, tapyba (spalvinė raiška), kompozicija, grafika, dizaino pagrindai, skulptūra, keramika, meno istorija ir teorija, projektinė, programinė veikla, pasirenkamieji dalykai. Muzikos skyriuje vykdomos šios programos: fortepijonas, smuikas, pučiamieji, liaudies instrumentai, chorinis dainavimas. Iki 2017–2018 m. m. pradžios Utenos rajone veikė Utenos muzikos mokykla ir Utenos dailės mokykla, todėl mokinių skaičius analizuotas šių mokyklų lygiu. 2016–2017 m. m. Utenos muzikos mokykloje mokėsi 271 mokinys (2015–2016 m. m. – 275, 2014–2015 m. m. – 269), Utenos dailės mokykloje – 180 mokinių (2015–2016 m. m. – 150, 2014–2015 m. m. – 167). Sujungus mokyklas į Utenos meno mokyklą, 2017–2018 m. m. mokinių skaičius buvo 378.

Utenos daugiafunkcis sporto centras (toliau – UDSC) įkurtas 1953 metais kaip viena pirmųjų Lietuvos sporto mokyklų. UDSC yra pagrindinis Utenos rajono sportinio darbo organizatorius – organizuoja sporto varžybas mokiniams, suaugusiesiems, vykdo formalųjį švietimą papildančias sportinio ugdymo programas. Ugdytinių skaičius 2017–2018 m. m. siekė 530 vaikų (2012–2013 m. m. ugdytinių skaičius buvo 828 vaikų, UDSC ugdytinių skaičiaus mažėjimą lėmė tai, kad futbolo sporto šaka buvo atiduota sporto klubui). Sportininkai 2017–2018 m. m. ugdomi dešimtyje sporto šakų (beisbolo, dziudo imtynių, dviračių sporto, lengvosios atletikos, krepšinio, plaukimo, rankinio, slidinėjimo, stalo teniso, karatė). Šalies įvairaus amžiaus sporto šakų rinktinių sudėtyse yra 29 UDSC auklėtiniai. Sportininkus treniruoja ir įvairaus lygio varžyboms ruošia 23 treneriai, iš jų: 2 – nacionalinės kategorijos sporto treneriai, 16 – Lietuvos sporto trenerių, 4 – sporto treneriai ir 1 treneris, neįgijęs kategorijos.

Pagal Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2016 metų veiklos ataskaitos duomenis, Utenos rajone papildomai neformaliojo vaikų švietimo programas, kurioms finansavimą skiria LR vyriausybė, vykdo neformaliojo švietimo įstaigos, laisvieji mokytojai, asociacijos, kiti švietimo teikėjai. 2016 m. I pusmetį neformaliojo švietimo programas Utenos rajone lankė 1 159 mokiniai, veikė 44 akredituotos neformaliojo vaikų švietimo programų veiklos (kaimo vietovėse buvo vykdoma 10 programų); 2016 m. II pusmetį neformaliojo švietimo veiklose dalyvavo 1 259 mokiniai (8,9 proc. daugiau) ir veikė 51 neformaliojo švietimo programa (4,1 proc. daugiau).

Švietimo pagalbos įstaigos. Utenos rajono savivaldybėje veikia dvi *švietimo pagalbos įstaigos*¹⁰² – Utenos rajono pedagoginė psichologinė tarnyba (toliau – Utenos PPT) ir Utenos švietimo centras (toliau – UŠC).

Utenos rajono pedagoginės psichologinės tarnybos veiklos sritis – pagalba mokiniui, mokytojui ir mokyklai. Pagrindiniai įstaigos veiklos tikslai: 1) vertinti vaiko raidos ypatumus, galias ir sunkumus, psichologines, asmenybės ir ugdymosi problemas, specialiuosius ugdymosi poreikius, vaiko brandumą mokyklai, išskirtinius gabumus; teikti rekomendacijas dėl tolesnio ugdymo ir psichologinės pagalbos; 2) konsultuoti specialiųjų ugdymosi poreikių, psichologinių, asmenybės ir ugdymosi problemų turinčius vaikus, jų tėvus (globėjus, rūpintojus), mokytojus vaikų (mokinių) ugdymo organizavimo, psichologinių, asmenybės ir ugdymosi problemų

¹⁰² Pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymą, *švietimo pagalbos įstaiga* - įstaiga, kurios pagrindinė veikla – švietimo pagalbos teikimas (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

prevencijos bei jų sprendimo klausimais; 3) vesti seminarus mokyklų bendruomenėms, skaityti paskaitas, rašyti straipsnius, formuojant mokyklos bendruomenės ir visuomenės teigiamą požiūrį į specialiųjų poreikių, psichologinių, asmenybės ir ugdymosi problemų turinčius asmenis ir jų ugdymą kartu su bendraamžiais; 4) teikti metodinę pagalbą mokytojams, švietimo pagalbos specialistams ir tėvams (globėjams, rūpintojams) vaiko pažinimo, specialiųjų ugdymosi poreikių, psichologinių, asmenybės ir ugdymosi problemų turinčių asmenų ugdymo bei jo organizavimo, įvairių specialiųjų pedagoginių, psichologinių, asmenybės ir ugdymosi problemų sprendimo klausimais, skleisti ir diegti specialiojo ugdymo ir psichologijos mokslo naujoves; 5) analizuoti vaikų problemas, inicijuoti, rengti ir įgyvendinti programas, padedančias išvengti pedagoginių ir psichologinių problemų; 6) kaupti, analizuoti ir vertinti informaciją apie Utenos PPT aptarnaujamoje teritorijoje gyvenančius specialiųjų ugdymosi poreikių, psichologinių, asmenybės ir ugdymosi problemų turinčius asmenis, jų problemas, ugdymo organizavimą, aplinkos pritaikymą bei specialiosios pedagoginės ir (arba) psichologinės pagalbos teikimo veiksmingumą; 7) atlikti psichologinius-sociologinius tyrimus mokyklose. Vadovaujantis Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2016 metų veiklos ataskaita, 2016 m. Utenos PPT atliko 237 vaikų kompleksinį pedagoginį psichologinį įvertinimą, teikė individualias specialiojo pedagogo, logopedo, psichologo ir kt. konsultacijas vaikams, tėvams, specialistams, mokytojams ir švietimo įstaigų vadovams.

Utenos švietimo centro tikslas – organizuoti mokinių, švietimo darbuotojų ir kitų suaugusiųjų kvalifikacijos tobulinimo neformaliojo švietimo darbą, sudaryti sąlygas nuolatiniam švietimo darbuotojų ir kitų suaugusiųjų mokymui(-si). Vadovaujantis Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2016 metų veiklos ataskaita, 2016 m. UŠC buvo organizuoti lyderystę plėtojantys mokymai Utenos rajono metodinių būrelių pirmininkams, vykdomas ERASMUS+, KA2 suaugusiųjų strateginių partnerystės projektas LELETO, parengtos 36 naujos programos mokyklų bendruomenėms, mokytojams dalykininkams ir ugdymo įstaigų vadovams, pasirašytas susitarimas su Švietimo ir mokslo ministerija dėl Gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos, matematikos tyrimų ir eksperimentinės veiklos atviros prieigos (STEAM) centro Utenos apskrityje kūrimo.

Vadovaujantis Utenos rajono savivaldybės tarybos 2016 m. spalio 27 d. sprendimu Nr. TS-287, Utenos rajone yra kuriamas STEAM centras kaip Utenos švietimo centro skyrius, kurį sudarys 4 laboratorijos: biologijos ir chemijos (biomedicinos); fizikos ir inžinerijos; robotikos ir informacinių technologijų; astrofizikos ir aerokosmonautikos, ir kuris įveiklins Utenos apskrities mokyklų mokinius atlikti tyrimus ir eksperimentines veiklas.

Suaugusiųjų neformalusis švietimas yra priskirtas savivaldybių funkcijoms, vadovaujantis LR neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymu. Utenos rajono suaugusiųjų poreikius mokytis iš dalies tenkina Utenos r. sav. teritorijoje veikianti Utenos kolegija, Utenos švietimo centras, Utenos r. Sudeikių daugiafunkcis centras, Utenos viešoji A. ir M. Miškinų biblioteka (koordinuoja Trečiojo amžiaus universiteto veiklą), Utenos Dauniškio gimnazija (suaugusiųjų mokymo skyrius) ir visuomeninės organizacijos. Suaugusiųjų neformaliojo švietimo finansavimui Utenos rajono savivaldybėje yra patvirtintas tvarkos aprašas, kuris numato visuomeninių organizacijų projektų finansavimo tvarką. Pagal šią tvarką kasmet skiriama apie 10 tūkst. EUR neformaliojo suaugusiųjų švietimo veikloms organizuoti.

Utenos r. Sudeikių daugiafunkciame centre vykdomos ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo, neformaliojo suaugusiųjų švietimo programos, organizuojamas laisvalaikio užimtumas, teikiamos bendrosios socialinės paslaugos (laisvalaikio organizavimas, socialinių įgūdžių ugdymas, dušo paslaugos, savitarnos skalbyklos paslauga). Utenos r. Sudeikių daugiafunkciame centre teikiamos apgyvendinimo ir maitinimo paslaugos, veikia poilsivietė (kempingas „Sudeikiai“), kurioje organizuojamas poilsis, stovyklos, užimtumas, edukacinės programos, sporto ir sveikatinimo bei kultūriniai renginiai vaikams, jaunimui ir suaugusiesiems. Neformalusis

suaugusiųjų švietimas Utenos r. Sudeikių daugiafunkciame centre vykdomas per menines, kultūrinės, edukacines, pažintines, socialines ir sveikatinimo veiklas. Utenos r. Sudeikių daugiafunkcis centras sudarė sutartis su Utenos visuomenės sveikatos biuru, Sudeikių medicinos centru dėl neformaliojo suaugusiųjų švietimo (propaguojamas sveikas gyvenimo būdas, vykdomi pirmosios pagalbos mokymai ir pan.). Utenos r. Sudeikių daugiafunkciame centre tęsiama NVŠ programa „Nepažinti Sudeikių krašto turtai“. Bendruomenės nariai Utenos r. Sudeikių daugiafunkciame centre turi galimybę organizuoti savo darbų parodas, pristatyti savo kūrybą, vykdyti įvairius išvažiujamuosius renginius ir t. t. 2016 m. Utenos r. Sudeikių daugiafunkcio centro paslaugomis naudojosi 529 vietos bendruomenės nariai.

Profesinis mokslas. Utenos rajone veikia viešoji įstaiga *Utenos regioninis profesinio mokymo centras* (toliau – Utenos RPMC), kuris veiklą pradėjo 2000 metais. Tai viešoji profesinio mokymo įstaiga, kuri teikia pirminį ir tęstinį profesinį mokymą, turinti padalinį – Neįgaliųjų profesinės reabilitacijos centrą, įsteigtą 2012 m. 2016–2017 m. m. vykdomos šios pirminio profesinio mokymo programos: virėjo, maisto pramonės darbuotojo, apdailininko (statybininko), staliaus, prekybos įmonių vadybininko padėjėjo, automobilių mechaniko, konditerio, apskaitininko ir kasininko, viešbučio darbuotojo. 2016–2017 m. m. Utenos RPMC mokinių skaičius siekė 555 asmenis (iš jų 47 – turintys specialiųjų ugdymosi poreikių), bendrojo ugdymo mokytojų skaičius – 22, profesijos mokytojų – 19, 1 socialinis pedagogas ir 1 psichologas.

Aukštasis koleginis mokslas. Utenos rajono savivaldybės teritorijoje veikia viešoji įstaiga Utenos kolegija (toliau – Utenos kolegija), teikianti aukštąjį koleginį išsilavinimą ir aukštojo mokslo kvalifikaciją. Utenos kolegijoje veikia 2 fakultetai (Medicinos bei Verslo ir technologijų) ir 8 bendrieji skyriai, centrai ir tarnybos. Utenos kolegijoje studijos vykdomos pagal 20 programų, iš jų 8 – Medicinos fakultete (dantų technologija, burnos higiena, odontologinė priežiūra, kineziterapija, bendrosios praktikos slauga, kosmetologija, socialinė pedagogika, socialinis darbas) ir 12 – Verslo ir technologijų fakultete (žemės ūkio technologija (Alantos grupė), teisė, transporto verslas, buhalterinė apskaita, turizmas ir viešbučių administravimas, verslo vadyba svetingumo vadyba (anglų kalba), informacinių sistemų inžinerija, maisto produktų technologija, aplinkos apsaugos inžinerija, automatinio valdymo sistemos, aprangos dizainas ir technologija). Utenos kolegijoje įgyvendinama sertifikuota Studijų kokybės valdymo sistema (SKVS). Utenos kolegija dalyvauja įvairiuose projektuose, programose, vykdo mokslo taikomąją veiklą bei tyrimus.

2016–2017 m. m. Utenos kolegijoje mokėsi 1 842 studentai (2013–2014 m. m. – 1 939 studentai, sumažėjimas siekė 5,3 proc.), dirbo 215 darbuotojų (2013–2014 m. m. – 226 darbuotojai, sumažėjimas siekė 4,9 proc.), iš kurių – 163 dėstytojai. 2016 m. buvo priimta 511 studentų (iš jų į pirmą kursą – 464 arba 90,8 proc.), lyginant su 2013 m., priimtų studentų skaičius sumažėjo 63 studentais. Daugiausiai studentų 2016 m. buvo priimta į nuolatinės studijas (289 studentai), į išėstines studijas – 234 studentai, į aukštesnius kursus – 23 studentai, į individualias studijas – 1 studentas. Didžioji dauguma į Utenos kolegiją priimtų studentų – iš Utenos apskrities (beveik 40 proc.), iš kaimyninių apskričių, t. y., iš Vilniaus apskrities – 23,5 proc. ir Panevėžio apskrities – beveik 13 proc., o likusieji – iš kitų Lietuvos apskričių. Utenos kolegijoje vykdomas suaugusiųjų, tęstinis mokymas bei kvalifikacijos tobulinimas.

Materialieji švietimo įstaigų ištekliai. Pagal Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2016 metų veiklos ataskaitos duomenis, visi mokiniai, gyvenantys nuo mokyklos toliau kaip 3 km atstumu, buvo vežami į mokyklas. 2016 m. maršrutiniais autobusais į mokyklas ir atgal buvo vežama 600 mokinių (iš jų – apie 160 Utenos regioninio profesinio mokymo centro mokinių). Sutartys dėl mokinių nemokamo vežimo buvo sudarytos su 10 šalies autobusų parkų. Utenos rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklos 2017-09-01 eksploatavo 14 mokyklinių autobusų.

ITC Švietimo valdymo informacinės sistemos duomenimis, Utenos rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklose 2016 m. rugsėjo 1 d. buvo 1 326 kompiuteriai, iš jų mokinių mokymui skirti 783 kompiuteriai arba 59,0 proc. Taigi, vienu kompiuteriu mokinių mokymui 2016–2017 m. m. Utenos bendrojo ugdymo mokyklose dalinosi 5 mokiniai. Lyginant su 2013–2014 m. m., kompiuterių skaičius Utenos rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklose sumažėjo 97 kompiuteriais arba 6,8 proc. Utenos rajono savivaldybių bendrojo ugdymo mokyklų plotas 2016–2017 m. m. pradžioje siekė 73 809,4 m², taigi, 1 mokiniui teko 18,35 m² mokyklos ploto, o klasių plotas siekė 22 594,97 m², taigi, 1 mokiniui teko 5,62 m² klasės ploto.

Utenos rajono švietimo situacijos apibendrinimas

28 švietimo įstaigos, veikiančios rajono teritorijoje:

- 6 ikimokyklinio ugdymo mokyklos – vaikų lopšeliai-darželiai;
- 14 bendrojo ugdymo mokyklų ir 6 jų skyriai: 3 pradinės mokyklos, 3 pagrindinės mokyklos, 4 progimnazijos ir 5 skyriai, 4 gimnazijos ir 1 skyrius;
- 4 neformaliojo vaikų švietimo ir formalųjį švietimą papildančios ugdymo mokyklos;
- 2 švietimo pagalbos įstaigos,
- 1 profesinio ugdymo mokykla (viešoji įstaiga),
- 1 aukštojo koleginio mokslo įstaiga (viešoji įstaiga).

2,9 proc. sumažėjęs ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo auklėtinių skaičius

Utenos rajono savivaldybėje 2016–2017 m. m., lyginant su 2012–2013 m. m., ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo auklėtinių skaičius sumažėjo 2,9 proc. (šalyje padidėjo 11,8 proc., o Utenos apskrityje sumažėjo 0,3 proc.).

Beveik penktadaliu sumažėjęs mokinių skaičius

- 2017–2018 m. m., lyginant su 2012–2013 m. m., mokinių skaičius sumažėjo 19,5 proc.
- Per metus bendrojo ugdymo mokyklose sumažėja vidutiniškai po 189 mokinius.

62,5 procentais sumažėjo pagrindinio ir 42,9 procentais – vidurinio išsilavinimo neįgijusių mokinių skaičius

- 2012–2016 m. Utenos rajono savivaldybėje mokinių, neįgijusių pagrindinio išsilavinimo, skaičius sumažėjo 62,5 proc., Utenos apskrityje – 40,9 proc., o šalyje – 17,4 proc.
- 2012–2016 m. Utenos rajono savivaldybėje mokinių, neįgijusių vidurinio išsilavinimo, skaičius sumažėjo 42,9 proc., Utenos apskrityje – 70,1 proc., o šalyje – 23,4 proc.

Valstybinių brandos egzaminų standartizuotas rodiklis – -0,5

Utenos rajono savivaldybės VBE standartizuotas rodiklis (-0,5) žemesnis nei šalies vidurkis (0).

46,7 proc. vaikų dalyvavo neformaliojo švietimo veikloje

Utenos rajono savivaldybėje 2015–2016 m. m. neformaliojo švietimo veikloje dalyvavo 46,7 proc. vaikų (šalyje – 37,7 proc.).

3.4.2. Sveikatos priežiūra

Lietuvos sveikatos 2014–2025 m. programoje numatytas svarbiausias tikslas – pasiekti, kad 2025 m. šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų *sveikata*¹⁰³ ir sumažėtų sveikatos netolygumai. Siekiama, kad iki 2025 m. bendrosios vidutinės būsimos

¹⁰³ Pagal Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymą, *sveikata* – ne tik ligų ir fizinių defektų nebuvimas, bet ir fizinė, dvasinė bei socialinė žmonių gerovė. Sveikatos potencialą ir jo palaikymo sąlygas lemia ekonominės sistemos raidos stabilumas, visuomenės socialinio saugumo ir švietimo garantijos, gyventojų užimtumas ir jų pakankamos pajamos, apsirūpinimas būstu, prieinama, priimtina ir tinkama sveikatos priežiūra, kokybiška mityba, darbo, gyvenamosios ir gamtinės aplinkos kokybė ir kt.

gyvenimo trukmės riba būtų 77,5 metų amžius. Taip pat planuojama sumažinti vidutinės būsimo gyvenimo trukmės skirtumą tarp vyrų ir moterų – nuo 11,06 metų (2012 m.) iki 8 metų (2025 m.), ilgėjant vyrų vidutinei būsimo gyvenimo trukmei. Igyvendinant šią programą, siekiama sumažinti mirtingumą dėl savižudybių (nuo 31,03 savižudybių rodiklio, tenkančio 100-ui tūkst. gyventojų 2012 m., iki 12,0 – 2025 m.), mirtingumą nuo piktybinių navikų ir kraujotakos sistemos ligų, dėl narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo ir pan.

Viena iš savarankiškųjų savivaldybių funkcijų yra pirminė asmens ir visuomenės sveikatos priežiūra. *Pirminė sveikatos priežiūra*¹⁰⁴ sprendžia pagrindines bendruomenės sveikatos problemas, teikdama vidaus ligų profilaktikos, gydymo, sveikatos išsaugojimo bei reabilitacijos paslaugas. Utenos rajono savivaldybėje pirminės sveikatos priežiūros paslaugas teikia 3 viešosios įstaigos – viešoji įstaiga Utenos pirminės sveikatos priežiūros centras (toliau – Utenos PSPC), viešoji įstaiga „Sveikatą į namus“, viešoji įstaiga Šv. Klaros palaikomojo gydymo ir slaugos ligoninė (pirminei sveikatos priežiūrai priskiriama ir slauga) bei 2 privačių paslaugų teikėjų įstaigos – UAB „Dilina“ šeimos klinika „Šalavijas“ ir UAB „Hiperika“ šeimos klinika.

Vadovaujantis *VšĮ Utenos pirminės sveikatos priežiūros centro* 2016 m. veiklos ataskaita, Utenos PSPC turi šiuos padalinius: 3 ambulatorijas (Užpalių, Tauragnų ir Daugailių), 2 bendrosios praktikos gydytojo (toliau – BPG) kabinetus (Vyžuonų ir Krašunos), 14 medicinos punktų (Antalgės, Biliakiemio, Juknėnų, Kirdeikių, Kuktiškių, Leliūnų, Norvaišių, Pačkėnų, Pakalnių, Radeikių, Sudeikių, Saldutiškio, Vaikutėnų, Vilučių) ir 1 bendruomenės slaugytojo kabinetą (Sirutėnų). Utenos PSPC teikia pirminės ambulatorinės sveikatos priežiūros (šeimos medicinos) paslaugas, pirminės psichikos sveikatos priežiūros paslaugas, Utenos psichikos dienos stacionaro paslaugas, paliatyviosios pagalbos (suaugusiesiems ir vaikams) paslaugas, greitosios medicinos pagalbos (toliau – GMP) paslaugas, akušerio praktikos paslaugas ir slaugos (bendrosios praktikos, bendruomenės) paslaugas.

Utenos PSPC (kartu su jo padaliniais), 2016 metų pabaigos duomenimis, buvo registruotas 39 421 gyventojas (2015 m. prisirašiusių pacientų skaičius siekė 41 543 gyventojus, taigi, sumažėjimas siekia 5,1 proc.). Prisirašiusių asmenų skaičiaus mažėjimą lėmė migracija, gyventojų emigracija, mažėjantis gyventojų skaičius. Iš šių gyventojų 85,4 proc. buvo suaugusiųjų ir 14,6 proc. – vaikų (0–17 metų amžiaus). Apsilankymų skaičius per 2016 m. Utenos PSPC ir jo padaliniuose siekė 136 226, iš jų dėl ligos – 120 040, profilaktiškai apsilankė – 16 186. Lyginant su 2015 m., bendras apsilankymų skaičius sumažėjo 2,9 proc. Tai lėmė prisirašiusių pacientų skaičiaus mažėjimas. Skubios medicinos pagalbos paslaugas Utenos PSPC teikia 3 GMP brigados, paslaugų struktūroje vyrauja 89 proc. ūmių susirgimų ir būklių bei 11 proc. nelaimingų atsitikimų. Utenos PSPC teikia psichikos dienos stacionaro paslaugas. 2016 metais čia gydėsi 163 pacientai, suteikta 3 930 paslaugų.

VšĮ „Sveikatą į namus“ teikiamos sveikatos priežiūros, reabilitacijos ir socialinės rūpybos paslaugos klientų namuose Utenos rajono savivaldybės teritorijoje. Šiomis paslaugomis siekiama sveikatos išsaugojimo, jos palaikymo ir ligų prevencijos, taip pat grąžinti asmenims gebėjimą rūpintis savimi bei integruotis į visuomenę, užtikrinti slaugos tęstinumą po stacionarinio gydymo, tenkinti pagrindinius žmogaus poreikius, išvengti socialinės atskirties.

VšĮ Šv. Klaros palaikomojo gydymo ir slaugos ligoninė (toliau – Šv. Klaros ligoninė) teikia pirminės stacionarinės asmens sveikatos priežiūros (ilgalaikio palaikomojo gydymo ir slaugos bei stacionarios ir ambulatorinės paliatyviosios pagalbos) paslaugas. Šv. Klaros ligoninė įkurta 1996 m. Nemokamas gydymas ir slauga Šv. Klaros ligoninėje teikiama 120 dienų per metus pacientui,

¹⁰⁴ Vadovaujantis <http://www.vlk.lt>, *pirminė sveikatos priežiūra* – tai nespecializuotų, kvalifikuotų asmens sveikatos priežiūros paslaugų, teikiamų pagal šeimos (bendrosios praktikos) gydytojo ir bendrosios praktikos slaugytojo bei bendruomenės slaugytojo ir akušerio medicinos normų reikalavimus ambulatorinėje asmens sveikatos priežiūros įstaigoje (t. y. įstaigoje, neteikiančioje stacionarinių asmens sveikatos priežiūros paslaugų), pacientų namuose ir globos įstaigose, kompleksas. Paslaugų teikimo pacientų namuose tvarką ir apimtį nustato įstaigos vadovas.

apsidraudusiam privalomuoju sveikatos draudimu. Šv. Klaros ligoninėje yra 78 palaikomojo gydymo ir slaugos lovos, 2 paliatyviosios pagalbos lovos, dirba 3 gydytojai, 22 slaugytojos, 14 slaugytojų padėjėjų, 4 reabilitacijos darbuotojai. 2016 m. palaikomojo gydymo ir slaugos paslaugomis naudojosi (buvo hospitalizuoti) 537 pacientai, iš jų stacionarinės paliatyviosios pagalbos paslaugomis naudojosi (buvo hospitalizuoti) 4 pacientai, mokamomis paslaugomis naudojosi (buvo hospitalizuota) 16 pacientų.

VšĮ Utenos ligoninė (toliau – Utenos ligoninė) teikia *stacionarines asmens sveikatos priežiūros paslaugas*¹⁰⁵. Įstaigoje teikiamos nespecializuotos, specializuotos kvalifikuotos stacionarinės bei ambulatorinės sveikatos priežiūros paslaugos Utenos rajono, kitų šalies vietovių gyventojams bei užsieniečiams. Utenos ligoninėje yra priėmimo-skubios pagalbos skyrius su kardiologinės pagalbos padaliniu, terapijos klinika (kartu su vidaus ligų, kardiologijos, infektologijos, palaikomojo gydymo ir slaugos, hemodializės sektoriais bei dienos stacionaru), chirurgijos klinika (kartu su chirurgijos, ortopedijos-traumatologijos, akušerijos-ginekologijos, operacinių sektoriais, dienos chirurgija ir centrine sterilizacine), neurologijos skyrius, vaikų ligų skyrius, reanimacijos skyrius, reabilitacijos skyrius, konsultacinė poliklinika (joje dirba gydytojai specialistai ir skausmo kabinetas), radiologijos skyrius, laboratorija (kartu su kraujo banku) bei vaistinė. 2016 m. Utenos ligoninėje (lyginant su 2015 metais) labai neženkliai sumažėjo hospitalizacijos atvejų (2016 m. – 10 246, 2015 m. – 10 254), tačiau padidėjo pacientų skaičiaus augimas iš kitų savivaldybių. Stacionaro lovų skaičius 2016 m., lyginant su 2015 m., sumažėjo 8,4 proc. (nuo 311 iki 285). 2016 m. Utenos ligoninėje išaugo dienos chirurgijos paslaugų skaičius 7,0 proc., stebėjimo paslaugų skaičius 4,5 proc. ir ambulatorinės chirurgijos paslaugų skaičius – 18,6 proc. Tai prioritetinės Utenos ligoninės paslaugų teikimo sritys.

*Visuomenės sveikatos priežiūros*¹⁰⁶ funkcijas Utenos rajone vykdo biudžetinė įstaiga *Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras* (toliau – Utenos VSB). Įstaiga formuoja sveikos gyvensenos ir sveikatos apsaugos nuostatas visuomenėje, siekia mažinti gyventojų sergamumą ir mirtingumą, gerina gyvenimo kokybę, užtikrina sveikatos ugdymo ir rizikos veiksnių poveikio sveikatai vertinimą. Utenos VSB vykdo šias pagrindines veiklas: sveikos mitybos, fizinį aktyvumą skatinimą, užkrečiamųjų ir neužkrečiamųjų ligų prevenciją, visuomenės sveikatos stebėseną, visuomenės sveikatos stiprinimą bendruomenėse, vaikų ir jaunimo visuomenės sveikatos priežiūrą, alkoholio, tabako ir psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevenciją, lėtinių neinfekcinių ligų, nelaimingų atsitikimų ir traumų prevenciją, užkrečiamųjų ligų prevenciją, psichikos sveikatos stiprinimą ir susirgimų prevenciją bei privalomąjį sveikatos mokymą.

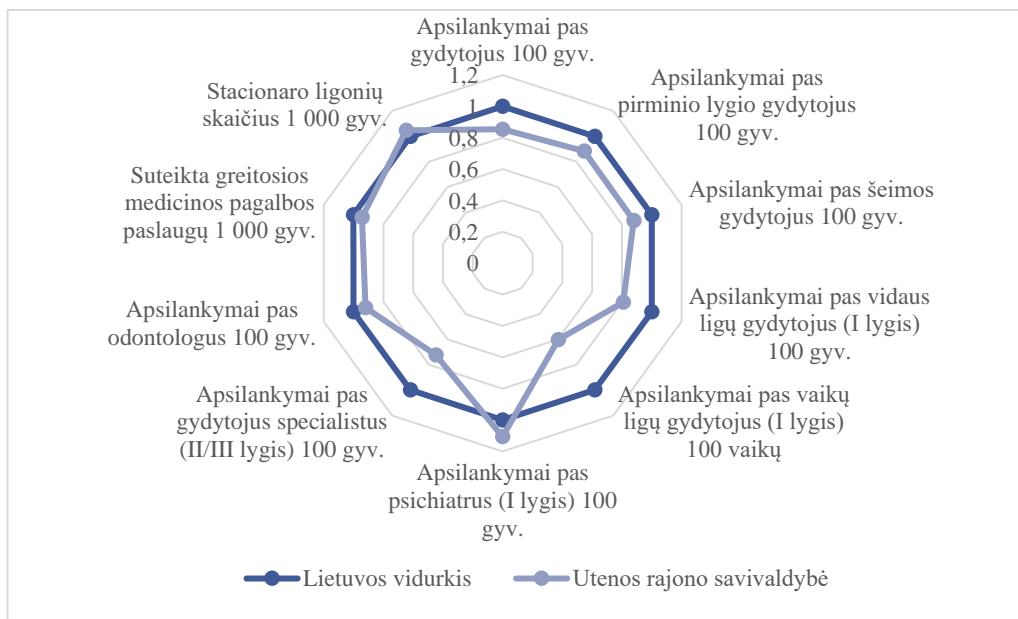
2016 metais Utenos VSB visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas teikė ir Molėtų rajono savivaldybės gyventojams (nuo 2017 m. sausio 1 d. Molėtų rajone teikiamos ir visuomenės sveikatos priežiūros paslaugos mokiniams, ugdomiems pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas). 2016 metais Utenos VSB dirbo 15 darbuotojų (3 administracijos darbuotojai, 11 specialistų ir 1 ūkio darbuotojas).

Sveikatos priežiūros išteklių ir paslaugos. Utenos rajono savivaldybės gyventojų *apsilankymų pas gydytojus*¹⁰⁷ rodiklis (tenkantis 100-ui gyventojų) nedaug atsiliko nuo Lietuvos vidurkio.

¹⁰⁵ Vadovaujantis <http://www.vlk.lt>, *stacionarinės asmens sveikatos priežiūros paslaugos* – tai paslaugos, kurios teikiamos ligoniui gydantis stacionarinėse asmens sveikatos priežiūros įstaigose, t. y., ligoninėse. Paprastai šios paslaugos ligoninėse teikiamos ne mažiau kaip 24 valandas. Ligoninėse teikiamos stacionarinės paslaugos gali būti keleto rūšių: aktyviojo gydymo, ilgalaikio gydymo, transplantacijos ir reabilitacijos.

¹⁰⁶ Pagal Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymą, *visuomenės sveikatos priežiūra* – organizacinių, teisinių, ekonominių, techninių, socialinių bei medicinos priemonių, padedančių įgyvendinti ligų ir traumų profilaktiką, išsaugoti visuomenės sveikatą bei ją stiprinti, visuma (I skyrius, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

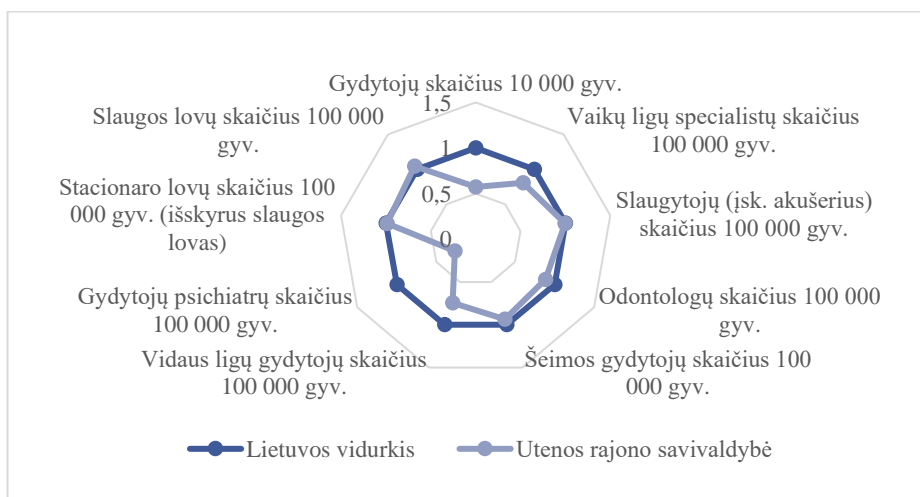
¹⁰⁷ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *apsilankymai pas gydytojus* – apsilankymai poliklinikoje (konsultacijoje, ambulatorijoje), sveikatos punkte, gydytojų apsilankymai namuose, greitoji medicinos pagalba ir skubiosios konsultacijos. Apsilankymai pas odontologus neįtraukiami.

3.4.2.1. pav. Sveikatos priežiūros paslaugų teikimo palyginimas su Lietuvos vidurkiu, 2016 m.
 Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras (toliau – HISIC), Lietuvos statistikos departamentas

Utenos rajono savivaldybės gyventojai dažniau lankėsi pas psichiatrus, ženkliai rečiau – pas vaikų ligų gydytojus¹⁰⁸, o bendras apsilankymų pas pirminio lygio gydytojus rodiklis buvo šiek tiek mažesnis nei šalyje. Pas gydytojus specialistus (II/III lygis) Utenos rajono savivaldybės gyventojai taip pat lankėsi ženkliai rečiau nei bendras Lietuvos vidurkis. Greitosios medicinos pagalbos paslaugų 1 000-iai gyventojų Utenos rajone suteikta panašiai kaip ir šalyje, o stacionaro ligonių skaičius (tenkantis 1 000-iai gyventojų) – šiek tiek didesnis nei šalies vidurkis.

Visi Utenos rajono savivaldybėje sveikatos priežiūros išteklių¹⁰⁹ rodikliai yra mažesni nei šalies vidurkis. Ypatingai Utenos rajone trūksta gydytojų psichiatrų bei vidaus ligų gydytojų, iš dalies trūksta ir vaikų ligų specialistų. Tik du rodikliai – stacionaro lovų skaičius bei slaugos lovų skaičius 100 000 gyventojų – yra tokie pat kaip šalyje.

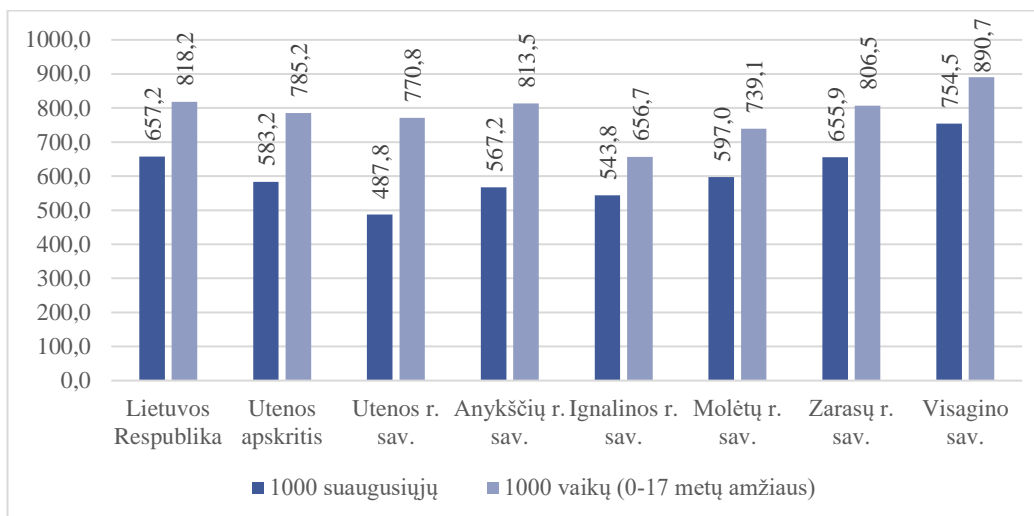
3.4.2.2. pav. Sveikatos sistemos išteklių palyginimas su Lietuvos vidurkiu, 2016 m.
 Šaltinis: HISIC, Lietuvos statistikos departamentas

¹⁰⁸ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, gydytojas (-ai) – asmenys, turintys universitetinį medicinos (gydytojo) išsilavinimą, įstatymo nustatyta tvarka galintys teikti sveikatos priežiūros paslaugas ir dirbantys sveikatos priežiūros srityje.

¹⁰⁹ Pagal Lietuvos statistikos departamento leidinį „Sveikatos priežiūros išteklių“, sveikatos priežiūros išteklių – tai sveikatos priežiūros įstaigų techniniai resursai (ligoninių lovų skaičius, medicininės aparatūros skaičius ir kt.).

*Sergamumo*¹¹⁰ rodiklis padeda įvertinti gyventojų sveikatą, leidžia prognozuoti ir inicijuoti pokyčius sveikatos apsaugos srityje.

3.4.2.3. pav. Naujai užregistruoti susirgimai, tenkantys 1 000-iai gyventojų (suaugusiųjų ir vaikų), 2016 m.

Šaltinis: HISIC

2016 m. Utenos rajono savivaldybėje vaikams nustatyta 58,0 proc. daugiau naujų susirgimų nei suaugusiems. Savivaldybės suaugusiems gyventojams naujai diagnozuotų susirgimų rodiklis (487,8 susirgimų 1 000-iai suaugusiųjų) buvo mažiausias, lyginant su Utenos apskritimi (583,2 susirgimų 1 000-iai suaugusiųjų) ir šalimi (657,2 susirgimų 1 000-iai suaugusiųjų), mažesnis ir už kitų Utenos apskrities savivaldybių rodiklius. Savo ruožtu, naujų susirgimų, tenkančių 1 000-iai vaikų, rodiklis Utenos rajono savivaldybėje (770,8 susirgimų 1 000-iai vaikų) buvo vidutinis (Utenos apskrityje aukštesnę rodiklio reikšmę turėjo Zarasų r. sav. – 806,5, Anykščių r. sav. – 813,5 ir Visagino sav. – 890,7 susirgimų 1 000-iai vaikų), mažesnis už Utenos apskrities vidurkį (785,2 susirgimų 1 000-iai vaikų) bei šalies vidurkį (818,2 susirgimų 1 000-iai vaikų).

3.4.2.1. lentelė. Ligtumas Utenos rajono savivaldybėje 2016 m. (100 000 gyventojų)

Rodiklis / Vietovė	Lietuvos Respublika	Utenos apskritis	Utenos rajono savivaldybė
Ligtumas infekcinėmis ir parazitinėmis ligomis	6 621	6 337	6 535
Ligtumas kraujo ir kraujodaros organų ligomis	2 458	2 398	2 113
Ligtumas endokrininės sistemos ligomis	14 655	13 517	8 949
Ligtumas psichikos ir elgesio sutrikimais	7 412	7 019	6 254
Ligtumas nervų sistemos ligomis	10 945	9 577	6 471
Ligtumas akių ligomis	16 188	13 682	9 513
Ligtumas ausų ligomis	6 180	5 987	5 351
Ligtumas kraujotakos sistemos ligomis	24 866	27 998	21 183

Šaltinis: HISIC

*Ligtumas*¹¹¹ yra dar vienas iš sveikatos statistikos rodiklių. Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, 2016 m. didžiausias ligtumas 100 000 gyventojų Utenos rajono savivaldybėje, kaip ir visoje šalyje, buvo kraujotakos sistemos ligomis. 2016 m. Utenos rajono savivaldybės ligtumo rodikliai buvo mažesni nei Utenos apskrityje (išskyrus ligtumą infekcinėmis ir parazitinėmis ligomis) ir šalyje. Utenos rajone ženkliai mažesnis nei šalyje ir

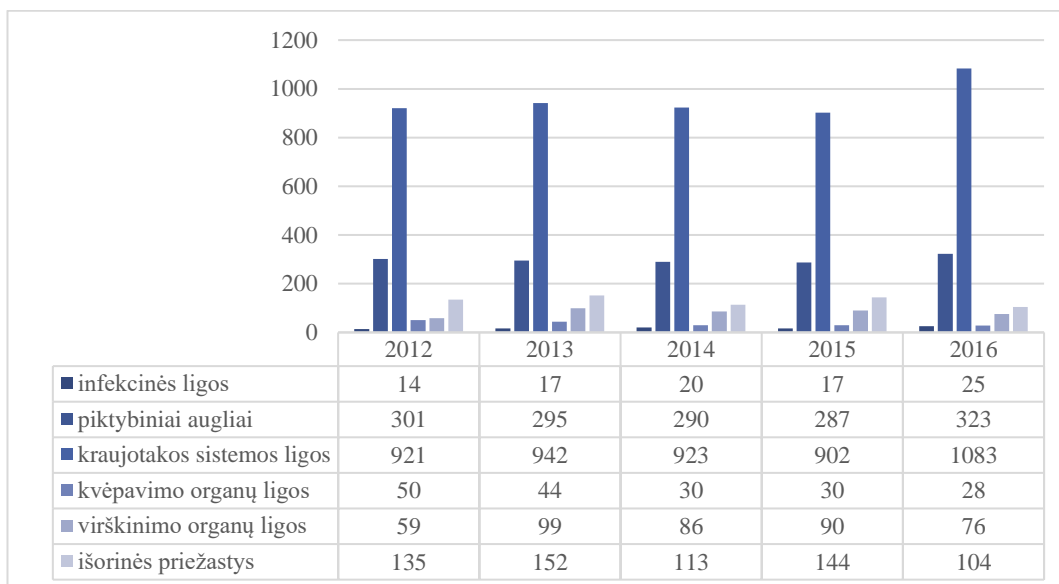
¹¹⁰ Vadovaujantis www.sic.hi.lt, *sergamumas* – per nustatytą laikotarpį užregistruotų visų ligos atvejų (naujų ir kartotinių), dėl kurių žmonės kreipėsi į sveikatos priežiūros įstaigas, ir tų metų vidutinio gyventojų skaičiaus santykis. Jis reiškia populiacijos suminį sergamumą visomis ligomis.

¹¹¹ Vadovaujantis www.sic.hi.lt, *ligotumas* – tai bendras visų žinomų ligos atvejų skaičiaus ir gyventojų skaičiaus santykis tam tikru laiko momentu.

Utenos apskrityje fiksuotas ligotumas akių ligomis (nuo šalies vidurkio skiriasi 41,2 proc., o nuo Utenos apskrities – 30,5 proc.), ligotumas nervų sistemos ligomis (nuo šalies vidurkio skiriasi 40,9 proc., o nuo Utenos apskrities – 32,4 proc.) bei ligotumas endokrininėmis ligomis (nuo šalies vidurkio skiriasi 38,9 proc., o nuo Utenos apskrities – 33,8 proc.).

Gyventojų sveikatos būklę tiksliau atspindi *mirtingumo pagal priežastis vertinimas*. Šis rodiklis parodo, kokios sveikatos problemos dominuoja visuomenėje ir kaip jos kinta.

3.4.2.4. pav. Mirtingumas pagal priežastis Utenos rajono savivaldybėje (100 000 gyventojų), 2016 m.
Šaltinis: HISIC

Utenos rajono savivaldybėje, kaip ir visoje šalyje, dominuoja mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų. Šis rodiklis, tenkantis 100 000 gyventojų, Utenos rajono savivaldybėje 2016 m. (1 083 atvejai) buvo aukštesnis nei šalyje (805 atvejai), tačiau mažesnis nei Utenos apskrityje (1 128 atvejai). Šis rodiklis Utenos rajono savivaldybėje 2012–2016 m. laikotarpiu išaugo 17,6 proc., šalyje – 3,4 proc., o Utenos apskrityje – beveik 9,0 proc. Didelį mirtingumą nuo kraujotakos sistemos ligų lemia senstanti visuomenė.

Lyginant su šalies vidurkiu, 2016 m. Utenos rajono savivaldybėje mažesnis mirtingumas fiksuojamas nuo kvėpavimo ligų (savivaldybės rodiklis – 28 atvejai 100 000 gyventojų, o šalies – 45 atvejai 100 000 gyventojų), infekcinių ligų (savivaldybės rodiklis – 25 atvejai 100 000 gyventojų, o šalies – 28 atvejai 100 000 gyventojų) ir dėl išorinių priežasčių (savivaldybės rodiklis – 104 atvejai 100 000 gyventojų, o šalies – 107 atvejai 100 000 gyventojų). Mirtingumas dėl išorinių priežasčių – trečioji pagal eiliškumą priežastis tiek Utenos rajono savivaldybėje, tiek Utenos apskrityje, tiek šalyje, lemianti gyventojų mirtingumą. Dėl tinkamai vykdomų prevencinių priemonių mirtingumas dėl išorinių priežasčių mažėjo – 2012–2016 m. Utenos rajono savivaldybėje sumažėjo beveik 23 proc., Utenos apskrityje – 8,8 proc., o šalyje – 12,3 proc. Antroji priežastis, lemianti mirtingumą šalyje, Utenos apskrityje ir Utenos rajono savivaldybėje, yra mirtingumas nuo piktybinių navikų – Utenos rajono savivaldybėje 2016 m. mirė 323 asmenys 100 000 gyventojų, Utenos apskrityje ir šalyje mažiau – atitinkamai 319 ir 286 asmenys 100 000 gyventojų.

Utenos rajono sveikatos priežiūros situacijos apibendrinimas

Asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros paslaugos

Utenos rajono savivaldybėje veikia:

- VšĮ Utenos pirminės sveikatos priežiūros centras (su 3 ambulatorijomis, 2 BPG kabinetais, 14 medicinos punktų ir 1 bendruomenės slaugytojo kabinetu),
- VšĮ „Sveikatą į namus“;
- VšĮ Šv. Klaros palaikomojo gydymo ir slaugos ligoninė,
- VšĮ Utenos ligoninė,
- Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras.

Apsilankymai pas psichiatrus – 10,7 proc. dažnesni (lyginant su šalies rodikliu)

Utenos rajono savivaldybėje sveikatos priežiūros paslaugomis besinaudojančių asmenų skaičius yra mažesnis arba toks pat kaip ir šalyje, išskyrus apsilankymus pas psichiatrus, kurių rodiklis 10,7 proc. didesnis nei šalyje.

Sveikatos priežiūros išteklių – mažesni arba tokie pat kaip šalies vidurkis

Utenos rajono savivaldybėje trūksta gydytojų psichiatrų, vidaus ligų gydytojų, vaikų ligų specialistų. Utenos rajono savivaldybėje pakanka stacionaro lovų, slaugos lovų.

487,8 susirgimų 1 000-iai suaugusiųjų ir 770,8 susirgimų 1 000-iai vaikų

2016 m. Utenos rajono savivaldybės susirgimų 1 000-iai suaugusiųjų (487,8) teko mažiau nei šalyje (657,2) ir apskrityje (583,2).

2016 m. Utenos rajono savivaldybės susirgimų 1 000-iai vaikų (770,8) teko mažiau nei šalyje (818,2) ir apskrityje (785,2).

Didžiausias ligotumas – kraujotakos sistemos ligomis

2016 m. Utenos rajono savivaldybėje, kaip šalyje ir apskrityje, didžiausias ligotumas buvo kraujotakos sistemos ligomis.

2016 m. Utenos rajono savivaldybės ligotumo rodikliai buvo mažesni nei Utenos apskrityje ir šalyje.

Mirtingumas: kraujotakos sistemos ligos, piktybiniai navikai, išorinės priežastys

2016 m. mirtingumas pagal priežastis Utenos rajono savivaldybėje (prioritetine tvarka):

- 1) nuo kraujotakos sistemos ligų – 1 atvejis 100 000 gyventojų;
- 2) nuo piktybinių navikų – 323 atvejai 100 000 gyventojų;
- 3) dėl išorinių priežasčių – 104 atvejai 100 000 gyventojų.

Mirtingumas dėl išorinių priežasčių Utenos rajono savivaldybėje 2012–2016 m. mažėjo spartesniu tempu (23 proc.) nei šalyje (12,3 proc.) ir Utenos apskrityje (8,8 proc.).

3.4.3. Socialinė apsauga

Socialinė apsauga – tai socialinių, ekonominių, organizacinių priemonių sistema, teikianti gyvenimui reikalingas lėšas ir paslaugas gyventojams, kurie įstatymų nustatytais atvejais dėl senatvės, negalios (invalidumo), mirties, ligos, motinystės (tėvystės), nedarbo ir kitų aplinkybių praranda savarankiškumą, pajamas ir negali pakankamai savimi pasirūpinti.

Pagrindinė *socialinių paslaugų*¹¹² organizatorė Lietuvoje yra savivaldybė. Organizuojant socialines paslaugas, vis daugiau funkcijų perduodama savivaldybėms, siekiant socialines paslaugas priartinti prie jų gavėjų gyvenamosios vietos. Socialinių paslaugų tinklą Utenos rajono

¹¹² Pagal Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymą, *socialinės paslaugos* yra paslaugos, kuriomis suteikiama pagalba asmeniui (šeimai) dėl amžiaus, negalumo, socialinių problemų iš dalies ar visiškai neturinčiam, neįgijusiam arba praradusiam gebėjimus ar galimybes savarankiškai rūpintis asmeniniu (šeimos) gyvenimu ir dalyvauti visuomenės gyvenime (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 3 straipsnis).

savivaldybėje sudaro *socialinės paslaugų įstaigos*¹¹³, kurios skirstomos į *stacionarias socialinių paslaugų įstaigas*¹¹⁴ ir *nestacionarias socialinių paslaugų įstaigas*¹¹⁵. Socialines paslaugas savivaldybėje teikia biudžetinės įstaigos, viešosios įstaigos ir nevyriausybinės organizacijos (toliau – NVO). Kaip ir kitų savivaldybių, Utenos rajono savivaldybės gyventojų socialinių paslaugų poreikį lemia šie veiksniai: mažas gimstamumas ir visuomenės senėjimas (neigiamas gyventojų prieaugis), negalia, emigracija, socialinė rizika, nedarbas.

Siekiant efektyvesnio socialinių paslaugų organizavimo ir teikimo, Utenos rajono savivaldybė kasmet sudaro ir tvirtina socialinių paslaugų planą (šiuo metu savivaldybė vadovaujasi Utenos rajono savivaldybės socialinių paslaugų planu 2017 m.¹¹⁶).

Socialinių paslaugų teikėjai. Utenos rajono savivaldybės gyventojams socialines paslaugas teikia 6 Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – SADM) pavaldumo įstaigos – Utenos socialinės globos namai, Aknystos socialinės globos namai, Zarasų socialinės globos namai, Visagino socialinės globos namai, Strėnos socialinės globos namai ir Pabradės socialinės globos namai (jose 2016 m. Utenos r. sav. turėjo 86 savivaldybės finansuojamas vietas); 6 savivaldybės pavaldumo įstaigos – Utenos rajono savivaldybės Leliūnų socialinės globos namai, Utenos specialioji mokykla-daugiafunkcis centras, Utenos šeimos ir vaiko gerovės centras, Utenos vaikų ir jaunimo užimtumo centras, Utenos rajono socialinių paslaugų centras, Sudeikių mokykla-daugiafunkcis centras (jose 2016 m. Utenos r. sav. turėjo 2 598 savivaldybės finansuojamas vietas asmenims ir 169 – šeimoms); 1 viešoji įstaiga – VšĮ Utenos Kristaus žengimo į dangų parapijos globos namai (jose 2016 m. Utenos r. sav. turėjo 10 savivaldybės finansuojamų vietų); 2 privačios įstaigos – VšĮ krizių centras „Angelų pieva“ bei VšĮ „Sveikatą į namus“ (priimami lankytojai); 5 nevyriausybinės neįgaliųjų organizacijos – VšĮ Panevėžio ir Utenos regionų aklųjų centro Utenos rajono filialas, sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Utenos viltis“, Utenos rajono neįgaliųjų draugija, Utenos krašto žmonių su negalia sąjunga, Utenos rajono kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų draugija (priimami lankytojai) bei 6 šeimynos – Šv. Teresės šeimyna, Onutės šeimyna, šeimyna „Savi nameliai“, Nijolės šeimyna, Irmos šeimyna, Šatrovienės šeimyna (jose 2016 m. Utenos r. sav. turėjo 49 savivaldybės finansuojamas vietas). Iš viso 2016 metais Utenos rajono savivaldybėje veikė 15 socialines paslaugas teikiančių įstaigų, 5 NVO ir 6 šeimynos.

3.4.3.1. lentelė. Įstaigos ir organizacijos, kuriose teikiamos socialinės paslaugos Utenos rajono savivaldybės gyventojams, 2016 m.

Eil. Nr.	Socialinių paslaugų įstaigos tipas pagal žmonių socialines grupes	Socialinių paslaugų įstaigos pavadinimas	Pavaldumas	Vietų (gavėjų) skaičius 2016 m.	
				Iš viso	Iš jų finansuojamų savivaldybės
1.	Socialinės globos namai				
1.1.	Socialinės globos įstaigos suaugusiems:	1.1.1. Utenos socialinės globos namai	SADM	290	66
		1.1.2. Aknystos socialinės globos namai (Anykščių r.)	SADM	330	10
		1.1.3. Zarasų socialinės globos namai	SADM	220	7
		1.1.4. Visagino socialinės globos namai	SADM	160	1
		1.1.5. Strėnos socialinės globos namai	SADM	205	1
		1.1.6. Utenos rajono savivaldybės Leliūnų socialinės globos namai	Savivaldybės	28	28
		1.1.7. VšĮ Utenos Kristaus žengimo į dangų parapijos globos namai	Viešoji įstaiga	19	10
		1.1.8. Utenos specialioji mokykla-	Savivaldybės	26	18

¹¹³ Pagal Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymą, *socialinių paslaugų įstaiga* – tai socialines paslaugas teikianti įmonė (akcinė bendrovė, uždaroji akcinė bendrovė, individuali įmonė), įstaiga (viešoji įstaiga, biudžetinė įstaiga), organizacija (asociacija, labdaros ir paramos fondas, religinė bendruomenė ar bendrija (centras), šeimyna (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

¹¹⁴ Vadovaujantis www.estatistika.stat.gov.lt, *stacionari socialinių paslaugų įstaiga* – socialinės globos įstaiga.

¹¹⁵ Vadovaujantis www.estatistika.stat.gov.lt, *nestacionari socialinių paslaugų įstaiga* – socialinės globos įstaiga (teikianti dienos ar trumpalaikės socialinės globos paslaugas) arba socialinės priežiūros įstaiga (teikianti pagalbą į namus, socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo paslaugas, sociokultūrinės ar kitas bendrąsias socialines paslaugas dienos metu, laikiną apnakvindinimą (iki 3 parų), intensyvią krizių įveikimo pagalbą).

¹¹⁶ Patvirtintas Utenos rajono savivaldybės tarybos 2017 m. balandžio 27 d. sprendimu Nr. TS-132.

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Eil. Nr.	Socialinių paslaugų įstaigos tipas pagal žmonių socialines grupes	Socialinių paslaugų įstaigos pavadinimas	Pavaldumas	Vietų (gavėjų) skaičius 2016 m.	
				Iš viso	Iš jų finansuojamų savivaldybės
		daugiafunkcis centras (Socialinės globos skyrius)			
1.2.	Socialinės globos įstaigos be tėvų globos likusiems vaikams	1.2.1. Utenos šeimos ir vaiko gerovės centras 1.2.2. Pabradės socialinės globos namai	Savivaldybės SADM	40 16	40 1
2.	Šeimynos	2.1. Šv. Teresės šeimyna 2.2. Onutės šeimyna 2.3. Šeimyna „Savi nameliai“ 2.4. Nijolės šeimyna 2.5. Irmos šeimyna 2.6. Šatrovienės šeimynos	-	13 7 8 8 10 7	13 7 6 8 10 5
3.	Laikino gyvenimo namai	3.1. VšĮ krizių centras „Angelų pieva“ 3.2. Utenos šeimos ir vaiko gerovės centras (Paramos šeimai skyrius)	Privati įstaiga Savivaldybės	107 18	Apgyvendinimas – 15 asm./mėn. Maitinimas – 65 asm./dieną Higienos paslaugos – 12 asm./mėn. 18
4.	Dienos socialinės globos centrai	4.1. Utenos vaikų ir jaunimo užimtumo centras 4.2. Utenos specialioji mokykla-daugiafunkcis centras (Dienos socialinės priežiūros ir globos skyrius)	Savivaldybės Savivaldybės	40 20	40 19
5.	Savarankiško gyvenimo namai	5.1. Utenos rajono socialinių paslaugų centro savarankiško gyvenimo namai	Savivaldybės	29	29
6.	Kitos socialinių paslaugų įstaigos	6.1. Utenos rajono socialinių paslaugų centras 6.2. Sudeikių mokykla-daugiafunkcis centras 6.3. VšĮ Panevėžio ir Utenos regionų aklųjų centro Utenos rajono filialas 6.4. Sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Utenos viltis“ 6.5. Utenos rajono neįgaliųjų draugija 6.6. Utenos krašto žmonių su negalia sąjunga 6.7. Utenos rajono kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų draugija 6.8. VšĮ „Sveikatą į namus“	Savivaldybės Savivaldybės NVO (65 nariai) NVO (200 nariai) NVO NVO (323 nariai) NVO (37 nariai) Privati įstaiga	1004 asm. ir 169 šeimos 1450 Neribojamas 15 lank./d. 14 lank./d. 18 lank./d. 10 lank./d. 5 lank./d.	956 asm. ir 169 šeimos 1450 - - - - -

Šaltinis: Utenos rajono savivaldybės socialinių paslaugų planas 2017 metams

Pagal Utenos rajono savivaldybės socialinių paslaugų planą 2017 m., *ilgalaikės socialinės globos paslaugas*¹¹⁷ Utenos rajono savivaldybėje teikia Utenos šeimos ir vaiko gerovės centras, Utenos socialinės globos namai, Utenos specialioji mokykla-daugiafunkcis centras, Utenos rajono savivaldybės Leliūnų socialinės globos namai, VšĮ krizių centras „Angelų pieva“, VšĮ Kristaus žengimo į dangų parapijos globos namai; *trumpalaikės socialinės globos paslaugas* Utenos rajono savivaldybėje teikia Utenos šeimos ir vaiko gerovės centras, Utenos socialinės globos namai; *dienos socialinės globos paslaugas asmens namuose*¹¹⁸ teikia Utenos rajono socialinių paslaugų centras, Utenos šeimos ir vaiko gerovės centras, Utenos specialioji mokykla-daugiafunkcis

¹¹⁷ Vadovaujantis <http://www.lietuva.gov.lt>, ilgalaikė (trumpalaikė) socialinė globa – tai visuma paslaugų, kuriomis visiškai nesavarankiskam asmeniui teikiama kompleksinė, nuolatinė priežiūros reikalaujanti pagalba.

¹¹⁸ Pagal socialinių paslaugų katalogą, dienos socialinės globos paslaugos – tai asmeniui teikiama kompleksinė, nuolatinė specialistų priežiūros reikalaujanti pagalba dienos metu jo namuose.

centras; *integralios pagalbos į namus*¹¹⁹ (dienos socialinės globos ir slaugos) paslaugas teikia Utenos rajono socialinių paslaugų centras; *apgyvendinimo savarankiško gyvenimo namuose paslaugas* teikia Utenos rajono socialinių paslaugų centras; *apgyvendinimo krizių centre ir nakvynės namuose paslaugas bei laikino apnakvindinimo paslaugas* teikia Utenos šeimos ir vaiko gerovės centras ir VšĮ krizių centras „Angelų pieva“.

Pagal Utenos rajono savivaldybės socialinių paslaugų planą 2017 m., *pagalbos namuose paslaugas* Utenos rajono savivaldybėje teikia Utenos rajono socialinių paslaugų centras, VšĮ „Sveikatą į namus“, sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Utenos viltis“, VšĮ Panevėžio ir Utenos regiono aklujų centro Utenos rajono filialas; *socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo asmens (šeimos) namuose ir (arba) psichosocialinės pagalbos paslaugas* Utenos rajono savivaldybėje teikia Utenos rajono socialinių paslaugų centras, Utenos šeimos ir vaiko gerovės centras, Utenos vaikų ir jaunimo užimtumo centras, Sudeikių mokykla-daugiafunkcis centras, VšĮ Krizių centras „Angelų pieva“, VšĮ „Sveikatą į namus“, Utenos krašto žmonių su negalia sąjunga, sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Utenos viltis“, VšĮ Panevėžio ir Utenos regiono aklujų centro Utenos rajono filialas, Utenos rajono kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų draugija ir Utenos rajono neįgaliųjų draugija.

Vadovaujantis Utenos rajono savivaldybės socialinių paslaugų planu 2017 m., Utenos rajono savivaldybėje 2016 metais buvo nepatenkinti 26 asmenų (šeimų) socialinių paslaugų poreikiai: 7 asmenims (šeimoms) – ilgalaikės socialinės globos poreikiai (suaugusiesiems ir senyvo amžiaus asmenims), 1 asmeniui (šeimai) – dienos socialinės globos asmens namuose, 4 asmenims (šeimoms) – apgyvendinimo savarankiško gyvenimo namuose, 2 asmenims (šeimoms) – būsto pritaikymo neįgaliesiems ir 12 asmenų (šeimų) – maitinimo organizavimo paslaugų poreikiai. Tai sudarė apie 1,4 proc. visų socialinių paslaugų gavėjų skaičiaus.

Socialinių paslaugų gavėjai. Poreikį socialinėms paslaugoms turi įvairios Utenos rajono savivaldybės teritorijoje gyvenančių žmonių grupės: *senyvo amžiaus asmenys*¹²⁰; *asmenys, turintys negalią*¹²¹; *asmenys, turintys sunkią negalią*¹²²; *socialinės rizikos šeimos*¹²³ ir *jose augantys vaikai*¹²⁴; *vaikai, likę be tėvų globos; kiti asmenys, turintys socialinių problemų.*

Socialinių paslaugų poreikį senyvo amžiaus ir neįgaliems suaugusiems asmenims lemia šeimų situacija – vaikai gyvena atskirai arba kartu, tačiau dirba, ir jiems sunku suderinti profesinius ir šeimos išpareigojimus. Utenos rajone ilgalaikės socialinės globos paslaugos senyvo amžiaus asmenims bei suaugusiems asmenims su negalia stacionariose socialinės globos įstaigose 2016 m.

¹¹⁹ Pagal socialinių paslaugų katalogą, *integrali pagalba* – tai visuma paslaugų, kuriomis asmeniui teikiama kompleksinė, nuolatinė specialistų priežiūra reikalaujanti pagalba dienos metu..

¹²⁰ Pagal Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymą, *senyvo amžiaus asmuo* – sukakęs senatvės pensijos amžių asmuo, kuris dėl amžiaus iš dalies ar visiškai yra netekęs gebėjimų savarankiškai rūpintis asmeniniu (šeimos) gyvenimu ir dalyvauti visuomenės gyvenime (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

¹²¹ Pagal Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymą, skiriamas *suaugęs asmuo su negalia* ir *vaikas su negalia*. *Suaugęs asmuo su negalia* – darbingo amžiaus asmuo, kuris dėl neįgalumo yra iš dalies ar visiškai netekęs gebėjimų savarankiškai rūpintis asmeniniu (šeimos) gyvenimu ir dalyvauti visuomenės gyvenime. *Vaikas su negalia* – vaikas iki 18 metų, kuris dėl neįgalumo yra iš dalies ar visiškai neįgijęs jo amžių atitinkančio savarankiškumo ir kurio galimybes ugdytis bei dalyvauti visuomenės gyvenime yra ribotos (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

¹²² Pagal Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymą, *asmuo su sunkia negalia*: 1) *vaikas su sunkia negalia* – asmuo, kuriam pagal šį įstatymą nustatytas visiško nesavarankiškumo lygis ir pagal Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymą pripažintas sunkaus neįgalumo lygis; 2) *suaugęs asmuo su sunkia negalia* – asmuo, kuriam pagal šį įstatymą nustatytas visiško nesavarankiškumo lygis ir kuris pagal Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymą yra pripažintas nedarbingu; 3) *senatvės pensijos amžių sukakęs asmuo su sunkia negalia* – sukakęs senatvės pensijos amžių asmuo, kuriam pagal šį įstatymą nustatytas visiško nesavarankiškumo lygis (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

¹²³ Pagal Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymą, *socialinės rizikos šeima* – šeima, kurioje auga vaikų iki 18 metų ir kurioje bent vienas iš tėvų piktnaudžiauja alkoholiu, narkotinėmis, psichotropinėmis ar toksinėmis medžiagomis, yra priklausomas nuo azartinių lošimų, dėl socialinių įgūdžių stokos nemoka ar negali tinkamai prižiūrėti vaikų, naudoja prieš juos psichologinę, fizinę ar seksualinę prievartą, gaunamą valstybės paramą panaudoja ne šeimos interesams ir todėl iškyla pavojus vaikų fiziniam, protiniam, dvasiniam, doroviniam vystymuisi bei saugumui. Socialinės rizikos šeimai priskiriama ir šeima, kurios vaikui įstatymų nustatyta tvarka yra nustatyta laikinoji globa (rūpyba) (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

¹²⁴ Pagal Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymą, *socialinės rizikos vaikas* – vaikas iki 18 metų, kuris vaikatauja, elgetauja, nelanko mokyklos ar turi elgesio problemų mokykloje, piktnaudžiauja alkoholiu, narkotinėmis, psichotropinėmis ar toksinėmis medžiagomis, yra priklausomas nuo azartinių lošimų, yra įsitraukęs ar linkęs įsitraukti į nusikalstamą veiklą, yra patyręs ar kuriam kyla pavojus patirti psichologinę, fizinę ar seksualinę prievartą, smurtą šeimoje ir dėl šių priežasčių jo galimybes ugdytis ir dalyvauti visuomenės gyvenime yra ribotos (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

sudarė beveik 43 proc. visų socialinės globos paslaugų (2016 metais šios paslaugos teiktos 199 asmenims). Dėl visuomenės senėjimo šių paslaugų poreikis ateityje augs. Didžioji dalis minėtų paslaugų teikiama Utenos socialinės globos namuose ir Utenos rajono savivaldybės Leliūnų socialinės globos namuose. Kaip alternatyva ilgalaikiai socialinei globai yra teikiamos socialinės globos paslaugos asmens namuose, kurias Utenos rajono socialinis paslaugų centras teikia asmenims su sunkia negalia, kuriems nustatytas nuolatinės slaugos poreikis (2016 m. šios paslaugos sudarė apie 12 proc. visų teiktų socialinės globos paslaugų). Taigi, Utenos rajono savivaldybėje yra daug socialinių paslaugų įstaigų neįgaliesiems, tačiau pats šių socialinių paslaugų tinklas nėra subalansuotas, o aprėptis ir pasirinkimas tam tikroms neįgaliųjų grupėms – nepakankamas. Savo ruožtu, socialinių paslaugų, teikiamų vaikams ir jaunuoliams, turintiems neįgalumą ar specialiuosius poreikius, Utenos rajono savivaldybėje pakanka – jiems visose grandyse (nuo ikimokyklinio ugdymo iki profesinio rengimo) yra sudarytos geros sąlygos ugdytis. 2016 m. socialinės paslaugos šiai tikslinei grupei teikiamos Utenos vaikų lopšelyje-darželyje „Gandrelis“, mokykloje-vaikų darželyje „Eglutė“, Utenos specialiojoje mokykloje-daugiafunkciame centre, sutrikusio intelekto žmonių globos bendrijoje „Utenos viltis“.

Socialines paslaugas socialinės rizikos šeimoms ir jų vaikams Utenos rajone teikia Utenos rajono socialinių paslaugų centras (2016 m. – 169 socialinės rizikos šeimoms), Utenos šeimos ir vaiko gerovės centras (2016 m. – 25 socialinės rizikos šeimoms), Utenos vaikų ir jaunimo užimtumo centre įsikūręs Dienos centras (2016 m. – 72 socialinės rizikos vaikams ir jų tėvams), taip pat su Utenos rajono socialinės rizikos šeimomis bei jų vaikais dirba seniūnijų socialiniai darbuotojai. Vadovaujantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, Utenos rajono savivaldybėje 2016 m. gyveno 169 socialinės rizikos šeimos, kuriose augo 257 socialinės rizikos vaikai.

2016 m. socialinė globa vaikams, likusiems be tėvų globos, Utenos rajono savivaldybėje teikiama Utenos šeimos ir vaiko gerovės centre (2016 m. trumpalaikės socialinės paslaugos buvo teikiamos 48 vaikams, netekusiems tėvų globos; ilgalaikės socialinės paslaugos – 27 vaikams, netekusiems tėvų globos; Paramos šeimai skyriuje 2016 m. paslaugos buvo teikiamos 25 šeimoms) bei 6 šeimynose (2016 m. ilgalaikes ir trumpalaikes socialines paslaugas gavo 55 vaikai, netekę tėvų globos).

Pagal Utenos rajono savivaldybės socialinių paslaugų planą 2017 m., 2016 m. Utenos rajono savivaldybės socialinių paslaugų įstaigose dirbo 71 socialinis darbuotojas bei 114 socialinių darbuotojų padėjėjų, o savivaldybės administracijoje (seniūnijose) – 9 socialiniai darbuotojai.

3.4.3.2. lentelė. Socialinės rizikos šeimų ir jose augančių vaikų skaičius 2012–2016 m. pabaigoje

Administracinė teritorija / Metai	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis proc., lyginant 2016 m. ir 2012 m.
Socialinės rizikos šeimų skaičius						
Lietuvos Respublika	10 389	10 235	9 930	9 757	9 676	-6,9
Utenos apskritis	815	770	740	712	716	-12,1
Utenos r. sav.	186	174	163	159	169	-9,1
Anykščių r. sav.	131	132	124	131	136	3,8
Ignalinos r. sav.	138	125	114	106	99	-28,3
Molėtų r. sav.	137	126	117	107	113	-17,5
Visagino sav.	87	74	81	82	80	-8,0
Zarasų r. sav.	136	139	141	127	119	-12,5
Socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius						
Lietuvos Respublika	21 303	20 664	19 668	19 043	18 756	-12,0
Utenos apskritis	1 610	1 505	1 373	1 314	1 322	-17,9
Utenos r. sav.	309	279	249	245	257	-16,8
Anykščių r. sav.	293	288	259	262	266	-9,2

Administracinė teritorija / Metai	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis proc., lyginant 2016 m. ir 2012 m.
Ignalinos r. sav.	260	245	215	213	201	-22,7
Molėtų r. sav.	288	258	222	186	212	-26,4
Visagino sav.	158	128	141	151	145	-8,2
Zarasų r. sav.	302	307	287	257	241	-20,2

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2012–2016 metų laikotarpiu šalyje socialinės rizikos šeimų ir jose augančių vaikų skaičius mažėjo (atitinkamai 6,9 ir 12,0 proc.). Utenos apskrityje bei visose analizuojamose savivaldybėse, išskyrus Anykščių r. sav., socialinės rizikos šeimų skaičius mažėjo, o jose augančių vaikų skaičius mažėjo visose nagrinėjamose teritorijose. Utenos rajono savivaldybėje nuo 2012 m. socialinės rizikos šeimų skaičius sumažėjo 9,1 proc. (Utenos apskrityje – 12,1 proc.), o socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius – 16,8 proc. (Utenos apskrityje – 17,9 proc.).

Nemokamą maitinimą Utenos rajono savivaldybėje 2012 m. gavo 1 490 moksleivių. 2016 m. šis skaičius sumažėjo 55,2 proc. – iki 668 moksleivių. Utenos apskrityje ir šalyje nemokamą maitinimą gaunančių moksleivių skaičius mažėjo ne taip sparčiai (atitinkamai 48,7 proc. ir 50,5 proc.).

2012–2016 m. laikotarpiu šalyje *socialinių paslaugų asmens namuose gavėjų skaičius*¹²⁵ išaugo 17,2 proc., Utenos apskrityje – 12,5 proc., o Utenos rajono savivaldybėje – labiausiai iš visų nagrinėtų savivaldybių – net 49,6 proc. Per penkerius metus socialinių paslaugų asmens namuose gavėjų skaičius mažėjo Zarasų r. sav. (28,3 proc.) ir Anykščių r. sav. (7,3 proc.), visose kitose Utenos apskrities savivaldybėse – didėjo. Augantis socialinių paslaugų asmens namuose gavėjų skaičius rodo, jog Utenos rajono savivaldybėje gerėja socialinių paslaugų asmens namuose prieinamumas. Socialinių paslaugų asmens namuose prieinamumą lemia glaudesnis įstaigų, teikiančių šias socialines paslaugas, bendradarbiavimas ir efektyvesnis šių socialinių paslaugų organizavimas.

3.4.3.3. lentelė. *Socialinių paslaugų asmens namuose gavėjai 2012–2016 m.*

Administracinė teritorija / Metai	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis proc., lyginant 2016 m. ir 2012 m.
Lietuvos Respublika	15 902	16 179	18 083	17 826	18 630	17,2
Utenos apskritis	912	969	1 182	1 169	1 026	12,5
Utenos r. sav.	129	129	151	152	193	49,6
Anykščių r. sav.	248	263	284	292	230	-7,3
Ignalinos r. sav.	99	146	113	75	104	5,1
Molėtų r. sav.	166	175	340	396	246	48,2
Visagino sav.	97	117	100	118	129	33,0
Zarasų r. sav.	173	139	194	136	124	-28,3

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

2012–2016 m. laikotarpiu vaikų iki 17 metų amžiaus, pirmą kartą pripažintų neįgaliaisiais, skaičius Utenos rajono savivaldybėje sumažėjo 35,5 proc. (sparčiau nei šalyje – 18,6 proc. ir Utenos apskrityje – 33,0 proc.). Mažiausiai vaikų neįgaliaisiais pripažinta 2013 m. (14), o daugiausiai – 2012 m. (31). Vaikų, kuriems pirmą kartą pripažinta negalia, skaičius augo Ignalinos rajono savivaldybėje (7,1 proc.), o visose kitose Utenos apskrities savivaldybėse – mažėjo.

¹²⁵ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *socialinių paslaugų asmens namuose gavėjus* apibrėžia šias paslaugas gaunančių asmenų grupės – senyvo (pensinio) amžiaus asmenys, darbingo amžiaus asmenys su negalia, vaikai su negalia ir pan.

3.4.3.4. lentelė. Asmenys, pirmą kartą pripažinti neįgaliais, 2012–2016 m.

Administracinė teritorija / Metai	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis proc., lyginant 2016 m. ir 2012 m.
Vaikai (0–17 metų amžiaus)						
Lietuvos Respublika	2 107	1 723	1 920	1 760	1 716	-18,6
Utenos apskritis	112	69	86	76	75	-33,0
Utenos r. sav.	31	14	29	21	20	-35,5
Anykščių r. sav.	16	9	15	14	15	-6,3
Ignalinos r. sav.	14	15	10	9	15	7,1
Molėtų r. sav.	15	12	12	8	11	-26,7
Visagino sav.	23	10	12	8	8	-65,2
Zarasų r. sav.	13	9	8	16	6	-53,8
Darbingo amžiaus asmenys (nuo 18 metų iki pensinio amžiaus)						
Lietuvos Respublika	13 993	130 96	12 951	12 148	11 399	-18,5
Utenos apskritis	757	720	709	608	542	-28,4
Utenos r. sav.	220	180	196	167	121	-45,0
Anykščių r. sav.	133	151	133	117	122	-8,3
Ignalinos r. sav.	93	108	84	74	75	-19,4
Molėtų r. sav.	102	93	96	88	80	-21,6
Visagino sav.	102	101	101	95	83	-18,6
Zarasų r. sav.	107	87	99	67	61	-43,0

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Darbingo amžiaus asmenų, kuriems pirmą kartą nustatytas sumažėjęs darbingumo lygis, skaičius 2012–2016 m. šalyje sumažėjo 18,5 proc., Utenos apskrityje – 28,4 proc., o Utenos rajono savivaldybėje – 45,0 proc. (sparčiau nei šalyje ir apskrityje bei sparčiausiai Utenos apskrityje). Rodiklio mažėjimas fiksuotas ir visose analizuojamose savivaldybėse.

3.4.3.5. lentelė. Socialinės pašalpos gavėjų skaičius ir išlaidos socialinėms pašalpoms 2012–2016 m.

Administracinė teritorija / Metai	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis proc., lyginant 2016 m. ir 2012 m.
Socialinės pašalpos gavėjų skaičius, asmenys						
Lietuvos Respublika	221 922	190 009	140 114	110 701	87 898	-60,4
Utenos apskritis	14 890	13 143	9 671	7 904	6 361	-57,3
Utenos r. sav.	2 733	2 345	1 494	1 161	903	-67,0
Anykščių r. sav.	3 765	3 312	2 429	1 980	1 497	-60,2
Ignalinos r. sav.	2 245	2 116	1 745	1 433	1 136	-49,4
Molėtų r. sav.	1 907	1 470	1 037	894	716	-62,5
Visagino sav.	1 744	1 708	1 382	1 147	934	-46,4
Zarasų r. sav.	2 496	2 193	1 585	1 290	1 175	-52,9
Išlaidos socialinėms pašalpoms, tūkst. EUR						
Lietuvos Respublika	173 622,4	147 174,1	103 786,5	77 323,2	60 709,8	-65,0
Utenos apskritis	11 999,9	104 11,4	72 94,3	5 636,8	4 503,5	-62,5
Utenos r. sav.	2 181,2	1 900,0	1 197,8	871,8	679,0	-68,9
Anykščių r. sav.	3 160,3	2 604,6	1 812,4	1 405,6	1 063,2	-66,4
Ignalinos r. sav.	1 873,4	1 719,0	1 385,6	1 060,5	818,7	-56,3
Molėtų r. sav.	1 447,8	1 102,1	741,5	597,6	482,6	-66,7
Visagino sav.	1 338,8	1 304,3	1 025,8	799,1	634,7	-52,6
Zarasų r. sav.	1 998,4	1 781,5	1 131,2	902,1	825,4	-58,7

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Utenos rajono savivaldybėje *socialinės pašalpos gavėjų*¹²⁶ skaičius 2012–2016 m. laikotarpiu mažėjo (67,0 proc.) sparčiau nei šalyje (60,4 proc.) ir Utenos apskrityje (57,3 proc.) bei labiausiai, vertinant visas Utenos apskrities savivaldybes. Socialinės pašalpos gavėjų skaičiaus mažėjimą lėmė glaudus tarpinstitucinis bendradarbiavimas sprendžiant socialinės apsaugos problemas, aktyvus vietos bendruomenės dalyvavimas, nedarbo lygio mažėjimas ir kitos priežastys.

Sumažėjus socialinių pašalpų gavėjų skaičiui bei socialinei paramai tapus tikslingesnei, atitinkamai sumažėjo ir *išlaidos socialinėms pašalpoms*¹²⁷. Lietuvoje analizuojamuoju laikotarpiu didžiausios išlaidos socialinėms pašalpoms buvo 2012 m., mažiausios – 2016 m. (atitinkamai 173 622,4 tūkst. EUR ir 60 709,8 tūkst. EUR), Utenos rajone – analogiškai (didžiausios – 2012 m., jos siekė 2 181,2 tūkst. EUR, mažiausios – 2016 m., jos siekė 679,0 tūkst. EUR). Mažesnes išlaidas socialinėms pašalpoms 2016 m. Utenos apskrityje turėjo Molėtų r. sav. (482,6 tūkst. EUR) ir Visagino sav. (634,7 tūkst. EUR). Nuo 2012 m. šios išlaidos kasmet mažėjo visose analizuojamose savivaldybėse. Utenos rajono savivaldybėje (68,9 proc.) išlaidų socialinėms pašalpoms pokytis 2012–2016 m. buvo didesnis nei šalyje (65,0 proc.) bei Utenos apskrityje (62,5 proc.) ir didžiausias iš visų Utenos apskrities savivaldybių.

Utenos rajono socialinės apsaugos situacijos apibendrinimas

15 socialines paslaugas teikiančių įstaigų, 5 NVO ir 6 šeimos

Utenos rajono savivaldybės gyventojams socialines paslaugas teikia:

- 6 SADM pavaldumo įstaigos, 6 savivaldybės įstaigos, 1 viešoji įstaiga ir 2 privačios įstaigos;
- 5 nevyriausybines neįgalųjų organizacijos;
- 6 šeimos.

Socialinės rizikos šeimų sumažėjo 9,1 proc., o jose augančių vaikų – 16,8 proc.

2016 m. Utenos rajono savivaldybėje buvo 169 socialinės rizikos šeimos (2012 m. – 186 šeimos), kuriose augo 257 vaikai (2012 m. – 309 vaikai).

49,6 proc. padidėjo socialinių paslaugų asmens namuose gavėjų skaičius

Utenos rajono savivaldybėje gerėja socialinių paslaugų asmens namuose prieinamumas:

- 2012–2016 m. socialinių paslaugų asmens namuose gavėjų skaičius padidėjo 49,6 proc., t. y., daugiausiai Utenos apskrityje ir daugiau nei šalyje.

35,5 proc. sumažėjo vaikų, pirmą kartą pripažintų neįgaliaisiais, skaičius, ir 45 proc. – darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliaisiais, skaičius

2012–2016 m. Utenos rajono savivaldybėje mažėjo asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliaisiais, skaičius, iš jų:

- 35,5 proc. – vaikų (šalyje – 18,6 proc., Utenos apskrityje – 33,0 proc.);
- 45,0 proc. – darbingo amžiaus asmenų (šalyje – 18,5 proc., Utenos apskrityje – 28,4 proc.)

67,0 proc. sumažėjo socialinės pašalpos gavėjų skaičius, o 68,9 proc. – išlaidos joms

2012–2016 m. Utenos rajono savivaldybėje sumažėjo:

- socialinės pašalpos gavėjų skaičius – 67,0 proc. (labiausiai Utenos apskrityje ir labiau nei šalyje);
- išlaidos socialinėms pašalpoms – 68,9 proc. (labiausiai Utenos apskrityje ir labiau nei šalyje).

¹²⁶ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *socialinės pašalpos gavėjai* yra asmenys, gaunantys socialinės apsaugos išmokas pinigais.

¹²⁷ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *išlaidas socialinėms pašalpoms* sudaro socialinės apsaugos išmokos pinigais.

3.4.4. Kultūra ir menas

Kultūra gali būti apibrėžiama kaip: 1) žmogaus bei visuomenės gerbiami ir puoselėjami objektai ir reiškiniai, jų formos ir sistemos, kurių funkcionavimas leidžia kurti, panaudoti ir perteikti tai, kas suvokiama kaip materialinės ir dvasinės vertybės; 2) sukeliantis pagarbą tobulumo laipsnis, pasiektas kurioje nors veiklos srityje; išprusimas. Kultūra yra sudėtinė visuma, apimanti žinias, tikėjimus, moralę, teisę, papročius ir kitus vertingus, gerbiamus ir puoselėjamus gebėjimus, kuriuos žmogus įgyja kaip konkrečios visuomenės narys konkrečiu istoriniu laikotarpiu.

Menas gali būti apibrėžiamas kaip: 1) kūrybinis tikrovės atspindėjimas vaizdais (pavyzdžiui, dailė); 2) kuri nors kūrybinio tikrovės atspindėjimo vaizdais sritis (pavyzdžiui, vaizduojamasis menas, taikomasis menas); 3) mokėjimas dailiai, nepriekaištingai, gerai ką daryti, meistriškumas (pavyzdžiui, aktorystės menas, karo menas, vadovavimo menas, bendravimo menas) ir kt. Menas atlieka 5 esmines funkcijas – pramoginę, jausmų išlaisvinimo (katarsinę), techninę, gyvenimo pajvairinimo arba idealinimo, gyvenimo intensyvinimo.

Kultūra ir menas yra priemonės, kurios padeda bendruomenei atskleisti savo gebėjimus, kurti tapatybę ir ją puoselėti. *Kultūros centrai*¹²⁸, *bibliotekos*¹²⁹, *muziejai*¹³⁰ ir kitos kultūros įstaigos, vykdydamos tiesioginę veiklą, įgyvendina kultūros politikos tikslus ir uždavinius savivaldybės teritorijoje. Ši sritis apima ne tik institucines struktūras, bet ir pavienes gyventojų kūrybines iniciatyvas.

Utenos rajono savivaldybėje gyventojų kultūrinius poreikius tenkina trys įstaigos – Utenos kultūros centras (toliau – UKC) ir 8 jo skyriai (Daugailių, Kuktiškių, Leliūnų, Saldutiškio, Sudeikių, Tauragnų, Užpalių ir Vyžuonų), Utenos A. ir M. Miškinių viešoji biblioteka (toliau – Utenos VB) ir 2 jos padaliniai miesto teritorijoje (Aukštakalnio ir Smėlio) bei 20 jos padalinių kaimo teritorijose (Antalgės, Biliakiemio, Daugailių, Juknėnų, Kaniūkų, Klykių, Kuktiškių, Kirdeikių, Leliūnų, Pačkėnų, Pakalnių, Radeikių, Saldutiškio, Sirutėnų, Sudeikių, Tauragnų, Užpalių, Vaikutėnų, Vyžuonų ir Vilučių), Utenos kraštotyros muziejus (toliau – Utenos muziejus) ir 6 jo padaliniai (A. ir M. Miškinių literatūrinė-etnografinė sodyba, Tauragnų krašto muziejus, Vytauto Valiušio keramikos muziejus, Tradicinių amatų centras „Svirnas“, Meno centras Leliūnuose, Laisvės kovų muziejus). Pažymėtina, kad 5 Utenos VB padaliniai (mieste – Aukštakalnio ir kaime – Daugailių, Saldutiškio, Užpalių ir Vyžuonos) yra sujungti su mokyklų bibliotekomis).

Utenos kultūros centras (toliau – UKC) – Lietuvos kultūros centrų asociacijos narys, aukščiausia kategorija įvertintas ir geriausiu 2016 m. kultūros centru pripažintas kultūros centras, kuriame vykdoma profesionaliojo meno sklaida, užtikrinamas bendruomenės užimtumas.

Vadovaujantis Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2016 metų veiklos ataskaita, 2016 metais UKC veikė 56 *meno mėgėjų kolektyvai*¹³¹, kuriuose dalyvavo 780 dalyvių (mieste meno mėgėjų kolektyvų – 24 (beveik 43 proc.), dalyvių – 485 (šiek tiek daugiau nei 62 proc.), UKC skyriuose meno mėgėjų kolektyvų – 32 (šiek tiek daugiau nei 57 proc.), dalyvių – 295 (beveik 38 proc.). 2016 m. 19-ai arba trečdaliui UKC meno mėgėjų kolektyvų suteikta meno kolektyvo kategorija; 4 UKC meno mėgėjų kolektyvai (šokių ir dainų ansamblis „Vieversas“,

¹²⁸ Pagal Lietuvos Respublikos kultūros centrų įstatymą, *kultūros centras* – įstatymų nustatyta tvarka įsteigtas ir šio įstatymo nustatyta tvarka pripažintas juridinis asmuo, kuris savo veikla puoselėja etninę kultūrą, mėgėjų meną, kuria menines programas, plėtoja švietėjišką (edukacinę), pramoginę veiklą, tenkina bendruomenės kultūrinius poreikius ir organizuoja profesionalaus meno sklaidą (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

¹²⁹ Pagal Lietuvos Respublikos bibliotekų įstatymą, *biblioteka* – įstatymų nustatyta tvarka įsteigtas juridinis asmuo, veikiantis informacijos sklaidos, kultūros, mokslo ir švietimo srityse ir vykdamas bibliotekų veiklą, arba juridinio asmens, turinčio teisę vykdyti bibliotekų veiklą, struktūrinis padalinys (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

¹³⁰ Pagal Lietuvos Respublikos muziejų įstatymą, *muziejus* – juridinis asmuo, veikiantis kaip biudžetinė, viešoji įstaiga ar kitos teisinės formos juridinis asmuo, įsteigtas įstatymų nustatyta tvarka, kurio svarbiausia veikla yra kaupti, saugoti, restauruoti, tirti, eksponuoti bei populiarinti materialines ir dvasines kultūros vertybes bei gamtos objektus (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

¹³¹ Pagal Lietuvos Respublikos kultūros centrų įstatymą, *mėgėjų meno kolektyvas* – asmenų grupė, laisvalaikio užsiimanti menine saviraiška, turinti savo repertuarą ir galinti jį pristatyti žiūrovams (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos 2 straipsnis).

„Žaliaduonių“ teatras, lėlių teatras „Zuikis Puikis“ ir kanklininkų ansamblis „Pasagėlė“) buvo įvertinti *Aukso paukšte*. 2016 metais įsteigti 5 nauji mėgėjų meno kolektyvai: sutartinių giedotųjų grupė „Sėdauta“, vyrų vokalinis ansamblis, lėlių teatro „Zuikis Puikis“ vaikų studija, jaunimo roko grupė „LET‘S“, liaudiškos muzikos kapela. Kiekvienais metais UKC vyksta apie 50 edukacinių programų, kuriose dalyvauja apie 1 500 dalyvių.

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, Utenos apskrityje 2012–2016 m. meno mėgėjų kolektyvų išaugo 9,4 proc. Tam didžiausios įtakos turėjo meno mėgėjų kolektyvų augimas Ignalinos rajono savivaldybėje (nuo 15 – 2012 m. iki 76 – 2016 m.). Meno mėgėjų kolektyvų skaičius Utenos apskrityje taip pat augo Anykščių rajono ir Visagino savivaldybėse, nekito Molėtų r. sav., o mažėjo Zarasų rajono (23,5 proc.) ir Utenos rajono (20,0 proc.) savivaldybėse. Šalyje mėgėjų meno kolektyvų skaičius sumažėjo 3,0 proc.

Meno mėgėjų kolektyvų dalyvių skaičius šalyje per penkerius metus beveik nepakito, Utenos apskrityje – padidėjo 2,8 proc. (tam įtakos turėjo išaugęs Ignalinos meno mėgėjo kolektyvų dalyvių skaičius nuo 186 – 2012 m. iki 698 – 2016 m.), o Utenos r. sav. – sumažėjo 2,9 proc. Labiau nei Utenos r. sav. meno mėgėjų kolektyvų dalyvių skaičius 2012–2016 m. sumažėjo Zarasų r. sav. (35,9 proc.), taip pat mažėjo ir Visagino sav. (2,9 proc.) meno mėgėjų kolektyvų dalyvių skaičius, o visose kitose Utenos apskrities savivaldybėse šis skaičius didėjo. Meno mėgėjų kolektyvų dalyvių skaičiaus mažėjimui įtakos turėjo ir mažėjantis gyventojų skaičius.

3.4.4.1. lentelė. Meno mėgėjų kolektyvai ir dalyviai juose 2012–2016 m.

Administracinė teritorija / Metai	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis proc., lyginant 2016 m. ir 2012 m.
Meno mėgėjų kolektyvai, vienetai						
Lietuvos Respublika	3 982	3 985	3 908	3 877	3 863	-3,0
Utenos apskritis	308	281	280	288	337	9,4
Utenos r. sav.	70	61	47	49	56	-20,0
Anykščių r. sav.	67	74	84	77	68	1,5
Ignalinos r. sav.	15	14	14	26	76	406,7
Molėtų r. sav.	35	32	34	35	35	0,0
Visagino sav.	36	35	37	38	37	2,8
Zarasų r. sav.	85	65	64	63	65	-23,5
Meno mėgėjų kolektyvų dalyviai, asmenys						
Lietuvos Respublika	53 131	53 216	52 823	52 967	53 106	0,0
Utenos apskritis	3 765	3 639	3 480	3 573	3 871	2,8
Utenos r. sav.	789	815	669	674	766*	-2,9
Anykščių r. sav.	834	1 028	1 072	975	815	-2,3
Ignalinos r. sav.	186	191	191	330	698	275,3
Molėtų r. sav.	385	348	340	354	403	4,7
Visagino sav.	789	815	669	674	766	-2,9
Zarasų r. sav.	1 075	720	728	734	689	-35,9

* pagal Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2016 metų veiklos ataskaitą, dalyvių skaičius – 780

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Utenos rajone veikia šios aktyvios kultūrinę ir meninę veiklą vykdančios visuomeninės organizacijos: VšĮ Utenos radijas, kūrybos klubas „Cinkas“, bendruomenė „Užpalėnų krivulė“, Utenos literatų klubas „Verdenė“, VšĮ „Ramūno ateljė“ filialas Saldutiškio bendruomenės centras, Utenos mokytojų visuomeninė organizacija „Levindra“, Kultūros ir socialinės plėtros centras, Rytų Aukštaitijos bigbendas, Marianos Veriovkinos draugija, vaikų popchoras „Žiogas“, šokių ir dainų ansamblis „Vieversa“, asociacija „Pikseliai“, Lietuvos bibliotekininkų draugijos Utenos skyrius, Lietuvos švietimo centrų darbuotojų asociacija ir VšĮ Aukštaitijos vargonų muzikos festivalis. Utenos rajono savivaldybės administracijos Kultūrinės veiklos plėtros programos

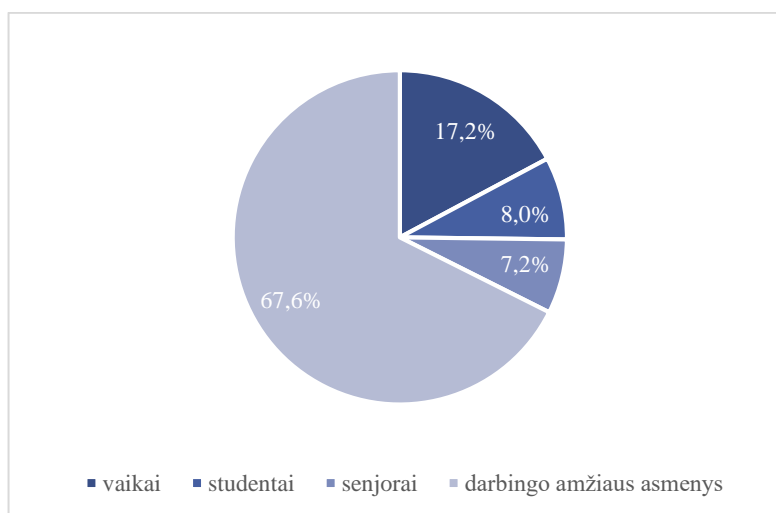
lėšomis kasmet finansuojama apie dvidešimt asociacijų ir viešųjų organizacijų kultūrinės veiklos projektų.

UKC organizuojami valstybinių švenčių, atmintinų dienų, Pasaulinės kultūros dienos minėjimai, tarptautiniai chorų ir vaikų tautinių šokių festivaliai, Lietuvos kanklininkų vasaros stovyklos, kaimo kapelų, liaudies muzikantų, teatro ir poezijos šventės ir kiti projektai, UKC dailės ir stiklo galerijose vyksta meno parodos. 2016 metais UKC surengti 527 renginiai (mieste 233 arba 44,2 proc., UKC skyriuose – 294 arba 55,8 proc.), kuriuose dalyvavo 100 804 lankytojai. Lyginant su 2015 m., lankytojų skaičius renginiuose išaugo 1 718 lankytojų arba 1,7 proc.

Galima teigti, kad net ir mažėjant gyventojų skaičiui Utenos rajone, kultūrinė veikla kasmet darosi vis aktyvesnė, o Utenos kultūros centro veikla – populiarsnė. Informacija apie kultūrinę veiklą ir renginius Utenos mieste ir Utenos rajone skelbiama interneto svetainėje <http://www.kulturautoje.lt>.

Utenos rajono savivaldybės teritoriją aptarnauja Utenos VB su 22 jos padaliniais. 2016 m. Utenos VB buvo 9 260 registruotų vartotojų (lyginant su 2015 m., sumažėjo 402 vartotojais). Vartotojų skaičiaus mažėjimui įtakos turėjo mažėjantis gyventojų skaičius. Vaikai iki 14 metų amžiaus sudarė 17,2 proc. visų vartotojų skaičiaus, studentai – 8,0 proc., senjorai – 7,2 proc., o darbingo amžiaus asmenys – 67,6 proc.

2016 m. Utenos VB paslaugomis naudojosi Utenos rajono savivaldybės gyventojai ir svečiai iš Lietuvos bei užsienio šalių. 2016 m. Utenos VB fiksuota 242 293 fizinių apsilankymų. Lyginant su 2015 m., apsilankymų skaičius sumažėjo 5,5 proc. arba 14 174 apsilankymais. Vaikų lankytojų skaičius 2016 m. siekė 71 629 asmenis ir per metus sumažėjo 3,7 proc. arba 2 773 lankytojais. Fizinių apsilankymų Utenos VB skaičiaus mažėjimą lemia gyventojų skaičiaus mažėjimas Utenos rajono savivaldybėje ir šalyje. 2016 m. fiksuoti ir 27 368 virtualūs apsilankymai, lyginant su 2015 m., virtualių apsilankymų skaičius išaugo 7,9 proc. Vadovaujantis Utenos A. ir M. Miškinų viešosios bibliotekos veiklos ataskaita už 2016 metus, per dieną vidutiniškai Utenos VB ir jos padalinuose apsilanko 663 fiziniai ir 75 virtualūs lankytojai (2015 m. – 477 fiziniai ir 70 virtualių lankytojų).

3.4.4.1. pav. Utenos VB registruotų vartotojų skaičiaus struktūra 2016 metais, proc.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Utenos A. ir M. Miškinų viešosios bibliotekos veiklos ataskaitos už 2016 metus¹³² duomenis

¹³² Patvirtinta Utenos A. ir M. Miškinų VB direktorės 2017 m. kovo 14 d. įsakymu Nr. B11

Utenos VB *dokumentų fondas*¹³³ yra universalus, informaciniai ištekliai atitinka Utenos rajono savivaldybės gyventojų poreikius. Pagal Utenos A. ir M. Miškinių viešosios bibliotekos veiklos ataskaitos už 2016 metus duomenis, 2016 m. Utenos VB dokumentų fondas sudarė 252 358 fiz. vnt. dokumentų ir per metus padidėjo 332 fiz. vnt. (vienam rajono gyventojui 2016 m. teko 7,3 fiz. vnt. dokumentų, o 2015 m. – 7,1 fiz. vnt. dokumentų). Per 2016 m. buvo naujai gauta 12 262 fiz. vnt. dokumentų, nurašyta – 11 930 fiz. vnt. dokumentų. 2015–2016 m. Utenos VB padidėjo periodinių leidinių, elektroninių dokumentų ir kitų dokumentų kiekis, o sumažėjo – knygų, garsinių bei garsinių-regimųjų dokumentų kiekis. Taigi, ateityje visose šalies bibliotekose, įskaitant ir Utenos VB, bus sparčiai vykdomi dokumentų skaitmeninimo procesai ir, mažėjant fizinių vienetų dokumentų skaičiui, vis daugiau jų bus perkeliama į skaitmeninį (elektroninį) formatą, todėl fizinių vienetų dokumentų skaičius gali ir mažėti. Gausėjant skaitmeninių dokumentų skaičiui, naudojimas bibliotekų dokumentų fondu tampa paprastesnis, efektyvesnis, taigi, taip vartotojams palengvinama prieiga prie informacijos. Be to, skaitmeninimas padeda išsaugoti vertingas dokumentų kolekcijas, apsaugo jas nuo tolimesnio neigiamo aplinkos poveikio.

Sėkminga bibliotekos veikla neatsiejama nuo informacinių-komunikacinių technologijų naudojimo ir plėtros. 2016 m. Utenos VB vartotojams buvo skirta 119 kompiuterizuotų darbo vietų (šiuose kompiuteriuose nemokamai buvo pasinaudota 21 700 interneto seansų); vesti kompiuterio pradžiamokslio, tekstų rengimo *Word* programa, elektroninio parašo, socialinių tinklų, bendravimo *Skype* mokymai (mokymuose dalyvavo 355 asmenys), atsakyta į vartotojų užklausas (47 931 užklausa, iš jų 480 – elektroniniais kanalais), teikta dokumentų kopijavimo, skenavimo paslauga, prenumeruotos *Infoplex*, *EBSCO*, *Naxos*, *Credo Reference* duomenų bazės (fiksotas panaudojimas per metus – 6 577 apsilankymai), teiktos leidinių skaitmeninėse laikmenose atsisiuntimų paslaugos (atsisiuntimų skaičius per metus – 849) ir kitos elektroninės paslaugos.

2016 m. Utenos VB įgyvendinti 5 technologijų ir inovacijų diegimo projektai, kurių metu pritraukta 52 tūkst. EUR: projektas „Sutrikusios raidos vaikų bendrųjų gebėjimų ir socialinių įgūdžių ugdymas bibliotekose panaudojant tikslinius žaidimus bei kompiuterines ir aplinkos technologijas“, projektas „Skaitmeninės atminties pamokos senjorams“, projektas „Atminties institucija – inovatyvi ugdymo erdvė jaunimui“, projektas „Socialinio edukacinio žaidimo „Iššūkis“ atnaujinimas ir plėtra Lietuvos savivaldybių bibliotekose“ ir kt.

2016 m. Utenos VB ir jos padaliniuose surengtos 4 kraštotyros parodos, įvyko 534 renginiai (literatūros, kultūros, kino, muzikos, edukaciniai, informaciniai arba šviečiamojo pobūdžio). Taip pat puoselėta prie Utenos VB veikiančių klubų veikla, aktyviai dalyvauta projektinėje veikloje, įvairiose akcijose.

Prie Utenos VB veikia Utenos trečiojo amžiaus universitetas (toliau – UTAU), įkurtas 2012 m. sausio 20 d. 2016 m. pabaigoje UTAU lankė 230 asmenų (lyginant su 2015 m. pabaiga, lankytojų skaičius išaugo 25 asmenimis arba 12,2 proc.). UTAU veikia aštuoni fakultetai (Buities kultūros, Kultūros pažinio ir turizmo, Meninės saviraiškos, Menų, Politologijos ir istorijos, Skaitmeninių kompetencijų, Sveikos gyvensenos ir sporto, Užsienio kalbų).

2016 m. Utenos kraštotyros muziejuje ir 6 jo padaliniuose apsilankė 16 000 lankytojų (2014 m. – 12 008, 2015 m. – 16 280); įsigyti 868 archeologijos, dailės, fotografijos, gamybos technikos, istorijos-etnografijos, raštijos rinkinių eksponatai; vykdyti 248 edukaciniai užsiėmimai (2015 m. – 220, 2014 m. – 292), kuriuose dalyvavo 4 205 dalyviai; pristatytos 48 skirtingų žanrų meno bei istorinės parodos; surengti 64 įvairaus pobūdžio renginiai. 2007–2015 m. laikotarpiu Utenos kraštotyros muziejuje sukurtos naujos Laisvės kovų muziejaus ir Vytauto Valiušio keramikos muziejaus ekspozicijos bei Utenos miesto istorinė ekspozicija.

¹³³ Pagal Lietuvos Respublikos bibliotekų įstatymą, *bibliotekos dokumentų fondas* – dokumentų, skirtų bibliotekos vartotojų informaciniam, mokslo, kultūriniam, edukaciniam, profesiniam, laisvalaikio ar kitiems poreikiams tenkinti, visuma (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, šalies muziejuose per 2016 m. apsilankė 3 981 tūkst. lankytojų, Utenos apskrityje – 223 tūkst. lankytojų. Utenos r. sav. muziejų lankytojų skaičius 2016 m. sudarė tik 7,2 proc. visų Utenos apskrities muziejų lankytojų skaičiaus. Didžioji dalis Utenos apskrities muziejų lankytojų skaičiaus tenka Anykščių r. sav. – 55,2 proc. Tiek šalyje, tiek apskrityje, tiek visose apskrities savivaldybėse muziejų lankytojų skaičius augo (labiausiai išaugo Zarasų r. sav. ir Ignalinos r. sav.). Utenos r. sav. lankytojų skaičius (14,3 proc.) 2012–2016 m. augo lėčiau nei šalyje (46,6 proc.) ir Utenos apskrityje (51,7 proc.) bei lėčiausiai iš visų Utenos apskrities savivaldybių.

3.4.4.2. lentelė. Muziejų lankytojų skaičius 2012–2016 m., tūkst. asmenų

Administracinė teritorija / Metai	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis proc., lyginant 2016 m. ir 2012 m.
Lietuvos Respublika	2 716	3 267	3 757	3 898	3 981	46,6
Utenos apskritis	147	154	174	219	223	51,7
Utenos r. sav.	14	12	12	16	16	14,3
Anykščių r. sav.	85	86	97	130	126	48,2
Ignalinos r. sav.	2	3	6	5	6	200,0
Molėtų r. sav.	44	45	50	57	64	45,5
Zarasų r. sav.	2	8	9	11	11	450,0

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

2016 m. Utenos muziejaus padalinys Tradicinių amatų centras „Svirnas“ buvo pripažintas sėkmingiausiai veikiančiu, įgyvendintas projektas „Efektyvaus bendradarbiavimo tarp Latvijos–Lietuvos muziejų pasienio regione užtikrinimas didinant muziejų darbuotojų kompetenciją“, taip pat įgyvendinti kiti projektai Kultūrinės veiklos plėtros programos lėšomis.

Utenos rajono kultūros ir meno situacijos apibendrinimas

3 kultūros įstaigos ir jų skyriai, Trečiojo amžiaus universitetas

Utenos rajono savivaldybėje veikia:

- Utenos kultūros centras ir 8 jo skyriai,
- Utenos A. ir M. Miškinių viešoji biblioteka ir 22 jos padaliniai (prie Utenos VB veikia UTAU),
- Utenos kraštotyros muziejus ir 6 jo padaliniai.

20,0 proc. sumažėjo meno mėgėjų kolektyvų ir 2,9 proc. – jų dalyvių skaičius

- 2012–2016 m. Utenos rajono savivaldybės meno mėgėjų kolektyvų skaičius sumažėjo penktadaliu (šalyje sumažėjo 3,0 proc., o apskrityje išaugo 9,4 proc.).

- 2012–2016 m. Utenos rajono savivaldybės meno mėgėjų kolektyvų dalyvių skaičius sumažėjo 2,9 (šalyje nekito, o apskrityje išaugo 2,8 proc.).

Augantis kultūrinių renginių lankytojų skaičius

2015–2016 m. Utenos kultūros centro renginių lankytojų skaičius išaugo 1,7 proc.

5,5 proc. sumažėjo fizinių ir 7,9 proc. išaugo virtualių apsilankymų Utenos VB skaičius

2015–2016 m.:

- 5,5 proc. sumažėjo fizinių apsilankymų Utenos VB skaičius,
- 7,9 proc. išaugo virtualių apsilankymų Utenos VB skaičius.

Lėčiausiai apskrityje augantis Utenos muziejaus lankytojų skaičius

2014–2016 m. Utenos kraštotyros muziejuje ir jo padaliniuose besilankančių lankytojų skaičius išaugo 14,3 proc. (šalyje – 46,6 proc., Utenos apskrityje – 51,7 proc.).

3.4.5. Kūno kultūra ir sportas

Sportas yra 1) profesionali ar mėgėjiška veikla, kuria siekiama pergalės varžybose; apima sistemingą mokymąsi, lavinimąsi (treniravimąsi) ir varžybas; 2) socialinis reiškiny, neatsiejama visuomenės kultūros dalis – rengimosi varžyboms ir dalyvavimo jose sistema siekiant geriausių sportinių rezultatų.

Kūno kultūra yra 1) asmens ir visuomenės bendrosios kultūros dalis, glaudžiai susijusi su sveikatos stiprinimu ir sportu; 2) mokykloje dėstomas dalykas, kurį dėstant mokama judesių ir veiksmų, lavinančių psichofizinę asmenybę, teikiama moksliskai apibendrintų žinių apie fizinį ugdymą ir sportą.

Pagrindinis Utenos rajono sportinio darbo organizatorius – Utenos daugiafunkcis sporto centras, kuris užtikrina tarptautinių, respublikinių varžybų, sportinių renginių miesto bendruomenei organizavimą, vykdo formalųjį švietimą papildančio sportinio ugdymo programas. UDSC 2016–2017 m. m. veikė 10 sporto šakų (beisbolo, karatė, dviračių sporto, dziudo, krepšinio, lengvosios atletikos, plaukimo, rankinio, slidinėjimo, stalo teniso) grupės, nuo 2017–2018 m. m. UDSC sporto šakų skaičius sumažėjo iki 9 (nebuvo suformuotos beisbolo grupės dėl trenerių stygiaus).

2016–2017 m. m. UDSC formalųjį švietimą papildančio sportinio ugdymo programas lankė 553 auklėtiniai (iš jų beveik 38 proc. arba 210 mergaičių). Lyginant su 2012 m., auklėtinių skaičius sumažėjo trečdaliu (2012 m. UDSC lankė 828 auklėtiniai, iš jų 26,6 proc. arba 220 mergaičių).

3.4.5.1. lentelė. *Pagrindiniai UDSC rodikliai*

Rodiklis / Metai	2012– 2013 m. m.	2013– 2014 m. m.	2014– 2015 m. m.	2015– 2016 m. m.	2016– 2017 m. m.	<i>Pokytis proc., lyginant 2016–2017 m. m. ir 2012–2013 m. m.</i>
Auklėtinių skaičius	828	830	698	556	553	33,2
<i>iš jų mergaičių</i>	220	220	200	210	210	4,5
<i>iš jų berniukų</i>	608	610	498	346	343	43,6
Mokomųjų grupių skaičius	59	58	53	43	43	27,1
<i>iš jų meistriškumo tobulinimo</i>	-	-	1	3	3	-
<i>iš jų meistriškumo ugdymo</i>	14	13	26	27	27	92,9
<i>iš jų pradinio rengimo</i>	47	45	26	13	13	72,3
Trenerių skaičius	27	27	27	23	23	14,8
UDSC lankančių Utenos rajono vaikų dalis, proc.	18	18	18	16	16	2 proc. p.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Utenos daugiafunkcio sporto centro veiklos planus

Populiariausios sporto šakos UDSC 2017–2018 m. m. – krepšinis (176 auklėtiniai), plaukimas (158 auklėtiniai), rankinis (92 auklėtiniai) ir lengvoji atletika (49 auklėtiniai). 2016–2017 m. m. UDSC veikė 43 mokomosios grupės, iš kurių 3 – meistriškumo tobulinimo, 27 – meistriškumo ugdymo, 13 – pradinio rengimo (2012 m. veikė 59 mokomosios grupės arba 16 grupių daugiau). UDSC auklėtinius 2016–2017 m. m. treniravo 23 treneriai (2012 m. – 27 treneriai). 2016 m. UDSC lankė 16 proc. Utenos rajono vaikų, o 2012 m. – 18 proc. (sumažėjimas – 2,0 proc. p.). 2016 m. Utenos rajono savivaldybės tarybos protokoliniu sprendimu futbolo grupės vaikai pradėjo treniruotis futbolo klube „Utenos Utenis“ (kurio dalininkė – Utenos rajono savivaldybė), beisbolo grupė nebuvo suformuota, todėl taip ženkliai sumažėjo UDSC auklėtinių skaičius. UDSC auklėtinių skaičiaus mažėjimui įtakos turėjo ir vaikų skaičiaus mažėjimas Utenos rajone. Taip pat 2016 m. bokso sporto šaką pakeitė karatė sporto šaka (jai tapus olimpine šaka).

2017–2018 m. m. UDSC auklėtinių skaičius sumažėjo iki 544 (200 mergaičių ir 344 berniukai), t. y., 1,6 proc. (lyginant su 2016–2017 m. m.), trenerių skaičius išliko nepakitęs,

populiariausių sporto šakų ketvertukas išliko tas pats ir 3-mis grupėmis sumažėjo mokomųjų grupių skaičius.

Vadovaujantis Kūno kultūros ir sporto departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės parengtais 2012, 2013, 2014, 2015 ir 2016 m. sporto statistikos metraščiais, 2016 m. Utenos rajono savivaldybėje veikė 42 *sporto organizacijos*¹³⁴, iš kurių 35 – *sporto klubai*¹³⁵. Šie rodikliai – didžiausi apskrityje (sudarė 34,2 proc. Utenos apskrities ir 2,5 proc. šalies sporto organizacijų bei 33,7 Utenos apskrities ir 2,8 proc. šalies sporto klubų). Šiose sporto organizacijose Utenos rajone 2016 m. sportavo 1 964 asmenys (iš jų ketvirtadalis arba 492 – moterys). Taigi, *sportuojantieji*¹³⁶ 2016 m. sudarė 5,1 proc. visų Utenos rajono gyventojų (savo ruožtu, šalies rodiklis – 4,5 proc.).

Lyginant su 2012 m., sporto organizacijų skaičius Utenos rajono savivaldybėje išaugo 31,3 proc. arba 10-čia sporto organizacijų, o jose sportuojančiųjų skaičius sumažėjo 3,5 proc. (turėjo įtakos gyventojų skaičiaus mažėjimas rajone).

3.4.5.2. lentelė. Sporto rodikliai Utenos rajono savivaldybėje

Rodiklis / Metai	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis proc., lyginant 2016 m. ir 2012 m.
Sporto organizacijų skaičius	32	36	42	41	42	31,3
<i>Iš jų – sporto klubų skaičius</i>	27	30	34	34	35	29,6
Sportuojančiųjų skaičius sporto organizacijose	2035	1 903	1 861	1 835	1 964	-3,5
<i>Iš jų – moterų</i>	540	534	531	566	492	-8,9
Sporto varžybų, sporto visiems renginių ir sporto stovyklų skaičius	609	414	602	522	927	52,2
Sporto varžybų, sporto visiems renginių ir sporto stovyklų dalyvių skaičius	14 916	15 728	19 134	20 418	22 765	52,6
Išmokyta plaukti asmenų	467	258	339	339	328	-29,8
Parengta sportininkų iš viso	39	43	58	53	48	23,1

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Kūno kultūros ir sporto departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenis

Pagal Utenos rajono savivaldybės administracijos pateiktus duomenis, 2016 m. Utenos rajone veikė 5 futbolo, 5 krepšinio, 4 rankinio, 3 teniso, po 2 neįgaliųjų sporto, stalo teniso, sportinės žūklės, automobilių sporto, motociklų sporto, atletinės gimnastikos ir po 1 beisbolo, lengvosios atletikos, aviamodeliavimo sporto, šachmatų, aerobikos, žirginio sporto, šaudymo iš lanko, slidinėjimo, karatė imtynių, ledo ritulio, orientavimosi sporto, plaukimo, dziudo imtynių sporto klubai ir sporto organizacijos (iš viso 42 sporto organizacijos, iš kurių 35 – sporto klubai). 2017 m. neliko 1 krepšinio klubo, įsisteigė 1 beisbolo klubas, tačiau bendras sporto klubų skaičius išliko nepakitęs. Utenos rajono savivaldybėje veikia Lietuvos sporto draugijos „Žalgiris“ Utenos r. taryba, vienijanti 15 Utenos rajono savivaldybės sporto klubų ir sporto organizacijų.

Vadovaujantis Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2016 metų veiklos ataskaita, penkios Utenos rajono savivaldybės komandos (sporto klubai) žaidė Lietuvos aukščiausios lygos čempionatuose – *VšĮ „Utenos Juventus“* (profesionalus Utenos miesto vyrų krepšinio klubas, įkurtas 2000 m., kuris dalyvauja Lietuvos krepšinio lygos ir Baltijos krepšinio lygos pirmenybėse), *VšĮ moterų krepšinio klubas „Utena“* (įkurtas 2010 m., tačiau 2017 m.

¹³⁴ Pagal Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatymą, *sporto organizacijos* – yra juridinio asmens teises turintys sporto klubai, sporto mokyklos, sporto centrai, sporto bazės, sporto šakų federacijos, asociacijos, draugijos ir kitos kūno kultūra ir sporto veikla užsiimančios organizacijos bei institucijos, kurios sudaro sąlygas praktikuoti kūno kultūrą ir sportą, rengti sportininkus, organizuoti sporto varžybas ir kitus kūno kultūros bei sporto renginius (I skyrius, bendrosios nuostatos, 3 straipsnis).

¹³⁵ Pagal Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatymą, *sporto klubas* – tai pagrindinė sporto institucija, vienijanti gyventojus ir sportininkus fiziniam aktyvumui, sveikai gyvensenai, kūno kultūrai ir sportui plėtoti bei populiarinti (I skyrius, bendrosios nuostatos, 4 straipsnis).

¹³⁶ Pagal Sporto terminų žodyną (2002), *sportuojantysis* apibrėžiamas kaip asmuo, lavinantis savo fizinius gebėjimus, siekiantis fizinės sveikatos sporto institucijose – sporto klubuose.

rugsėjo mėn. buvo sustabdyta klubo veikla), *VšĮ futbolo klubas „Utenos Utenis“*, *Rankinio klubas „HC Utena“*, *Utenos beisbolo klubas „Vėtra“*, o šalies pirmos lygos čempionate žaidė viena Utenos rajono savivaldybės komanda (sporto klubas) – *Utenos krepšinio-rankinio klubas*. 2016 m. 4-ąsias vietas iškovojo Lietuvos moterų krepšinio lygos čempionate *moterų krepšinio klubas „Utena“* ir Lietuvos krepšinio lygos čempionate *Utenos „Juventus“*. Lietuvos futbolo federacijos A lygos čempionate *Futbolo klubas „Utenos Utenis“* iškovojo 7-ąją vietą. 2016 m. prizines vietas iškovojo ir individualių sporto šakų atstovai (sportininkai). Utenos rajono savivaldybėje ruošiami olimpinės rinktinės nariai ir kandidatai.

Analizuojamuoju 2012–2016 m. laikotarpiu *sporto varžybu*¹³⁷, *sporto visiems renginių*¹³⁸ bei *sporto stovyklų*¹³⁹ skaičius ir dalyvių juose skaičius Utenos rajono savivaldybėje pasižymėjo augimu (atitinkamai 52,2 proc. bei 52,6 proc. padidėjimas). Šis reiškinys aktualus visai Lietuvai – sporto varžybų, sporto visiems renginių ir sporto stovyklų skaičius šalyje (nevertinant nacionalinių sporto organizacijų) analogišku laikotarpiu padidėjo beveik 3 kartus, o dalyvių skaičius – 3,1 karto. Sporto varžybų, sporto visiems renginių ir sporto stovyklų Utenos rajono savivaldybėje mažiausiai buvo surengta 2013 m. (414), o daugiausiai – 2016 m. (927). 2016 m. suorganizuotų sporto varžybų, sporto visiems renginių ir sporto stovyklų skaičius ir dalyvių skaičius Utenos r. sav. buvo didžiausias iš visų Utenos apskrities savivaldybių.

2016 m. Utenos apylinkėse vyko šalyje ir už jos ribų žinomos tarptautinės varžybos: tarptautinis plaukimo maratonas ir atviro vandens čempionatas, ristūnų žirgų varžybos, Lietuvos seniūnijų žaidynių zoninės ir finalinės varžybos, tarptautinės jaunųjų dviratininkų varžybos treneriui M. Veršilai atminti, plaukimo varžybos „Olimpiečių taurė“, tarptautinės stalo teniso varžybos LSD „Žalgiris“ prizams laimėti, tarptautinis senjorų salės futbolo turnyras, skirtas ilgamečio Vilniaus „Žalgirio“ žaidėjo Stanislovo Ramelio atminimui, kasmetės jaunučių ir vaikų lengvosios atletikos varžybos „Aukštaitijos taurė“, Lietuvos vaikų plaukimo žiemos pirmenybės, beisbolo žiemos taurės turnyras „Utena – 2016“ ir kt. Savivaldybėje kasmet organizuojami ir tarptautiniai sporto renginiai: „Halls Winter Rally“, plaukimo maratonas Sudeikiuose, tarptautinės jaunųjų dviratininkų varžybos, motokroso varžybos ir kt.

Utenos rajono savivaldybėje 2016 m. plaukti buvo išmokyti 328 asmenys, tai sudarė 32,8 proc. visų Utenos apskrityje išmokytų plaukti asmenų skaičiaus. Utenos rajono savivaldybėje visi antrų ir trečių klasių mokiniai yra mokomi plaukti.

3.4.5.3. lentelė. *Sporto infrastruktūra (2016 m. duomenys)*

Rodiklis / Metai	Utenos r. sav.	Utenos apskritis	Šalis
Universali sporto arena	1	1 (100 proc.)	14 (7,1 proc.)
Stadionai	17	37 (45,9 proc.)	591 (2,7 proc.)
<i>Iš jų – su 3 000 ir daugiau vietų tribūnomis</i>	1	2 (50 proc.)	18 (5,6 proc.)
<i>Iš jų - kiti</i>	16	35 (45,7 proc.)	573 (2,8 proc.)
Lengvosios atletikos maniežai	-	-	6
Futbolo maniežai	-	-	3
Baseinai	1	5 (20 proc.)	45 (2,2 proc.)
<i>Iš jų – su 25 m ilgio takeliais</i>	1	4 (25 proc.)	40 (2,5 proc.)
<i>Iš jų – su 50 m ilgio takeliais</i>	-	-	5
Sporto salės	19	91 (20,9 proc.)	1 592 (1,2 proc.)
Irklavimo sporto bazės	-	2	18
Buriavimo sporto bazės	-	-	8
Žirgų sporto maniežai	-	1	22
Dviračių treka	-	-	1

¹³⁷ Pagal Sporto terminų žodyną (2002), *sporto varžybos* – tai sportininkų, komandų, klubų varžymasis, rungtyniavimas pagal tam tikrus nuostatus; joms pasibaigus nustatomi nugalėtojai, prizininkai, skiriamos vietos.

¹³⁸ Vadovaujantis Lietuvos sporto statistikos metraščiu, *sporto visiems renginys* – mėgėjų sporto varžybos, sporto festivaliai, šventės, konkursai ir kitos visapusiško ugdymo priemonės.

¹³⁹ Vadovaujantis Lietuvos sporto statistikos metraščiu, *sporto stovyklos* – poilsio, sporto, sveikatinimo, mokomųjų treniruočių ir kitos stovyklos.

Rodiklis / Metai	Utenos r. sav.	Utenos apskritis	Šalis
Aerodromai	-	-	12
Ledo arenos	-	-	8
Šaudyklos	-	3	43
Krepšinio aikštelės	37	103 (35,9 proc.)	1 256 (2,9 proc.)
Tinklinio aikštelės	24	49 (48,9 proc.)	750 (3,2 proc.)
Futbolo aikštės	2	42 (4,8 proc.)	652 (0,3 proc.)
Rankinio aikštelės	15	15 (100 proc.)	60 (25 proc.)
Teniso aikštelės	2*	18 (11,1 proc.)	248 (0,8 proc.)
Automobilių kroso trasos	-	1	11
Motokroso trasos	-	1	7
Slidžių ir riedučių trasos	-	1	14
BMX dviračių trasos	1	1 (100 proc.)	8 (12,5 proc.)
Beisbolo aikštės	1	1 (100 proc.)	1 (100 proc.)
Golfo aikštynai	-	-	6
Hipodromai	1	2 (50 proc.)	7 (14,3 proc.)
Kartodromai	-	2	10
Universalios dirbtinės dangos sporto aikštelės	13	33 (39,4 proc.)	255 (5,1 proc.)
Snow arena	-	-	1

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Kūno kultūros ir sporto departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės pateiktus duomenis

* 2017 m. VŠĮ „Tenisas visiems“ rėmėjų lėšomis įrengtos 4 privačios teniso aikštelės

Pagal Kūno kultūros ir sporto departamento prie LRV pateikiamus 2016 m. duomenis, Utenos rajono savivaldybėje buvo ši sporto infrastruktūra: 1 universali sporto arena (iš viso šalyje jų yra 14, o kitose Utenos apskrities savivaldybėse – nėra), 1 stadionas su 300 ir daugiau vietų tribūnomis (iš viso šalyje jų 18, iš kitų Utenos apskrities savivaldybių tokio tipo stadionas dar yra Visagino sav.) ir 16 kitų stadionų (13 tokių stadionų yra Anykščių r. sav., 4 – Zarasų r. sav., po 1 – Ignalinos r. sav. ir Visagino sav., Molėtų r. sav.), 1 baseinas su 25 m ilgio takeliais (iš viso šalyje jų yra 40, po vieną yra Anykščių r. sav., Ignalinos r. sav. ir Visagino sav.), 19 sporto salių (iš Utenos apskrities savivaldybių daugiau sporto salių (20) turi Visagino sav.), 37 krepšinio aikštelės (daugiausiai apskrityje), 24 tinklinio aikštelės (daugiausiai apskrityje), 2 futbolo aikštės (mažiausiai apskrityje), 15 rankinio aikštelių (sudaro ketvirtadalį šalies rodiklio ir vienintelės apskrityje), 2 teniso aikštelės (2017 m. įrengtos dar 4 privačios teniso aikštelės), 1 BMX dviračių trasa (iš viso jų šalyje yra 8, kitose Utenos apskrities savivaldybėse – nėra), 1 beisbolo aikštė (vienintelė apskrityje), 1 hipodromas (iš viso jų šalyje yra 7, iš kitų Utenos apskrities savivaldybių hipodromas dar yra Anykščių r. sav.), 13 universalių dirbtinės dangos sporto aikštelių (daugiausia apskrityje). Utenos rajono savivaldybės administracijos duomenimis, motokroso trasa yra Alių km., o slidinėjimo ir riedslidžių trasa – Utenos mieste. Utenos r. sav. nėra sporto kompleksų, lengvosios atletikos maniežų, futbolo maniežų, baseinų su 50 m ilgio takeliais, irklavimo, buriavimo sporto bazių, žirgų sporto maniežų, dviračių trekų, aerodromų, ledo arenų, šaudyklų, golfo aikštynų, kartodromų, Snow arenų.

Atsižvelgiant į turimą sporto infrastruktūrą, sporto pasiekimus, sportuojančių asmenų skaičių ir istoriškai susiklosčiusias aplinkybes, galima teigti, kad sportas Utenos rajono savivaldybėje yra viena iš prioritetinių sričių. Detalesnės kūno kultūros ir sporto srities analizė pateikiama Utenos rajono savivaldybės kūno kultūros ir sporto strategijoje 2018–2024 metams.

Utenos rajono kūno kultūros ir sporto situacijos apibendrinimas

Sportas – viena iš prioritetinių sričių Utenos rajone

Utenos rajono savivaldybėje:

- veikia UDSC,
- 2016 m. 5 komandos žaidė Lietuvos aukščiausios lygos čempionatuose, o 1 – pirmos lygos čempionate,
- individualių sporto šakų sportininkai – Lietuvos čempionai, prizinininkai;
- ruošiami olimpinės rinktinės nariai bei kandidatai.

UDSC 544 vaikai, sportuojantys 9-iose sporto šakose

2017–2018 m. m. UDSC formalųjį švietimą papildančio sportinio ugdymo programos:

- 9-iose sporto šakose sportuoja 544 auklėtiniai;
- 41 mokomojoje sporto programoje auklėtinius treniruoja 23 treneriai.

31,3 proc. padidėjo sporto organizacijų ir 3,5 proc. sumažėjo sportuojančiųjų skaičius

- Utenos rajono savivaldybėje 2016 m. veikė 42 sporto organizacijos (iš kurių 35 – sporto klubai), kuriose sportavo 1 964 asmenys.
- 2012–2016 m. Utenos rajono savivaldybės sporto organizacijų skaičius išaugo 31,3 proc., o jose sportuojančiųjų skaičius sumažėjo 3,5 proc.

5,1 proc. Utenos rajono savivaldybės gyventojų sportuoja

2016 m. Utenos rajono savivaldybėje sportuojančiųjų sporto organizacijose skaičius sudarė 5,1 proc. gyventojų, o šalyje – 4,5 proc.

Augantis sporto varžybų, sporto visiems renginių ir sporto stovyklų bei dalyvių skaičius

Utenos rajono savivaldybėje 2012–2016 m. sporto varžybų, sporto visiems renginių, sporto stovyklų skaičius išaugo 52,2 proc., o dalyvių skaičius – 52,6 proc.

Visiškai patenkinamas mokymo plaukti poreikis, visi 2–3 klasių mokiniai mokomi plaukti

- 2016 m. Utenos rajono savivaldybėje buvo išmokyti plaukti 328 asmenys.
- Utenos rajono savivaldybėje visi 2–3 klasių mokiniai – mokomi plaukti.

Pakankama sporto infrastruktūra profesionaliam sportui plėtoti

Utenos rajono savivaldybėje yra universali sporto arena, 17 stadionų, 1 baseinas, 19 sporto salių, 37 krepšinio aikštelės, 24 tinklinio aikštelės, 2 futbolo aikštės, 15 rankinio aikštelių, 2 teniso aikštelės (2017 m. – įrengtos dar 4 privačios teniso aikštelės), 1 BMX dviračių trasa, 1 hipodromas, 13 universalių dirbtinės dangos sporto aikštelių, 1 motokroso trasa ir 1 slidinėjimo ir riedslidžių trasa.

3.4.6. Nevyriausybines organizacijos ir bendruomenės

Nevyriausybine organizacija – nuo valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų nepriklausomas savanoriškumo pagrindais visuomenės ar jos grupės naudai veikiantis viešasis juridinis asmuo, kurio tikslas nėra politinės valdžios siekimas arba vien tik religijos tikslų įgyvendinimas. Valstybė ar savivaldybė, juridinis asmuo, kurio visuotiniame dalyvių susirinkime valstybė ar savivaldybė turi daugiau kaip 1/3 balsų, negali turėti daugiau kaip 1/3 balsų

nevyriausybines organizacijos visuotiniame dalyvių susirinkime. Prie NVO priskiriamos asociacijos¹⁴⁰, labdaros ir paramos fondai bei dauguma viešųjų organizacijų.

Utenos rajono savivaldybėje 2016 m. aktyviai veiklą vykdė 106 nevyriausybines organizacijos (2012 m. – 79 nevyriausybines organizacijos). Iš jų – 42 sporto organizacijos, 15 sveikatos priežiūros ir socialinės apsaugos organizacijų, 26 kultūros organizacijų, 5 moterų organizacijos ir 18 kitų nevyriausybinių organizacijų. Utenos rajono savivaldybėje 2016 m. veikė 28 kaimo bendruomenės bei 23 parapijos ir religinės organizacijos. Lyginant su 2012 m., kaimo parapijų ir religinių organizacijų skaičius išliko nepakitęs, o nevyriausybinių organizacijų skaičius išaugo 34 proc. arba 27 organizacijomis.

3.4.6.1. lentelė. Utenos rajono NVO, kaimo bendruomenės ir religinės organizacijos 2012 m. ir 2016 m.

Rodiklis / Metai	2012 m.	2016 m.
Nevyriausybines organizacijos		
<u>Sveikatos priežiūros ir socialinės apsaugos NVO</u> : sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Utenos viltis“, Utenos miesto aklųjų ir silpnaregių sporto klubas „Vyžuonaitis“, Utenos rajono sergančiųjų cukralige klubas „Viltis“, Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrijos Utenos skyrius, Utenos rajono kurčiųjų ir nepriuginčiųjų draugija, Utenos krašto žmonių su negalia sąjunga, Utenos rajono neįgaliųjų draugija, VšĮ „Utenos neįgaliųjų dienos centras“, Utenos rajono astmos klubas „Kvėpuok giliau“, Utenos rajono vaikų bronchinės astmos klubas, VšĮ „Sveikatą į namus“, sveikatos stiprinimo klubas „Gija“, Lietuvos blaivybės draugijos „Baltų ainiai“ Utenos skyrius, Utenos sveikuolių draugija „Atjauta“, Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugijos Utenos rajono komitetas	15	15
<u>Sporto NVO</u> : moterų sporto klubas „Utenėlė“, Utenos automobilių sporto klubas „MGEAR“, Utenos techninio sporto klubas „INGIRA“, Utenos aviamodeliavimo sporto klubas, beisbolo klubas „Vėtra“, dziudo klubas „Rei“, Utenos futbolo klubas „Utenos senjorai“, futbolo klubas „2003“, futbolo klubas „Utenos vilkai“, futbolo klubas „Auto 1 Logistics“, futbolo klubas „Utenos Utenis“, krepšinio klubas „Aukštaitis“, krepšinio klubas „Krepšinio virtuozai“, VšĮ krepšinio klubas „Juventus“, VšĮ moterų krepšinio klubas „Utena“, Aukštaitijos krepšinio mėgėjų asociacija, VšĮ „L.R.GYM“ sporto klubas „Real Gym“, sporto klubas „U40 plus“, Utenos lengvosios atletikos sporto klubas, Aukštaitijos sporto klubas „Porteris“, motoklubas „MOTOMX“, Utenos miesto aklųjų ir silpnaregių sporto klubas „Vyžuonaitis“, Utenos neįgaliųjų sporto klubas, plaukimo klubas „Linksmasis delfinas“, vyrų rankinio klubas „HC Utena“, Utenos rankinio-krepšinio klubas, Utenos rankinio klubas „Ivartis“, vaikų rankinio klubas, Utenos rytų kovos menų klubas „Impulsas“, sportinės žūklės klubas „Utenis“, visuomeninė organizacija „Medžiotojų ir žvejų draugijos Utenos skyrius“, Utenos stalo teniso klubas „ST FORTŪNA“, stalo teniso klubas „Perkūnas“, Utenos slidinėjimo sporto klubas, šachmatų klubas „Šachas ir matas“, Utenos lankininkų klubas, Utenos teniso klubas „Pasaga“, VšĮ „Tennisas visiems“, teniso klubas „Grifas“, žirginio sporto klubas „Bėras vėjas“	32	42
<u>Kultūros srities NVO</u> : kūrybinės raiškos centras „Harmonija“, muzikinis judėjimas „Ekstraversija“, Utenos literatų klubas „Verdenė“, Utenos rajono tautodailininkų klubas „Svirnas“, uteniškių kraštiečių klubas „Indraja“, Lietuvos bibliotekininkų draugijos Utenos skyrius, pagyvenusių žmonių ansamblis „Utenos Radasta“, VšĮ „Aukštyn galvą“, VšĮ „Ramūno ateljė“ filialas Saldutiškio bendruomenės centras, Utenos etninės kultūros centras, Šv. Kazimiero ordino Utenos apskrities komitetas, VšĮ „Aukštaitijos vargonų muzikos festivalis“, VšĮ Utenos radijas, Kūrybos klubas „Cinkas“, Utenos mokytojų visuomeninė organizacija „Levindra“, Kultūros ir socialinės plėtros centras, Rytų Aukštaitijos bigbendas, Marianos Veriovkinos draugija, Vaikų popchoras „Žiogas“, Šokių ir dainų ansamblis „Vieversas“, asociacija „Pikseliai“, VšĮ „Sankt Peterburgo-Varšuvos senasis traktas“, VšĮ „Taip kitaip“, Popchoras „Deccime“, VšĮ „Medijų ir edukacijos centras, Menų sintezė Vaikutėnuose	12	26

¹⁴⁰ Pagal Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymą, asociacija – savo pavadinimą turintis ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, kurio tikslas – koordinuoti asociacijos narių veiklą, atstovauti asociacijos narių interesams ir juos ginti ar tenkinti kitus viešuosius interesus.

Rodiklis / Metai	2012 m.	2016 m.
Moteryų NVO: Utenos moterų centras „Ievos namai“, Utenos moterų veiklos centras, Leliūnų moterų bendrija „Leliūna“, Kuktiškių moterų klubas „Kuksa“, Pakalnių moterų užimtumo centras	4	5
Kitos NVO: Lietuvos šaulių sąjungos Plk. Prano Saladžiaus šaulių 9-oji rinktinė, Utenos lietuvių ir švedų draugija, Užpalių „LIONS“ klubas, Utenos ekonomikos ir kompiuterijos klubas, Utenos Europos klubas, Utenos rajono gyvūnų mylėtojų draugija, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Utenos filialas, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių bendrijos Utenos filialas, Utenos trečiojo amžiaus universitetas, Utenos rajono pagyvenusių pedagogų draugija „Atgaiva“, bendrija „Tėviškės pastogė“, LPS „Bočiai“ Utenos bendrija, Maltos ordino pagalbos tarnyba, informacijos centras „Užpalėnų krivulė“, klubas „Ašvienių fanai“, LVPA Utenos filialas, VšĮ „Aukštyn galva“, Maltos ordino pagalbos tarnyba	16	18
Kaimo bendruomenės		
Kaimo bendruomenės: Sirutėnų krašto bendruomenė, Kaimynų bendruomenė, Vilitiškių bendrija, VšĮ Utenos regiono bendruomenės fondas, Leliūnų seniūnijos bendruomenė, Pačkėnų krašto bendruomenė, Užpalėnų bendrija, Kaniūkų krašto bendrija, Tauragnų krašto bendruomenė, Utenos rajono Daugailių bendruomenė, Vyžuoniškių bendrija „Vyžuona“, Sudeikių bendrija „Tėviškės pastogė“, Kirdeikių krašto bendruomenė, Vaikutėnų krašto bendruomenė, Saldutiškio bendruomenė, Radeikių krašto bendrija, Utenos seniūnijos bendruomenė, Sudeikių bendruomenė, Sprakšių kaimo bendruomenė, Vyžuonėlių kaimo bendruomenė, Juknėnų kaimo bendruomenė, Klykių bendruomenė, Kuktiškių seniūnijos bendruomenė, Nemeikščių bendruomenė, Medenių krašto bendruomenė, Šiaudinių kaimo bendruomenė, Vyžuonėlių kaimo bendruomenė, bendruomenė „Aisetos“	22	28
Religinės organizacijos		
Biliakiečio Švč. Mergelės Marijos vardo parapija, Daugailių Šv. Antano Paduviečio parapija, Daunorių Švč. Jėzaus Širdies parapija, Leliūnų Šv. Juozapo parapija; Pakalnių Švč. Trejybės parapija; Spitrenų Švč. Mergelės Marijos, Taikos Karalienės parapija, Radeikių koplyčios religinė bendruomenė, Sudeikių Švč. Mergelės Marijos parapija, Tauragnų Šv. Jurgio parapija, Utenos Kristaus žengimo į dangų parapija, Utenos Švč. Mergelės Marijos, Kankinių Karalienės koplyčios religinė bendruomenė, Utenos Dievo Apvaizdos parapija, Užpalių Švč. Trejybės parapija, Vyžuonų Šv. Jurgio parapija, Kirdeikių Šv. Jono Krikštytojo parapija, Kuktiškių Šv. Jono Krikštytojo parapija, Saldutiškio Šv. Pranciškaus Asyžiečio parapija, Utenos stačiatikių Viešpaties Pakilimo į dangų parapija, Utenos sentikių religinė bendruomenė, Nečėnų sentikių religinė bendruomenė, Šeimatis sentikių religinė bendruomenė, Stalnioniškio sentikių religinė bendruomenė, Užpalių Šv. Nikolajaus Stebukladario stačiatikių religinė bendruomenė	23	23

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Utenos rajono savivaldybės administracijos pateiktus duomenis

Utenos rajono savivaldybėje yra patvirtintas nevyriausybinių organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo 2017–2019 metų veiksmų plano įgyvendinimo 2.3 priemonės „Remti bendruomeninę veiklą savivaldybėse“ įgyvendinimo Utenos rajono savivaldybėje tvarkos aprašas¹⁴¹, pagal kurį bendruomeninės veiklos rėmimas vykdomas paskirstant lėšas seniūnijoms.

Utenos rajono savivaldybės teritorijoje šiuo metu veikia 2 vietos veiklos grupės (toliau – VVG). Utenos mieste veikia Utenos miesto vietos veiklos grupė (toliau – Utenos miesto VVG), įsteigta 2015 m. liepos 8 d., kurioje yra 10 narių (2016 m. pabaigos duomenys). Utenos miesto VVG yra parengusi strategiją, kuri vadovaujantis 2016 m. liepos 20 d. LR Vidaus reikalų ministro įsakymu Nr. 1V-505 įtraukta į finansuojamų strategijų sąrašą. Utenos miesto vietos plėtros strategijos įgyvendinimui numatyta skirti beveik 1,3 mln. EUR ES ir LR valstybės biudžeto lėšų.

Utenos rajono savivaldybės teritorijoje taip pat veikia Utenos regiono vietos veiklos grupė (toliau – Utenos regiono VVG), kuri apima šias Utenos rajono savivaldybės seniūnijas: Daugailių, Sudeikių, Saldutiškio, Leliūnų, Kuktiškių, Tauragnų, Utenos, Vyžuonų ir Užpalių. Kitaip tariant, Utenos regiono VVG teritorija sutampa su Utenos rajono kaimiškų seniūnijų teritorija. Utenos

¹⁴¹ Patvirtintas Utenos rajono savivaldybės tarybos 2017 m. birželio 29 d. sprendimu Nr. TS-165

regiono VVG buvo įsteigta 2008 metais, joje yra 42 nariai. Utenos regiono VVG yra parengusi „Utenos rajono dvisektorę strategiją 2016–2023 metams“, pagal kurią gautas finansavimas.

Utenos rajono nevyriausybinų organizacijų ir bendruomenių situacijos apibendrinimas

106 NVO, 28 kaimo bendruomenės, 23 parapijos ir religinės organizacijos

Utenos rajono savivaldybėje veikia:

- 15 sveikatos priežiūros ir socialinės apsaugos NVO, 42 sporto NVO, 26 kultūros srities NVO, 5 moterų NVO ir 18 kitų NVO,
- 28 kaimo bendruomenės,
- 23 parapijos ir religinės organizacijos.

2 vietos veiklos grupės

Utenos rajono savivaldybėje veikia:

- Utenos regiono vietos veiklos grupė,
- Utenos miesto vietos veiklos grupė.

3.4.7. Jaunimo politika ir jaunimo organizacijos

Jaunimas (jaunas žmogus) – asmuo nuo 14 iki 29 metų¹⁴². Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2016 metų pabaigoje Utenos rajono savivaldybėje gyveno 7 160 jaunų (14–29 m.) asmenų. Tai sudarė 18,4 proc. visų Utenos rajono savivaldybės gyventojų (šalyje jaunimo dalis siekė 19,5 proc., o Utenos apskrityje – 18,1 proc.). Lyginant su 2012 m. pabaiga, Utenos rajono savivaldybėje jaunų gyventojų skaičius mažėjo sparčiau nei šalyje (12,0 proc.) ir apskrityje (13,8 proc.) – 13,9 proc. Sparčiau iš visų Utenos apskrities savivaldybių mažėjo tik Visagino savivaldybės jaunų asmenų skaičius – 27,1 proc. Utenos r. sav. jaunų asmenų skaičius Utenos apskrityje sudarė didžiausią dalį iš visų savivaldybių – 2016 m. pabaigoje siekė beveik 30 proc.

3.4.7.1. lentelė. Jaunimas (14–29 m.)

Administracinė teritorija / Rodiklis	2012 metų pabaigos duomenys	2016 metų pabaigos duomenys	Pokytis proc., lyginant 2016 ir 2012 m.
Lietuvos Respublika	630 603	554 715	-12,0
Utenos apskritis	27 984	24 121	-13,8
Utenos r. sav.	8 315	7 160	-13,9
Anykščių r. sav.	5 287	4 724	-10,6
Ignalinos r. sav.	3 155	2 828	-10,4
Molėtų r. sav.	4 024	3 645	-9,4
Visagino sav.	3 787	2 760	-27,1
Zarasų r. sav.	3 416	3 004	12,1

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Ekonominę veiklą vykdyti gali jaunuoliai nuo 18 iki 29 metų amžiaus. Jų skaičius Lietuvoje 2016 m. pabaigoje sudarė 440 722 jaunuolius (79,5 proc. visų šalies jaunų asmenų skaičiaus), Utenos apskrityje – 18 964 jaunuolius (78,6 proc. visų apskrities jaunų asmenų skaičiaus), o Utenos rajono savivaldybėje – 5 715 jaunuolių (79,8 proc. visų rajono jaunų asmenų skaičiaus).

¹⁴² Pagal Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatymą (pirmas skirsnis, bendrosios nuostatos, 1 straipsnis)

Pagal Valstybinės mokesčių inspekcijos duomenis, 2016 m. Lietuvoje savarankišką veiklą (pagal verslo liudijimą, individualios veiklos pažymą) pradėjo 24 492 jaunuoliai (18–29 metų amžiaus) arba 5,6 proc. visų 18–29 metų amžiaus jaunuolių. Iš jų Utenos apskrityje buvo 1 456 jaunuoliai (7,7 proc. visų 18–29 metų amžiaus jaunuolių), o Utenos rajono savivaldybėje – 456 jaunuoliai (8,0 proc. visų 18–29 metų amžiaus jaunuolių).

Atsižvelgiant į Utenos rajono savivaldybės tarybos 2017 m. spalio 26 d. sprendimą Nr. TS-256, yra nustatyta 70 proc. lengvata išsiimant verslo liudijimus moksleiviams (studentams), jeigu jie mokosi mokyklose pagal bendrojo ugdymo, profesinio mokymo programas grupinio mokymosi forma kasdieniu, nuotoliniu mokymo proceso organizavimo būdu, pavienio mokymosi forma savarankišku, nuotoliniu mokymo proceso organizavimo būdu, pagal studijų programas nuolatine (dienine) studijų forma.

Jaunimo organizacijos, su jaunimu dirbančios organizacijos, neformalios jaunimo grupės. Organizacijos, dirbančios su jaunimu, skirstomos į *jaunimo organizacijas*¹⁴³ (toliau – JO), *su jaunimu dirbančias organizacijas*¹⁴⁴ bei *neformalias jaunimo grupes*¹⁴⁵.

Utenos rajono savivaldybėje 2016 m. aktyviai veiklą vykdė 20 jaunimo organizacijų, 46 su jaunimu dirbančios organizacijos ir 3 neformalios jaunimo grupės. Lyginant su 2012 m., JO skaičius rajone padidėjo 4 organizacijomis, su jaunimu dirbančių organizacijų skaičius išaugo 10 organizacijų, o neformalių jaunimo grupių skaičius išaugo 2 grupėmis.

Pagal veiklos sritis daugiausiai JO veiklą Utenos rajone yra nukreipta į jaunimo užimtumo didinimą, laisvalaikio organizavimą, neformalų ugdymą (9 JO iš 20), 3 jaunimo organizacijos vykdo sportines veiklas, 2 – informavimo ir konsultavimo veiklas, 2 – aplinkosaugos veiklas, 1 – menines veiklas ir 1 – religines veiklas. Iš 20 jaunimo organizacijų aktyviai veiklą vykdo 9 JO arba 45 proc., minimaliai (pasyviai) veiklą vykdo 5 JO arba 25 proc., veiklos nevykdo – 6 JO arba 30 proc. 2016 m. pabaigoje JO narių skaičius siekė 249 jaunuolius, daugiausiai narių (100 jaunų asmenų) buvo Plk. Prano Saladžiaus šaulių 9-oje rinktinėje, Utenos ekonomikos ir kompiuterijos klube.

Utenos rajono savivaldybėje daugiausiai su jaunimu veikiančių organizacijų užsiima sportine veikla (32 iš 46 arba apie 70 proc.), 9 su jaunimu dirbančios organizacijos arba apie 20 proc. užsiima kūrybine, kultūrine, menine ar socialine veikla, po 1 – archeologine, pilietine, aplinkosaugine veikla, 1 su jaunimu dirbančios organizacijos veikla nukreipta į jaunimo užimtumo didinimą, laisvalaikio organizavimą, neformalų ugdymą, 1 su jaunimu dirbančios organizacijos tikslas – informuoti Utenos rajono jaunimą. Iš 46 su jaunimu dirbančių organizacijų didžioji dalis (beveik 87 proc. arba 40 organizacijų) veiklą vykdo aktyviai, o likusi dalis (6 su jaunimu dirbančios organizacijos arba 13 proc.) – pasyviai. 2016 m. pabaigoje su jaunimu dirbančių organizacijų narių skaičius siekė 2 346 asmenis, daugiausiai narių (556) buvo Utenos daugiafunkciame sporto centre, 259 nariai – Utenos muzikos mokykloje, 246 nariai – Utenos vaikų ir jaunimo užimtumo centre ir 221 narys – VšĮ futbolo klube „Utenos Utenis“.

Trijose neformaliose Utenos rajono savivaldybės jaunimo grupėse 2016 m. pabaigoje buvo 79 nariai. Neformalios jaunimo grupės Utenos rajone užsiima politine veikla (1 iš 3), menine bei sportine veikla – po 1 neformalią jaunimo grupę.

Jaunimo organizacijos organizuoja įvairius renginius („Revolution festivalis 2016“, „Nyaaa!2016“, „Gatvės muzikos diena“, „Bėgimas – mes su tavimi“, „Jaunimas savivaldybėje“,

¹⁴³ Pagal Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatymą, *jaunimo organizacija* – įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka įregistruota visuomeninė organizacija ar asociacija, kurioje ne mažiau kaip 2/3 narių sudaro jauni žmonės ar visuomeninės jaunimo organizacijos ar asociacijos.

¹⁴⁴ Pagal Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatymą, *su jaunimu dirbanti organizacija* – viešasis juridinis asmuo, kurio vienas iš tikslų – į jaunimą orientuota ir jaunimo poreikius tenkinanti veikla.

¹⁴⁵ Pagal Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatymą, *neformali jaunimo grupė* – įstatymų tvarka neįregistruota, savanoriškai susibūrusi visuomeninė grupė, kurioje ne mažiau kaip 2/3 narių sudaro jauni žmonės ir kuri vykdo veiklą, projektus, organizuoja renginius, groja, dainuoja, šoka, sportuoja ir kt. bei gali priklausyti bendruomenės centrams, organizacijoms.

„Tarptautinė jaunimo diena“, „Jaunimo taškas“, „Pilietiškumo mokykla“, „Jaunimo apdovanojimai“, „Tarptautinė jaunimo diena“, „Savanorystės diena“, „Profesijų savaitė“, „Juventus“ krepšinio lyga“ ir kt.). JO prisideda prie organizuojamų valstybinių švenčių, Tarptautinių dienų minėjimo, įgyvendina su jaunimo politika susijusius visuomeninius projektus.

3.4.7.2. lentelė. Utenos rajono jaunimo organizacijos, su jaunimu dirbančios organizacijos ir neformalios jaunimo grupės 2012 m. ir 2016 m.

Rodiklis / Metai	2012 m.	2016 m.
<u>Jaunimo organizacijos:</u> Utenos visuomeninių jaunimo organizacijų sąjunga „Apskritasis stalas“, Utenos ekonomikos ir kompiuterijos klubas, Utenos Europos klubas, Utenos liberalus jaunimas, Lietuvos moksleivių sąjungos Utenos mokinių savivaldų informavimo centras, Utenos jaunimo informavimo ir konsultavimo centras, jaunimo organizacijos „DARBAS“ Utenos skyrius, atvira kūrybinė erdvė „POKŠT“, Aukštaitijos krepšinio mėgėjų asociacija, jaunimo klubas „Ėjimas“, neformalaus ugdymo centras, kūrybinės veiklos centras „Harmonija“, Utenos Dauniškio gimnazijos moksleivių bendruomenė, Utenos ekstremalaus sporto entuziastų klubas „ESE“, aplinkotyros klubas „Viola“, Utenos kolegijos studentų atstovybė, Lietuvos skautijos Utenos skautų tuntas, Utenos debatų klubas, L. K. „Skrudės komanda“, Utenos „Interact“ klubas	16	20
<u>Su jaunimu dirbančios organizacijos:</u> Utenos turistų klubas, Utenos jaunųjų turistų ir orientacininkų klubas „Skaistašilis“, Utenos jaunųjų archeologų klubas, Utenos daugiafunkcis sporto centras, Utenos vaikų ir jaunimo užimtumo centras, Utenos lengvosios atletikos klubas, plaukimo klubas „Linksmasis delfinas“, Utenos meno mokyklos (dailės skyrius), Utenos meno mokyklos (muzikos skyrius), Pačkėnų krašto bendruomenė, Utenos lietuvių ir švedų draugija, Utenos miesto aklųjų ir silpnaregių klubas „Vyžuonaitis“, ekstremalaus sporto klubas „Fastmx“, VšĮ „Aukštyr galvą“, asociacija „Pikseliai“, Leliūnų krašto bendruomenė „Leliūna“, Utenos rajono Užpalių vidurinės mokyklos vaikų dienos centras „Saulutė“, „Tėviškės pastogės“ bendrija, Utenos seniūnijos bendruomenė, visuomeninės organizacijos „Gelbėkit vaikus“ Utenos skyrius, stalo teniso klubas „ST FORTŪNA“, Utenos aviamodeliavimo sporto klubas, Užpalių mokyklos stalo teniso klubas „Perkūnas“, Utenos moterų sporto klubas „Utenėlė“, Utenos neįgaliųjų sporto klubas, žirginio sporto klubas „Bėras vėjas“, Utenos lankininkų klubas, Utenos slidinėjimo sporto klubas, Utenos rankinio klubas „HC Utena“, Utenos teniso klubas „Pasaga“, Utenos rankinio-krepšinio klubas, Utenos sporto klubas „IMPULSAS“, futbolo klubas „Utenos vilkai“, Utenos dziudo „Rei“ sporto klubas, futbolo klubas „Auto 1 Logistics“, Utenos futbolo klubas „2003“, motoklubas „MOTOMX“, Aukštaitijos sporto klubas „Porteris“, Užpalių sporto klubas, futbolo klubas „DYVE UNITED“, VšĮ „Tennis visiems“, VšĮ futbolo klubas „Utenos Utenis“, VšĮ Utenos „Juventus“, VšĮ „RL GYM“ sporto klubas, Plk. Prano Saladžiaus šaulių 9-oji rinktinė, Utenos jaunimo informacijos centras	36	46
<u>Jaunimo neformalios grupės:</u> Jaunųjų konservatorių lygos Utenos skyrius, neformali jaunimo grupė „Graffiti“, Utenos motoakrobatų komanda „Utena Stuntriders“)	1	3

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Utenos rajono savivaldybės administracijos pateiktus duomenis

Jaunimo politika¹⁴⁶ užtikrina jaunimo interesus įvairiose viešosios politikos srityse, sudaro sąlygas jauniems žmonėms išreikšti save, mokytis vieniems iš kitų. Utenos rajono savivaldybėje 2015 m. buvo atliktas jaunimo politikos kokybės vertinimas. Jo tikslas buvo įvertinti jaunimo politikos įgyvendinimą savivaldybėje.

Jaunimo politiką Utenos rajono savivaldybėje įgyvendina Utenos jaunimo reikalų taryba (toliau – Utenos JRT), Utenos rajono savivaldybės jaunimo reikalų koordinatorius (toliau – JRK), Utenos visuomeninių jaunimo organizacijų sąjunga „Apskritasis stalas“ (toliau – UVJOS „Apskritasis stalas“), Utenos teritorinės darbo biržos Jaunimo užimtumo skyrius, Utenos r. jaunimo organizacijos ir organizacijos, dirbančios su jaunimu, neformalios jaunimo grupės, mokyklų mokinių ar studentų savivaldos, Utenos vaikų ir jaunimo užimtumo centro Atviras jaunimo centras, Utenos jaunimo garantijų iniciatyvos projekto „Atrask save“ užimtumo

¹⁴⁶ Vadovaujantis <http://www.jrd.lt>, jaunimo politika – tai sistemų ir priemonių visuma, siekianti kuo palankesnių sąlygų asmeninei jauno žmogaus brandai ir sėkmingai integracijai į visuomenę.

specialistas, Lietuvos teritorinės darbo biržos Utenos skyriaus projekto „Atrask save“ koordinatorius. Prie jaunimo politikos įgyvendinimo Utenos rajono savivaldybėje prisideda ir kitos institucijos: Utenos kultūros centras, Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras, Utenos verslo informacijos centras, Utenos meno mokykla, Utenos daugiafunkcis sporto centras, Utenos vaikų ir jaunimo užimtumo centras, kūrybinių industrijų centras „Taurapolis“.

Utenos jaunimo reikalų taryba (JRT) atstovauja Utenos rajono savivaldybėje gyvenanti jaunimą ir yra sudaroma laikantis pariteto (lygiateisės partnerystės) principo – renkama 12 narių, iš kurių 6 – savivaldybės institucijų atstovai, 6 – JO atstovai, deleguoti Utenos visuomeninių jaunimo organizacijų sąjungos „Apskritasis stalas“. Utenos JRT vadovaujasi LR įstatymais, Utenos rajono savivaldybės Jaunimo reikalų tarybos reglamentu, patvirtintu rajono savivaldybės tarybos, metiniu veiklos planu ir kitais galiojančiais LR teisės aktais. Utenos JRT sudaroma Utenos rajono savivaldybės tarybos kadencijos laikotarpiui, jos nuostatai tvirtinami, keičiami, pildomi savivaldybės tarybos sprendimu. Per 2016 metus įvyko 5 Utenos JRT posėdžiai, kuriuose apsvarstyti 26 klausimai, pristatyti 8 informaciniai pranešimai. 2016 m. buvo pasirašyta Utenos JRT, Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Utenos rajono savivaldybės, Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos ir UVJOS „Apskritasis stalas“ bendradarbiavimo protokolas, kuriuo įsipareigota bendradarbiauti ir užtikrinti kokybišką jaunimo politikos įgyvendinimą ir plėtrą, stiprinti jaunimo ir su jaunu dirbančias organizacijas Utenoje. 2017 m. vyko 6 Utenos JRT posėdžiai, kuriuose svarstyti 44 klausimai, taip pat buvo suplanuoti 27 susitikimai, mokymai, patikros ir kitos veiklos.

Utenos rajono savivaldybės jaunimo reikalų koordinatorius (JRK) savivaldybės institucijoms padeda formuoti ir įgyvendinti savivaldybės jaunimo politiką, yra tarpininkas tarp savivaldybės politikų, tarnautojų bei jaunimo. JRK koordinuoja ir inicijuoja politikos įgyvendinimui reikalingas priemones, pagal poreikius vykdo jaunimo situacijos tyrimus, teikia suinteresuotiems asmenims ir institucijoms informaciją apie jaunimo politikos įgyvendinimą savivaldybėje, bendradarbiauja su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Jaunimo reikalų departamentu ir kitomis institucijomis, jaunimo organizacijomis ir neformaliomis jaunimo grupėmis. JRK kaupia ir skleidžia informaciją apie jaunimo veiklos galimybes, konsultuoja šiais klausimais jaunas žmones bei jaunimo organizacijas, koordinuoja savivaldybės jaunimo reikalų tarybos darbą bei inicijuoja jaunimo organizacijų bei jaunimo grupių projektus. Koordinuodamas savivaldybės teritorijoje vykstančius viešuosius renginius ir susirinkimus, JRK nagrinėja renginių organizatorių prašymus, rengia įsakymų projektus bei leidimus renginiams ir teikia detalią informaciją apie skelbiamas naujienas.

Utenos vaikų ir jaunimo užimtumo centre (toliau – Utenos VJUC) teikiamos neformaliojo vaikų švietimo paslaugos Utenos miesto ir rajono vaikams, mokiniams, jaunuoliams bei bendrosios ir specialiosios socialinės paslaugos pagal socialinių paslaugų katalogą Dienos centrą lankantiems vaikams ir jų šeimoms. 2016 m. Utenos VJUC veikė 14 įvairaus pobūdžio būrelių ir studijų, kuriuose dirbo 11 neformaliojo švietimo mokytojų. Centre veikia 2 skyriai: Dienos centras ir Atviras jaunimo centras. Atvirame jaunimo centre dirba 2 jaunimo užimtumo specialistai.

2014 m. Utenos VJUC buvo įkurta *Atvira jaunimo erdvė* (toliau – AJE), tačiau Utenos rajono savivaldybės tarybos 2016 m. lapkričio 24 d. sprendimu Nr. TS-312 pavadinimas pakeistas į *Atvirą jaunimo centrą* (toliau – AJC). Šiuo metu AJC lankosi daugiau nei 70 jaunuolių. 2016 metų duomenimis, AJC apsilankė apie 120 jaunuolių (bent vieną kartą per laikotarpį). Pagrindinės AJC veiklos kryptys: socialinės rizikos vaikų ir šeimų savarankiškumo stiprinimas, šeimos palaikymo programos įgyvendinimas, šeimos laisvalaikio programos įgyvendinimas. AJC darbuotojai ir konsultantai užmezga kontaktą ir palaiko tvarų, lygiavertį santykį su jaunais asmenimis, nustato ir įvertina jaunimo poreikius, užtikrina saugią aplinką ir jos realizavimo sąlygas; teikia jauniems asmenims individualią pagalbą sudėtingose situacijose (vykdo pirminę prevenciją), padeda jauniems asmenims puoselėti, pažinti, tobulinti jau turimas asmenines,

socialines ir kitas kompetencijas bei įgyti naujų, skatina jaunų asmenų iniciatyvumą, verslumą, pasitikėjimą savimi, savigarbą, asmeninę atsakomybę, informuoja jaunos asmenis jiems aktualiais klausimais, ypač siekdami įtraukti švietimo veikloje ir darbo rinkoje nedalyvaujančius jaunos asmenis, prireikus siunčia jaunos asmenis į konkrečias institucijas, teikiančias specializuotas paslaugas, atstovauja jaunimo interesams įvairiose institucijose, teikia informaciją visuomenei, NVO ir institucijoms, inicijuoja ir organizuoja su jaunimu susijusių projektų rengimą bei jų įgyvendinimą, organizuoja renginius, mokymus, susitikimus pagal jaunimo poreikius.

Vienos iš aktyviausių jaunimo ir visuomeninių organizacijų Utenos rajono savivaldybėje, vienijančių rajono jaunimą – Utenos visuomeninė jaunimo organizacijų sąjunga „Apskritasis stalas“ bei Lietuvos moksleivių sąjungos (toliau – LMS) Utenos mokinių savivaldų informavimo centras.

Utenos visuomeninė jaunimo organizacijų sąjunga „Apskritasis stalas“ (UVJOS „Apskritasis stalas“) – nepolitinė, savarankiška, savanoriška nevyriausybinė jaunimo organizacijų sąjunga, vienijanti aktyvias Utenos rajono jaunimo organizacijas ir neformalias grupes. UVJOS „Apskritasis stalas“ vienija 19 Utenos rajono savivaldybėje veikiančių jaunimo organizacijų. UVJOS „Apskritasis stalas“ skatina pozityvias jaunimo iniciatyvas, atstovauja jaunimo interesams vietos, nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu, siekia spręsti jaunimo problemas, kuria palankią aplinką jaunimui ir JO, siekia kokybiško jaunimo informavimo ir konsultavimo.

Lietuvos moksleivių sąjungos (LMS) Utenos mokinių savivaldų informavimo centras – LMS padalinys, vienijantis 11 mokinių savivaldų rajone. LMS yra pagrindinė moksleivių nuomonę atstovaujanti, savanoriška, pelno nesiekianti organizacija. LMS narės yra Utenos rajono gimnazijos, progimnazijos, Utenos rajono Daugailių, Saldutiškio pagrindinės mokyklos ir Utenos regioninis profesinio mokymo centras. Formaliojo švietimo įstaigose veikia 15 mokinių savivaldų. Utenos rajono mokinių savivaldas konsultuoja LMS skyrius – *Utenos mokinių savivaldų informavimo centras* (toliau – UMSIC). UMSIC narės aktyviai veikia mokyklų bendruomenėse (pristato moksleivių poziciją, rengia renginius mokyklose, ieško idėjų, vykdo prevencines akcijas ir pan.), LMS ir UMSIC organizuojamuose renginiuose (vadovų klubuose, savivaldų neformaliuose susitikimuose, mokinių savivaldų forumuose, LMS žiemos ir pavasario forumuose, pirmininkų mokymuose, savivaldų mokymuose ir kt.). Siekdamas kuo rezultatyvesnio mokinių savivaldų darbo, UMSIC organizuoja kasmetinius pirmininkų, mokinių savivaldų mokymus, nuolat teikia rekomendacijas.

A. ir M. Miškinių viešosios bibliotekos patalpose veikia *Utenos jaunimo informacijos centras* (toliau – UJIC). Tai yra jaunimo informavimo ir konsultavimo paslaugas jauniems žmonėms teikianti JO, įkurta 2017 m. rugsėjo 5 d. Utenos A. ir M. Miškinių viešojoje bibliotekoje. UJIC nustatytu laiku gyvąsias konsultacijas teikia 1 darbuotojas ir savanoriai. Per 2017 m. laikotarpį konsultacijos buvo suteiktos 106 jauniems žmonėms. Informacija teikiama 12 pagrindinių temų, aktualių įgyvendinant jaunimo informavimo ir konsultavimo sistemą Lietuvoje (temos pateiktos 2015 m. gruodžio mėn. atnaujintame Jaunimo informavimo ir konsultavimo vadove adresu <http://www.jrd.lt/jaunimo-informavimas-ir-konsultavimas>).

Tokių centrų Lietuvoje yra tik du, vienas iš jų – Vilniuje. Utenos rajonas priklauso nacionaliniam jaunimo informavimo ir konsultavimo tinklui, rajone yra galimybė naudotis *Eurodesk* intranetu, jauniems asmenims gauti informaciją apie mobilumą. *Eurodesk* atstovybės Utenoje veiklą koordinuoja Lietuvos jaunimo organizacijų taryba (toliau – LiJOT).

Utenos teritorinės darbo biržos (toliau – Utenos TDB) *Jaunimo užimtumo skyrius* Utenos rajono savivaldybės jaunimui padeda integruotis į darbo rinką, ugdyti gebėjimus, reikalingus konkuruoti darbo rinkoje, užtikrina darbo rinkos paslaugų teikimą jauniems asmenims ir juos siekiantiems įdarbinti darbdaviams, didina jaunimo užimtumą ir socialinę integraciją, organizuoja mokymus, seminarus, renginius jaunimui profesinio informavimo ir orientavimo temomis.

Utenos rajono savivaldybės teritorijoje yra vykdomas Europos socialinio fondo (toliau – ESF) lėšomis finansuojamas Lietuvos darbo biržos projektas „Atrask save“, kurio pagrindinis tikslas – sumažinti nedirbančio, nesimokančio ir mokymuose nedalyvaujančio 15–29 metų jaunimo (toliau – NEET) skaičių, įgyvendinant ankstyvosios intervencijos ir aktyvumo skatinimo priemones, atsižvelgiant į tai, kokiai tikslinei grupei asmuo priklauso, bei įvertinus asmens poreikius ir galimybes. Utenos rajone šį projektą įgyvendina Lietuvos teritorinės darbo biržos Utenos skyriaus projekto „Atrask save“ koordinatorius. Vadovaujantis Lietuvos darbo biržos informacija, nuo projekto įgyvendinimo pradžios (2015 m. rugsėjo mėn.) iki dabar (2017 m. lapkričio mėn.) į projekto veiklas buvo nusiųsta 1 320 nepasirengusių darbo rinkai 16–29 m. jaunų bedarbių, 212 pasirengusių darbo rinkai 16–29 m. jaunų bedarbių. 66 pasirengusiems darbo rinkai 16–29 metų bedarbiams suteiktas neformalusis profesinis mokymas.

Nedalyvaujantiems švietime, mokymuose, nedirbantiems ir Utenos rajone neregistruotiems TDB asmenims (15–29 m.) konsultacijas ir paslaugas (socialines, pedagogines, psichologines, motyvavimo ir kt.) teikia Utenos VJUC dirbantis ES projekto „Atrask save“ užimtumo specialistas. Per projektinį laikotarpį veiklose dalyvavo 72 NEET, iš jų 24 gavo kokybišką pasiūlymą mokytis ar dirbti, o 6 atliko savanorišką veiklą pasirinktoje įstaigoje.

Jaunimo projektų finansavimas. Utenos rajono savivaldybėje jaunimo NVO veiklai vykdyti finansavimas skiriamas vadovaujantis atskirais rajono savivaldybės tarybos sprendimais, ir kasmet yra nustatomos finansuojamų projektų sritys ir prioritetai.

2016 m. finansavimas buvo skiriamas vadovaujantis Utenos rajono kultūrinės veiklos plėtros, kokybiškos švietimo sistemos kūrimo, jaunimo užimtumo, ekonomikos skatinimo ir turizmo plėtojimo veiklos aprašu, patvirtintu Utenos rajono savivaldybės tarybos 2016 m. sausio 28 d. sprendimu Nr. TS-24.

2017 m. finansavimas skirtas vadovaujantis Utenos rajono savivaldybės kultūrinės veiklos plėtros, nusikaltimų ir administracinių nusižengimų prevencinės veiklos, kokybiškos švietimo sistemos sukūrimo, jaunimo užimtumo, ekonomikos skatinimo ir turizmo plėtros, kaimo rėmimo projektų atrankos ir finansavimo tvarkos aprašu, patvirtintu Utenos rajono savivaldybės tarybos 2017 m. gruodžio 21 d. sprendimu Nr. TS-306.

2016 m. prioritetai: tarpinstitucinio bendradarbiavimo skatinimas, jaunimo iniciatyvų skatinimas ir duomenų bazių, skirtų jaunimo problemoms spręsti, kūrimas. Per 2016 m. Utenos rajono savivaldybėje buvo finansuota 17 jaunimo organizacijų projektų (VO „Gelbėkit vaikus“ projektas „Vaikų ir tėvų užimtumas – teigiamos perspektyvos ateičiai“; plaukimo klubo „Linksmasis delfinas“ projektas „Sporto ir sveikatingumo stovykla „Alytus – 2016“; UVJOSAS projektai „Aktyvus jaunimas – jaunas ir inovatyvus miestas“, „Jaunimo taškas“; LMS Utenos mokinių savivaldų informavimo centro projektas „Utenos miesto bei rajono mokyklų mokinių savivaldų atstovavimas, stiprinimas ir vienijimas“, Lietuvos šaulių sąjungos Plk. Prano Saladžiaus šaulių 9-osios rinktinės projektas „Mobilioji vaikų vasaros stovykla 2016“, Utenos jaunųjų archeologų klubo projektas „Vasaros archeologijos stovykla 2016 Dubingiuose“, VšĮ „JAHNATIONALT“ projektas „Elektroninės muzikos renginio „Revolution festival 2016“ kūrybinės dirbtuvės“, Utenos lengvosios atletikos klubo projektas „Sporto ir poilsio stovykla „Pakeliui į Lietuvos čempionatą“, Utenos tėvų asociacijos projektas „Jaunimas Utenai“, VO Utenos ekonomikos ir kompiuterijos klubo projektas „Nyaaa!2016“, neformalios jaunimo grupės „Eurodesk Utena“ projektas „Jaunimo bei su jais dirbančių asmenų informavimas bei konsultavimas Utenos regione“, aplinkotyros klubo „Viola“ projektas „Violos“ klubo veikla 2016 m.“, Pačkėnų kaimo bendruomenės projektas „Šiandien vaikai, o rytoj ...“, VšĮ medijų ir edukacijos centro projektas „Jaunimo iniciatyvų programa „Idėjų pusryčiai“, VšĮ „Mokyklų tobulinimo centro“ projekto „Renkuosi mokytis!“ vasaros stovykla, neformalios jaunimo grupės

projektas „Utena – svajonių miestas“). Iš savivaldybės biudžeto 2016 m. skirta 17 tūkst. EUR jaunimo veikloms vykdyti.

2017 m. iš savivaldybės biudžeto finansuota 17 projektų, kuriems skirta 25 tūkst. EUR.

Detalesnė jaunimo politikos analizė pateikiama Utenos rajono savivaldybės jaunimo politikos strategijoje 2018–2024 metams.

Utenos rajono jaunimo politikos situacijos apibendrinimas

18,4 proc. Utenos rajono savivaldybės gyventojų – jaunimas

- 2016 m. Utenos rajono savivaldybėje jaunimo dalis (18,4 proc.) buvo didesnė nei Utenos apskrityje (18,1 proc.), bet mažesnė nei šalyje (19,5 proc.).
- 2012–2016 m. jaunimo skaičius Utenos rajono savivaldybėje mažėjo sparčiau (13,9 proc.) nei Utenos apskrityje (13,8 proc.) ir šalyje (12,0 proc.).

8,0 proc. 18-29 m. amžiaus jaunuolių pradėjo savarankišką veiklą

- 2016 m. 8,0 proc. Utenos rajono savivaldybės 18–29 m. jaunuolių pradėjo savarankišką veiklą (Utenos apskrityje – 7,7 proc., šalyje – 5,6 proc.).
- Utenos rajono savivaldybės moksleiviams ir studentams išsiimant verslo liudijimus, taikoma 70 proc. lengvata.

20 JO, 46 su jaunimu dirbančios organizacijos, 3 neformalios jaunimo grupės

- Utenos rajono savivaldybėje veikia:
- 20 jaunimo organizacijų,
  - 46 su jaunimu dirbančios organizacijos,
  - 3 neformalios jaunimo grupės.

Veikia Utenos VJUC

Utenos rajono savivaldybėje yra Utenos vaikų ir jaunimo užimtumo centras, kuriame veikia AJC.

Veikia Utenos UJIC

Utenos A. ir M. Miškinų bibliotekoje veikia Utenos jaunimo informacijos centras.

Pakankamas jaunimo politikos veikėjų tinklas

- Utenos rajono savivaldybėje su jaunimu dirba:
- Utenos jaunimo reikalų taryba,
  - jaunimo reikalų koordinatorius rajono savivaldybėje,
  - 2 Utenos AJC jaunimo darbuotojai,
  - 1 Utenos jaunimo informavimo ir konsultavimo darbuotojas,
  - Utenos teritorinės darbo biržos jaunimo užimtumo skyriaus specialistai,
  - ES projekto „Atrask save“ užimtumo specialistas (VJUC),
  - Lietuvos teritorinės darbo biržos Utenos skyriaus projekto „Atrask save“ koordinatorius.

17 įgyvendintų projektų, kuriems skirtas 17 tūkst. EUR finansavimas

2016 m. Utenos rajono savivaldybėje finansuota 17 jaunimo organizacijų projektų, kuriems skirta 17 tūkst. EUR.
2017 m. Utenos rajono savivaldybėje finansuota 17 jaunimo organizacijų projektų, kuriems skirta 25 tūkst. EUR.

3.4.8. Viešasis saugumas

Viešasis saugumas – tai asmens ir visuomenės interesų apsauga nuo nusikalstamų kėsinių ir gaisrų, technologinių avarių ar gaivalinių nelaimių¹⁴⁷.

2016 m. Utenos rajono savivaldybėje buvo užregistruotos 583 nusikalstamos veikos¹⁴⁸, ir tai buvo aukščiausias rodiklis Utenos apskrityje (sudarė 30,7 proc. apskrities rodiklio ir beveik 1,0 proc. šalies rodiklio). Mažiausiai nusikalstamų veikų Utenos apskrityje 2016 m. užfiksuota Ignalinos rajono savivaldybėje (194). Per penkerius metus nusikalstamų veikų skaičius Utenos rajono savivaldybėje mažėjo sparčiausiu tempu (48,0 proc.) Utenos apskrityje (sparčiau mažėjo tik Ignalinos rajono savivaldybėje nusikalstamų veikų skaičius per penkerius metus – 57,4 proc.) bei sparčiau nei šalyje (kur sumažėjimas siekė 28,4 proc.). Lėčiausiai Utenos apskrityje mažėjo nusikalstamų veikų skaičius Molėtų rajono savivaldybėje (23,8 proc.)

3.4.8.1. lentelė. Užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius 2012–2016 m.

Administracinė teritorija / Metai	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis proc., lyginant 2016 m. ir 2012 m.
Lietuvos Respublika	82 492	84 715	82 872	72 343	59 075	-28,4
Utenos apskritis	3 198	3 342	3 305	2 599	1 896	-40,7
Utenos r. sav.	1 122	1 127	1 074	921	583	-48,0
Anykščių r. sav.	577	611	612	471	432	-25,1
Ignalinos r. sav.	455	479	486	248	194	-57,4
Molėtų r. sav.	324	334	313	401	247	-23,8
Visagino sav.	380	427	414	266	240	-36,8
Zarasų r. sav.	340	364	406	292	200	-41,2

Šaltinis: Informatikos ir ryšių departamentas prie Lietuvos respublikos vidaus reikalų ministerijos

Utenos rajono savivaldybėje 2016 m. iš visų nusikalstamų veikų daugiausiai buvo įvykdyta nusikaltimų¹⁴⁹ (553 iš 583 nusikalstamų veikų arba beveik 95 proc. visų nusikalstamų veikų). Baudžiamųjų nusižengimų¹⁵⁰ buvo įvykdyta 30 iš 583 nusikalstamų veikų arba 5 proc. visų nusikalstamų veikų. Iš nusikaltimų daugiausiai buvo įvykdyta vagysčių (33,6 proc.) bei kelių transporto priemonių taisyklių pažeidimų (10,3 proc.). Iš baudžiamųjų nusikaltimų daugiausiai buvo įvykdyta vagysčių (50 proc.). Analizuojamuoju laikotarpiu nusikalstamų veikų skaičius Utenos rajono savivaldybėje sumažėjo 539 nusikalstamomis veikomis (nuo 1 122 nusikalstamų veikų 2012 m. iki 583 – 2016 m.). 2012–2016 metais mažėjo visų rūšių nusikalstamos veikos, išskyrus nusikaltimus, susijusius su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai). Baudžiamųjų nusižengimų skaičius analogišku laikotarpiu sumažėjo 106 veikomis.

3.4.8.2. lentelė. Nusikalstamos veikos Utenos rajono savivaldybėje 2012–2016 m.

Nusikalstamos veikos / Metai	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis, absoliutinis, lyginant 2016 m. ir 2012 m.
Nusikalstamos veikos	1 122	1 127	1 074	921	583	-539
Nusikaltimai	986	1 010	959	852	553	-433
Sunkūs ir labai sunkūs nusikaltimai	32	20	69	111	31	-1
Nužudymai	3	n. d.	6	9	n. d.	-
Sunkūs sveikatos sutrikdymai	2	2	3	10	3	1

¹⁴⁷ Vadovaujantis www.vrm.lrv.lt

¹⁴⁸ Pagal Lietuvos Respublikos baudžiamąjį kodeksą, nusikalstama veika – teisės pažeidimas; veika, už kurią baudžiamasis įstatymas numato sankciją (pvz., bausmę, baudžiamojo ar auklėjamojo poveikio, priverčiamąsias medicinos priemones) (II ir III skyrius).

¹⁴⁹ Pagal Lietuvos statistikos departamento leidinį „Nusikalstamumas“, nusikaltimas yra pavojinga ir baudžiamajame kodekse uždrausta veikla (veikimas ar neveikimas), už kurią nustatyta laisvės atėmimo bausmė.

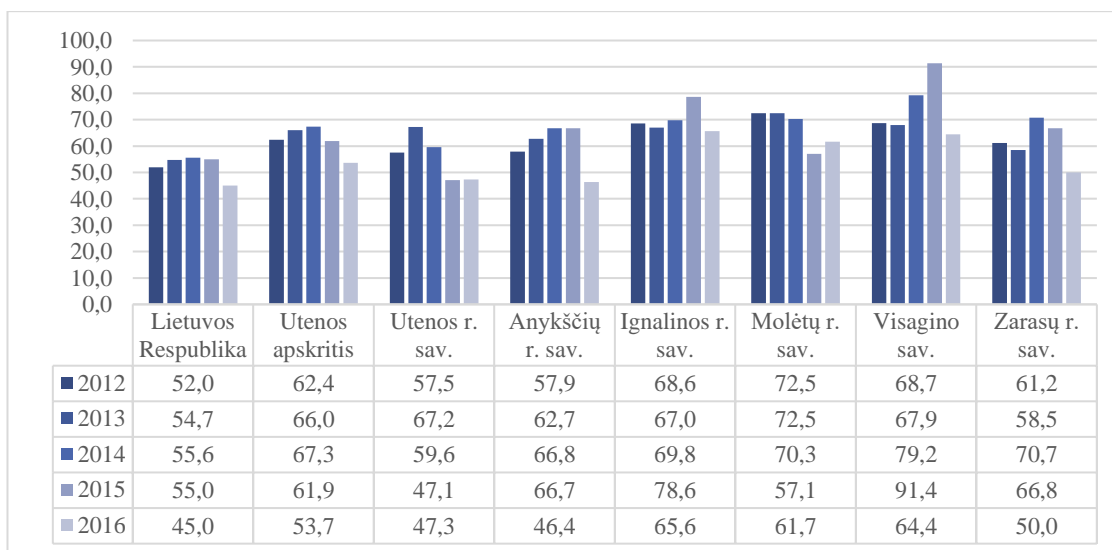
¹⁵⁰ Pagal Lietuvos statistikos departamento leidinį „Nusikalstamumas“, baudžiamasis nusižengimas yra pavojinga ir baudžiamajame kodekse uždrausta veikla (veikimas ar neveikimas), už kurią numatyta bausmė nėra susijusi su laisvės atėmimu, išskyrus areštą.

Nusikalstamos veikos / Metai	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis, absoliutinis, lyginant 2016 m. ir 2012 m.
Išžaginimai ir pasikėsینimai	2	n. d.	3	6	n. d.	-
Plėšimai	22	9	12	12	5	-17
Vagystės (nusikaltimai)	382	320	329	275	186	-196
Kelių transporto eismo saugumo taisyklių pažeidimai	66	70	97	54	57	-9
Viešosios tvarkos pažeidimai (nusikaltimai)	18	24	17	32	7	-11
Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai)	18	13	42	108	24	6
Baudžiamieji nusižengimai	136	117	115	69	30	-106
Vagystės (baudžiamieji nusižengimai)	56	59	60	13	15	-41
Viešosios tvarkos pažeidimai (baudžiamieji nusižengimai)	0	2	n. d.	n. d.	n. d.	-
Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (baudžiamieji nusižengimai)	10	12	13	3	9	-1

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Ištirtų nusikalstamų veikų dalis¹⁵¹ 2012–2016 m. šalyje, Utenos apskrityje ir Utenos rajono savivaldybėje mažėjo. Šalyje 2012 m. buvo ištirta 52,0 proc. nusikalstamų veikų, o 2016 m. šis rodiklis sumažėjo iki 45,0 proc. (7,0 proc. p.). Utenos apskrityje ištiriamų nusikalstamų veikų dalis sumažėjo nuo 62,4 proc. 2012 m. iki 53,7 proc. (8,7 proc. p.). Utenos rajono savivaldybėje per 2012–2016 m. laikotarpį ištiriamų nusikalstamų veikų skaičius sumažėjo 10,2 proc. p. (nuo 57,5 proc. 2012 m. iki 47,3 proc. 2016 m.). Visose Utenos apskrities savivaldybėse ištirtų nusikalstamų veikų dalis analizuojamuoju periodu taip pat mažėjo. Efektyviausiai nusikalstamos veikos yra ištiriamos Ignalinos rajono savivaldybėje (2016 m. rodiklis siekė 65,6 proc.) bei Visagino savivaldybėje (2016 m. rodiklis siekė 64,4 proc.), o žemiausias rodiklis fiksuojamas Anykščių rajone (2016 m. rodiklis siekė 46,4 proc.).

3.4.8.1. pav. Ištirtų nusikalstamų veikų dalis 2012–2016 m., proc.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

¹⁵¹ Pagal Lietuvos statistikos departamento leidinį „Nusikalstamumas“, ištirtų nusikalstamų veikų dalis – tai ištirtų ir ataskaitiniu laikotarpiu užregistruotų nusikalstamų veikų santykis, išreikštas procentais.

Nusikaltimų išaiškinamumas neatsiejamas ir nuo *policijos pareigūnų*¹⁵² darbo. Utenos rajono savivaldybės administracijos duomenimis, 2017 m. sausio 1 d. Utenos apskrityje buvo 402 statutiniai policijos pareigūnai, iš jų Utenos rajono savivaldybėje – 161 (tai didžiausias rodiklis apskrityje, jis sudaro 40,0 proc. Utenos apskrities savivaldybėse dirbančių policijos pareigūnų skaičiaus).

Policijos ir kitų institucijų kompleksiskai bei aktyviai vykdomos prevencinės akcijos bei veiklos, nuolat griežtinamos sankcijos už kelių eismo taisyklių pažeidimus ir taikomos kitos prevencinio pobūdžio priemonės davė rezultatų – *kelių eismo įvykių*¹⁵³ skaičius tiek šalyje, tiek Utenos apskrityje, tiek Utenos rajono savivaldybėje 2012–2016 m. mažėjo (atitinkamai 5,2 proc., 13,5 proc. ir 12,1 proc.). Rodiklis mažėjo ir kitose Utenos apskrities savivaldybėse, ženkliausiai įskaitinių kelių eismo įvykių skaičius sumažėjo Zarasų rajono savivaldybėje (64,7 proc.). 2016 m. Utenos rajono savivaldybėje užregistruoti 29 įskaitiniai kelių eismo įvykiai, kurių metu sužeisti 35 žmonės, nei vienas žmogus nežuvo. Kelių eismo įvykiuose sužeistų žmonių skaičius Utenos rajono savivaldybėje 2012–2016 m. laikotarpiu padidėjo 2,9 proc., žuvusiųjų skaičius sumažėjo iki 0. Šalyje, Utenos apskrityje bei daugelyje analizuojamų savivaldybių (išskyrus Anykščių rajono savivaldybę, kur fiksuojamas sužeistų kelių eismo įvykiuose asmenų augimas 87,5 proc.) įskaitinių kelių eismo įvykiuose sužeistų asmenų skaičius mažėjo (šalyje – 4,6 proc., apskrityje – 11,8 proc.). Žuvusių kelių eismo įvykiuose asmenų skaičius šalyje, Utenos apskrityje ir Utenos apskrities savivaldybėse arba mažėjo, arba nekito (išskyrus Zarasų rajono savivaldybę, kur rodiklis išaugo nuo 1 asmens 2012 m. iki 3 asmenų 2016 m.).

2016 m. Utenos rajono savivaldybėje užregistruoti 129 *gaisrai*¹⁵⁴ (daugiausiai apskrityje), kuriuose žuvo 1 žmogus. Gaisrų skaičius Utenos rajono savivaldybėje 2012–2016 m. laikotarpiu išaugo 14,2 proc. (šalyje sumažėjo 10,8 proc., Utenos apskrityje išaugo 1,6 proc.). Analizuojamuoju laikotarpiu gaisrų skaičius augo visose Utenos apskrities savivaldybėse (labiausiai išaugo Anykščių rajono savivaldybėje – 15,1 proc.), išskyrus Visagino savivaldybę, kur šis skaičius sumažėjo 38,1 proc., ir Zarasų rajono savivaldybę, kur sumažėjimas siekė 16,2 proc.

Utenos rajono savivaldybė aktyviai vykdo prevencijos priemones ir programas *civilinės saugos*¹⁵⁵ ir *priešgaisrinės saugos*¹⁵⁶ srityse. Vadovaujantis Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2016 metų veiklos ataskaita, viešasis saugumas savivaldybėje užtikrinamas iš savivaldybės biudžeto finansuojant prevencijos projektus, įgyvendinant Utenos rajono savivaldybės ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių plane numatomas priemones, rengiant Utenos rajono savivaldybės ekstremaliųjų situacijų valdymo planą. Utenos rajono savivaldybėje yra vykdoma ekstremaliųjų situacijų prevencija, valdymas, likvidavimas ir padarinių šalinimas – tai koordinuoja Utenos rajono savivaldybės ekstremaliųjų situacijų komisija. Utenos rajono savivaldybėje yra įkurtas ekstremaliųjų situacijų operacijų centras, atsakingas už ekstremaliųjų situacijų prevencijos vykdymą, savivaldybės ekstremaliųjų situacijų komisijos priimtų sprendimų įgyvendinimo užtikrinimą, įvykių, ekstremaliųjų įvykių ir ekstremaliųjų situacijų likvidavimo, padarinių šalinimo, gyventojų ir turto gelbėjimo organizavimą ir koordinavimą. Ekstremaliųjų situacijų operacijų centras kartu su ekstremaliųjų situacijų komisija vykdo civilinės saugos pratybas Utenos rajono savivaldybės švietimo įstaigose ir kitą švietėjišką veiklą viešojo saugumo srityje. 2016 m. buvo registruoti 6 ekstremalieji įvykiai, iš jų 3 – dėl

¹⁵² Pagal Lietuvos Respublikos policijos veiklos įstatymą, *policijos pareigūnas* – Lietuvos Respublikos pilietis, priimtas statutiniu valstybės tarnautoju į policijos įstaigą ir turintis viešojo administravimo įgaliojimus nepavaldiems asmenims (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

¹⁵³ Pagal Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymą, *kelių eismo įvykis* – įvykis kelyje, viešoje arba privačioje teritorijoje, kai judant transporto priemonei žūsta ar sužeidžiami žmonės, sugadinama ar apgadinama bent viena transporto priemonė, krovinys, kelias, jo statiniai ar bet koks kitas įvykio vietoje esantis turtas (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

¹⁵⁴ Pagal Lietuvos Respublikos priešgaisrinės saugos įstatymą, *gaisras* – tai nekontroliuojamas, vykstantis ne tam skirtoje vietoje degimas, keliantis pavojų žmogui, turtui ar aplinkai (pirmasis skyrius, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

¹⁵⁵ Pagal Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymą, *civilinė sauga* – veikla, apimanti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų ūkio subjektų ir gyventojų pasirengimą ekstremaliosioms situacijoms, veiksms joms gresiant ar susidarius, ekstremaliųjų situacijų likvidavimą ir jų padarinių šalinimą.

¹⁵⁶ Pagal Lietuvos Respublikos priešgaisrinės saugos įstatymą, *priešgaisrinė sauga* – veikla, kuria įgyvendinama gaisrų prevencija ir jų gesinimas, žmonių ir turto gelbėjimas gaisro metu (pirmasis skyrius, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

Afrikinio kiaulių maro, 3 – radus sprogmenį (2015 m. buvo registruoti 7 ekstremalieji įvykiai, iš jų 2 – dėl Afrikinio kiaulių maro, 4 – radus sprogmenį, 1 – durpingos pievos bei miško paklotės gaisras). Utenos rajono savivaldybėje 2016 m. yra patvirtinti 29 kolektyvinės apsaugos statiniai (toliau – KAS), į juos ekstremaliojo įvykio ar ekstremaliosios situacijos metu gyventojai gali būti evakuoti ar juose apgyvendinti. Šiuose statiniuose galima būtų apgyvendinti 11,08 tūkst. arba 27,8 proc. Utenos rajono savivaldybės gyventojų. Utenos rajono savivaldybė yra prisijungusi prie gyventojų perspėjimo ir informavimo, naudojant viešųjų judriojo telefono ryšio paslaugų teikėjų tinklų infrastruktūrą, sistemos. 2016 m. Utenos mieste veikė 8 centralizuoto valdymo elektros sirenos, o Utenos rajono savivaldybės kaimiškų seniūnijų centruose – 6 vietinio valdymo elektros sirenos.

Utenos rajono savivaldybėje yra įsteigta Utenos rajono savivaldybės priešgaisrinė tarnyba (toliau – Utenos RSPT), kuri pagal savo įgaliojimus atlieka gaisrų gesinimą, pirminius gelbėjimo, avarių, katastrofų, stichinių nelaimių ir kitų ekstremaliųjų įvykių ar situacijų likvidavimo darbus bei savanorių ugniagesių veiklos organizatoriaus funkcijas. Utenos RSPT veikia 6 ugniagesių komandos (Daugailių, Leliūnų, Saldutiškio, Tauragnų, Užpalių ir Vyžuonos), kuriose dirba 50 ugniagesių, 2016 m. buvo priimti 9 ugniagesiai savanoriai.

2012–2015 m. laikotarpiu (2016 m. priešgaisrinės saugos prevencinės programos vykdytos nebuvo) Utenos rajono savivaldybėje buvo vykdomos priešgaisrinės saugos *prevencinės programos*, kurių metu:

- ✓ 2012 m. įrengti autonominių dūmų detektoriai, parengta filmuota mokomoji medžiaga, organizuoti renginiai bei konkursai, išplatinti lankstinukai ir plakatai, atliktos kitos viešinimo priemonės;
- ✓ 2013 m. surengti švietėjiško pobūdžio susitikimai su rajono gyventojais seniūnijose ir kaimo bendruomenėse, lankyti būstai, turintys padidėjusios gaisro rizikos požymių, konsultuoti gyventojai pastato ar šildymo specifikos klausimais, įrengti autonominių dūmų detektoriai, šviesti moksleiviai jiems surengtuose konkursuose ir viktorinose;
- ✓ 2014 m. surengti švietėjiško pobūdžio susitikimai su rajono gyventojais seniūnijose, susitikimuose ir surengtuose konkursuose bei viktorinose šviesti moksleiviai, išplatinti lankstinukai, plakatai, bukletai, pagalbinės mokymo priemonės saugaus elgesio klausimais;
- ✓ 2015 m. surengti švietėjiško pobūdžio susitikimai su rajono gyventojais seniūnijose, susitikimuose ir surengtuose konkursuose bei viktorinose šviesti moksleiviai, išplatinti lankstinukai, plakatai, bukletai, pagalbinės mokymo priemonės saugaus elgesio klausimais, įrengti informaciniai stendai, kitos priemonės, skirtos prevencinėms saugos akcijoms, seminarams, gaisrinės saugos mokymams įmonėse, įstaigose.

2012–2015 m. Utenos rajono savivaldybėje buvo vykdomos 3 nusikaltimų ir administracinių nusižengimų prevencinės programos („Saugi Utena“, „Saugus jaunimas“, „Saugiai į mokyklą – saugiai į namus“), o nuo 2016 m. – 4 nusikaltimų ir administracinių nusižengimų prevencinės programos („Saugi Utena“, „Jaunimas už gyvenimą be alkoholio ir tabako“, „Saugiai į mokyklą – saugiai į namus“, „Smurtui artimojoje aplinkoje – ne“). Prevencinė programa „Saugi Utena“ apima reidus žmonių susibūrimo vietose, renginių metu, lankstinukų, metodinės-mokomosios medžiagos, dalomosios medžiagos apie turto apsaugą platinimą, skubios pagalbos įrenginių išlaikymą vienkiemiuose ir kt. Prevencinė programa „Saugus jaunimas“ apima konkursų, renginių organizavimą, reidus jaunimo susibūrimo vietose ir kt. Prevencinė programa „Saugiai į mokyklą – saugiai į namus“ apima užsiėmimų vaikams organizavimą saugaus eismo tema, lipdukų, atšvaitų platinimą ir kt.

Utenos rajono savivaldybėje yra įrengtos *vaizdo stebėjimo kameros*, kurios užtikrina gyventojų saugumą.

Viešąją tvarką Utenos rajono savivaldybėje užtikrina, nusikaltimų prevencijos bei kontrolės programas įgyvendina ir viešosios tvarkos, aplinkos bei sanitarijos priežiūrą savivaldybės teritorijoje vykdo Utenos rajono savivaldybės administracijos Viešosios tvarkos skyrius (įsteigtas 2011-11-24 Utenos rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-382 „Dėl savivaldybės administracijos struktūros“ nuo 2012-04-02).

2015 m. kovo 25 d. tarp Utenos rajono savivaldybės institucijų pasirašyta Bendradarbiavimo sutartis, kurios tikslai: 1) kurti saugią aplinką Utenos rajono savivaldybės teritorijoje, 2) vykdyti bendras prevencines priemones, 3) laikytis Utenos rajono savivaldybės priimtų teisės aktų bei vykdyti jų laikymosi kontrolę.

Utenos rajono savivaldybėje yra sudaryta ir patvirtinta Utenos rajono savivaldybės *mobilizacijos*¹⁵⁷ valdymo grupė (toliau – MVG), vadovaujantis LR Vyriausybės 2013 m. kovo 27 d. nutarimu Nr. 256, kuriuo savivaldybių administracijoms paskirtos 26 valstybinės mobilizacinės užduotys¹⁵⁸, tarp jų – susijusios su visuomenės saugumu. Utenos rajono savivaldybė vykdo šias valstybines mobilizacines užduotis:

- ✓ užtikrina savivaldybės gyventojų, savivaldybių institucijų ir įstaigų, taip pat kitų įstaigų ir ūkio mobilizacijos subjektų informavimą apie mobilizacijos paskelbimą;
- ✓ bendradarbiauja su teritorinėmis policijos įstaigomis užtikrinant viešąją tvarką savivaldybės teritorijoje;
- ✓ pagal kompetenciją užtikrina priešgaisrinę ir civilinę saugą savivaldybės teritorijoje;
- ✓ nustato evakuotų gyventojų priėmimo ir apgyvendinimo vietas, užtikrina jų maitinimą;
- ✓ nustato maisto produktų ir būtiniausių prekių poreikį ir gyventojų aprūpinimą jomis;
- ✓ užtikrina fizinių ir juridinių asmenų aprūpinimą geriamuoju vandeniu, geriamojo vandens kokybę ir nuotekų tvarkymą savivaldybės teritorijoje, taip pat šias paslaugas teikiančių savivaldybės kontroliuojamų įmonių veiklos tęstinumą.

Utenos rajono viešojo saugumo situacijos apibendrinimas

48,0 proc. sumažėjęs nusikalstamų veikų skaičius

Utenos rajono savivaldybėje pakankamai efektyviai vykdoma nusikaltimų prevencija, nes:

- 2012–2016 m. nusikalstamų veikų skaičius mažėjo sparčiau (48,0 proc.) nei Utenos apskrityje (40,7 proc.) ir šalyje (28,4 proc.).

Ištirtų nusikalstamų veikų dalis – 47,3 proc.

Utenos rajono savivaldybėje ištirtų nusikalstamų veikų dalis yra mažesnė nei apskrityje ir didesnė nei šalyje:

- 2016 m. Utenos rajono savivaldybėje ištirtų nusikalstamų veikų dalis – 47,3 proc.;
- 2016 m. šalyje ištirtų nusikalstamų veikų dalis – 45,0 proc.;
- 2016 m. Utenos apskrityje ištirtų nusikalstamų veikų dalis – 53,7 proc.

161 policijos pareigūnas, vykdomos nusikaltimų ir administracinių nusižengimų prevencinės programos

- 2016 m. Utenos rajono savivaldybėje policijos pareigūnų skaičius (161) sudarė 40,0 proc. Utenos apskrities policijos pareigūnų skaičiaus (402).
- 2016 m. Utenos rajono savivaldybėje buvo vykdomos 4 nusikaltimų ir administracinių nusižengimų prevencinės programos.

29 įskaitiniai kelių eismo įvykiai, kuriuose sužeisti 35 žmonės, o žuvusiųjų nėra

¹⁵⁷ Pagal Lietuvos Respublikos mobilizacijos ir mobilizacinio rezervo įstatymą, *mobilizacija* – valstybės, savivaldybių institucijų ar įstaigų ir ūkio subjektų veiklos pertvarkymas, taip pat karo prievolinkų šaukimas į privalomąją karo tarnybą valstybei ginti ir (ar) Lietuvos Respublikos tarptautiniams įsipareigojimams vykdyti (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

¹⁵⁸ Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. kovo 27 d. nutarimą Nr. 256, *valstybinė mobilizacijos užduotis* – valstybės ir savivaldybių institucijoms ar įstaigoms Vyriausybės skirta užduotis pasirėngti mobilizacijai ir ją vykdyti.

Utenos rajono savivaldybėje pakankamai efektyviai vykdomos prevencinės priemonės ir programos, susijusios su kelių eismo įvykiais, nes:

- 2012–2016 m. 12,1 proc. sumažėjo įskaitinių kelių eismo įvykių skaičius;
- 2016 m. įvyko 29 įskaitiniai kelių eismo įvykiai, kuriuose sužeisti 35 žmonės, o žuvusiųjų nebuvo.

129 gaisrai, kuriuose sužeistas vienas žmogus

Gaisrų skaičius – didžiausias apskrityje:

- 2016 m. kilo daugiausiai gaisrų apskrityje – 129, juose sužeistas vienas žmogus;
- 2012–2016 m. gaisrų skaičius Utenos rajono savivaldybėje padidėjo 14,2 proc., o Utenos apskrityje – 1,6 proc., savo ruožtu, šalyje gaisrų skaičius sumažėjo 10,8 proc.

Vykdomos prevencinės priemonės civilinės saugos srityje:

- veikia ekstremaliųjų situacijų komisija ir ekstremaliųjų situacijų operacijų centras;
- 29 kolektyvinės apsaugos statiniai, kuriuose galima apgyvendinti 27,8 proc. Utenos rajono savivaldybės gyventojų;
- Utenos mieste – 8 centralizuoto valdymo sirenos, o kaimiškose seniūnijose – 6 vietinio valdymo sirenos.

Vykdomos prevencinės priemonės, programos priešgaisrinės saugos srityje:

- veikia Utenos RSPT ir 6 ugniagesių komandos;
- dirba 50 ugniagesių ir 9 savanoriai;
- vykdomos priešgaisrinės saugos prevencinės programos.

Vykdoma mobilizacija

Utenos rajono savivaldybėje veikia mobilizacijos valdymo grupė, kuri vykdo valstybines mobilizacines užduotis, susijusias su visuomenės saugumu.

3.5. APLINKOS APSAUGA IR INFRASTRUKTŪRA

3.5.1. Aplinkos oro, vandens, gyvosios gamtos, kraštovaizdžio apsauga

Aplinka – gamtoje funkcionuojanti visuma tarpusavyje susijusių elementų (žemės paviršius ir gelmės, oras, vanduo, dirvožemis, augalai, organinės ir neorganinės medžiagos, antropogeniniai komponentai) bei juos vienijančios natūraliosios ir antropogeninės sistemos¹⁵⁹.

Aplinkos apsauga – aplinkos saugojimas nuo fizinio, cheminio, biologinio ir kitokio neigiamo poveikio ar pasekmių, atsirandančių įgyvendinant planus ir programas, vykdamas ūkinę veiklą ar naudojant gamtos išteklius¹⁶⁰.

Pagrindiniai **aplinkos oro** taršos šaltiniai yra pramoniniai procesai, įskaitant energijos gavybą ir gamybinę veiklą, transportas, namų šildymas, atliekų apdorojimas ir kt.

2012–2016 m. laikotarpiu šalyje *stacionarių taršos šaltinių*¹⁶¹ išmetamų *teršalų*¹⁶² kiekis išaugo 8,6 proc., Utenos apskrityje – 19,1 proc. Išmetamų teršalų kiekiai smarkiau nei šalyje ir Utenos apskrityje išaugo keturiuose Utenos apskrities savivaldybėse: labiausiai augo Anykščių rajono savivaldybėje (dvigubai per penkerius metus), Molėtų rajono savivaldybėje (54,0 proc.), toliau Visagino savivaldybėje (18,1 proc.) ir Utenos rajono savivaldybėje (16,9 proc.). Ignalinos rajono savivaldybėje stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų 2012–2016 m. sumažėjo 8,3 proc. Šis rodiklis taip pat mažėjo ir Zarasų rajono savivaldybėje (29,3 proc.). Utenos rajono savivaldybėje stacionarių teršalų šaltinių išmetamų teršalų kiekis per 2016 m. (684 t) sudarė 30,9 proc. Utenos apskrities teršalų kiekio, ir tai didžiausias rodiklis Utenos apskrityje.

3.5.1.1. lentelė. Stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis tonomis, 2012–2016 m.

Administracinė teritorija / Metai	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis proc., lyginant 2016 m. ir 2012 m.
Lietuvos Respublika	64 864	60 691	56 514	65 929	70 468	8,6
Utenos apskritis	1 861	1 724	1 756	1 997	2 216	19,1
Utenos r. sav.	585	576	602	691	684	16,9
Anykščių r. sav.	126	108	94	140	252	100,0
Ignalinos r. sav.	193	94	64	138	177	-8,3
Molėtų r. sav.	189	181	153	297	291	54,0
Visagino sav.	559	593	714	691	660	18,1
Zarasų r. sav.	215	172	129	156	152	-29,3

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Informatyvesnis rodiklis yra stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis vienam gyventojui. 2016 m. šalyje šis rodiklis siekė 25 kg/ gyventojui, Utenos apskrityje – 16 kg/ gyventojui, Utenos rajono savivaldybėje – 17 kg/ gyventojui. Utenos apskrities kontekste Utenos rajono savivaldybės rodiklis yra vienas didžiausių – didesnę rodiklį turėjo tik Visagino savivaldybė (34 kg/ gyventojui). Aukštą šios savivaldybės rodiklį nulėmė ten esanti IAE. Lyginant su 2012 m., išmestų teršalų kiekis, tenkantis vienam gyventojui, Utenos rajono savivaldybėje išaugo 21,4 proc., Utenos apskrityje – 23,1 proc., o šalyje – 13,6 proc. Kitose Utenos apskrities savivaldybėse rodiklis augo sparčiau (Anykščių r. sav. – 2,5 karto, Molėtų r. sav. – 77,98 proc., Visagino sav. –

¹⁵⁹ Pagal Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymą (pirmas skyrius, bendrieji nuostatai, 1 straipsnis)

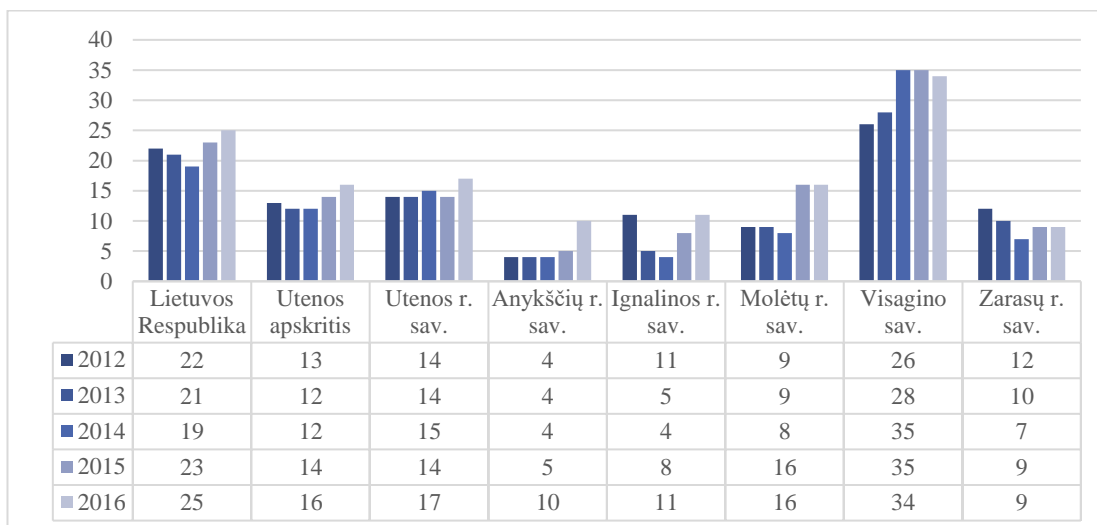
¹⁶⁰ Pagal Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymą (pirmas skyrius, bendrieji nuostatai, 1 straipsnis)

¹⁶¹ Pagal Lietuvos Respublikos aplinkos oro apsaugos įstatymą, *stacionarus taršos šaltinis* – taršos šaltinis, esantis nekintamoje buvimo vietoje. *Taršos šaltinis* – įrenginys, iš kurio teršalai patenka į aplinkos orą (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

¹⁶² Pagal Lietuvos Respublikos aplinkos oro apsaugos įstatymą, *teršalai* – medžiaga arba medžiagų mišinys, kuris dėl žmonių veiklos patenka į aplinkos orą ir, veikdamas atskirai ar su atmosferos komponentais, gali pakenkti žmonių sveikatai ir aplinkai arba turtui (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

30,8 proc.), išskyrus Ignalinos rajono savivaldybę, kur rodiklis išliko tame pačiame lygyje ir Zarasų rajono savivaldybę, kur rodiklis sumažėjo ketvirtadaliu.

3.5.1.1. pav. Stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis vienam gyventojui, 2012–2016 m., kg

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Pagal Aplinkos apsaugos agentūros pateikiamą informaciją, 2016 m. buvo tirtas 10 Utenos rajono savivaldybės įmonių iš stacionarių taršos šaltinių į aplinkos orą išmetamų teršalų kiekis. Iš viso šalyje buvo tirtos 632 įmonės, o Utenos apskrityje – 41 įmonė.

Vertinant išmestų teršalų sudėtį Utenos rajono savivaldybėje, matyti, kad didžiąją dalį (94,05 proc.) bendros išmestų teršalų sudėties 2016 m. sudarė *dujinės ir skystosios medžiagos*¹⁶³, o *kietosios medžiagos*¹⁶⁴ sudarė 5,95 proc. išmestų teršalų bendros sudėties.

3.5.1.2. lentelė. Išmestų teršalų sudėtis 2016 m., proc.

Administracinė teritorija / Rodiklis	Kietosios medžiagos	Dujinės ir skystosios medžiagos	Iš jų:							
			Sieros anhidridas	Azoto oksidai	Anglies monoksidas	Lakieji organiniai junginiai	Benzolas	Ksilolas	Toluolas	Acetonas
Lietuvos Respublika	5,39	94,61	18,57	15,00	35,95	19,51	0,05	0,24	0,11	1,30
Utenos r. sav.	5,95	94,05	1,35	14,48	62,45	9,60	0,00	1,19	0,32	0,08
Anykščių r. sav.	10,84	89,16	6,17	7,57	31,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ignalinos r. sav.	10,02	89,98	0,06	6,38	61,37	0,11	0,00	0,00	0,00	0,00
Molėtų r. sav.	14,19	85,81	2,99	4,53	41,22	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Visagino sav.	1,08	98,92	0,01	14,16	81,23	2,40	0,00	0,03	0,00	0,00
Zarasų r. sav.	5,62	94,38	3,35	8,72	74,67	0,12	0,00	0,00	0,00	0,00

Šaltinis: Aplinkos apsaugos agentūra

Lyginant su šalimi, kietųjų ir dujinių bei skystųjų medžiagų koncentracijos dalis bendroje teršalų sudėtyje buvo panaši (atitinkamai 5,39 proc. ir 94,61 proc.). Iš skystųjų ir dujinių medžiagų Utenos rajono savivaldybėje daugiausiai buvo išmesta *anglies monoksido*¹⁶⁵ – 62,45 proc. (šalyje

¹⁶³ Vadovaujantis Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis, *dujinių ir skystųjų medžiagų* apibrėžimas atskirai neteikiamas, vertinant dujinių ir skystųjų medžiagų kiekį aplinkos ore, atskirai vertinama anglies monoksido ir azoto oksidų koncentracija. Tiksliausi anglies monoksido ir azoto oksidų apibrėžimai pateikiami chemijos vadovėliuose.

¹⁶⁴ Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis, kietųjų dalelių koncentracija apskaičiuojama vadovaujantis bendra Europos Sąjungos metodika *EMEP/EEA air pollutant emission inventory guidebook 2016*.

¹⁶⁵ Vadovaujantis vadovėliu Chemijos pagrindai (2006), *anglies monoksidas* – bespalvės, bekvapės, degios toksiškos dujos. Cheminė formulė – CO (*Chemijos pagrindai*, 2006).

šis rodiklis siekė 35,95 proc.), o mažiausiai *benzolo*¹⁶⁶ – 0 proc. (šalyje rodiklis siekė 0,05 proc.). Didesnė anglies monoksido koncentracija skystųjų ir dujinių medžiagų sudėtyje 2016 m. fiksuojama Visagino sav. (81,23 proc.) ir Zarasų r. sav. (74,67 proc.). Ženkliai mažesnė nei šalyje *sieros dioksido*¹⁶⁷ dalis dujinių ir skystųjų medžiagų sudėtyje yra Utenos rajono savivaldybėje, (atitinkamai – 18,57 proc. ir 1,35 proc.), o *azoto oksido*¹⁶⁸ dalis Utenos r. sav. panaši kaip šalyje (atitinkamai – (14,48 proc. ir 15,00 proc.).

Utenoje veikia radiacinio monitoringo stotis. Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis, 2016 m. visoje Lietuvoje Gama dozės svyravimai visose stotyse buvo neįžymūs ir artimi foniniam, nebuvo užfiksuota jokių pakitimų ar leistinos 300 nSv/val. normos viršijimų.

Aplinkos oro kokybei gerinti ir oro kokybės valdymo priemonėms įgyvendinti Utenos rajono savivaldybė buvo parengusi Utenos rajono savivaldybės 2012–2016 metų aplinkos oro kokybės valdymo programą ir jos įgyvendinimo priemonių planą. Ši programa buvo sėkmingai įgyvendinta.

Vertinant aplinkos oro kokybę, Utenos rajono savivaldybės aplinkos monitoringo 2015–2020 m. programos vykdymo metu, Utenos mieste atliekamas oro monitoringas (apie tai plačiau skiltyje **Aplinkos monitoringas**).

Utenos rajono savivaldybės **paviršiniai vandens** telkiniai priklauso Nemuno upių baseino rajone esantiems Šventosios (73 proc. savivaldybės ploto) ir Žeimenos (24,5 proc. savivaldybės ploto) mažųjų intakų pabaseiniams.

Skaičiuojama, kad Utenos rajono savivaldybės teritorijoje yra 186 ežerai, iš jų 38 – valstybinės reikšmės ežerai. Bendras valstybinių ežerų plotas – 3 250,3 ha. Didžiausi ežerai: Alaušas (1 071,8 ha), Tauragnas (503,7 ha), Indrajai (290,6 ha), Aisetas (253,8 ha). Valstybinės reikšmės tvenkinių Utenos rajone yra 7 ir bendras jų plotas yra 195 ha. Didžiausi rajono tvenkiniai yra Utenos miesto (101 ha) ir Nemeikščių (82,4 ha) tvenkiniai. Per rajoną teka šios valstybinės reikšmės upės: Šventoji (ilgis 30 km rajono teritorijoje), Indraja (ilgis 38 km), Vyžuona (ilgis 28 km), Krašuona (ilgis 21,7 km), Vieša (ilgis 17,7 km), Alauša (ilgis 8,3 km), Rašė (ilgis 10,5 km), Nasvė (ilgis 24,6 km), Talė (ilgis 12,8 km), Utenaitė (ilgis 12,2 km).

Pagal Utenos regiono aplinkos apsaugos departamento prie Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos ataskaitos duomenis, 2013 metais buvo tirta 10 upių (12 tyrimo vietų) ir 22 ežerai Utenos regione. Pagal fizikinius-cheminius rodiklius 10-yje upių tyrimų vietų konstatuota gera ekologinė būklė (83,3 proc. tirtų), 2-ose tyrimų vietose (16,7 proc. tirtų) – labai gera ekologinė būklė. 18-oje Utenos regiono ežerų (81,8 proc. tirtų) konstatuota labai gera ekologinė būklė pagal fizikinius-cheminius rodiklius – bendrąjį azotą ir bendrąjį fosforą.

Utenos rajono savivaldybė taip pat tiria paviršinių vandens telkinių būklę (apie tai plačiau skiltyje **Aplinkos monitoringas**).

Vertinant **požeminio vandens kokybę**, Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Utenos departamentas, vykdydamas LR sveikatos apsaugos ministro 2011 m. liepos 7 d. įsakymo Nr. V-669 „Dėl apsinuodijimų nitritais ir nitratais diagnostikos ir profilaktikos“ (2015 m. lapkričio 19 d. redakcija) reikalavimus, 2016 metais iš viso organizavo 28 šachtinių šulinių vandens, kurių vartoja nėščiosios ir (ar) kūdikiai iki 6 mėnesių amžiaus, tyrimus nitritų ir nitratų kiekiui nustatyti, t. y., 2016 m. I pusmetį organizavo 15 šachtinių šulinių tyrimus, iš kurių 4 gyvenamųjų namų šachtinių šulinių vandenyje (iš jų, 2 namų gyventojai

¹⁶⁶ Vadovaujantis vadovėliu Chemijos pagrindai (2006), *benzolas* – kancerogeninis, aromatinis angliavandenis, bespalvis degus skystis. Organinis cheminis junginys, kurio cheminė formulė – C₆O₆ (Chemijos pagrindai, 2006).

¹⁶⁷ Vadovaujantis vadovėliu Chemijos pagrindai (2006), *sieros dioksidas (ai)* – cheminė medžiaga, kurios cheminė formulė – SO₂. Tai yra bespalvės dujos su aštriu, erzinančiu kvapu.

¹⁶⁸ Vadovaujantis vadovėliu Chemijos pagrindai (2006), *azoto oksidas (ai)* – bendras terminas, vartojamas įvairiems azoto ir deguonies junginiams (oksidams) nurodyti. Cheminė formulė – NO.

turi galimybę naudotis viešai tiekiamu geriamuoju vandeniu) nustatyta ribines vertes viršijanti nitratų ir nitritų koncentracija, o 2016 m. II pusmetį – 13 šachtinių šulinių tyrimus, iš kurių vieno gyvenamojo namo šachtinio šulinio vandenyje nustatyta ribines vertes viršijanti nitratų koncentracija.

Utenos rajono savivaldybė taip pat tiria požeminio vandens būklę (apie tai plačiau skiltyje *Aplinkos monitoringas*).

Lietuvos geologijos tarnybos duomenimis, 2016 m. lapkričio mėn. Utenos rajono savivaldybėje iš viso buvo 281 *potencialūs taršos židiniai*, tai sudaro 21,7 proc. visų Utenos apskrities potencialių taršos židinių. Daugiau potencialių taršos židinių yra Molėtų rajono savivaldybės teritorijoje (295). Iš Utenos rajono savivaldybės teritorijoje esančių potencialių taršos židinių 162 yra veikiantys, 55 – sugriauti, 11 – rekultivuotų, 42 – neveikiantys, 4 – rekonstruoti ir 4 gaisravietės.

3.5.1.3. lentelė. Potencialūs taršos židiniai Utenos rajono savivaldybėje (2016 m. lapkričio mėn. duomenys)

Objektai	Veikiantys	Sugriauti	Rekultivuoti	Neveikiantys	Rekonstruoti	Gaisravietės	Iš viso:
Gyvulininkystės objektai	4	6		2			12
- galvijų fermos	3	6		2			11
- paukštynai	1						1
Pramonės, energetikos, transporto ir paslaugų objektai	100	32	2	23	7	2	166
- asfaltbetonio bazė	1	1					2
- autoservisai	13				1		14
- degalinės	17	1		1			19
- depas		1					1
- gamybos cechai	12						12
- garažai	21						21
- katilinės	2	3		7			12
- naftos bazės	9	20	2	9			40
- plovyklos	3						3
- technikos kiemai	22	6		6	6	2	42
Teršiančių medžiagų avarinės išpylimo vietos	1						1
- buitinių-gamybinių nuotekų kanalizacijos vamzdynai	1						1
Teršiančių medžiagų kaupimo ir regeneravimo vietos	57	17	9	17		2	102
- automobilių demontavimo aikštelės	8						8
- gyvulių laidojimo vietos		1					1
- juodligės židiniai				1			1
- rezervuarai	2	1		2			5
- sandėliai	16	15		10		2	43
- saugojimo aikštelės	9			2			11
- sąvartynai	10		9	1			20
- valymo įrenginiai	12			1			13
IŠ VISO:	162	55	11	42	7	4	281

Šaltinis: Lietuvos geologijos tarnyba

Iš visų veikiančių potencialių taršos židinių daugiausiai (100) yra pramonės, energetikos, transporto ir paslaugų objektų (iš jų – 1 asfaltbetonio bazė, 13 autoservisų, 17 degalinių, 12 gamybos cechų, 21 garažas, 2 katilinės, 9 naftos bazės, 3 plovyklos, 22 technikos kiemai); 57 teršiančių medžiagų kaupimo ir regeneravimo vietos (8 automobilių demontavimo aikštelės, 2 rezervuarai, 16 sandėlių, 9 saugojimo aikštelės, 10 sąvartynų ir 12 valymo įrenginių); 4 gyvulininkystės objektai (3 galvijų fermos ir 1 paukštynas) ir 1 teršiančių medžiagų avarinė išpylimo vieta (buitinių-gamybinių nuotekų kanalizacijos vamzdynas).

Iš visų sugriautų potencialių taršos židinių daugiausiai (32) yra pramonės, energetikos, transporto ir paslaugų objektų (iš jų – 1 asfaltbetonio bazė, 1 degalinė, 1 depas, 3 katilinės, 20 naftos bazių, 6 technikos kiemai); 17 taršiųjų medžiagų kaupimo ir regeneravimo vietų (1 gyvulių laidojimo vieta, 1 rezervuaras, 15 sandėlių) ir 6 gyvulininkystės objektai (galvijų fermos).

Iš visų neveikiančių potencialių taršos židinių daugiausiai (23) yra pramonės, energetikos, transporto ir paslaugų objektų (iš jų 1 degalinė, 7 katilinės, 9 naftos bazės, 6 technikos kiemai), 17 teršiančių medžiagų kaupimo ir regeneravimo vietų (1 juodligės židynys, 2 rezervuarai, 10 sandėlių, 2 saugojimo aikštelės, 1 sąvartynas ir 1 valymo įrenginys) ir 2 gyvulininkystės objektai (galvijų fermos).

Iš visų reklituotų potencialių taršos židinių daugiausiai (9) yra teršiančių medžiagų kaupimo ir regeneravimo vietos (sąvartynai) ir 2 pramonės, energetikos, transporto ir paslaugų objektai (naftos bazės). Visi rekonstruoti potencialūs taršos židiniai yra pramonės, energetikos, transporto ir paslaugų objektai (7), iš jų – 1 autoservisas ir 7 technikos kiemai.

Iš visų gaisraviečių 2 yra teršiančių medžiagų kaupimo ir regeneravimo vietos (sandėliai) ir 2 pramonės, energetikos, transporto ir paslaugų objektai (technikos kiemai).

Gyvoji gamta. Vadovaujantis Utenos rajono savivaldybės administracijos pateikiama informacija, Utenos rajone randama daugiau nei 110 augalų, grybų ir gyvūnų rūšių, įrašytų į Lietuvos raudonąją knygą. Šis sąrašas beveik kasmet papildomas naujomis rūšimis, aptinkamomis įvairių mokslinių tyrimų, inventorizacijų metu. Pagal Lietuvos statistikos departamente pateikiamus duomenis, šalyje 2016 m. į Raudonąją knygą buvo įrašyta 771 grybų, augalų ir gyvūnų rūšis, vadinasi, Utenos rajono savivaldybės teritorijoje aptinkama 14,3 proc. visų šalyje nykstančių rūšių.

Pagal Saugomų rūšių informacinėje sistemoje (SRIS) pateikiamus duomenis, Utenos rajono savivaldybės teritorijoje yra 94 saugomų grybų rūšių radavietės ir augavietės (74 – papėdgrybiai ir 20 – aukšliagybių) iš 538 Utenos regiono saugomų grybų rūšių radaviečių ir augaviečių; 940 saugomų gyvūnų rūšių radaviečių ir augaviečių (daugiausiai – 730 – paukščių, 108 – vabzdžių, 89 – žinduolių, 11 – varliagyvių, 2 – voragyvių) iš 5899 Utenos regiono saugomų gyvūnų rūšių radaviečių ir augaviečių; 264 saugomų augalų rūšių radavietės ir augavietės (1 ir vienintelis regione didysis asiūklis, 1 – šertvūnų, 2 – dumblių, 16 – pataisūnų, 37 – samanų ir 207 – žiedinių augalų) iš 2693 Utenos regiono saugomų augalų rūšių radaviečių ir augaviečių.

Vadovaujantis LR aplinkos ministro 2015 m. sausio 26 d. įsakymu Nr. D1-76, Utenos rajono savivaldybėje yra 2 griežtai saugomų rūšių radavietės ir augavietės – viena augalų (žalioji dvidantė Ažuolijos miške) ir viena kerpių (šilinė puvasėklė Knyčiūje). Savo ruožtu, Ignalinos rajono savivaldybėje randamos 3 griežtai saugomų rūšių radavietės ir augavietės (2 gyvūnų ir 1 grybų), Zarasų r. sav. – 2 (viena gyvūnų ir viena augalų), Anykščių r. sav. – 1 (augalų), Molėtų r. sav. – 1 (kerpių).

Utenos rajono savivaldybės administracijos duomenimis, Utenos rajone yra 108 591 ha *medžioklės plotų* (iš jų 32 073 ha – miškai, 71 556 ha – laukai ir 4 962 ha – vandenys). Utenos rajono savivaldybėje veikia 21 medžiotojų klubas.

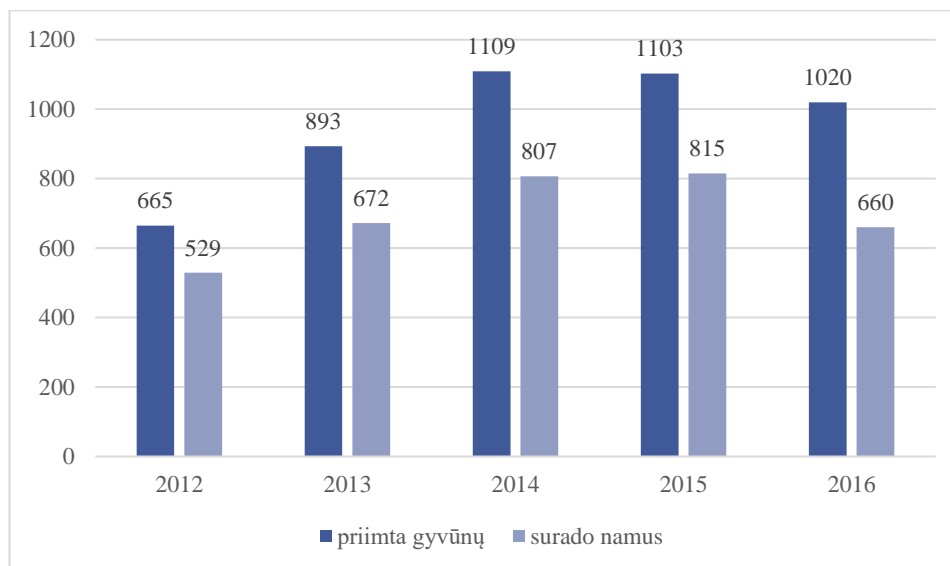
Utenos rajono savivaldybėje auga *invazinis*¹⁶⁹ augalas – Sosnovskio barštis, nors didelių jo užimamų plotų nepastebėta, tačiau jo stebėseną vykdoma prevenciškai, siekiant užkirsti kelią šio invazinio augalo paplitimui. Rajono teritorijoje taip pat gyvena invazinis nariutakojis – rainuotasis vėžys, kuris Lietuvoje išplito pagrindiniais Nemuno intakais. Gamtos tyrimų centro, Ekologijos instituto ir Vilniaus universiteto mokslininkų duomenimis, Utenos rajone rainuotasis

¹⁶⁹ Vadovaujantis www.glis.lt, *invazinė rūšis* – faunos ar floros rūšis, sparčiai plintanti už savo natūralaus arealo ribų ir daranti žalą vietinėms ekosistemoms, žemės ūkiui, kraštovaizdžiui ir t. t.

vėžys dar nėra plačiai paplitęs, šie vėžiai rasti vakarinėje rajono dalyje – Ilgio bei Apšlavo ežeruose, bei pietinėje rajono dalyje – Aiseto, Juodenio, Žiezdrelio ežeruose.

Gyvūnų globa ir priežiūra. Utenos rajono savivaldybės teritorijoje veikia Gyvūnų globos namai, į kuriuos 2016 m. buvo priimta 1 020 gyvūnų, iš globos namuose gyvenančių – 660 gyvūnų surado namus, 261 neišgyveno, 50 – atlikta eutanazija, o 35 paleisti į laisvę. Lyginant su 2012 m., sugautų gyvūnų skaičius padidėjo 355 gyvūnais arba 53,4 proc., o suradusių namų gyvūnų skaičius išaugo 131 gyvūnu arba beveik ketvirtadaliu, tačiau pažymėtina, kad 2013 m., 2015 m. namus surado daugiau gyvūnų – atitinkamai 807 ir 815.

3.5.1.2. pav. Gyvūnų globos namų veikla

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Utenos rajono savivaldybės administracijos pateiktus duomenis

Utenos miesto daugiabučių namų kvartaluose yra pastatyti „Kačių namai“, kuriuose gyvena bendruomenių prižiūrimos katės. Utenos mieste Krašunos mikrorajone yra įrengta šunų mokymo, dresavimo ir vedžiojimo aikštelė, kuri nuolat prižiūrima.

Utenos rajono savivaldybė buvo viena pirmųjų šalyje, ėmusi statyti gyvūnų ekskrementų dėžes ir informacinius ženklus „Nepalik!“, įpareigojančius keturkojų savininkus rūpintis aplinkos švara.

Kraštovaizdžio formavimas ir vandens telkinių pakrančių priežiūra. Utenos miesto bendrajame plane yra suplanuota 140 ha parkų teritorijų bei Utenos miesto želdynai (tai teritorijos, esančios prie vandens telkinių, apaugusios medžiais, esančios statyboms nepalankiose vietose ir reikalingos visuomenės poreikiams). Dalis želdynų teritorijų yra valstybinėje žemėje, o dalis – privačioje. Utenos rajono savivaldybės patikėjimo teise valdomų Utenos miesto želdynų (parkų) teritorijos ir valstybinėje žemėje esantys želdynai (dar nesuformuoti žemės sklypai) sudaro 225,42 ha arba 31,5 proc. bendro miesto ploto. Iš viso suskaičiuojama 14 rekreacinės paskirties želdynų Utenos mieste (žr. toliau pateiktą lentelę). Įrengtų želdynų dalis sudaro 60 ha arba 26 proc. bendro miesto želdynų ploto. 2016 metais buvo vykdoma Utenos miesto žaliųjų plotų plėtra pagal bendrąjį planą.

3.5.1.4. lentelė. Rekreacinės paskirties želdynai (parkai) Utenos mieste

Eil. Nr.	Želdyno pavadinimas	Želdyno plotas, ha	Numatomos priemonės
1.	Aukštakalnio pušynas	4,40	Rengiami kadastriniai matavimai žemės sklypui suformuoti, koncepcija, techninis projektas teritorijai įrengti, teritorija bus įrengiama gyventojų poilsiui
2.	Dauniškio parkas	11,00	Įrengtas parkas

Eil. Nr.	Želdyno pavadinimas	Želdyno plotas, ha	Numatomos priemonės
3.	Krašuonos parkas	13,60	Dalis parko (9 ha) įrengta. Rengiami kadastriniai matavimai žemės sklypui suformuoti, koncepcija ir techninis projektas neįrengtai parko daliai įrengti gyventojų lankymui ir poilsiui
4.	Miesto sodas	2,65	Įrengtas parkas
5.	Rašės parkas	50,00	Rengiami kadastriniai matavimai žemės sklypui suformuoti, dalies parko koncepcija bei techninis projektas teritorijai įrengti gyventojų poilsiui ir gamtos pažinimui
6.	Senelių namų parkas	1,69	–
7.	Smėlynės parkas	25,68	Rengiami kadastriniai matavimai žemės sklypui suformuoti, tikslinama koncepcija, rengiamas techninis projektas teritorijai įrengti gyventojų poilsiui
8.	Utenėlės parkas	12,00	Valstybinis miškas
9.	Viešos parkas	7,17	Rengiama koncepcija, techninis projektas teritorijai įrengti gyventojų poilsiui, tvarkoma teritorija
10.	Vyžuonaičio parkas	8,70	Parko tvarkymo koncepcija parengta, suformuoti žemės sklypai Rengiamas techninis projektas teritorijai sutvarkyti gyventojų poilsiui ir gamtos pažinimui Išperkami žemės sklypai, reikalingi bendroms reikmėms
11.	Vyžuonos parkas	55,00	Įrengtas parkas (37 ha)
12.	Šaltupio parkas	22,00	Rengiami kadastriniai matavimai žemės sklypui suformuoti, tikslinama koncepcija, rengiamas techninis projektas teritorijai įrengti gyventojų poilsiui
13.	Pajuodupio pelkė	11,30	Rengiama koncepcija, techninis projektas teritorijai įrengti gamtai pažinti
14.	Skveras buvusių kapinių vietoje	0,23	Rengiama koncepcija, techninis projektas teritorijai įrengti trumpalaikiam poilsiui

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Utenos rajono savivaldybės administracijos pateiktus duomenis

Utenos rajono savivaldybės kaimiškose vietovėse (be Utenos miesto) rekreacinės paskirties želdynai sudaro 11,88 ha teritorijos arba tik 0,01 proc. visos Utenos rajono savivaldybės kaimiškųjų seniūnijų teritorijos. Iš viso suskaičiuojami 9 rekreacinės paskirties želdynai Utenos rajono savivaldybės kaimiškose seniūnijose. Pažymėtina, kad rekreacinės paskirties želdynai išdėstyti tik 6 seniūnijose iš 9 (Kuktiškių, Utenos ir Vyžuonų seniūnijose yra po 2, Užpalių, Saldutiškio ir Leliūnų seniūnijose – po 1 rekreacinės paskirties želdinį). Taigi, Daugailių, Sudeikių ir Tauragnų seniūnijose rekreacinės paskirties želdinių nėra.

3.5.1.5. lentelė. Rekreacinės paskirties želdynai (parkai) Utenos rajono savivaldybės kaimiškose seniūnijose

Eil. Nr.	Želdyno pavadinimas	Želdyno plotas, ha	Pastabos
Kuktiškių seniūnija			
1.	Kuktiškių parkas	4,20	Įrengtas 2014 m.
2.	Skveras	0,6758	Iš dalies įrengtas
Utenos seniūnija			
3.	Vaikutėnų parkas	3,5504	2015 m. iš dalies įrengtas
4.	Pačkėnų parkas	0,5	Įrengtas parkas
Užpalių seniūnija			
5.	Skveras	0,1363	Rekonstruotas 2015 m.
Vyžuonų seniūnija			
6.	Parkas	1,3086	Įrengtas 2015 m.
7.	Skveras	0,0627	Įrengtas 2015 m.
Saldutiškio seniūnija			

Eil. Nr.	Želdyno pavadinimas	Želdyno plotas, ha	Pastabos
8.	Laisvės aikštė	0,47	Įrengta 1997 m.
Leliūnų seniūnija			
9.	Parkas	1,0	Nesuformuotas žemės sklypas

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Utenos rajono savivaldybės administracijos pateiktus duomenis

Lietuvos geologijos tarnybos duomenimis, Utenos rajono savivaldybėje yra šie *ištekliai*: gėliavandenės klintys, sapropelis, žvyras, durpės.

Informacija apie Utenos rajono savivaldybės teritorijoje esančias saugomas teritorijas ir saugomus gamtos paveldo objektus pateikiama 2.3.4. skyrelyje.

Aplinkos monitoringas¹⁷⁰. Utenos rajono savivaldybė vykdo Utenos rajono teritorijos aplinkos monitoringą (pagal Utenos rajono savivaldybės aplinkos monitoringo 2015–2020 m. programą¹⁷¹). Pagal minėtą programą šešerių metų laikotarpiu Utenos rajono savivaldybė vykdo aplinkos oro, paviršinio ir požeminio vandens, dirvožemio, gyvosios gamtos, triukšmo stebėseną.

Aplinkos oro monitoringo metu stebimas transporto ir energetikos poveikis aplinkos oro kokybei, todėl parinktos šios stebėsenos vietos: Utenos Adolfo Šapokos gimnazija, J. Basanavičiaus ir Aušros gatvių sankirta, Ažuolijos gyvenamųjų namų kvartalas, Ažuolijos botaninis-zoologinis draustinis. Tyrimai vykdomi kiekvieną ketvirtį. Aplinkos oro monitoringo metu stebimų oro teršalų ribinės vertės 2016 m. minėtose stebėsenos vietose neviršijo nustatytų ribinių verčių.

Paviršinio vandens telkinių monitoringo tikslas – ištirti 5-ių Utenos rajono savivaldybės paviršinių vandens telkinių būklę, t. y., įvertinti jų fizikinių-cheminių kokybės elementų rodiklius. Paviršinių vandens telkinių (Šventoji žemiau Užpalių, Vyžuonos upės žiotys su Krašunos upe, Rašės upė žemiau paviršinių nuotekų išleidimo vietos, Viešos upė Ažuolijos botaninio-zoologinio draustinio centre, Politiškių ežeras) monitoringo vietos parinktos šalia potencialių taršos šaltinių dėl neigiamo žemės ūkio veiklos poveikio ir dėl galimai netinkamo nuotekų tvarkymo miesteliuose ir sodybose. 2016 m. įvertinus fizikinius-cheminius kokybės elementų rodiklius, nustatyta labai gera ekologinė būklė Rašės upėje ir Politiškių ežere.

Paplūdimių ir poilsiaviečių maudyklų vandens monitoringas Utenos rajono savivaldybės teritorijoje vykdomas 33-jose vandens telkinių maudyklose maudymosi sezono metu. 7-ių vandens telkinių maudyklų tyrimai vykdomi maudymosi sezono metu kas 2 savaites, o kitų – 2 kartus per maudymosi sezoną (vasaros pradžioje ir vasaros pabaigoje). Vykdamas maudyklų vandens monitoringą, tik vienoje maudykloje buvo nustatytas mikrobiologinių parametrų ribinių verčių viršijimas. Atlikus pakartotinį tyrimą, gauti rezultatai atitiko nustatytus higienos reikalavimus. Kitų maudyklų vandens kokybės tyrimai atitiko atliekamų parametrų ribines vertes.

Požeminio vandens monitoringo metu stebima šachtinių šulinių vandens kokybė Utenos rajone. Šachtinių šulinių vandens monitoringo vietos parinktos šalia potencialių žemės ūkio taršos šaltinių dėl neigiamo žemės ūkio veiklos poveikio: šalia ūkininkų fermų Užpalių miestelyje, ūkininkų fermų Nečioniškio ir Vijeikių kaimuose, Utenos regioninio nepavojingų atliekų sąvartyno ir UAB „Utenos mėsa“ gamybinių atliekų sąvartyno Mockėnų kaime. 2016 m. III ketvirtį buvo atlikti 32-jų šachtinių šulinių vandens tyrimai, kurių metu paaiškėjo tai, kad 3 šuliniuose viršytos nitratų, o 2 šuliniuose – permanganatinio indekso ribinės vertės.

Dirvožemio mėginiai Utenos rajone paimami vieną kartą per metus 3-uose taškuose: prie 2 intensyviausių transporto taškų (prie kelių Utena–Zarasai, Vilnius–Utena) ir Ažuolijos

¹⁷⁰ Pagal Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymą, *aplinkos stebėseną (monitoringas)* – sistemingas aplinkos bei jos elementų būklės ir kitimo stebėjimas, antropogeninio poveikio įvertinimas ir prognozė.

¹⁷¹ Patvirtinta Utenos rajono savivaldybės tarybos 2014-12-18 sprendimu Nr. TS-391

botaniniame-zoologiniame draustinyje. Vadovaujantis Utenos rajono savivaldybės aplinkos monitoringo ataskaita už 2016 metus, dirvožemio cheminės sudėties, elektrocheminių parametrų ir sunkiųjų metalų koncentracijos nebuvo viršytos.

Aplinkos triukšmo stebėseną Utenos rajone vykdoma šalia judriausių miesto gatvių esančių gydomo ir švietimo įstaigų, tyliosiose viešosiose ir gamtos zonose. Triukšmo monitoringo vykdymo metu atliekami akustinio triukšmo matavimai dienos, vakaro ir nakties metu. Vadovaujantis Utenos rajono savivaldybės aplinkos monitoringo ataskaita už 2016 metus, didžiausias dienos, vakaro ir nakties triukšmo lygis fiksuojamas prie Utenos Rapolo Šaltenio progimnazijos, o mažiausias – Rašytojų kalnelyje, Vyžuonos mstl.

Aplinkos monitoringo duomenys skelbiami Utenos rajono savivaldybės administracijos interneto svetainėje adresu <http://www.utenosmonitoringas.lt>.

Utenos rajono aplinkos oro, vandens, gyvosios gamtos ir kraštovaizdžio apsaugos situacijos apibendrinimas

Utenos rajonas – vidutiniškai užteršta teritorija Utenos apskrityje

- 2012–2016 m. 16,9 proc. išaugo iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis.
- 2016 m. stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis vienam gyventojui, Utenos rajone (17 kg) viršijo Utenos apskrities (16 kg) rodiklį ir buvo vienas didžiausių apskrityje (didesnį rodiklį turėjo tik Visagino savivaldybė – 34 kg vienam gyventojui).

281 potencialus taršos židinytis

Utenos rajono savivaldybėje 2017 m. lapkričio mėn. buvo 281 potencialus taršos židinytis (šiek tiek daugiau nei penktadalis visų Utenos apskrities potencialių taršos židinių), iš jų:

- 162 veikiantys,
- 55 sugriauti,
- 42 neveikiantys,
- 11 rekultivuotų,
- 7 rekonstruoti,
- 4 gaisravietės.

110 augalų, grybų ir gyvūnų rūšių įrašyta į Lietuvos raudonąją knygą

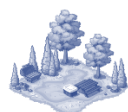
- Tai sudaro 14,3 proc. į Raudonąją knygą įrašytų šalies augalų, grybų ir gyvūnų rūšių (2016 m. duomenys).
- Utenos rajono savivaldybėje yra 2 griežtai saugomų rūšių radavietės ir augavietės, iš jų viena augalų ir viena kerpių (iš viso Utenos regione – 9 radavietės ir augavietės).

Veikia Gyvūnų globos namai, „Kačių namai“, šunų mokymo, dresavimo ir vedžiojimo aikštelė

- Utenos rajono savivaldybėje veikia vieninteliai Utenos regione Gyvūnų globos namai, „Kačių namai“ bei šunų mokymo, dresavimo ir vedžiojimo aikštelė.

31,5 proc. Utenos miesto teritorijos – rekreacinės paskirties želdynai. 6 iš 9 Utenos rajono savivaldybės kaimiškų seniūnijų turi rekreacinės paskirties želdynų.

Utenos mieste:

- yra 14 rekreacinės paskirties želdynų (pušynai, parkai, sodai, skverai),
- rekreacinės paskirties želdynai sudaro 31,5 proc. bendro miesto ploto,
- įrengtų rekreacinės paskirties želdynų dalis – 26 proc. bendro miesto želdynų ploto.

Utenos rajono savivaldybės kaimiškose seniūnijose:

- yra 9 rekreacinės paskirties želdynai (parkai, skverai),
- jų bendras plotas sudaro 11,88 ha,
- 6 iš 9 seniūnijų turi rekreacinės paskirties želdynų.

Vykdomas aplinkos monitoringas

Utenos rajono savivaldybėje vykdoma aplinkos oro, paviršinio ir požeminio vandens, gyvosios gamtos ir triukšmo stebėseną pagal Utenos rajono savivaldybės tarybos patvirtintą Utenos rajono savivaldybės aplinkos monitoringo 2015–2020 metų programą.

3.5.2. Atliekų tvarkymas

Pagal Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo nuostatas, pagrindinę *atliekų tvarkymo*¹⁷² sistemos organizavimo funkciją atlieka savivaldos institucijos. Utenos rajono savivaldybės atliekų tvarkymo sistema yra Utenos komunalinių atliekų tvarkymo regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos dalis. Utenos rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo (atliekų surinkimo, vežimo, naudojimo ir šalinimo) sistemos operatoriaus funkcijos yra perduotos UAB „Utenos komunalininkas“, kurio veiklos sritys aplinkos apsaugos srityje: gazonų bei gėlynų įrengimas ir priežiūra, žolės pjovimas, medžių sodinimas, genėjimas, pjovimas, šakų smulkinimas; *komunalinių atliekų*¹⁷³ surinkimas, presavimas, transportavimas, *antrinių žaliavų*¹⁷⁴ surinkimas, rūšiavimas, *stambiagabaričių (didžiųjų) atliekų*¹⁷⁵ surinkimas, pavojingų atliekų surinkimas ir saugojimas. Taip pat Utenos rajono savivaldybės taryba yra pavedusi UAB „Utenos komunalininkas“ vykdyti atskiras administratoriaus funkcijas.

2004 m. regioninės atliekų tvarkymo sistemos įkūrimui, plėtrai ir su tuo susijusių investicinių projektų įgyvendinimui Utenos apskrities savivaldybės įsteigė UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centrą“ (toliau – URATC). URATC steigimo sutartimi Utenos rajone yra įpareigotas per eksploatuojamas aikšteles surinkti savivaldybės teritorijoje susidarancias antrines žaliavas, biologiškai skaidžias, didžiasias, statybos ir griovimo, padangų, elektros ir elektroninės įrangos buityje susidarancias pavojingas atliekas. URATC nuo 2008 m. Utenos rajono savivaldybės teritorijoje eksploatuoja Utenos regioninę *nepavojingų atliekų sąvartyną*¹⁷⁶ (Mockėnų k., Utenos sen., Utenos raj.), kuris atitinka Europos Sąjungos aplinkosauginius reikalavimus ir kuriame šalinamos Utenos apskrities teritorijoje susidarancias mišrios komunalinės atliekos. Antrinėms žaliavoms surinkti naudojami specialūs antrinių žaliavų surinkimo 1,8 m³ varpo formos 1 100 litrų talpos plastikiniai bei 0,24 m³ ir 0,12 m³ individualūs konteineriai. Utenos rajone veikia 2 *didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės*¹⁷⁷ (Rašės g. 4, Utenoje ir prie Utenos regiono nepavojingų atliekų sąvartyno). Čia gyventojai gali pristatyti buityje susidariusias pavojingas ir didelio gabarito atliekas, šios atliekos taip pat renkamos iš gyventojų apvažiavimo būdu (4 kartus per metus). Utenos rajone veikia *žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelė*¹⁷⁸ (prie Utenos regiono nepavojingų atliekų sąvartyno). Taip pat Utenos miesto individualių namų kvartaluose organizuojamas atskiras kompostuojamų atliekų surinkimas bei skatinamas kompostavimas namų ūkiuose, išdalinus kompostavimo dėžes.

¹⁷² Pagal Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymą, *atliekų tvarkymas* – atliekų prevencijos, apskaitos, deklaravimo, surinkimo, rūšiavimo, ženklinimo, gabenimo, saugojimo, naudojimo bei šalinimo veikla (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

¹⁷³ Pagal Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymą, *komunalinės atliekos* – tai buitinės ir komercinės, pramoninės, institucijų bei kitokios prigimties atliekos, kurios savo pobūdžiu ir sudėtimi yra panašios į buitines atliekas.

¹⁷⁴ Vadovaujantis www.ecoservice.lt, *antrinės žaliavos* – tai perdirbti tinkamos pakuočių, stiklo, plastiko, metalo, popieriaus ir kartono atliekos.

¹⁷⁵ Vadovaujantis www.atliekos.gamta.lt, *stambiagabarišės (didžiosios) atliekos* – seni baldai (kėdės, lovos, spintos, stalai, komodos ir kt.), langai, durys, dviračiai, kilimai, radiatoriai, automobilinės kėdutės, naudotos padangos, vežimėliai, talpos ir kitos buityje susidarancias didelių matmenų atliekos.

¹⁷⁶ Vadovaujantis www.am.lt, *nepavojingų atliekų sąvartynas* – tai sąvartynas, kuriame šalinamos nepavojingos atliekos. *Nepavojingos atliekos* – bet kokios atliekos, nepriskiriamos pavojingoms atliekoms. Pagal Lietuvos Respublikos aplinkos ministeriją, bendrai išskiriama 16 atliekų kategorijų.

¹⁷⁷ Vadovaujantis www.atliekos.gamta.lt, *didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės* yra skirtos surinkti tas komunalines atliekas, kurios negali būti pilamos ar paliekamos prie atliekų konteinerių ir kurių gyventojai bei kiti smulkūs atliekų turėtojai neturi galimybės pristatyti į šių atliekų perdirbimo arba šalinimo vietas.

¹⁷⁸ Vadovaujantis www.atliekos.gamta.lt, *žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelėse* yra priimamos bioskaidžios atliekos: želdynų karpymo atliekos, nukritę lapai, nupjauta žolė; gėlės, piktžolės; vaisių, daržovių atliekos; medžio žievė, pjuvenos, drožlės, skiedros; smulkios medžių, krūmų genėjimo šakos.

Komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimą Utenos rajono savivaldybės teritorijoje reglamentuoja Utenos rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklės¹⁷⁹ bei Utenos rajono savivaldybės atliekų tvarkymo planas 2014–2023 m.¹⁸⁰

Vadovaujantis Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2016 metų veiklos ataskaita, 2016 m. pradžioje Utenos rajone komunalinių atliekų tvarkymo paslauga naudojosi 98,36 proc. gyventojų (2015 m. – 98,36 proc., 2014 m. – 98,3 proc.).

Vadovaujantis Utenos rajono savivaldybės pateikiama informacija, 2016 m. pašalinta 8 984,98 t mišrių komunalinių atliekų ir 1 598,06 t biologiškai skaidžių atliekų.

2016 m. sausio 4 d. Utenos rajone buvo pradėti eksploatuoti mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginiai (Mockėnų k., Utenos sen., Utenos r.), kurie padeda sumažinti į sąvartyną patenkančių atliekų kiekius, atskiriant deginti ar perdirbti tinkamas medžiagas, o biologiškai skaidžios atliekos, iš kurių bus gaunamos biodujos, apdorojamos biologinio apdorojimo įrengimuose.

Septyniose Utenos miesto vietose yra pastatytos specialiosios dėžės, kuriose gyventojai nemokamai gali palikti panaudotus galvaninius elementus. Naudotų tepalų surinkimo konteineriai yra pastatyti trijose Utenos rajono savivaldybės vietose (UAB „Alauša“ degalinėje, kurios adresas – Palijoniškio g. 1, Utena, S. Vaiginio individualios įmonės degalinėje, kurios adresas – Palangos g. 66, Utena, bei didžiagabaričių atliekų aikštelėje, kurios adresas – Rašės g. 4, Utena).

Utenos rajono savivaldybėje taip pat veikia komunalinių atliekų tvarkymo sistemą papildančios sistemos:

- elektros ir elektroninės įrangos (toliau – EEĮ) atliekų bei baterijų ir akumuliatorių surinkimo sistema, įdiegta 2014 m. pasirašius sutartį su asociacija „EEPA“; sistemą Utenos rajone eksploatuoja 5 operatoriai;
- EEĮ atliekų surinkimo sistema, įdiegta 2013 m. pasirašius sutartį su VšĮ „Elektronikos gamintojų ir importuotojų organizacija“;
- pakuočių atliekų surinkimo sistema, įdiegta 2017 m. pasirašius sutartį su VšĮ „Žalioji taška“.

Utenos rajono savivaldybė yra pasirašiusi bendradarbiavimo sutartis dėl komunalinių atliekų sraute susidarančių pakuočių atliekų rūšiuojamojo surinkimo, vežimo ir pakuočių atliekų paruošimo naudoti organizavimo Utenos rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemoje su VšĮ „Pakuočių tvarkymo organizacija“, VšĮ „Žalioji taška“ ir VšĮ „Gamtos ateitis“.

Vadovaujantis Utenos rajono savivaldybės pateikiama informacija, Utenos rajone 2016 metais buvo įsigyta 5500 vnt. 240 l talpos individualių rūšiavimo konteinerių, skirtų plastiko, metalo, popieriaus pakuočių surinkimui (2012 metais – tik 300 vnt.), 600 vnt. 240 l talpos individualių rūšiavimo konteinerių stiklo ir stiklo pakuočių surinkimui (2012 metais šių konteinerių nebuvo įsigyta nė vieno). 2017 m. individualių rūšiavimui skirtų konteinerių skaičius dar išaugo, t. y., buvo įsigyta 5000 vnt. (0,12 m³) konteinerių, skirtų stiklo atliekomis surinkti ir 100 vnt. (0,24 m³), skirtų plastiko, metalo ir popieriaus pakuotės atliekomis.

Utenos rajono savivaldybės administracija, operatorius ir URATC (regioniniu mastu) vykdo visuomenės švietimą atliekų tvarkymo klausimais, skleidžia informaciją apie komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, aplinkai palankius atliekų tvarkymo būdus, atliekų tvarkymo svarbą aplinkos kokybės gerinimui ir sistemos plėtros galimybes.

¹⁷⁹ Patvirtinta Utenos rajono savivaldybės tarybos 2009 m. sausio 29 d. sprendimu Nr. TS-29 su vėlesniais pakeitimais

¹⁸⁰ Patvirtinta Utenos rajono savivaldybės tarybos 2016 m. sausio 28 d. sprendimu Nr. TS-29

Utenos rajono atliekų tvarkymo situacijos apibendrinimas

UAB „Utenos komunalininkas“

Utenos rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo operatorius – UAB „Utenos komunalininkas“. Veiklos sritys aplinkos apsaugos srityje:

- gazonų, gėlynų įrengimas ir priežiūra, žolės pjovimas, medžių sodinimas, genėjimas, pjovimas, šakų smulkinimas;
- komunalinių atliekų surinkimas, presavimas, transportavimas;
- antrinių žaliavų surinkimas, rūšiavimas;
- stambiagabaričių (didžiųjų) atliekų surinkimas;
- pavojingų atliekų surinkimas ir saugojimas.

UAB „Utenos komunalininkas“ vykdo atskiras 2013-06-27 Utenos rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-191 paskirtas administravimo funkcijas.

Nepavojingų atliekų sąvartynas, didelių gabaritų, žaliųjų atliekų surinkimo aikštelės

Utenos rajone veikia:

- nepavojingų atliekų sąvartynas (aptarnauja visą Utenos apskritį);
- 2 didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės, žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelė;
- 2016 m. sausio 4 d. buvo pradėti eksploatuoti mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginiai.

Visuotinio principas – 98,36 proc., 8984,98 t komunalinių atliekų ir 1598,06 t žaliųjų atliekų

Utenos rajono savivaldybėje 2016 m.:

- komunalinių atliekų tvarkymo paslauga naudojosi 98,36 proc. gyventojų;
- operatorius surinko 8 984,98 t mišrių komunalinių atliekų ir 1 598,06 t biologiškai skaidžių atliekų.

Atliekų surinkimo sistemos plėtra

Utenos rajone yra:

- 7 panaudotų galvaninių elementų surinkimo vietas;
- 3 naudotų tepalų surinkimo vietas;
- komunalinių atliekų tvarkymo sistemą papildančios sistemos (EEI atliekų, baterijų ir akumuliatorių, pakuočių);
- pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų surinkimas aikštelėse;
- individualių rūšiavimo konteinerių plėtra;
- didelių gabaritų atliekų surinkimas apvažiavimo būdu 4 kartus per metus;
- kompostuojamų atliekų atskiras surinkimas ir kompostavimo skatinimas vietoje, išdalinus kompostavimo dėžes.

3.5.3. Vandens tiekimo, buitinių ir paviršinių nuotekų surinkimo infrastruktūra

Geriamojo *vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo* organizavimas yra savarankiškoji savivaldybių funkcija. Šią veiklą Utenos rajono savivaldybėje reglamentuoja Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymas¹⁸¹ bei kiti geriamojo vandens tiekimą bei nuotekų tvarkymą reglamentuojantys teisiniai dokumentai.

Utenos rajono savivaldybėje geriamojo *vandens tiekimą*¹⁸² ir *nuotekų tvarkymą*¹⁸³ vykdo

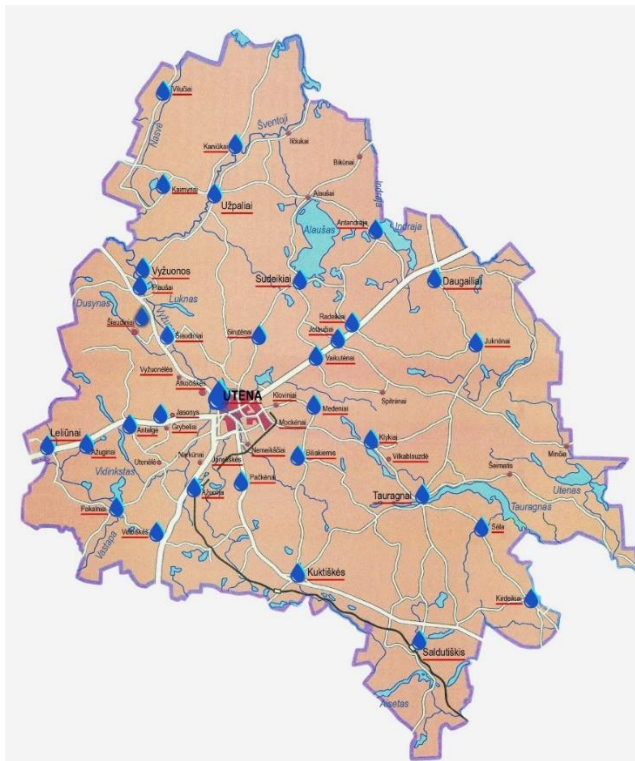
¹⁸¹ Priimta Lietuvos Respublikos Seimo 2006 m. liepos 13 d. sprendimu Nr. X-764

¹⁸² Pagal Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymą, *vandens tiekimas* – ūkinė komercinė veikla, susidedanti iš techninių, organizacinių ir ekonominių priemonių, reikalingų geriamajam vandeniui išgauti, pristatyti ir parduoti abonentui (vartotojui). Vandens tiekimą vykdo *vandens tiekėjas* – juridinis asmuo, taip pat užsienio valstybės juridinio asmens filialas, įregistruotas Lietuvoje, šio įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka įgijęs teisę vykdyti geriamojo vandens tiekimą ir (arba) teikti nuotekų tvarkymo paslaugas (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos).

¹⁸³ Pagal Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymą, *nuotekų tvarkymas* – nuotekų surinkimas, transportavimas, valymas, apskaita, tyrimas, išleidimas į aplinką ir valymo metu susidariusio dumblo ir kitų atliekų tvarkymas. *Nuotekos* – tai buityje, ūki ar gamybinėje veikloje naudotas arba perteklinis (kritulių, paviršinis, drenažinis ar pan.) vanduo, kurį jo turėtojas, naudodamasis

bei vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūrą eksploatuoja UAB „Utenos vandenys“¹⁸⁴.

Vertinant vandens tiekimo infrastruktūrą¹⁸⁵ ir nuotekų tvarkymo infrastruktūrą¹⁸⁶, Utenos rajone yra 33 vandenvietės, 70 gręžinių, 338,8 km vandentiekio tinklų, 13 nuotekų valymo įrenginių, 58 nuotekų siurblynės ir 220,8 km nuotekų tinklų.

3.5.3.1. pav. UAB „Utenos vandenys“ eksploatuojami vandentvarkos objektai

Šaltinis: www.utena.lt

Geriamasis požeminis vanduo Utenos rajone tiekiamas Utenos mieste ir Joneliškių, Klovinių, Mockėnų, Nemeikščių, Vyžuonėlių priemiesčiuose; Daugailių, Kuktiškių, Leliūnų, Saldutiškio, Sudeikių, Tauragnų, Užpalių, Vyžuonų miesteliuose; Antandrajos, Juknėnų, Radeikių, Antalėgės, Ažugirių, Ažuolijos, Jasonių, Pakalnių, Velbiškių, Kaimynų, Kaniūkų, Kirdeikių, Sirutėnų, Klylių ir Vilkablaudzės, Sėlės, Biliakiemio, Jotaučių, Medenių, Pačkėnų, Vaikutėnų, Vilučiu, Plaušų, Šiaudinių kaimuose.

Utenos rajone geriamojo vandens nugeležinimo įrenginiai veikia Utenos mieste; Daugailių, Kuktiškių, Leliūnų, Saldutiškio, Sudeikių, Tauragnų, Užpalių miesteliuose; Antalėgės, Antandrajos, Ažugirių, Ažuolijos, Biliakiemio, Jotaučių, Juknėnų, Kaimynų, Kaniūkų, Kirdeikių, Pačkėnų, Pakalnių, Plaušų, Radeikių, Sėlės, Sirutėnų, Šiaudinių (Senojo kaimo gatvės), Vaikutėnų, Velbiškių ir Vilučiu kaimuose.

Utenos rajone nuotekų valyklos veikia Utenos mieste, Leliūnų, Saldutiškio, Sudeikių, Tauragnų, Užpalių, Vyžuonų miesteliuose, Antalėgės, Ažuolijos, Jasonių, Kirdeikių, Pačkėnų,

nuotekų tvarkymo infrastruktūra, išleidžia į gamtinę aplinką arba į kitiems asmenims priklausančią nuotekų tvarkymo infrastruktūrą (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos).

¹⁸⁴ Pagal 2015 m. rugpjūčio 27 d. Utenos rajono savivaldybės tarybos sprendimą Nr. TS-228

¹⁸⁵ Pagal Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymą, vandens tiekimo infrastruktūra – vandeniui išgauti, geriamajam vandeniui ruošti, laikyti, transportuoti, tiekti ir apskaitai skirtų statinių, įrenginių ir komunikacijų kompleksas (vandens kaptazo įrenginiai, vandens gerinimo įrenginiai, siurblynės, vamzdynai, šuliniai, apskaitos prietaisai ir kiti objektai) (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos).

¹⁸⁶ Pagal Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymą, nuotekų tvarkymo infrastruktūra – nuotekoms tvarkyti skirtų statinių, įrenginių ir komunikacijų kompleksas (vamzdynai, šuliniai, siurblynės, nuotekų valymo įrenginiai ir kiti objektai) (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos).

Šiaudinių kaimuose. Utenos rajono teritorijoje yra 11 nuotekų išleistuvų (du nuotekų valymo įrenginiai be išleidiklių – su infiltracija į gruntą).

3.5.3.1. lentelė. Abonentų, prisijungusių prie vandens tiekimo ir nuotekų surinkimo tinklų, skaičius Utenos rajono savivaldybėje 2012–2016 m.

Rodiklis / Metai	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis proc., lyginant 2016 m. ir 2012 m.
Abonentų, prisijungusių prie vandens tiekimo tinklų, skaičius	15 244	15 304	15 432	15 780	15 789	3,6
<i>iš jų gyventojų:</i>	<i>14 765</i>	<i>14 816</i>	<i>14 942</i>	<i>15 288</i>	<i>15 293</i>	<i>3,6</i>
<i>iš jų įmonių / įstaigų (juridinių asmenų):</i>	<i>479</i>	<i>488</i>	<i>490</i>	<i>492</i>	<i>496</i>	<i>3,5</i>
Abonentų, prisijungusių prie nuotekų surinkimo tinklų, skaičius	13 139	13 237	13 465	14 038	14 073	7,1
<i>iš jų gyventojų:</i>	<i>12 806</i>	<i>12 856</i>	<i>13 076</i>	<i>13 651</i>	<i>13 671</i>	<i>6,8</i>
<i>iš jų įmonių / įstaigų (juridinių asmenų):</i>	<i>333</i>	<i>381</i>	<i>380</i>	<i>387</i>	<i>402</i>	<i>20,7</i>

Šaltinis: sudaryta autorių pagal UAB „Utenos vandenys“ (www.utenosvandenys.lt) duomenis

2016 m. Utenos rajono savivaldybėje prie vandens tiekimo tinklų buvo prisijungę 15 789 abonentai¹⁸⁷, iš jų – 15 293 gyventojai (96,9 proc.) ir 496 įmonės (3,1 proc.). 2012–2016 m. laikotarpiu bendras abonentų, prisijungusių prie vandens tiekimo tinklų, skaičius išaugo 3,6 proc. (gyventojų padaugėjo 3,6 proc., o įmonių – 3,5 proc.).

2016 m. Utenos rajono savivaldybėje prie nuotekų surinkimo tinklų buvo prisijungę 14073 abonentai, iš jų – 13 671 gyventojas ir 402 įmonės. 2012–2016 m. laikotarpiu bendras abonentų, prisijungusių prie nuotekų surinkimo tinklų, skaičius išaugo 7,1 proc. (padaugėjo 6,8 proc., o įmonių – 20,7 proc.).

Utenos rajono savivaldybėje 2016 m. buvo išgauta 2 400 tūkst. m³ vandens, o parduota – 2 136 tūkst. m³ vandens (vandens netektys sudarė 11,0 proc.). 2012–2016 m. laikotarpiu išgauto vandens kiekiai išaugo 2,3 proc., o parduoto vandens kiekiai – 12,0 proc. Vandens netektys analizuojamuoju laikotarpiu sumažėjo 7,7 procentiniais punktais.

2016 m. Utenos rajono savivaldybėje buvo išleista 3 767 tūkst. m³ nuotekų (1,1 proc. mažiau nei 2012 m.), o surinkta 2 261 m³ nuotekų (12,4 proc. daugiau nei 2012 m.), taigi, nesurinktų nuotekų kiekiai Utenos rajono savivaldybėje per penkerius metus sumažėjo 16,3 proc.

2016 m. bendras išvalytų nuotekų kiekis Utenos rajono savivaldybėje sudarė 3 767 tūkst. m³. 2012–2016 m. laikotarpiu išvalytų nuotekų kiekis sumažėjo 1,1 proc. Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įmonėse išvalytų nuotekų iki normų buvo 100 proc., šis rodiklis visu vertinamuoju laikotarpiu nekito. 2016 m. Utenos rajono savivaldybėje vandens tiekimo ir nuotekų

¹⁸⁷ Pagal Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymą, abonentas – fizinis arba juridinis asmuo, Lietuvos Respublikoje įsteigtas užsienio valstybės juridinio asmens ar kitos organizacijos padalinys, perkantis geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo paslaugas verslo reikmėms ar ūkinei veiklai vykdyti ir su geriamojo vandens tiekėju ir nuotekų tvarkytoju ir (arba) paviršinių nuotekų tvarkytoju sudarę geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo viešąją sutartį arba, jeigu sutartis nesudaryta, teisės aktų nustatyta tvarka prijungę nuosavybės teise ar bendrosios dalinės nuosavybės teise priklausančias ar kitaip valdomas ir (arba) naudojamas geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų išleidimo komunikacijas, geriamojo vandens naudojimo ir (arba) nuotekų tvarkymo įrenginius prie geriamojo vandens tiekėjui ir (arba) nuotekų tvarkytojui nuosavybės teise priklausančios ar kitaip valdomos ir (arba) naudojamos geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo infrastruktūros ar išleidžiantys paviršines nuotekas į šių nuotekų tvarkytojo paviršinių nuotekų tvarkymo sistemas (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 3 straipsnis).

tvarkymo įmonės pašalino 181 avariją. Lyginant 2016 m. ir 2012 m., pašalintų avarijų¹⁸⁸ skaičius sumažėjo 58,2 proc.

3.5.3.2. lentelė. Vandens tiekimo ir nuotekų surinkimo įmonių veiklos rodikliai Utenos rajono savivaldybėje 2012–2016 m.

Rodiklis / Metai	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis proc., lyginant 2016 m. ir 2012 m.
Vandens išgavimas ¹⁸⁹ , tūkst. m ³	2 347	2 399	2 494	2 498	2 400	2,3
Vandens pardavimas ¹⁹⁰ , tūkst. m ³	1 907	1 977	2 021	2 052	2 136	12,0
Vandens netektys ¹⁹¹ ,	18,7	17,6	19,0	17,9	11,0	-7,7 proc. p.
Išleistos nuotekos, tūkst. m ³	3 810	3 465	3 396	3 434	3 767	-1,1
Surinktos nuotekos, tūkst. m ³	2 011	2 125	2 194	2 202	2 261	12,4
Nesurinktos nuotekos, tūkst. m ³	1 799	1 340	1 202	1 232	1 506	-16,3
Išvalyta nuotekų ¹⁹² , tūkst. m ³	3 810	3 465	3 396	3 434	3 767	-1,1
Išvalyta nuotekų ¹⁹³ iki normų, proc.	100	100	100	100	100	-
Pašalintų avariijų skaičius	433	284	249	202	181	58,2

Šaltinis: sudaryta autorių pagal UAB „Utenos vandenys“ (www.utenosvandenys.lt) duomenis

Utenos rajono savivaldybėje 2016 m. vienam abonentui buvo išgauta 152,0 m³ vandens, o parduota – 125,1 m³ vandens. Per 2012–2016 metus išgauto vandens kiekis vienam abonentui sumažėjo 1,3 proc., o parduoto vandens kiekis padidėjo 8,2 proc.

3.5.3.3. lentelė. Išgauto ir parduoto vandens kiekiai vienam abonentui 2012–2016 m., m³

Rodiklis/ Metai	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis proc., lyginant 2016 m. ir 2012 m.
Išgauto vandens kiekis 1 abonentui, m ³	154,0	156,8	161,6	158,3	152,0	-1,3
Parduoto vandens kiekis 1 abonentui, m ³	125,1	129,2	131,0	130,0	135,3	8,2

Šaltinis: sudaryta autorių pagal UAB „Utenos vandenys“ (www.utenosvandenys.lt) duomenis

Utenos rajono savivaldybėje vykdoma vandentiekio ir nuotekų tinklų plėtra: per penkerius metus vandentiekio tinklų ilgis padidėjo 29,3 km, nuotekų tinklų – 53,3 km.

Utenos rajono geriamojo vandens kokybę tikrina ir prižiūri UAB „Utenos vandenys“ geriamojo vandens laboratorija. Kiekvienais metais yra parengiamas „Utenos miesto ir Utenos rajono gyvenviečių tiekiamo vandens programinės priežiūros planas“, suderintas su Valstybine veterinarijos tarnyba.

¹⁸⁸ Pagal Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymą, vandentiekio avarija – avarija vandentiekio tinkle (trečiasis skirsnis, 12 straipsnis, 13 straipsnis).

¹⁸⁹ Pagal Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymą, išgautas vandens kiekis – vandenvietėje išgautas ir iškeltas – eksploatuojamas – vandens kiekis (trečiasis skirsnis, 12 straipsnis, 13 straipsnis).

¹⁹⁰ Pagal Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymą, parduotas vandens kiekis – suvartotas vandens kiekis (12 straipsnis, 13 straipsnis).

¹⁹¹ Pagal Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymą, vandens netektys – skirtumas tarp į vandentiekio tinklą pateikto ir vartotojams parduoto vandens kiekio (trečiasis skirsnis, 12 straipsnis, 13 straipsnis).

¹⁹² Pagal nuotekų tvarkymo reglamentą, iki normos išvalytos nuotekos – nuotekos, išvalytos iki nustatytų užterštumo normų.

¹⁹³ Pagal nuotekų tvarkymo reglamentą, išvalytos nuotekos – nuotekos, išvalytos nuotekų valymo įrenginyje.

Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2016 metų veiklos ataskaitos duomenimis, Utenos rajono savivaldybės teritorijoje buvo įgyvendinti šie projektai vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo srityje:

- 2000–2006 m. Sanglaudos lėšomis finansuotas projektas „Neries baseino investicinės programos I etapas (Zarasų, Visagino, Utenos, Ignalinos, Molėtų, Ukmergės, Širvintų, Švenčionių savivaldybėse), kurio metu Utenos miesto Grybelių ir Ažuolijos kvartaluose, Dauniškio ir Vyžuonėlių ežerų rajonuose įrengta 27,384 km vandentiekio tinklų bei 38,986 km nuotekų tinklų, pastatyta 1 vandens kėlimo siurblinė ir 9 nuotekų siurblynės;
- 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos lėšomis finansuoti projektai „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra Utenos rajone“ (vandentiekio ir nuotekų tinklai pastatyti Utenos priemiesčio Joneliškių, Klovinių, Mockėnų, Nemeikščių, Vyžuonėlių kaimuose ir Utenos m. Pavasario, Pelkių, Sakalų, Šaltinių gatvėse, iš viso 15,606 km vandentiekio tinklų ir 17,003 km nuotekų tinklų), „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra Utenos rajone (Sudeikiuose, Tauragnuose, Utenoje, Užpaliuose, Vyžuonose“ (įrengta 43,315 km naujų vandentiekio tinklų ir 56,031 km nuotekų tinklų), „Nuotekų valyklų Tauragnuose, Sudeikiuose, Vyžuonose statyba ir Užpalių nuotekų valyklos rekonstrukcija“.

Taip pat pradėti įgyvendinti 2004–2020 m. ES fondų finansuojami projektai: „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra Utenos rajone (Jasonių k.)“, kurio metu planuojama įrengti 12,7 km nuotekų tinklų, 11,2 km vandentiekio tinklų, 14 nuotekų siurblių, 1 vandens slėgio kėlimo stotelę, bei „Utenos dumblo apdorojimo įrenginių statyba“.

Vadovaujantis UAB „Utenos vandenys“ pateikiama informacija, iki 2020 metų planuojama vandens tiekimo ir nuotekų surinkimo infrastruktūros plėtros projektus įgyvendinti Antalgeje, Pačkėnuose, Leliūnuose bei Saldutiškyje.

Utenos rajono savivaldybėje *paviršines nuotekas*¹⁹⁴ tvarko ir prižiūri UAB „Utenos komunalininkas“¹⁹⁵, kuri šiuo metu Utenos mieste eksploatuoja 28 lietaus (paviršinių) nuotekų išleistuvus, per kuriuos į Šventosios baseiną (melioracijos griovius, Krašunos, Viešos, Vyžuonos, Utenėlės ir Rašės upes bei Vyžuonaičio ežerą) per dieną patenka apie 2 128,06 m³ paviršinių nuotekų. Utenos mieste yra 55,7 km paviršinių nuotekų tinklų, 3 nuotekų valyklos ir 1 naftos gaudyklė. Paviršinės nuotekos surenkamos iš 28 (iš 8 dalinai) miesto gatvių ir 4 gyvenamųjų namų kvartalų. Utenos rajono savivaldybė šiuo metu vykdo projektą „Paviršinių nuotekų tinklų ir jiems priklausančios infrastruktūros rekonstrukcija ir plėtra“, pagal kuri numatoma naujų paviršinių nuotekų tinklų statyba Ažuolijos, Naujosios, Utenio ir Vasaros gatvėse bei Dauniškio mikrorajone, planuojama įrengti 3 nuotekų valyklas bei inventorizuoti ir teisiškai įregistruoti jau pastatytus paviršinių nuotekų tinklus.

Kaimiškose Utenos rajono savivaldybės seniūnijose paviršinių nuotekų infrastruktūros nėra.

¹⁹⁴ Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Aplinkos apsaugos ministerija, *paviršinės nuotekos* – tai ant urbanizuotos teritorijos paviršiaus (išskyrus žemės ūkio naudmenas ir žaliuosius plotus) patenkantis kritulių ir kitoks (nuo teritorijų dangos ar transporto plovimo, laistymo ir pan.) vanduo, kurį teritorijos valdytojas nori arba privalo organizuoti (naudojant nuotekų tvarkymo sistemas) surinkti ir pašalinti į aplinką arba išleisti į kitiems asmenims priklausančias nuotekų tvarkymo sistemas (perduoti nuotekų tvarkytojui).

¹⁹⁵ 2015 m. lapkričio 26 d. Utenos rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-316

Utenos rajono vandens tiekimo, buitinių ir paviršinių nuotekų surinkimo infrastruktūros situacijos apibendrinimas

UAB „Utenos vandenys“

Utenos rajono savivaldybėje geriamojo vandens tiekimą ir nuotekų surinkimą vykdo UAB „Utenos vandenys“, kuri eksploatuoja:

- 33 vandenvietes, 70 vandens gręžinių ir 338,8 km vandentiekio tinklų;
- 13 nuotekų valymo įrenginių, 58 nuotekų siurbines ir 220,8 km nuotekų tinklų.

Abonentų skaičiaus augimas – 3,6 proc. ir 7,1 proc.

Utenos rajono savivaldybėje 2012–2016 metais abonentų,

- prisijungusių prie vandens tiekimo tinklų, skaičius išaugo 3,6 proc.;
- prisijungusių prie nuotekų surinkimo tinklų, skaičius išaugo 7,1 proc.

7,7 proc. p. sumažėjo vandens netektys

Utenos rajono savivaldybėje geriamojo vandens eksploatavimas yra tinkamas, nes

- 2012–2016 m. padidėjus vandens išgavimui ir pardavimui (atitinkamai 2,3 proc. ir 12,0 proc.), vandens netektys sumažėjo 7,7 proc. p.

16,3 proc. sumažėjo nesurinktų ir 12,4 proc. padidėjo surinktų nuotekų kiekis

Utenos rajono savivaldybėje mažiau teršiama gamta, nes:

- 2012–2016 m. 12,4 proc. padidėjo surinktų nuotekų ir 16,3 proc. sumažėjo nesurinktų nuotekų kiekis;
- 100 proc. nuotekų analizuojamuoju laikotarpiu buvo išvalomos iki normų.

28 lietaus nuotekų išleistuvai, 55,7 km lietaus nuotekų tinklų, 3 nuotekų valyklos ir 1 naftos gaudyklė

- Paviršines nuotekas Utenos rajono savivaldybės teritorijoje tvarko ir prižiūri UAB „Utenos komunalininkas“ (Utenos mieste).
- Utenos mieste yra 28 lietaus nuotekų išleistuvai, 55,7 km lietaus nuotekų tinklų, 3 nuotekų valyklos ir 1 naftos gaudyklė.
- Utenos rajono savivaldybės kaimiškose seniūnijose paviršinių nuotekų infrastruktūros nėra.

3.5.4. Energetinė infrastruktūra

Centralizuotas šilumos tiekimas. Centralizuotos šilumos gamybos¹⁹⁶ ir šilumos tiekimo¹⁹⁷ paslaugas Utenos rajono savivaldybėje teikia UAB „Utenos šilumos tinklai“. Utenos rajono savivaldybėje eksploatuojamos 5 katilinės, kurių instaliuota galia siekia 118,89 MW (pagal kuro rūšį instaliuota galia skirstoma į biokuro – beveik 40 proc. ir gamtinių dujų – šiek tiek daugiau nei 60 proc.).

2016 m. Utenos rajono savivaldybėje bendras centralizuoto šilumos tiekimo vartotojų skaičius siekė 9 570, iš jų – 9 295 gyventojai (97,1 proc.) ir 275 įmonės (2,9 proc.). 2012–2016 m. laikotarpiu bendras vartotojų, besinaudojančių centralizuotu šildymu, skaičius padidėjo 1,0 proc. (gyventojų skaičius padidėjo 0,9 proc., o įmonių – 4,5 proc.).

Utenos rajono savivaldybėje 2016 m. buvo pagaminta 150 917 MWh šilumos, o realizuota – 129 947 MWh šilumos. 2012–2016 m. laikotarpiu pagamintos ir realizuotos šilumos kiekiai

¹⁹⁶ Pagal Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymą, šilumos gamyba – kuro pavertimo šiluma procesas. Šilumos gamyba grindžiama šilumos gamintojų konkurencija (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos).

¹⁹⁷ Pagal Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymą, šilumos tiekimas – centralizuotai pagamintos šilumos pristatymas ir pardavimas šilumos vartotojams. Šilumos tiekimą vykdo šilumos tiekėjas – asmuo, turintis šilumos tiekimo licenciją ir tiekiantis šilumą vartotojams pagal pirkimo–pardavimo sutartis (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos).

mažėjo atitinkamai 4,4 proc. ir 2,2 proc. Tam įtakos turėjo vykdomi daugiabučių gyvenamųjų namų bei viešųjų pastatų renovacijos projektai.

3.5.4.1. lentelė. Centralizuoto šilumos tiekimo ir gamybos įmonių veiklos rodikliai Utenos rajono savivaldybėje 2012–2016 m.

Rodiklis / Metai	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis proc., lyginant 2016 m. ir 2012 m.
Vartotojų skaičius	9 476	9 493	9 500	9 579	9 570	1,0
iš jų gyventojų:	9 213	9 215	9 224	9 303	9 295	0,9
iš jų įmonių / įstaigų (juridinių asmenų):	263	278	276	276	275	4,5
Pagaminta šilumos ¹⁹⁸ , MWh	157 830	152 894	147 671	139 444	150 917	-4,4
Realizuota šilumos ¹⁹⁹ , MWh	132 919	129 264	124 930	118 441	129 947	-2,2

Šaltinis: sudaryta autorių pagal UAB „Utenos šilumos tinklai“ (www.ust.lt) duomenis

Vadovaujantis Utenos rajono savivaldybės administracijos informacija, Utenos rajone 2015 m. buvo renovuota 13 daugiabučių gyvenamųjų namų, 2016 m. – 3 daugiabučiai gyvenamieji namai. 2017–2020 metų laikotarpiu planuojama renovuoti iš viso 22 daugiabučius gyvenamuosius namus (2017 m. – 4, 2018 m. – 14, 2019 m. – 2, 2020 m. – 2). Utenos rajono savivaldybėje yra parengtos dvi daugiabučių modernizavimo programos („Utenos miesto Aukštakalnio kvartalo energinio efektyvumo didinimo programa“ ir „Utenos rajono energinio efektyvumo didinimo daugiabučiuose namuose programa“), pagal kurias vykdoma daugiabučių gyvenamųjų namų renovacija. Daugiabučių namų modernizavimas Utenos rajono savivaldybėje padeda siekti šilumos vartojimo efektyvumo didinimo, kuris naudingas tiek gyventojams dėl mažėjančių išlaidų šildymui, tiek apskričiai dėl didėjančios energetinės nepriklausomybės ir teigiamo poveikio ekonomikai, vidaus rinkoms. Pastebima ir reikšminga nauda aplinkai – mažėja užterštumas ir šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimas.

ES struktūrinės paramos lėšomis finansuoti projektai Utenos rajono savivaldybėje: projektas „Boilerinės Nr. 12 rajono kvartalinių šilumos tiekimo tinklų ir šilumos tiekimo įvadų į gyvenamuosius namus rekonstrukcija, bei šilumos tiekimo atšakos link labiausiai nutolusių vartotojų rekonstrukcija“, kurio metu renovuota 2 537 m esamų senų šilumos tiekimo trasų; projektas „Boilerinės Nr. 9 rajono kvartalinių šilumos tiekimo tinklų ir įvadų į daugiabučius namus rekonstrukcija bei šilumos tiekimo tinklų ruožo link „Saulės“ gimnazija Ladygos g. 18 rekonstrukcija“, kurio metu renovuota 2 144 m esamų senų šilumos tiekimo trasų; projektas „Garo katilo su 10 MW našumo pakura, pritaikyta kūrenti biokurą, ir kondensacinio ekonomizerio įdiegimas Utenos RK“, kurio metu įrengtas 8 MW galios biokuru kūrenamas garo katilas su 2 MW galios dūmų kondensaciniu ekonomizeriu; projektas „Termofikacinės elektrinės statyba Utenoje“, kurio metu Utenos rajoninės katilinės teritorijoje buvo pastatyta nauja biomase naudojanti termofikacinė jėgainė; projektas „Utenos miesto dalies centralizuoto šilumos tiekimo tinklų rekonstrukcija ir sužiedinimas“, kurio metu Utenos mieste K. Donelaičio gatvėje ir Aukštakalnio mikrorajone renovuota 1 770 šilumos tinklų; ir projektas „Antžeminių šilumos tiekimo tinklų ruožų Aukštaičių g., Tauragnų g. ir šilumos tinklų ruožo nuo ŠK-28-4 iki buvusios boilerinės Nr. 8 Utenoje rekonstrukcija“, kurio metu renovuota 1 200 m šilumos tiekimo trasų.

Elektros energija ir apšvietimas. Elektros energijos tiekimą Utenos rajono savivaldybėje užtikrina AB „ESO“. Į Utenos rajono savivaldybę *elektros energija*²⁰⁰ tiekama iš bendros

¹⁹⁸ Pagal Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymą, *pagamintos šilumos kiekis* – šilumos tiekėjo pagaminta šiluma (2 skirsnis).

¹⁹⁹ Pagal Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymą, *realizuotas šilumos kiekis* – šilumos tiekėjo realizuota šiluma. Realizuotos šilumos kiekis priklauso nuo išorės veiksnių – lauko temperatūros, vėjo jutumo, vartotojų skaičiaus, vartojimo intensyvumo ir kt. (9 skirsnis).

²⁰⁰ Pagal Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymą, *elektros energija* – gaminama aktyvinė elektros energija, kuri kaip prekė pateikiama vartotojui (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos).

Lietuvoje elektros *energijos tiekimo sistemos*²⁰¹. Utenos rajono savivaldybės apšvietimo sistema priklauso Utenos rajono savivaldybei ir elektros skirstomųjų tinklų operatoriui „ESO“ (elektros energijos perdavimo apšvietimui oro linijos nuosavybės teise priklauso Utenos rajono savivaldybei ir AB „ESO“; atramos su oro linijomis – AB „ESO“; šviestuvai – Utenos rajono savivaldybei). Apšvietimo sistemų priežiūrą ir eksploatavimą Utenos rajono savivaldybės teritorijoje vykdo UAB „Utenos komunalininkas“.

2016 m. Utenos mieste iš viso buvo naudojamas 2 881 šviestuvas (gyvsidabrio 125 W – 187 (6 proc.), natrio 250 W – 315 (11 proc.), natrio 100 W – 199 (7 proc.), natrio 70 W – 1 332 (46 proc.), metalo halogenų 50 W – 42 (1,5 proc.), metalo halogenų 100 W – 45 (1,5 proc.) ir LED – 14 (0,5 proc.). Kaip matome, tik 0,5 procento visų Utenos miesto šviestuvų įrengtos energiją taupančios LED lempos. Per metus Utenos miesto apšvietimui skirti šviestuvai šviečia iki 3 700 valandų.

Atramų su šviestuvais 2016 m. Utenos mieste buvo 2 839 vnt., iš kurių metalinės – 1 532 vnt. (54 proc.) ir 1 307 (46 proc.) – geležbetoninės. Visos geležbetoninės atramos ir apie 311 metalinių atramų (iš viso daugiau nei pusė) yra susidėvėjusios. Utenos miesto apšvietimo valdymui naudojamos 33 valdymo spintos.

Utenos rajono savivaldybės kaimiškose seniūnijose iš viso yra 1 287 šviestuvai, iš jų daugiausiai (957 šviestuvai arba 74,4 proc.) – natrio lempų šviestuvai, 263 šviestuvai arba 20,4 proc. – gyvsidabrio lempų šviestuvai, 22 šviestuvai arba 1,7 proc. – halogenų lempų šviestuvai, o likusi dalis (45 vnt. arba beveik 3,5 proc.) – LED arba energiją taupančių lempų šviestuvai. Atramų skaičius Utenos rajono savivaldybės kaimiškose seniūnijose siekia 1 181, valdymo spintų skaičius – 68. Utenos rajono savivaldybės seniūnijų teigimu, 313-oje Utenos rajono savivaldybės kaimų ir viensėdžių apšvietimo nėra (tai sudaro daugiau nei pusę Utenos rajono savivaldybės kaimų).

Utenos rajono energetinės infrastruktūros situacijos apibendrinimas

5 katilinės, kuriose 40 proc. naudojamo kuro sudaro biokuras, 60 proc. – gamtinės dujos

- Šilumos gamybos ir tiekimo paslaugas teikia UAB „Utenos šilumos tinklai“.
- Utenos rajono savivaldybėje veikia 5 katilinės, kurios naudoja biokurą (40 proc. viso naudojamo kuro) ir gamtines dujas (60 proc. viso naudojamo kuro).

Didėja vartotojų skaičius, mažėja šilumos kiekiai

2012–2016 metais Utenos rajone:

- 1,0 proc. padidėjo vartotojų, prisijungusių prie centralizuotų šilumos tiekimo tinklų, skaičius;
- pagamintos šilumos kiekiai sumažėjo 4,4 proc., o realizuotos šilumos kiekiai – 2,2 proc.

2015 m. renovuota 13, o 2016 m. – 3 daugiabučiai gyvenamieji namai.

- Vykdoma daugiabučių gyvenamųjų namų renovacija.
- 2017–2020 m. laikotarpiu planuojama renovuoti 22 daugiabučius gyvenamuosius namus.

Utenos rajono savivaldybėje – 1,4 proc. energiją taupančių LED lempų šviestuvų

- Apšvietimo infrastruktūrą Utenos rajono savivaldybėje prižiūri ir eksploatuoja UAB „Utenos komunalininkas“ (Utenos mieste) ir seniūnijos (kaimiškose Utenos rajono savivaldybės teritorijose).
- Iš 2 881 šviestuvo Utenos mieste su LED lempomis yra tik 0,5 proc. šviestuvų.
- Iš 1 287 šviestuvų kaimiškose Utenos rajono savivaldybės seniūnijose su LED lempomis yra 3,5 proc. šviestuvų.
- Daugiausiai nei pusėje Utenos rajono savivaldybės kaimų apšvietimo nėra.

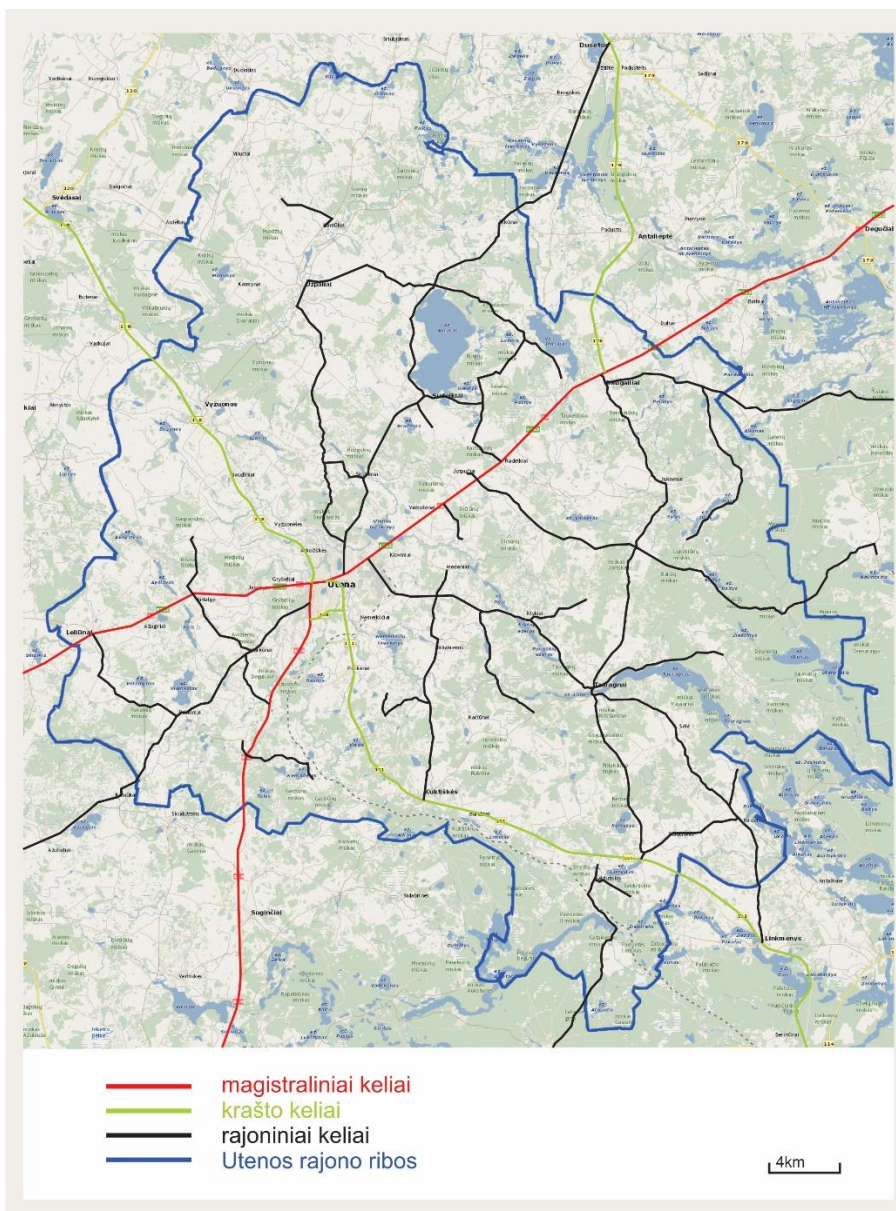
²⁰¹ Pagal Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymą, *energijos tiekimo* arba *energetikos sistema* – tarpusavyje suderintu režimu funkcionuojanti elektros įrenginių, skirtų elektros energijai gaminti, perduoti ir skirstyti, visuma (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos).

3.5.5. Transporto ir susisiekimo infrastruktūra

Gerai išplėtotą kelių **infrastruktūra** yra vienas svarbiausių veiksnių, lemiančių regiono ekonominę ir socialinę raidą. Transportas skirstomas į tris pagrindines kategorijas – oro, žemės ir vandens.

Utenos rajono savivaldybėje valstybinės reikšmės automobilių kelių tinklą sudaro 2 *magistraliniai keliai*²⁰², 4 *krašto keliai*²⁰³ bei 31 *rajoninis kelias*²⁰⁴.

3.5.5.1. pav. Utenos rajono savivaldybės valstybinės reikšmės automobilių keliai
Šaltinis: sudaryta autorių

Utenos rajono teritoriją kerta magistraliniai keliai: A6 Kaunas–Zarasai–Daugpilis (sutampa su Europos tinklo magistraliniu keliu E262, einančiu per Lietuvą, Latviją ir Rusiją (nuo Kauno iki Ostravo) ir A14 Vilnius–Utena; krašto keliai: 111 Utena–Kaltanėnai–Švenčionys, 118

²⁰² Pagal Lietuvos Respublikos kelių įstatymą, *magistraliais keliais* vadinami tarptautinio susisiekimo Lietuvos keliai (I skyrius, bendrosios nuostatos, 3 straipsnis).

²⁰³ Pagal Lietuvos Respublikos kelių įstatymą, *krašto keliais* vadinami keliai, jungiantys magistralinius kelius, administracinių vienetų centrus ir didžiuosius miestus arba besijungiantys vienas su kitu (I skyrius, bendrosios nuostatos, 3 straipsnis).

²⁰⁴ Pagal Lietuvos Respublikos kelių įstatymą, *rajoniniais keliais* vadinami keliai, jungiantys krašto kelius, miestus, kaimus, kitus objektus, bet nepriskirti krašto keliams (I skyrius, bendrosios nuostatos, 3 straipsnis).

Kupiškis–Utena, 178 Bradesiai–Dusetos–Daugailiai ir 208 Pietrytinis Utenos aplinkkelis; rajoniniai keliai: 4901 Utena–Sudeikiai–Alaušas–Dusetos, 4902 Utena–Tauragnai–Kirdeikiai, 4903 Utena–Pakalniai–Alanta, 4904 Lamėstas–Plaučiškės–Kirdeikiai, 4905 Narkūnai–Ažuolija, 4906 Kirdeikiai–Linkmenys, 4907 Jotaučiai–Sirvydžiai–Minčia–Jakėnai, 4908 Antalamėstė–Saldutiškis–Labanoras, 4909 Tauragnai–Sirvydžiai–Daugailiai, 4910 Utena–Pilveliai–Užpaliai, 4911 Vijeikiai–Biliakiemis–Kuktiškės, 4912 Sudeikiai–Rukliai–Antandraja, 4913 Rukliai–Radeikiai–Juknėnai, 4914 Pakalniai–Velbiškės–Kvykliai, 4915 Lukošūnai–Paberžė–Šlepečiai, 4916 Tauragnai–Gaideliai–Drobiškis, 4917 Klykiai–Vilkablauzdė–Musteikiai, 4918 Daugailiai–Šlepečiai–Salakas, 4919 Leliūnai–Liveikiai–Pakalniai, 4920 Puodžiai–Šeduikiai–Jauniškiai, 4921 Sirutėnai–Juodiškis, 4922 Gediminas–Nemeikšiai, 4923 Vijeikiai–Medeniai, 4924 Avižienai–Antalgė–Tirmūnai, 4925 Raudoniškis–Gimžiškiai, 4926 Vaikutėnai–Dičiūnai, 4927 Kirdeikiai–Stripeikiai, 4928 Kaniūkai–Tarvydžiai, 4929 Saldutiškis–Vėžiškės, 4930 Tauragnai–Šeimatis–Daunorai, 4931 Užpaliai–Alaušai–Bajoriškiai. Utenos rajono savivaldybėje valstybinių kelių priežiūrą ir eksploataciją vykdo VĮ „Utenos regiono keliai“.

Per Utenos rajono savivaldybės teritoriją taip pat eina *geležinkelio*²⁰⁵ atkarpa Vilnius–Utena.

3.5.5.1. lentelė. Vietinės reikšmės kelių pasiskirstymas pagal dangas 2012–2016 m., km

Vietovė	Rodikliai / Metai	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis proc., lyginant 2012 m. ir 2016 m.
Lietuvos Respublika	Kelių su patobulinta danga ilgis	11 175	11 220	11 466	11 503	11 234	0,5
	Žvyro kelių ilgis	39 880	40	40	39	38 713	-2,9
	Grunto kelių ilgis	11 868	11	12	12	12 538	5,6
	Kelių ilgis iš viso	62 923	63	63	63	62 485	-0,7
Utenos apskritis	Kelių su patobulinta danga ilgis	758	869	765	749	741	-2,2
	Žvyro kelių ilgis	3 942	3 941	3 938	3 968	3 996	1,4
	Grunto kelių ilgis	1 759	1 760	1 760	1 743	1 743	-0,9
	Kelių ilgis iš viso	6 459	6 570	6 463	6 460	6 480	0,3
Utenos r. sav.	Kelių su patobulinta danga ilgis	127	127	127	127	127	-
	Žvyro kelių ilgis	687	687	687	687	687	-
	Grunto kelių ilgis	288	288	288	288	288	-
	Kelių ilgis iš viso	1102	1102	1102	1102	1102	-

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Vienas reikšmingiausių kelių būklės vertinimo rodiklių – esama kelių danga. Utenos rajono savivaldybės vietinės reikšmės automobilių kelių ilgis 2016 m. pabaigoje siekė 1 102 km ir per penkerius metus nepakito. *Keliai su patobulinta danga*²⁰⁶ 2016 m. sudarė 11,5 proc. visų Utenos rajono savivaldybės vietinės reikšmės kelių (šalies rodiklis – beveik 18 proc., Utenos apskrities – 11,4 proc.). 2012–2016 m. laikotarpiu Utenos rajono savivaldybėje kelių su patobulinta danga ilgis nekito.

Utenos rajono savivaldybėje 2016 m. *žvyrkeliai*²⁰⁷ sudarė 62,3 proc. visų vietinės reikšmės kelių. Pagal šį rodiklį Utenos rajono savivaldybė viršijo šalies (59,1 proc.) bei Utenos apskrities (61,7 proc.) rodiklius. 2012–2016 m. laikotarpiu žvyro kelių ilgis Utenos rajono savivaldybėje nekito, šalyje – mažėjo (2,9 proc.), o Utenos apskrityje – didėjo (1,4 proc.).

²⁰⁵ Pagal Lietuvos Respublikos geležinkelių transporto eismo saugos įstatymą, *geležinkelių transporto eismas* – geležinkelių riedmenų judėjimas geležinkelių keliais (I skyrius, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

²⁰⁶ Lietuvos automobilių kelių direkcija kelius su patobulinta danga skirsto į asfaltbetonio ir cementbetonio.

²⁰⁷ Vadovaujantis Lietuvos statistikos departamento Automobilių kelių statistinio tyrimo metodika (2015), *žvyrkeliai* – tai keliai, padengti žvyru.

Išplėtotą *dviračių takų*²⁰⁹ infrastruktūra ne tik palengvina susisiekimą, tačiau yra svarbi turizmo infrastruktūros dalis, prisidedanti prie turizmo skatinimo ir aktyvaus poilsio propagavimo. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2016 m. pabaigoje Utenos rajono savivaldybėje dviračių takų ilgis siekė 7,5 km (tai sudarė 18,6 proc. viso Utenos apskrities dviračių takų ilgio).

Vadovaujantis Dviračių transporto infrastruktūros plėtros Utenos miesto ir miesto plėtros teritorijoje bei jungčių su Leliūnų, Sudeikių, Daugailių, Tauragnų, Kuktiškių miesteliais ir Pakalnių kaimo centru specialiuoju planu²¹⁰, Utenos miestą dviračių trasos sujungs su Ignalinos r. sav. (per Kuktiškio, Saldutiškio mstl.), Molėtų r. sav. (per Kuktiškio, Tauragnų mstl. Vijeikių k.), Anykščių r. sav. (per Leliūnų mstl., Pakalnių k. ir per Vyžuonų mstl.), Zarasų r. sav. (per Daugailių mstl.) bei su Sudeikių mstl. Per Utenos rajono teritoriją eis 1 valstybinė tarptautinė dviračių trasa EV11 (ilgis – 1,9 km), 7 valstybinės regioninės dviračių trasos (ilgis – 93,2 km), 32 savivaldybės rajoninės dviračių trasos (ilgis – 66,3 km) ir 44 savivaldybės vietinės dviračių trasos (ilgis – 195,6 km).

Utenos rajono savivaldybė yra parengusi Darna judumo planą Utenos mieste²¹¹, kuriuo bus užtikrintas Utenos miesto gyventojų ir miesto pakraščiuose gyvenančių gyventojų, turistų ir įmonių susisiekimo poreikis; integruota įvairių transporto rūšių susisiekimo sistema siekiama, kad šios susisiekimo sistemos sprendiniai atitiktų darnaus vystymo, ekonominio gyvybingumo, socialinės lygybės, sveikatos ir aplinkos kokybės poreikių suderinamumo reikalavimus; taip pat šiuo planu bus užtikrintas racionalus ir veiksmingas susisiekimo infrastruktūros ir viešojo transporto maršrutų tinklo panaudojimas, nustatant racionaliausias ir ekonomiškai pagrįstas miesto urbanistinės plėtros kryptis, bus gerinamas eismo saugumas, didinamas aplinkos patrauklumas ir gyvenimo kokybė bei mažinama oro tarša ir energijos vartojimas, mažinant lengvųjų automobilių eismą.

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, Utenos rajono savivaldybėje 2016 metais buvo registruotos iš viso 23 106 transporto priemonės, tai sudarė trečdalį (daugiausiai) visų Utenos apskrityje ir 1,5 proc. visų šalyje registruotų transporto priemonių. Utenos rajono savivaldybėje, kaip ir šalyje bei Utenos apskrityje, didžiausią *transporto priemonių*²¹² dalį 2016 m. pabaigoje sudarė *lengvieji automobiliai*²¹³ (jų buvo registruota 20 007 ir tai sudarė 86,6 proc. visų Utenos rajono savivaldybės transporto priemonių). Šalyje lengvieji automobiliai sudarė 86,1 proc., o Utenos apskrityje – 88,5 proc. visų transporto priemonių.

Utenos rajono savivaldybėje 2016 m. *krovininiai automobiliai*²¹⁴ sudarė 5,0 proc., o *motociklai*²¹⁵ ir *mopedai*²¹⁶ – 3,6 proc. visų transporto priemonių. Šalyje ir Utenos apskrityje

²⁰⁹ Pagal Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymą, *dviračių takas* – dviračių eismui skirtas kelias arba kelio dalis, pažymėti tam skirtais kelio ženklais. Dviračių takas privalo būti atskirtas nuo kelio ar jo dalių kelio inžinerinėmis priemonėmis (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

²¹⁰ Patvirtintas Utenos rajono savivaldybės tarybos 2015-08-27 sprendimu Nr. TS-232.

²¹¹ Patvirtintas Utenos rajono savivaldybės tarybos 2017-11-30 sprendimu Nr. TS-278.

²¹² Pagal Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymą, *transporto priemonė* – priemonė žmonėms ir (arba) kroviniams, taip pat ant jos sumontuoti stacionariai įrangai vežti. Ši sąvoka taip pat apima traktorius, savaeigės mašinos ir eismui ne keliais skirtas transporto priemones (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

²¹³ Pagal Lietuvos Respublikos kelių transporto kodeksą, *lengvasis automobilis* – motorinė kelių transporto priemonė, turinti ne daugiau kaip 9 sėdimas vietas, įskaitant vairuotojo vietą, skirta keleiviams bei bagažui vežti. (2 straipsnis).

²¹⁴ Pagal Lietuvos Respublikos kelių transporto kodeksą, *krovininis automobilis* – motorinė transporto priemonė, skirta vežti krovinius, vilkti priekabas ar puspriekabas. Traktoriai ir savaeigės (visureigės) mašinos nelaikomi krovininiais automobiliais (2 straipsnis).

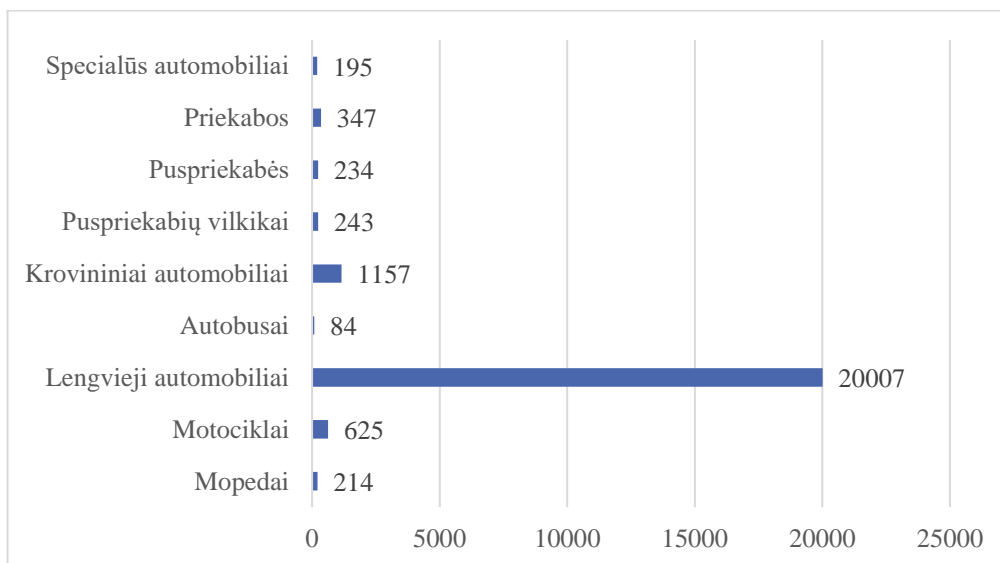
²¹⁵ Pagal Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymą, *motociklas* – dviratė motorinė transporto priemonė (su šonine priekaba arba be jos), kurios vidaus degimo variklio darbinis tūris didesnis kaip 50 cm³ ir (arba) didžiausias projektinis greitis didesnis kaip 45 km/h. (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

²¹⁶ Pagal Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymą, *mopedas* – dviratė motorinė transporto priemonė, kurios didžiausias projektinis greitis ne mažesnis kaip 25 km/h ir ne didesnis kaip 45 km/h ir kurios variklio darbinis tūris ne didesnis kaip 50 cm³ (esant vidaus degimo varikliui), o didžiausioji naudingoji galia ne didesnė kaip 4 kW (esant elektros varikliui), ar triratė motorinė transporto priemonė, kurios didžiausias projektinis greitis ne mažesnis kaip 25 km/h ir ne didesnis kaip 45 km/h ir kurios variklio darbinis tūris ne didesnis kaip 50 cm³ (esant kibirkštinio (priverstinio) uždegimo varikliui), didžiausioji naudingoji galia ne didesnė kaip 4 kW (esant kitokio tipo vidaus degimo varikliui), o didžiausioji naudingoji galia ne didesnė kaip 4 kW (esant elektros varikliui).

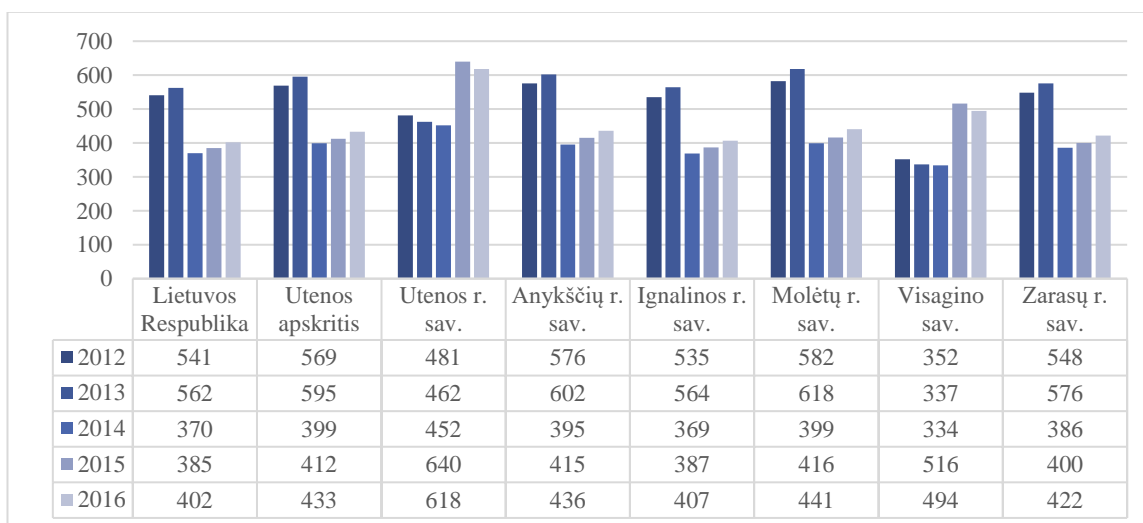

krovininiai automobiliai atitinkamai sudarė 5,4 proc. ir 4,5 proc., o motociklai ir mopedai – 2,6 proc. ir 3,4 proc. visų transporto priemonių.

3.5.5.3. pav. *Kelių transporto priemonių skaičius Utenos rajono savivaldybėje 2016 m. pabaigoje, vnt.*
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

2012–2013 m. lengvųjų automobilių skaičius, tenkantis 1 000-iai gyventojų, augo tiek šalyje, tiek Utenos apskrityje, tiek Utenos rajono savivaldybėje.

3.5.5.4. pav. *Individualių lengvųjų automobilių skaičius, tenkantis 1 000-iai gyventojų, 2012–2016 m.*
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Nuo 2014 m. visoje šalyje bei Utenos apskrityje buvo stebimas staigus registruotų lengvųjų automobilių skaičiaus sumažėjimas dėl vykdytos griežtesnės politikos nebenaudojamų, bet neišregistruotų automobilių atžvilgiu. 2016 m. Utenos rajono savivaldybėje 1 000-iai gyventojų teko 618 lengvųjų automobilių. Šis rodiklis buvo didesnis nei Utenos apskrityje (433) ir šalyje (402) bei didžiausias iš visų Utenos apskrities savivaldybių. Šį rodiklį iš dalies iškreipia Utenos rajono savivaldybėje esantis Utenos automobilių turgus.

Analizuojamuoju laikotarpiu Lietuvoje ir Utenos apskrityje *autobusais*²¹⁷ vežamų keleivių skaičius kasmet augo (atitinkamai 6,0 proc. ir 38,4 proc.). Savo ruožtu, Utenos rajono

²¹⁷ Pagal Lietuvos Respublikos kelių transporto kodeksą, *autobusas* – motorinė transporto priemonė, skirta vežti žmonėms bei bagažui ir turinti daugiau kaip 9 sėdimąsias vietas įskaitant vairuotojo vietą (2 straipsnis)

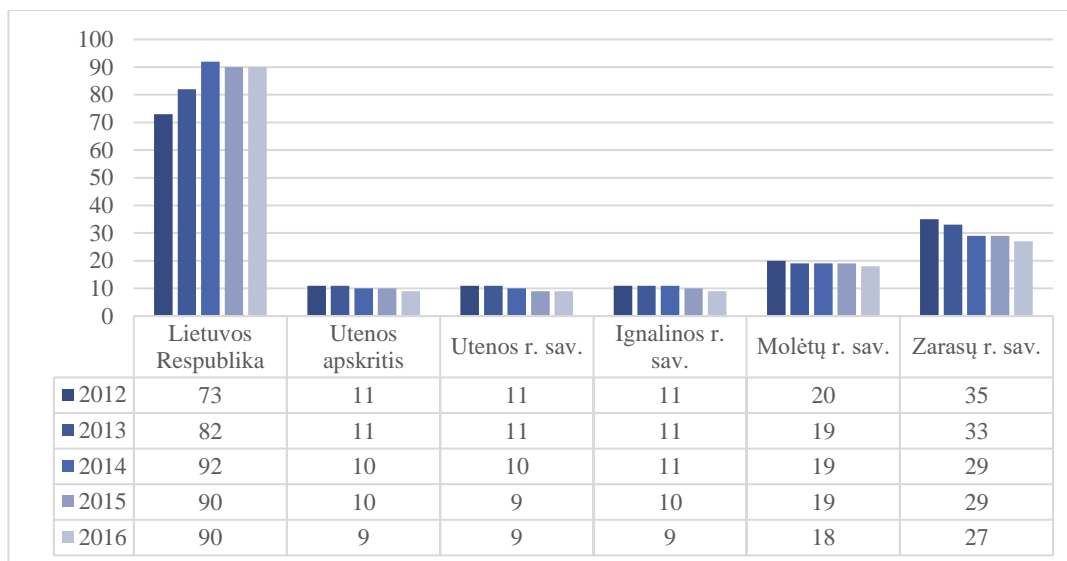
savivaldybėje autobusais vežamų keleivių skaičius 2012–2016 m. nuosekliai mažėjo (per penkerius metus sumažėjimas siekė 21,6 proc.). Šis mažėjimas buvo vienas didžiausių tarp Utenos apskrities savivaldybių. Dėl nekorektiškų duomenų iš analizės eliminuoti Visagino savivaldybės, Utenos apskrities ir šalies rodikliai.

3.5.5.2. lentelė. *Keleivių vežimas autobusais 2012–2016 m., tūkst.*

Administracinė teritorija / Metai	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis proc., lyginant 2012 m. ir 2016 m.
Utenos r. sav.	505	516	467	410	396	-21,6
Anykščių r. sav.	541	492	491	456	452	-16,5
Ignalinos r. sav.	203	197	179	163	139	-31,5
Molėtų r. sav.	400	383	368	358	334	-16,5
Zarasų r. sav.	626	586	495	481	447	-28,6

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

2016 metais Utenos rajono savivaldybėje vidutiniškai vienam gyventojui teko 9 kelionės autobusu. Šis rodiklis atitiko Utenos apskrities rodiklį bei buvo 10 kartų mažesnis už šalies rodiklį. Didžiausią rodiklį Utenos apskrityje turėjo Zarasų r. sav. (27 kelionės autobusu, tenkančios vienam gyventojui). Anykščių r. sav. ir Visagino sav. kelionės autobusu Lietuvos statistikos departamente nepateikiamos. Analizuojamuoju laikotarpiu vienam gyventojui tenkančių kelionių autobusu skaičius Utenos rajono savivaldybėje (kaip ir Utenos apskrityje) sumažėjo 18,2 proc., o šalyje – išaugo 23,3 proc.

3.5.5.5. pav. *Vidutiniškai vienam gyventojui tenkančių kelionių autobusu skaičius 2012–2016 m.*

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Keleivių vežimo autobusais vietinio (priemiestinio), tolimojo reguliaraus susisiekimo kelių transporto maršrutais ir užsakomaisiais, specialiaisiais reisais paslaugas Utenos rajono savivaldybėje teikia UAB „Utenos autobusų parkas“ (toliau – Utenos autobusų parkas) bei privatūs vežėjai – M. Bučio IĮ ir J. Bubino IĮ.

Vadovaujantis Utenos rajono savivaldybės administracijos pateikiama informacija, 2016 metais Utenos rajone reguliaraus susisiekimo kelių transporto maršrutais pervežta 351,5 tūkst. keleivių (2015 m. – 358,0 tūkst. keleivių), iš jų: tolimojo reguliaraus susisiekimo kelių transporto maršrutais – 99,9 tūkst., vietinio reguliaraus susisiekimo kelių transporto maršrutais – 242,4 tūkst. (miesto – 135,9 tūkst., priemiesčio – 106,5 tūkst.), užsakomaisiais ir specialiaisiais reisais – 9,2 tūkst. keleivių. 2016 m. keleivių vežimas Utenos rajone buvo vykdomas 53 maršrutais (lyginant su 2015 m., maršrutų skaičius nepakito), iš jų – 39 vnt. vietinio (priemiestinio) reguliaraus

susisiekimo, 7 vnt. – miesto reguliaraus susisiekimo, 7 vnt. – tolimojo reguliaraus susisiekimo maršrutais.

2016 m. Utenos autobusų parkas turėjo 39 transporto priemones (2015 m. – 37 transporto priemones), iš kurių 22 yra autobusai (turintys licencijas), 9 – mikroautobusai (turintys licencijas) ir 8 kitos transporto priemonės (neturinčios licencijų).

Utenos rajono transporto ir susisiekimo situacijos apibendrinimas

2 magistraliniai keliai, 4 krašto keliai ir 31 rajoninis kelias

Per Utenos rajono teritoriją eina šie valstybiniai keliai:

- 2 magistraliniai keliai;
- 4 krašto keliai;
- 31 rajoninis kelias.

11,5 proc. kelių su patobulinta danga, 62,3 proc. žvyro kelių ir 26,2 proc. grunto kelių

Utenos rajone tikslinga tobulinti kelių būklę, nes

- Utenos r. sav. kelių su patobulinta danga dalis yra maža (11,5 proc.) ir nedidėjanti, savo ruožtu, šalyje ji sudaro 18 proc., o apskrityje – 11,4 proc.);
- Utenos rajono savivaldybėje žvyro kelių dalis yra didelė (62,3 proc.), savo ruožtu, šalyje ji sudaro 59,1 proc., o apskrityje – 61,7 proc.;
- Utenos r. sav. grunto kelių dalis (26,2 proc.) didesnė nei šalyje (20,1 proc.)

Dviračių takų ilgis – mažesnis nei 1/5 Utenos apskrities dviračių takų ilgio

Neišplėtotą dviračių takų infrastruktūrą. 2016 m. pabaigoje Utenos r. sav. dviračių takų ilgis siekė 7,5 km (18,6 proc. Utenos apskrities dviračių takų ilgio).

618 lengvųjų automobilių, tenkančių 1 000-iui gyventojų

Utenos rajono gyventojų mobilumas didelis dėl aukšto automobilizacijos lygio.

- 2016 m. Utenos r. sav. 1 000-iui gyventojų teko 618 automobilių.
- 2016 m. šalyje 1 000-iui gyventojų teko 402 automobiliai.
- 2016 m. Utenos apskrityje 1 000-iui gyventojų teko 433 automobiliai.

21,6 proc. sumažėjęs keleivių vežimas autobusais

Utenos rajono savivaldybėje per penkerius metus keleivių vežimas autobusais sumažėjo 21,6 proc. (šis sumažėjimas buvo vienas didžiausių tarp apskrities savivaldybių, neskaitant Visagino savivaldybės).

351,5 tūkst. pervežtų keleivių, 53 maršrutai, 39 transporto priemonės

Utenos rajono savivaldybėje 2016 m.:

- reguliaraus susisiekimo kelių transporto maršrutais pervežta 351,5 tūkst. keleivių 53 maršrutais (39 – vietiniais (priemiestiniais), 7 – miesto, 7 – tolimaisiais);
- Utenos autobusų parkas turėjo 39 transporto priemones (22 autobusus, 9 mikroautobusus, 8 kt.).

3.5.6. Savivaldybės valdomas turtas

Pastatai ir patalpos. Utenos rajono savivaldybei nuosavybės teise 2016 m. pabaigoje priklausė pastatų ir patalpų, kurių bendras plotas – 163 894 m², iš jų 143 818 m² plotas (arba 87,8 proc. pastatų ir patalpų) buvo naudojamas.

Turto patikėtiniui informavus Utenos rajono savivaldybės administraciją apie tai, kad pastatas ar patalpos patikėtinių funkcijoms vykdyti nereikalingos, Utenos rajono savivaldybės administracija sukviečia komisiją, kuri analizuoja ir priima sprendimus dėl tolimesnio turto naudojimo. Nusprendus, kad turtas savivaldybės funkcijoms vykdyti nereikalingas, objektus siūloma įtraukti į viešame aukcione parduodamo Utenos rajono savivaldybės nekilnojamojo turto

ir kitų nekilnojamojų daiktų sąrašą (teikiamas sprendimo projektas Utenos rajono savivaldybės tarybai). Utenos rajono savivaldybės tarybos 2015 m. sausio 29 d. sprendimu Nr. TS-12²¹⁸ buvo patvirtintas viešame aukcione parduodamų Utenos rajono savivaldybės nekilnojamojo turto ir kitų nekilnojamojų daiktų sąrašas.

3.5.6.1. lentelė. 2016 m. pabaigoje parduodamo Utenos rajono savivaldybės turto sąrašas

Pavadinimas	Adresas	Plotas, m ²
Mokyklos pastatas	K. Ladygos g. 20D, Utena	273,67
Vaikų globos namų pastatas, ūkinis pastatas, 3 pavėsinės ir kitas turtas	Atkočiškių k., Vyžuonų sen., Utenos r.	4 050,56
Dalis kultūros namų pastato	Armoniškio k. 1, Užpalių sen., Utenos r.	171,39
Sirutėnų medicinos punkto pastatas	Rašio g. 3, Sirutėnų k., Utenos r.	98,94
Bendrabučio pastatas	Aukštaičių g. 20, Sudeikių sen., Utenos r.	386,72
Medicinos punkto pastatas	Taikos g. 13, Pakalnių k., Leliūnų sen., Utenos r.	60,86
Pramoninių prekių parduotuvės pastatas	Aušros g. 38, Utena	329,75
Kultūros namų pastatas, aparatinė su ūkiniu pastatu kitais inžineriniais statiniais	Taikos g. 31, Pakalnių k., Leliūnų sen., Utenos r.	348,78
Bendrabučio pastatas	Tauragnų g. 16, Kuktiškių mstl., Utenos r.	177,25
Buitinis-prekybinis pastatas su kitais inžineriniais statiniais	Molėtų g. 16, Utena	808,42
Patalpa – butas su ½ ūkinio pastato dalimi ir kitais inžineriniais statiniais	Ūkininkų g. 3-2, Plaušų k., Vyžuonų sen., Utenos r.	70,33
Negyvenamoji patalpa – mokyklos salė	A. Musteikio g. 56-3, Tauragnų mstl., Utenos r.	226,91
Pastatas-dirbtuvės su kitais inžineriniais statiniais	A. Musteikio g. 54A, Tauragnų mstl., Utenos r.	235,56
Mokyklos pastatas	Ežero g. 16, Leliūnų mstl., Utenos r.	1 882,90

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Utenos rajono savivaldybės administracijos pateiktus duomenis

2016 m. pradžios duomenimis, Utenos rajono savivaldybės parduodamų objektų sąrašė buvo 12 objektų, kurių bendras patalpų plotas – 7 488 m². Per 2016 m. buvo skelbti 32 aukcionai, parduoti 5 objektai – Mokomojo korpuso pastatas K. Ladygos g. 20A, Utenoje (už 5688,02 EUR); sandėlio pastatas K. Ladygos g. 20C, Utenoje (4802,68 EUR), garažas su administracinėmis patalpomis Užpalių g. 74, Utenoje (55914,43 EUR), trąšų sandėlio pastatas Linkų k., Utenos rajone (7413,75 EUR) ir sporto salės pastatas Vyžuonų g. 6A, Utenoje (16249,23 EUR). Per 2016 m. parduodamų Utenos rajono savivaldybės objektų sąrašas pasipildė dar 7 objektais, todėl 2016 m. pabaigoje Utenos rajono savivaldybės parduodamų objektų sąrašė buvo 14 objektų, kurių bendras plotas – 9 122 m², ir tai sudaro 5,5 proc. viso Savivaldybei nuosavybės teise priklausančio turto. Iš jo 3 objektai (kurių bendras plotas – 1 411,84 m²) yra Utenos mieste, o visi kiti – kaimiškose Utenos rajono savivaldybės seniūnijose. Be šio turto Utenos rajono savivaldybė dar turi patalpų ir pastatų, kurių bendras plotas – 450 m² ir kurie gali būti parduodami ar nuomojami.

Informacija apie parduodamą nekilnojamąjį turtą yra skelbiama interaktyviame savivaldybių žemėlapyje adresu www.regia.lt.

Savivaldybės nekilnojamas turtas (pastatai ar patalpos), kuris nereikalingas savivaldybės funkcijoms vykdyti, gali būti *nuomojamas* (2016 m. panaudai suteiktų pastatų ir patalpų plotas siekė 295 m², nuomojamų pastatų ir patalpų plotas – 8 125 m², tai sudaro 5,1 proc.). Šiuo metu sudaryta 30 Utenos rajono savivaldybės nekilnojamojo turto nuomos sutarčių. Pasibaigus sutarčių terminams, savivaldybės tarybos pritarimu sutartys arba atnaujinamos naujam terminui, arba skelbiami turto nuomos konkursai. Iš nuomojamų Utenos rajono savivaldybės pastatų ir patalpų 1 505 m² plotas yra negyvenamas, o 6 620 m² plotą užima savivaldybės būstas.

²¹⁸ 2015 m. balandžio 23 d. sprendimo Nr. TS-106, 2015 m. rugsėjo 24 d. sprendimo Nr. TS 246, 2015 m. gruodžio 22 d. sprendimo Nr. TS- 337 redakcijos

Žemės sklypai. Utenos rajono savivaldybė panaudos pagrindais Utenos rajono savivaldybės teritorijoje valdo apie 380 žemės sklypų (sklypų kiekis nuolat kinta). Šie sklypai suformuoti savivaldybės pastatams, kapinėms, paplūdimiams, keliams ir t. t. eksploatuoti. Jie gali būti naudojami tik savivaldybės funkcijoms, numatytoms Lietuvos Respublikos savivaldos įstatyme, atlikti. Šių žemės sklypų išnuomoti ar parduoti nėra galimybės.

Utenos rajono savivaldybė žemės sklypus gali nuomoti ar parduoti investuotojams. Šiuo metu Utenos miesto teritorijoje yra suformuoti valstybinės žemės sklypai, kurie gali būti išnuomoti arba parduoti:

- 1) sklypas Pramonės g. 20, kurio plotas – 5,38 ha (pramonės ir sandėliavimo zona);
- 2) sklypas Pramonės g. 17A, kurio plotas – 1,86 ha (pramonės ir sandėliavimo zona);
- 3) sklypas Žemdirbių g. 8 (buvusi kareivinių teritorija), kurio plotas – 0,08 ha (visuomeninės paskirties teritorija);
- 4) sklypas Zarasų g. 3 (buvusi kareivinių teritorija), kurio plotas – 3,85 ha (visuomeninės paskirties teritorija);
- 5) sklypas Kupiškio g., kurio plotas – 0,38 ha.

Taip pat yra Utenos rajono savivaldybei nuosavybės teise priklausančių žemės sklypų Utenos mieste, kurie gali būti išnuomoti arba parduoti potencialiems investuotojams.

Prie J. Basanavičiaus ir Maironio g. sankryžos, ties prieiga prie Utenos miesto sodo, adresas – Maironio g. 6A, plotas – 0,55 ha (komercinės, visuomeninės paskirties sklypas).

Netoli Užpalių gatvės, šalia Skaistašilio miško yra 8,5 ha valstybinės žemės plotas, kuriame galima formuoti kitos paskirties, vienbučių ir dvibučių gyvenamųjų pastatų teritorijos žemės sklypus. Pramonės plėtra šioje teritorijoje yra negalima.

Utenos miesto teritorijoje planuojama suformuoti 5 naujus racionalius, pritaikomus verslui ir turinčius susisiekimą su keliais ir (arba) gatvėmis (netoli numatomų formuoti sklypų yra komunikacijos ir inžineriniai tinklai, krovininis geležinkelis) žemės sklypus:

1. 2,7 ha ploto komercinės ir pramonės paskirties žemės sklypas prie Aukštaičių g.;
2. 1,3 ha ploto pramonės ir sandėliavimo paskirties žemės sklypas prie Pramonės g.;
3. 0,8 ha ploto komercinės paskirties žemės sklypas prie Pušynėlio g.;
4. 0,5 ha ploto komercinės paskirties žemės sklypas prie Pušynėlio g.;
5. 0,45 ha ploto komercinės paskirties žemės sklypas prie Pušynėlio g.

Informacija apie mieste esančias teritorijas investicijoms yra skelbiama interaktyviame savivaldybių žemėlapyje adresu www.regia.lt.

2016 m. pabaigoje Utenos rajono savivaldybė turėjo 141 *bešeimininkį statinį* (statiniai, kurie neturi savininkų arba kurių savininkai yra nežinomi), iš jų 11 yra teismų pripažinti bešeimininkiai statiniai, 3 kartus paskelbti spaudoje – 141.

Utenos rajono savivaldybės valdomo turto situacijos apibendrinimas

Savivaldybės nuosavybės teise valdomi pastatai ir patalpos užima 163 894 m² plotą.

Valdomą turtą sudaro:

- naudojamas turtas;
- parduodamas turtas;
- nuomojamas turtas.

380 žemės sklypų

Utenos rajono savivaldybėje fiksuojama 380 žemės sklypų. Iš jų Utenos mieste:

- 5 suformuoti ir siūlomi investuotojams nuomoti arba pirkti žemės sklypai (bendras plotas – 11,55 ha);
- 1 sklypas, kurio plotas – 0,55 ha, priklausantis Utenos rajono savivaldybei nuosavybės teise ir siūlomas investuotojams nuomoti arba pirkti;
- 1 valstybinės žemės sklypas, kurio plotas – 8,5 ha, kitos paskirties, tinkamas vienbučių ir dvibučių gyvenamųjų pastatų statybai;
- 5 žemės sklypai, kurių bendras plotas – 5,75 ha, planuojami suformuoti.

www.regia.lt

Informacija apie Utenos rajono savivaldybės parduodamus nekilnojamojo turto objektus bei esančias teritorijas investicijoms skelbiama interneto svetainėje www.regia.lt.

3.5.7. Technologinė ir informacinė infrastruktūra

Informacinės visuomenės plėtra yra neatsiejama nuo informacinių technologijų aplinkos plėtotės. Informacinės visuomenės plėtros programos priemonėmis siekiama užtikrinti reikalingos informacinių technologijų (toliau – IT) infrastruktūros kūrimą ir tobulinimą Utenos rajono savivaldybėje, nuolat atnaujinant Savivaldybės ir jos įstaigų techninę bei programinę įrangą. Sistemingai atnaujinant savivaldybės kompiuterinę bazę, programinę įrangą bei kitus informacinius išteklius, yra ne tik tobulinamas viešasis valdymas, bet ir formuojamas teigiamas savivaldybės įvaizdis. Siekiant technologinės ir informacinės infrastruktūros plėtros, svarbu, jog gyventojams būtų prieinamos naujos kartos viešosios paslaugos, diegiami *e. demokratijos*²¹⁹ plėtrą skatinantys įrankiai, užtikrinama galimybė verslo procesus perkelti į elektroninę erdvę ir pan.

3.5.7.1. lentelė. Namų ūkių, turinčių asmeninį kompiuterį ir interneto prieigą, dalis 2012–2016 m., proc.

Administracinė teritorija / Metai	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis procentiniais punktais, lyginant 2012 m. ir 2016 m.
Namų ūkių, turinčių asmeninį kompiuterį, dalis						
Lietuvos Respublika	62,1	65,9	66,2	67,6	70,5	13,5
Alytaus apskritis	52,8	58,9	62,4	65,9	65,5	24,1
Kauno apskritis	65,8	73,2	71,9	73,4	77,5	17,8
Klaipėdos apskritis	60,5	67,2	70,5	68,4	73,3	21,2
Marijampolės apskritis	68,1	64,4	61,8	64,9	62,6	-8,1
Panevėžio apskritis	59,4	62,7	63,3	66,2	70,0	17,8
Šiaulių apskritis	57,4	63,7	63,5	61,6	65,9	14,8
Tauragės apskritis	53,9	56,8	51,6	60,2	61,1	13,4
Telšių apskritis	51,9	66,0	69,5	67,1	75,5	45,5
Utenos apskritis	54,5	53,9	53,7	60,5	69,8	28,1
Vilniaus apskritis	68,3	66,7	67,3	69,6	68,9	0,9
Namų ūkių, turinčių interneto prieigą, dalis						
Lietuvos Respublika	60,1	64,7	66	68,3	71,7	19,3
Alytaus apskritis	51,1	58,6	62,4	64,7	65,5	28,2
Kauno apskritis	62,9	72,7	71,3	73,9	78,5	24,8
Klaipėdos apskritis	59,6	66,7	70,2	67,5	74,8	25,5

²¹⁹ Lietuvoje vieningo *e. demokratijos* apibrėžimo nėra. E. demokratija apibrėžiama platesniu terminu *e. valdžia*. Anot Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, *e. valdžia* yra valstybės ir savivaldos institucijų reguliuojamas visuomenės santykių plėtros būdas, kurio tikslas – didinti vykdomosios valdžios sprendimų priėmimo skaidrumą, kokybiškiau ir efektyviau teikti visuomenei, verslo subjektams ir institucijoms viešąsias paslaugas ir informaciją, naudoti tam tikras informacinių technologijų teikiamas galimybes.

Administracinė teritorija / Metai	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Pokytis procentiniais punktais, lyginant 2012 m. ir 2016 m.
Marijampolės apskritis	64,1	62,5	60,7	65,7	64,6	0,8
Panevėžio apskritis	57,5	61,4	64	70,1	70,5	22,6
Šiaulių apskritis	54,9	61,7	62,8	61,8	68,2	24,2
Tauragės apskritis	51,1	58,5	51,2	63	63,4	24,1
Telšių apskritis	51,3	61,3	70,7	71,1	77,4	50,9
Utenos apskritis	52,9	53,7	54,2	61,3	70,3	32,9
Vilniaus apskritis	66,6	65,2	67,1	69,1	70,2	5,4

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Namų ūkių, turinčių asmeninį kompiuterį ir interneto prieigą, duomenis Lietuvos statistikos departamentas pateikia apskričių lygiu. 2012–2016 m. laikotarpiu visoje šalyje asmeninį kompiuterį ir interneto prieigą turinčių namų ūkių skaičius augo (atitinkamai 13,5 proc. p. ir 19,3 proc. p.). Utenos apskrityje namų ūkių, turinčių asmeninį kompiuterį, dalis per penkerius metus padidėjo sparčiau nei šalyje (28,1 procentiniais punktais) ir 2016 metais sudarė 69,8 proc. Šis rodiklis atsiliko šalies vidurkio (70,5 proc.), tačiau viršijo penkių šalies apskričių – Alytaus apskrities (65,5 proc.), Marijampolės apskrities (62,6 proc.), Šiaulių apskrities (65,9 proc.), Tauragės apskrities (61,1 proc.) ir Vilniaus apskrities (68,9 proc.) rodiklius. Pagal namų ūkių, turinčių prieigą prie interneto, dalį 2016 metais Utenos apskritis (70,3 proc.) atsiliko nuo šalies (71,7 proc.) rodiklio, tačiau viršijo Alytaus apskrities (65,5 proc.), Marijampolės apskrities (64,6 proc.), Šiaulių apskrities (68,2 proc.), Tauragės apskrities (63,4 proc.) ir Vilniaus apskrities (70,2 proc.) rodiklius. Šio rodiklio augimas 2012–2016 metų laikotarpiu Utenos rajono savivaldybėje (32,9 proc. p.) buvo spartesnis nei šalyje (19,3 proc. p.).

Vadovaujantis Utenos rajono savivaldybės administracijos duomenimis, Utenos rajono savivaldybėje yra vykdomas tęstinis serverių sistemos modernizavimo procesas, užtikrinant savivaldybėje naudojamų informacinių sistemų duomenų saugą, automatinių atsarginių kopijų darymą ir atstatymą. Kompleksiškai atnaujinama techninė ir programinė įranga Utenos rajono savivaldybės administracijos ir padalinių darbo vietose leidžia didinti darbo vietų patikimumą ir atitikimą duomenų saugos reikalavimams, užtikrinti naudojamos programinės įrangos legalumą.

Utenos rajono savivaldybės administracijos informacinių technologijų specialistai administruoja ir prižiūri 214 kompiuterizuotų darbo vietų (167 – savivaldybės administracijoje, 47 – seniūnijose), 34 informacines sistemas ir duomenų registrus, naudojamus savivaldybės administracijos padaliniuose.

Atsižvelgiant į Utenos rajono savivaldybės administracijos pateiktus duomenis, 2016 metais Utenos rajono savivaldybėje:

- atnaujinta techninė ir programinė įranga 82 darbo vietose arba 38 proc. visų Utenos rajono savivaldybės administracijos kompiuterizuotų darbo vietų (prioritetas teiktas toms darbo vietoms, kur darbuotojai tiesiogiai dirba su klientais ir strategiškai savivaldybės veiklai svarbiomis informacinėmis sistemomis);

- įsigyta 11 multifunkcinių spausdinimo įrenginių, susietų su dokumentų valdymo sistema (toliau – DVS) (jų naudojimas mažina spausdinamų dokumentų skaičių, skenuojant ir per DVS pateikiant dokumentus savivaldybės padaliniams ir valstybės institucijoms);

- atliktas savivaldybės dokumentų valdymo sistemos atnaujinimas, įdiegiant e-paslaugų ir e-pristatymo funkcionalumus (kas užtikrina e-paslaugų fiziniams ir juridiniams asmenims teikimo plėtrą ir sklaidą bei leidžia užtikrinti spausdintų dokumentų keitimą elektroniniais dokumentais savivaldybės skyriuose ir seniūnijose);

- įdiegtos techninės ir programinės kompiuterinio tinklo saugos politikos priemonės, užtikrinančios vartotojų hierarchiją, duomenų bazių ir registrų apsaugą nuo nesankcionuoto naudojimo, garantuojančios tinklo greitaveiką ir galimybę diegti tinklo vartotojų teisių politiką (saugaus belaidžio ryšio įrenginiai užtikrina interneto prieigą darbuotojams ir savivaldybės administracijos svečiams bei lankytojams visame Utenos rajono savivaldybės administracijos pastate);

- vykdomas Utenos rajono savivaldybės seniūnijų kompiuterinio tinklo modernizavimas (diegiamos priemonės, užtikrinančios tinklo ir duomenų saugą bei atitikimą technologiniams reikalavimams, keliamiems saugiam tinklui);

- mažinant administracinę naštą ir didinant informacijos ir dokumentų apsikeitimo efektyvumą, pradėtas dokumentų valdymo sistemų diegimas Utenos rajono savivaldybės įstaigose ir šių sistemų tarpusavio integracija, užtikrinant galimybę naudoti e-parašo funkcionalumą, keistis elektroniniais dokumentais ir informacija ne tik tarp savivaldybės įstaigų, bet ir su valstybinėmis institucijomis;

- atnaujinta Utenos rajono savivaldybės tarybos posėdžių transliacijų techninė ir programinė įranga, leidžianti transliuoti ir įrašinėti savivaldybės tarybos posėdžius geresne raiška, pateikiant transliacijų įrašus *YouTube* platformoje ir padaryti juos pasiekiamus vartotojams, nenaudojant specialios programinės įrangos;

- Utenos rajono savivaldybės administracijos interneto svetainėje įdiegta dokumentų paieškos ir aktualizavimo sistema, kurios pagalba gyventojai gali lengvai rasti savivaldybės teisės aktus ir jų aktualias redakcijas, naudojant patogią paieškos pagal daugelį kriterijų (dokumento datą, numerį, turinį ir t. t.) formą.

Siekiant pateikti gyventojams lengvai prieinamą, aktualią informaciją, nuolat pildomi teminiai regionų geoinformacinės aplinkos REGIA informaciniai sluoksniai, užtikrinant nuolatinį informacijos apie teritorijų planavimo, aplinkos apsaugos, civilinės saugos, savivaldybės valdomo turto, komunalinio ūkio, kelių, lankytinų objektų, kitas savivaldybės veiklas pateikimą ir atnaujinimą REGIA sistemoje. 2016 m. REGIA sistemoje Utenos rajono savivaldybės administracija pildė ir tikslino 55 informacinių sluoksnių duomenis. Utenos rajono savivaldybės administracija taip pat naudoja REGIA gyventojų pranešimų paslaugos galimybę, kuria naudodamiesi gyventojai interaktyviame žemėlapyje gali pažymėti pastebėtas problemas ar poreikius: tvarkytinas bei savivaldybės priežiūros reikalaujančias teritorijas, avarines situacijas, kelių dangos problemas ir pan. Pranešimus interaktyviame žemėlapyje mato seniūnijų seniūnai, atsakingi atskirų sričių savivaldybės skyrių specialistai, kurie įvertina pranešime pateiktą problemą, kartu su savivaldybės įmonėmis ir organizacijomis organizuoja jos sprendimą ir informuoja gyventoją apie situaciją.

Siekiant nuolat laiku ir tiksliai pateikti žinias Utenos rajono gyventojams apie svarbiausias aktualijas ir Utenos rajono savivaldybės veiklą, kurti teigiamą Utenos miesto ir Utenos rajono savivaldybės įvaizdį, nuolat skelbiama informacija, užtikrinant nuolatinį šios informacijos pateikimą piliečiams žiniasklaidos priemonėmis: savivaldybės interneto svetainėje (<http://www.utena.lt>), seniūnijų interneto svetainėse, savivaldybės paskyroje socialiniuose tinkluose „Facebook“ (Utenos rajono savivaldybės Facebook paskyra turi daugiau nei 3 000 naujienu pranešimų), „Instagram“, Utenos rajono ir nacionalinėje spaudoje. Nuo 2014 m. yra sukurtos 9 Utenos rajono savivaldybės seniūnijų ir jų bendruomenių internetinės svetainės (Daugailių seniūnijos (www.daugailiai.lt), Leliūnų seniūnijos (www.leliunuseniunija.lt), Kuktiškių seniūnijos (www.kuktiskes.lt), Sudeikių (www.sudeikiai.lt), Saldutiškio seniūnijos svetainė www.sadutiskis.lt, Vyžuonų seniūnijos (www.vyzuonos.lt), Tauragnų seniūnijos (www.tauragnai.eu), Užpalių seniūnijos (www.uzpaliai.lt), Utenos seniūnijos svetainė www.utenosseniunija.lt), nuolat vykdoma techninė šių svetainių priežiūra, informacijos

parengimas, atnaujinimas ir publikavimas, bendradarbiaujant su seniūnijų darbuotojais, kultūros įstaigų, bibliotekų, kolektyvais, bendruomenėmis, nuolat konsultuojami ir apmokomi šias svetaines administruojantys seniūnijų darbuotojai.

Utenos rajono savivaldybėje yra sukurta internetinė svetainė www.kulturautenoje.lt, kurioje viešinama informacija apie Utenos rajono kultūrinius renginius, projektus, menininkus. Utenos rajono kultūros naujienų portalas socialiniame tinkle Facebook jau turi daugiau kaip 2500 naujienų prenumeratorių. Interneto svetainėje taip pat yra kuriamos galerijos, renginių kalendoriai, anonsai. Informacija rengiama, bendradarbiaujant su Utenos A. ir M. Miškinių viešąja biblioteka, Utenos kraštotyros muziejumi, Utenos kultūros centru ir jo padaliniais, NVO, tautodailininkais, dailininkais, mėgėjų meno kolektyvais, kultūros projektus ir renginius inicijuojančiomis organizacijomis, Utenos rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokiniais, neformaliojo ugdymo įstaigomis, seniūnijomis. Svetainėje publikuojamos etnokultūros naujienos Utenos rajone, tautodailininkų darbų galerijos, tautodailininkų klubo „Svirnas“, Utenos literatų klubo „Verdenė“ naujienos, nuolat atnaujinamos svetainės skiltys apie Utenos krašto kūrėjus, rajono meno kolektyvus, parodas, renginių atgarsius, naujus leidinius.

Švietimo aktualijoms ir naujienoms skirta interneto svetainė www.svietimas.utena.lm.lt. Bendradarbiaujant su švietimo įstaigomis, 2016 m. svetainėje publikuota daugiau kaip 300 informacinių pranešimų apie švietimo renginius, seminarus, mokymus, olimpiadų konkursų rezultatus, užduotis, projektinę veiklą, neformaliojo švietimo veiklas Utenos rajono švietimo įstaigose. Taip pat nuolat vykdomas Utenos rajono savivaldybės švietimo įstaigų internetinių svetainių turinio valdymo sistemos atnaujinimas, siekiant užtikrinti svetainių saugumą, sukuriant dizainą ir struktūrą, pritaikytą mobiliesiems įrenginiams, periodiškai organizuojami administruojančių svetaines darbuotojų mokymai ir konsultacijos. Utenos rajono savivaldybės administracijos informacinių technologijų specialistai vykdo 29 Utenos rajono švietimo įstaigų internetinių svetainių techninę priežiūrą.

Visose Utenos rajono savivaldybės švietimo įstaigose naudojamas šviesolaidinis internetas. Utenos rajono savivaldybės administracija užtikrina šviesolaidinio interneto ryšio įrangos techninę priežiūrą, ryšio kanalų nuomos paslaugų apmokėjimą, galinės įrangos techninį modernizavimą ir atnaujinimą. Visose Utenos rajono švietimo įstaigose, organizuojančiose pradinio ir pagrindinio ugdymo procesą, įdiegta saugi belaidžio interneto ryšio sistema su vartotojų hierarchija ir administravimo funkcijomis.

Utenos rajono technologinės ir informacinės infrastruktūros situacijos apibendrinimas

69,8 proc. namų ūkių, turinčių kompiuterį, ir 70,3 proc. namų ūkių, turinčių interneto prieigą

- 2016 m. Utenos apskrityje namų ūkių, turinčių asmeninį kompiuterį, dalis (69,8 proc.) buvo mažesnė nei šalyje (70,5 proc.), bet per 2012–2016 m. Utenos apskrities rodiklis (28,1 proc. p.) augo sparčiau nei šalies (13,5 proc. p.);

- 2016 m. Utenos apskrityje namų ūkių, turinčių interneto prieigą, dalis (70,3 proc.) buvo mažesnė nei šalyje (71,7 proc.), bet per 2012–2016 m. Utenos apskrities rodiklis (32,9 proc.) augo sparčiau nei šalies (19,3 proc.).

Vykdomas informacinių technologijų ir interneto svetainių atnaujinimas ir plėtra:

- atnaujinta kompiuterinė ir programinė įranga 82 kompiuterizuotoms darbo vietoms;
- nupirkti 11 naujų multifunkcinių įrenginių;
- įdiegtos techninės ir programinės kompiuterinio tinklo saugos politikos priemonės;
- veikianti ir nuolat plečiama interneto svetainė www.utena.lt
- veikiančios ir nuolat atnaujinamos 9 iš 10 Utenos rajono savivaldybės seniūnijų interneto svetainės
- atnaujintos ir veikiančios interneto svetainės www.kulturautenoje.lt, www.svietimas.utena.lm.lt.

3.6. VIEŠASIS VALDYMAS

Teisinė bazė. Utenos rajono savivaldybė savo veiklą organizuoja vadovaudamasi LR vietos savivaldos įstatymu ir kitais įstatymais, teisės aktais bei vidaus dokumentais: Utenos rajono savivaldybės tarybos veiklos reglamentu, Utenos rajono savivaldybės administracijos nuostatais ir kitais savivaldos institucijų veiklą reglamentuojančiais dokumentais.

Utenos rajono savivaldybėje yra vykdomas strateginis planavimas – kas septynerius metus rengiamas strateginis plėtros planas, o kasmet – strateginis veiklos planas. Strateginio plėtros plano rengimo metu Utenos rajono savivaldybė vadovaujasi Utenos rajono plėtros strateginiu planu 2011–2017 metams²²⁰ bei Utenos rajono savivaldybės 2017–2019 metų strateginiu veiklos planu²²¹. Taip pat Utenos rajono savivaldybėje yra parengta Utenos rajono jaunimo politikos 2011–2016 m. strategija²²², Utenos rajono turizmo rinkodaros plėtros strategija 2016–2020 m.²²³ ir Utenos rajono savivaldybės kūno kultūros ir sporto 2013–2017 metų strateginis planas²²⁴. Kasmet Utenos rajono savivaldybės seniūnijos taip pat rengia savo strateginius veiklos planus.

Utenos rajono savivaldybėje yra vykdomas finansinis planavimas – kiekvienais metais yra sudaromas Savivaldybės administracijos biudžetas. Utenos rajono savivaldybėje yra įdiegta integruotos, duomenimis tarpusavyje pasikeičiančios QPR (Strateginiam planavimui) ir FVAS (buhalterinei apskaitai) sistemos, kurios ima duomenis ir perduoda sistemai FINNET (finansų apskaitai).

Utenos rajono savivaldybėje yra vykdomas ir teritorijų planavimas – apie tai rašoma kituose strateginio plėtros plano skyriuose.

2011 m. Utenos rajono savivaldybė gavo ISO 9001:2008 sertifikatą, kurio galiojimas šiuo metu yra pasibaigęs.

Organizacinė struktūra. Utenos rajono savivaldybės atstovaujamoji institucija yra **taryba**, turinti vietos valdžios ir viešojo administravimo teises ir pareigas, vykdomoji institucija – **administracijos direktorius**, turintis viešojo administravimo teises ir pareigas. Šios Savivaldybės institucijos yra atsakingos už savivaldos teisės įgyvendinimą.

Savivaldybių funkcijos pagal veiklos pobūdį skirstomos į vietos valdžios, viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų teikimo. Vietos valdžios funkcijas įstatymų nustatyta tvarka atlieka savivaldybės taryba. Viešojo administravimo funkcijas įstatymų nustatyta tvarka atlieka savivaldybės taryba, savivaldybės vykdomoji institucija (vykdomosios institucijos), kiti savivaldybės įstaigų ir tarnybų vadovai, valstybės tarnautojai, kuriems teisės aktai ar savivaldybės tarybos sprendimai suteikia viešojo administravimo teises savivaldybės teritorijoje. Viešąsias paslaugas teikia savivaldybių įsteigti paslaugų teikėjai arba pagal sudarytas sutartis kiti viešai pasirenkami fiziniai ar juridiniai asmenys.

Utenos rajono savivaldybės tarybą sudaro įstatymų nustatyta tvarka demokratiškai išrinkti Savivaldybės bendruomenės atstovai – 25 Savivaldybės tarybos nariai. Savivaldybėje sudaryti 5 Utenos rajono savivaldybės tarybos komitetai: 1) Kontrolės komitetas, 2) Ekonomikos, finansų, biudžeto ir turto valdymo reikalų komitetas, 3) Švietimo, kultūros ir sporto reikalų komitetas, 4) Aplinkos apsaugos, socialinių, sveikatos ir kaimo reikalų komitetas ir 5) Teritorijų planavimo, statybos ir infrastruktūros reikalų komitetas.

²²⁰ Patvirtintas Utenos rajono savivaldybės tarybos 2010 m. gruodžio 22 d. sprendimu Nr. TS-346, patikslintas Utenos rajono savivaldybės tarybos 2012 m. gruodžio 20 d. sprendimu Nr. TS-382 ir 2015 m. vasario 19 d. sprendimu Nr. TS-35

²²¹ Patvirtintas Utenos rajono savivaldybės tarybos 2017 m. sausio 26 d. sprendimu Nr. TS-1, patikslintas Utenos rajono savivaldybės tarybos 2017 m. gegužės 25 d. sprendimu Nr. TS-144 ir 2015 m. rugpjūčio 31 d. sprendimu Nr. TS-203

²²² Patvirtintas Utenos rajono savivaldybės tarybos 2010 m. lapkričio 25 d. sprendimu Nr. TS-325

²²³ Patvirtintas Utenos rajono savivaldybės tarybos 2016 m. vasario 18 d. sprendimu Nr. TS-46

²²⁴ Patvirtintas Utenos rajono savivaldybės tarybos 2013 m. gegužės 30 d. sprendimu Nr. TS-150

Meras yra politikas, atliekantis realias arba simbolines vykdomosios valdžios vadovo funkcijas savivaldos objekte. Iki 2014 m. Lietuvoje vietos savivaldos merą slaptu balsavimu išrinkdavo Savivaldybės taryba, ji galėjo merą ir atleisti iš pareigų. Nuo 2015 m. Lietuvoje savivaldybių merai pradėti rinkti tiesiogiai. Utenos rajono savivaldybės strateginio plėtros plano 2018–2024 metams rengimo metu Utenos rajono savivaldybės meru buvo Alvydas Katinas.

Utenos rajono savivaldybėje veikia Utenos r. savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba (viešasis juridinis asmuo). Ją 2016 m. sudarė trys valstybės tarnautojų pareigybės: savivaldybės kontrolierius, savivaldybės kontrolieriaus patarėjas ir vyriausiasis specialistas.

Utenos rajono savivaldybės administracijos struktūra nuo 2018 m. kovo 1 d.²²⁵:

- Administracijos direktorius;
- Administracijos direktoriaus pavaduotojas;
- Administracijos struktūriniai padaliniai ir specialistai: Aplinkos apsaugos ir civilinės saugos skyrius, Buhalterinės apskaitos skyrius, Centralizuoto vidaus audito skyrius, Dokumentų valdymo ir bendrųjų reikalų skyrius, Finansų skyrius, Kaimo ir bendruomenių reikalų skyrius, Kultūros skyrius, Socialinių reikalų ir sveikatos apsaugos skyrius, Strateginio planavimo ir investicijų skyrius, Švietimo, sporto ir jaunimo reikalų skyrius, Teisės ir civilinės metrikacijos skyrius, Teritorijų planavimo ir statybos skyrius, Turto valdymo skyrius, Vaiko teisių apsaugos skyrius, Viešosios tvarkos skyrius, Viešųjų pirkimų skyrius, atstovas ryšiams su visuomene (vyriausiasis specialistas) ir tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinadorius (vyriausiasis specialistas);
- Administracijos struktūriniai-teritoriniai padaliniai: Daugailių seniūnija, Kuktiškių seniūnija, Leliūnų seniūnija, Saldutiškio seniūnija, Sudeikių seniūnija, Tauragnų seniūnija, Utenos seniūnija, Utenos miesto seniūnija, Užpalių seniūnija ir Vyžuonų seniūnija.

Žmogiškieji ištekliai. 2017 m. lapkričio 1 d. duomenimis, Utenos rajono savivaldybės administracijoje buvo 282 patvirtintos pareigybės, iš jų – 2 politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojai (administracijos direktorius ir administracijos direktoriaus pavaduotojas), 118 karjeros valstybės tarnautojų ir 162 darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis. Iš šių pareigybių *užimtų*²²⁶ pareigybių skaičius siekė 263,25, iš jų 2 – politinio pasitikėjimo valstybės tarnautojai, 111 karjeros valstybės tarnautojų, 150,25 darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis. Tuomet *laisvų*²²⁷ pareigybių skaičius siekė 18,75, iš jų – 7 karjeros valstybės tarnautojai, 11,75 darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis. Utenos rajono savivaldybės taryba nustato didžiausią leistiną pareigybių, kurios gauna darbo užmokestį iš savivaldybės biudžeto, skaičių. Vadovaujantis paskutine tarybos sprendimo redakcija²²⁸, didžiausias leistinas mero politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojų pareigybių Utenos rajono savivaldybėje skaičius – 3, didžiausias leistinas valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokestį iš Utenos rajono savivaldybės biudžeto, pareigybių Utenos rajono savivaldybės administracijoje skaičius – 282.

Iš viso Utenos rajono savivaldybės administracijoje dirba 96 A lygio karjeros valstybės tarnautojai (86,5 proc. visų karjeros valstybės tarnautojų) ir 15 B lygio karjeros valstybės tarnautojų (13,5 proc. visų karjeros valstybės tarnautojų). Utenos rajono savivaldybės administracijoje 31 karjeros valstybės tarnautojui (27,9 proc.) suteikta I kvalifikacinė klasė, 44 karjeros valstybės tarnautojams (39,6 proc.) – II kvalifikacinė klasė, 35 karjeros valstybės

²²⁵ Utenos rajono savivaldybės tarybos 2017-10-26 sprendimu Nr. TS-254.

²²⁶ Pagal Valstybės tarnybos įstatymą, *užimta pareigybė* – kai valstybės tarnautojas eina pareigas, taip pat kai valstybės tarnautojas laikinai neina pareigų, bet jis iš tų pareigų nėra atleistas (43 str. 5 d. ir 6 d.).

²²⁷ Pagal Valstybės tarnybos įstatymą, *laisva pareigybė* – kai niekas neina pareigų, kai pareigas eina pakaitinis valstybės tarnautojas, priimtas konkurso organizavimo laikotarpiui ir kai į laisvas pareigas valstybės tarnautojas perkeliamas esant tarnybiniam būtinumui (43 str. 5 d. ir 6 d.).

²²⁸ Utenos rajono savivaldybės tarybos 2009-01-29 sprendimas Nr. TS-23 ir jo redakcijos: 2011-04-14 sprendimo Nr. TS-108 ir 2013-04-25 sprendimo Nr. TS-127 redakcija.

tarnautojams (31,5 proc.) – III kvalifikacinė klasė, o vienam karjeros valstybės tarnautojui (1,0 proc.) – kvalifikacinė klasė nenustatyta.

Kadangi kasmet didėja reikalavimai viešojo administravimo institucijoms, labai svarbus kvalifikacijos tobulinimas. 2016 metais 89 Utenos rajono savivaldybės darbuotojai (34 proc.) tobulino kvalifikaciją 187 mokymuose (2012 m. – 96 darbuotojai dalyvavo 192 mokymuose, 2013 m. – 102 darbuotojai 293 mokymuose, 2014 m. – 72 darbuotojai 277 mokymuose, o 2015 m. – 82 darbuotojai 258 mokymuose). Tai reiškia, kad 89 Utenos rajono savivaldybės darbuotojai bent vieną kartą per 2016 m. tobulino kvalifikaciją. Taigi, darbuotojų, kėlusią kvalifikaciją, skaičius per penkerius metus sumažėjo 7 proc., tačiau nuo 2014 m. – augo.

Korupcijos prevencija. Utenos rajono savivaldybėje aktyviai vykdoma *korupcijos prevencija*²²⁹. Utenos rajono savivaldybės taryba patvirtino Utenos rajono savivaldybės korupcijos prevencijos 2016–2018 metų programą²³⁰, kurioje numatyta 17 priemonių. 2011-08-25 Utenos rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-252 yra sudaryta Antikorupcinė komisija, kurią sudaro 5 nariai. Taip pat Utenos rajono savivaldybės įstaigose ir įmonėse yra paskirti asmenys, atsakingi už korupcijos prevenciją. Kiekvienais metais (nuo 2012 metų) yra rengiama Utenos rajono savivaldybės korupcijos prevencijos programos įgyvendinimo ataskaita.

Utenos rajono savivaldybėje vykdomas antikorupcinis visuomenės švietimas ir visuomenės informavimas (2016–2017 metais Specialiųjų tyrimų tarnybos (toliau – STT) Panevėžio valdyba ir kitos institucijos Utenos rajono savivaldybėje vykdė diskusijas, seminarus, mokymus), antikorupcinio ugdymo integravimas į mokomuosius dalykus bendrojo ugdymo mokyklose, moksleiviams dalinamos komiksų knygelės apie korupciją ir jos pasekmes ir t. t.

Administracinės našos mažinimo priemonės yra numatytos Utenos rajono savivaldybės strateginiuose dokumentuose. Vertinant 2016 metus, Utenos rajono savivaldybėje buvo pakeisti ir naujai priimti 3 administracinę naštą mažinantys teisės aktai (lygiai tiek pat ir per I-ąjį 2017 m. pusmetį), 4 kartus atsisakyta spausdinti dokumentus valstybinėms ir kitoms institucijoms (2017 m. I pusmetį – 16 kartų), parengti 4 informaciniai pranešimai elektroniniais skaidros kanalais apie administracinės naštos mažinimo priemones (lygiai tiek pat ir per I-ąjį 2017 m. pusmetį), įvertinti 35 teisės aktai administracinės naštos mažinimo požiūriu (2017 m. I pusmetį – 30 teisės aktų), Centralizuoto audito skyriui pateikta informacija apie administracinės naštos mažinimą savivaldybėje 2 kartus (lygiai tiek pat ir per I-ąjį 2017 m. pusmetį). Nuo 2017 m. I pusmečio savivaldybės skelbiami teisės aktai pradėti aktualizuoti teisės aktų paieškos sistemoje *Litlex*; savivaldybės teisės aktai, kuriuos skelbti įpareigoja kiti teisės aktai, skelbiami savivaldybės interneto svetainėje, o norminiai teisės aktai – ir Teisės aktų registre.

Lygias galimybes ir teises užtikrinančios priemonės Utenos rajono savivaldybės veikloje yra įgyvendinamos, nes vertinant 2015–2016 metus, Utenos rajono savivaldybė konkurse, skirtame apdovanoti savivaldybes už geriausias moterų ir vyrų lygybės priemones, suplanuotas ir įgyvendintas savivaldybės strateginiuose veiklos arba plėtros planuose, gavo apdovanojimą. Nustatyta, kad lygias galimybes ir teises užtikrinančios priemonės numatytos Utenos rajono savivaldybės strateginiuose dokumentuose (iš viso galiojančiuose dokumentuose numatyta 18 priemonių).

Utenos rajono savivaldybės taryboje yra 8 proc. vyrų ir 92 proc. moterų, administracijoje dirba 15 proc. vyrų ir 75 proc. moterų, o administracijos skyrių ir padalinių vadovų pareigas eina 40 proc. vyrų ir 60 proc. moterų.

²²⁹ Vadovaujantis www.stt.lt, korupcijos prevencijos tikslas – siekti, kad valstybės ir savivaldybių įstaigų bei verslo įmonių veikla būtų nešališka ir skaidri.

²³⁰ Patvirtinta Utenos rajono savivaldybės tarybos 2015-12-22 sprendimu Nr. TS-341 (2017-09-28 redakcija Nr. TS-228)

Utenos rajono savivaldybės neformaliojo vaikų švietimo programas įgyvendina 12 mokytojų vyrų ir 25 mokytojos moterys, o pačios programos kurtos taip, kad į veiklas būtų įtraukiamos tiek mergaitės ar merginos, tiek berniukai ar vaikinai. Laikino apnakvindinimo bei apgyvendinimo nakvynės namuose ir krizių centre paslaugos 2016 m. suteiktos 39 asmenims, iš jų – 34 vyrams ir 5 moterims. Socialinės priežiūros paslaugos Krizių centre teikiamos neatsižvelgiant į asmenų, neturinčių gyvenamosios vietos, lytį ar amžių. 2016 metais maitinimo organizavimo paslaugas gavo 130 asmenų (80 vyrų ir 50 moterų), o asmeninės higienos ir priežiūros paslaugas – 24 asmenys (9 moterys ir 15 vyrų). Sveikatos apsaugos srityje Utenos rajono savivaldybės specialiosios visuomenės sveikatos rėmimo 2016 m. programos lėšomis finansuoti įvairūs moterų NVO projektai. 2016 m. finansuotas 21 sportinės veiklos projektas, veiklose dalyvavo vyrai ir moterys, vyko tradicinis moterų futbolo turnyras „Moterys už futbolą“ (dalyvavo 98 moterys). 2016 m. buvo finansuota 30 visuomeninių organizacijų projektų, 17 jaunimo organizacijų projektų, kuriuose lygiomis moterų ir vyrų teisėmis dalyvavo bendruomenių, asociacijų atstovai. Utenos rajono savivaldybėje religinėms organizacijoms yra skiriamas finansavimas, nepriklausomai nuo konfesijos. Verslo subjektams, nepriklausomai nuo lyties, yra sudarytos lygios galimybės gauti finansavimą, dalyvauti konkursuose ir t. t. Utenos rajono savivaldybė įgyvendina įvairius viešosios infrastruktūros ir viešųjų erdvių gerinimo projektus, kurių rezultatais gali naudotis Utenos miesto ir rajono gyventojai, svečiai, investuotojai, nepriklausomai nuo jų lyties. Utenos rajono savivaldybės darbuotojai nuolat konsultuoja rajono ir miesto gyventojus lygių teisių įgyvendinimo klausimais, informacija teikiama elektroniniais skaidos kanalais, administracijos specialistai dalyvauja įvairiuose mokymuose, seminaruose.

Utenos rajono savivaldybės administracijoje nėra darbuotojo, atsakingo už moterų ir vyrų lygias galimybes.

Utenos rajono viešojo valdymo situacijos apibendrinimas

25 tarybos nariai ir 5 tarybos komitetai

- Utenos rajono savivaldybės atstovaujamoji institucija yra savivaldybės taryba, kurią sudaro įstatymų nustatyta tvarka demokratiškai išrinkti 25 savivaldybės bendruomenės atstovai – savivaldybės tarybos nariai.
- Sudaryti 5 Utenos rajono savivaldybės tarybos komitetai.

Užimtų pareigybių skaičius – 263,25, laisvų pareigybių – 18,75

- Užimtų pareigybių skaičius – 263,25 (iš jų 2 politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojai, 111 karjeros valstybės tarnautojų ir 150,25 darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis).
- Laisvų pareigybių skaičius – 18,75.

7 proc. sumažėjęs kvalifikaciją tobulinusių darbuotojų skaičius

2016 m. kvalifikaciją kėlė 89 Utenos rajono savivaldybės darbuotojai, o 2012 m. – 99 darbuotojai, tačiau, vertinant 2014–2016 m., darbuotojų, kurie tobulinosi įvairiuose kursuose, mokymuose, seminaruose, skaičius Utenos r. savivaldybėje išaugo.

Aktyviai vykdoma korupcijos prevencija

Utenos rajono savivaldybėje veikia Antikorupcinė komisija, kiekvienais metais yra tvirtinama korupcijos prevencijos programa, nuolat vykdomos diskusijos, seminarai, mokymai korupcijos prevencijos tematika, bendrojo lavinimo mokyklose antikorupcinis ugdymas integruotas į mokomuosius dalykus.

Vykdomos administracinę našą mažinančios priemonės

Utenos rajono savivaldybėje yra vykdomos administracinę našą mažinančios priemonės, kurios numatytos Utenos rajono savivaldybės trimečiuose veiklos planuose.

Vykdomos lygias galimybes ir teises užtikrinančios priemonės

Utenos rajono savivaldybės veikloje yra įgyvendinamos lygias galimybes ir teises užtikrinančios priemonės. Utenos rajono savivaldybėje nėra darbuotojo, atsakingo už moterų ir vyrų lygias galimybes.

3.7. STIPRYBIŲ, SILPNYBIŲ, GALIMYBIŲ IR GRĖSMIŲ (SSGG) ANALIZĖ

DEMOGRAFINĖ APLINKA IR UŽIMTUMAS

Stiprybės	Silpnybės	Galimybės	Grėsmės
<ul style="list-style-type: none"> • Didelė, šalies vidurki atitinkanti ir didesnė nei apskrityje darbingo amžiaus gyventojų dalis • Didėjantis gimusiųjų skaičius, tenkantis 1000-iai gyventojų • Sparčiau nei apskrityje didėjantis užimtų gyventojų skaičius • Vieną iš aukščiausių vidutinį darbo užmokestį turinti savivaldybė apskrityje • Mažiausio nedarbo lygio teritorija apskrityje 	<ul style="list-style-type: none"> • Sparčiau nei šalyje mažėjantis gyventojų skaičius • Mažėjanti vaikų dalis bendroje gyventojų skaičiaus struktūroje • Aukštas ir greičiausiai apskrityje didėjantis demografinės senatvės koeficientas • Greičiau nei šalyje ir apskrityje augantis mirtingumas, tenkantis 1 000-iai gyventojų • Neigiama ir blogėjanti NGK • Augantys emigracijos srautai 	<ul style="list-style-type: none"> • Gimstamumo skatinimas • Sąlygų mokytis, dirbti ir gyventi gerinimas, siekiant mažinti emigraciją 	<ul style="list-style-type: none"> • Didėjanti emigracija gali neigiamai paveikti gyventojų skaičiaus kaitą ir ateityje paspartinti visuomenės senėjimo procesus. • Spartus demografinės senatvės koeficiento blogėjimas turės įtakos demografiniam disbalansui ateityje, kuris lems demografinių duobių atsiradimą gyventojų amžiaus struktūroje. • Nuo šalies vidurkio atsiliekantis darbo užmokestis gali didinti emigracijos srautus ateityje.

EKONOMIKA IR VERSLAS

Stiprybės	Silpnybės	Galimybės	Grėsmės
<ul style="list-style-type: none"> • Patogi geografinė padėtis, geras susisiekimas su Lietuvos sostine ir kitais šalies miestais • Materialinės ir tiesioginės užsienio investicijos vienam gyventojui viršija apskrities vidurkius • Rajone veikia keletas stambiausių šalies gamybinių įmonių • Labai gerai išplėtotas mažmeninės prekybos tinklas • Didžiausias apskrityje verslumo lygis • Įgyvendinama smulkiojo ir vidutinio verslo rėmimo programa • Veikia Utenos VIC ir KIC „Taurapilis“ 	<ul style="list-style-type: none"> • Dominuoja ekonominiams pokyčiams jautrus smulkusis ir vidutinis verslas 	<ul style="list-style-type: none"> • Tinkamas investicinio kapitalo panaudojimas didina savivaldybės konkurencingumą vietos bei tarptautiniu mastu. • Auganti šalies ekonomika • Intensyvesnė parama smulkiojo ir vidutinio verslo plėtrai • Aktyvių informacijos, rinkodaros priemonių taikymas, infrastruktūros pritaikymas siekiant pritraukti vietos ir užsienio investuotojus • Rajono specializacija – apdirbamosios pramonės, didmeninės ir mažmeninės prekybos, paslaugų sektoriaus plėtra. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonominiai rodikliai, nesiekiantys šalies rodiklių, ateityje gali lemti didėjančius rajono ir šalies ekonominius skirtumus. • Nemažėjanti emigracija dėl sudėtingų ekonominių sąlygų • Rajono, kaip ir visos apskrities, išsivystymo lygį stabdo mažas verslo įmonių ir verslininkų dėmesys inovacijoms ir aukštosios technologijoms.

ŽEMĖS ŪKIS

Stiprybės	Silpnybės	Galimybės	Grėsmės
<ul style="list-style-type: none"> • Didesnė nei vidutiniškai šalyje miškų ir vandens plotų dalis • Sparčiausiai apskrityje didėjančios bendrosios žemės ūkio produkcijos apimtys • Žemės ūkio augalų derlingumas viršija apskrities rodiklius • Vykdoma tęstinė Kaimo plėtros programa 	<ul style="list-style-type: none"> • Žemės ūkio naudmenų bei ariamos žemės dalis yra mažesnė nei vidutiniškai šalyje • Vidutinis ūkio dydis yra mažesnis nei šalyje ir apskrityje • Mažesnis nei šalyje ir apskrityje medynų produktyvumas 	<ul style="list-style-type: none"> • Palankios sąlygos miškininkystei bei žuvininkystei plėtoti • Žemės ūkių modernizacija • Ekologinių žemės ūkio produktų gamyba ir realizavimas • Ūkių stambinimas, leisiantis užsiimti įvairesne žemės ūkio veikla, didinant jos konkurencingumą ir ūkių perspektyvumą • Alternatyvių žemės ūkiui veiklų plėtojimas 	<ul style="list-style-type: none"> • Nepalankios sąlygos plėtoti žemės ūkį, nes žemės našumo balas yra vienas žemiausių šalyje • Hidrometeorologinės sąlygos ir klimato kaitos problema • Žemės ūkio produkcijos gamintojų konkurencingumo mažėjimas, nesugebant prisitaikyti prie besikeičiančių rinkos sąlygų

STATYBA IR GYVENAMASIS FONDAS

Stiprybės	Silpnybės	Galimybės	Grėsmės
<ul style="list-style-type: none"> • Sparčiau nei šalyje ir apskrityje didėjančios statybos darbų apimtys (2011–2015 m.) • Negyvenamųjų ir gyvenamųjų pastatų statybos mastai sudaro didžiąją apskrities rodiklių dalį • Sparčiausiai apskrityje didėjantis gyvenamasis fondas 	<ul style="list-style-type: none"> • Netolygios statybos darbų apimtys, ypatingai negyvenamųjų pastatų statybos srityje, priklausančios nuo ES finansavimo periodų 	<ul style="list-style-type: none"> • Statybos sektoriaus plėtra didėjant viešųjų investicijų projektų, finansuojamų iš ES ir kitų finansavimo šaltinių, įgyvendinimo apimtims 	<ul style="list-style-type: none"> • Mažėjantis gyvenamųjų ir negyvenamųjų pastatų poreikis ateityje dėl gyventojų skaičiaus mažėjimo

TURIZMAS, KULTŪROS IR GAMTOS PAVELDAS

Stiprybės

- Svarbiausi rekreaciniai ištekliai – tinkanti poilsui gamtinė aplinka, kultūros paveldas ir sukurti rekreacinės infrastruktūros objektai
- Didėjantis apgyvendintų turistų ir jiems suteiktų nakvynių skaičius
- Daug turistų pritraukiantys traukos objektai – kaimo turizmo sodybos
- Maitinimo įstaigų skaičius didžiausias apskrityje ir pastaruoju metu augantis
- Unikalus kultūros paveldo objektai – etnografiniai kaimai
- Rajono teritorijoje yra saugomų gamtos paveldo objektų ir saugomų teritorijų (tarp jų Aukštaitijos nacionalinio parko dalis bei Labanoro regioninio parko dalis)
- Veikia Utenos TIC

Silpnybės

- Mažėjanti besidominčių Utenos rajonu užsienio turistų skaičiaus dalis

Galimybės

- Informacijos apie teikiamas turizmo paslaugas savivaldybėje didinimas ir sklaida šalyje bei užsienyje
- Turizmo infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra
- Reikšmingi moksliniams tyrimams archeologiniai kultūros paveldo objektai – piliakalniai, akmenų amžiaus stovyklos, senoviniai kaimai
- Sporto srities plėtra prisidės prie turistų, ypač iš užsienio šalių, srautų didėjimo
- Priklausymas Rytų Aukštaitijos prioritetiniam turizmo plėtros regionui, kuriame yra stiprūs turistiniai rajonai, sudaro palankias sąlygas rajone plėtoti turistines veiklas

Grėsmės

- Sezoniskumo įtaka turizmo sektoriaus plėtrai
- Nepakankamas paveldo objektų savininkų ir valdytojų dėmesys paveldo objektų tvarkymui

ŠVIETIMAS

Stiprybės

- Didesnė nei šalyje ir apskrityje vaikų ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalis, palyginti su 1–6 metų vaikais
- Aukštas pedagogų išsilavinimas
- Mažėjantis neįgijusių tiek pagrindinio, tiek vidurinio išsilavinimo mokinių skaičius
- Veikiančios neformaliojo vaikų švietimo įstaigos
- Didesnė nei šalyje mokinių, dalyvavusių neformaliojo švietimo veiklose, dalis
- Veikiančios švietimo pagalbos įstaigos
- Prieinamas profesinis, aukštasis koleginis mokslas

Silpnybės

- Mažėjantis bendrojo ugdymo mokyklų mokinių ir pedagogų skaičius
- Nepakankamai geri valstybinių brandos egzaminų rezultatai

Galimybės

- Švietimo įstaigų modernizavimas, techninės bazės atnaujinimas, mokymo aplinkos kokybės gerinimas
- Jaunų, kvalifikuotų mokytojų pritraukimas į rajoną
- Neformaliojo švietimo prieinamumo didinimas kaimiškose vietovėse

Grėsmės

- Netolygus vaikų, ugdomų pagal ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programas, skaičius, priklausantis nuo emigracijos iš rajono mastų
- Pedagogų darbo krūvio mažėjimas dėl mažėjančio mokinių skaičiaus
- Pagalbos specialistų poreikio augimas ateityje
- Ženklaus pedagogų amžiaus didėjimas

SVEIKATOS PRIEŽIŪRA

Stiprybės

- Išplėtos pirminio lygio asmens sveikatos priežiūros paslaugos ir užtikrinamas jų prieinamumas
- Teikiamos pirminio, antrinio lygio stacionarinės ir ambulatorinės bei visuomenės sveikatos priežiūros paslaugos
- Naujai diagnozuotų vaikų ir suaugusiųjų susirgimų rodikliai, tenkantys 1 000-iui gyventojų, mažesni nei šalyje ir apskrityje
- Ligos rodikliai mažesni nei apskrityje ir šalyje
- Sparčiau nei šalyje ir apskrityje mažėjantis mirtingumas dėl išorinių priežasčių

Silpnybės

- Kai kurie sveikatos priežiūros ištekliai mažesni nei šalyje (psichiatrų, vidaus ligų, vaikų ligų gydytojų skaičius)
- Dominuojantis mirtungumas nuo kraujotakos sistemos ligų (kaip ir šalyje bei apskrityje)

Galimybės

- Jaunų medicinų specialistų pritraukimas į rajoną
- Gyventojų sveikatos gyvensenos skatinimas
- Informacinių ir elektroninių sveikatos valdymo sistemų bei priemonių kūrimas, diegimas ir sklaida
- Įvairių amžiaus grupių gyventojų dalyvavimo sveikatos prevencinėse programose skatinimas

Grėsmės

- Sveikatos priežiūros ir slaugos poreikio bei išlaidų šioms paslaugoms augimas dėl visuomenės senėjimo
- Blogėjanti gyventojų sveikata dėl mažo fizinio aktyvumo ir žalingų įpročių
- Kvalifikuotų sveikatos priežiūros specialistų nutekėjimas į užsienį ir kitas šalis teritorijas

SOCIALINĖ APSAUGA

Stiprybės

- Pakankamas socialinių įstaigų ir organizacijų tinklas
- Mažėjantis socialinės rizikos šeimų ir jose augančių vaikų skaičius
- Gerėjantis socialinių paslaugų asmens namuose prieinamumas
- Mažėjantis vaikų (0–17 m.) ir darbingo amžiaus asmenų, kuriems pirmą kartą nustatytas sumažėjęs darbingumo lygis, skaičius
- Sumažėjęs socialinių pašalpų gavėjų skaičius ir išlaidos socialinėms pašalpoms

Silpnybės

- Nesubalansuotas socialinių paslaugų įstaigų neįgaliesiems tinklas
- Nepatenkinami visų socialinių paslaugų gavėjų poreikiai

Galimybės

- Savanoriškos veiklos socialinės apsaugos srityje plėtra
- Prevencinių programų dėl įvairių priklausomybių mažinimo vykdymas ir plėtra

Grėsmės

- Socialinės apsaugos poreikio ir išlaidų šioms paslaugoms augimas dėl senstančios visuomenės
- Nepakankamos socialinių paslaugų, teikiamų tam tikroms tikslinėms grupėms, apimtys ir didėjanti socialinė atskirtis
- Asmenų, turinčių įvairių priklausomybių, skaičiaus augimas

KULTŪRA IR MENAS

Stiprybės

- Pakankamas kultūros įstaigų tinklas
- Utenos kultūros centras – aukščiausios kategorijos centras, 2016 m. pripažintas geriausiu kultūros centru
- Augantis kultūros renginių lankytojų skaičius
- Sėkmingiausiai šalyje veikiantis tradicinių amatų centras
- Augantis virtualių apsilankymų Utenos VB skaičius
- Veikia UTAU
- Nuolat kuriamos naujos Utenos kraštotyros muziejaus ekspozicijos

Silpnybės

- Sparčiau nei šalyje mažėjantis meno mėgėjų kolektyvų ir dalyvių juose skaičius (o apskrityje – augantis)
- Mažėjantis fizinių apsilankymų Utenos VB skaičius
- Lėčiausiai apskrityje augantis muziejų lankytojų skaičius

Galimybės

- Jaunų, motyvuotų kultūros ir meno darbuotojų pritraukimas į rajoną
- Platesnio spektro kultūrinių renginių ir kultūros paslaugų pasiūla gyventojams
- Augantis Utenos VB elektroninių paslaugų poreikis ir prieinamumo didinimas
- Tarptautinio kultūrinio bendradarbiavimo palaikymas ir plėtra

Grėsmės

- Mažėjantis gyventojų kultūrinis aktyvumas
- Ateityje mažėsiantis kultūros įstaigų bei kultūrinių renginių lankytojų skaičius dėl mažėjančio gyventojų skaičiaus

KŪNO KULTŪRA IR SPORTAS

Stiprybės

- Veikia UDSC, kuriame plėtojamos 9 sporto šakos
- Utenos rajono sporto komandos žaidžia Lietuvos aukščiausios, pirmos lygos čempionatuose, individualių sporto šakų atstovai – šalies čempionai, prizininkai
- Rengiami nacionalinių, olimpinių rinktinių nariai bei kandidatai
- Sportuojančiųjų sporto organizacijose dalis didesnė nei šalyje
- Didėjantis sporto varžybų, sporto visiems renginių ir sporto stovyklų bei dalyvių juose skaičius
- Sporto infrastruktūros rodikliai lenkia apskrities, kartais ir šalies rodiklius
- Visiškai patenkinamas mokymo plaukti poreikis, visi antrų ir trečių klasių mokiniai mokomi plaukti
- Organizuojami tarptautiniai sporto renginiai
- Aktyviai veikia sporto klubai

Silpnybės

- UDSC auklėtinių skaičius pastaruoju metu sumažėjo dėl gyventojų skaičiaus mažėjimo ir dėl futbolo sporto šakos perdavimo sporto klubui
- Augant sporto organizacijų skaičiui, mažėja sportuojančiųjų skaičius
- Sporto veikloje, ypač sporto bazių plėtros srityje, dominuoja viešojo sektoriaus institucijos

Galimybės

- Sportas – viena iš prioritetinių Utenos rajono sričių, čia yra palankios sąlygos plėtoti masiniam, profesionaliam, vaikų sportui
- Gyventojų fizinio aktyvumo, sveikos gyvensenos iniciatyvų skatinimas
- Bendruomeninės ir mėgėjų sporto infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra
- Sporto stovyklų organizavimas
- Didėjanti privačiojo verslo investicijų į sporto sektorių dalis
- Gyventojų, ypač vaikų ir jaunimo, užimtumo skatinimas, sudarant galimybes sportuoti
- Teniso sporto šakos įtraukimas į UDSC
- Ateityje kai kurių sporto šakų plėtojimui ir vaikų ugdymui bus galima patikėti sporto klubams

Grėsmės

- Perspektyvių sportininkų nuviliojimas į kitų miestų, rajonų sporto centrus
- Maži atlyginimai neskatina jaunų profesionalių trenerių ir kūno kultūros specialistų dirbti rajone
- Vaikų motyvacijos sportuoti mažėjimas, kuris lems ir sportininkų skaičiaus mažėjimą ateityje

NEVYRIAUSYBINĖS ORGANIZACIJOS IR BENDRUOMENĖS

Stiprybės

- Pakankamas aktyviai veikiančių NVO ir bendruomenių skaičius
- Veikiančios 2 vietos veikos grupės

Silpnybės

- Aktyvumo stoka, prisijungiant prie NVO, bendruomenių veiklos

Galimybės

- Vietos veiklos grupių vykdomi projektai
- Savanoriškos veiklos plėtra

Grėsmės

- Bendradarbiavimo tarp nevyriausybinėse organizacijų, bendruomenių ir jų atstovų trūkumas
- Aktyvumo stoka

JAUNIMO POLITIKA

Stiprybės

- Pakankamas veikiančių jaunimo visuomeninių organizacijų skaičius
- Aktyvios pagrindinės jaunimo visuomeninės organizacijos, vienijančios rajono jaunimą
- Veikiantis Utenos vaikų ir jaunimo užimtumo centras ir AJC Utenos mieste
- Aktyviai įgyvendinama jaunimo politika
- Pakankamas jaunimo politikos veikėjų bei jaunimo politiką formuojančių ir įgyvendinančių institucijų tinklas
- Jaunimo organizacijoms nuolat skiriamas projektinis finansavimas
- Aktyviai vystoma jaunimo informavimo ir konsultavimo sistema

Silpnybės

- Sparčiau nei šalyje ir apskrityje mažėjantis jaunimo skaičius
- Nepakankamai aukštas jaunimo verslumas
- Jaunimo užimtumo stoka kaimiškose vietovėse
- Jaunų asmenų aktyvumo ir informacijos sklaidos stoka

Galimybės

- Jaunų asmenų pritraukimas į jaunimo organizacijas, su jaunimu dirbančias organizacijas bei neformalias jaunimo grupes
- Mobilaus darbo su jaunimu plėtra
- Savanoriškos veiklos plėtra
- Atvirų jaunimo erdvių steigimas kaimiškose vietovėse
- Savanoriškos veiklos plėtra
- Naujų metodų, mokslinių tyrimų ir kitokių inovacijų taikymas
- Jaunimo verslumo skatinimas
- Jaunimo užimtumo didinimas, skatinant naujų darbo vietų kūrimą

Grėsmės

- Didėjanti socialinė diferenciacija
- Žmogiškųjų išteklių stoka darbe su jaunimu
- Bendradarbiavimo tarp jaunimo organizacijų, su jaunimu dirbančių organizacijų ir neformalių jaunimo grupių bei jų atstovų trūkumas
- Didelis išvykstančių iš rajono jaunuolių skaičius
- Jaunų asmenų aktyvumo stoka

VIEŠASIS SAUGUMAS

Stiprybės

- Mažėjantis ir mažesnis nei šalyje nusikalstamų veikų skaičius (tenkantis 100-ui tūkst. gyv.)
- Didžiausias apskrityje policijos pareigūnų skaičius
- Sparčiau nei apskrityje mažėjantis įskaitinių kelių eismo įvykių skaičius
- Kuriama infrastruktūra civilinės ir priešgaisrinės saugos srityse
- Vykdomos priešgaisrinės saugos, nusikaltimų ir administracinių nusižengimų prevencinės programos
- Vykdoma mobilizacija
- Vykdoma ugniagesių savanorystės veikla

Silpnybės

- Labiau nei šalyje ir apskrityje sumažėjusi ištirtų nusikalstamų veikų dalis
- Didžiausias apskrityje ir augantis gaisrų skaičius

Galimybės

- Vaikų ir jaunimo užimtumo didinimas
- Nusikalstamumo prevencinių programų vykdymas
- Saugios aplinkos formavimas rajone, užtikrinant kriminogeninės situacijos kontrolę ir saugiai aplinkai reikalingos infrastruktūros plėtotę
- Savanorystės skatinimas, propaguojant jaunų žmonių pilietiškumą, aktyvumą priešgaisrinės saugos srityje, policijos veikloje ir kt.
- Viešojo saugumo sistemos infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra

Grėsmės

- Gyventojų abejingumas ir nepilietiškumas

APLINKOS ORO, VANDENS, GYVOSIOS GAMTOS IR KRAŠTOVAIZDŽIO APSAUGA

Stiprybės

- 101 augalų, grybų ir gyvūnų rūšis įrašyta į Lietuvos raudonąją knygą
- Beveik trečdalį Utenos miesto teritorijos užima želdynai
- Rajone vykdoma aplinkos oro, paviršinio ir požeminio vandens, dirvožemio, gyvosios gamtos, triukšmo stebėseną
- Nuolat stebimos invazinės augalų ir gyvūnų rūšys

Silpnybės

- Sparčiau nei šalyje didėjantis iš stacionarių taršos šaltinių išmetamų teršalų kiekis
- Šiek tiek daugiau nei penktadalis Utenos apskrities potencialių taršos židinių yra Utenos rajono savivaldybės teritorijoje

Galimybės

- Taršos mažinimas didinant mažiau taršių energijos šaltinių panaudojimą ir tvarkant atliekas

Grėsmės

- Oro užterštumo didėjimas dėl augančio automobilių srauto ir kitų taršos faktorių
- Nuolatinė grėsmė aplinkai dėl netoliese esančios neveikiančios IAE

ATLIEKŲ TVARKYMAS

Stiprybės	Silpnybės	Galimybės	Grėsmės
<ul style="list-style-type: none"> Rajono teritorijoje veikia nepavojingų atliekų sąvartynas, didelių gabaritų atliekų ir žaliųjų atliekų surinkimo aikštelės, mechaninio-biologinio atliekų apdorojimo įrenginiai Veikia komunalinių atliekų tvarkymo sistemą papildančios sistemos, pakuočių, naudotų tepalų, galvaninių elementų atliekų surinkimas 	<ul style="list-style-type: none"> Ne visi rajono gyventojai naudojami atliekų surinkimo paslauga 	<ul style="list-style-type: none"> Aplinkosauginio švietimo vykdymas siekiant efektyvaus atliekų rūšiavimo ir gamtinės aplinkos tausojimo Individualių rūšiavimo konteinerių plėtra 	<ul style="list-style-type: none"> Nepakankamas gyventojų sąmoningumas rūšiuojant atliekas, tausojant gamtinę aplinką

VANDENS TIEKIMO, BUITINIŲ IR PAVIRŠINIŲ NUOTEKŲ TVARKYMO INFRASTRUKTŪRA

Stiprybės	Silpnybės	Galimybės	Grėsmės
<ul style="list-style-type: none"> Vykdoma vandens tiekimo ir buitinių bei paviršinių nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra Mažėjančios išgauto vandens netektys Didėjantis abonentų, prisijungusių prie vandens tiekimo ir nuotekų surinkimo tinklų, skaičius Visos nuotekos išvalomos iki normų Surenkamos paviršinės nuotekos Utenos mieste 	<ul style="list-style-type: none"> Mažėjantis išgauto ir parduoto vandens kiekis dėl gyventojų skaičiaus mažėjimo Neišvystyta paviršinių nuotekų surinkimo infrastruktūra kaimiškose Savivaldybės seniūnijose 	<ul style="list-style-type: none"> Centralizuoto vandentiekio ir nuotekų surinkimo sistemų abonentų skaičiaus augimas ir ateityje dėl vykdomų infrastruktūrinių projektų Paviršinių nuotekų sistemos plėtra kaimiškose Savivaldybės seniūnijose 	<ul style="list-style-type: none"> Pasyvus gyventojų jungimasis prie naujų vandens ir nuotekų tinklų Nepalankios hidrometeorologinės sąlygos ir stiprėjančių bei gausėjančių liūčių tikimybė dėl klimato kaitos

ENERGETINĖ INFRASTRUKTŪRA

Stiprybės

- Atnaujinama šilumos tiekimo infrastruktūra
- Mažėjantys pagamintos ir realizuotos šilumos kiekiai dėl vykdomų daugiabučių gyvenamųjų namų ir kitų viešųjų pastatų renovacijos
- Vykdoma daugiabučių gyvenamųjų namų renovacija

Silpnybės

- Didžioji dalis rajono šviestuvų yra neefektyvūs, netaupantys energijos
- Dalis Savivaldybės kaimiškų vietovių neturi gatvių ir viešųjų erdvių apšvietimo

Galimybės

- Apšvietimo infrastruktūros plėtra didins gyventojų saugumą rajone
- Pastatų modernizavimas didinant energijos efektyvumą ir naudojant alternatyvius bei atsinaujinančius energijos šaltinius
- Didesnis atsinaujinančių energijos išteklių naudojimas verslo įmonėse

Grėsmės

- Susidėvėjusi, nepakankama apšvietimo infrastruktūra, ypač rajono kaimiškose vietovėse
- Augantys energetikos išteklių kaštai

TRANSPORTAS IR SUSISIEKIMAS

Stiprybės

- Patogus susisiekimas, per rajono teritoriją eina magistraliniai, krašto, rajoniniai keliai, geležinkelis
- 1 000-iai gyventojų tenkanti lengvųjų automobilių dalis didesnė nei šalyje ir apskrityje
- Vyksta keleivių pervežimas tolimojo, vietinio reguliaraus susisiekimo kelių transporto maršrutais, vykdomi užsakomieji ir specialieji reisai

Silpnybės

- Vietinės reikšmės kelių su patobulinta danga dalis yra mažesnė, o žvyro ir grunto kelių dalis – didesnė nei šalyje
- Neišplėtotas dviračių takų tinklas – rajono dviračių takų ilgis sudaro mažiau nei penktadalį apskrities dviračių takų ilgio
- Mažėjantis autobusais vežamų keleivių skaičius

Galimybės

- Transporto tinklo plėtra, kelių infrastruktūros gerinimas ir eismo saugumo didinimas
- Pėsčiųjų ir dviračių takų tinklo plėtra, esamų takų būklės gerinimas
- Ekologiškų transporto priemonių naudojimo skatinimas, sąlygų tam sudarymas

Grėsmės

- Galimas avaringumo rodiklių blogėjimas ateityje dėl prastėjančios kelių ir gatvių būklės

SAVIVALDYBĖS VALDOMAS TURTAS

Stiprybės

- Savivaldybei nereikalingas nekilnojamasis turtas parduodamas viešojo aukciono būdu (neturima laisvo turto)
- Turtas prižiūrimas, remontuojamas, rekonstruojamas
- Kiekvienais metais vykdomos nekilnojamojo turto būklės apžiūros

Silpnybės

- Lėšų pastatų draudimui trūkumas
- Sugadinus turtą, kaltininkai dažniausiai nenustatomi
- Gyventojai netausoja turto, niokoja jį

Galimybės

- Rajono teritorijoje yra suformuotų ir paruoštų investuotojams žemės sklypų

Grėsmės

- Socialiniame būste gyvenantys asmenys dažniausiai nesilaiko bendro gyvenimo taisyklių, pažeidinėja viešąją tvarką.
- Nuostoliai nelaimės atvejais dėl nedrausto turto

TECHNOLOGINĖ IR INFORMACINĖ INFRASTRUTŪRA

Stiprybės

- Sparčiau nei šalyje didėjanti namų ūkių, turinčių asmeninį kompiuterį ir interneto prieigą, dalis apskrityje
- Diegiamos ir plėtojamos *e-paslaugos* Savivaldybės administracijoje
- Atnaujinama Savivaldybės administracijos bei Savivaldybės įstaigų, institucijų techninė ir programinė įranga
- Nuolat atnaujinamos ir prižiūrimos Savivaldybės administracijos, Savivaldybės įstaigų, institucijų interneto svetainės
- Visos seniūnijos turi savo interneto svetaines
- Įdiegtos techninės ir programinės kompiuterinio tinklo saugos politikos priemonės

Silpnybės

- Mažesnė nei šalyje apskrities namų ūkių, turinčių asmeninį kompiuterį ir interneto prieigą, dalis
- Nepakankama elektroninės informacijos sklaida gyventojams
- Neefektyviai naudojamos lėšos dėl programinės įrangos Savivaldybės administracijoje ir Savivaldybės įstaigose bei institucijose skirtingumo

Galimybės

- Vykdomi IT plėtros projektai, e. paslaugų plėtra
- Vykdomi Savivaldybės administracijos darbuotojų bei politikų ir Savivaldybės įstaigų bei įmonių darbuotojų IT mokymai
- Gyventojų skatinimas naudotis įdiegtomis *e. paslaugomis*
- Savivaldybės ir jos įstaigų bei institucijų valdomos IT infrastruktūros konsolidavimas, jos valdymo optimizavimas
- Kokybiško interneto tinklo, naudojant optinio tinklo technologijas, ir aukšto kibernetinio saugumo lygio užtikrinimas rajone
- Spausdintos informacijos kiekio mažinimas, vystant informacijos pateikimo elektroniniais sklaidos kanalais mechanizmą
- Informacijos pateikimas per socialinius tinklus, tiesiogines transliacijas, *Youtube* platformą

Grėsmės

- Nuolatinės priežiūros ir atnaujinimo reikalaujanti informacinių technologijų bazė
- Kaštų išaugimas ateityje IT infrastruktūrai ir žmogiškiesiems ištekliams dėl sparčios IT sektoriaus plėtros

VIEŠASIS VALDYMAS

Stiprybės

- Vykdomas strateginis, finansinis ir teritorinis planavimas
- Didžiosios dalies karjeros valstybės tarnautojų pareigybės lygis – A
- Aukšta karjeros valstybės tarnautojų kvalifikacija – apie du trečdaliai jų turi I arba II kvalifikacinę klasę
- Aktyviai vykdoma korupcijos prevencija
- Įgyvendinamos administracinę naštą mažinančios, lygias galimybes ir teises užtikrinančios priemonės
- Nuolat vykdomi rajono gyventojų nuomonės tyrimai, daromos išvados

Silpnybės

- Dalis pareigybių yra laisvos
- Aptarnaujantis techninis personalas (nevykdantis viešojo administravimo funkcijos) įeina į Savivaldybės administracijos sudėtį
- Pasibaigęs kokybės vadybos sistemos ISO sertifikatas

Galimybės

- Savivaldybės dabuotojų ir politikų dalyvavimas mokymuose, seminaruose, kursuose
- Galimybė aptarnavimo paslaugas pirkti iš privačiojo sektoriaus arba pavesti šias paslaugas teikti kitoms Savivaldybės įstaigoms, įmonėms

Grėsmės

- Ribotas administracinės naštos mažinimo priemonių taikymas dėl bendradarbiavimo tarp savivaldybės ir valstybės institucijų trūkumo

IV. UTENOS RAJONO SAVIVALDYBĖS PLĖTROS VIZIJA, MISIJA, PRIORITETAI, TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Siekiant kryptingos, efektyvios ir nuoseklios Utenos rajono savivaldybės plėtros, būtina apibrėžti viziją – savivaldybės bendruomenės lūkesčius atitinkantį idealų ateities paveikslą bei plėtros prioritetus, kad būtų užtikrinta pažanga ir nauda savivaldybės bendruomenei, sprendžiamos esamos problemos ir priimami ateities iššūkiai.

2010 metų gruodžio 22 dieną Utenos rajono savivaldybės taryba patvirtino Utenos rajono savivaldybės viziją iki 2017 metų. 2018 metų sausio–vasario mėnesiais darbo grupėse bendradarbiaujant Utenos rajono savivaldybės tarybos nariams, administracijos valstybės tarnautojams, įvairių Utenos rajono savivaldybės biudžetinių, viešųjų įstaigų, bendrovių, įmonių, asociacijų, visuomeninių, bendruomeninių, nevyriausybinių ir kitų organizacijų atstovams buvo suformuluoti penki nauji Utenos rajono savivaldybės vizijos variantai:

1-as variantas. Utenos rajonas – regioninis traukos centras, kuriame sudarytos sąlygos tvariai pramonei, smulkiąjam ir vidutiniam verslui bei turizmui plėtoti, bendruomenės gyvenimo kokybei užtikrinti.

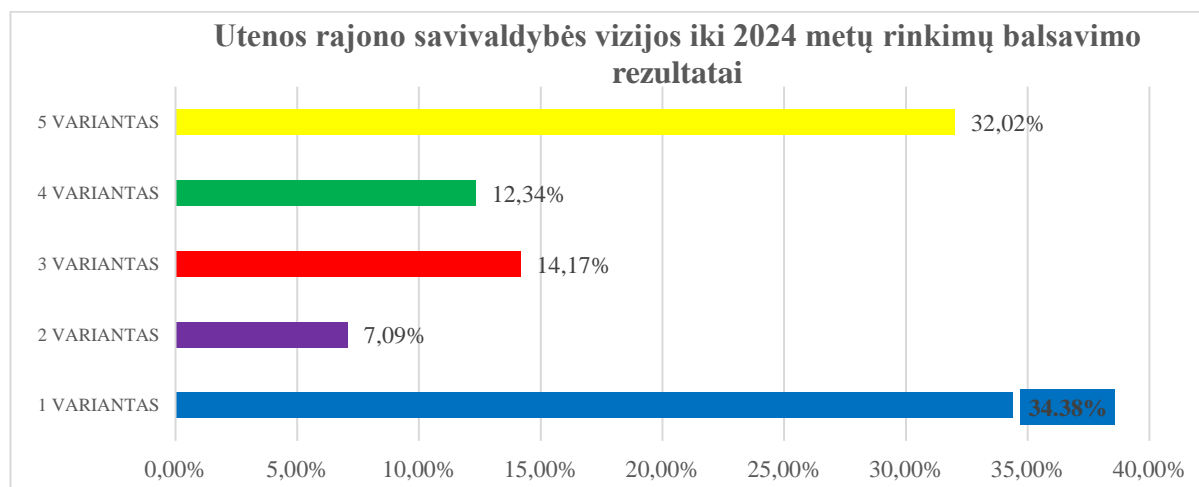
2-as variantas. Utena – žalias pramonės miestas ežerų ir turizmo krašte, kuriame sveikai ir saugiai gyvena verslūs, sumanūs ir kūrybingi žmonės.

3-ias variantas. Utenos rajonas – žalias tvarios pramonės, inovatyvaus verslo, unikalių gamtos kraštas, kuriame auga nuolat tobulėjanti, veikli, sveika, sportiška ir sumani bendruomenė.

4-tas variantas. Utena - laimingų žmonių kraštas: par dienū žalią prāmanęs miesti dirbys, giliausiam ažeri nusmaudys, kaimą sadybaj silsėsies vienas ar svėčių paskvietys.

5-tas variantas. Utena – žalias modernios pramonės, palankios investicijoms ir sportui aplinkos, inovatyvaus švietimo, kūrybinių industrijų kraštas, kuriame saugiai gyvena pilietiški žmonės.

Siekiant į Utenos rajono savivaldybės strateginio planavimo procesą įtraukti didesnę visuomenės dalį, 2018 metų sausio–vasario mėnesiais buvo surengta apklausa dėl tinkamiausios Utenos rajono savivaldybės plėtros vizijos iki 2024 metų. Apklausoje dalyvavo 381 respondentas. Apklausos rezultatai pateikti 4.1. paveiksle.

4.1. pav. Utenos rajono savivaldybės vizijos iki 2024 metų rinkimų apklausos rezultatai

Šaltinis: sudaryta autorių

Mažiausiai balsų surinko antrasis vizijos variantas – už jį balsavo 7,09 proc. (27 respondentai), už ketvirtąjį vizijos variantą balsavo 12,34 proc. (47 respondentai), už trečiąjį

vizijos variantą balsavo 14,17 proc. (54 respondentai), už penktąjį – 32,02 proc. (122 respondentai) balsavusiųjų. Daugiausiai balsų surinko pirmasis vizijos variantas – už jį balsavo 34,38 proc. (131 respondentas).

UTENOS RAJONO SAVIVALDYBĖS PLĖTROS VIZIJA IKI 2024 M.

Utenos rajonas – regioninis traukos centras, kuriame sudarytos sąlygos tvariai pramonei, smulkiąjam ir vidutiniam verslui bei turizmui plėtoti, bendruomenės gyvenimo kokybei užtikrinti.

Darbo grupių susitikimuose buvo suformuluota Utenos rajono savivaldybės misija, kuri nurodo Savivaldybės paskirtį ir įsipareigojimus, svarbiausią Savivaldybės tikslą, kompetencijos sritį bei veiklos kryptį, bendruomenės poreikius. Misija apibūdina, kokiu tikslu buvo įsteigta Savivaldybė, nurodo, dėl ko ji funkcionuoja ir kuo skiriasi nuo kitų valdymo institucijų.

UTENOS RAJONO SAVIVALDYBĖS MISIJA – sėkmingai plėtoti ir skatinti vietos savivaldą kaip demokratinės valstybės raidos pagrindą, vadovaujantis vietos savivaldos principais, vykdant viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų teikimo funkcijas, tenkinti rajono bendruomenės viešuosius poreikius.

Įvertinus Utenos rajono savivaldybės strateginę būklę ir atskirų sektorių plėtros galimybes bei tendencijas, Utenos rajono plėtros strateginio plano 2011–2017 metams rezultatus, nacionalinio, regioninio ir savivaldos lygmens strateginio planavimo dokumentų įtaką Savivaldybės raidai bei ateities tendencijas, buvo suformuluoti Utenos rajono savivaldybės plėtros prioritetai.

Utenos rajono savivaldybės plėtros prioritetai apėmė patvirtintų darbo grupių sritis – buvo nustatyti keturi Utenos rajono savivaldybės strateginio plėtros plano 2018–2024 metams prioritetai:

I PRIORITETAS. KONKURENCINGOS RAJONO EKONOMIKOS PLĖTRA

II PRIORITETAS. BENDRUOMENĖS SOCIALINĖS GEROVĖS PLĖTOJIMAS

III PRIORITETAS. DARNI APLINKA IR MODERNIOS INFRASTRUKTŪROS PLĖTRA

IV PRIORITETAS. VISUOMENĖS SAUGUMAS IR EFEKTYVUS VIEŠASIS VALDYMAS

Įgyvendinant Utenos rajono savivaldybės strateginio plėtros plano 2018–2024 metams prioritetus, bus siekiama konkurencingos rajono ekonomikos, bendruomenės socialinės gerovės plėtojimo, darnios aplinkos bei modernios infrastruktūros plėtros, visuomenės saugumo ir

efektyvaus viešojo valdymo dabar ir ateityje. Kiekvieną suformuluotą prioritetą išsamiai apibūdina strateginio vystymo ir plėtros tikslai bei uždaviniai, nurodyti šio skyriaus poskyriuose.

4.1. I PRIORITETO PAŽANGOS VERTINIMAS, JO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Atlikta vidaus ir išorės aplinkos analizė parodė, kad Utenos rajonas yra ekonomiškai stipriausias Utenos apskrities rajonas, nes materialinių bei tiesioginių užsienio investicijų vienam gyventojui rodikliai yra gerokai didesni nei apskrities vidurkiai. Prie teigiamų ekonomikos tendencijų prisideda ir tai, kad Utenos rajone sparčiau nei apskrityje didėja užimtų gyventojų skaičius, fiksuojamas vienas iš aukščiausių vidutinių darbo užmokesčių bei mažiausias nedarbas tarp Utenos apskrities savivaldybių. Tačiau visi šie rodikliai nesiekia šalies vidurkių, dėl to ateityje didės rajono ir šalies ekonominiai skirtumai. Nors rajone dominuoja ekonominiams pokyčiams jautrus smulkusis ir vidutinis verslas, tačiau čia veikia ir keletas stambiausių šalies įmonių (AB „Utenos trikotažas“, UAB „Umega“, AB „Utenos mėsa“ ir kt.), labai gerai išplėtotas mažmeninės prekybos tinklas. Tai nulemia Utenos rajono verslo specializaciją – apdirbamoji pramonė, prekyba, paslaugos. Rajono, kaip ir visos apskrities, išsivystymo lygį stabdo mažas verslo įmonių bei verslininkų dėmesys inovacijoms, aukštosioms technologijoms.

Sąlygos verstis žemės ūkiu Utenos rajone yra vidutiniškos, nes daugiau nei du trečdaliai rajono gyventojų gyvena miesto gyvenamosiose teritorijose ir žemės ūkio naudmenų dalis yra ženkliai mažesnė nei šalyje, ariamos žemės dalis – mažesnė nei šalyje ir Utenos apskrityje, o žemės našumo balas – vienas žemiausių šalyje. Savo ruožtu, miškai bei vandenys sudaro didesnę teritorijos dalį nei vidutiniškai šalyje.

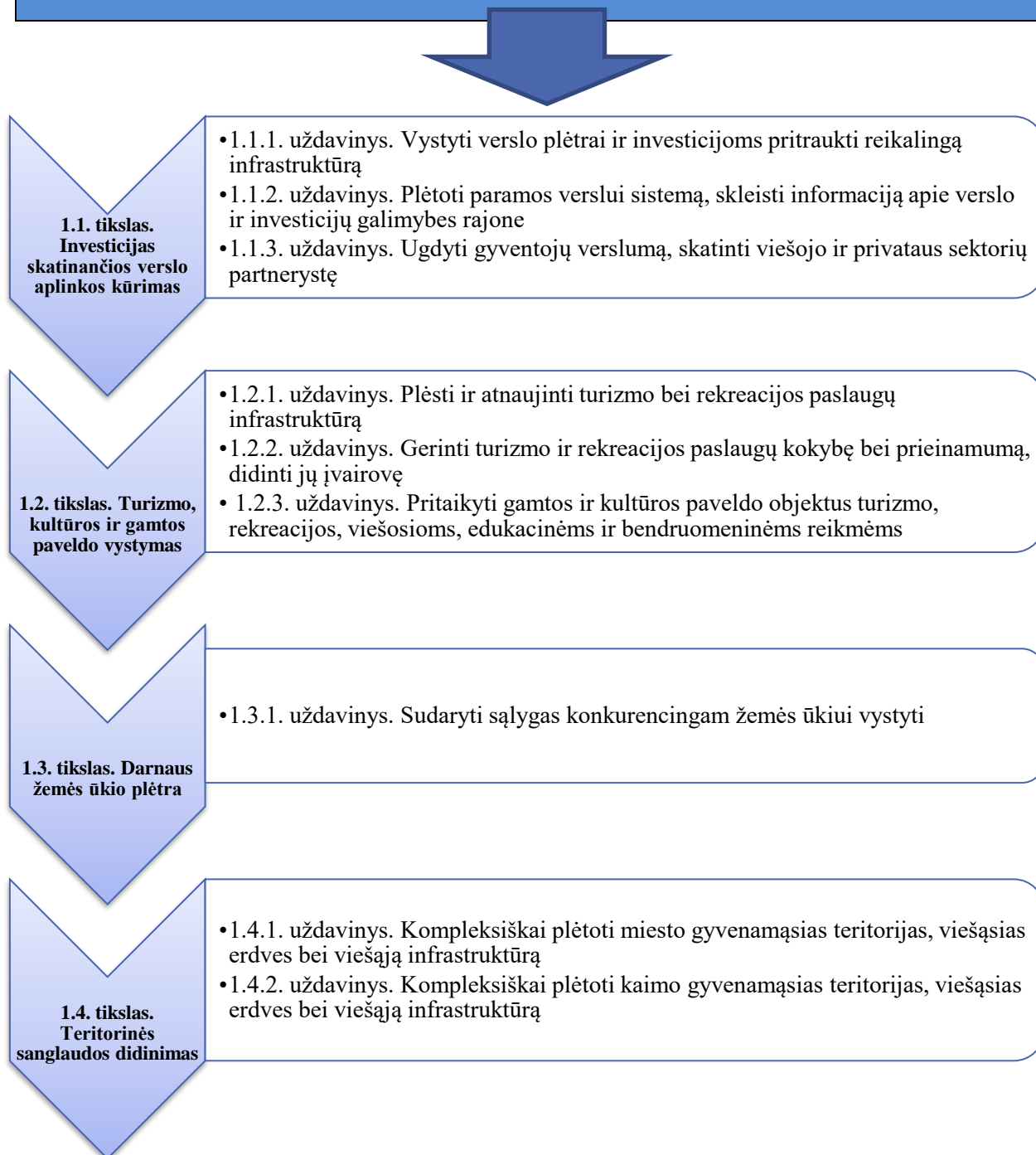
Svarbiausi Utenos rajono rekreaciniai išteklių – tinkanti poilsiui gamtinė aplinka, kultūros paveldas ir sukurti rekreacinės infrastruktūros objektai. Utenos rajono teritorijoje yra dalis Aukštaitijos nacionalinio parko bei Labanoro regioninio parko. Rajonas pasižymi kaimo turizmo sodybų gausa bei unikaliais kultūros paveldo objektais – etnografiniais kaimais. Nors pastaruoju metu turistų srautai Utenos rajone augo, tačiau užsienio turistų dalis mažėjo.

Taigi, Utenos rajono ekonomiką galima traktuoti kaip konkurencingą Utenos apskrities kontekste. Siekiant verslo bei ekonomikos konkurencingumo plėtros šalies ar tarptautiniu mastu, Utenos rajone reikėtų tinkamai panaudoti investicinį kapitalą, vystyti intensyvesnę paramą smulkiojo ir vidutinio verslo plėtrai, verslo ir turizmo srityse taikyti įvairias rinkodaros priemones, pritaikyti esamą infrastruktūrą užsienio bei vietos investuotojų poreikiams. Siekdamas turizmo sektoriaus plėtros, Utenos rajonas turėtų išnaudoti priklausymo Rytų Aukštaitijos prioritetiniam turizmo plėtros regionui, kuriame yra stiprūs turistiniai rajonai, galimybę, o sporto srities plėtra prisidėtų prie turistų, ypač iš užsienio šalių, srautų didėjimo. Utenos rajone yra palankios sąlygos vystyti žuvininkystės, miškininkystės sektoriams, užsiimti žemės ūkio produktų perdirbimu ar alternatyvia žemės ūkiui veikla.

Siekiant įgyvendinti I prioritetą, yra numatyti 4 tikslai su atitinkamais uždaviniais.

I PRIORITETAS. KONKURENCINGOS RAJONO EKONOMIKOS PLĖTRA

4.2. II PRIORITETO PAŽANGOS VERTINIMAS, JO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Atlikta vidaus ir išorės aplinkos analizė parodė, kad Utenos rajono savivaldybėje mažėja tiek vaikų, ugdomų pagal ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas, tiek bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičius. Tai lemia nedidėjantis gimstamumas ir didėjanti emigracija šalyje bei Utenos rajone. Nepaisant to, Utenos rajono savivaldybėje veikia inovatyvūs ir atviri pokyčiams lopšeliai-darželiai, bendrojo ugdymo mokyklos, kuriose dirba aukštos kvalifikacijos pedagogai. Utenos rajono savivaldybėje yra prieinamas **neformalusis ugdymas**, veikia įvairios sporto, jaunimo organizacijos, neformalios jaunimo grupės. Mokinių, dalyvavusių neformaliojo vaikų švietimo veiklose, dalis Utenos rajone yra didesnė nei šalyje. Rajone veikia švietimo pagalbos įstaigos, prieinamas profesinis, aukštasis koleginių mokslas. Viena iš pagrindinių Utenos rajono savivaldybės švietimo sistemos grėsmių, kuri aktuali ir daugumai šalies savivaldybių, yra pedagogų amžiaus augimas dėl senstančios visuomenės bei maži pedagogų atlyginimai, kurie nemotyvuoja jaunų specialistų dirbti rajone.

Utenos rajono savivaldybė yra daug pasiekusi sporto srityje. Utenos rajono sporto komandos žaidžia Lietuvos aukščiausios, pirmos lygos čempionatuose, individualių sporto šakų atstovai yra šalies čempionai, prizininkai. Be to, čia rengiami nacionalinių, olimpinių rinktinių nariai ir kandidatai. Utenos daugiafunkciame sporto centre yra plėtojamos 9 sporto šakos. Utenos rajone yra visiškai patenkinamas mokymosi plaukti poreikis, sporto infrastruktūros rodikliai – lenkiantys apskrities, o kartais ir šalies rodiklius. Nors rajone aktyviai veikia įvairūs sporto klubai ir organizacijos bei sportuojančiųjų dalis sporto organizacijose yra didesnė nei šalyje, tačiau dėl gyventojų skaičiaus mažėjimo tiek UDSC auklėtinių skaičius, tiek sporto organizacijose sportuojančiųjų skaičius mažėja. Didžiausios grėsmės sporto srityje yra perspektyvių sportininkų viliojimas į didesnius šalies miestus, užsienio šalis, maži kūno kultūros specialistų ir trenerių atlyginimai bei vaikų motyvacijos sportuoti mažėjimas.

Pastaruoju metu centrinės ir regioninės valdžios vykdoma socialinė politika prisidėjo prie socialinių pašalpų gavėjų ir išlaidų socialinėms pašalpoms mažėjimo. Utenos rajone yra pakankamas socialinių įstaigų bei organizacijų tinklas, mažėja rizikos šeimų ir jose augančių vaikų skaičius, gerėja socialinių paslaugų prieinamumas asmens namuose, tačiau yra nesubalansuotas socialinių paslaugų neįgaliesiems įstaigų tinklas, nėra tenkinami visų socialinių paslaugų gavėjų poreikiai. Didžiausios grėsmės socialinėje srityje yra sparčiai senstanti visuomenė, didėjanti kai kurių gyventojų grupių socialinė atskirtis bei didėjantis asmenų, turinčių įvairių priklausomybių, skaičius.

Utenos rajono savivaldybėje yra išplėtotos pirminio lygio asmens sveikatos priežiūros paslaugos, teikiamos pirminio, antrinio lygio stacionarinės ir ambulatorinės bei visuomenės sveikatos priežiūros paslaugos. Tačiau ateityje dėl sparčiai vykstančių visuomenės senėjimo procesų Utenos rajone didės slaugos, geriatrijos ir panašių paslaugų poreikis. Nors Utenos rajone fiksuojami geresni sergamumo, ligotumo rodikliai nei šalyje, tačiau ateityje gyventojų, ypač vaikų, sveikata gali blogėti dėl mažo fizinio aktyvumo, žalingų įpročių.

Utenos rajono savivaldybėje yra pakankamas kultūros įstaigų tinklas. Utenos kultūros centras turi aukščiausią kategoriją ir 2016 m. pripažintas geriausiai veikiančiu kultūros centru šalyje, o Utenos rajone veikiantis amatų centras – sėkmingiausiai veikiantis. Be to, Utenos rajone yra Utenos trečiojo amžiaus universitetas. Vis dėlto, dėl gyventojų skaičiaus mažėjimo Utenos rajono mėgėjų meno kolektyvų ir dalyvių skaičius bei viešosios bibliotekos fizinių lankytojų skaičius mažėjo. Didžiausia grėsmė kultūros srityje traktuojamas ne tiek gyventojų skaičiaus mažėjimas, kiek esamų gyventojų kultūrinio aktyvumo stoka.

Utenos rajone veikia pakankamai daug nevyriausybinių organizacijų, bendruomenių, dvi vietos veiklos grupės, labai gerai išplėtoti ir vykdoma jaunimo politika. Utenos rajono jaunimo organizacijos yra gana aktyvios, čia veikia Utenos jaunimo užimtumo centras, Atvira jaunimo erdvė, aktyviai vystoma jaunimo informavimo ir konsultavimo veikla, skaičiuojamas pakankamas jaunimo politikos veikėjų, jaunimo politiką formuojančių ir įgyvendinančių institucijų skaičius, nuolat skiriamas projektinis finansavimas jaunimo organizacijoms. Pagrindinės problemos: jaunimo skaičiaus mažėjimas (visos Lietuvos bendra tendencija), nepakankamai aukštas jaunimo verslumo lygis, jaunimo užimtumo stoka kaimiškiose rajono vietovėse bei jaunų asmenų aktyvumo ir informacijos sklaidos stoka.

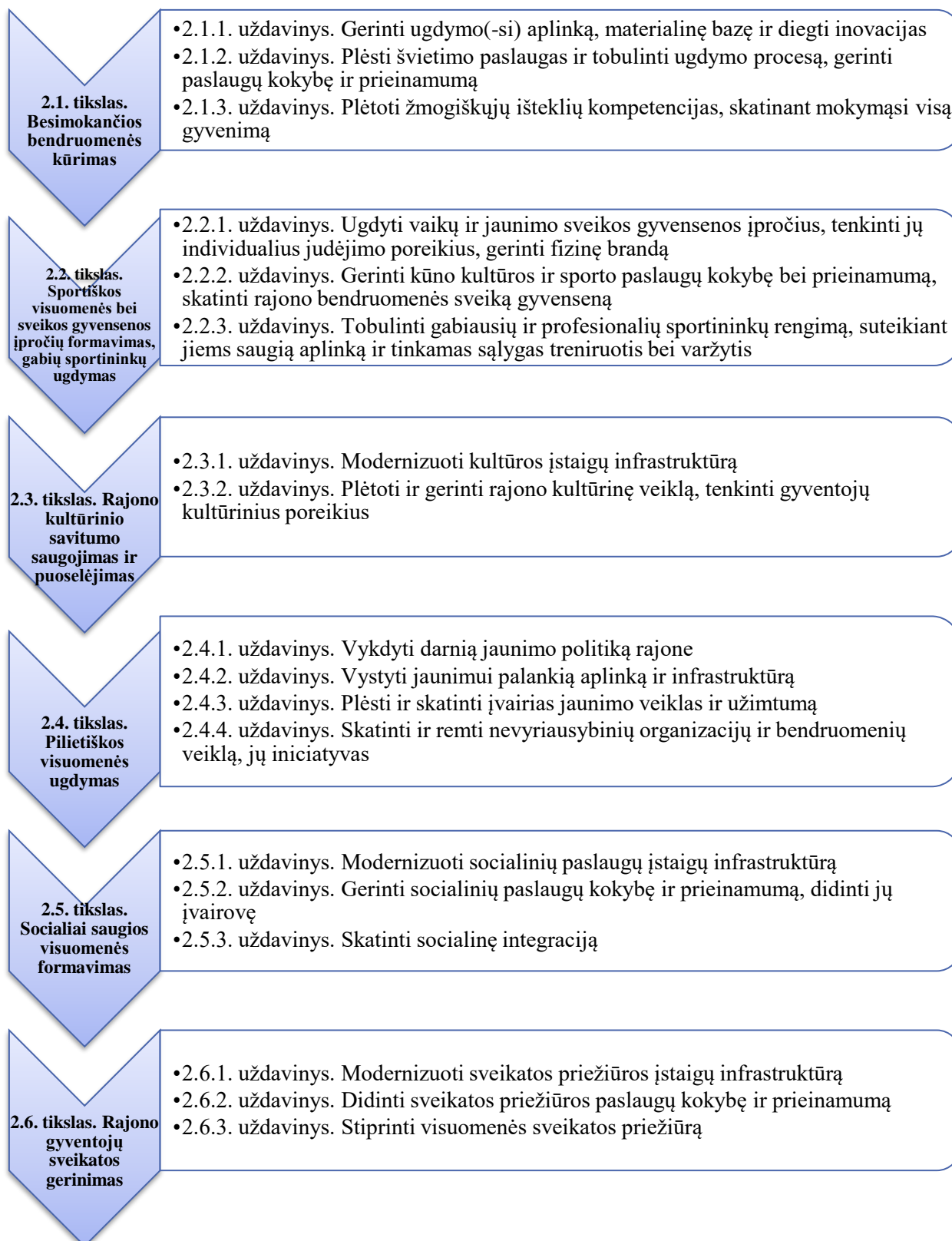
Anglų kalbos žodyne nurodyta, kad *socialinė gerovė* yra tos visuomenės dalies, kuri šiuo metu yra neturtinga arba yra nepalankioje padėtyje, arba turi žemą išsilavinimo lygį, gerovės užtikrinimas. Jungtinių Tautų Žmogaus teisių komisija tik 32 pasaulio šalis įvardijo kaip šalis, kuriose yra užtikrinama socialinė gerovė – tai JAV, Kanada, Australija, Naujoji Zelandija, Japonija, Izraelis, Didžioji Britanija, Prancūzija, Švedija ir kt. Lietuvos tarp tų 32 šalių šiuo metu nėra.

*Siekiant Utenos rajono **bendruomenės socialinės gerovės**, Utenos rajono savivaldybė turėtų pasinaudoti galimybėmis modernizuoti švietimo, kultūros, socialinės apsaugos, sveikatos priežiūros įstaigas, diegti šiose įstaigose inovacijas, informacines bei elektronines sistemas, pritraukti jaunus, kvalifikuotus specialistus į rajoną, didinti neformaliojo švietimo prieinamumą kaimiškiose vietovėse, skatinti gyventojų sveiką gyvenseną, užtikrinti socialinę apsaugą visoms pažeidžiamiausioms gyventojų grupėms, plėsti kultūros renginių ir paslaugų pasiūlą. Kadangi Utenos rajone viena prioritetinių sričių yra sportas, tai siekiant sudaryti palankias sąlygas plėtoti tiek vaikų, tiek masiniam, tiek profesionaliam sportui, reikėtų nuolat skatinti gyventojų fizinį aktyvumą, įrengti ir atnaujinti tiek bendruomeninę fizinio aktyvumo, tiek profesionaliam sportui skirtą infrastruktūrą, organizuoti sporto stovyklas, sporto renginius, skatinti ir remti įvairias bendruomenės iniciatyvas sportuoti bei užsiimti fizine veikla. Bendruomenės socialinė gerovė yra suprantama ir kaip pilietiškumo ugdymas, skatinimas. Siekiant šio tikslo, Utenos rajono savivaldybė turėtų plėtoti savanorišką veiklą, skatinti kurtis naujas nevyriausybines organizacijas, bendruomenes, jaunimo organizacijas, jaunimo neformalias grupes, plėtoti mobilų darbą su jaunimu, steigti atviras jaunimo erdves, skatinti jaunimo verslumą, didinti jo užimtumą, taikant naujus, inovatyvius metodus.*

Siekiant įgyvendinti II prioritetą, yra numatyti 6 tikslai su atitinkamais uždaviniais.

II PRIORITETAS. BENDRUOMENĖS SOCIALINIS GEROVĖS PLĖTOJIMAS

4.3. III PRIORITETO PAŽANGOS VERTINIMAS, JO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Atlikta vidaus ir išorės aplinkos analizė parodė, kad Utenos rajone į Lietuvos raudonąją knygą įrašyta daugiau nei šimtas augalų, grybų ir gyvūnų rūšių. Rajone yra vykdoma oro, paviršinio ir požeminio vandens, dirvožemio, gyvosios gamtos, triukšmo stebėseną, nuolat yra stebimos invazinės gyvūnų bei augalų rūšys. Trečdalis Utenos miesto teritorijos – želdynai. Rajone aplinkosaugos srityje pagrindines grėsmes kelia netoliese esanti, neveikianti Ignalinos atominė elektrinė, oro taršą daugiausiai sukelia augantys automobilių srautai.

Utenos rajono savivaldybėje veikia nepavojingų atliekų sąvartynas, žaliųjų atliekų surinkimo aikštelės, mechaninio-biologinio atliekų apdorojimo įrenginiai, komunalinių atliekų tvarkymo sistemą papildančios sistemos, vykdomas pakuočių, naudotų tepalų, galvaninių elementų atliekų surinkimas. Pagrindine grėsme laikytinas nepakankamas gyventojų sąmoningumas rūšiuojant atliekas, tausojant gamtinę aplinką.

Utenos rajone yra vykdoma vandens tiekimo ir buitinių bei paviršinių nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra, todėl didėja abonentų, prisijungusių prie vandens tiekimo ir nuotekų surinkimo tinklų, skaičius, nors gyventojų aktyvumas galėtų būti ir didesnis. Rajone fiksuojamos mažėjančios išgauto vandens netektys, visos nuotekos yra išvalomos iki reikiamų normų. Viena iš pagrindinių grėsmių yra dabartinės besikeičiančios hidrometeorologinės sąlygos šalyje ir pasaulyje, gausėjančių liūčių tikimybė dėl klimato kaitos. Utenos rajone vykdoma daugiabučių namų bei viešųjų pastatų renovacija, modernizuojama šilumos bei apšvietimo infrastruktūra prisideda prie energetinės rajono infrastruktūros plėtros, tačiau rajono kaimiškiose teritorijose trūksta apšvietimo tinklų, apšvietimo sistema nėra efektyvi.

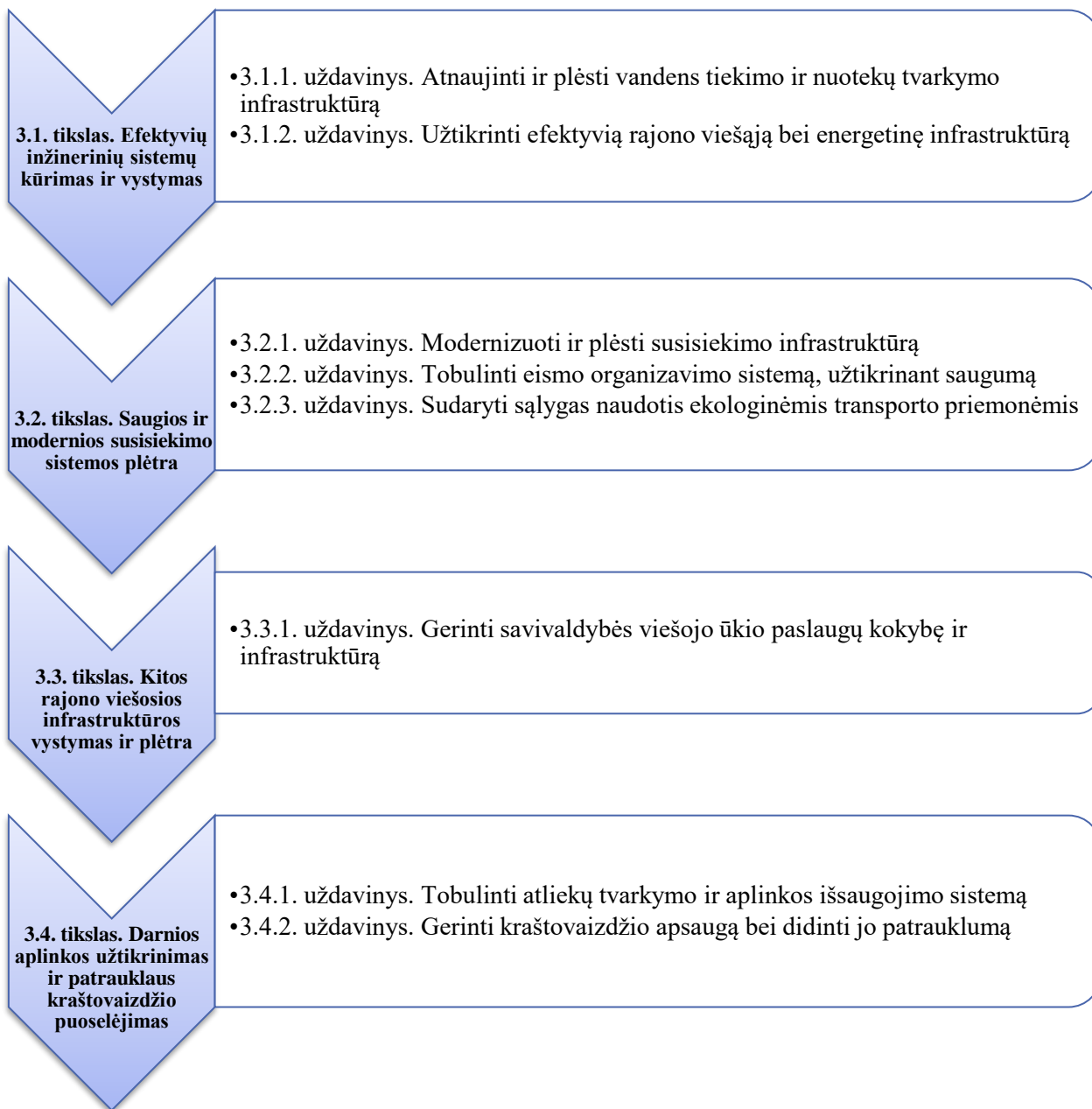
Utenos rajone susisiekimo sistema yra pakankamai patogi – per rajono teritoriją eina magistraliniai, krašto, rajoniniai keliai, geležinkelis. Utenos rajonas pasižymi aukštu automobilizacijos lygiu, vyksta keleivių pervežimas. Tačiau Utenos rajono vietinės reikšmės kelių su patobulinta danga dalis yra mažesnė, o žvyro kelių – didesnė nei šalyje, neišplėtotas dviračių takų tinklas. Visa tai gali sąlygoti avaringumo didėjimą ateityje.

*Siekiant **darnios aplinkos** Utenos rajone, reikėtų mažinti taršą didinant mažiau taršių energijos šaltinių panaudojimą ir tvarkant atliekas, vykdyti aplinkosauginį gyventojų švietimą, individualių rūšiavimo konteinerių plėtrą, didesnę dėmesį skirti žaliųjų plotų priežiūrai, saugojimui ir plėtrai Utenos mieste bei rajone. Siekiant **modernios infrastruktūros plėtros** rajone, Savivaldybė turėtų gerinti kelių infrastruktūros būklę ir didinti eismo saugumą, sudaryti galimybes gyventojams naudotis ekologinėmis transporto priemonėmis, plėtoti apšvietimo infrastruktūrą, kas didintų gyventojų saugumą, toliau plėtoti energijos efektyvumą didinančius pastatų modernizavimo projektus, vandens tiekimo ir buitinių bei paviršinių nuotekų infrastruktūros plėtros projektus, naudoti bei skatinti naudoti alternatyvius ir atsinaujinančius energijos šaltinius.*

Siekiant įgyvendinti III prioritetą, yra numatyti 4 tikslai su atitinkamais uždaviniais.

III PRIORITETAS. DARNI APLINKA IR MODERNIOS INFRASTRUKTŪROS PLĖTRA

4.4. IV PRIORITETO PAŽANGOS VERTINIMAS, JO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Atlikta vidaus ir išorės aplinkos analizė parodė, kad Utenos rajono savivaldybėje mažėja nusikalstamų veikų skaičius, tačiau mažėja ir ištirtų nusikalstamų veikų dalis. Rajone fiksuojamas didžiausias policijos pareigūnų skaičius, lyginant su kitomis Utenos apskrities savivaldybėmis, sparčiau nei apskrityje mažėjantis įskaitinių kelių eismo įvykių skaičius. Rajone kuriama infrastruktūra civilinės ir priešgaisrinės apsaugos srityse, vykdomos priešgaisrinės saugos, nusikaltimų ir administracinių nusižengimų prevencinės programos, mobilizacija bei ugniagesių savanorystės veikla. Pagrindinė grėsmė viešojo saugumo srityje yra gyventojų nepilietiškumas ir abejingumas.

Utenos rajono savivaldybės administracijoje yra diegiamos ir plėtojamos elektroninės paslaugos, atnaujinama techninė bei programinė įranga, kompiuterinio tinklo saugos politikos priemonės. Utenos rajono savivaldybės administracija ir seniūnijos bei Savivaldybės įstaigos ir organizacijos turi savo interneto tinklalapius. Tačiau šiuolaikinė, inovatyvi informacinių technologijų bazė reikalauja nuolatinės priežiūros bei atnaujinimo, todėl ateityje reikės daugiau žmogiškųjų išteklių bei išlaidų. Taip pat labai svarbi tinkama ir savalaikė elektroninės informacijos sklaida gyventojams visose srityse.

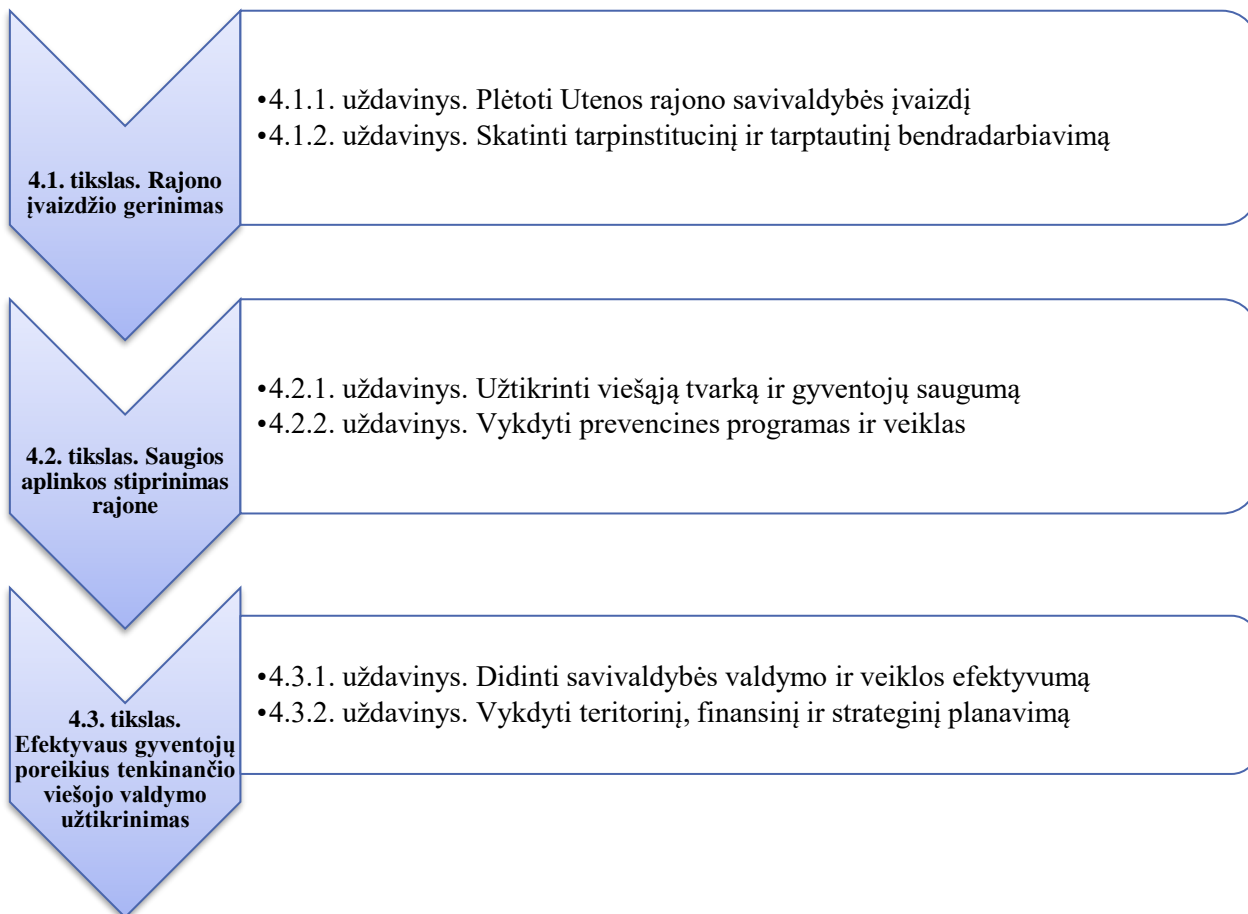
Utenos rajono savivaldybės administracijoje vykdomas strateginis, finansinis bei teritorinis planavimas. Administracijos karjeros valstybės tarnautojų kvalifikacija yra aukšta. Vykdoma korupcijos prevencija, įgyvendinamos administracinę naštą mažinančios, lygias galimybes ir teises užtikrinančios priemonės, nuolat rengiami rajono gyventojų nuomonės tyrimai dėl viešojo valdymo efektyvumo, daromos išvados ir priimami sprendimai. Pagrindinės problemos, su kuriomis susiduria Savivaldybės administracija – daugelis pareigybių yra laisvų, aptarnaujantis personalas įeina į Savivaldybės administracijos sudėtį. Dėl bendradarbiavimo tarp Savivaldybės administracijos bei valstybės institucijų trūkumo dažnai Savivaldybė turi ribotas galimybes taikyti administracinės naštos mažinimo priemones savo veikloje.

Siekiant visuomenės saugumo Utenos rajono savivaldybėje, reikėtų didinti vaikų ir jaunimo užimtumą, vykdyti nusikalstamumo prevencijos ir kitas programas, formuoti saugią aplinką rajone, skatinti savanorystę. Siekiant efektyvinti viešąjį valdymą Utenos rajone, reikėtų vykdyti Savivaldybės administracijos darbuotojų, politikų, Savivaldybės įstaigų darbuotojų ir vadovų mokymus, organizuoti kvalifikacijos kėlimą, gerinti informacinių technologijų bazę, diegti įvairias programas, atnaujinti Savivaldybės ir įstaigų interneto tinklalapius, gerinti teikiamas elektronines paslaugas, siekti lygių teisių įgyvendinimo, korupcijos mažinimo, administracinės naštos mažinimo, vykdyti teritorinį, finansinį ir strateginį planavimą, kurti ir plėtoti Utenos rajono įvaizdį, vystyti tarptautinį ir tarpinstitucinį bendradarbiavimą. Prie efektyvaus viešojo valdymo prisidėtų Savivaldybės bei jos įstaigų ir institucijų valdomos IT infrastruktūros konsolidavimas, valdymo optimizavimas, kokybiško interneto tinklo plėtra ir aukšto kibernetinio saugumo lygio užtikrinimas rajone, informacijos pateikimo elektroniniais kanalais didinimas, naudojant socialinius tinklus, tiesiogines transliacijas ir pan.

Siekiant įgyvendinti IV prioritetą, yra numatyti 3 tikslai su atitinkamais uždaviniais.

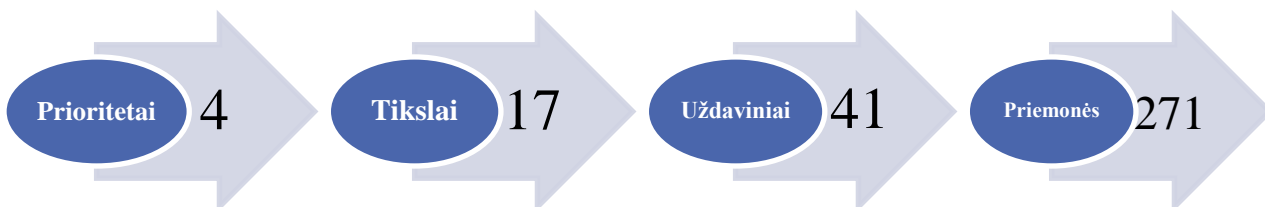
IV PRIORITETAS. VISUOMENĖS SAUGUMAS IR EFEKTYVUS VIEŠASIS VALDYMAS

V. UTENOS RAJONO SAVIVALDYBĖS STRATEGINIO PLĖTROS PLANO ĮGYVENDINIMO SVARBIAUSIOS NUOSTATOS

Utenos rajono savivaldybės strateginiame plėtros plane 2018–2024 metams yra numatyti 4 prioritetai, 17 tikslų, 41 uždavinys ir 271 priemonė:

5.1. pav. Utenos rajono savivaldybės strateginio plėtros plano 2018–2024 metams prioritetų, tikslų ir uždavinių skaičius

Šaltinis: sudaryta autorių

Daugiausiai priemonių numatyta II prioritetui įgyvendinti (131 priemonė), o mažiausiai – III prioritetui įgyvendinti (33 priemonės), I prioritetui įgyvendinti numatyta 60 priemonių, o IV prioritetui įgyvendinti – 47 priemonės.

5.1. lentelė. Utenos rajono savivaldybės strateginio plėtros plano 2018–2024 metams prioritetų, tikslų, uždavinių ir priemonių suvestinė

Prioritetai	Tikslų skaičius	Uždavinių skaičius	Priemonių skaičius
I prioritetas. Konkurencingos rajono ekonomikos plėtra	4	9	60
II prioritetas. Bendruomenės socialinės gerovės plėtojimas	6	18	131
III prioritetas. Darni aplinka bei modernios infrastruktūros plėtra	4	8	33
IV prioritetas. Visuomenės saugumas ir efektyvus viešasis valdymas	3	6	47
IŠ VISO:	17	41	271

Šaltinis: sudaryta autorių

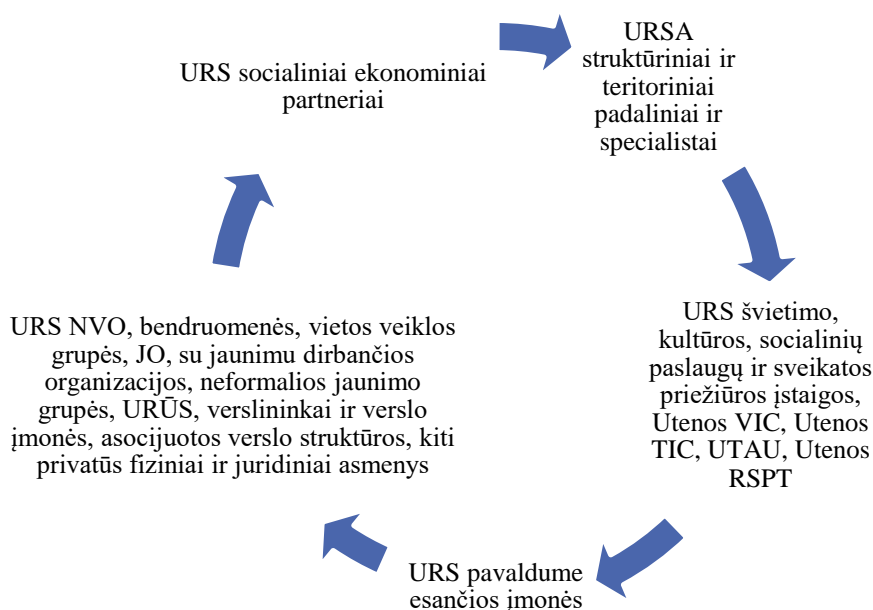
Utenos rajono savivaldybės strateginiam plėtros planui 2018–2024 metams įgyvendinti bus naudojamos savivaldybės biudžeto, valstybės biudžeto, Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir kitos lėšos, kurios apima privačias lėšas, kitų finansavimo mechanizmų lėšas ir t. t.

ES	SB	VB	KT
• Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšos	• Utenos rajono savivaldybės biudžeto lėšos	• Valstybės biudžeto lėšos	• Kitos lėšos: privačios lėšos, kitų finansavimo mechanizmų lėšos ir t. t.

5.2. pav. Utenos rajono savivaldybės strateginio plėtros plano 2018–2024 metams finansavimo šaltiniai ir jų santrumpos, vartojamos priemonių plane

Šaltinis: sudaryta autorių

Už sėkmingą Utenos rajono savivaldybės strateginio plėtros plano 2018–2024 metams įgyvendinimą yra atsakingi Utenos rajono savivaldybės administracijos struktūriniai ir teritoriniai padaliniai, specialistai, VšĮ Utenos verslo informacijos centras, verslo skatinimo institucijos, asocijuotos verslo struktūros, Utenos rajono savivaldybės verslo įmonės ir verslininkai, investuotojai, Utenos rajono savivaldybės teritorijoje veikiančios mokslo institucijos, VšĮ Utenos turizmo informacijos centras, Utenos rajono savivaldybės teritorijoje veikiančios nacionaliniai, regioniniai parkai, Utenos rajono savivaldybės kaimo turizmo sodybų savininkai, Utenos rajono savivaldybės vietos veiklos grupės, Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnybos Utenos rajono biuras, Utenos rajono ūkininkų sąjunga, Utenos rajono savivaldybės melioracijos naudotojų asociacijos, Utenos rajono savivaldybės švietimo įstaigos, Utenos trečiojo amžiaus universitetas, Utenos rajono savivaldybės kultūros įstaigos, Utenos rajono savivaldybės socialinių paslaugų įstaigos, Utenos rajono sveikatos priežiūros įstaigos, Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras, Utenos rajono savivaldybės nevyriausybinės organizacijos, Utenos rajono savivaldybės bendruomenės, Utenos rajono savivaldybės religinės bendruomenės, Utenos rajono savivaldybės sporto organizacijos, Utenos rajono savivaldybės jaunimo organizacijos, su jaunimu dirbančios organizacijos, neformalios jaunimo grupės, Utenos teritorinė darbo birža, įmonės ir privatūs vežėjai, teikiantys viešojo transporto paslaugas Utenos rajono savivaldybės teritorijoje, UAB „Utenos vandenys“, UAB „Utenos komunalininkas“, UAB „Utenos šilumos tinklai“, Utenos rajono savivaldybės daugiabučių namų bendrijos, Utenos rajono savivaldybės daugiabučių namų valdytojai, UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centras“, Utenos apskrities vyriausiasis policijos komisariatas, Utenos rajono savivaldybės priešgaisrinė tarnyba, kitos Utenos rajono savivaldybės įstaigos ir įmonės, teikiančios viešąsias paslaugas bei kiti Utenos rajono savivaldybės privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys.

5.3. pav. Utenos rajono savivaldybės strateginio plėtros plano 2018–2024 metams atsakingi asmenys ir institucijos

Šaltinis: sudaryta autorių

Priemonių planas pateikiamas 1 priede, o pagrindinių projektų sąrašas – 2 priede. Iš viso numatyta įgyvendinti 101 projektą. Projektų sąrašas nėra baigtinis, jis bus pildomas kiekvienais metais, rengiant Utenos rajono savivaldybės veiklos planus pagal atitinkamas programas.

VI. UTENOS RAJONO SAVIVALDYBĖS STRATEGINIO PLĖTROS PLANO 2018–2024 METAMS ĮGYVENDINIMO STEBĖSENOS, TIKSLINIMO IR ATSISKAITYMO UŽ ĮGYVENDINIMO REZULTATUS TVARKA

Utenos rajono savivaldybės strateginio plėtros plano (toliau – URSSPP) **stebėsenos, tikslinimo ir atsiskaitymo už įgyvendinimo rezultatus tvarka** – tai sisteminis aplinkos, susietos su patvirtinto strateginio plėtros plano įgyvendinimo metu atsirandančiais kiekybiniais ir kokybiniais pokyčiais, stebėjimo ir vertinimo procesas, kurio metu parengiamos strateginio plėtros plano įgyvendinimo ataskaitos. Strateginio plėtros plano stebėsenos, tikslinimo ir atsiskaitymo už įgyvendinimo rezultatus tvarkos tikslas – kontroliuoti strateginio plėtros plano vykdymą, vertinti įdiegtų priemonių poveikį rajono socialiniam ir ekonominiam gyvenimui, pagal poreikius pildyti ir koreguoti strateginį plėtros planą.

URSSPP stebėsenos, tikslinimo ir atsiskaitymo už įgyvendinimo rezultatus tvarkos objektai – prioritetai, tikslai, uždaviniai, priemonės ir projektai bei vertinimo kriterijų, pagal kuriuos yra vykdoma URSSPP stebėsenos sistema. URSSPP stebėsenos rezultatas – teikiamos strateginio plėtros plano įgyvendinimo ataskaitos du kartus per įgyvendinimo laikotarpį (tarpinė ataskaita rengiama 2021 m., o galutinė ataskaita rengiama 2025 m.), kurios rengiamos URSSPP stebėsenos proceso metu; bei URSSPP įgyvendinimo vertinimas (URSSPP vizijos, prioritetų, tikslų ir uždavinių peržiūrėjimas), vykdomas vieną kartą per URSSPP įgyvendinimo laikotarpį – 2021 m. kartu su tų metų URSSPP tarpinės įgyvendinimo ataskaitos rengimu. URSSPP įgyvendinimo ataskaitos forma pateikiama 5 priede.

Rengiant URSSPP įgyvendinimo ataskaitas, iš visų URSSPP nurodytų vykdytojų surenkama informacija apie priemonių įgyvendinimą. Už duomenų pateikimą Strateginio planavimo ir investicijų skyriui (toliau – SPIS) atsakingi Utenos rajono savivaldybės administracijos skyriai, kurie iki einamųjų metų kovo 31 d. pateikia reikiamus duomenis. SPIS parengia URSSPP įgyvendinimo ataskaitą iki einamųjų metų gegužės 31 dienos. URSSPP įgyvendinimo ataskaita teikiama Utenos rajono savivaldybės tarybos komitetams svarstyti ir Utenos rajono savivaldybės tarybai tvirtinti einamųjų metų birželį.

URSSPP vizija, prioritetai, tikslai ir uždaviniai turi būti peržiūrėti vieną kartą per strateginio plėtros plano įgyvendinimo laikotarpį. URSSPP įgyvendinimo vertinimas atliekamas 2021 m., laikantis tų pačių terminų, kaip ir tų metų URSSPP tarpinės įgyvendinimo ataskaitos rengimas ir tvirtinimas.

URSSPP keitimas ir papildymas – tai procedūra, kurios metu strateginio plėtros plano prioritetai, tikslai, uždaviniai ir priemonės yra papildomos naujomis arba pakeičiamos. URSSPP priemonės bei jų pasiekimo indikatoriai gali būti keičiami pagal poreikį. Pasiūlymus dėl URSSPP pakeitimo ar papildymo gali teikti Utenos rajono savivaldybės tarybos nariai, Utenos rajono savivaldybės administracijos ir jos struktūrinių padalinių vadovai, darbuotojai, socialiniai ekonominiai partneriai, kiti suinteresuoti fiziniai ar juridiniai asmenys. Pasiūlymai dėl URSSPP pakeitimo ir papildymo pateikiami raštu SPIS pagal poreikį. Pateikti pasiūlymai apsparstomi Utenos rajono savivaldybės tarybos komitetuose. URSSPP pakeitimus ir papildymus tvirtina Utenos rajono savivaldybės taryba. URSSPP keitimo ir papildymo forma pateikta 6 priede.

Išsamus URSSPP stebėsenos, tikslinimo ir atsiskaitymo už rezultatus tvarkos proceso aprašymas, URSSPP koregavimo / papildymo tvarka bei vykdymo terminai pateikiami 6.1. lentelėje.

6.1. lentelė. *URSSPP įgyvendinimo procedūros ir vykdymo terminai*

Eil. Nr.	Procedūros	Vykdytojai	Vykdymo terminai		Periodiškumas
			Pradžia	Pabaiga	
1.	<i>URSSPP įgyvendinimo ataskaitos rengimas</i>				
1.1.	Utenos rajono savivaldybės administracijos skyriai, atsakingi už duomenų pateikimą, teikia duomenis Strateginio planavimo ir investicijų valdymo skyriui.	URSA skyriai, atsakingi už duomenų pateikimą	Einamųjų metų sausio 1 d.	Einamųjų metų kovo 31 d.	Du kartus per laikotarpį (2021 m. ir 2025 m.)
1.2.	Strateginio planavimo ir investicijų valdymo skyrius parengia URSSPP įgyvendinimo ataskaitą.	SPIS	Einamųjų metų balandžio 1 d.	Einamųjų metų gegužės 31 d.	
1.3.	URSSPP įgyvendinimo ataskaita teikiama svarstyti Utenos rajono savivaldybės tarybos komitetams ir tvirtinti Tarybai.	SPIS, URS tarybos komitetai, URS taryba	Einamųjų metų birželio 1 d.	Einamųjų metų birželio 30 d.	
1.4.	Parengta ir patvirtinta ataskaita skelbiama Savivaldybės interneto tinklalapyje www.utena.lt .	SPIS	Einamųjų metų birželio 1 d.	Einamųjų metų birželio 30 d.	
2.	<i>URSSPP peržiūrėjimas, įgyvendinimo vertinimas</i>				
2.1.	URSSPP vizijos, prioritetų, tikslų ir uždavinių įvertinimas bei koregavimas	URSA skyriai, SPIS	Einamųjų metų sausio 1 d.	Einamųjų metų gegužės 31 d.	Vieną kartą per laikotarpį (2021 m.)
2.2.	Koreguotas URSSPP teikiamas svarstyti Utenos rajono savivaldybės tarybos komitetams ir tvirtinti Tarybai.	SPIS, URS tarybos komitetai, URS taryba	Einamųjų metų birželio 1 d.	Einamųjų metų birželio 30 d.	
2.3.	Parengtas ir patvirtintas URSSPP skelbiamas Savivaldybės interneto tinklalapyje www.utena.lt .	SPIS	Einamųjų metų birželio 1 d.	Einamųjų metų birželio 30 d.	
3.	<i>URSSPP keitimas / papildymas</i>				
	Savivaldybės tarybos narių, administracijos padalinių, socialinių ekonominių partnerių ir kitų subjektų raštu pateikti pasiūlymai dėl URSSPP keitimo / papildymo teikiami Darbo grupei, Savivaldybės tarybai svarstymui dėl URSSPP keitimo / papildymo.	URSA skyriai, SPIS	Ne dažniau kaip 1 kartą per ketvirtį	Ne dažniau kaip 1 kartą per ketvirtį	Pagal poreikį

Šaltinis: sudaryta autorių

URSSPP stebėsenos, tikslinimo ir įgyvendinimo tvarkos apraše numatyta **dviejų** lygių kiekybinių ir kokybinių vertinimo kriterijų sistema, kuria naudojantis kontroliuojamas URSSPP priemonių įgyvendinimas:

- 1) **efekto vertinimo kriterijai arba vizijos rodikliai** parodo URSSPP įgyvendinimo poveikį savivaldybės raidai ir artėjimą prie vizijos (žr. 3 priedą);
- 2) **rezultato vertinimo kriterijai (prioritetų / tikslų rodikliai)** rodo ilgalaikius URSSPP įgyvendinimo rezultatus (žr. 4 priedą).

Sudarant rodiklių sistemą, ataskaitos tašku imami 2016 m. duomenys (švietimo duomenims fiksuoti – 2016–2017 mokslo metai). Kiekvienam vertinimo kriterijui yra nurodomas duomenų šaltinis, atsakinga už duomenų pateikimą institucija, ataskaitos taškas (2016 m. duomenys), ir jei

rodiklis yra kiekybinis (apskaičiuojamas), tuomet nurodoma jo apskaičiavimo formulė. Kiekvienam vertinimo kriterijui yra nurodoma siekiamybė 2024 m. (planuojama reikšmė).

Efeko vertinimo kriterijų arba vizijos rodiklių bei rezultato vertinimo kriterijų arba prioritetų/ tikslų rodiklių pasiekiamumas tikrinamas ir pristatomas du kartus per URSSPP įgyvendinimo laikotarpį – 2021 m. (kartu su tarpine URSSPP įgyvendinimo ataskaita) ir 2025 m. (kartu su galutine URSSPP įgyvendinimo ataskaita). Pildant tarpinę URSSPP įgyvendinimo ataskaitą, pasiekta vertinimo kriterijaus reikšmė bus vertinama 2020 m. arba 2019 m., jei duomenys pildymo metu už 2020 m. dar neskelbiami. Pildant galutinę URSSPP įgyvendinimo ataskaitą, pasiekta vertinimo kriterijaus reikšmė už 2020 m. bus pakoreguota (jei pildant tarpinę įgyvendinimo ataskaitą buvo įrašyta 2019 m. vertinimo kriterijaus reikšmė) ir vertinama reikšmė už 2024 m. arba 2023 m., jei duomenys pildymo metu už 2024 m. dar neskelbiami.

PRIEDAI

1 priedas. Utenos rajono savivaldybės strateginio plėtros plano 2018–2024 metams priemonių planas

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatorius	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
I PRIORITETAS. KONKURENCINGOS RAJONO EKONOMIKOS PLĖTRA				
1.1. tikslas. Investicijas skatinančios verslo aplinkos kūrimas				
<i>1.1.1. uždavinys. Vystyti verslo plėtrai ir investicijoms pritraukti reikalingą infrastruktūrą</i>				
1.1.1.1.	Formuoti Utenos rajono savivaldybės teritorijoje komercinės paskirties žemės sklypus bei žemės sklypus investicijoms	Suformuotų žemės sklypų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
1.1.1.2.	Kurti, skatinti kurti ir (arba) plėtoti verslui svarbią ekonominę infrastruktūrą Utenos rajono savivaldybėje	Įkurtų ir (arba) išplėstų verslo centrų, verslo inkubatorių, kūrybinių dirbtuvių, kultūros ir kūrybinių industrijų, technologijų, pramoninių parkų arba jų filialų, laisvų ekonominių zonų skaičius (vnt.) Sukurta pramonės vystymo teritorija Utenos mieste	2018–2024	URSA, Utenos TIC, Utenos VIC, URS NVO, URS bendruomenės, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys
1.1.1.3.	Kurti verslo klasterius Utenos rajono savivaldybėje	Įkurtų verslo klasterių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, Utenos VIC
1.1.1.4.	Vystyti ir išnaudoti verslo plėtrai ir investicijoms pritraukti palankią infrastruktūrą Utenos rajone	Įrengtos ir (arba) atnaujintos infrastruktūros verslo plėtrai skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
1.1.1.5.	Buvusių ar esamų gamybinių, nenaudojamų Utenos rajono savivaldybės teritorijų konversija, siekiant pritraukti potencialius investuotojus	Konvertuotų teritorijų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
<i>1.1.2. uždavinys. Plėtoti paramos verslui sistemą, skleisti informaciją apie verslo ir investicijų galimybes rajone</i>				
1.1.2.1.	Parengti Utenos rajono ekonominės plėtros galimybių studiją	Parengta galimybių studija	2018	URSA
1.1.2.2.	Nuolat vertinti ir atnaujinti bei taikyti mokesčių lengvatas Utenos rajone	Atnaujinta mokesčių lengvatų verslui teikimo tvarka Verslo įmonių ir (arba) verslininkų, investuotojų, kuriems suteiktos lengvatos, skaičius (vnt./ asmenys)	2018–2024	URSA

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
1.1.2.3.	Įgyvendinti Utenos rajono savivaldybės smulkiojo ir vidutinio verslo rėmimo programą	Įgyvendinta programa	2018–2024	URSA
1.1.2.4.	Teikti techninę ir metodinę pagalbą Utenos rajono savivaldybės verslininkams, verslo įmonėms, asmenims, ketinantiems pradėti verslą, investuotojams	Verslininkų, verslo įmonių, asmenų, ketinančių pradėti verslą, investuotojų, kuriems suteikta techninė ir metodinė pagalba skaičius (vnt./ asmenys) Išleistų leidinių, straipsnių, lankstinukų skaičius (vnt.) Išsiųstų elektroninių naujienlaiškių skaičius (vnt.) Pateikta informacija Utenos rajono savivaldybės, kitų Savivaldybės įstaigų interneto svetainėse (kartai per metus) Suteiktų konsultacijų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, Utenos VIC, verslo skatinimo institucijos, asocijuotos verslo struktūros
1.1.2.5.	Įgyvendinti įvairias rinkodaros priemones, skirtas Utenos rajono verslo plėtrai ir investicijoms pritraukti	Parodų ir mugių, kuriose dalyvauta, skaičius (vnt.) ir dalyvių jose skaičius (asmenys) Įgyvendintų rinkodaros priemonių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, Utenos VIC, verslo skatinimo institucijos, asocijuotos verslo struktūros, verslo įmonės, verslininkai
1.1.2.6.	Plėtoti ryšius su užsienio įstaigomis ir organizacijomis, pristatant galimybes investuoti Utenos rajone	Suorganizuotų susitikimų skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys) Suorganizuotų gerosios praktikos mainų skaičius (vnt.) Įgyvendintų bendrų projektų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, Utenos VIC, verslo skatinimo institucijos, asocijuotos verslo struktūros, verslo įmonės, verslininkai
<i>1.1.3. uždavinys. Ugdyti gyventojų verslumą, skatinti viešojo ir privataus sektorių partnerystę</i>				
1.1.3.1.	Remti ir organizuoti Utenos rajono savivaldybės verslo įmonių darbuotojų ir vadovų, verslininkų mokymus	Suorganizuotų ir (arba) lankytojų mokymų, kursų, seminarų skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, Utenos VIC, URS NVO, URS bendruomenės, URS VVG, verslo skatinimo institucijos, asocijuotos verslo struktūros, URS teritorijoje veikiančios mokslo institucijos
1.1.3.2.	Organizuoti verslumą skatinančius, gerąją verslo patirtį viešinančius renginius Utenos rajone	Suorganizuotų ir (arba) lankytojų renginių skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, Utenos VIC, URS NVO, URS bendruomenės, URS VVG, verslo skatinimo institucijos, asocijuotos verslo struktūros, verslo įmonės, verslininkai ir investuotojai

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
1.1.3.3.	Skatinti ir remti verslo iniciatyvas Utenos rajone	Paremtų iniciatyvų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
1.1.3.4.	Įgyvendinti Utenos rajono savivaldybės užimtumo didinimo programą	Įgyvendinta programa	2018–2024	URSA
1.1.3.5.	Skatinti ir plėtoti viešojo bei privataus sektorių partnerystę Utenos rajone	Pasirašytų bendradarbiavimo sutarčių skaičius (vnt.) Įgyvendintų bendrų projektų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, Utenos VIC, URS įstaigos ir organizacijos, verslo skatinimo institucijos, asocijuotos verslo struktūros, verslo įmonės, verslininkai ir investuotojai
1.1.3.6.	Skatinti žaliajo, socialiai atsakingo, inovatyvaus verslo plėtrą Utenos rajone	Suorganizuotų ir (arba) lankytų renginių, mokymų, kursų, seminarų skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys) Surengtų vizitų, siekiant susipažinti su gerosios praktikos pavyzdžiais, skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, Utenos VIC, verslo skatinimo institucijos, asocijuotos verslo struktūros, verslo įmonės, verslininkai ir investuotojai
1.1.3.7.	Skleisti gyventojų verslumą skatinančią informaciją Utenos rajone	Įgyvendintų viešinio priemonių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, Utenos VIC, verslo skatinimo institucijos, asocijuotos verslo struktūros, verslo įmonės, URS VVG, URS NVO
1.2. tikslas. Turizmo, kultūros ir gamtos paveldo vystymas				
<i>1.2.1. uždavinys. Plėsti ir atnaujinti turizmo bei rekreacijos paslaugų infrastruktūrą</i>				
1.2.1.1.	Plėsti ir (arba) atnaujinti viešąją rekreacijos ir aktyvaus poilsio paslaugų bei pramogų infrastruktūrą Utenos rajone	Išplėstos ir (arba) atnaujintos viešosios rekreacijos ir aktyvaus poilsio infrastruktūros objektų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, Utenos TIC, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys
1.2.1.2.	Plėsti ir (arba) atnaujinti pažintinio turizmo paslaugų infrastruktūrą Utenos rajone	Išplėstos ir (arba) atnaujintos pažintinio turizmo paslaugų infrastruktūros objektų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, Utenos TIC, URS teritorijoje veikiantys nacionaliniai ir regioniniai parkai, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys
1.2.1.3.	Plėsti ir (arba) atnaujinti vandens turizmo paslaugų bei pramogų infrastruktūrą Utenos rajone	Išplėstos ir (arba) atnaujintos vandens turizmo paslaugų bei pramogų infrastruktūros objektų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, Utenos TIC, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys
1.2.1.4.	Plėsti ir (arba) atnaujinti sveikatingumo ir (arba) reabilitacijos paslaugų infrastruktūrą Utenos rajone	Išplėstos ir (arba) atnaujintos sveikatingumo ir (arba) reabilitacijos paslaugų infrastruktūros objektų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriaus	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
1.2.1.5.	Plėsti ir (arba) atnaujinti oreivystės paslaugų bei pramogų infrastruktūrą Utenos rajone	Išplėstos ir (arba) atnaujintos oreivystės paslaugų bei pramogų infrastruktūros objektų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys
1.2.1.6.	Plėsti ir (arba) atnaujinti žiemos sporto paslaugų bei pramogų infrastruktūrą Utenos rajone	Išplėstos ir (arba) atnaujintos žiemos sporto paslaugų bei pramogų infrastruktūros objektų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys
1.2.1.7.	Plėsti ir (arba) atnaujinti kaimo turizmo paslaugų infrastruktūrą Utenos rajone	Išplėstos ir (arba) atnaujintos kaimo turizmo paslaugų infrastruktūros objektų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS kaimo turizmo sodybų savininkai, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys
1.2.1.8.	Plėsti ir (arba) atnaujinti kultūrinio turizmo paslaugų infrastruktūrą Utenos rajone	Išplėstos ir (arba) atnaujintos kultūrinio turizmo paslaugų infrastruktūros objektų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, Utenos TIC, URS kultūros įstaigos, URS NVO, URS bendruomenės, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys
1.2.1.9.	Įrengti ir (arba) sutvarkyti stovyklavietes, kempingus, apžvalgos aikšteles Utenos rajone	Įrengtų ir (arba) atnaujintų stovyklaviečių, kempingų, apžvalgos aikštelių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys
1.2.1.10.	Tvarkyti ir prižiūrėti Utenos rajono savivaldybės turizmo bei rekreacijos objektus	Sutvarkytų ir prižiūrėtų turizmo bei rekreacijos objektų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
1.2.1.11.	Skatinti ir remti Utenos rajono savivaldybės apgyvendinimo bei maitinimo paslaugų įmonių ir organizacijų infrastruktūros plėtrą ir (arba) atnaujinimą, tokių įmonių ir organizacijų steigimąsi	Apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų įmonių bei organizacijų, kuriose įrengta ir (arba) atnaujinta infrastruktūra, skaičius (vnt.) Naujai įsteigtų apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų įmonių bei organizacijų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys
1.2.1.12.	Kurti turizmo klasterius Utenos rajono savivaldybėje	Įkurtų turizmo klasterių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, Utenos TIC
<i>1.2.2. uždavinys. Gerinti turizmo ir rekreacijos paslaugų kokybę bei prieinamumą, didinti jų įvairovę</i>				
1.2.2.1.	Plėsti ir (arba) atnaujinti Utenos rajono savivaldybės turistinių ir rekreacinių objektų ženklavimo sistemą	Pastatytų informacinių stendų, kelio ženklų skaičius (vnt.) Įrengtų nuorodų, informacijos terminalų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS teritorijoje veikiantys nacionaliniai, regioniniai parkai
1.2.2.2.	Kurti ir diegti Utenos rajono savivaldybės turistinių bei rekreacijos objektų ir paslaugų informacinę ir rezervavimo sistemą	Sukurta turizmo informacinė sistema Sukurta turizmo maršrutų, turizmo ir rekreacijos paslaugų duomenų bazė ir rezervavimo sistema	2018–2024	URSA, Utenos TIC, URS teritorijoje veikiantys nacionaliniai, regioniniai parkai, URS turizmo paslaugas teikiančios įstaigos ir organizacijos

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
1.2.2.3.	Igyvendinti Utenos rajono turizmo paslaugų bei produktų rinkodaros priemonės	Parodų, mugių, kuriose dalyvauta, skaičius (vnt.) ir dalyvių jose skaičius (asmenys) Igyvendintų viešinio priemonių skaičius (vnt.) Igyvendintų rinkodaros priemonių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, Utenos TIC, URS įstaigos bei organizacijos, URS NVO, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys
1.2.2.4.	Tobulinti Utenos TIC ir turizmo bei rekreacijos objektus aptarnaujančių darbuotojų kvalifikaciją, kompetencijas	Suorganizuotų ir (arba) lankytojų mokymų, kursų, seminarų skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, Utenos TIC, URS įstaigos bei organizacijos, URS NVO, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys
1.2.2.5.	Igyvendinti Utenos rajono turizmo rinkodaros strategiją	Igyvendinta strategija	2018–2024	URSA, Utenos TIC
<i>1.2.3. uždavinys. Pritaikyti gamtos ir kultūros paveldo objektus turizmo, rekreacijos, viešosioms, edukacinėms ir bendruomeninėms reikmėms</i>				
1.2.3.1.	Plėsti ir (arba) atnaujinti Utenos rajono savivaldybės kultūros bei gamtos paveldo objektų ženklavimo sistemą	Pastatytų informacinių stendų, kelio ženklų skaičius (vnt.) Įrengtų nuorodų, informacijos terminalų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
1.2.3.2.	Sutvarkyti Utenos rajono savivaldybės kultūros paveldo objektus ir pritaikyti juos turizmo, rekreacijos, viešosioms, edukacinėms ir bendruomeninėms reikmėms	Sutvarkytų ir pritaiktų kultūros paveldo objektų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS NVO, URS bendruomenės, URS VVG, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys
1.2.3.3.	Sutvarkyti Utenos rajono savivaldybės gamtos paveldo objektus ir pritaikyti juos turizmo, rekreacijos, viešosioms, edukacinėms, ir bendruomeninėms reikmėms	Sutvarkytų ir pritaiktų gamtos paveldo objektų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, Utenos TIC, URS NVO, URS bendruomenės, URS VVG, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys
1.2.3.4.	Vykdyti informacijos apie Utenos rajono savivaldybės gamtos ir kultūros paveldo objektus sklaidą šalyje ir už šalies ribų	Igyvendintų viešinio priemonių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, Utenos TIC, URS įstaigos bei organizacijos, URS NVO, URS bendruomenės, URS VVG, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys
1.2.3.5.	Igyvendinti Utenos rajono savivaldybės paminklotvarkos programą	Igyvendinta programa	2018–2024	URSA
1.3. tikslas. Darnaus žemės ūkio plėtra				
<i>1.3.1. uždavinys. Sudaryti sąlygas konkurencingam žemės ūkiui vystyti</i>				
1.3.1.1.	Konsultuoti Utenos rajono asmenis ūkininkavimo, melioracijos, žemės ūkio technikos registravimo ir kitais klausimais	Suteiktų konsultacijų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnybos Utenos rajono biuras (toliau – LŽŪKT URB)

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriaus	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
1.3.1.2.	Įgyvendinti Utenos rajono savivaldybės kaimo rėmimo priemonių planą	Įgyvendintas priemonių planas	2018–2024	URSA
1.3.1.3.	Prisidėti organizuojant Utenos rajono savivaldybės žemės ūkio veiklą vykdančių asmenų kompetencijos ir gebėjimų ugdymo priemones	Suorganizuotų ir (arba) lankytojų renginių, mokymų, kursų, seminarų skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, LŽŪKT URB, Utenos rajono ūkininkų sąjunga (toliau – URŪS), Žemės ūkio ministerija (toliau – ŽŪM)
1.3.1.4.	Rekonstruoti, remontuoti ir (arba) atnaujinti valstybei nuosavybės teise priklausančius melioracijos statinius Utenos rajono savivaldybės teritorijoje	Rekonstruotų, remontuotų ir (arba) atnaujintų sausinimo sistemų plotas (ha), griovių ilgis (km), įrenginių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, ŽŪM
1.3.1.5.	Rekonstruoti, remontuoti ir (arba) atnaujinti valstybei nuosavybės teise priklausančius hidrotechninius statinius Utenos rajono savivaldybės teritorijoje	Rekonstruotų, remontuotų ir (arba) atnaujintų hidrotechninių statinių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, ŽŪM
1.3.1.6.	Remti ir skatinti fizinius ir (arba) juridinius asmenis rekonstruoti, remontuoti ir (arba) atnaujinti melioracijos statinius, esančius jiems Utenos rajono savivaldybės teritorijoje nuosavybės teise priklausančiuose žemės sklypuose	Įregistruotų melioracijos sistemų naudotojų asociacijų skaičius (vnt.) Rekonstruotų, remontuotų ir (arba) atnaujintų sausinimo sistemų plotas (ha), griovių ilgis (km), įrenginių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, ŽŪM, URŪS, URS melioracijos naudotojų asociacijos, URS bendruomenės, URS privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys
1.3.1.7.	Įgyvendinti Utenos rajono savivaldybės melioracijos priemonių planą	Įgyvendintas priemonių planas	2018–2024	URSA
1.3.1.8.	Skatinti alternatyvias žemės ūkiui veiklas Utenos rajono kaimiškiose vietovėse	Paremtų veiklų skaičius (vnt.) Įkurtų veiklų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS bendruomenės, URS privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys
1.4. tikslas. Teritorinės sanglaudos didinimas				
<i>1.4.1. uždavinys. Kompleksiškai plėtoti miesto gyvenamąsias teritorijas, viešąsias erdves bei viešąją infrastruktūrą</i>				
1.4.1.1.	Kompleksiškai vystyti Utenos miesto viešąją infrastruktūrą ir viešąsias erdves	Įgyvendintų Utenos miesto kompleksinės plėtros projektų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
1.4.1.2.	Gerinti daugiabučių gyvenamųjų namų kvartalų aplinką (gyvenamąją aplinką) Utenos rajono savivaldybės miesto ir miestelių gyvenamosiose teritorijose	Sutvarkytų gyvenamųjų kvartalų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriaus	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
1.4.1.3.	Atnaujinti ir plėtoti Utenos rajono savivaldybės miesto ir miestelių viešąsias erdves, jas pritaikant bendruomenių poreikiams, rekreacijai	Sutvarkytų viešųjų erdvių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
1.4.1.4.	Atnaujinti ir plėtoti Utenos rajono savivaldybės miesto ir miestelių viešosios paskirties infrastruktūrą, ją pritaikant bendruomeniniams, visuomeniniams, verslo poreikiams	Sutvarkytos viešosios paskirties infrastruktūros objektų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
1.4.1.5.	Sutvarkyti maudymosi vietas, maudyklas Utenos rajono savivaldybės miesto ir miestelių teritorijose	Sutvarkytų maudyklų, maudymosi vietų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
1.4.1.6.	Įgyvendinti Utenos miesto vietos veiklos grupės 2016–2022 metų strategiją	Įgyvendinta strategija	2018–2024	Utenos miesto vietos veiklos grupė
<i>1.4.2. uždavinys. Kompleksiškai plėtoti kaimo gyvenamąsias teritorijas, viešąsias erdves bei viešąją infrastruktūrą</i>				
1.4.2.1.	Kompleksiškai vystyti Utenos rajono savivaldybės kaimo gyvenamąsias teritorijas (iki 1 tūkst. gyventojų)	Įgyvendintų Utenos rajono savivaldybės kaimo gyvenamųjų teritorijų kompleksinės plėtros projektų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
1.4.2.2.	Gerinti daugiabučių gyvenamųjų namų kvartalų aplinką (gyvenamąją aplinką) Utenos rajono savivaldybės kaimo gyvenamosiose teritorijose	Sutvarkytų gyvenamųjų kvartalų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
1.4.2.3.	Atnaujinti ir plėtoti Utenos rajono savivaldybės kaimiškųjų vietovių viešąsias erdves, jas pritaikant bendruomenių poreikiams, rekreacijai	Sutvarkytų viešųjų erdvių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
1.4.2.4.	Atnaujinti ir plėtoti Utenos rajono savivaldybės kaimiškųjų vietovių viešosios paskirties infrastruktūrą, ją pritaikant bendruomeniniams, visuomeniniams, verslo poreikiams	Sutvarkytos viešosios paskirties infrastruktūros objektų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatorius	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
1.4.2.5.	Sutvarkyti maudymosi vietas, maudyklas Utenos rajono savivaldybės kaimiškosiose vietovėse	Sutvarkytų maudyklų, maudymosi vietų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
1.4.2.6.	Įgyvendinti Utenos regiono vietos veiklos grupės dvisektorinę strategiją 2016–2023 metams	Įgyvendinta strategija	2018–2023	Utenos regiono vietos veiklos grupė

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
II PRIORITETAS. BENDRUOMENĖS SOCIALINĖS GEROVĖS PLĖTOJIMAS				
2.1. tikslas. Besimokančios bendruomenės kūrimas				
<i>2.1.1. uždavinys. Gerinti ugdymo(-si) aplinką, materialinę bazę ir diegti inovacijas</i>				
2.1.1.1.	Konsoliduoti Utenos rajono savivaldybės bendrojo ugdymo įstaigų tinklą	Parengtų ir įgyvendintų bendrojo ugdymo mokyklų (toliau – BUM) tinklo pertvarkos planų priemonių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS BUM
2.1.1.2.	Atnaujinti Utenos rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų infrastruktūrą	BUM, kuriose atnaujinta infrastruktūra, skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS BUM
2.1.1.3.	Atnaujinti Utenos rajono savivaldybės ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų infrastruktūrą	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų, kuriose atnaujinta infrastruktūra, skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigos
2.1.1.4.	Atnaujinti ir (arba) plėsti Utenos rajono savivaldybės neformaliojo vaikų švietimo infrastruktūrą	Neformaliojo vaikų švietimo įstaigų, kuriose atnaujinta ir (arba) išplėsta infrastruktūra, skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS neformaliojo ugdymo įstaigos
2.1.1.5.	Steigti universalius daugiavonius centrus Utenos rajone	Įsteigtų universalių daugiavoniu centrų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
2.1.1.6.	Atnaujinti, modernizuoti ir plėsti informacinių technologijų bazes Utenos rajono savivaldybės ugdymo įstaigose	Ugdymo įstaigų, kuriose atnaujintos ir (arba) išplėtos informacinių technologijų bazės, skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS ugdymo įstaigos
2.1.1.7.	Atnaujinti, plėsti ir modernizuoti Utenos rajono savivaldybės ugdymo įstaigų elektronines paslaugas	Įdiegtų naujų elektroninių paslaugų skaičius (vnt.) Patobulintų elektroninių paslaugų skaičius (vnt.) Ugdymo įstaigų, kuriose atnaujintos interneto svetainės, skaičius (vnt.) Sukurtas bendras ugdymo įstaigų valdymo sistemos kompiuterinis tinklas	2018–2024	URSA, URS ugdymo įstaigos
2.1.1.8.	Atnaujinti ir (arba) plėsti Utenos rajono savivaldybės ugdymo įstaigų materialiąsias bei edukacines aplinkas	Ugdymo įstaigų, kuriose atnaujintos ir (arba) išplėtos materialiosios bei edukacinės aplinkos, skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS ugdymo įstaigos

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
2.1.1.9.	Atnaujinti ir (arba) plėsti materialiąsias aplinkas Utenos rajono savivaldybės neformaliojo švietimo įstaigose	Neformaliojo švietimo įstaigų, kuriose atnaujintos ir (arba) išplėtos materialiosios aplinkos, skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS neformaliojo švietimo įstaigos
2.1.1.10.	Pritaikyti Utenos rajono savivaldybės ugdymo įstaigų infrastruktūrą asmenims su negalia	Ugdymo įstaigų, kuriose pritaikyta infrastruktūra, skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS ugdymo įstaigos
2.1.1.11.	Tobulinti mokinių pavėžėjimo paslaugas Utenos rajono savivaldybės teritorijoje	Įsigytų ir (arba) atnaujintų transporto priemonių skaičius (vnt.) Reguliarių vietinio susisiekimo maršrutų, pritaikytų mokinių poreikiams, skaičius (vnt.) Pavežamų mokinių dalis nuo bendro besimokančiųjų skaičiaus (procentai)	2018–2024	URSA, URS ugdymo įstaigos
<i>2.1.2. uždavinys. Plėsti švietimo paslaugas ir tobulinti ugdymo procesą, gerinti paslaugų kokybę ir prieinamumą</i>				
2.1.2.1.	Tobulinti Utenos rajono savivaldybės mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų, mokyklų vadovų kompetencijas ir kvalifikaciją	Suorganizuotų ir (arba) lankytų renginių, mokymų, kursų, seminarų skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, UŠC, URS ugdymo įstaigos, Utenos PPT
2.1.2.2.	Plėtoti švietimo, socialinės, psichologinės pagalbos teikimą Utenos rajono savivaldybės ikimokyklinio, priešmokyklinio ir mokyklinio amžiaus vaikams	Įsteigtų socialinio pedagogo, socialinio darbuotojo, psichologo pareigybių skaičius (vnt.) arba suburtų specialistų komandų skaičius (vnt.) Suteiktų psichologo, socialinio pedagogo, socialinio darbuotojo konsultacijų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, Utenos PPT, URS ugdymo įstaigos
2.1.2.3.	Sudaryti Utenos rajono savivaldybės ugdymo įstaigų ugdytiniams sąlygas popamokiniam užimtumui	Ugdymo įstaigų, kuriose vykdomos NVŠ veiklos, skaičius (vnt.) Vaikų, dalyvaujančių NVŠ programose, dalis nuo visų ugdytinių skaičiaus (proc.) Naujai įsteigtų pailgintos dienos grupių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS ugdymo įstaigos

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
2.1.2.4.	Informuoti visuomenę apie ugdymo galimybes Utenos rajone	Išspausdintų straipsnių spaudoje, išleistų leidinių, publikuotų pranešimų internete ir žiniasklaidoje skaičius (kartai per metus) Publikuojama informacija apie rengiamas programas, metodikas darbui su skirtingus poreikius turinčiais vaikais (kartai per metus)	2018–2024	URSA, URS ugdymo įstaigos, UŠC, Utenos PPT
2.1.2.5.	Sukurti ir vykdyti mokytojų skatinimo sistemą Utenos rajone	Sukurta sistema Numatytų ir įgyvendintų priemonių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS ugdymo įstaigos
2.1.2.6.	Įgyvendinti vaikų ir jaunimo socializacijos priemonės Utenos rajono savivaldybėje	Įgyvendintų priemonių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS ugdymo įstaigos, URS VVG
2.1.2.7.	Didinti vaikų neformaliojo ugdymo prieinamumą Utenos rajono kaimiškosiuose seniūnijose	Tikslinėmis valstybės lėšomis finansuojamų NVŠ programų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS neformaliojo ugdymo įstaigos, URS kultūros įstaigos, URS NVO, URS VVG
2.1.2.8.	Plėsti ir skatinti vaikų bei jaunimo vasaros poilsio stovyklų paslaugų plėtrą Utenos rajone	Veikiančių įstaigų, įmonių ir asociacijų, kurios teikia vaikų vasaros poilsio stovyklos paslaugas, skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS NVO, URS bendruomenės, URS VVG, URS įstaigos ir organizacijos, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys
2.1.2.9.	Sudaryti sąlygas jauniems, motyvuotiems mokytojams dirbti Utenos rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklose	Sukurta jaunų mokytojų pritraukimo į rajoną, jų motyvacijos sistema Mokytojų, pasinaudojusių taikytomis priemonėmis, lengvatomis, skaičius (asmenys) Pradėjusių dirbti asmenų skaičius	2018–2024	URSA, URS BUM
<i>2.1.3. uždavinys. Plėtoti žmogiškųjų išteklių kompetencijas, skatinant mokymąsi visą gyvenimą</i>				
2.1.3.1.	Sukurti profesinio rengimo, visuomenės informavimo bei konsultavimo sistemą Utenos rajono savivaldybėje, plėtojant mokymąsi visą gyvenimą	Sukurta profesinio rengimo, visuomenės informavimo ir konsultavimo sistema Suorganizuotų mokymų, kursų, seminarų (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, Utenos kolegija, UŠC, Utenos RPMC, Utenos VB, Utenos TDB, URS VVG, URS NVO
2.1.3.2.	Sukurti ir vykdyti kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemą Utenos rajono savivaldybėje	Suorganizuotų mokymų, kursų, seminarų (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys) Kvalifikaciją tobulinusių ir (arba) perkvalifikuotų asmenų skaičius	2018–2024	URSA, UŠC, Utenos kolegija, Utenos RPMC, Utenos VB, Utenos TDB, URS VVG, URS NVO

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
2.1.3.3.	Plėtoti Utenos rajono savivaldybės suaugusiųjų neformaliojo švietimo veiklas, tobulinant jų bendrąsias kompetencijas	Sukurta suaugusiųjų neformaliojo švietimo ir bendrųjų kompetencijų tobulinimo sistema Suorganizuotų mokymų, kursų, seminarų (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys) Įgyvendintų viešinio priemonių skaičius (vnt.) Įgyvendintų projektų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, UŠC, URS neformaliojo švietimo įstaigos, UTAU, Utenos kolegija, Utenos RPMC, URS VVG, URS NVO, URS kultūros įstaigos
2.2. tikslas. Sportiškos visuomenės bei sveikos gyvensenos įpročių formavimas, gabių sportininkų ugdymas				
<i>2.2.1. uždavinys. Ugdyti vaikų ir jaunimo sveikos gyvensenos įpročius, tenkinti jų individualius judėjimo poreikius, gerinti fizinę brandą</i>				
2.2.1.1.	Atnaujinti esamus ir (arba) įrengti naujus stadionus, lauko sporto aikšteles ir sporto aikštynus prie Utenos rajono savivaldybės ugdymo įstaigų	Atnaujintų ir (arba) įrengtų stadionų, lauko sporto aikštelių, sporto aikštynų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS ugdymo įstaigos
2.2.1.2.	Atnaujinti Utenos rajono savivaldybės ugdymo įstaigų sporto sales	Atnaujintų sporto salių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS ugdymo įstaigos
2.2.1.3.	Plėsti ir (arba) atnaujinti Utenos rajono savivaldybės ugdymo įstaigų sporto inventorių	Ugdymo įstaigos, kuriose išplėstas ir (arba) atnaujintas sporto inventorių, skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS ugdymo įstaigos
2.2.1.4.	Sudaryti sąlygas Utenos rajono savivaldybės mokiniams užsiimti fizine veikla ne pamokų metu	Mokinių, dalyvaujančių neformaliojo ugdymo programose, susijusiose su fiziniu aktyvumu, skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, URS BUM, UDSC, URS sporto organizacijos
2.2.1.5.	Tęsti Utenos rajono savivaldybės pradinė klasių mokinių mokymo plaukti programą	Išmokytų plaukti mokinių skaičius nuo bendro mokinių skaičiaus (proc.)	2018–2024	URSA, URS BUM, UDSC, URS sporto organizacijos
2.2.1.6.	Organizuoti, skatinti ir remti sporto renginius, šventes, varžybas, skirtas įvairaus amžiaus Utenos rajono savivaldybės ugdymo įstaigų ugdytiniams	Suorganizuotų sporto renginių, švenčių, varžybų skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, URS BUM, UDSC, URS sporto organizacijos, privatus fiziniai ir juridiniai asmenys
2.2.1.7.	Skatinti Utenos rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklas dalyvauti šalies vykdomose kūno kultūros ir sporto programose	Programų, kuriose dalyvauta, skaičius (vnt.) ir išlaikiusių normatyvus jų dalyvių skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, URS BUM

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriaus	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
2.2.1.8.	Užtikrinti, kad sportuojantys Utenos rajono vaikai gautų kokybiškas ir prieinamas sporto medicinos paslaugas	Teikiamų medicinos paslaugų sportuojantiems vaikams skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, UDSC, URS sporto organizacijos
2.2.1.9.	Organizuoti mokymus, kursus, seminarus Utenos rajono savivaldybės kūno kultūros ir sporto darbuotojams, mokytojams ir treneriams	Suorganizuotų mokymų, kursų, seminarų skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, UŠC, URS sporto organizacijos
2.2.1.10.	Sudaryti sąlygas jauniems, motyvuotiems kūno kultūros ir sporto darbuotojams, mokytojams, treneriams dirbti su vaikais Utenos rajono savivaldybėje	Asmenų, pasinaudojusių taikytomis priemonėmis, lengvatomis, skaičius Pradėjusių dirbti asmenų skaičius	2018–2024	URSA, UDSC, URS BUM, URS sporto organizacijos
<i>2.2.2. uždavinys. Gerinti kūno kultūros ir sporto paslaugų kokybę bei prieinamumą, skatinti rajono bendruomenės sveiką gyvenimą</i>				
2.2.2.1.	Atnaujinti esamą ir (arba) įrengti naują Utenos rajono savivaldybės lauko sporto infrastruktūrą	Atnaujintos ir (arba) įrengtos lauko sporto infrastruktūros objektų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, UDSC, URS sporto organizacijos, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys
2.2.2.2.	Atnaujinti esamą ir (arba) įrengti naują Utenos rajono savivaldybės vidaus sporto infrastruktūrą	Atnaujintos ir (arba) įrengtos vidaus sporto infrastruktūros objektų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, UDSC, URS sporto organizacijos, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys
2.2.2.3.	Plėsti fizinio aktyvumo infrastruktūrą, skirtą bendruomenei, Utenos rajono savivaldybės teritorijoje	Įrengtų bendruomeninių sporto aikštelių skaičius (vnt.) Įrengtų vaikų žaidimo aikštelių skaičius (vnt.) Įrengtų lauko treniruoklių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS NVO
2.2.2.4.	Organizuoti įvairius sporto renginius Utenos rajono savivaldybėje ir dalyvauti juose	Suorganizuotų ir (arba) sudalyvautų sporto varžybų, švenčių, sąskrydžių, seminarų, „Sportas visiems“ ir kitų sporto renginių, seniūnijų žaidynių skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys) Naujai suorganizuotų sporto renginių skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, UDSC, URS NVO, URS BUM
2.2.2.5.	Skatinti naudoti Utenos rajono viešąsias erdves mėgėjų sportui ir fiziniam aktyvumui	Mėgėjų sporto, fizinio aktyvumo renginių, suorganizuotų viešose erdvėse, skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, UDSC, Utenos VSB, URS NVO

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
2.2.2.6.	Sudaryti sąlygas Utenos rajono savivaldybės žmonėms su negalia integruotis į visuomenę ir vienodomis sąlygomis su sveikaisiais aktyviai leisti laisvalaikį, dalyvauti sporto renginiuose	Paremtų neįgaliųjų sporto organizacijų skaičius (vnt.) ir (arba) neįgaliųjų sportininkų skaičius (asmenys) Sportuojančių neįgaliųjų asmenų skaičius	2018–2024	URSA, Utenos VSB, URS NVO, URS VVG
2.2.2.7.	Vystyti naujas sporto šakas Utenos rajono savivaldybėje	Pradėtų teikti naujų sporto šakų paslaugų skaičius (vnt.) ir sportuojančiųjų naujose sporto šakose skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, UDSC, URS sporto organizacijos
2.2.2.8.	Skatinti sveiką ir sportišką gyvenimo būdą, vykdant švietėjišką veiklą Utenos rajone	Igyvendintų viešinio priemonių, renginių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, UDSC, Utenos VSB, URS NVO
2.2.2.9.	Inicijuoti savanorystę Utenos rajono sportinėje veikloje	Savanorių skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, UDSC, URS BUM, URS NVO
2.2.2.10.	Informuoti Utenos rajono visuomenę apie rajono sportininkų pasiekimus, organizuojamas sporto varžybas ir renginius	Paskelbta informacija interneto svetainėse (kartai) Išplatintų pranešimų žiniasklaidos priemonėse, spaudoje skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, UDSC, URS NVO
2.2.2.11.	Užtikrinti, kad sportuojanti Utenos rajono visuomenė gautų kokybiškas ir prieinamas sporto medicinos paslaugas	Sportininkams, sporto atstovams teikiamų medicinos paslaugų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, UDSC, URS sporto organizacijos
2.2.2.12.	Užtikrinti, kad Utenos rajono savivaldybės kaimo gyvenamųjų teritorijų bendrojo ugdymo mokyklų sporto salės būtų prieinamos bendruomenių nariams	Kaimo gyvenamųjų teritorijų bendrojo ugdymo mokyklų sporto salių, kurios prieinamos sportuoti bendruomenės nariams, skaičius (vnt.) ir sportuojančiųjų jose skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, URS kaimo gyvenamųjų teritorijų BUM
<i>2.2.3. uždavinys. Tobulinti gabiausių ir profesionalių sportininkų rengimą, suteikiant jiems saugią aplinką ir tinkamas sąlygas treniruotis bei varžytis</i>				
2.2.3.1.	Modernizuoti Utenos rajono savivaldybės sporto infrastruktūrą, pritaikant ją profesionalaus sporto veiklai	Modernizuotų sporto infrastruktūros objektų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS sporto organizacijos, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys
2.2.3.2.	Organizuoti Utenos rajono geriausių sportininkų rinkimo konkursus	Suorganizuotų konkursų skaičius (vnt.) Išrinktų geriausių sportininkų skaičius (asmenys) Apdovanotų asmenų skaičius	2018–2024	URSA, UDSC

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
2.2.3.3.	Sudaryti sąlygas Utenos rajono sporto komandoms atstovauti Utenai aukščiausiojo lygio šalies čempionatuose ir tarptautiniuose turnyruose	Sporto komandų, kurios atstovavo šalies aukščiausiojo lygio čempionatuose, tarptautiniuose turnyruose, skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS sporto organizacijos
2.2.3.4.	Sudaryti sąlygas aukštos kvalifikacijos sporto specialistams dirbti Utenos rajono savivaldybės sporto įstaigose ir organizacijose	Asmenų, pasinaudojusių taikytomis priemonėmis, lengvatomis, skaičius Pradėjusių dirbti asmenų skaičius	2018–2024	URSA, UDSC, URS sporto organizacijos
2.2.3.5.	Nustatyti prioritетines sporto šakas Utenos rajone	Nustatytų prioritетinių sporto šakų sąrašas ir skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, UDSC
2.2.3.6.	Skatinti steigti sporto klases Utenos rajono savivaldybės ugdymo įstaigose	Įsteigtų sporto klasių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS ugdymo įstaigos
2.2.3.7.	Įgyvendinti Utenos rajono savivaldybės didelio meistrіškumo sportininkų ugdymo programą	Įgyvendinta programa Didelio meistrіškumo sportininkų skaičius (asmenys)	2018–2024	UDSC, URS sporto organizacijos
2.2.3.8.	Sukurti Utenos rajono savivaldybės sportininkų ir trenerių skatinimo sistemą	Sukurta sistema	2018–2024	URSA, UDSC, URS sporto organizacijos
2.3. tikslas. Rajono kultūrinio savitumo saugojimas ir puoselėjimas				
<i>2.3.1. uždavinys. Modernizuoti kultūros įstaigų infrastruktūrą</i>				
2.3.1.1.	Atnaujinti ir (arba) plėsti Utenos rajono savivaldybės kultūros įstaigų infrastruktūrą	Kultūros įstaigų, kuriose atnaujinta ir (arba) išplėsta infrastruktūra, skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS kultūros įstaigos
2.3.1.2.	Atnaujinti ir (arba) plėsti Utenos rajono savivaldybės kultūros įstaigų informacinių technologijų aplinką	Kultūros įstaigų, kuriose atnaujinta ir (arba) išplėsta informacinių technologijų aplinka, skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS kultūros įstaigos
2.3.1.3.	Atnaujinti ir (arba) plėsti Utenos rajono savivaldybės kultūros įstaigų materialinę aplinką	Kultūros įstaigų, kuriose atnaujinta ir (arba) išplėsta materialinė aplinka, skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS kultūros įstaigos
2.3.1.4.	Formuoti kultūrinės erdves Utenos rajone, jas pritaikant įvairiems renginiams organizuoti, meno ekspozicijoms, kultūros poreikiams	Suformuotų kultūrinių erdvių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS kultūros įstaigos

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
2.3.1.5.	Plėtoti kultūros įstaigų infrastruktūros įveiklinimą Utenos rajone	Įveiklintos kultūros įstaigų infrastruktūros objektų skaičius (vnt.) Mėgėjų meno kolektyvų ir NVO, kurie pasinaudojo kultūros įstaigų baze, skaičius (vnt. per metus)	2018–2024	URSA, URS kultūros įstaigos, URS NVO, URS mėgėjų meno kolektyvai
2.3.1.6.	Įgyvendinti Utenos rajono savivaldybės religinių bendruomenių projektų finansavimo programą	Įgyvendinta programa	2018–2024	URSA, URS religinės bendruomenės
<i>2.3.2. uždavinys. Plėtoti ir gerinti rajono kultūrinę veiklą, tenkinti gyventojų kultūrinius poreikius</i>				
2.3.2.1.	Atnaujinti, pildyti ir tikslinti Utenos rajono savivaldybės kraštotyros informaciją	Nuolat pildoma ir tikslinama duomenų bazė	2018–2024	URSA, URS kultūros įstaigos
2.3.2.2.	Skatinti ir propaguoti Utenos rajone gyvuojančių tradicinių amatų ir menų raišką, periodiškai rengti tautodailės darbų parodas	Suorganizuotų parodų, mugių, plenerų skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, URS kultūros įstaigos, URS VVG, URS NVO, URS bendruomenės, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys
2.3.2.3.	Organizuoti, skatinti, finansuoti ir propaguoti vietinius, regioninius, nacionalinius bei tarptautinius kultūros renginius Utenos rajone bei dalyvauti juose	Suorganizuotų ir (arba) lankytų kultūros renginių skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, URS kultūros įstaigos, URS NVO, URS bendruomenės, URS VVG
2.3.2.4.	Kelti Utenos rajono savivaldybės kultūros įstaigų vadovų, kultūros ir meno darbuotojų kvalifikaciją, plėtoti jų kompetencijas	Suorganizuotų ir (arba) lankytų renginių, mokymų, kursų, seminarų skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys) Kvalifikaciją kėlusiu kultūros įstaigos vadovų, kultūros ir meno darbuotojų skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, URS kultūros įstaigos
2.3.2.5.	Įgyvendinti įvairias rinkodaros priemones, skirtas Utenos rajono savivaldybės kultūros informacijos sklaidai	Įgyvendintų rinkodaros priemonių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS kultūros įstaigos, URS NVO, URS bendruomenės, URS VVG, JO, su jaunimu dirbančios organizacijos, neformalios jaunimo grupės

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriaus	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
2.3.2.6.	Plėtoti Utenos rajono kultūrinę veiklą, įtraukiant socialinę atskirtį patiriančius asmenis ir jų šeimas	Suorganizuotų ir (arba) lankytojų renginių skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys) Suteiktų vežimo į kultūros renginius paslaugų skaičius (vnt.) ir vežtų asmenų skaičius	2018–2024	URSA, URS kultūros įstaigos, URS NVO, URS bendruomenės, URS VVG, JO, su jaunimu dirbančios organizacijos, neformalios jaunimo grupės
2.3.2.7.	Gerinti kultūros paslaugų kokybę ir didinti jų prieinamumą Utenos rajone	Suteiktų kultūros paslaugų skaičius (vnt.) Kultūros paslaugomis besinaudojančių gyventojų dalis (proc.) Suorganizuotų inovatyvių renginių skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, URS kultūros įstaigos, URS NVO, URS bendruomenės, URS VVG, JO, su jaunimu dirbančios organizacijos, neformalios jaunimo grupės
2.3.2.8.	Įgyvendinti Utenos rajono savivaldybės kultūrinės veiklos projektų finansavimo programą	Įgyvendinta programa	2018–2024	URSA
2.3.2.9.	Įgyvendinti Utenos rajono savivaldybės NVO projektų finansavimo programą	Įgyvendinta programa	2018–2024	URSA, URS NVO
2.3.2.10.	Skatinti savanorystės veiklą Utenos rajone organizuojamuose renginiuose	Savanorių skaičius (vnt.) Suorganizuotų renginių, kuriuose dirbo savanoriai, skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS kultūros įstaigos, URS NVO, URS bendruomenės, URS VVG, JO, su jaunimu dirbančios organizacijos, neformalios jaunimo grupės
2.4. tikslas. Pilietiškos visuomenės ugdymas				
<i>2.4.1. uždavinys. Vykdyti darnią jaunimo politiką rajone</i>				
2.4.1.1.	Analizuoti ir viešinti teisinę bazę bei rengti dokumentus Utenos rajono savivaldybės jaunimo politikos įgyvendinimo srityje	Peržiūrėtų teisės aktų skaičius (vnt.) Parengtų dokumentų skaičius (vnt.) Įgyvendintų viešinimo priemonių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, JRT, JO, su jaunimu dirbančios organizacijos
2.4.1.2.	Atlikti Utenos rajono savivaldybės jaunimo politikos padėties ir jaunimo poreikių tyrimus	Atliktų tyrimų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatorius	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
2.4.1.3.	Didinti Utenos rajono savivaldybės jaunimo darbuotojų ir su jaunimu dirbančių asmenų skaičių, gerinti jų kompetencijas ir gebėjimus	Jaunimo darbuotojų ir su jaunimu dirbančių asmenų skaičius (asmenys) Suorganizuotų ir (arba) lankytojų mokymų, kursų, seminarų ir renginių skaičius (vnt.) bei dalyvių juose skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, JRT, JO, su jaunimu dirbančios organizacijos
2.4.1.4.	Steigti naujas jaunimo organizacijas, neformalias jaunimo grupes, su jaunimu dirbančias organizacijas Utenos rajone	Naujai įsteigtų jaunimo organizacijų ir (arba) neformalių jaunimo grupių ir (arba) su jaunimu dirbančių organizacijų skaičius (vnt.)	2018–2024	JO, su jaunimu dirbančios organizacijos, jauni fiziniai asmenys
2.4.1.5.	Sudaryti sąlygas Utenos rajono jaunimo neformaliojo švietimo veiklai, plėtrai ir prieinamumui	Veikiančių neformaliojo švietimo veiklų jaunimui skaičius (vnt.) Naujai įsteigtų neformaliojo švietimo veiklų jaunimui skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS įstaigos ir organizacijos
2.4.1.6.	Didinti informacijos apie Utenos rajono jaunimo organizacijas, neformalias jaunimo grupes, su jaunimu dirbančias organizacijas sklaidą ir pritraukti naujų asmenų į JO, neformalias jaunimo grupes, su jaunimu dirbančias organizacijas	Igyvendintų viešinio priemonių skaičius (vnt.) Į jaunimo organizacijas, neformalias jaunimo grupes ir su jaunimu dirbančias organizacijas pritrauktų asmenų skaičius	2018–2024	URSA, JO, su jaunimu dirbančios organizacijos, neformalios jaunimo grupės
2.4.1.7.	Igyvendinti Utenos rajono savivaldybės jaunimo užimtumo projektų finansavimo programą	Igyvendinta programa	2018–2024	URSA
2.4.1.8.	Skatinti jaunimą grįžti į Utenos rajoną, įstaigoms ir organizacijoms palaikant ryšius su išvykusiu jaunimu	Suorganizuotų ir (arba) lankytojų renginių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, JRT, URS įstaigos ir organizacijos, URS VVG
2.4.1.9.	Organizuoti mokymus ir individualias konsultacijas nuteistiems jaunuoliams Utenos rajone, skatinant juos grįžti į švietimo sistemą, suteikti galimybę įgyti profesinių žinių ir praktinių įgūdžių	Suorganizuotų ir (arba) lankytojų renginių skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, URS švietimo įstaigos, Panevėžio apygardos probacijos tarnybos skyrius Utenos rajono savivaldybės teritorijoje, Utenos TDB, URS VVG, URS NVO

2.4.2. uždavinys. Vystyti jaunimui palankią aplinką ir infrastruktūrą

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
2.4.2.1.	Kurti naujų ir (arba) atnaujinti esamų atvirų jaunimo erdvių ir atvirų jaunimo centrų infrastruktūrą ir (arba) materialinę bazę Utenos rajone	Atnaujintos ir (arba) sukurtos AJE infrastruktūros ir (arba) materialinės bazės objektų skaičius (vnt.) Atnaujintos ir (arba) sukurtos AJC infrastruktūros ir (arba) materialinės bazės objektų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS įstaigos ir organizacijos
2.4.2.2.	Skirti ir pritaikyti patalpas, viešąsias erdves Utenos rajono jaunimo veiklai	Jaunimo visuomeninių organizacijų, kurioms skirtos ir pritaikytos patalpos ir (arba) viešosios erdvės, skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, JO, su jaunimu dirbančios organizacijos, neformalios jaunimo grupės
2.4.2.3.	Sudaryti galimybes Utenos rajono jaunimui naudotis esama renginiams rengti skirta infrastruktūra ir (arba) materialine baze	Jaunimo visuomeninių organizacijų, kurios pasinaudojo renginiams rengti skirta infrastruktūra ir (arba) materialine baze, skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, JO, su jaunimu dirbančios organizacijos, neformalios jaunimo grupės, URS įstaigos ir organizacijos
2.4.2.4.	Kurti ir plėtoti esamą Utenos rajono jaunimo aktyvaus laisvalaikio infrastruktūrą	Įrengtų ir (arba) atnaujintų / praplėstų infrastruktūros objektų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys
<i>2.4.3. uždavinys. Plėsti ir skatinti įvairias jaunimo veiklas ir užimtumą</i>				
2.4.3.1.	Skatinti darbdavius įdarbinti Utenos rajono jaunimą	Igyvendintų skatinimo priemonių skaičius (vnt.) Įdarbintų jaunų asmenų skaičius	2018–2024	URSA, Utenos TDB
2.4.3.2.	Remti ir pagal galimybes finansuoti Utenos rajono jaunimo verslo projektus	Sukurta programa Paremtų ir (arba) finansuotų projektų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
2.4.3.3.	Organizuoti informacinius renginius, konsultacijas ir mokymus verslumo tema Utenos rajono jaunimui, viešinti teigiamus jaunimo verslininkystės pavyzdžius	Suorganizuotų mokymų, kursų, seminarų ir renginių skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys) Paviešintų jaunimo verslininkystės pavyzdžių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, Utenos VIC, URS švietimo įstaigos, UJIC, URS NVO, jauni verslininkai, JO, URS VVG
2.4.3.4.	Plėtoti jaunimo užimtumo organizavimą per mobilų, atvirą darbą su jaunimu Utenos rajone	Suorganizuotų renginių, veiklų skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys) Igyvendintų projektų, veiklų skaičius (asmenys) AJC ir AJE veiklose dalyvaujančių jaunų asmenų skaičius	2018–2024	URSA, JO, su jaunimu dirbančios organizacijos, URS NVO, URS VVG

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
2.4.3.5.	Skatinti ir remti jaunimo savanorystę Utenos rajone	Parengta savanorystės skatinimo tvarka Savanoriška veikla užsiimančių jaunuolių skaičius (asmenys) Akredituotų savanorių priimančių organizacijų skaičius (vnt.) Įgyvendintų viešinimo priemonių skaičius (vnt.) Teiktų konsultacijų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, JO, su jaunimu dirbančios organizacijos, URS NVO, URS BUM, UJIC
2.4.3.6.	Didinti Utenos rajono jaunimo užimtumą vasaros metu, rengiant stovyklas jauniems asmenims	Surengtų stovyklų skaičius (vnt.) ir dalyvių jose skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, URS švietimo įstaigos, JO, su jaunimu dirbančios organizacijos, URS NVO, URS VVG
2.4.3.7.	Vystyti darbą su Utenos rajono niekur nedirbančiu, nesimokančiu ir mokymuose nedalyvaujančiu jaunimu	Įgyvendintų projektų, programų, priemonių skaičius (vnt.) NEET skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, JO, su jaunimu dirbančios organizacijos, URS NVO, URS VVG
2.4.3.8.	Teikti finansinę, metodinę, informacinę ir kitokią pagalbą, padedančią stiprinti Utenos rajono savivaldybės formaliojo švietimo įstaigose veikiančias mokinių savivaldas	Įgyvendintų priemonių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, LMS Utenos skyrius, URS švietimo įstaigos
<i>2.4.4. uždavinys. Skatinti ir remti nevyriausybinių organizacijų ir bendruomenių veiklą, jų iniciatyvas</i>				
2.4.4.1.	Remti ir skatinti Utenos rajono nevyriausybinių organizacijų, bendruomenių veiklas, iniciatyvas	Įgyvendintų projektų, programų, priemonių, veiklų skaičius (vnt.) Paremtų NVO, bendruomenių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS NVO, URS bendruomenės, URS VVG
2.4.4.2.	Remti ir skatinti nevyriausybinių organizacijų, bendruomenių tinklo, jų narių skaičiaus plėtrą Utenos rajone	Naujai įkurtų NVO, bendruomenių skaičius (vnt.) Naujai priimtų NVO, bendruomenių narių skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, URS NVO, URS bendruomenės, URS VVG
2.4.4.3.	Organizuoti ir skatinti Utenos rajono savivaldybės nevyriausybinių organizacijų, bendruomenių lyderių, narių mokymus	Suorganizuotų mokymų, kursų, seminarų skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, URS NVO, URS bendruomenės, URS VVG

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
2.4.4.4.	Skatinti ir organizuoti nevyriausybinį organizacijoms, bendruomenėms skirtus renginius Utenos rajone	Suorganizuotų ir (arba) lankytų renginių skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, URS kultūros įstaigos, URS NVO, URS bendruomenės, URS VVG
2.4.4.5.	Sudaryti sąlygas Utenos rajono savivaldybės nevyriausybiniams organizacijoms ir bendruomenėms savo veikloms vykdyti naudotis viešąja infrastruktūra, materialine baze ir viešosiomis erdvėmis	NVO, bendruomenių, pasinaudojusių viešąja infrastruktūra, materialine baze, viešosiomis erdvėmis, skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS kultūros įstaigos, URS NVO, URS bendruomenės, URS VVG
2.4.4.6.	Įgyvendinti Utenos rajono savivaldybės nevyriausybinių organizacijų, bendruomenių veiklų finansavimo programą	Įgyvendinta programa	2018–2024	URSA, URS NVO, URS bendruomenės, URS VVG
2.5. tikslas. Socialiai saugios visuomenės formavimas				
<i>2.5.1. uždavinys. Modernizuoti socialinių paslaugų įstaigų infrastruktūrą</i>				
2.5.1.1.	Atnaujinti ir (arba) plėsti Utenos rajono savivaldybės socialines paslaugas teikiančių įstaigų infrastruktūrą	Socialinių paslaugų įstaigų, kuriose atnaujinta ir (arba) išplėsta infrastruktūra, skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS socialinių paslaugų įstaigos, URS NVO
2.5.1.2.	Atnaujinti ir (arba) plėsti Utenos rajono savivaldybės socialines paslaugas teikiančių įstaigų informacinių technologijų aplinką	Socialinių paslaugų įstaigų, kuriose atnaujinta ir (arba) išplėsta informacinių technologijų aplinka, skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS socialinių paslaugų įstaigos, URS NVO
2.5.1.3.	Atnaujinti ir (arba) plėsti Utenos rajono savivaldybės socialines paslaugas teikiančių įstaigų materialinę aplinką	Socialinių paslaugų įstaigų, kuriose atnaujinta ir (arba) išplėsta materialinė bazė, skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS socialinių paslaugų įstaigos, URS NVO
2.5.1.4.	Skatinti vaikų dienos centrų kūrimąsi ir plėtrą Utenos rajone	Naujai įsteigtų vaikų dienos centrų skaičius (vnt.) Naujai suteiktų dienos socialinių paslaugų skaičius (vnt.) Suteiktų mobilių socialinių paslaugų kaimiškosiose vietovėse skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS socialinių paslaugų įstaigos, URS švietimo įstaigos, URS NVO, URS VVG
<i>2.5.2. uždavinys. Gerinti socialinių paslaugų kokybę ir prieinamumą, didinti jų įvairovę</i>				

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
2.5.2.1.	Organizuoti globėjų (rūpintojų), įtėvių (globėjų) paiešką, atranką, mokymus, skatinti ir remti globą šeimose Utenos rajone	Paremtų šeimų, šeimynų, socialinių globėjų, budinčių globotinių, kurie globoja vaikus, skaičius (asmenys) Suorganizuotų ir (arba) lankytojų renginių, mokymų, kursų, seminarų skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys) Parengtų globėjų (rūpintojų) ir įtėvių skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, URS socialinių paslaugų įstaigos, privatūs fiziniai asmenys
2.5.2.2.	Aktyvinti socialinį darbą su Utenos rajono šeimomis, kurių vaikai yra patekę į laikinąją globą, bei su šeimomis, globojančiomis našlaičius	Vaikų, sugrįžusių į biologines šeimas, skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, URS įstaigos ir organizacijos, URS NVO, URS bendruomenės
2.5.2.3.	Skatinti savanorystę socialinių paslaugų teikimo srityje Utenos rajone	Savanorių skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, URS NVO, URS bendruomenės, URS VVG
2.5.2.4.	Tobulinti Utenos rajono socialinių darbuotojų, socialinių darbuotojų padėjėjų kompetencijas ir kvalifikaciją	Suorganizuotų ir (arba) lankytojų renginių, mokymų, kursų, seminarų skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, URS socialinių paslaugų įstaigos
2.5.2.5.	Gerinti ir plėsti socialines paslaugas socialinės rizikos asmenims ir šeimoms Utenos rajone	Suteiktų paslaugų skaičius (vnt.) Naujai sukurtų socialinių paslaugų skaičius (vnt.) Pagerintų socialinių paslaugų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS socialinių paslaugų įstaigos, URS NVO, URS bendruomenės, URS VVG
2.5.2.6.	Gerinti ir plėsti socialines paslaugas asmenims su negalia ir jų šeimoms Utenos rajone	Suteiktų paslaugų skaičius (vnt.) ir paslaugų gavėjų skaičius (asmenys) Naujai sukurtų socialinių paslaugų skaičius (vnt.) Pagerintų socialinių paslaugų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS socialinių paslaugų įstaigos, URS NVO, URS bendruomenės, URS VVG
2.5.2.7.	Gerinti ir plėsti socialines paslaugas pagyvenusio ir senyvo amžiaus asmenims Utenos rajone	Suteiktų paslaugų skaičius (vnt.) ir paslaugų gavėjų skaičius (asmenys) Naujai sukurtų socialinių paslaugų skaičius (vnt.) Pagerintų socialinių paslaugų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS socialinių paslaugų įstaigos, URS NVO, URS bendruomenės, URS VVG

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
2.5.2.8.	Teikti kompleksines socialines paslaugas asmenims ir šeimoms Utenos rajone	Suteiktų paslaugų skaičius (vnt.) ir paslaugų gavėjų skaičius (asmenys) Naujai sukurtų socialinių paslaugų skaičius (vnt.) Pagerintų socialinių paslaugų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS socialinių paslaugų įstaigos, URS NVO, URS bendruomenės, URS VVG
2.5.2.9.	Gerinti ir plėsti integruotas socialinės globos ir slaugos paslaugas asmens namuose Utenos rajone	Suteiktų paslaugų skaičius (vnt.) ir paslaugų gavėjų skaičius (asmenys) Naujai sukurtų socialinių paslaugų skaičius (vnt.) Pagerintų socialinių paslaugų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS socialinių paslaugų įstaigos, URS NVO, URS bendruomenės, URS VVG
2.5.2.10.	Plėtoti kitas socialines paslaugas Utenos rajone	Suteiktų paslaugų skaičius (vnt.) ir paslaugų gavėjų skaičius (asmenys) Naujai sukurtų socialinių paslaugų skaičius (vnt.) Pagerintų socialinių paslaugų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS socialinių paslaugų įstaigos, URS NVO, URS bendruomenės, URS VVG
2.5.2.11.	Rengti ir įgyvendinti Utenos rajono savivaldybės socialinių paslaugų planą	Parengtų ir įgyvendintų planų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
<i>2.5.3. uždavinys. Skatinti socialinę integraciją</i>				
2.5.3.1.	Plėtoti Utenos rajono savivaldybės socialinio būsto fondą ir gerinti jo kokybę	Įsigytų socialinių būstų skaičius (vnt.) Pritaiktų socialinių būstų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
2.5.3.2.	Pritaikyti Utenos rajono savivaldybės viešuosius pastatus specialiujų poreikių turintiems asmenims	Viešųjų pastatų, pritaiktų specialiųjų poreikių turintiems asmenims, skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS įstaigos ir organizacijos
2.5.3.3.	Pritaikyti Utenos rajono savivaldybės gyvenamuosius būstus ir gyvenamąją aplinką specialiųjų poreikių turintiems asmenims	Pritaiktų gyvenamųjų būstų skaičius (vnt.) Teritorijų, kuriose pritaikyta gyvenamoji aplinka specialiųjų poreikių turintiems asmenims, skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
2.5.3.4.	Emigracijos ir nedarbo mažinimo programos įgyvendinimas	Įgyvendintas programos priemonių planas	2018–2024	URSA

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatorius	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
2.5.3.5.	Organizuoti Utenos rajone socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje teikimą	Suteiktų socialinės reabilitacijos paslaugų skaičius (vnt.) ir paslaugų gavėjų skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, URS socialinių paslaugų įstaigos, URS NVO, URS bendruomenės, URS VVG
2.6. tikslas. Rajono gyventojų sveikatos gerinimas				
2.6.1. uždavinys. Modernizuoti sveikatos priežiūros įstaigų infrastruktūrą				
2.6.1.1.	Atnaujinti ir (arba) plėsti Utenos rajono savivaldybės sveikatos priežiūros įstaigų infrastruktūrą	Sveikatos priežiūros įstaigų, kuriuose atnaujinta ir (arba) išplėsta infrastruktūra, skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS sveikatos priežiūros įstaigos
2.6.1.2.	Atnaujinti ir (arba) plėsti Utenos rajono savivaldybės sveikatos priežiūros įstaigų įrangą, materialinę aplinką	Sveikatos priežiūros įstaigų, kuriuose atnaujinta ir (arba) išplėsta įranga ir materialinė bazė, skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS sveikatos priežiūros įstaigos
2.6.1.3.	Skatinti ir diegti elektronines sveikatos priežiūros paslaugas Utenos rajono savivaldybės sveikatos priežiūros įstaigose	Sveikatos priežiūros įstaigų, teikiančių elektronines paslaugas, skaičius (vnt.) Teikiamų elektroninių paslaugų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS sveikatos priežiūros įstaigos
2.6.2. uždavinys. Didinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ir prieinamumą				
2.6.2.1.	Plėtoti sveikatos priežiūros paslaugas ir didinti jų prieinamumą Utenos rajone	Naujai teikiamų sveikatos priežiūros paslaugų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS sveikatos priežiūros įstaigos
2.6.2.2.	Skatinti privačių bendrosios praktikos gydytojų kabinetų kūrimąsi Utenos rajono savivaldybės teritorijoje	Įkurtų privačių bendrosios praktikos gydytojų kabinetų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys
2.6.2.3.	Pritraukti ir išlaikyti jaunus specialistus į Utenos rajono savivaldybės sveikatos priežiūros įstaigas	Atvykusių dirbti sveikatos priežiūros įstaigų specialistų skaičius (asmenys) Įgyvendintų priemonių skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, URS sveikatos priežiūros įstaigos
2.6.3. uždavinys. Stiprinti visuomenės sveikatos priežiūrą				
2.6.3.1.	Įgyvendinti Utenos rajono savivaldybės specialiąją visuomenės sveikatos rėmimo programą	Įgyvendinta programa	2018–2024	URSA, Utenos VSB
2.6.3.2.	Organizuoti ir vykdyti Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėseną	Stebėtų visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių skaičius (vnt.) Atliktas Utenos rajono savivaldybės gyventojų gyvenimo tyrimas	2018–2024	URSA, Utenos VSB

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
2.6.3.3.	Organizuoti ir vykdyti Utenos rajono savivaldybės ikimokyklinio, priešmokyklinio ir mokyklinio amžiaus vaikų visuomenės sveikatos priežiūrą	Įgyvendintų priemonių skaičius (vnt.) Suorganizuotų renginių skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, Utenos VSB, URS ugdymo įstaigos
2.6.3.4.	Organizuoti ir vykdyti Utenos rajono savivaldybės gyventojų sveikatos stiprinimą	Suorganizuotų sveikatos ugdymo ir mokymo renginių skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys) Įgyvendintų viešinio priemonių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, Utenos VSB
2.6.3.5.	Organizuoti ir vykdyti sveikatą stiprinančias, su sveikatinimu bei su ligų prevencija ir profilaktika susijusias priemones ir programas Utenos rajone	Įgyvendintų priemonių, programų skaičius (vnt.) Priemonėse, programose dalyvavusių asmenų skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, Utenos VSB, URS sveikatos priežiūros įstaigos, URS ugdymo įstaigos
2.6.3.6.	Skatinti Utenos rajono bendruomenės sveikatinimo iniciatyvas	Įgyvendintų projektų skaičius (vnt.) Suorganizuotų renginių skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, Utenos VSB, URS NVO, URS bendruomenės, URS VVG
2.6.3.7.	Tobulinti Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos priežiūros specialistų kvalifikaciją ir kompetencijas	Suorganizuotų ir (arba) lankytojų renginių, mokymų, kursų, seminarų skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, Utenos VSB
2.6.3.8.	Savanorių pritraukimas į Utenos rajono savivaldybės sveikatos priežiūros sistemą	Savanorių skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, Utenos VSB, URS sveikatos priežiūros įstaigos, URS NVO, URS bendruomenės, URS VVG
2.6.3.9.	Vykdyti triukšmo prevencijos ir mažinimo priemones Utenos rajono savivaldybės teritorijoje	Įgyvendintų priemonių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, Utenos VSB

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
III PRIORITETAS. DARNI APLINKA IR MODERNIOS INFRASTRUKTŪROS PLĖTRA				
3.1. tikslas. Efektyvių inžinerinių sistemų kūrimas ir vystymas				
<i>3.1.1. uždavinys. Atnaujinti ir plėsti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūrą</i>				
3.1.1.1.	Atnaujinti ir (arba) plėsti vandens tiekimo, vandens gerinimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūrą Utenos rajono savivaldybės teritorijoje	Įrengtų ir (arba) atnaujintų vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo tinklų ilgis (km) Įrengtų ir (arba) atnaujintų vandens kokybės gerinimo ir (arba) nuotekų valymo įrenginių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, UAB „Utenos vandenys“
3.1.1.2.	Atnaujinti ir (arba) plėsti paviršinių nuotekų infrastruktūrą Utenos rajono savivaldybės teritorijoje	Įrengtų ir (arba) atnaujintų paviršinių nuotekų tinklų ilgis (km) Įrengtų ir (arba) atnaujintų paviršinių nuotekų valymo įrenginių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, UAB „Utenos komunalininkas“
3.1.1.3.	Atnaujinti ir (arba) plėsti dumblo tvarkymo infrastruktūrą Utenos rajono savivaldybės teritorijoje	Atnaujintų ir (arba) įrengtų įrenginių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, UAB „Utenos vandenys“
<i>3.1.2. uždavinys. Užtikrinti efektyvią rajono viešąją bei energetinę infrastruktūrą</i>				
3.1.2.1.	Modernizuoti Utenos rajono daugiabučių gyvenamųjų namų pastatus, siekiant efektyvinti šilumos energijos suvartojimą	Modernizuotų daugiabučių namų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS daugiabučių namų bendrijos, URS daugiabučių namų valdytojai
3.1.2.2.	Modernizuoti Utenos rajono savivaldybės viešuosius pastatus, siekiant efektyvinti šilumos energijos suvartojimą	Modernizuotų viešųjų pastatų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS įstaigos ir organizacijos
3.1.2.3.	Atnaujinti ir (arba) plėsti Utenos rajono savivaldybės gatvių, kelių, viešųjų teritorijų apšvietimą	Atnaujintų ir (arba) naujai įrengtų šviestuvų skaičius (vnt.) Atnaujintų ir (arba) naujai įrengtų apšvietimo tinklų ilgis (km) Apšviestų gatvių, kelių ilgis (km)	2018–2024	URSA, UAB „Utenos komunalininkas“
3.1.2.4.	Modernizuoti Utenos rajono savivaldybės šilumos ūkį	Atnaujintų ir (arba) naujai įrengtų šilumos tinklų ilgis (km) Atnaujintų ir (arba) naujai įrengtų šilumos įrenginių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, UAB „Utenos šilumos tinklai“

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
3.1.2.5.	Plėtoti ir skatinti alternatyvių ir atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą, gamybą ir skirstymą Utenos rajone	Įgyvendintų priemonių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, UAB „Utenos šilumos tinklai“, URS įstaigos ir organizacijos, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys
3.2. tikslas. Saugios ir modernios susisiekimo sistemos plėtra				
<i>3.2.1. uždavinys. Modernizuoti ir plėsti susisiekimo infrastruktūrą</i>				
3.2.1.1.	Atnaujinti ir (arba) plėsti Utenos rajono savivaldybės gatves, vietinės reikšmės kelius, privažiavimo kelius	Atnaujintų ir (arba) naujai įrengtų gatvių, vietinės reikšmės kelių, privažiavimo kelių ilgis (km)	2018–2024	URSA
3.2.1.2.	Atnaujinti ir (arba) įrengti naujus tiltus Utenos rajono savivaldybės teritorijoje	Atnaujintų ir (arba) naujai įrengtų tiltų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
3.2.1.3.	Atnaujinti ir (arba) plėsti automobilių stovėjimo ir laikymo aikšteles Utenos rajono savivaldybės teritorijoje	Atnaujintų ir (arba) naujai įrengtų automobilių stovėjimo ir laikymo aikštelių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
<i>3.2.2. uždavinys. Tobulinti eismo organizavimo sistemą, užtikrinant saugumą</i>				
3.2.2.1.	Įgyvendinti Utenos miesto darnaus judumo planą	Įgyvendintas planas	2018–2024	URSA
3.2.2.2.	Atnaujinti ir (arba) diegti saugaus eismo priemones Utenos rajone	Atnaujintų ir (arba) įdiegtų saugaus eismo priemonių skaičius (vnt.) Modernizuotų šviesoforinių sankryžų skaičius (vnt.) Modernizuotų pėsčiųjų perėjų skaičius (vnt.) Modernizuotų sankryžų skaičius (vnt.) Įdiegtų intelektinių transporto sistemų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
3.2.2.3.	Esamos Utenos rajono savivaldybės gatvių, vietinės reikšmės kelių infrastruktūros pritaikymas neįgaliesiems	Pritaikytos infrastruktūros objektų skaičius (vnt.) Įdiegtų intelektinių transporto sistemų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
3.2.2.4.	Atnaujinti ir (arba) plėsti Utenos rajono savivaldybės keleivių vežimo sistemos infrastruktūrą	Įsigytų ir (arba) atnaujintų viešojo transporto priemonių skaičius (vnt.) Visuomeninio transporto priemonių, pritaikytų specialiųjų poreikių turintiems asmenims, skaičius (vnt.) Įrengtų ir (arba) atnaujintų autobusų stotelių skaičius (vnt.) Autobusų stotelių, pritaikytų specialiųjų poreikių turintiems asmenims, skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, įmonės ir privatūs vežėjai, teikiantys viešojo transporto paslaugas
3.2.2.5.	Tobulinti Utenos rajono savivaldybės keleivių vežimo sistemą	Atlikta analizė dėl miesto / tarp miestinių maršrutų plėtros / keitimo Įdiegta elektroninė bilietų pardavimo sistema Optimizuotų ir (arba) išplėstų maršrutų skaičius (vnt.) Suformuotų naujų žiedinių maršrutų skaičius (vnt.) Viešojo transporto autobusų greitis, įskaitant sustojimus (km/h) Užtikrintas tarpų tarp reisų laikas (ne didesnis nei min.)	2018–2024	URSA, įmonės ir privatūs vežėjai, teikiantys viešojo transporto paslaugas
<i>3.2.3. uždavinys. Sudaryti sąlygas naudotis ekologinėmis transporto priemonėmis</i>				
3.2.3.1.	Atnaujinti ir (arba) plėsti Utenos rajono savivaldybės pėsčiųjų ir (arba) dviračių takus, šaligatvius, kitą pėsčiųjų ir (arba) dviračių takų infrastruktūrą	Atnaujintų ir (arba) naujai įrengtų pėsčiųjų ir (arba) dviračių takų, šaligatvių ilgis (km) Sukurta vientisa dviračių sistema Utenos mieste Įrengtų dviračių stovėjimo vietų skaičius (vnt.) Įrengtų dviračių saugyklų skaičius (vnt.) Atnaujintos ir (arba) naujai įrengtos kitos dviračių ir (arba) dviračių takų infrastruktūros objektų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
3.2.3.2.	Plėsti ekologinio viešojo transporto sistemą ir skatinti ekologinio individualiojo transporto plėtrą Utenos rajone	Įsigytų ir (arba) atnaujintų viešojo ekologinio transporto priemonių skaičius (vnt.) Įrengtų ekologinio transporto greitojo įkrovimo stotelių skaičius (vnt.) Įrengtų ekologinio transporto įprastų įkrovimo stotelių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, įmonės ir privatūs vežėjai, teikiantys viešojo transporto paslaugas
3.2.3.3.	Esamos Utenos rajono savivaldybės pėsčiųjų ir (arba) dviračių takų, šaligatvių infrastruktūros pritaikymas neįgaliesiems	Pritaikytos infrastruktūros objektų skaičius (vnt.) Įdiegtų intelektinių transporto sistemų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
3.3. tikslas. Kitos rajono viešosios infrastruktūros vystymas ir plėtra				
<i>3.3.1. uždavinys. Gerinti savivaldybės viešojo ūkio paslaugų kokybę ir infrastruktūrą</i>				
3.3.1.1.	Atnaujinti ir plėtoti Utenos rajono savivaldybės kapinių teritorijas ir jų teikiamas paslaugas	Atnaujintų ir išplėstų kapinių skaičius (vnt.) Įrengtas kolumbariumas	2018–2024	URSA
3.3.1.2.	Užtikrinti ir plėtoti gyvūnų gerovės, laikymo ir laidojimo infrastruktūrą Utenos rajono savivaldybės teritorijoje	Patobulintos ir (arba) naujai įrengtos infrastruktūros objektų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
3.3.1.3.	Įgyvendinti priemones, mažinančias bešeimininkių gyvūnų, augintinių skaičius Utenos rajono savivaldybės teritorijoje	Įgyvendintų priemonių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
3.3.1.4.	Užtikrinti tinkamą Utenos rajono savivaldybės viešojo ūkio paslaugų teikimą	Prižiūrimų kelių, gatvių ilgis (km) Prižiūrimų bendro naudojimo teritorijų plotas (ha)	2018–2024	URSA
3.4. tikslas. Darnios aplinkos užtikrinimas ir patrauklaus kraštovaizdžio puoselėjimas				
<i>3.4.1. uždavinys. Tobulinti atliekų tvarkymo ir aplinkos išsaugojimo sistemą</i>				
3.4.1.1.	Rengti ir įgyvendinti Utenos rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo planus	Parengtų planų skaičius (vnt.) Įgyvendintų planų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
3.4.1.2.	Šviesti ir teikti informaciją Utenos rajono gyventojams atliekų tvarkymo klausimais	Įgyvendintų viešinimo priemonių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatorius	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
3.4.1.3.	Tobulinti komunalinių atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūrą Utenos rajone	Įrengtų aikštelių skaičius (vnt.) Įsigytų konteinerių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URATC
3.4.1.4.	Rengti ir įgyvendinti Utenos rajono savivaldybės aplinkos monitoringo programas	Parengtų programų skaičius (vnt.) Įgyvendintų programų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
3.4.1.5.	Organizuoti įvairius renginius, skatinančius tausoti aplinką, skatinti ir remti aplinkos apsaugos iniciatyvas	Suorganizuotų renginių skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmens) Paremtų iniciatyvų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS NVO, URS bendruomenės, URS VVG, URS švietimo įstaigos, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys
3.4.1.6.	Rengti ir įgyvendinti Utenos rajono savivaldybės aplinkos apsaugos rėmimo specialiąją programą	Įgyvendintų viešinimo priemonių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
<i>3.4.2. uždavinys. Gerinti kraštovaizdžio apsaugą bei didinti jo patrauklumą</i>				
3.4.2.1.	Tvarkyti ir (arba) kurti Utenos rajono savivaldybės parkus, žaliąsias apsaugines zonas, želdynus bei kitus kraštovaizdžio elementus	Sutvarkytų ir (arba) įkurtų parkų, žaliųjų ir apsaugos zonų, kitų kraštovaizdžio elementų, želdynų plotas (ha)	2018–2024	URSA
3.4.2.2.	Tvarkyti ir (arba) likviduoti Utenos rajono bešeimininkius, apleistus pastatus ir statinius bei aplink juos esančias teritorijas	Sutvarkytų ir (arba) likviduotų pastatų ir statinių skaičius (vnt.) Sutvarkytų teritorijų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
3.4.2.3.	Tvarkyti ir (arba) likviduoti Utenos rajono bešeimininkius vandens gręžinius	Sutvarkytų ir (arba) likviduotų vandens gręžinių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
3.4.2.4.	Tvarkyti užterštas teritorijas Utenos rajono savivaldybėje	Sutvarkytų teritorijų plotas (ha)	2018–2024	URSA

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
IV PRIORITETAS. VISUOMENĖS SAUGUMAS IR EFEKTYVUS VIEŠASIS VALDYMAS				
4.1. tikslas. Rajono įvaizdžio gerinimas				
<i>4.1.1. uždavinys. Plėtoti Utenos rajono savivaldybės įvaizdį</i>				
4.1.1.1.	Parengti ir įgyvendinti Utenos rajono savivaldybės įvaizdžio formavimo strategiją	Parengta ir įgyvendinta strategija	2018–2024	URSA, URS įstaigos ir organizacijos
4.1.1.2.	Skleisti informaciją apie Utenos rajoną nacionaliniuose ir tarptautiniuose leidiniuose, interneto tinklalapiuose, socialiniuose tinkluose	Publikuotų straipsnių, pranešimų skaičius (vnt.) Įgyvendintų kitų viešinimo priemonių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS įstaigos ir organizacijos
4.1.1.3.	Plėtoti organizacinę kultūrą Utenos rajono savivaldybės administracijoje, įstaigose ir organizacijose	Parengta programa Įgyvendintų priemonių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS įstaigos ir organizacijos
<i>4.1.2. uždavinys. Skatinti tarpinstitucinį ir tarptautinį bendradarbiavimą</i>				
4.1.2.1.	Plėtoti Utenos rajono savivaldybės tarptautinį bendradarbiavimą	Suorganizuotų susitikimų, renginių skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys) Naujų užsienio partnerių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
4.1.2.2.	Užtikrinti Utenos rajono savivaldybės, mokslo institucijų, švietimo, kultūros įstaigų, verslo skatinimo institucijų, asocijuotų verslo struktūrų, verslo įmonių, verslininkų bei investuotojų bendradarbiavimą	Suorganizuotų neformalių susitikimų skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys) Pasirašytų bendradarbiavimo sutarčių skaičius (vnt.) Įgyvendintų priemonių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, Utenos VIC, URS NVO, švietimo ir kultūros įstaigos, mokslo institucijos, verslo skatinimo institucijos, asocijuotos verslo struktūros, verslo įmonės, verslininkai ir investuotojai
4.1.2.3.	Plėtoti Utenos rajono savivaldybės administracijos ir turizmo paslaugų įstaigų bei organizacijų bendradarbiavimą su užsienio šalių institucijomis, turizmo įstaigomis bei organizacijomis	Suorganizuotų turų (išvykų) skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys) Suorganizuotų ir (arba) lankytų renginių skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, Utenos TIC, URS turizmo paslaugų įstaigos ir organizacijos
4.1.2.4.	Rengti ir įgyvendinti Utenos rajono savivaldybės administracijos, švietimo įstaigų nacionalinio ir tarptautinio bendradarbiavimo projektus	Įgyvendintų bendrų projektų, projektų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS švietimo įstaigos, URS NVO, URS VVG
4.1.2.5.	Vystyti Utenos rajono savivaldybėje viešojo ir privataus sektorių bei tarptautinį bendradarbiavimą sporto srityje	Įgyvendintų bendrų projektų, projektų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, UDSC, URS NVO, Utenos VSB, URS sporto organizacijos, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
4.1.2.6.	Plėtoti Utenos rajono savivaldybės kultūros įstaigų, NVO, bendruomenių bendradarbiavimą tarpusavyje ir su kitomis regiono, šalies bei užsienio kultūros įstaigomis ir organizacijomis	Partnerių skaičius (vnt.) Suorganizuotų susitikimų skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys) Įgyvendintų bendrų edukacinių programų skaičius (vnt.) Suorganizuotų ir (arba) lankytų renginių skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys) Įgyvendintų bendrų projektų, projektų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS kultūros įstaigos, URS NVO, URS VVG, URS bendruomenės
4.1.2.7.	Skatinti Utenos rajono jaunimo organizacijų, neformalių jaunimo grupių, su jaunimu dirbančių organizacijų tarpusavio bendradarbiavimą ir bendradarbiavimą su Savivaldybės administracija ir kitomis rajono, šalies bei užsienio NVO	Įgyvendintų bendrų projektų, priemonių skaičius (vnt.) Suorganizuotų bendrų renginių skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, JO, su jaunimu dirbančios organizacijos, neformalios jaunimo grupės, kitos rajono, šalies ir užsienio NVO
4.1.2.8	Stiprinti bendradarbiavimą su Utenos teritorinės darbo biržos Jaunimo užimtumo skyriumi, Utenos VIC, rajono ir šalies verslo įmonėmis, verslininkais, mokslo įstaigomis	Įgyvendintų bendrų projektų, projektų skaičius (vnt.) Surengtų susitikimų skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, Utenos TDB, URS privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys, rajono ir šalies mokslo įstaigos, Utenos VIC, asocijuotos verslo struktūros
4.1.2.9.	Skatinti bendradarbiavimą su Utenos rajono savivaldybės NVO, bendruomenėmis ir kitomis įstaigomis bei organizacijomis, plėtojant socialinių paslaugų teikimą	Įgyvendintų bendrų projektų, projektų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS įstaigos ir organizacijos, URS NVO, URS bendruomenės
4.1.2.10.	Skatinti bendradarbiavimą tarp Utenos rajono savivaldybės, savivaldybės įstaigų ir organizacijų, socialinių partnerių, įgyvendinant įvairius sveikatinimo projektus	Įgyvendintų bendrų projektų, projektų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS įstaigos ir organizacijos, socialiniai partneriai

4.2. tikslas. Saugios aplinkos stiprinimas rajone

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
<i>4.2.1. uždavinys. Užtikrinti viešąją tvarką ir gyventojų saugumą</i>				
4.2.1.1.	Gerinti Utenos rajono savivaldybės priešgaisrinės tarnybos ugniagesių komandų teikiamų paslaugų kokybę	Atnaujintų ugniagesių komandų patalpų skaičius (vnt.) Atnaujintų gaisro gesinimo automobilių skaičius (vnt.) Atnaujintos įrangos ir priemonių komplektų skaičius (kompl.)	2018–2024	URSA, Utenos APGV, Utenos RSPT
4.2.1.2.	Organizuoti ir remti ugniagesių savanoriystę Utenos rajone	Parengtų ir priemonėmis aprūpintų ugniagesių savanorių skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, Utenos APGV, Utenos RSPT
4.2.1.3.	Atnaujinti ir plėsti stebėjimo sistemą Utenos rajono savivaldybės teritorijoje	Įrengtų vaizdo stebėjimo kamerų skaičius (vnt.) Įgyvendintų kitų saugumo priemonių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, Utenos AVPK, URS įstaigos ir organizacijos, URS VVG, URS bendruomenės, URS NVO
4.2.1.4.	Organizuoti priešgaisrinių vandens telkinių priežiūrą ir užtikrinti kitas gaisrui gesinti būtinas priemones Utenos rajono savivaldybės teritorijoje	Įrengtų ir prižiūrimų privažiavimų prie priešgaisrinių vandens telkinių skaičius (vnt.) Pritaikytų gaisrui gesinti vandens hidrantų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, Utenos APGV, Utenos RSPT, UAB „Utenos vandenys“
<i>4.2.2. uždavinys. Vykdyti prevencines programas ir veiklas</i>				
4.2.2.1.	Vykdyti, skatinti ir remti savižudybių prevencijai skirtas priemones ir programas Utenos rajone	Įgyvendintų prevencinių priemonių, programų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, UŠC, Utenos VSB, Utenos PPT, URS švietimo įstaigos
4.2.2.2.	Vykdyti, skatinti ir remti prevencines priemones ir programas, skirtas priklausomybėms mažinti Utenos rajono savivaldybėje	Įgyvendintų prevencinių priemonių, programų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, Utenos AVPK, Utenos VSB, URS švietimo įstaigos, URS VVG, URS NVO
4.2.2.3.	Plėtoti saugios kaimynystės iniciatyvas Utenos rajono savivaldybės teritorijoje	Naujai sukurtų saugios kaimynystės grupių skaičius (vnt.) Įgyvendintų priemonių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, Utenos AVPK, URS VVG, URS bendruomenės
4.2.2.4.	Organizuoti Utenos rajone patyčių ir smurto artimoje aplinkoje bei mokykloje prevencines priemones	Įgyvendintų prevencinių priemonių, programų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, Utenos AVPK, URS švietimo įstaigos, URS VVG, URS NVO

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
4.2.2.5.	Šviesti ir skleisti informaciją priešgaisrinės saugos, civilinės saugos, ekstremaliųjų situacijų prevencijos ir pirmosios pagalbos teikimo klausimais Utenos rajono savivaldybės teritorijoje	Įgyvendintų viešinimo priemonių skaičius (vnt.) Suorganizuotų renginių, mokymų, kursų, seminarų skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, Utenos RSPT, Utenos AVPK, Utenos VSB
4.2.2.6.	Įgyvendinti Utenos rajono savivaldybės ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planą	Įgyvendintas planas	2018–2024	URSA
4.3. tikslas. Efektyvus gyventojų poreikius tenkinantis viešojo valdymo užtikrinimas				
<i>4.3.1. uždavinys. Didinti savivaldybės valdymo ir veiklos efektyvumą</i>				
4.3.1.1.	Organizuoti Utenos rajono savivaldybės administracijos darbuotojų ir politikų mokymus, siekiant stiprinti jų kompetencijas ir gebėjimus	Parengta programa Suorganizuotų renginių, mokymų, kursų, seminarų skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, UŠC
4.3.1.2.	Tobulinti Utenos rajono savivaldybės įstaigų ir organizacijų, teikiančių viešąsias paslaugas, darbuotojų bendrąsias kompetencijas ir gebėjimus	Suorganizuotų mokymų, kursų seminarų, stažuotų, susitikimų skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys)	2018–2024	URSA, URS įstaigos ir organizacijos, UŠC
4.3.1.3.	Įgyvendinti lygias galimybes užtikrinančias priemones Utenos rajono savivaldybėje	Įgyvendintų priemonių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
4.3.1.4.	Plėtoti ir tobulinti vieno langelio principu veikiančias viešąsias paslaugas Utenos rajono savivaldybėje	Įgyvendintų priemonių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
4.3.1.5.	Diegti ir (arba) atnaujinti kokybės vadybos sistemas Utenos rajono savivaldybės administracijoje bei kitose viešąsias paslaugas teikiančiose savivaldybės įstaigose ir organizacijose	Įstaigų, kuriose įdiegta ir (arba) atnaujinta kokybės vadybos sistema, skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS įstaigos ir organizacijos
4.3.1.6.	Vertinti Utenos rajono savivaldybės gyventojų nuomonę dėl savivaldybės valdymo ir veiklos efektyvumo	Atliktų apklausų skaičius (vnt.) Atliktų tyrimų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriaus	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
4.3.1.7.	Tobulinti ir prižiūrėti Utenos rajono savivaldybės interneto svetainę www.utena.lt bei Utenos rajono savivaldybės įstaigų ir organizacijų interneto svetaines	Nuolatinė interneto svetainių priežiūra, teisės aktų, standartų atitikimas	2018–2024	URSA, URS įstaigos ir organizacijos
4.3.1.8.	Diegti ir (arba) atnaujinti Utenos rajono savivaldybės administracijos, įstaigų bei organizacijų informacines sistemas ir kompiuterinę įrangą	Įdiegtų ir (arba) atnaujintų informacinių sistemų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS įstaigos ir organizacijos
4.3.1.9.	Taikyti korupcijos prevencijos priemonės Utenos rajono savivaldybės administracijoje bei įstaigose ir organizacijose	Taikytų priemonių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS įstaigos ir organizacijos
4.3.1.10.	Skatinti gyventojus naudotis Utenos rajono savivaldybės administracijos teikiamomis viešosiomis ir (arba) elektroninėmis paslaugomis	Įgyvendintų viešinimo priemonių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
4.3.1.11.	Įgyvendinti administracinės naštos mažinimo priemonės Utenos rajono savivaldybėje	Įgyvendintų priemonių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
4.3.1.12.	Didinti Utenos rajono savivaldybės administracijos vidaus administravimo valdymo efektyvumą	Įgyvendintų priemonių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
4.3.1.13.	Kurti ir diegti kokybišką, į rezultatus orientuotą Utenos rajono savivaldybės administracijos ir jai pavaldžių įstaigų bei organizacijų valdymo sistemą	Sukurta ir įdiegta sistema	2018–2024	URSA, URS įstaigos ir organizacijos
4.3.1.14.	Organizuoti ir užtikrinti savivaldybės bei valstybės perduotų funkcijų įgyvendinimą Utenos rajono savivaldybėje	Įgyvendintų priemonių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
4.3.1.15.	Gerinti Utenos rajono savivaldybės administracijos darbo aplinką ir užtikrinti darbo saugą	Įgyvendintų priemonių skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
4.3.1.16.	Inventorizuoti ir teisiškai registruoti valstybei ir Utenos rajono savivaldybei priklausantį turtą	Atlikta inventorizacija ir teisinė registracija	2018–2024	URSA

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatorius	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
4.3.1.17.	Inicijuoti teisės aktų pakeitimus	Inicijuotų teisės aktų pakeitimų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
<i>4.3.2. uždavinys. Vykdyti teritorinį, finansinį ir strateginį planavimą</i>				
4.3.2.1.	Rengti ir (arba) atnaujinti Utenos rajono savivaldybės administracijos ir viešąsias paslaugas teikiančių įstaigų ir organizacijų strateginio planavimo dokumentus	Parengtų ir (arba) atnaujintų dokumentų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS įstaigos ir organizacijos
4.3.2.2.	Rengti ir (arba) atnaujinti Utenos rajono savivaldybės teritorijų planavimo dokumentus	Parengtų ir (arba) atnaujintų bendrųjų, specialiųjų ir detaliųjų planų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
4.3.2.3.	Plėtoti Utenos rajono savivaldybės geoinformacinę sistemą (toliau – GIS)	Išplėsta GIS	2018–2024	URSA
4.3.2.4.	Rengti ir (arba) atnaujinti Utenos rajono savivaldybės administracijos ir viešąsias paslaugas teikiančių įstaigų ir organizacijų finansinio planavimo dokumentus	Parengtų ir (arba) atnaujintų dokumentų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS įstaigos ir organizacijos
4.3.2.5.	Rengti Utenos rajono savivaldybės administracijos ir viešąsias paslaugas teikiančių įstaigų investicijų projektus, techninius projektus, galimybių studijas, sektorines studijas	Parengtų investicijų projektų skaičius (vnt.) Parengtų techninių projektų skaičius (vnt.) Parengtų galimybių studijų skaičius (vnt.) Parengtų sektorialių studijų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS įstaigos ir organizacijos
4.3.2.6.	Rengti ir (arba) atnaujinti Utenos rajono gyvenamųjų vietovių ribų nustatymo arba keitimo planus	Parengtų ir (arba) atnaujintų planų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA
4.3.2.7.	Aktyviai dalyvauti ES ir (arba) tarptautinių fondų finansuojamuose projektuose	Įgyvendintų projektų skaičius (vnt.)	2018–2024	URSA, URS įstaigos ir organizacijos

2 priedas. Utenos rajono savivaldybės strateginio plėtros plano 2018–2024 metams pagrindinių projektų sąrašas

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatorius	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
I PRIORITETAS. KONKURENCINGOS RAJONO EKONOMIKOS PLĖTRA				
1.1. tikslas. Investicijas skatinančios verslo aplinkos kūrimas				
<i>1.1.1. uždavinys. Vystyti verslo plėtrai ir investicijoms pritraukti reikalingą infrastruktūrą</i>				
1.1.1.2.1.	Projektas „The Business of Future“ (2014-2020 m. INTERREG Latvijos ir Lietuvos bendradarbiavimo per sieną programa)	Suorganizuotų mokymų skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys) Sukurta ir veikianti e-programa Isteigtų e-parduotuvių skaičius (vnt.)	2018-2020	URSA, Utenos VIC
1.2. tikslas. Turizmo, kultūros ir gamtos paveldo vystymas				
<i>1.2.1. uždavinys. Plėsti ir atnaujinti turizmo bei rekreacijos paslaugų infrastruktūrą</i>				
1.2.1.1.1.	Dauniškio parko aktyvaus poilsio infrastruktūros išplėtimas	Sukurta aktyvaus poilsio zona	2018-2020	URSA, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys
1.2.1.2.1.	Dalyvauti rengiant pažintinį žiedą po Aukštaitijos nacionalinį parką ir regioninius parkus	Įrengtų pažintinių takų skaičius (vnt.) Įrengtų pažintinių takų ilgis (km)	2018-2024	URSA, Aukštaitijos nacionalinis parkas, regioniniai parkai
1.2.1.12.1.	Projektas „Prisimindami praeitį kuriame ateitį: Rezeknės-Braslavos-Utenos regiono istorinio paveldo pristatymas“ (2014-2020 metų Europos kaimynystės priemonės Latvijos, Lietuvos ir Baltarusijos bendradarbiavimo per sieną programa)	Parengta regioninio turizmo klasterio strategija Sukurta viduramžio maršrutas Atlikti Narkūnų piliakalnio archeologiniai tyrimai ir sukurta infrastruktūra	2018-2022	URSA, Utenos TIC
<i>1.2.2. uždavinys. Gerinti turizmo ir rekreacijos paslaugų kokybę bei prieinamumą, didinti jų įvairovę</i>				
1.2.2.1.1.	Rytų Aukštaitijos miestai ir miesteliai – informavimo apie lankytinas vietas stiprinimas ženklavimo priemonėmis	Įrengtų ženklavimo infrastruktūros objektų skaičius (vnt.)	2018	URSA
1.2.2.2.1.	Dalyvauti rengiant Utenos rajono gamtinių ir kultūrinių turizmo objektų lankymo maršrutus ir turistines schemas	Parengtų turistinių maršrutų, schemų skaičius (vnt.) Išleistų turistinių leidinių skaičius (vnt.)	2018-2024	Utenos TIC
1.2.2.3.1.	Turizmo e-rinkodaros priemonių taikymas Rytų Aukštaitijos žinomumui ir lankomumui didinti	Įgyvendintų turizmo rinkodaros priemonių skaičius (vnt.)	2018–2019	URSA
1.2.2.3.2.	Utenos regione išsaugoto gamtos ir sukurto kultūros vertybių paveldo lankomumo ir žinomumo didinimas	Įgyvendintų turizmo rinkodaros priemonių skaičius (vnt.)	2018	URSA
<i>1.2.3. uždavinys. Pritaikyti gamtos ir kultūros paveldo objektus turizmo, rekreacijos, viešosioms, edukacinėms ir bendruomeninėms veikloms</i>				
1.2.3.2.1.	Naujų kultūros paslaugų visuomenės kultūriniais poreikiams tenkinti sukūrimas Utenos meno mokykloje	Sutvarkytų, įrengtų ir pritaikytų lankymui gamtos ir kultūros paveldo objektų teritorijų skaičius (vnt.)	2018	URSA

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriaus	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
1.2.3.2.2.	Vyžuonėlių dvaro rekonstrukcija ir įveiklinimas	Sutvarkytas ir pritaikytas kultūros paveldo objektas	2018-2024	URSA
1.2.3.2.3.	Užpalių dvaro sodybos administratoriaus namo rekonstrukcija ir įveiklinimas	Sutvarkytas ir pritaikytas kultūros paveldo objektas	2018-2024	URSA
1.3. tikslas. Darnaus žemės ūkio plėtra				
<i>1.3.1. uždavinys. Sudaryti sąlygas konkurencingam žemės ūkiui vystyti</i>				
1.3.1.5.1.	Utenos rajono Utenos tvenkinio ant Rašės (Raudesos up.) hidrotechninio statinių rekonstravimas, remontavimas ir (arba) atnaujinimas	Rekonstruotas, remontuotas ir (arba) atnaujintas hidrotechninis statinys	2018–2024	URSA, ŽŪM, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys
1.3.1.6.1.	Utenos rajono Norvaišių ir Vilučių k. v. dalies melioracijos statinių rekonstravimas	Rekonstruotų, remontuotų ir (arba) atnaujintų sausinimo sistemų plotas (ha), griovių ilgis (km), įrenginių skaičius (vnt.)	2018–2020	URSA, Tarvydžių melioracijos sistemų naudotojų asociacija
1.3.1.6.2.	Utenos rajono Radeikių k. v. dalies melioracijos statinių rekonstravimas	Rekonstruotų, remontuotų ir (arba) atnaujintų sausinimo sistemų plotas (ha), griovių ilgis (km), įrenginių skaičius (vnt.)	2018–2020	URSA, Radeikių melioracijos sistemų naudotojų asociacija
1.4. tikslas. Teritorinės sanglaudos didinimas				
<i>1.4.1. uždavinys. Kompleksiškai plėtoti miesto gyvenamąsias teritorijas, viešąsias erdves bei viešąją infrastruktūrą</i>				
1.4.1.1.1.	Dauniškio daugiabučių namų kvartalo teritorijos sutvarkymas	Sutvarkyta teritorija	2018-2022	URSA
<i>1.4.2. uždavinys. Kompleksiškai plėtoti kaimo gyvenamąsias teritorijas, viešąsias erdves bei viešąją infrastruktūrą</i>				
1.4.2.1.1.	Utenos seniūnijos administracinio pastato Vaikutėnų kaime vidaus patalpų sutvarkymas	Suremontuotos pastato vidaus patalpos	2018-2020	URSA, Utenos seniūnija
1.4.2.1.2.	Pėsčiųjų ir dviračių tako Voverynės vns. – Utena atnaujinimas	Atnaujinto pėsčiųjų ir dviračių tako ilgis (km)	2018-2019	URSA, Sudeikių seniūnija
1.4.2.1.3.	Viešosios infrastruktūros prie Krokulės Šaltinio sukūrimas	Rekonstruotos gatvės ilgis (km) Įrengtų automobilių stovėjimo vietų skaičius (vnt.)	2018-2020	URSA, Užpalių seniūnija
1.4.2.1.4.	Parko g. Vyžuonėlių kaime rekonstravimas	Rekonstruotos gatvės ilgis (km)	2018-2020	URSA, Vyžuonų seniūnija
1.4.2.4.1.	Tradicinių amatų centro „Svirnas“ plėtra (pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos priemonę pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimų vietovėse)	Sukurtos ir įveikintos parodų, konferencijų ir edukacinių erdvės	2018–2020	URSA, Utenos muziejus

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
II PRIORITETAS. BENDRUOMENĖS SOCIALINĖS GEROVĖS PLĖTOJIMAS				
2.1. tikslas. Besimokančios bendruomenės kūrimas				
<i>2.1.1. uždavinys. Gerinti ugdymo(-si) aplinką, materialinę bazę ir diegti inovacijas</i>				
2.1.1.3.1.	Utenos vaikų lopšelio darželio „Šaltinėlis“ vidaus patalpų modernizavimas	Pagal veiksmų programą ERPF lėšomis atnaujintų ikimokyklinio ugdymo mokyklų skaičius (vnt.) Pagal veiksmų programą ERPF lėšomis atnaujintų ikimokyklinio ugdymo mokyklų ugdymo grupių skaičius (vnt.)	2018-2020	URSA, Utenos vaikų lopšelis-darželis „Šaltinėlis“
<i>2.1.2. uždavinys. Plėsti švietimo paslaugas ir tobulinti ugdymo procesą, gerinti paslaugų kokybę ir prieinamumą</i>				
2.1.2.6.1.	Projektas „Gera būti“ (pagal Utenos miesto vietos veiklos grupės 2016-2022 metų strategijos 1.1 uždavinį „Sociokultūrinių užimtumo veiklų organizavimas socialinę atskirtį patiriantiems asmenims“)	Suorganizuotų stovyklų, žygių, edukacinių išvykų skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys)	2018-2020	URSA, Utenos miesto VVG, Utenos švietimo centras
<i>2.1.3. uždavinys. Plėtoti žmogiškųjų išteklių kompetencijas, skatinant mokymąsi visą gyvenimą</i>				
2.1.3.3.1.	Projektas „Švietimui ir gerovei skirtų šeimos skaitmeninių veiklų centrų sukūrimas Rytų Aukštaitijoje ir Pietų Latgalijoje“ (2014-2020 m. INTERREG Latvijos ir Lietuvos bendradarbiavimo per sieną programa)	Sukurta nauja viešoji paslauga	2018–2019	URSA, Utenos VB
2.2. tikslas. Sportiškos visuomenės bei sveikos gyvensenos įpročių formavimas, gabių sportininkų ugdymas				
<i>2.2.1. uždavinys. Ugdyti vaikų ir jaunimo sveikos gyvensenos įpročius, tenkinti jų individualius judėjimo poreikius, gerinti fizinę brandą</i>				
2.2.1.1.1.	Atnaujinti Krašuonos progimnazijos stadioną	Atnaujintas stadionas	2018–2020	URSA, Utenos Krašuonos progimnazija
2.2.1.1.2.	Atnaujinti Aukštakalnio progimnazijos stadioną	Atnaujintas stadionas	2019–2024	URSA, Utenos Aukštakalnio progimnazija
2.2.1.1.3.	Įrengti naują Aukštakalnio pradinės mokyklos lauko sporto aikštelę	Įrengta sporto aikštelė	2018–2024	URSA, Utenos Aukštakalnio pradinė mokykla
<i>2.2.2. uždavinys. Gerinti kūno kultūros ir sporto paslaugų kokybę bei prieinamumą, skatinti rajono bendruomenės sveiką gyvenseną</i>				
2.2.2.6.1.	Projektas „Norime būti sveiki ir aktyvūs!“ (pagal Utenos miesto vietos veiklos grupės 2016-2022 metų strategijos 1.1 uždavinį „Sociokultūrinių užimtumo veiklų organizavimas socialinę atskirtį patiriantiems asmenims“)	Suorganizuotų renginių, edukacinių išvykų, mokymų, kursų, seminarų sveikos gyvensenos propagavimo tematika skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys)	2018-2020	URSA, Utenos miesto VVG, Rytų Aukštaitijos krepšinio teisėjų asociacija
<i>2.2.3. uždavinys. Tobulinti gabiųjų ir profesionalių sportininkų rengimą, suteikiant jiems saugią aplinką ir tinkamas sąlygas treniruotis bei varžytis</i>				

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
2.2.3.1.1.	Modernizuoti „Utenio“ stadioną	Modernizuotas stadionas	2018–2024	URSA, URS sporto organizacijos, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys
2.2.3.1.2.	Modernizuoti Utenos daugiafunkcio sporto centro sporto kompleksą	Modernizuotas sporto kompleksas	2018–2024	URSA, UDSC
2.3. tikslas. Rajono kultūrinio savitumo saugojimas ir puoselėjimas				
<i>2.3.1. uždavinys. Modernizuoti kultūros įstaigų infrastruktūrą</i>				
2.3.1.3.1.	Utenos A. ir M. Miškinių viešosios bibliotekos modernizavimas	Kultūros įstaiga, kurioje atnaujinta ir (arba) išplėsta materialinė bazė	2018–2024	URSA, Utenos VB
2.3.1.3.2.	Projektas „Kelionė laiku – XIX amžiaus kasdienybėje“ (2014-2020 metų Europos kaimynystės priemonės Latvijos, Lietuvos ir Baltarusijos bendradarbiavimo per sieną programa)	Sukurta ekspozicija Įrengta edukacinė klasė Įrengtų vaikų žaidimo erdvių skaičius (vnt.)	2018-2022	URSA, Utenos muziejus
2.3.1.4.1.	Puodžių parko prie Vytauto Valiušio keramikos muziejaus įrengimas	Įrengtas parkas	2018–2024	URSA, Utenos muziejus
<i>2.3.2. uždavinys. Plėtoti ir gerinti rajono kultūrinę veiklą, tenkinti gyventojų kultūrinius poreikius</i>				
2.3.2.6.1.	Projektas „Utenos miesto socialinės rizikos vaikų atskirties mažinimas per kultūrinės ir edukacinės veiklas“ (pagal Utenos miesto vietos veiklos grupės 2016-2022 metų strategijos 1.1 uždavinį „Sociokultūrinių užimtumo veiklų organizavimas socialinę atskirtį patiriantiems asmenims“)	Suorganizuotų renginių, edukacijų skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys) Įsigytos įrangos skaičius (vnt./ kompl.)	2018-2020	URSA, Utenos miesto VVG, Utenos VB
2.3.2.6.2.	Projektas „Šviesioji gyvenimo pusė“ (pagal Utenos miesto vietos veiklos grupės 2016-2022 metų strategijos 1.1 uždavinį „Sociokultūrinių užimtumo veiklų organizavimas socialinę atskirtį patiriantiems asmenims“)	Sukurtų mobilių amatų mokymų programų skaičius (vnt.) Suorganizuotų renginių, kūrybinių dirbtuvių skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys)	2018-2019	URSA, Utenos miesto VVG, Utenos muziejus, URS NVO, privatūs fiziniai asmenys
2.5.2.6.3.	Projektas „Utenos „Europe Direct“ informacijos centras“ (Europos Komisijos delegacijos projektas)	Veikiantis informacijos sklaidos tinklas	2018-2020	URSA, Utenos VB
2.5. tikslas. Socialiai saugios visuomenės formavimas				
<i>2.5.1. uždavinys. Modernizuoti socialinių paslaugų įstaigų infrastruktūrą</i>				
2.5.1.1.1.	Utenos rajono savivaldybės Leliūnų socialinės globos namų modernizavimas	Investicijas gavusių socialinių paslaugų infrastruktūros objektų skaičius (vnt.) Tikslinės grupės atstovų, gavusių tiesioginės naudos iš investicijų į socialinių paslaugų infrastruktūrą, skaičius (asmenys) Vietų socialinių paslaugų gavėjams, esančių investicijas gavusiose įstaigose, skaičius (vnt.)	2018	URSA, Leliūnų socialinės globos namai

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriaus	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
<i>2.5.2. uždavinys. Gerinti socialinių paslaugų kokybę ir prieinamumą, didinti jų įvairovę</i>				
2.5.2.8.1.	Kompleksinės paslaugos šeimai Utenos rajone	Suteiktų paslaugų skaičius (vnt.) ir paslaugų gavėjų skaičius (asmenys)	2018-2022	URSA, Utenos šeimos ir vaiko gerovės centras, Utenos apskrities vyrų krizių centras
2.5.2.8.2.	Projektas „Pokyčių keliu“ (pagal Utenos miesto vietos veiklos grupės 2016-2022 metų strategijos 1.2 uždavinį „Kompleksinės pagalbos teikimas priklausomybę turintiems ir smurtą patiriantiems asmenims“)	Asmenų, gavusių kompleksines socialines paslaugas, skaičius Suorganizuotų prevencinių renginių (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asmenys)	2018-2021	URSA, Utenos miesto VVG, Utenos šeimos ir vaiko gerovės centras
2.5.2.8.3.	Projektas „Social Inclusion of Eldery People“ (2014-2020 m. INTERREG Latvijos ir Lietuvos bendradarbiavimo per sieną programa)	Įsigytas automobilis Įsigyta elektrokardiografas	2018-2019	URSA, Utenos rajono socialinių paslaugų centras
2.5.2.9.1.	Integruotų socialinės globos ir slaugos paslaugų teikimas asmens namuose Utenos rajono savivaldybėje	Suteiktų paslaugų skaičius (vnt.) ir paslaugų gavėjų skaičius (asmenys)	2018-2019	URSA, Utenos rajono socialinių paslaugų centras
<i>2.5.3. uždavinys. Skatinti socialinę integraciją</i>				
2.5.3.1.1.	Socialinio būsto fondo plėtra Utenos rajono savivaldybėje	Naujai įrengtų ar įsigytų socialinių būstų skaičius (vnt.)	2018-2020	URSA
2.6. tikslas. Rajono gyventojų sveikatos gerinimas				
<i>2.6.1. uždavinys. Modernizuoti sveikatos priežiūros įstaigų infrastruktūrą</i>				
2.6.1.1.1.	VšĮ Utenos PSPC modernizavimas	Modernizuota sveikatos priežiūros įstaiga	2018-2020	URSA, VšĮ Utenos PSPC
2.6.1.1.2.	VšĮ Utenos ligoninės modernizavimas	Modernizuota sveikatos priežiūros įstaiga	2018-2024	URSA, VšĮ Utenos ligoninė
2.6.1.3.1.	Plėtoti asmens sveikatos priežiūros įstaigų e-sveikatos paslaugas	Sveikatos priežiūros įstaigų, teikiančių elektronines paslaugas, skaičius (vnt.)	2018-2024	URSA, URS sveikatos priežiūros įstaigos
<i>2.6.2. uždavinys. Didinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ir prieinamumą</i>				
2.6.2.1.1.	Teikti paslaugas psichikos dienos stacionare	Nuolat teikiamos paslaugos psichikos negalią turintiems asmenims	2018-2024	URSA, VšĮ Utenos PSPC
2.6.2.1.2.	Teikti pakaitinės opioidų terapijos ir DOTS paslaugas	Pacientų, kuriems teikiamos pakaitinės opioidų terapijos ir DOTS paslaugos, skaičius (asmenys)	2018-2024	URSA, VšĮ Utenos PSPC
<i>2.6.3. uždavinys. Stiprinti visuomenės sveikatos priežiūrą</i>				

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
2.6.3.4.1.	Sveikos gyvensenos skatinimas Utenos rajone	Tikslinių grupių atstovų, kurie dalyvavo informavimo, švietimo ir mokymo renginiuose bei sveikatos raštingumą didinančiose veiklose, skaičius (asmenys)	2018-2022	URSA, Utenos VSB
Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
III PRIORITETAS. DARNI APLINKA IR MODERNIOS INFRASTRUKTŪROS PLĖTRA				
3.1. tikslas. Efektyvių inžinerinių sistemų kūrimas ir vystymas				
<i>3.1.1. uždavinys. Atnaujinti ir plėsti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūrą</i>				
3.1.1.1.1.	Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra Utenos rajone (Jasonų k.)	Gyventojai, kuriems teikiamos vandens tiekimo paslaugos naujai pastatytais tinklais (asmenys) Gyventojai, kuriems teikiamos nuotekų tvarkymo paslaugos naujai pastatytais nuotekų surinkimo tinklais (asmenys)	2018-2019	URSA, UAB „Utenos vandenys“
3.1.1.1.2.	Vandentvarkos infrastruktūros plėtra Pačkėnų kaime	Gyventojai, kuriems teikiamos vandens tiekimo paslaugos naujai pastatytais tinklais (būstų skaičius, vnt.) Gyventojai, kuriems teikiamos nuotekų tvarkymo paslaugos naujai pastatytais nuotekų surinkimo tinklais (būstų skaičius, vnt.) Įrengti nauji nuotekų valymo įrenginiai (vnt.)	2018-2019	UAB „Utenos vandenys“, URSA
3.1.1.1.3.	Nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra Antalgės kaime	Gyventojai, kuriems teikiamos nuotekų tvarkymo paslaugos naujai pastatytais nuotekų surinkimo tinklais (būstų skaičius, vnt.)	2018-2019	UAB „Utenos vandenys“, URSA
3.1.1.1.4.	Geriamojo vandens tiekimo ir gerinimo sistemų statyba Medenių kaime	Gyventojų, kurie naudojami geresnėmis vandens tiekimo paslaugomis ir infrastruktūra, skaičius (asmenys)	2018-2019	UAB „Utenos vandenys“, URSA
3.1.1.1.5.	Nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra Leliūnų kaime	Gyventojai, kuriems teikiamos nuotekų tvarkymo paslaugos naujai pastatytais nuotekų surinkimo tinklais, skaičius (asmenys) Įrengti nauji nuotekų valymo įrenginiai (vnt.)	2019-2020	UAB „Utenos vandenys“, URSA
3.1.1.1.6.	Nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra Saldutiškio kaime	Gyventojai, kuriems teikiamos nuotekų tvarkymo paslaugos naujai pastatytais nuotekų surinkimo tinklais, skaičius (asmenys) Įrengti nauji nuotekų valymo įrenginiai (vnt.)	2020-2022	UAB „Utenos vandenys“, URSA

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
3.1.1.2.1.	Paviršinių nuotekų tinklų ir jiems priklausančios infrastruktūros rekonstrukcija ir plėtra Utenos mieste	Įrengtų nuotekų valymo įrenginių skaičius (vnt.) Įrengtų paviršinių nuotekų tinklų ilgis (km)	2018-2019	URSA, UAB „Utenos komunalininkas“
3.1.1.3.1.	Utenos dumblo apdorojimo įrenginių statyba	Įrengta nuotekų dumblo apdorojimo iki galutinio produkto sistema (džiovinimas-deginimas)	2018–2024	URSA, UAB „Utenos vandenys“
<i>3.1.2. uždavinys. Užtikrinti efektyvią rajono viešąją bei energetinę infrastruktūrą</i>				
3.1.2.5.1.	Alternatyvių ir atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimas atnaujinant ir modernizuojant viešąjį Utenos rajono savivaldybės pastatą	Modernizuotas viešasis pastatas	2020	URSA
3.1.2.5.2.	Atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimas modernizuojant Utenos rajono savivaldybės viešųjų pastatų katilines	Modernizuotų katilinių skaičius (vnt.)	2018-2019	URSA
3.2. tikslas. Saugios ir modernios susisiekimo sistemos plėtra				
<i>3.2.1. uždavinys. Modernizuoti ir plėsti susisiekimo infrastruktūrą</i>				
3.2.1.1.1.	Aušros gatvės dalies nuo Gedimino ir Tauragnų gatvių sankryžos iki Žaliosios gatvės Utenoje rekonstrukcija	Rekonstruotų arba atnaujintų kelių ilgis (km)	2018-2020	URSA
3.2.1.1.2.	Aušros gatvės dalies nuo Žaliosios gatvės iki Vaižganto gatvės Utenoje rekonstrukcija	Rekonstruotų arba atnaujintų kelių ilgis (km)	2018-2020	URSA
3.2.1.1.3.	Tauragnų g. Utenos mieste rekonstrukcija	Rekonstruotos gatvės ilgis (km)	2019-2021	URSA
3.2.1.1.4.	Ežero g. Utenos mieste rekonstrukcija	Rekonstruotos gatvės ilgis (km)	2018-2019	URSA
3.2.1.1.5.	Žibuoklių g. Utenos mieste rekonstrukcija	Rekonstruotos gatvės ilgis (km)	2018-2020	URSA
3.2.1.1.6.	Miškininkų g. Utenos mieste rekonstrukcija	Rekonstruotos gatvės ilgis (km)	2019-2021	URSA
3.2.1.1.7.	Kovo 11-osios g. Utenos mieste atnaujinimas	Atnaujintos gatvės ilgis (km)	2018-2022	URSA
3.2.1.1.8.	Grybelių akligatvių Utenos mieste atnaujinimas	Atnaujintos gatvės ilgis (km)	2018	URSA
3.2.1.1.9.	Meldų g. Utenos mieste atnaujinimas	Atnaujintos gatvės ilgis (km)	2018	URSA
3.2.1.1.10.	L. Giros g. Utenos mieste atnaujinimas	Atnaujintos gatvės ilgis (km)	2018-2020	URSA
3.2.1.1.11.	Mechanizatorių g. Utenos mieste atnaujinimas	Atnaujintos gatvės ilgis (km)	2018	URSA
3.2.1.1.12.	Ukmergės g. Utenos mieste atnaujinimas	Atnaujintos gatvės ilgis (km)	2018-2020	URSA
3.2.1.1.13.	Bangelės g. Utenos mieste atnaujinimas	Atnaujintos gatvės ilgis (km)	2018-2020	URSA
3.2.1.1.14.	Lanko g. Utenos mieste atnaujinimas	Atnaujintos gatvės ilgis (km)	2018-2020	URSA

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriaus	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
3.2.1.1.15.	Gaspariškių g. Utenos mieste atnaujinimas	Atnaujintos gatvės ilgis (km)	2018-2022	URSA
3.2.1.1.16.	Vilties g. Utenos mieste atnaujinimas	Atnaujintos gatvės ilgis (km)	2018-2024	URSA
3.2.1.1.17.	Rožių g. Utenos mieste atnaujinimas	Atnaujintos gatvės ilgis (km)	2018-2020	URSA
3.2.1.1.18.	Turgaus g. Utenos mieste atnaujinimas	Atnaujintos gatvės ilgis (km)	2018-2020	URSA
3.2.1.1.19.	Pienių g. Utenos mieste atnaujinimas	Atnaujintos gatvės ilgis (km)	2022-2024	URSA
3.2.1.1.20.	Girių g. Utenos mieste atnaujinimas	Atnaujintos gatvės ilgis (km)	2018-2020	URSA
3.2.1.1.21.	Piliakalnio g. Utenos mieste atnaujinimas	Atnaujintos gatvės ilgis (km)	2018-2020	URSA
3.2.1.1.22.	Žvejų g. Utenos mieste atnaujinimas	Atnaujintos gatvės ilgis (km)	2018-2020	URSA
3.2.1.1.23.	Daumantų g. Utenos mieste atnaujinimas	Atnaujintos gatvės ilgis (km)	2018-2020	URSA
3.2.1.1.24.	Kranto g. Utenos mieste atnaujinimas	Atnaujintos gatvės ilgis (km)	2018-2020	URSA
<i>3.2.2. uždavinys. Tobulinti eismo organizavimo sistemą, užtikrinant saugumą</i>				
3.2.2.2.1.	Utenos miesto Kupiškio g. tarp J. Basanavičiaus g. ir kelio Nr. 208 rekonstrukcija, didinant eismo saugumą	Rekonstruotos gatvės ilgis (km) Modernizuotų sankryžų skaičius (vnt.)	2018-2020	URSA
3.2.2.2.2.	Utenos miesto Taikos g., Aušros g., Vaižganto g., Pramonės g. ir Aukštakalnio g. pėsčiųjų perėjų modernizavimas	Modernizuotų pėsčiųjų perėjų skaičius (vnt.)	2018-2020	URSA
<i>3.2.3. uždavinys. Sudaryti sąlygas naudotis ekologinėmis transporto priemonėmis</i>				
3.2.3.1.1.	Dviračių ir pėsčiųjų takų infrastruktūros Utenos mieste plėtra, siekiant pagerinti Pramonės rajono pasiekiamumą	Rekonstruotų dviračių ir (arba) pėsčiųjų takų ir (arba) trasų ilgis (km) Pažymėtų dviračių ir (arba) pėsčiųjų takų ir (arba) trasų ilgis (km)	2018	URSA
3.2.3.1.2.	Utenos miesto Aušros g. nuo Tauragnų g. iki Žaliosios g. dviračių ir pėsčiųjų takų infrastruktūros sutvarkymas	Rekonstruotų ir (arba) įrengtų dviračių ir/ ar pėsčiųjų takų ir/ ar trasų ilgis (km)	2018-2020	URSA
3.2.3.1.3.	Utenos miesto Aušros g. nuo Žaliosios g. iki Palijoniškio g. dviračių ir pėsčiųjų takų infrastruktūros sutvarkymas	Rekonstruotų ir (arba) įrengtų dviračių ir/ ar pėsčiųjų takų ir/ ar trasų ilgis (km)	2018-2020	URSA
3.2.3.1.4.	Utenos miesto Vaižganto g. nuo Aušros g. iki Užpalių g. dviračių ir pėsčiųjų takų infrastruktūros sutvarkymas	Rekonstruotų ir (arba) įrengtų dviračių ir/ ar pėsčiųjų takų ir/ ar trasų ilgis (km)	2018-2020	URSA

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
3.2.3.1.5.	Esamų rekonstruotų dviračių ir pėsčiųjų takų nuo Užpalių g. iki J. Basanavičiaus g. Utenos mieste ženklavimas	Pažymėtų dviračių ir/ ar pėsčiųjų takų ir/ ar trasų ilgis (km)	2018-2020	URSA
3.2.3.1.6.	Utenos miesto J. Basanavičiaus g. nuo Vaižganto g. iki Pramonės g. dviračių ir pėsčiųjų takų infrastruktūros sutvarkymas	Rekonstruotų ir (arba) įrengtų dviračių ir/ ar pėsčiųjų takų ir/ ar trasų ilgis (km)	2018-2020	URSA
3.2.3.1.7.	Utenos miesto Užpalių g. nuo Vaižganto g. iki Hipodromo g. dviračių ir pėsčiųjų takų infrastruktūros sutvarkymas	Rekonstruotų ir (arba) įrengtų dviračių ir/ ar pėsčiųjų takų ir/ ar trasų ilgis (km)	2020-2022	URSA
3.2.3.1.8.	Utenos miesto Užpalių-Santarvės g. nuo Hipodromo g. iki miesto ribos dviračių ir pėsčiųjų takų infrastruktūros sutvarkymas	Rekonstruotų ir (arba) įrengtų dviračių ir/ ar pėsčiųjų takų ir/ ar trasų ilgis (km)	2018-2019	URSA
3.2.3.1.9.	Utenos miesto Molėtų g. nuo Kupišio g. iki Pievų g. dviračių ir pėsčiųjų takų infrastruktūros sutvarkymas	Rekonstruotų ir (arba) įrengtų dviračių ir/ ar pėsčiųjų takų ir/ ar trasų ilgis (km)	2020-2022	URSA
3.2.3.2.1.	Utenos rajono vietinio susisiekimo viešojo transporto priemonių parko atnaujinimas	Įsigytų naujų ekologiškų viešojo transporto priemonių skaičius (vnt.)	2018-2019	URSA
3.2.3.2.2.	Elektromobilių įkrovimo stotelių įrengimas Utenos mieste	Įrengtų elektromobilių įkrovimo prieigų skaičius (vnt.)	2019-2020	URSA
3.4. tikslas. Darnios aplinkos užtikrinimas ir patrauklaus kraštovaizdžio puoselėjimas				
<i>3.4.1. uždavinys. Tobulinti atliekų tvarkymo ir aplinkos išsaugojimo sistemą</i>				
3.4.1.3.1.	Komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtra Utenos rajone	Sukurti/ pagerinti atskiro komunalinių atliekų surinkimo pajėgumai (t/ metus)	2018-2019	URSA
<i>3.4.2. uždavinys. Gerinti kraštovaizdžio apsaugą bei didinti jo patrauklumą</i>				
3.4.2.1.1.	Želdynų teritorijos formavimas ir kraštovaizdžio būklės gerinimas Utenos mieste	Modernizuoti Vyžuonaičio ir Rašės parkai	2018-2019	URSA
3.4.2.1.2.	Utenos miesto Dauniškio parko infrastruktūros atnaujinimas	Atnaujinta parko infrastruktūra	2018-2019	URSA
3.4.2.2.1.	Bešeimininkių apleistų, kraštovaizdį darkančių statinių likvidavimas Utenos rajono savivaldybėje	Likviduotų kraštovaizdį darkančių bešeimininkių apleistų statinių skaičius (vnt.)	2019	URSA

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
IV PRIORITETAS. VISUOMENĖS SAUGUMAS IR EFEKTYVUS VIEŠASIS VALDYMAS				
4.2. tikslas. Saugios aplinkos stiprinimas rajone				
<i>4.2.1. uždavinys. Užtikrinti viešąją tvarką ir gyventojų saugumą</i>				
4.2.1.3.1.	Projektas „Sinerginės saugumo platformos sukūrimas Rytų Latvijos ir Lietuvos pasienyje“ (2014-2020 m. INTERREG Latvijos ir Lietuvos bendradarbiavimo per sieną programa)	Įrengtų vaizdo kamerų skaičius (vnt.) Įrengtų vaizdo kamerų su automobilių valstybinių numerių nuskaitymo sistema skaičius (vnt.)	2018	URSA
4.3. tikslas. Efektyvus gyventojų poreikius tenkinantis viešojo valdymo užtikrinimas				
<i>4.3.1. uždavinys. Didinti savivaldybės valdymo ir veiklos efektyvumą</i>				
4.3.1.1.1.	Projektas „Praktinių mokymų ciklas ir renginiai, skirti skatinti institucijų bendradarbiavimą ir stiprinti darbuotojų gebėjimus“ (2014-2020 m. INTERREG Latvijos ir Lietuvos bendradarbiavimo per sieną programa)	Įgyvendintų veiklų skaičius (vnt.) ir veiklose dalyvavusių dalyvių skaičius (asmenys)	2018-2019	URSA, VšĮ „Euroregiono Ežerų kraštas direktorato biuras“
4.3.1.1.2.	Paslaugų ir asmenų aptarnavimo kokybės gerinimas Utenos rajono savivaldybėje	Viešojo valdymo institucijų, pagal veiksmų programą ESF lėšomis įgyvendinusių paslaugų ir (ar) aptarnavimo kokybei gerinti skirtas priemones, skaičius (vnt.) Viešojo valdymo institucijų darbuotojų, kurie dalyvavo pagal veiksmų programą ESF lėšomis vykdytose veiklose, skirtose stiprinti teikiamų paslaugų ir (ar) aptarnavimo kokybės gerinimui reikalingas kompetencijas, skaičius (asmenys)	2018-2019	URSA, Utenos VIC

3 priedas. Efekto vertinimo kriterijai (vizijos rodikliai)

Eil. Nr.	Vertinimo kriterijaus pavadinimas	Duomenų šaltinis	Atsakingas už duomenų pateikimą	Atskaitos taškas (2016 m.)	Planuojama reikšmė 2024 m. (siekiamybė)	Paaikškinimas (formulė)
1	Utenos rajono savivaldybės tiesioginių užsienio investicijų, tenkančių 1-am gyventojui, santykis su šalies rodikliu, procentai	Lietuvos statistikos departamentas	URSA Strateginio planavimo ir investicijų skyrius	77,1	80,0	TUI 1-am gyventojui Utenos r. sav. padalintos iš TUI 1-am gyventojui šalyje ir padauginta iš 100
2.	Utenos rajono savivaldybėje pramonės ²³¹ veikloje veikusių ūkio subjektų dalies nuo visų veikiančių ūkio subjektų santykis su šalies rodikliu, procentai	Lietuvos statistikos departamentas	URSA Strateginio planavimo ir investicijų skyrius	107,4	Ne mažiau nei 100	Pramonės veikloje Utenos r. sav. veikusių ūkio subjektų skaičiaus santykis su visų Utenos r. sav. ūkio subjektų skaičiumi, padalintas iš pramonės veikloje šalyje veikusių ūkio subjektų skaičiumi su visų šalies ūkio subjektų skaičiumi ir padaugintas iš 100
3.	Utenos rajono savivaldybėje apsilankusių turistų skaičius, asmenys (vertinami Utenos TIC apsilankę turistai)	Utenos TIC	Utenos TIC	8 980	9 400	Utenos TIC rodiklis
4.	Utenos rajono savivaldybės sportuojančiųjų gyventojų sporto organizacijose skaičius, lyginant su bendru gyventojų skaičiumi, procentai	URSA, Lietuvos statistikos departamentas	URSA Švietimo, sporto ir jaunimo reikalų skyrius	5,1	7,0	Utenos r. sav. sportuojančiųjų gyventojų sporto organizacijose skaičius padalintas iš Utenos r. sav. gyventojų skaičiaus ir padaugintas iš 100
5.	Utenos rajono savivaldybės bendro vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio (bruto) santykis su šalies rodikliu, procentai	Lietuvos statistikos departamentas	URSA Strateginio planavimo ir investicijų skyrius	87,5	90,0	Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokesčio Utenos r. sav. padalintas iš vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio šalyje ir padaugintas iš 100
6.	Utenos rajono savivaldybės nedarbo lygio (registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis) santykis su šalies rodikliu, procentai	Lietuvos statistikos departamentas, Lietuvos darbo birža	URSA Strateginio planavimo ir investicijų skyrius	123,5	Mažėjantis	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis Utenos r. sav. padalintas iš registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykio šalyje ir padaugintas iš 100
7.	Utenos rajono savivaldybės migracijos saldo rodiklis	Lietuvos statistikos departamentas	URSA Strateginio planavimo ir investicijų skyrius	-629	Mažėjantis	Lietuvos statistikos departamento rodiklių duomenų bazės rodiklis

²³¹ Vadovaujantis Lietuvos statistikos departamentu, *pramonę* sudaro kasyba ir karjerų eksploatavimas (B), apdirbamoji gamyba (C), elektros, dujų, garo tiekimas ir oro kondicionavimas (D), vandens tiekimas, nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas (E)

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Eil. Nr.	Vertinimo kriterijaus pavadinimas	Duomenų šaltinis	Atsakingas už duomenų pateikimą	Atskaitos taškas (2016 m.)	Planuojama reikšmė 2024 m. (siekiamybė)	Paaiškinimas (formulė)
8.	Utenos rajono savivaldybės JO, su jaunimu dirbančių organizacijų ir neformalių jaunimo grupių veikloje dalyvaujančių asmenų skaičius, lyginant su bendru jaunimo skaičiumi, procentai	URSA, Lietuvos statistikos departamentas	URSA Švietimo, sporto ir jaunimo reikalų skyrius	37,1	40,0	Utenos r. sav. JO, su jaunimu dirbančių organizacijų ir neformalių jaunimo grupių narių skaičius padalintas iš Utenos r. sav. jaunimo skaičiaus ir padaugintas iš 100

4 priedas. Rezultato vertinimo kriterijai (prioritetų/ tikslų rodikliai)

I PRIORITETAS. KONKURENCINGOS RAJONO EKONOMIKOS PLĖTRA

Tikslas	Vertinimo kriterijaus pavadinimas	Duomenų šaltinis	Atsakingas už duomenų pateikimą	Atskaitos taškas (2016 m.)	Planuojama reikšmė 2024 m. (siekiamybė)	Paiškinimas (formulė)
<i>1.1. tikslas. Investicijas skatinančios verslo aplinkos kūrimas</i>	Utenos rajono savivaldybės veikiančių ūkio subjektų skaičiaus, tenkančio 1 000-iui gyventojų, santykis su šalies rodikliu, procentai	Lietuvos statistikos departamentas	URSA Strateginio planavimo ir investicijų skyrius	59,4	65,0	Veikiančių ūkio subjektų skaičius 1000-iui gyventojų Utenos r. sav. padalintas iš veikiančių ūkio subjektų skaičiaus 1000-iui gyventojui šalyje ir padaugintas iš 100
	Utenos rajono savivaldybės materialinių investicijų, tenkančių 1-am gyventojui, santykis su šalies vidurkiu, procentai	Lietuvos statistikos departamentas	URSA Strateginio planavimo ir investicijų skyrius	86,5	90,0	MI 1-am gyventojui Utenos r. sav. padalintos iš MI 1-am gyventojui šalyje ir padauginta iš 100
	Utenos rajono savivaldybės statybos darbų apimčių, tenkančių 1-am gyventojui, santykis su šalies rodikliu, procentai	Lietuvos statistikos departamentas	URSA Teritorijų planavimo ir statybos skyrius	66,3	70,0	Statybos darbų apimtys, tenkančios 1-am Utenos r. sav. gyventojui, padalintos iš šalies statybos darbų apimčių, tenkančių 1-am gyventojui ir padaugintas iš 100
<i>1.2. tikslas. Turizmo, kultūros ir gamtos paveldo vystymas</i>	Utenos rajono savivaldybėje apsilankusių užsienio turistų skaičiaus dalis nuo visų apsilankusių turistų skaičiaus, procentai (vertinami Utenos TIC apsilankę turistai)	Utenos TIC	Utenos TIC	7,8	10,0	Utenos TIC rodiklis
	Utenos rajono savivaldybėje apgyvendintų turistų skaičius, tūkst. asmenų	Lietuvos statistikos departamentas	URSA Strateginio planavimo ir investicijų skyrius	17,3	20,0	Lietuvos statistikos departamento rodiklių duomenų bazės rodiklis (apgyvendinimo įstaigose ir kaimo turizmo sodybose apgyvendintų turistų skaičius)
	Utenos rajono savivaldybės sutvarkytų, pritaikytų ir (arba) įveiktų kultūros ir gamtos paveldo objektų skaičius, vienetai	URSA Kultūros skyrius URSA Aplinkos apsaugos ir civilinės saugos skyrius	URSA Kultūros skyrius URSA Aplinkos apsaugos ir civilinės saugos skyrius	-	Ne mažiau kaip 3 objektai per laikotarpį	URSA Kultūros skyriaus ir URSA Aplinkos apsaugos ir civilinės saugos skyriaus pateikiami duomenys
<i>1.3. tikslas. Darnaus žemės ūkio plėtra</i>	Utenos rajono savivaldybės bendrosios žemės ūkio produkcijos,	Lietuvos statistikos departamentas	URSA Kaimo ir bendruomenių reikalų skyrius	70,1	Didėjantis	Bendroji žemės ūkio produkcija Utenos r. sav. 1-am gyventojui padalinta iš bendrosios

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Tikslas	Vertinimo kriterijaus pavadinimas	Duomenų šaltinis	Atsakingas už duomenų pateikimą	Atskaitos taškas (2016 m.)	Planuojama reikšmė 2024 m. (siekiamybė)	Paiškinimas (formulė)
	tenkančios 1-am gyventojui, santykis su šalies rodiklis, procentai					žemės ūkio produkcijos 1-am gyventojui šalyje ir padauginta iš 100
	Utenos rajono savivaldybės vidutinio ūkio dydžio santykis su šalies rodikliu, procentai	Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras	URSA Kaimo ir bendruomenių reikalų skyrius	86,0	Didėjantis	Vidutinis Utenos r. sav. ūkio dydis padalintas iš vidutinio šalies ūkio dydžio ir padaugintas iš 100
<i>1.4. tikslas. Teritorinės sanglaudos didinimas</i>	Utenos rajono savivaldybės vietos veiklos grupių įgyvendintų strategijų skaičius, vienetai	URS VVG	URS VVG	Parengtos strategijos	Ne mažiau kaip 2	Utenos rajono savivaldybės teritorijoje veikiančių vietos veiklos grupių pateikiami duomenys

II PRIORITETAS. BENDRUOMENĖS SOCIALINĖS GEROVĖS PLĖTOJIMAS

Tikslas	Vertinimo kriterijaus pavadinimas	Duomenų šaltinis	Atsakingas už duomenų pateikimą	Atskaitos taškas (2016 m.)	Planuojama reikšmė 2024 m. (siekiamybė)	Paaikškinimas (formulė)
2.1. tikslas. Besimokančios socialinės gerovės kūrimas	Utenos rajono savivaldybės vaikų nuo 6 iki 16 metų amžiaus, besimokančių pagal privalomo ugdymo programas dalis nuo bendro to amžiaus vaikų skaičiaus, procentai	URSA Švietimo, sporto ir jaunimo reikalų skyrius	URSA Švietimo, sporto ir jaunimo reikalų skyrius	100	100	URSA Švietimo, sporto ir jaunimo reikalų skyriaus pateikiami duomenys
	Mokinių, dalyvavusių Utenos r. sav. neformaliojo švietimo veiklose dalis nuo bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus, procentai	URSA Švietimo, sporto ir jaunimo reikalų skyrius	URSA Švietimo, sporto ir jaunimo reikalų skyrius	31,3	35,0	URSA Švietimo, sporto ir jaunimo reikalų skyriaus pateikiami duomenys
	Utenos rajono savivaldybės vaikų, dalyvaujančių ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo sistemoje, dalis nuo bendro vaikų iki 6 metų skaičiaus, procentai	URSA Švietimo, sporto ir jaunimo reikalų skyrius Lietuvos statistikos departamentas	URSA Švietimo, sporto ir jaunimo reikalų skyrius	69,6	72,0	Vaikų, Utenos r. sav. ugdomų pagal ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas, skaičius padalintas iš Utenos r. sav. vaikų iki 6 m. skaičiaus ir padaugintas iš 100
2.2. tikslas. Sportiškos visuomenės bei sveikos gyvensenos įpročių formavimas, gabių sportininkų ugdymas	Utenos rajono savivaldybės sporto varžybų, sporto ir sveikatinimo renginių skaičius/ dalyvių juose skaičius, vienetai/ asmenys	Lietuvos sporto statistikos metraštis	URSA Švietimo, sporto ir jaunimo reikalų skyrius	927/ 22 765	Didėjantis	Lietuvos sporto statistikos metraščio duomenys
	Utenos rajono savivaldybės sporto organizacijų skaičius/ jų narių skaičius, vienetai/ asmenys	Lietuvos sporto statistikos metraštis	URSA Švietimo, sporto ir jaunimo reikalų skyrius	42/ 1964	Didėjantis	Lietuvos sporto statistikos metraščio duomenys
	UDSC veikiančių sporto šakų skaičius, vienetai	UDSC	URSA Švietimo, sporto ir jaunimo reikalų skyrius	9	10	UDSC pateikiami duomenys
2.3. tikslas. Rajono kultūrinio savitumo saugojimas ir puoselėjimas	Utenos rajono savivaldybės viešojoje bibliotekoje ir jos filialuose per vieną dieną apsilankiusių fizinių asmenų/ virtualių lankytojų skaičius	Utenos VB	URSA Kultūros skyrius	Fizinių asmenų – 430 Virtualių lankytojų – 80	Fizinių asmenų – mažėjantis Virtualių lankytojų - didėjantis	Utenos VB pateikiami duomenys

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Tikslas	Vertinimo kriterijaus pavadinimas	Duomenų šaltinis	Atsakingas už duomenų pateikimą	Atskaitos taškas (2016 m.)	Planuojama reikšmė 2024 m. (siekiamybė)	Paiškinimas (formulė)
	Utenos rajono savivaldybės meno mėgėjų kolektyvų dalyvių skaičius, tenkantis 1 000-iai gyventojų, asmenys	URSA Kultūros skyrius Lietuvos statistikos departamentas	URSA Kultūros skyrius	17	20	Utenos r. sav. meno mėgėjų kolektyvų dalyvių skaičius padalintas iš Utenos r. sav. gyventojų sk. ir padaugintas iš 1000
	Utenos rajono savivaldybės kultūros įstaigose vykusių kultūros renginių skaičius/ dalyvių juose skaičius, vienetai/ asmenys	URSA Kultūros skyrius	URSA Kultūros skyrius	1160/ 140 000	Nemažėjantis	URSA Kultūros skyriaus pateikiami duomenys
2.4. tikslas. Pilietiškos visuomenės ugdymas	Utenos rajono savivaldybės JO, su jaunimu dirbančių organizacijų ir neformalių jaunimo grupių skaičius/ jų narių skaičius, vienetai/ asmenys	URSA Švietimo, sporto ir jaunimo reikalų skyrius	URSA Švietimo, sporto ir jaunimo reikalų skyrius	69/ 2 674	75/ 3 000	URSA Švietimo, sporto ir jaunimo reikalų skyriaus pateikiami duomenys
	Utenos rajono savivaldybės JO, su jaunimu dirbančių organizacijų ir neformalių jaunimo grupių vykdytų veiklų, projektų skaičius, vienetai	URSA Švietimo, sporto ir jaunimo reikalų skyrius	URSA Švietimo, sporto ir jaunimo reikalų skyrius	17	20	URSA Švietimo, sporto ir jaunimo reikalų skyriaus pateikiami duomenys
	Utenos rajono savivaldybės NVO, bendruomenių, religinių organizacijų skaičius, vienetai	URSA teritoriniai ir struktūriniai padaliniai	URSA Kaimo reikalų skyrius	134	Nemažėjantis	URSA teritorinių, struktūrinių padalinių pateikiami duomenys
	Utenos rajono savivaldybės NVO, bendruomenių, religinių organizacijų vykdytų veiklų, projektų skaičius per metus, vienetai	URSA teritoriniai ir struktūriniai padaliniai	URSA Kaimo reikalų skyrius	136	Nemažėjantis	URSA teritorinių, struktūrinių padalinių pateikiami duomenys (Utenos rajono savivaldybės remtų, finansuotų, kuruotų projektų, veiklų skaičius)
2.5. tikslas. Socialiai saugios visuomenės formavimas	Asmenų (šeimų), buvusių Utenos rajono savivaldybės sąraše socialiniam būstui nuomoti, skaičius metų pabaigoje, asmenys (šeimos)	URSA Turto valdymo skyrius	URSA Turto valdymo skyrius	128	102	URSA Turto valdymo skyriaus pateikiami duomenys
	Utenos rajono savivaldybės socialinės pašalpos gavėjų skaičius, tenkantis 1 000-iai gyventojų, asmenys	Lietuvos statistikos departamentas	URSA Socialinių reikalų ir sveikatos apsaugos skyrius	23	Mažėjantis	Utenos r. sav. socialinės pašalpos gavėjų skaičius padalintas iš Utenos r. sav. gyventojų skaičiaus ir padaugintas iš 1 000

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Tikslas	Vertinimo kriterijaus pavadinimas	Duomenų šaltinis	Atsakingas už duomenų pateikimą	Atskaitos taškas (2016 m.)	Planuojama reikšmė 2024 m. (siekiamybė)	Paiškinimas (formulė)
	Utenos rajono savivaldybės socialinės rizikos šeimų skaičius, tenkantis 1 000-iai gyventojų, šeimos	Lietuvos statistikos departamentas	URSA Socialinių reikalų ir sveikatos apsaugos skyrius	4	Mažėjantis	Utenos r. sav. socialinės rizikos šeimų skaičius padalintas iš Utenos r. sav. gyventojų skaičiaus ir padaugintas iš 1 000
<i>2.6. tikslas. Rajono gyventojų sveikatos gerinimas</i>	Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė Utenos rajono savivaldybėje, metai	HISIC	URSA Socialinių reikalų ir sveikatos apsaugos skyrius	74,7	Didėjantis	HISIC duomenų bazės duomenys
	Utenos rajono savivaldybės gyventojų, dalyvavusių sveikatos prevencinėse programose (pirminės sveikatos priežiūros įstaigose) dalis nuo planuotų patikrinti asmenų skaičiaus, procentai	Panevėžio teritorinė ligonių kasa	URSA Socialinių reikalų ir sveikatos apsaugos skyrius	37,4	Didėjantis	Panevėžio teritorinės ligonių kasos duomenys

III PRIORITETAS. DARNI APLINKA IR MODERNIOS INFRASTRUKTŪROS PLĖTRA

Tikslas	Vertinimo kriterijaus pavadinimas	Duomenų šaltinis	Atsakingas už duomenų pateikimą	Atskaitos taškas (2016 m.)	Planuojama reikšmė 2024 m. (siekiamybė)	Paaiškinimas (formulė)
3.1. tikslas. <i>Efektyvių inžinerinių sistemų kūrimas ir vystymas</i>	Utenos rajono savivaldybėje renovuotų daugiabučių gyvenamųjų namų skaičius (užbaigta renovacija), vienetai	URSA Teritorijų planavimo ir statybos skyrius	URSA Teritorijų planavimo ir statybos skyrius	31	45	URSA Teritorijų planavimo ir statybos skyriaus pateikiami duomenys
	Utenos rajono savivaldybės gyventojų, prisijungusių prie vandens tiekimo tinklų, dalis nuo bendro gyventojų skaičiaus, procentai	UAB „Utenos vandenys“ Lietuvos statistikos departamentas	URSA Aplinkos apsaugos ir civilinės saugos skyrius	81,8*	Nemažėjantis	Utenos r. sav. gyventojų, prisijungusių prie vandens tiekimo tinklų, skaičius padalintas iš Utenos r. sav. gyventojų skaičiaus ir padaugintas iš 100
	Utenos rajono savivaldybės gyventojų, prisijungusių prie nuotekų surinkimo tinklų, dalis nuo bendro gyventojų skaičiaus, procentai	UAB „Utenos vandenys“ Lietuvos statistikos departamentas	URSA Aplinkos apsaugos ir civilinės saugos skyrius	73,1*	Nemažėjantis	Utenos r. sav. gyventojų, prisijungusių prie nuotekų surinkimo tinklų, skaičius padalintas iš Utenos r. sav. gyventojų skaičiaus ir padaugintas iš 100
3.2. tikslas. <i>Saugios ir modernios susisiekimo sistemos plėtra</i>	Utenos rajono savivaldybės vietinės reikšmės kelių su patobulinta danga ilgio dalis nuo bendro vietinės reikšmės kelių ilgio, procentai	URSA Teritorijų planavimo ir statybos skyrius	URSA Teritorijų planavimo ir statybos skyrius	13,5	14,0	URSA Teritorijų planavimo ir statybos skyriaus pateikiami duomenys
	Utenos rajono savivaldybėje vykusių kelių eismo įvykių, kuriuose sužeisti arba žuvo žmonės, skaičius, vienetai	Lietuvos statistikos departamentas	URSA Teritorijų planavimo ir statybos skyrius	29	Mažėjantis	Lietuvos statistikos departamento rodiklių duomenų bazės rodiklis
3.3. tikslas. <i>Kitos rajono viešosios infrastruktūros vystymas ir plėtra</i>	Metinių Utenos rajono savivaldybės seniūnijų ataskaitų teikimas	URSA seniūnijos	URSA seniūnijos	Rengiamos ataskaitos	Patvirtintos ataskaitos	URSA seniūnijų pateikiami duomenys
	Savininkams gražintų bepraežiūrių gyvūnų Utenos rajono savivaldybėje skaičius, procentai	URSA Aplinkos apsaugos ir civilinės saugos skyrius	URSA Aplinkos apsaugos ir civilinės saugos skyrius	60,6	Didėjantis	URSA Aplinkos apsaugos ir civilinės saugos skyriaus pateikiami duomenys

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

Tikslas	Vertinimo kriterijaus pavadinimas	Duomenų šaltinis	Atsakingas už duomenų pateikimą	Atskaitos taškas (2016 m.)	Planuojama reikšmė 2024 m. (siekiamybė)	Paiškinimas (formulė)
<i>3.4. tikslas. Darnios aplinkos užtikrinimas ir patrauklaus kraštovaizdžio puoselėjimas</i>	Iki reikalaujamų normų išvalomų centralizuotai surenkamų ūkio, buities ir gamybos nuotekų dalis Utenos rajono savivaldybėje, procentai	UAB „Utenos vandenys“	URSA Aplinkos apsaugos ir civilinės saugos skyrius	100,0	100,0	UAB „Utenos vandenys“ pateikiami duomenys
	Rūšiuojamų komunalinių atliekų dalis Utenos rajono savivaldybėje nuo viso surinktų atliekų kiekio per metus, procentai	UAB „Utenos komunalininkas“ ir kiti paskirti atliekų tvarkytojai	URSA Aplinkos apsaugos ir civilinės saugos skyrius	45	65	UAB „Utenos komunalininkas“ ir kitų paskirtų atliekų tvarkytojų pateikiami duomenys
	Utenos rajono savivaldybės aplinkos monitoringo programos įgyvendinimas per metus, vienetai	URSA Aplinkos apsaugos ir civilinės saugos skyrius	URSA Aplinkos apsaugos ir civilinės saugos skyrius	1	1	URSA Aplinkos apsaugos ir civilinės saugos skyriaus pateikiami duomenys

* Dėl UAB „Utenos vandenys“ skaičiavimo specifikos, gyventojų skaičius formulėje imtas 2016 m. pradžioje

IV PRIORITETAS. VISUOMENĖS SAUGUMAS IR EFEKTYVUS VIEŠASIS VALDYMAS

Tikslas	Vertinimo kriterijaus pavadinimas	Duomenų šaltinis	Atsakingas už duomenų pateikimą	Atskaitos taškas (2016 m.)	Planuojama reikšmė 2024 m. (siekiamybė)	Paaiškinimas (formulė)
4.1. tikslas. Rajono įvaizdžio gerinimas	Utenos rajono savivaldybės gyventojų pasitenkinimas teikiamomis paslaugomis	Atlikta apklausa	URSA	-	Atlikta apklausa	Atlikta apklausa
	Utenos rajono savivaldybės indekso santykis su šalies savivaldybių vidurkiu, proc. (rezultatai lyginami tarp 54 mažųjų savivaldybių)	Lietuvos laisvosios rinkos institutas	URSA Strateginio planavimo ir investicijų skyrius	100,6	>100,0	Utenos rajono savivaldybės indeksas padalintas iš 54 mažųjų savivaldybių indekso vidurkiu ir padaugintas iš 100
4.2. tikslas. Saugios aplinkos stiprinimas rajone	Užregistruotų Utenos rajono savivaldybėje nusikalstamų veikų, tenkančių 100 000-ių gyventojų, santykis su šalies rodikliu, procentai	Lietuvos statistikos departamentas	URSA Viešosios tvarkos skyrius	72,5	Mažėjantis	Užregistruotos nusikalstamos veikos, tenkančios 100 tūkst. gyv. Utenos r. sav., padalintos iš užregistruotų nusikalstamų veikų, tenkančių 100 tūkst. gyv. šalyje ir padauginta iš 100
	Stebėjimo vietų viešosiose Utenos rajono savivaldybės erdvėse skaičius, vienetai	URSA Dokumentų valdymo ir bendrųjų reikalų skyrius	URSA Dokumentų valdymo ir bendrųjų reikalų skyrius	19	Didėjantis	URSA Dokumentų valdymo ir bendrųjų reikalų skyriaus pateikiami duomenys
	Utenos rajono savivaldybėje vykusių gaisrų skaičius, vienetai	Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas	URSA Aplinkos apsaugos ir civilinės saugos skyrius	129	Mažėjantis	Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento rodiklių duomenų bazės rodiklis
4.3. Efektyvus gyventojų poreikius tenkinantis viešojo valdymo užtikrinimas	Utenos rajono savivaldybės administracijos A ir B lygio darbuotojų, dalyvavusių kvalifikacijos kėlimo kursuose, seminaruose, renginiuose, dalis nuo bendro savivaldybės administracijos A ir B lygio darbuotojų skaičiaus, procentai	URSA Teisės ir civilinės metrikacijos skyrius	URSA Teisės ir civilinės metrikacijos skyrius	-	100 (kiekvienas A ir B lygio darbuotojas bent 1 kartą per metus)	URSA Teisės ir civilinės metrikacijos skyriaus pateikiami duomenys

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2018–2024 metams

	Utenos rajono savivaldybėje gautų pagrįstų skundų skaičius per metus, vienetai	URSA Dokumentų valdymo ir bendrųjų reikalų skyrius	URSA Dokumentų valdymo ir bendrųjų reikalų skyrius	6	Nedidėjantis	URSA Dokumentų valdymo ir bendrųjų reikalų skyriaus pateikiami duomenys
	Savivaldybės paskyrų socialiniuose tinkluose (<i>Facebook, Twitter</i>) vartotojų	URSA Dokumentų valdymo ir bendrųjų reikalų skyrius	URSA Dokumentų valdymo ir bendrųjų reikalų skyrius	4358	Didėjantis	URSA Dokumentų valdymo ir bendrųjų reikalų skyriaus pateikiami duomenys
	Suteiktų elektroninių paslaugų skaičius Utenos rajono savivaldybėje per metus, vienetai	URSA Dokumentų valdymo ir bendrųjų reikalų skyrius URSA Socialinių reikalų ir sveikatos apsaugos skyrius	URSA Dokumentų valdymo ir bendrųjų reikalų skyrius	507	Didėjantis	URSA Dokumentų valdymo ir bendrųjų reikalų skyriaus, URSA Socialinių reikalų ir sveikatos apsaugos skyriaus pateikiami duomenys

5 priedas. Utenos rajono savivaldybės strateginio plėtros plano 2018-2024 metams įgyvendinimo ataskaitos forma

VIZIJOS RODIKLIAI (EFEKTO VERTINIMO KRITERIJAI)

Eil. Nr.	Vertinimo kriterijaus pavadinimas	Duomenų šaltinis	Atsakingas už duomenų pateikimą	Atskaitos taškas (2016 m.)	Planuojama reikšmė 2024 m. (siekiamybė)	Pasiekta reikšmė (2020 m. arba 2019 m.)	Pasiekta reikšmė (2024 m. arba 2023 m.)	Paaškinimai, pastabos
<i>Nurodomas eilės numeris</i>	<i>Nurodomas vertinimo kriterijaus pavadinimas iš galiojančio URSSPP</i>	<i>Nurodomas duomenų šaltinis iš galiojančio URSSPP</i>	<i>Nurodomi atsakingos už duomenų pateikimą institucijos iš galiojančio URSSPP</i>	<i>Nurodoma galiojančio URSSPP vertinimo kriterijaus atskaitos taško reikšmė</i>	<i>Nurodoma galiojančio URSSPP vertinimo kriterijaus planuota reikšmė (siekiamybė)</i>	<i>Vertinimo kriterijaus reikšmė rengiant tarpinę ir galutinę URSSPP įgyvendinimo ataskaitą</i>	<i>Vertinimo kriterijaus reikšmė rengiant galutinę URSSPP įgyvendinimo ataskaitą</i>	<i>Paaškinama, kodėl nepasiekta/ viršyta planuota vertinimo kriterijaus reikšmė</i>

PRIORITETŲ/ TIKSLŲ RODIKLIAI (REZULTATO VERTINIMO KRITERIJAI)

Tikslas	Vertinimo kriterijaus pavadinimas	Duomenų šaltinis	Atsakingas už duomenų pateikimą	Atskaitos taškas (2016 m. arba 2015 m.)	Planuojama reikšmė 2024 m. (siekiamybė)	Pasiekta reikšmė (2020 m. arba 2019 m.)	Pasiekta reikšmė (2024 m. arba 2023 m.)	Paaškinimai, pastabos
<i>Nurodomas URSSPP tikslo kodas ir pavadinimas</i>	<i>Nurodomas vertinimo kriterijaus pavadinimas iš galiojančio URSSPP</i>	<i>Nurodomas duomenų šaltinis iš galiojančio URSSPP</i>	<i>Nurodomi atsakingos už duomenų pateikimą institucijos iš galiojančio URSSPP</i>	<i>Nurodoma galiojančio URSSPP vertinimo kriterijaus atskaitos taško reikšmė</i>	<i>Nurodoma galiojančio URSSPP vertinimo kriterijaus planuota reikšmė (siekiamybė)</i>	<i>Vertinimo kriterijaus reikšmė rengiant tarpinę ir galutinę URSSPP įgyvendinimo ataskaitą</i>	<i>Vertinimo kriterijaus reikšmė rengiant galutinę URSSPP įgyvendinimo ataskaitą</i>	<i>Paaškinama, kodėl nepasiekta/ viršyta planuota vertinimo kriterijaus reikšmė</i>

6 priedas. Utenos rajono savivaldybės strateginio plėtros plano 2018-2024 metams keitimo/ papildymo forma

1. _____ savivaldybės _____ metų strateginio plėtros plano priemonių sąrašo (pažymėti reikiami):

1.1. koregavimas

Koreguojamos priemonės kodas ir pavadinimas:

1.2. papildymas nauja priemone

Siūlomoms priemonėms kodas ir pavadinimas:

1.3. esamos priemonės išbraukimas

Siūlomos išbraukti priemonės kodas ir pavadinimas:

2. Pasiūlymą pateikusių asmenų vardas, pavardė, darbovietė, pareigos:

3. Priemonės koregavimo / papildymo / išbraukimo poreikio trumpas pagrindimas

4. Priemonės aprašymas

Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Pasiekimo indikatorius	Pasiekimo laikas (metai)	Atsakinga (-os) institucija (-os)
<i>Nurodomas URSSPP priemonės kodas</i>	<i>Nurodomas URSSPP priemonės pavadinimas</i>	<i>Nurodomas URSSPP priemonės pasiekimo indikatorius</i>	<i>Nurodomas URSSPP priemonės pasiekimo laikas</i>	<i>Nurodomas institucija (-os), atsakinga (-os) už URSSPP priemonės įgyvendinimą</i>

_____
(vardas, pavardė)

A.V.

_____
data

_____
parašas